

بر کیسه نك میانه سنده

طاش اولسه قونتره کیسه ویل معدن

صوی نه دوام ایتسین

فهرست الجلد الثالث من (جواهر بواهر) لجناب
صاری عبدالله افندی قدس الله سره المعالی

صحیفه

٢ درمعنیٔ این حدیث که ان لربکم فی ایام دهرکم نفحات
٧ تفسیر انا عرضنا الامانة علی السموات والارض والجبال ومعنیٔ امانت
١٢ بستن چند لقمه راه تجلی را در بیان نفخهٔ الهیه
١٦ نکنجیدن آدم درین عالم فی حقیقته وکردیدن سرخاری فی صورته
١٧ شرح حدیث (کلمینی یاحمیرا) وحکایت ممشاد دینوری
٢٠ روح القدس هوروح الارواح
٢٥ شرح حدیث (ارحنایابلال) وسبب لیلة التعریس
٣١ الکفر بالنسبة الی الخالق حکمة وبالنسبة الی المخلوق آفة
٣٣ واضع النرد وسبب وضعه نصیحة للناس
٣٧ مناجات منظومه
٣٨ سؤال کردن عایشه رضی الله عنها ازمصطفی علیه السلام که امروز باران
٤٢ الفلاسفة علی ثلاثة اصناف الدهریة والطبیعیة والالهیة
٤٥ بیت حکیم سنایی آسمانهاست درولایت جان کار فرمای آسمان جهان
٤٦ درتحقیق جابلقا وجابلسا وسور قلیا
٤٩ تفسیر بل هم فی لبس من خلق جدید
٥٥ اختلافات الاشیاء تدل علی البعث ویوم النشور
٥٧ انفاس اولیاء الله یحیی القلب المیت کالربیع
٥٩ درمعنی حدیث اغتنموا بردالربیع فانه یعمل بابدانکم کما یعمل باشجارکم
٦٥ پرسیدن صدیقه رضی الله عنها ازمصطفی علیه السلام سرباران
امروز ینه چه بود
٦٦ ستون این عالم غفلتست وناس درین غفلت سه قسمند
٦٩ قصهٔ پیر چنکی ومخلص آن
٧٠ حکایت سلطان العلماء
٧٦ در بیان جنت عاجلهٔ دنیاویه ونعمت آن عالم
٧٩ قصهٔ ایوب علیه السلام ونسبه وشمایله علی التفصیل
٨٧ ابتلاء الله تعالی انبیائه لیس لسخط ولالهوان ولکن کرامة وخیرة له

صحیفه

٨٩ رفتن روح سلطانی درزمان خواب بمقام خودش بطریق انجذاب
٩٠ درخواب کفتن هاتف مرعمررا رضی الله عنه که چندین زر از بیت
المال بآن مرددہ
٩١ درتحقیق خطاب الست بربکم
٩٣ نالیدن ستون حنانه چون برای پیغمبر علیه السلام منبر ساختند
٩٩ بیان آنچه منافق هرچه کوید بزبان کوید نی بقلب
١٠١ استدلال مقلد درمثل پای چوبین بود
١٠٢ حکایت امام رازی بانجم الدین کبری قدس الله سره
١٠٥ علماء ظاهری درمثال کور باعصاست وعلماء باطن جشم بیناست
١٠٩ بعض اسرار لابحه در وضوء وتیمم وغسل
١١٢ ظاهر الفاظ منافقان شرع وباطنش درنان تخم صرع
١١٤ معنای آیت کریمهٔ الیوم نختم علی افواههم وتکلمنا ایدیهم
١١٥ اظهار معجزهٔ پیغمبر علیه السلام بسخن آمدن سنک ریزه دردست
ابوجهل علیه اللعنه
١١٨ بقیهٔ قصهٔ مطرب وپیغام رسانیدن امیرالمؤمنین رضی الله عنه
١١٩ درتحقیق صفا فی المرتبة الاولی
١٢٦ کردانیدن عمر رضی الله نظر اورا ازمقام کریه که هستیست
١٢٨ لزوم الاحرام لطواف بیت الله الحرام
١٣٠ استغفارك من المعصية معصية
١٤١ تفسیر دعاء آن دو فرشته که هر روز برسر بازار میکنند اللهم اعط کل منفق
خلفا اللهم اعط کل ممسك تلفا
١٤٤ الفرق بین السخا والجود والایثار
١٤٨ سبب نزول آیت ان الذین کفروا ینفقون اموالهم لیصدوا عن سبیل الله
١٥٠ قراءة اهدنا الصراط المستقیم فی کل صلوة
١٥١ سخای مالداران دینار وعاشقان جانست
١٥٣ بیان اعطاء الله تعالی کل منفق بدله من جنسه

صحیفه

حدیث (بشر مال البخیل بحادث اووارث)	١٥٤
قصهٔ خلیفه که در کرم درزمان خوداز حاتم طایی کذشته بود	١٥٥
قصهٔ اعرابی درویش وماجرای زن او بااو بسبب قلت درویشی	١٥٧
مغرور شدن مریدان محتاج بمدعیان مزور وایشانرا شیخ ومحتشم وواصل پنداشتن	١٦٠
مذمت مدعیان متشیخ ازلسان مولانا ومولی جامی	١٦٣
در بیان آنکه نادر افتد که مریدی درمدعی مزور اعتقاد بصدق ببندد که او کسیست	١٦٧
مصلی تحری کند قبله را درظلمات نمازش مقبواست اکرچه متوجه قبله نیست	١٦٩
صبرفرمودن اعرابی زن خودرا وفضیلت صبر وفقر کفتن	١٧٠
جزؤ الموت موت لایفر احد من جزئه وهو المرض	١٧٤
مفهوم یشیب المرء شاب طمعه	١٧٦
کل شیء یمیل الی جنسه وینفر عن ضده	١٧٨
نصیحت کردن زن مرشوی راکه سخن افزون ازقدم وازمقام خود مکو	١٨٠
تفسیر آیت لم تقولون مالاتفعلون کبر مقتا عندالله	١٨١
فی النهی عن الکبر وحشر المتکبرین	١٨٣
المرأة العاقلة تبنی بیت زوجها والسفیهة تهدمه	١٨٥
اسماء الالهیه فی المثل مارست وذاکرش مارکیر	١٩٠
نصیحت کردن مرد زن راکه در فقیران بخواری منکر در کار حق بکمان کمال نکر	١٩٢
فضیلة الفقر والفقراء وحکایت عمر بن الخطاب رضی الله عنه	١٩٣
حدیث (العلم والمال یستران کل عیب والفقر والجهل یکشفان کل عیب)	١٩٦
معنای ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض	١٩٩
مورد مثل ازسرامرود فرود آی تاکه کانت نماند	٢٠٤
در بیان آنکه جنبیدن هر کسی ازانجاکه ویست	٢٠٥
بیان لون الماء لون انائه	٢٠٧

صحیفه

قول ابی جهل لرسول الله قبیحا وقول صدیق حبیبا وقوله علیه السلام صدقتما انتما	٢١٠
یعلم کل شیء اهله وینکر غیره کما ینکر رایحة المسك من کوم	٢١٦
بیان المرء عدو لما جهل	٢١٧
مراعات کردن زن شوهررا واستغفار کردن از کفتهٔ خویش	٢١٩
تعلیم المناجات الی قاضی الحاجات	٢٢٤
تفسیر آیت زین للناس حب الشهوات من النساء والبنین	٢٢٨
اختلاف المفسرین فی المزین هوالله ام هو الشیطان	٢٣٣
الانسان عوام وخواص واخص	٢٣٦
تفسیر (آیت هو الذی خلقکم من نفس واحدة)	٢٣٧
در بیان خبر که انهن یغلبن العاقل ویغلبهن الجاهل	٢٤٣
تسلیم کردن مرد خودرا با آنچه التماس زن بود ازطلب معیشت	٢٤٥
در بیان آنکه موسی علیه السلام وفرعون هردو مسخر مشیتند	٢٤٩
فی الاختیار الجزئی والکلی وفی الجبر الشیطانی النفسانی والرحمانی ودرجاتهما	٢٥٧
موسی باموسی در جنکست بحسب الظاهر ومتحدست بحسب الباطن	٢٥٩
مثال ظواهر انبیاء آب وروغنست ودرمعنی آب اصل روغن	٢٦٣
سبب حرمان اشقیاء ازدوجهان که خسر الدنیا والآخرة	٢٦٩
مسائل الحکمیة والهیویة	٢٧٠
بیان اقالیم سبعه وابتدائها ودرجاتها	٢٧٤
مساحهٔ قطر زمین	٢٧٧
نسبة عرش الرحمن الی قلب الانسان من وجوه شتی	٢٧٩
وضع زمین مثال آهنیست دردرون کرهٔ مغناطیس	٢٨١
تفسیر آیت خسر الدنیا والآخرة	٢٨٣
تفسیر آیت قل یاعبادی الذین اسرفوا علی انفسهم	٢٨٧
جمیع عقول مثال اشتران قطار بسته ومردان خدا اشتربانست	٢٩٠
حقیر وبی خصم دیدهای حس صالح وناقهٔ صالح را علیه السلام	٢٩٥
تفسیر آیت واذیریکموهم اذالتقیتم فی اعینکم قلیلا	٢٩٦

صحیفه

٢٩٧ قصهٔ صالح علیه السلام و نسبه و حلیته بالتفصیل
٣٠٥ عقر ناقه و گریختن فصیلش و نزول عذاب الهی
٣٠٩ جسم صالحان ناقهٔ صالحست
٣١٠ در تفسیر آیت ناقة الله و سقیاها
٣١٢ روح مثال صالح و تن ناقه آزار ناقه را بودنی صالح را علیه السلام
٣٢٠ در تمامیٔ قصهٔ صالح علیه السلام
٣٢٦ تفسیر آیت فکیف آسی علی قوم کافرین
٣٢٩ تقلید الکفار و قولهم انا وجدنا آباءنا علی امة وانا علی آثارهم مقتدون
٣٣١ در معنیٔ آنکه مرج البحرین یلتقیان بینهما برزخ لا یبغیان
٣٣٩ بساشیرین که چون شکرست لیکن زهر اندرو مضمرست
٣٤٣ عذاب القبر واشراط الساعة و یوم النشور
٣٤٨ یوم الآخرة الف سنة او خمسین الف سنة
٣٥٠ حکایت عاشق شدن روز بهان بقلی مغنیه را
٣٥٣ امارات القیامة و حشر الاجساد
٣٥٨ تفسیر آیت ثم قضی اجلا و اجل مسمی
٣٧٧ تحقیق الحروف العالیة و سر نقطه و الف و با
٣٧٣ در بیان آنکه ولی کامل کند مرید را نشاید گستاخی کردن و همان فعل کردن
٣٧٤ تفسیر انا فتحنا لک فتحا مبینا
٣٧٩ تفسیر وهب لی ملکا لا ینبغی لاحد من بعدی
٣٨٠ قصهٔ فتنهٔ سلیمان علیه السلام علی اختلاف الروایات
٣٩٣ مخلص ماجرای عرب و جفت او
٣٩٦ خلق الله تعالی لکل سماء بوابا
٤٠٠ تحقیق الفراسة و حدیث (اتقوا فراسة المؤمن)
٤٠٥ الماهیات المجعولة و غیر المجعولة
٤٠٦ دل نهادن عرب بر التماس دلبر خویش و سوگند خوردن
٤٠٧ بیان نفس لوامه و حدیث (حبک الشیء یعمی و یصم)
٤٠٨ آفرینش آدم علیه السلام از خاک

صحیفه

٤١٥ احتیاج ظهور اشیا در ابعاد ثلثه که طول و عرض و عمقست
٤١٩ اقسام الاسماء علی ثلثة
٤٢١ فی سعة قلب العارف
٤٢٣ تفسیر ارجعی الی ربک راضیة مرضیة
٤٢٨ فی حقیقة الملائکة و اصنافهم و کثراتهم
٤٣٠ قصهٔ بنی جان و محاربهٔ ملائکهٔ سماء دنیا با ایشان و تفویض حکومت روی زمین با بلیس و سرانجام او
٤٣٤ تحقیق فرغانی در خطاب با ملائکه بقول کریم انی جاعل فی الارض خلیفة و قول ایشان با خداوند تعالی بگفتار اتجعل فیها من یفسد فیها
٤٤٠ تعیین کردن طریق طلب روزی کتخدای خود را و قبول کردن او
٤٤١ نصیحت لطیفه للملوک
٤٤٤ بیان حقیقت الکیمیا
٤٤٦ در فضیلت ابو بکر رضی الله عنه و اسم و نسبش و در تحقیق صدق و اوصاف صدیقان
٤٥٤ در تقریر فقر ذاتی
٤٥٥ بیان الافلاس الحقیقی
٤٥٧ هدیه بردن عرب سبوی آب باران از میان بادیه سوی بغداد
٤٥٨ تفسیر ان الله اشتری من المؤمنین انفسهم و اموالهم
٤٦٤ تفسیر یغضوا من ابصارهم و یحفظوا فروجهم
٤٧٠ بیان جنات العارفین و تعدادهم
٤٧٣ در نمد دوختن زن عربی سبوی آب باران را و مهر نهادن روی
٤٧٥ فی المحو و السکر و الانبساط
٤٧٨ در احوال سفر و حضر و مقیم
٤٨٥ بیان حوض الکوثر و تفسیر سورة الکوثر
٤٩٣ در بیان آنکه چنانکه گدا عاشق کرمست و عاشق کریم کرم و کریم هم عاشق گداست
٤٩٣ فی الکریم و الکرم
٤٩٥ بیان و اما السائل فلا تنهر
٥٠٠ فرق میان آنکه درویشست بخدا و تشنهٔ خدا

مثنوی شریف شرحی

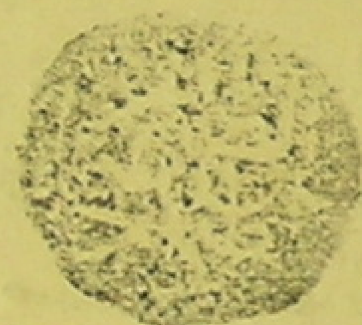
لصاری عبدالله افندی

جلد

ثالث

مطبعهٔ عامرهده طبع اولنمشدر

سنه ١٢٨٨

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿ درمعنیء این حدیث که ان لربکم فی ایام دهرکم لنفحات الا فتعرضوا لها ﴾

اشبو محل بو حدیث شریفك معناسنده در كه طبرانی كبیرده بو حدیث شریفی محمدبن سلمه دن بو وجهله روایت ایلدیكه قال صلی الله علیه وسلم (ان لربكم فی ایام دهركم لنفحات الا فتعرضوا لها لعله ان تصیبكم نفحة منها فلاتسقون بعدها ابدا) صدق حبیب الله علیه صلوات الله نفحات حاء حطی ایله جمع نفحه در كه روایح طیبه معناسنه در تعرض توجه وقصد معناسنه در * ودهر مقدار حركت فلك اعظم اولان زمانك مجموعی در كه حكما اكا زمان سرمدی دیرلر (كما قیل اولم یكن الزمان سرمدیا لزم ان یكون له بدایة ونهایة وهو محال) وارباب كشف وشهود اصطلاحنده ایسه آن دائم دیدیكلری بر مرتبه ده دهر ایله مسمی اولور وآن دائم دیدیكلری اسما وصفات ذاتیه ایله اولان امتداد حضرت الهیه واستمرار دیمومیت ذاتیه در لكن امتداد مزبور عالم واحدیتك مبدأ و بدایتنه نسبت ایله اعتبار اولنور ایسه وقت مطلق وازل آزال دینلور واكر بالنسبة الی عالم الجبروت اعتبار اولنورسه وقت مطلق دینلور وشول ازل ایله تسمیه اولنور كه تكوین آنده واقع اولمشدر واكر عالم امر وملكوت وعالم ارواح وعالم ربوبیته نسبت ایله

﴿ اعتبار ﴾

اعتبار اولنورسه اكا دهر تسمیه اولنور وعالم مثال وبرزخه نسبت ایله عنصر وعالم ملكه نسبت ایله ابد وزمان تعبیر اولنور نته كم بونك تحقیق مقدما دخی دیدن خلیفه لیلی راحكایه سنده ﴿ مثنوی ﴾ دامن او كیر زوتر بیكمان * تارهی در دامن آخر زمان * بیتنك شرحنده برمقدار ذكر اولنمش ایدی واكر آن دائم هیآت جمعیه یه نسبت اولنور ایسه وقت حاضر وآن حاضر تسمیه اولنور (فهذا الاعتبار هو الذی یندرج فیه الازل فی الابد حال كونه ظاهراً وكائنا وحاضراً فی حضرت الابد وكلاهما یندرجان فی الوقت الحاضر الذی حضر فیه الذات العارف فی ذاته لذاته بذاته بجمیع جهاته وحالاته بتمام آسمائه وصفاته فی كون جامع بحضر الامر لا اندراج الجزء فی الكل ولا بالعكس ولا اندراج الحال فی المحل ولا بالعكس بل كاندراج الدنیا فی الآخره والآخرة فی الدنیا وكاندراج النهار فی اللیل واندراج اللیل فی النهار واندراجهما فی طر فی اللیل والنهار) پس دهر دخی نه معنایه در ظاهر اولدیسه معنای حدیث شریف بودر كه تحقیقا ربكز ایچون ایام دهریكزده محبت انس محبوب اولنلری لطایف غیوب ایله ترویح قلوب ایده جك نفحات قدسیه وفوحات انسیه واردر آكاه اولكز اول نفحاتنه توجه ایدیكز اولا كم نفحات مزبوره ده سزه بر نفحه ایریشوب اندن صكره ابدی شقاوته مبتلا اولمیه سز وسعادت سرمدیه ده مؤبد اوله سز ﴿ بیت ﴾ نسیم زلف مشكین تو سازد * دماغ جان مشتاقان معطر * وكاشف اسرار كردكار مولانا خداوندكار اشبو حدیث شریفده اولان نفحاتی وارث حقیقت محمدیه اولان اولیای اصفیانك انفاس طیبه لری اولمق اوزره معنی ویروب بیورورلر كه ﴿ مثنوی ﴾ كفت پیغمبر كه نفحتهای حق * فخر عالم وشفیع الامم صلی الله علیه وسلم بیوردیلر كه حق سبحانه وتعالانك نفحاتی ﴿ مثنوی ﴾ اندرین ایام می آردسبق * بو ایامده سبقت كنورر یعنی دهور وایامده وجمیع ازمانده نفحات الهیه و رحمت سبحانیه عبادالله اوزرینه سبقت ایدر وكمال ظهور ایله غلبه قیلور * ایمدی روایح طیبهٔ رحمت الهیه دن غافل اولمیوب ﴿ مثنوی ﴾ كوش هش دار یداین اوقات را * بو اوقات شریفه یه كوش هوش طوتیكز و بونك كبی بر وقت عزیز بر دخی اله كرر صانمه كز ﴿ مثنوی ﴾ در ربایید اینچنین نفحات را * استعجال ایدوب بو نجاین لطیف وشریف نفحات وفوحاتی قاپكز ودم اولیادن اخذ ایدیكز اه ای غافل و بیخبرلر ﴿ مثنوی ﴾ نفحه آمد مر شمارا دید ورفت *

نفخهٔ ربانیه سزه کلدی وغفلتکزی کوردی وکتدی سنك ایسه آکاهك
یوق ﴿ مثنوی ﴾ هر که رامی خواست جان بخشید و رفت * وذکر
اولنان نفخهٔ الهیـه هرکیمه کیم دیلدی روح اضافی نفخ ایدوب حیات
باقیه باغشلدی وکتدی * ایعدی دولت وسعادتن استیان کسنه ﴿ مثنوی ﴾
نفخهٔ دیکر رسید آکاه باش * برنفحه دخی ایرشدی خواب غفلتدن اویانوب
اکاه اول ﴿ مثنوی ﴾ تا ازین هم وانمانی خواجه تاش * تا بوندن دخی
کیرو قالمیه سن ای خواجه تاش * یعنی زمان حیاتکده نیجه مرشدلر کلدی
وانلردن نیجه طالبلر برمراد اولدی سن محروم قالدك باری شمدی زمانده
موجود اولان مرشد کاملك نفس رحمانیسن استشمام ایدوب سندخی نائل
سعادت اولمغه کوشش قیل وای خواجه تاش بو بیت شریفده عجب اسرار
غریبه یه اشارت واردر ولکن زبان حال ایله بی لسان قال انلری سن وجدانکده
بولوب اکله واوقاتکی تضییع ایتیوب باری بو زمانده الکه ویریلن فرصتی فوت
ایتیوب دولت سرمدیه دن محروم قالمه ﴿ نظم ﴾ ای بسا نفحه کامد وتو بخواب *
برمشامت زد و تو مست وخراب * اه ای مستشم روایح محبت سبحانیه ومستنشق
فوایح جذبات رحمانیه عجبا اول وزان اولان نفحات الهیه نه مقول ریاح
راحت بخش دربیلورمیسن * پس معلومك اولسونکه کاشف اسرار قیومی
مولانا جلال الدین رومی اختیار بیوردقلری معنی اوزره نفحات مزبوره
شول نفخ روح اضافیدر که روح حیوان اندن زنده وقلب انسانی اول نفخهٔ
قدسیه ایله حی جاودانی در عجب قدر تدر که نفخهٔ ربانیـه بطریق التنزل
رتبهٔ علیهٔ اطلاقدن سفرا یتدکده ناکهان کذرکاهی دربند طبیعت
سفلیه یه اوغرایوب نشیمن تعیناتده برمقدار مکث وآرام ایتمکه میل ایلدکده
خواب فراق چشم وصالنی استیلا ایدوب کأن استراحتـه واردی برنفسدن
صکره کوزین آچوب حالنه نظر ایتدکده کندویی سلاسل عناصر
ومولدات ایله پابسته بولوب هرنه مرتبه که خلاصه جد وجهد ایلدیسه شش
جهت دربانلرینی کندو اوزرینه وضع اولنمش دیدبان کوردی * پس خواه
وناخواه زندان اناینتده محبوس وحجرهٔ بدنده مقید قالوب قامتنده اولان
خلعت نورانیه چیقوب اوزرینی لباس کبود جسمانیت ایله متلبس بولدی
وحر الاصل ایکن اسیر شهوات حیوانیه اولمغله اسم اولی تبدیل اولنوب
جهات ستدن سمعنه یا نفس نداسی کلوب بالآخره نفس دیو تسمیه اولندی *

پس روح آزاد بالضروره لطیف ایکن کثافت تن ایله کثیف وعلوی ایکن
سفلی اولوب طبیعتك خدمتنده قالدی وهربارکه وطن اصلیسن تذکر
وعالم بالایه جولان ایتمك استدکجه افکار ماسوانك صور مختلفه سی یولن
الوب اصلنه وارمادی پس روح بیچاره (اهدنا الصراط المستقیم) دیو دردنه
حقدن چاره استمکله ناکهان توفیق وهدایت ربانیه فریادرس اولوب اول
محبوس صور کثرات اولان روحه رفاقت ایدوب وطن اصلیه یه ایصال ایچون جانب
حقه کیدن یولی کوستروب انسان کاملك کوکلنی قولاوزلدی ﴿ عاشق پاشا ﴾
اول امرکم مطلقا حقدن ایدی * عالم انك جسمی در اول جان ایدی *
عالم ایچره سرنکون طورمیشدی * حضرت اوکنده یوزن اورمیشدی *
سرنکون طورمشیکن امر خدا * پرده دوشدی اورتیا قلدی جدا *
پس چاغردی اول دم اول اواز ایله * نالش ایتدی حضرته بیك ناز ایله *
ایتدی ای حق طوغری یول کوستر بکا * کم طورم طوغری سنك دیدارکا *
تکریدن کلدی اکا اول دم خطاب * آدمه وار آدمه قیلمه شتاب * یورکم
اول ایستەدك سن طوغری یول * بللو بیل آدم نهادنده در اول * یول
اوله اول آدمك کوکلی سکا * اندن اول یولدن کله سن سن بکا * آدمه
وار آدمه وار آدمه * یولداش اولغل اول نفسله اول دمه * اول نفسده چون
طوتاسن سن وجود * ساکه خلق اندهقیله جمله سجود * اول نفس یول ایلیدر
حقدن سکا * اندن اول یولدن کله سن سن بکا * آدمیلك کی اولو منزلدرر *
حضرت غایت یقین محفلدرر * پس نفس فقیره دلالت اولنان ایزدن انسان
کاملی ارایوب کوکل یولی اچلدقده بیك جذبهٔ رحمان ایله نفخ روح اضافی
ایریشوب دنیادن آخرته برقدم باصدی وروح نفسانیت مرتبه سندن
خلاص اولوب شش جهاتدن خروج ایتمکله علو وسفل اعتباراتی برطرف
اولدی وملك ملکوت وجبروته مبدل اولوب ﴿ مثنوی ﴾ جان
آتش یافت زو آتش کشی * اول آتش کش نفس وطبیعت اولان مرشد
کاملك نفحه سندن جان وجنان آتش عشق یزدان بولوب حیات
ابدی ومسرات سرمدیه یه ایردی ﴿ مثنوی ﴾ جان مرده یافت
درخود جنبشی * ظلمات نفسانیه وکدورات طبیعیه ده مرده ودرکات
زمهریر شهواتده افسرده اولان جان طالب کندوده آتش عشقدن
کرمیت وحرکت بولدی وجانب اصلی یه جنبش قیلدی ﴿ مثنوی ﴾

جان ناری یافت از وی انطفا * ونار بعدو خذلانده اولان جانك آتش کثرات وحجباتی اول نفحات قدسیه دن منطفی وکشته اولوب نار شهوتی نور محبته مبدل اولدی ﴿ مثنوی ﴾ مرده پوشید از بقای اوقبا * وهستیٔ موهومندن مرده وفانی اولان جان بعدالفنا بقاء حقدن قبای زرین وجود باقیٔ حقانی کیدی آه وواه اول سربی دولته که بو دیرلکی بولمیوب دنیادن حسرت ایله کیده وحقنده (کلا انهم عن ربهم یومئذ لمحجوبون) آیتی قراءت اولنه الهی سیدی ومولای لطف واحسانکدن نیاز ایده رز که (انه لیس له سلطان علی الذین امنوا وعلی ربهم یتوکلون) ودخی (ان عبادی لیس لك علیهم سلطان وکفی بربك وکیلا) آیت کریمه سیله تشریف وتبشیر بیور دیغك قوللاریکه ملحق ایت ﴿ عاشق پاشا ﴾ بو حکایت یول اری وصفی درر * سوزدکلدر سوزلرك اصلی درر * هر که چکدی ایلر واول اولدی حق * کندی کندو وارلغی وطولدی حق * چون کیرو میل ایلدی بو جان کوکل * رد حضرت بیل انی بیلمه قبول * عاشقك اولدر تمناسی جلیل * کندی یه کیرو اولا کندو دلیل * قومیه اول بزی کیرودونمکه * صارمشوبن دنیه ده اکلنمکه * ای خدیا طوغری یولدن ایرمه غل * کندو عشقکدن بزی آیرمه غل * آه ای طالب فوز وفلاح ﴿ مثنوی ﴾ تازکی وجنبش طو بیست این * بو آتش عشقدن تازه وتر اولوب قوت پر بولان وحرکت وجنبش قیلن آتش کش تجلیات اولان جان ومرآت مصفای جننك تر وتازه لکی وحرکت وجنبشی وطراوت ولطافتی درخت طوبی طراوتی در ﴿ مثنوی ﴾ همچو جنبشهای خلقا نیست این * نفحات حیات بخش نفس رحمانی ونفخهٔ روح اضافی ایله زنده اولان عشاقك حرکات وجنبشلری خلقك حرکاتی کبی اولمیوب جهاتد اولان اعلی واسفل ویمین وشمال وقدام وخلفه دکلدر وحرکات خلقه سکون وکسل طاری اولدیغی کبی بونلرك جنبشنه دخی عجز وکسل وسکون وکهالت کلمز وروح حیوانی دن مفارقت ایتدیکلرنده حیوانات کبی مرتبهٔ جماده بی جنبش قالمز ولطافتلرنه کثافت کلمز ومانند طوبی بونلرك شجرهٔ وجودلرنده اولان ازهار معرفت واثمار حقیقتك خزان وفناسی اولمز وجمیع زمانده پرمیوه اولوب بهار انبساطده بولنوب زمستان انقباضده بولنمق اولمز * کما قال علیه السلام (کلما نزعت عادت مکانها اخری) وورد جماللری فی کل آن وزمان سرخ ولاله رنك اولوب هر کز صولمز واهل جنت

درخت طوبی نك ظل ممدودنده آسوده اولدقلری کبی ارباب جنان دخی انسان اکملك سرو رعنای وجودنك زیرسایه سنده خوش چوب وظل عرش حمایه سنده آسوده اولوب اغصان محبت هر برینك بیوت جاننده متدلیه واثمار معرفت غرف جناننده دانیه اولوب دنیاده طوبی نك مثالی خورشید ضیا کستر اولدیغی کبی انسان کاملك دخی مثال ونمونه سی طوبای جنت در (روی عن شهر بن حوشب قال قال علیه السلام طوبی شجرة فی الجنة کل شجرة الجنة من اغصانها من وراء الجنة وعن ابی هریرة فی الجنة شجرة یقال لها طوبی یقول الله لها تفتقی لعبدی عما شاء فتتفتق له عن الراحلة برحلها وزمامها وهیئتها کما شاء وعن الثیاب) صدق حبیب الله علیه صلوات الله وعلی آله واصحابه * ایمدی ای روندهٔ طریقهٔ ربانیهٔ حضرة قدس وحظیرهٔ انس دن تروح ایدوب اشمام جان عاشقینی معطر وافهام روان عارفینی مزهر ایلین نسیم نفحات فوحات مسکیهٔ محبت الهیه ﴿ مثنوی ﴾ کردر افتد در زمین واسمان * اکر زمین وآسمانه دوشه ایدی ﴿ مثنوی ﴾ زهرهاشان آب کردد در زمان * فی الحال آسمان وزمین واهل جهانك زهره لری اریوب آب اولیدی وسنك ومرمر مثللو اولان قلوب خشینه یه کمال رقت حاصل اولوب هر بر کوشه وزوایاسندن انهار معارف ربانیه تفجر ایدیدی حقا هر برموجود قابل قبول نفحات الهیه اولیدی ارض وسموات وجبال راسیات اوان عرض امانتده اباعن الحمل ایتمزلردی ﴿ مثنوی ﴾ خود زبیم این مردم بی منتها * بازخوان فابین ان یحملنها * خود بودم بی منتها ونفس جان بهاسندن (فابین ان یحملنها) آیتنی کیرو اوقی ﴿ مثنوی ﴾ ورنه خود اشفقن منها چون بدی * یوخسه اشفقن منها قول کریمی خودنیجه اولوردی ﴿ مثنوی ﴾ کرنه از بیمش دل که خون شدی * اکر اول امانتك خوف حملندن کوکل کوهی خون اولمیدی ایمدی اول امانت الهیه ونفخهٔ روح انسانیه نك حملنه انساندن غیریده استعداد وقابلیت اولمامغله انسان حامل امانت مزبوره اولدی وحق تبارك وتعالی سورهٔ احزابده بو معنایی بیان ایدوب (انا عرضنا الامانة علی السموات والارض والجبال فابین ان یحملنها واشفقن منها وحملها الانسان انه کان ظلوما جهولا) دیو بیوردی یعنی حق جل وعلا بیورر که تحقیقا بز عظمت شانمز ایله امانتی ارض وسماوات وجباله عرض ایلدك پس حمل امانتدن

سموات وارض وجبال ابا ايلديلر وثقل امانتده خوف ايتديلر اشفقن منها اندن خوف ايتديلر معناسنده در وامانت مزبوره يي انسان حامل اولدي وتحقيقا انسان نفسنه ظلم ايديجي وجاهل اولدي وظلم وجهلده مبالغه كوستردي الله اعلم بحقيقة المعنى وامانتدن مراد نه شي اولديغنده ارباب تفسير اختلاف ايتمشلردر (روى عبد الرزاق عن معمر عن زيد بن اسلم انه قال الامانة ثلث الصلوة والصوم والغسل من الجنابة) پس اكثر مفسرين امانت مزبوره عباد الله اوزرينه امر اولنان طاعات وفرائض در ديو تفسير بيورمشلر (كما قيل الامانة كل ما افترض على العباد من صلوة وصيام وزكوة واداء دين وكتم الوفاء بالعهود) پس امانت مزبوره من حيث التخيير لا من وجه الايجاب سموات وارض وجباله عرض اولندقده اختيارى بابنده فكر ايدوب اكر اداء امانت طاعات ايدرسك ثواب واكر ادا اولنماز ايسه عقاب مقرر در ديوب حمل امانتدن ابا ايلديلر ولكن اشفاق واباارى معصيت جهتندن اولميوب بلكه امانت حق كما ينبغى حفظ وحراست واداء حقوق طاعت ايده مزز ديو تعظيما لدين الله ابا ايدوب (نحن مسخرات لامرك لا نريد ثوابا ولا عقابا) ديو معذرت ديلديلر (كما قال الحسن عرض الامانة على السموات عرض التخيير لا عرض الايجاب لذلك لم يعصهن بترك قبولهن) وعرض امانت سموات وارض وجباله اولورسه ابا واشفاق حقيقته حمل اولنميوب مجاز وتمثيل اولور فاما اهل سموات وارض واهل جبال اراده اولنور ايسه تمثيل اولميوب اشفاق واباحقيقت اولور (وقال الامام الرازى فى تفسيره الكبير فى قوله تعالى (فابين ان يحملنها) لم يكن اباؤهن كاباء ابليس فى قوله تعالى (فابى ان يكون من الساجدين) من وجهين احدهما ان هناك السجود كان فرضا وههنا الامانة كانت عرضا وثانيهما ان الاباء كان هناك استكبارا وههنا استصغارا استصغرن انفسهن وقال ايضا رحمة الله عليه فان قيل كيف حملها الانسان ولم يحملها هذه الاشياء فيه جوابان احدهما بسبب جهله بما فيها وعلمهن ولهذا قال تعالى (انه كان ظلوما جهولا) والثانى ان الاشياء نظرن الى انفسهن فرأين ضعفهن فامتنعن والانسان نظر الى جانب المكلف وقال المودع عالم قادر لا يعرض الامانة الاعلى اهلها اذا اودع لا يتركها بل يحفظها بميعنه وعونه فقبلها وقال (اياك نعبد واياك نستعين) انتهى كلامه وفارسك قولنه قول ثانئ رازى من وجه موافقدر (كما قال الفارس عن الحسين قال عرض الامانة على الخلايق والجمادات فاشفقوا وهربوا وظنوا ان الامانة تحمل بالنفوس

فكشف لآدم ان حمل الامانة بالقلب لا بالنفس فقال انا احملها فان القلب موضع نظر الحق واطلاعه فاذا اطاق ذلك يطيق حمل الامانة فان الامانة حدث واطلاع الحق وتجليه لم يطقه الجبال واطاقته القلوب وانشد فارس على اثره ﴿شعر﴾ حملت بالقلب ما لا يحمل البدن * والقلب يحمل ما لا يحمل البدن * ياليتنى كنت اذنى من يلوذ بكم * عينا لانظركم ام ليتنى اذن) وبالجمله بو آيت كريمه ده ارباب تفسير انواع تقريرات كثيره ايدوب نيجه دقتلر قلمشلردر رحمهم الله ولكن اصحاب كشف وشهود امانت مزبوره رابطهٔ ارتقاء مدارج قدسيه وواسطهٔ اعتلاء معارج انسيه اولان عشق ربانى وحب سبحانى اولديغنى ذوق وجدان ايله معاينه قلمشلردر وعلى سبيل التفريد تحقيق توحيد اولديغن بيان ايتمشلردر (كما قال ابن عطاء الامانة تحقيق التوحيد على سبيل التفريد وقدوة المكاشفين وعمدة المشاهدين) روزبهان بقلى قدس سره الجلى بيورورلر كه (لما لم يكن للكون استعداد حمل امانة الربوبية بنعت الانفراد والفناء والسكر فى العشق والخروج بنعت الالوهية ابى ان يحملها لان سطوات الالوهية اذا بدت اضمحلت الاكوان والحدثان فيها بقى آدم لانه كان مستعدا لقبول ذلك لانه كان مخلوقا بخلقه موصوفا بصفته مستحكما بتأييداته الازلية ومباشرة نور صفته بقوله خلقت بيدى قويا بقوة الروح القدسية التى بدت من ظهور نور الذات حين تجلى من القدم لآدم بقوله (ونفخت فيه من روحى) فاذا كان كذلك حمل امانة الله بالله لا بالحدثان فانه تعالى قائم بنفسه منزه عن مباشرة الحدوثية فقد حمل انوار جميع الصفات والذات حيث صدر وجوده من تجلى الذات والصفات فخرج موصوفا بالصفات منورا بنور الذات وهذه بجميعها الامانة ولا يكون لتلك الامانة موضع الا آدم ومن كان بوصفه من ذريته من الانبياء والاولياء فاذا قابل القدم وقبل الامانة فقد جهل بالقدم اصلا حيث قبل الكل بالبعض كذلك قال (انه كان ظلوما جهولا) ظلوما اذ وارى الازل والابد مع علة الحدوثية حيث لم يعلم ان حقيقة التوحيد بالحقيقة مزلة اقدام الموحدين وكيف يكون صفوان القدم موضع اقدام الحدث فمجاز الامانة بعد ذلك المحبة والعشق والمعرفة وحقيقتها الانانية) انتهى كلامه قدس سره آه اى قابل امانت ومستعد محبت اولان اهل وحدت روزبهان بقلى نك كلمات قدسيه سنى ذوق ايتديكمى ايمدى كماهى ذوق اولنماديسه نجم الدين دايه نك

كفتار در بارنه كوش هوشك دوش قيل كنه بيوررلر حق جل وعلا
سماوات وارض وجباله وجمله سنك اهاليسنه عرض امانت ايلدك ديوب
فوز عظيم ايله معبر اولان حقيقت امانته اشارت بيورر وفوز عظيم فناني الله
وبقا بالله مرتبه سنده بلاواسطة فيض الهى نك قبولندن عبارتدر واكا
امانت تسميه اولنمشدر زيرا فيض الهى حقك صفاتندن اولوب وحقدن
غيريسى اكامالك دكلدر پس بر فحواى (ان الله خلق الخلق فى ظلمة ثم رش
عليهم من نوره) فيض مزبورك قبول حملنه انسان مخلوقات سائره دن
اخص در وفيض ربانى يه بلا واسطة قابل ومستعد اولان رشاش نور سبحانى
اصابت ايليان روح انسانيدر فلهذا عرض فيض الهى جميع مخلوقاته عام وحمل
فيض خاصة انسانه واقع اولدى زيرا انسانله مخلوقات سائره بيننده مناسبت
شخص ايله قلبك مناسبتى كبيدر مثلا عرض فيض شخص انسانى يه عام وبلاواسطة
قبول وحملى قلب انسانى يه مخصوص اولوب بعد ازان عروق شريانات
وعروق ماساريقا وساطتيله روحك فيضى قلبدن جميع اعضايه سرايت
وعموما جوارح انكله حركت ايلديكى كبى فيض ربانى يه دخى موجوداتك
احتياج تامى اولمغله عرض فيض مكوناته عام وحملى انسانه خاص اولدى
وعكوس فيوضات الهيه ملك وملكوت وعموما مخلوقاته انساندن واصل
اولدى مثلا وساطت صورت انسانيه ايله انواع صنايع عجيبه وحرف غريبه
ظهوره كلوب عالم شهادت ودنيا انكله معمور وآبادان اولدى وملكوت كه
باطن كون وعالم آخرتدر اول دخى وساطت روح انسانيله مستفيض اولدى
مثلا اعمال صالحه وذكر وتسبيح وتهليل وتقديس وتوجهات قلبيه لرندن
دار الجنان حور وغلمان وقصور وجنان واشجار واثمار وعيون وانهار
وانواع واصناف نعم بسيار ايله آراسته وتزيين قلندى ﴿ ع ﴾ زين
ايتمك ايچون جنتى انسان ايلدرلر * پس قدرت حق تعلق ايليان اول شى روح
انسان اكمل اولمغله امر كن دن صدور ايدن فيض الهى اولا وبالذات
روحه تعلق ايدوب بعده عالم ملكوته اندن افاضه اولنمغن لاجرم عالمك
ظاهرى ظاهر آدم وباطنى دخى باطن انسانى ايله معمور ومزين اولدى
وامانت مخصوصۀ مزبوره يه سر خلافت اطلاق اولندى وظلوم وجهول
دخى صيغۀ مبالغه ايله كلمكده اشارت بودر كه ظالم غيره ظلم ايدوب جاهل
دخى غيرك نفسنه جاهل اولاندر اما ظلوم نفسنه ظلم ايدوب وجهول دخى

نفسنى بلميانلدر پس انسانك بو محلده نفسنه ظلمى حامل امانت اولمغله شيئى
غير موضعنه وضع وانده نفسنى افنا ايلديكيدر نتكيم بونك ذكرى مثنوى
شريفده حكايت پادشاه جهود ديكرده ﴿ مثنوى ﴾ نيكوانرا هست ميراث
از خوشاب * آنچه ميراثست اورثنا الكتاب * شرحنده مقتصد ايله
ظالم لنفسه وسابق بالخيرات تفسيرنده مناسبت برمقدار بيان اولنمشيدى
وانسان جاهل بالنفس اولديغى بودر كه انسان غافل كنديسنى مجرد اكل
وشرب ونكاح وازدواجه محتاج اولان بهايمدن قياس ايدوب بو صورت
حيوانيه قشر اولوب اول قشرك لبى روح اولديغن وروح دخى من وجه
قشر اولوب انك دخى لبى وار ايديكن ولب لب اولان اول محبوب ازلى
ومعشوق لم يزلى ايديكن بيلمزوحق جل وعلا (يحبهم ويحبونه) بيورديغن
فكر ايتمز ايمدى هر كيم كه حقدن غيره محبت ايلسه نفسنه جاهل اولور
فلهذا (ومن يرغب عن ملة ابراهيم الامن سفه نفسه) اى جهل نفسه
ديو تفسير اولنوب بو معنايى تأييد ايتمشدر يعنى (ان ابراهيم كان على ملة الخلة)
ديمكدر پس هر كيم كه حقك غيرى يه محبت ايدوب نفسنى جاهل اوله ملة
ابراهيمدن نكول ايتمشدر وشول عاشق صادق كه قشر ظلمانيۀ جسمانيه دن
عبور ايدوب لب روحانيۀ نورانيه يه واصل اولدقده (ان لله سبعين الف حجاب
من نور وظلمة) معناسنى مشاهده ايتمكله درحال قشر روحانئ نورانيدن دخى
عبور ايدوب شول لب لبه وحقيقة الحقايقه واصل اولور كه فى الحقيقه
محبوب اولدر پس عاشق مزبور نفسنى عارف اولوب ونفسنى عارف اولدقده
ربسنى بر توحيد ايله عارف اولور كه توحيد مزبورده شريك يوقدر
﴿ مولانا جامى فرمايد ﴾ هيچ موجود نيست درعالم * كه شناسد
حقيقت آدم * داند آدم حقيقت همه چيز * عين حق را حقيقت همه نيز *
بيند آن عين را بچشم عيان * كشته ظاهر بصورت اعيان * ليكن اين دولتى
نه آسانست * بلكه خاص خواص انسانست * جانب آن اشارتيست نهفت *
آن امانت كه حضرت حق كفت * برسموات وارض ما فى البين * قد عرضنا
الامانة فأبين * ليس فى الكون كائنا ما كان * كافل كلها سوى الانسان *
غير انسان كسش نكرد قبول * زانكه انسان ظلوم بود وجهول * ظلم او آنكه
هستئ خودرا * ساخت پنهان بقاى سرمدرا * جهل او آنكه هرچه جز حق
بود * صورت آن زلوح دل بزدود * نيك ظلمى كه عين معدلتست * نغز جهلى

که عین معرفتست * پس حضرت مولانا قدس سره الاسنا نفحات الهیه‌دن نفخهٔ روحانیه ومحبت سبحانیه‌یه انتقال ایدوب واول مناسبت ایله (انا عرضنا الامانة) آیت کریمه‌سنده بیوریلان عرض امانتدن مراد ذکر اولنان نفخ روح اضافی وعشق شافی اولدیغن اشارت ایتدکدنصکره نفخ الهی‌ده وارادات ربانیه‌دن ضمیر منیر مولانایه بعض اسرار غامضه دخی لایحه اولمغله بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ دوش دیگرلون این می داددست * بونفخهٔ الهیه ونفس رحمانی معانیسندن دون کیجه برلون آخر ورنك دیکر الوردی وبوتقریر اولنان دقایقدن غیری بردقیقهٔ عجیبه وحقایق غریبه چهره کشا اولدی ولکن ﴿ مثنوی ﴾ لقمهٔ چندی درآمدره بدست * برقاچ لقمهٔ بشریه کلدی واسرار مزبوره‌نك یولنی بند ایلدی بوبیت شریفده اوچ وجهله معنی ویرلمك ممکندر معنای اول بودر که ذکر اولنان معانیدن ماعدا نفخ الهینك معانیسندن الهام ربانی ایله خاطر فوز مآثره برمعنای رعنا دخی باهر اولوب ولکن وجود جسمانی لاجرم محتاج اکل وشرب اولمغله تغذی ایچون سفره ونان کلدی ولقمه تناولنه عزیمت اولنوب لقمهٔ مزبوره سدراه عبارت اولدی وعلی ای حال اوآن تناول حالت بشریه اولمغله حکم الهیه سرا پردهٔ معناده قالدی وباب لسان اولان دهان لقمهٔ ایله مقید اولدی (کما قال علیه السلام اذا ملئت المعدة خرست الحکمة) ومعنای ثانی بودر که برموجب (فیها ما لا عین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی قلب بشر) نفخهٔ مزبوره‌نك اسرار معانیسندن برسر عجیب ظاهر اولدی لکن تنك حوصله اولوب اول لقمهٔ لطیفه‌یه قوهٔ هاضمه‌سی اولمیان لقمهٔ ثقیله مثابه‌سنده بر نااهل واجنبی ماینه تخلل ایتمکله (لا تعطوا الحکمة الی غیر اهلها) حدیث شریفنه امتثال اولنوب غیرت حق لسانی منع ایدوب اول سر لطیف کون غیبده مختفی اولدی ومعنای ثالث بودر که قلب مجلا ودل مصفایه تجلیات الهیه‌دن برصبغهٔ آخر وفیض غیر مکرر جلوه ایلدی لکن اقتضاء بشریه ایله کلوی افکاری برلقمهٔ کثرت وغین باکدورت استیلا ایدوب جلای کلی تحصیل اغبرار ایتمکله جلوهٔ مزبوره وراء خفاده مستور اولدی دیمك اوله ایمدی قائل حکمت رحمانیه ونائل رتبهٔ لقمانیه اولمق ایستیان عاشقلر اغذیهٔ نفسانیه‌یی ترك ایدوب تجلیهٔ قلب وتصفیهٔ باطندن کسسته اولمامق

کرکدر که حتی آب فرات حکمت عیون قلبندن تفجر وانهار معرفت جداول افکارندن سیلان ایدوب سلسبیل لسانندن جریان وحوض دهانندن طاشوب فضای عباراته روان اوله دیو کفتار دربارلرندن برقاچ ابیات حکمت آمیز وکلمات لقمانیه نکته انکیز اشراب ایدوب بیوررلرکه ﴿ مثنوی ﴾ بهر لقمه کشت لقمانی کرو * لقمه‌دن اوتوری بر لقمان صفت وافلاطون حکمت اولان روح پرصفوت کرفتار غذای نفسانیت ومرتهن مقتضای بشریت اولمش حیفا ودریغ لقمه ندر که انکیچون پابسته وبال شکسته اوله‌سن وامر معاش ایچون یولدن قاله‌سن ودخی (ومن یتق الله یجعل له مخرجا ویرزقه من حیث لا یحتسب) قول کریمنی اشتمیه‌سن وامر الهی‌یه امتثال ایتمیوب (وأمر اهلك بالصلوة واصطبر علیها لا نسئلك رزقا نحن نرزقك والعاقبة للتقوی) فحوای شریفنی اوزره ایش ایتمیه‌سن ایمدی بنم روح روانم (ولا تمدن عینیك الی ما متعنا به ازواجا منهم زهرة الحیوة الدنیا لنفتنهم فیه ورزق ربك خیر وابقی) قول کریمنده اولان نهیدن خبردار اولوب سکا لازم اولان باقیات صالحات نه ایسه اکا اشتغال ایله ﴿ مثنوی ﴾ وقت لقمانست ای لقمه برو * حکمت لقمان وعلم وعرفان وذوق ووجدان وقت واوانی در ای لقمهٔ شهوانی وغذای جسمانی یوری‌سن روح لطیفه ثقلت ویرمه ومدارج اعلایه ارتقادن منع ایتمه عجب حالتدر که اخوان صفایه ﴿ مثنوی ﴾ ازبرای لقمهٔ این خار خار * بو الم وغم وغصه وهم وخار خارستم برلقمه ایچوندر ایمدی دون همت اولمیوب ﴿ بیت ﴾ توکز سرای طبیعت نمی روی بیرون * کجا بکوی طریقت کذر توانی کرد * وقفنجه مرغ روح شکسته حاله قوت پروبال کلمك ایچون ﴿ مثنوی ﴾ از کف لقمان برون آرید خار * کف لقماندن خاری طشره کتوریکز یعنی لقمان جانك پای قلبندن خار افکار ماسوا ولقمه ومعاش خاطره‌سنی دفع وازاله ایدیکز ﴿ مثنوی ﴾ در کف اوخار وسایش نیز نیست * لقمان جانك کفنده خود خار بو قدر خار دکل بلکه خار افکار ماسوانك سایه‌سی دخی یوقدر درکف لقمان جان خود خار وسایه نیست تقدیری اوزره معنی ویرلدی ﴿ مثنوی ﴾ لیکن از حرص آن تمیز نیست * لکن سزك حرصکزدن فرق وتمیز یکز یوقدر که وجه مشروح اوزره اولان صفوت روحی مشاهده ایده‌سز

اما بعض نسخه ده نیز نیست نون ایله اولیوب تا ایله ﴿ ع ﴾ در کف
او خار وسایش تیز نیست * واقع اولمشدر وجه اخیر حقا که وجه اولدن انسبدر
یعنی حضرت مولانا افکار ماسواده اولانلره کف لقمان جاندن رفع خار افکار
ایدیکز بیوروب انلرك فکر و نظری محسوس اولان خارده قالمغله یا مولانا
بزم خود کف لقمانمزده خار بو قدر دیو کویا سؤال ایدنلره جواب ویروب
لقمان جانك پاینده خار اولدیغی مقرردر وجسمی تیز وسبك وچالاك ولطیف
اولیوب جوهوای جبروته جولان ایتدیکی اکا بناء در ولکن سزك نور
بصیرتکزی رمد حرص وطمع اعمی ایدوب فرق وتمییزدن قالمغله پای جان
وقدم جنانده اولان خاری کوره مزسز ودفع وازاله سنه
چاره ایده مزسز دیو بیوردلر پس ای غافل ﴿ مثنوی ﴾ خاردان اراکه
خرما دیدهٔ * اول نسنه یی که ظاهرده خرما کورمش سن انی خار بیل
یعنی اطعمهٔ نفیسه قیاس ایتدیکلرك وخرما وانجیر کبی لذیذ ظن ایتدیکلرك
سنك کوکلکی حقدن الیقودقدن صکره انلر خرما وانجیر واطعمهٔ نفیسه
دکلدر بلکه حقیقتده خار مغیلاندر ولکن سن انی خرما کوردنك وحقیقتدن
خبردار اولمدك ﴿ مثنوی ﴾ زانکه بس نان کور و بس نادیدهٔ * زیرا که غایت
کورمامش اج کوزلو وزیاده نان کورسن انکچون خاری خرما کورسن
وخرمادن الذ والطف اولان محبت الهیه یی انکار ایدوب خرما ایکن خار
کورسن ومعکوس وسرنکون کیدرسن ایمدی ای مستمع قابل ﴿ ع ﴾
کله انصاف ایده لم حق سوزه قائل اولالم * ﴿ مثنوی ﴾ جان لقمان
که کلستان خداست * لقمان جان که کلستان معارف سبحانیه در ﴿ مثنوی ﴾
پای جانش خستهٔ خاری چراست * انك پای جانی نیچون بر خارك مجروحیدر
ومقصد اصلیدن قالوب اول یوجه درکاهك محرومیدر ایمدی انصاف
دکلدر که پای جاندن خاری ازاله ایدوب وطن اصلی یه کتمیه سن عدمدن
وجوده کلمکدن مراد خود همان جسمی بسلمك دکلدر بلکه ﴿ مثنوی ﴾
اشتر آمد این وجود خارخوار * بو خاریجی اولان وجود مثلا اشتر کبی کلدی
﴿ مثنوی ﴾ مصطفی زادی برین اشتر سوار * بر مصطفی زاده بو ناقه نك
اوزرینه سوار اولمشدر یعنی بو جسم خارخوار نور محمدیدن ظاهر اولمش
بر روح مصورك مرکبیدر کما قال علیه السلام (انا من نور الله والمؤمنون
من نوری) ایمدی اکل وشربدن مراد بدنه قوت کلوب طاعات وعبادات

ارقه سنده اول مظهر نور محمدی اولان روح اضافی یی کوتورمك ایچوندر
﴿ مثنوی ﴾ اشترا تنك کلی بر پشت تست * ای اشتر خارخوار غافل
اولمه که سنك ارقکده بردنك کل واردر ﴿ مثنوی ﴾ کز نسیمش در تو صد
کلزار رست * که اول کلك نسیم عنبر شمیمندن سنده یوز کلزار معارف بتدی
﴿ شعر ﴾ جانا رخ زلفکده اکر قلسه تأمل * تحقیق ایله اثبات ایدرم دور
تسلسل * ای صوفی چو صاف اولدی شراب خم وحدت * کل سجده یه
فخر ایله وچوق قلمه تعلل * کر نفسکی بلدك حقی بی شبهه بیلورسن * کم
کندوزنی تانیدی اول صاحب دلدل * تا عشق دلا رام الوبدر بنی بندن *
کوکلمده نه آرام قالوبدر نه تحمل * کلکون یوزکی کورمکه بلبل کبی زارم *
بن بلبلم ای دوست حقیقتده وسن کل * حاصل کلام ای جسم ظلام
﴿ مثنوی ﴾ میل تو سوی مغیلانست وریك * سنك میلك مغیلان لقمه
ونان وخار افکار معاش وریك نفس وطبیعت جانبنه در وتوجه وهمتك
شهوات نفسانیه وادخار اموال دنیویه سمتنه نیچه بر اوصانمزسن ﴿ مثنوی ﴾
تا چه کل چینی زخار مرده ریك * عجبا ارته قلاسی خاردن نه مقوله کل
دررسن هیچ خار مغیلانده کل بترمی وکوزکده خار بشریت وار ایکن کل رعنای
محبتی قنده کوررسن زیرا ارباب کشف وشهود انسان آدمی دیو جاندن
غیری یه اطلاق ایتمزلر وهیچ بر حال ایله قالبی ذات انساندن عد ایتمزلر بلکه
قالبی مرکب وآدمی که جاندر راکبدر دیرلر حقا مرکب هرکز راکبك ذاتی
اولمق محتمل دکلدر مثلا بر کیمسه اسبه سوار اولسه اسب غیری وسوار غیری اولدیغی
خود ظاهردر وقفص غیری مرغ غیریدر اما قفصدن غیریسن کورمیان مرغ
خود قفص ایمش دیسه بینا قتنده نابینا سوزنه اعتبار یوقدر زیرا بینامیان
قفص تنده مرغ جانی کوروب قفص تن مرغ روح ایچون ایدیکن بیلوب
ومرغ روحه قفصدن خلاص میسر اولدقده قفص بدنه احتیاجی
قالمدیغن مشاهده قیلورر وقالب اکل وشرب وجماع ونومه تعلق ایتمکله
خواص اهل الله صفات مزبوره یی کندولرینه اطلاقدن نفی ایدوب
یدك وایچدك دیمزلر بلکه یدی وایچدی ویاتدی واویودی وکرسنه وتشنه
اولدی دیرلر وبالجمله ارباب بصائره تن ایله جانك احوالی بطریق المشاهده
معلوم اولوب جانی راکب وقالبی مرکوب کبی بولمشلردر وراکبك مرکوبی
تناول ایتدیکی علفی راکب تناول ایتدی دیمکی روا کورمامشلردر پس محقق

اولدیکه ذات انسان شیٔ آخر واکل وشربه محتاج اولان جسم شیٔ آخردر
ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ ای بکشته زین طلب از کو بکو * ای بو طلب
نفسانیدن کویدن کویه وقپودن قپویه کشت ایتمش ولقمه ونان
ایچون سعی وکوشش ایلمش بی بصیرت ﴿ مثنوی ﴾ چند کویی کین
کلستان کوو کو * نیچه یه دکن صفت انکار ایله کور دل اولوب بو کلستان
معارف قنی قنی دیرسن ﴿ مثنوی ﴾ پیش ازان کین خار پابیرون کنی *
اندن اولکه بو خار پایی طشره ایدەسن یعنی پای جانکده اولان خار طبیعتی
ازاله ایتزدن اول ﴿ مثنوی ﴾ چشم تاریکست جولان چون کنی * چشم
دلك تاریك وبی نور درنیچه جولان ایدرسن پس خاری پای جاندن کیدرمك
کرکسن که دیدهٔ بصیرتکه نورکلوب بعده جولانه قادر اولەسن ویاخود
مصراع اولده اولان پیش ازان باء فارسی ایله اولمیوب زیاده معناسنه اولان
باء عربی ایله بیش ازان اوله بو تقدیرجه ماک بیت بو وجهله اولور که ای
غافل کلستان الهی یی کوروب واول کلزارك بلبل هزار دستانی اولوب فضای
ملکوتده جولان ایتمکه شرط انجق اکل وشربی رفع ایدوب مجرد ریاضت
ایله کوشش ایتمك دکلدر بلکه خاری پایدن ازاله ایتمکدن زیاده سنده علت
چشم باطن دخی واردر طوته لم که خاری پایدن اخراج ایتمش سن دیدهٔ
بصیرتك اعمی وتاریك اولدقد نصکره اول کلزار جبروته نیچه جولان
ایدرسن ایمدی بونك علاجی برعیسی دم وطبیب الهی دن کوکل کوزنده اولان
رمده علاج ایدوب کحل نور محمدی ایله مکحل ومجلا ایتمك کرکسن که انبیا
واولیا جولان ایتدکلری کلستان الهیده سندخی جولان ایلیەسن ﴿ شعر ﴾
درکوچهٔ زاهدان رسیدم * ازشیوهٔ عاشقان خبر نیست * پروانه شدم
بعشق آن شمع * این قصه حدیث مختصر نیست * عجب حکمت ومحل
حیرتدر که ﴿ مثنوی ﴾ آدمی کودر نکنجد درجهان * آدمی که حقیقتی
اولان روح اعظم وعقل کل اعتباریله عالم اکبر اولوب بو جهان اصغره
صغمماز ایکن ﴿ مثنوی ﴾ درسر خاری همی کردد نهان * برخارك
اوجنده دو کلی نهان اولور ویاخود برخار نهانك طرفنده دائما طولانور حاصل
کلام ﴿ شعر ﴾ بنده صغر ایکی جهان من بو جهانه صغمزم * کوهر
لامکان منم کون ومکانه صغمزم * کون ومکاندر آیتم ذاته کیدر بدایتم *
سن بو نشانله منی بلکه نشانه صغمزم * دیان جان وعقل کل سر خار مثابه سنده

اولان جسم ظلمانیده نهان اولوب خار اقتضای نفسانیه طرفنده
طولانور فی الحقیقه بوندن عجب برحالت اولور می کم روح جسمه مقید اوله
بونده دخی حق سبحانه وتعالانك حکمت عجیبه واسرار غریبه سی واردر
اسرار مزبوره دن بعضیسن بیان ایدوب عین القضاة همدانی بیوردلر که دنیادار
محك آخرت کردند وقالب را محك جان کردند (صبغة الله ومن احسن
من الله صبغة) جوابی شافی وبیانی وافی باخود دارد کوش دار
ازمصطفی بشنو (الدنیا مزرعة الآخرة) میکوید دنیا خم اسب میان ازل
وابد نهاده درین خم جمله رنکها پیدا آید سعادت ازدنیا وقالب ظاهر شد
وشقاوت همچنین واکرنه درفطرت همه یکسان بودند تفاوت ازخلقت نیامد
(ماتری فی خلق الرحمن من تفاوت) بلکه ازقوابل وقوالب آمد اکر دنیا
وقالب ضرورت نبودی چرا مصطفی رابدین حال باز کذاشتندی که بدعا
وتضرع کفتی (لیت رب محمد لم یخلق محمدا) یا ابو بکر کوید (لیتنی کنت طیرا اطیر)
یا عمر کفتی (لیتنی کنت شجرة تعضد) در بغا این فریاد ازدنیا وقالب برمی آید واکرنه
این سخن راواین شکایت نبی وولی را باحقیقت چه کار ومعنیٔ این سخن آنست
که کاشکی مارادر عالم فطرت وحقیقت کذاشتندی وهرکز بعالم حکم
وتکلیف نفرستادندی ای عزیز آدمی یك صفت ندارد بلکه صفات بسیار
دارد درهریك ازبنی آدم دو باعث استیکی رحمانی دیکر شیطانی قالب ونفس
شیطانی بود جان ودل رحمانی بود واول خیری که در قالب آمد نفس بود
اکر سبق قلب یافتی هرکز نفس رادر عالم نکذاشتی قالب کافتی باضافت باقلب
ونفس صفت ظلمت دارد بایکدیکر انس والفت کرفته اند نفس راوطن پهلویٔ
چب آمد وقلب راوطن صدر آمد نفس هرلحظهٔ مزید هوا وضلالت ودل
را هرساعتی بنور معرفت مزین می کنند (افمن شرح الله صدره للاسلام
فهو علی نور من ربه) ایمدی اسرار مزبوره دن برمقدار حصه منداولدکسه
جانك قالبه قید اولمسنده حکم کثیره وار ایمش باخصوص حضرت فخر عالم
صلی الله علیه وسلم روح اعظم وعقل کل بالذات کندیلری ایکن
کورمزمیسن ﴿ مثنوی ﴾ مصطفی آمد که سازد همدمی * مصطفی
علیه السلام اوج لاهوتدن بو عالم ناسوته کلدی که برهمدم دوزه
وبشریته تعلق ایلیه فلهذا ﴿ مثنوی ﴾ کلمینی یا حمیرا کلمی * کلمی
دیو ام المؤمنین حضرت عایشهٔ صدیقه رضی الله عنهایه خطاب بیوردلر که

يعنی بر فحوای (لی مع الله وقت لا یسعنی فیه ملك مقرب ولا نبی مرسل) حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلمه تجلیٔ ذات غلبه ایلیوب بکلیته شعور بشریه‌دن غائب اولسه امر دعوته قیام کوستروب عالم بشریته تنزل ایتمك ایچون عایشه رضی الله عنهایه تقرب ایدوب (کلمینی یا حمیرا) یعنی بکاسویله یاعایشه دیو بیوررلردی حمیرا حمرا انك تصغیریدر وانسانك بیاضنه دیرلر (قال علیه السلام خذوا شطر دینکم من الحمیراء قال ابن الاثیر فی شرح هذا الحدیث یعنی عایشة کان علیه السلام یقول لها یا حمیراء یرید البیضاء فان العرب یقول امرأة حمراء ای بیضاء ﴿ مثنوی ﴾ ای حمیرا آتش اندرنه تو نعل * ای حمیراسن نعلی آتش ایچنه قو ﴿ مثنوی ﴾ تاز نعل تو شود این کوه لعل * تاکه سنك نعلکدن بو کوهٔ وجود لعل اوله علم نار نجاتدندرکه عاشق معشوقنك قلبنی کندی‌یه جذب وتسخیر ایچون وعبد آبقك سیدینه رجوعی ایچون بر طوتلدق ودلیمدك نعله بعض خواص ومعشوقك ویاخود عبد آبقك اسامیسن یازوب آتشه براغوررلر وعزایمه مشغول اولوب اثر عظیمن کوررلر پس بو محلده دخی آتش ایچنه نعل قومق جذب وتسخیردن کنایه وذکر ملزوم ارادهٔ لازم قبیلندن اولور حاصل معنادیمك اولور که یاعایشه جذب وتسخیر ایچون استعمال ایلدکلری نعل مثابه سنده اولان وجودکی بکا قریب ایله وکلماتکی سمعمه القا ایله که حتی سنك جذب وتسخیرکدن بنم عالم بی رنکیده وتجلیٔ ذاتده مستغرق اولان کوه وجود بیوجودم تجلیات صفات ایله تخلق وتلون حاصل ایدوب عالم بی رنکیدن عالم رنکده اولان بشریته تنزل ایدم والفاظ وعباراتله متلون لعل بدخشان معرفت ویاقوت حمرای اسرار حقیقت بیان ایلیم آه ای عاشق صادق حضرت مولانا بو بیت شریفده نه مرتبه‌یه اشارت بیوررلر معلوم کمیدر اول مرتبه‌یه اشارت بیوررلر که مادامکه آتش حطب ودخان ایله ممتزج اولمیه انده رنك ولون اولمز واثر حرارتدن غیری برنسنه ذوق اولنمز اما نار حطب وشمعه ملاقی اولسه گاه حمرت وگاه صفرت ایله متلون کورینوب وهذه النار دیو اشارت اولنور پس حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم دخی وصول الی اللهده وذات بحتك تجلیسنده بود وعدمده غائب وشعور وعدم شعوردن عاری ولون ورنکدن بری تجلیٔ محض اولمغله مرتبهٔ شعوره کلمك ایچون کلمینی یا حمیراء بیوردیلر اما اویله دخی دکلدر که اول محرم قرب لی مع الله بشریته کلدکده شهود وحدت مطلقه‌دن محجوب اوله‌لر

ونور محض اولمق مرتبه سندن تنزل ایده‌لر مثلا بر نار عظیمه نعل براغلسه نعل مزبور آتشی آتشلك مرتبه سندن ازاله ایتمز بلکه نعل حرقت آتش ایله حمرت حاصل ایدوب انا النار دیمکه بشلار کذلك کلمات بشریهٔ عایشهٔ صدیقه دخی اول سرافراز انبیا واولیانك عالم بی رنکیده اولان استغراقنه مرتبهٔ صفاته تنزل ایله رنك تعین ویروب کوه وجود شریفلری لعل کون اولور دیمك استرلر ﴿ حکایت اولنور که ﴾ وارث اکمل حقیقت احمدی ممشاد دینوری زماننده عشاق الهی صحبت ذکر الله ایچون جمع اولوب صمت ذکر الله ایله توجه قلبی ایلدکلرنده اخواندن برینه جذبات الهیه غلبه ایدوب وتجلیٔ ذاتده مستغرق صرف اولمغله انتقال حالی مشاهده اولنمامغله ممشاد دینوری قدس سره فقراء حقدن برینه خطاب ایدوب ای درویش طشره چیق وهوای نفس اوزره اولوب حد بلوغه ایرشمش بر امرد بولوب کتور دیو بیوردیلر اول دخی بر موجب اشارت بر امرد کتوردکده اول مغشی علیه اولان منجذبك یاننده بر مقدار مکث ایتدردیلر حتی منجذب مزبور حرکته باشلیوب مرتبهٔ صحوه قریب اولدقده فی الحال اول امردی انك یانندن قالدیروب طشره چیقاردیلر بعده فقرا ممشاد دینوریدن بو وضعك حکمتن سؤال ایلدکلرنده جواب ویروب اول کسنه‌یه تجلیٔ ذات کمال ظهور ایله غلبه ایدوب بو عالمدن کوچمکه بوزطوتمش ایدی پس اول امرد محض بشریتده اولمغله کتوروب منجذب مزبورك یاننده قعود ایتدیردك حتی انك بشریتی منجذبك بدننه تأثیر ایدوب حرکته کلدکده درحال یانندن قالدیروب طشره چیقاردق اکر دخی زیاده طورسه انك بشریتی روحنه دخی تأثیر ایدوب لطافتنه کثافت طاری اولوردی دیو بیوردیلر ایمدی انبیا واولیانك اطوار واحوالی بز بلدیکمز مرتبه‌ده دکلدر سعادت اول باشه که انلرك خلوص ومحبتنده راسخ دم اوله ای مستکشف اسرار روحیه ومستفتح انوار قدسیه روح انسانی تذکیر وتأنیثدن ومرد وزندن معرا ومبرا ایکن لسان عربده لفظ روح تأنیث سماعی واشباحه کلدکده رجل ومرأه اسمی ایله تسمیه اولنمغله کاشف اسرار کردکار مولانا خداوندکار بعض حقایق واسرار بیان ایدوب بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ این حمیرا لفظ تأنیثست وجان * تصغیر حمرا اولان بو لفظ حمیرا وروح تأنیثلر اولوب حمیرا تأنیث لفظی وروح تأنیث سماعیدر ﴿ مثنوی ﴾ نام تأنیثش نهند این تازیان * عرب عربا روح ایله حمیرانك نامنی تأنیث وضع ایتدیلر

وارجاع ضميرايتدكده ضمير مؤنث كوندرديلر ﴿ مثنوى ﴾ ليك ازتانيث جانراباك نيست * وليكن روح پاكه تأنيثدن باك يوقدر ﴿ مثنوى ﴾ روح بامردوزن اشراك نيست * روحك مردوزن ايله اشراكى يوقدر ومذكر ومؤنث اولمقدن عاريدر زيراكه شان روح پرفتوح ﴿ مثنوى ﴾ ازمذكروزمؤنث برتراست * مذكر ومؤنث اولمقدن برتر ومقدس در ﴿ مثنوى ﴾ اين نه آن جانست كرخشك وتراست * امابوتحقيق اولنان جان رطوبت ويبوست وحرارت وبرودتدن اولان روح حيوانى دكلدر ﴿ مثنو ﴾ اين نه آن جانست كافزايد زنان * بواول جان دكلدركه ناندن زياده اوله ولطيفۀ اغذيه دن تكون ايدن دم رقيقك بخارندن حاصله اوله ﴿ مثنوى ﴾ ياكهى باشد چنين كاهى چنان * ياكاهى خشك وتردن ونان وتره دن قوت بولوب ومزاج اعتداليسى مختل اولدقده قابل غذا اولميوب موت اصابت ايليه وحالدن حاله انتقال ايدوب تغيرپذير اوله روح قدسى بوصفتلردن مقدس در ﴿ مثنوى ﴾ خوش كنندست وخوش وعين خوشى * نفخ الهى وامر ربانى اولان روح قدسى خوش كنندۀ روح حيوانى ورونق دهندۀ قواى جسمانى وروحانيدر وفى نفسه وذاته خوشدر وخوشلغك عين وحقيقتيدر ﴿ مثنوى ﴾ بى خوشى نبود خوشى اى مرتشى * وروح قدسى لطافت وخوشلغى غيريدن المزوذوق ولذتى غيرك وساطتى ايله بولمزاى مرتشى يعنى اى مقصودومرامنه غيرى كسنه يى اتخاذ وسيله ايليان كسنه رشوت موصل حاجت اولان شيئه دينلور وبومحلده حاجته وسيله اتخاذ ايلينه دينلور (قال عبد الكريم الجيلى قدس سره الجلى فى الانسان الكامل فى الباب الخمسين اعلم ان روح القدس هوروح الارواح وهوالمنزه عن الدخول تحت حيطة كن لانه وجه خاص من وجوه الحق قام الوجود بذلك الوجه فهو روح لاكالارواح لانه روح الله وهوالمنفوخ فيه فى آدم واليه الاشارة بقوله (ونفخت فيه من روحى) فروح آدم مخلوق وروح الله ليس بمخلوق فهوروح القدس اى انه الروح المقدس عن النقايص الكونية وذاك الروح هوالمعبرعنه فى الاية بقوله (فاينما تولوا فثم وجه الله) فعنى هذا الروح المقدس الذى اقام الله به الوجود الكونى بوجود اينما تولوا باحساسكم فى المحسوسات اوبافكاركم فى المعقولات فان روح القدس متعين بكماله فيه لانه عبارة عن الوجه الالهى

مطلب روح قدسى

القائم بالوجود فذلك الوجه فى كل شى هو روح الله وروح الشئ نفسه والوجود قائم بنفس الله ونفسه ذاته الى آخره * وقال المشار اليه فى كتابه المذكور فى الباب الرابع والخمسين (اعلم ان الروح فى الاصل بعد دخولها فى الجسد وحلولها فيه لاتفارق مكانها ولكن تكون فى محلها وهى ناظرة الى الجسد وعادة الارواح انها تحل موضع نظرها فاى محل وقع فيه نظرها تحله من غير مفارقة لمركزها الاصلى وهذا امر يستحيله العقل ولايعرف الابالكشف ثم انها لما نظرت الى الجسم بنظر الاتحاد وحلت فيه حلول الشئ فى هويته اكتسبت التصوير الجسدى وهذا الحلول فى اول وهلة ثم لاتزال تكتسب منه اما الاخلاق الرضية الالهيه فتصعد وتنمو به فى عليين واما الاخلاق البهيمية الحيوانيه الارضية فتهبط تلك الاخلاق الى سجين وصعودها هو تمكنها من العالم الملكوتى حال تصورها بهذه الصورة الانسانية لان هذه الصورة تكسب الارواح ثقلها وحكمها فاذا تصور الروح بصورة الجسد اكتسب حكمه من الثقل والحصر والعجز وامثال ذلك فيفارق الروح ماكان له من الخفة والسريان لامفارقة انفصال ولكن مفارقة اتصال لانها تكون متصفة بجميع اوصافها الاصلية ولكنها غير متمكنة من اتيان الامور الفعلية فتكون اوصافها فيها بالقوة لابالفعل فلهذا قلنا انها مفارقة اتصال لاانفصال فاذا كان صاحب الجسم يستعمل الاخلاق فان روحه تتقوى وترفع حكم الثقل عن نفسها حتى لاتزال كذلك الى ان يصير الجسد فى نفسه كالروح فيمشى على الماء ويطير فى الهواء ثم ان كان صاحب هذا الجسد يستعمل الاخلاق البشرية والمقتضيات الارضية فانه يتقوى على الروح حكم الرسوب والثقل الارضى فينحصر فى سجنه فيحشر هذا فى سجين) الى آخره وبالجملة روح قدسى تحقيقنده عقل وفهم دنك ولال اولوب ارباب كشف وشهودك عبارته كتوردكلرى كلمات روح افزا نقل اولنسه نتيجه بونك كبى كتاب اولورايدى ﴿ مثنوى ﴾ چون توشيرين ازشكر باشى بود * چون سن شكردن شيرين ولذيذ اوله سن ﴿ مثنوى ﴾ كان شكر كاهى زتو غائب شود * اولورميكه اول لذت سكر احياناسندن غائب اوله مصراع اولده بود كلمه سى مصراع ثانى ده استفهام اولوب بود كان شكر اولمامق اوزره معنى ويرلدى شراحك جمله سى بومعنايى اختيار ايدوب ومصراع اولده اولان باشى كلمه سنى باء عربيله ضبط ايتمشلر اماذهن سليم صاحبلرنه

روشندر که بو وجهله ویریلان معناده سباق وسیاقه مناسبت فهم اولنمز
زیرا حضرت مولانا بونك سیاقنده روح قدسی متبدل ومتغیر اولماز وانك
خوشلغی آخردن دکلدر ذاتیدر وخوشلغی بعینه کندوسی در بیورمش ایدی
بوتقدیرجه مناسب اولان معنی بودر که مصراع اولده اولان باشی باء عربیله
اولمیوب پاء فارسی ایله شکر پاش یعنی شکر صاچیجی معناسنه وصف ترکیبی
اولوب یاء وحدت ایچون اوله و بود کلمه سی استفهام اولمیوب بلکه فعل شرط اوله
ومصراع ثانی جزاء شرط اولوب تقدیر کلام چون شیرینیٔ تو از شکر پاشی بود
کان شکر کاهی ز تو غائب شود دیمك اوله خلاصهٔ کلام وزبدهٔ مرام ای
مستمعین ذوی الافهام عشق بطریق التعریف بیلمك بشقه وعاشق اولمق بشقه‌در
وکیفیت عشق وجذبات ایله عین عشق اولوب ورق هستی ونقش وجودی
تمامه افنا وازاله ایتمك دخی اوزکه‌در ایمدی مادامکه بر صاحب نظره ایریشوب
نحاس بشریتکه اکسیر عشق طرح اولنمیوب شکر پاش مثابه‌سنده اولان
بعض مجالس علم وتذکیر ومحافل موعظه ده اوطوروب وکلمات تصوف ایله
مالامال کتب نفیسه ایدینوب اخبار عشق واطوار عشاقی استماع ایتمکله
دهان کوشك شیرین ودماغ جانك لذت دخی بولسه اول لذت عشق سنك
درونکدن جوشش قلمیوب خارجدن وراء حواسدن کلمکله لذت مزبوره سنك
ملکك اولمیوب کاه کلوب وکاه کیدر اومقوله‌یه حال دینلمیوب لایحه ولایعه
دینلور واکاهر کز اعتبار یوقدر نتکیم مثنویٔ شریفك دردنجی جلدنده
بوکا متعلق بربیان لطیف واقع اولوب بیوررلر که ﴿مثنوی﴾ عقل دو عقلست
اول مکسبی * که در اموزی چو در مکتب صبی * از کتاب واوستاذ وذکر وفکر *
از معانی وز علوم خوب وبکر * عقل تو افزون شود بر دیکران * لیك تو باشی
ز حفظ آن کران * لوح حافظ باشی اندر دور وکشت * لوح محفوظ اوست
کوزین در کذشت * عقل دیکر بخشش یزدان بود * چشمهٔ آن در میان جان بود *
چون ز سینه آب دانش جوش کرد * نه شود کنده نه دیرینه نه زرد * ور ره نبعش
شود بسته چه غم * کو همی جوشد ز خانه دمبدم * عقل تحصیلی مثل جویها *
کان رود در خانهٔ از کویها * راه آتش بسته شد شد بی نوا * از درون خویشتن
جو چشمها * پس ای سالك طریق سبحانی وطالب لذت عشق ربانی ﴿مثنوی﴾
چون شکر کردی ز تأثیر وفا * چونکه سن صاحب عطا ووفا اولان مرشد
کاملك نظر اکسیر اثرندن کندك شکر اوله‌سن ویاخود طریق حقده اقتفاء

وجود ایدوب عهده وفا قلدیغك تأثیرندن عین سکر اوله‌سن ﴿مثنوی﴾
پس شکر کی از شکر کردد جدا * پس شکرلك شکردن نیچان جدا اولور
اولمازیعنی تجلیات الهیه مرآت قلبکده متعاقبا ومتوالیا رش نور جذبات رحمانیه
ایتمکله مرتبهٔ نفسانیتدن رها بولوب عین روح قدسی وعشق حقیقی رتبه‌سن
بوله‌سن (الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون) زمره‌سنه
ملحق اولوب هرکز لذت عشق عین لذت اولان قلبکدن منفك اولمز زیرا (لازم
الحقیقة لذاتها لا ینفك عنها) وفقنجه لازمهٔ حقیقت حقیقتدن کسسته ومنفك
اولمز اکا بناء لذات حب ازلی برموجب (فاحببت ان اعرف) روحك صفت
ضروریه‌سیدر ﴿قاسم انوار﴾ بقدر جام بود شور حالت مستان *
هزار جان کرامی فدای رطل کران * اکرچه طاقت رطل کران بوسع تو نیست *
ز دست ساقیٔ باقی پیالهٔ بستان * ازان شراب که مدهوش اوست ملك وملك *
ازان شراب که مستست از و زمین وزمان * ازان شراب که مرهون اوست جان
وخرد * ازان شراب که موقوف اوست امن وامان * زهی شراب وزهی شورش
وزهی مستی * زهی عطا وزهی منت وزهی احسان * زهی ز عشق تو مستیم همچو
آتش تیز * زهی حلاوت باده زهی حرارت جان * بشکل شکر بود شکر هر کجا باشد *
اکرچه شکر ندارد نهایت وپایان * ز شکر آب شدم بس شراب ناب شدم *
شرابخانه شدم هرچه خوانیم میخوان * فاذا کان کذلك ﴿مثنوی﴾ عاشق
از خود چون غذا یابد رحیق * عاشق چونکه بادهٔ عشق ومحبت ورحیق شهود
وحدت وشراب ذوق وحقیقتی کندو وجودندن غذا بوله ﴿مثنوی﴾
عقل آنجا کم شود کم ای رفیق * عقل انده کم اولور کم ای رفیق یعنی
عقل جزئی سر عشق فهم وادراك ایده میوب کم کشته ودم بسته قالور
فلهذا ﴿مثنوی﴾ عقل جزوی عشق را منکر بود * عقل حالات
عشقه منکر اولور ﴿مثنوی﴾ کرچه بنماید که صاحب سر بود * اکرچه
عقل جزئی صاحبی کوستر که صاحب سر اوله یعنی بعض حرکات
واوضاعن وکلمات وکفتارن کرچکم صاحب سر اولان عشاق الهی
کبی کوستر ودائما انلرك کلمات درربارن اوقیوب عشق وعاشق ومعشوقدن
دم اورر لکن محلی کلدکده کندونك لقمه‌سی اولماغله فی الحال تقلیدی
ظاهر اولوب مستان الهی اولنلرك حالنی انکار ایدر والینه کیرسه قتلی ایله
متسلی اولمز ﴿قاسم﴾ عاشق رهین مهر ووفا هر کجا که هست *

عارف قرین صدق وصفاهر بکجا که هست * ای عشق چاره ساز بنوعی که ممکنست * دستار عقل رابرباهر بکجا که هست * ای صوفیٔ که درغم دستار وریش ماند * صوفی مکو بکو بزماهر بکجاهست * عاقل بعقل مائل وعقلش بهانه جوی * عاشق اینش رنج وبلاهر بکجا که هست * همراه عشق باش که در طور عاشق * همراه توست وصل ولقاهر بکجا که هست * پس بعض سائللر یامولانا یا بزم عقلمزده هیچ اذعان یوقیدر همان بکلیته سلب ایتدیکزمی دیو کویا سؤال ایتدکلرنده جواب بیوردلر که ﴿ مثنوی ﴾ زیرك ودانا است اما نیست نیست * نعم عقل جزئی زیرك ودا نادر امانه فائده صاحب پندار وانانیت اولوب وجود وهمیدن فانی دکلدر ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ تافرشته لانشد اهرمنیست * مادامکه فرشته لااولمیه اهرمندر یعنی ملائکهٔ ارضیه دن هر قنغی ملك که سطوات نور الهیده محو وجود ایتمیه وابلیس خلقتنی من نار دیدیکی کبی اول فرشته دخی خلقتنی من نور دیوب آدمه سجده ایتمیه وپندار کدن کچمیوب تذلل ومسکنت کوسترمیه اول فرشته مرتبهٔ ملکیه دن سرنکون اولوب شیطان مرتبه سنه هبوط ایدر کذلك فرشته کبی نورانی اولان عقل دخی هرنه قدرعلم ودانشی وارایسه مادامکه ورزش عشق الهی ایله فنا منزله واروب محو وجود موهوم ایتمیه وعجب وپندارندن کچمیه فرشته دخی اولورایسه اسفل طبیعتده پابسته اولوب ابلیس کبی باب قرب وحدتدن دور ومهجور اولور وشیطانك فرشته ایکن شیطان اولمسنده معتزله ایله اهل سنت وجماعت بیننده اختلاف واقع اولوب اهل سنت وجماعت متفقلردر که شیطان آدمه سجده ایتمکدن اباواستکبار ایتمزدن اول زمرهٔ ملائکه دن اولوب بعده امر الهی یه امتثال ایتمامکله شیطان اولدی ارباب تفسیر مبحث مزبوری (واذ قلنا للملائکة اسجدوا لآدم فسجدوا الا ابلیس ابی واستکبر وکان من الکافرین) آیت کریمه سنده تفصیل ایتمشلردر (قال القاضی فی تفسیر هذه الایة وان ابلیس کان من الملائکه والالم یتناوله امرهم ولم یصح استثناؤه منهم ولا یرد ذلك قوله تعالی (الا ابلیس کان من الجن) لجواز ان یقال انه کان من الجن فعلا ومن الملائکة نوعا ولان ابن عباس رضی الله تعالی عنه روی ان من الملائکة ضربا یقال لهم الجن ومنهم ابلیس) بوبابده مباحث کثیره واردر ان شاء الله بوندن دخی انسب محلی کلدکده تحقیق اولنه همان بونده مراد اولنان عقلی جزئی صاحبی فرشته دخی

اولسه محو وجود موهوم ایتمدکدن صکره اهرمندر دیمکدر زیرا ﴿ مثنوی ﴾ او بقول وفعل یارما بود * اول عقل جزئی قولا وفعلا بزم یارمز اولور فاما ﴿ مثنوی ﴾ چون بحکم حال آیی لا بود * چونکه حال حکمنه کله سن (لودنوت انملة لاحترقت) دیوب عقل جزئی محو ولا اولور ﴿ خجندی ﴾ در صحبت دوست جان نکنجد * شادی وغم جهان نکنجد * ای خواجه تومرد خود فروشی * رخت تو درین دکان نکنجد * پرشد دروبام یار ازیار * اغیار دران میان نکنجد * یادوست کزین کال یاجان * یك خانه دو میهمان نکنجد * وبالجمله ﴿ مثنوی ﴾ لابود چون اونشد از هست نیست * چونکه عقل جزئی هستی مجازندن محو ولا ومحض فنا اولمدی اومقوله انانیت صاحبی برکون فنا وعدمه کیدوب محو ونابود اولور اکا بناء که ﴿ مثنوی ﴾ چونکه طوعا لانشد کرها بسیست * چونکه وجود موهوم وعقل محروم طوعا واختیارا فانی اولوب کندوبی معدوم بیلمدی کرها واضطرارا تطورات فلکیه اومقوله صاحب پندارلری افنا واهلاك ایتدیکی چوقدر بلکه حد وحصری یوقدر ﴿ نظم ﴾ پردهٔ راه اولدی اوصافك سکا * پردیی رفع ایت یولکدن اولا * وارلغکدر دارملك ابتلا * ترك قیل بو وارلغی ای مبتلا * پرصفا درباق بویوقلق جامنه * دانه ایچون دوشمه وارلق دامنه * محو نقش ایت عشقدن الدکسه سبق * اوقو یاسن آیت اثبات حق * تخت اثباتك اولور اول سروری * وارلغندن ایلیان کندن بری * شاد اول ای مقبل فرخنده فال * طوغدی ایسه نور جذبه وجد وحال * کل کلستان صفایه باص قدم * چون صلا ایتدی نسیم صبحدم * ساقیا جام حیات آمیز ویر * حالت مستان شور انکیز ویر * جرعهٔ فیضك نصیب جان اوله * حالت عشق ایله دل سکران اوله * حالت ایسترسك یوری دیوانه اول * عاقل اولان بولیمز بو بزمه یول * ایلمه امیدو بیمی تکیه کاه * لطف حقدر هم مدار وهم پناه * بودکل الا که علم الله در * صانمه بوندن هرکشی آکاه در * امر وجدانیدرر بو ای پسر * نیجه سی تعبیر ایدر بونی بشر * کفت وکو یله بیلنمز بو عیان * اهل ذوق اکلر بو معنایی همان ﴿ مثنوی ﴾ جان کمالست وندای او کمال * جان کمالدر وندای جان دخی کمالدر ﴿ مثنوی ﴾ مصطفی کویان ارحنا یا بلال * اکا بناء حضرت محمد المصطفی علیه من صلوات الله الاوفی ارحنا یا بلال دیجیدر اراحه دیکلندر مك معنا سنه در ﴿ مثنوی ﴾ ای بلال

افرازبانك سلسلت * اى بلال بانك سلسله كى بلند ايله ❊ مثنوى ❊
زان دمى كه اندر دميدم در دلت * اول دمدن بانك افراز اول كه اول نفخ
ودمى سنك قلبكه نفخ وافاضه ايلشمدر ❊ مثنوى ❊ زان دمى كادم ازو
مدهوش كشت * يابلال اول دمى ترفيع ايله كه آدم عليه السلام اول نفخهٔ الهيه دن
مست ومدهوش اولدى ❊ مثنوى ❊ هوش اهل آسمان بيهوش
كشت * وملكوت اعلى وجميع اهل سمانك هوشى اول نفخه نك صفاسندن
بيهوش اولدى يعنى مرآت مجلاى جان بلال پرتوروح محمديدن اقتباس
نورجمال وكسب كمال ايتمكله نداى دل نوازى روح افزا وراحت زاى اولمغله
حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم كثرت دعوتدن هر باركه نوع ماكنديلرنده
رايحهٔ تعين استشمام ايدسه لر عالم لاتعينه پرواز ايتمك ايچون (ارحنا يابلال) ديو
بيورلردى وآواز بلالدن نفحات قدسيه استنشاق ايدوب غرق بحرذات بحت
اولورلردى پس بودخى برشكر پاشه‌دن لذت الحق دكلميدر دينورسه
بوذكر اولنان لذت استماع انجلين دكلدر بلكه بلال رضى الله عنه وجود
مجازيسن نور محمديده محوومحق ايتمكله بلالدن صادر اولان صداى خوش
ونداى دلكش همان درياى سر محمديدن تموج ونورآفتاب احمديدن تفوج
ايلشدر پس خارجدن اولميوب شكرك كندودن نشأت ايليان لذت كبى اولور
فاذا كان كذلك ❊ مثنوى ❊ مصطفى بى خويش شدزان خوب صوت *
مصطفى صلى الله عليه وسلم بلال حبشى رضى الله عنهك نداى روح بخشندن
متأثر اولمغله فنا اندر فنا اولوب بقاء حقانى ووجود ربانى ايله باقى
بالله وموجود بالحق اولدى فلهذا ❊ مثنوى ❊ شد نمازش درشب
تعريس فوت * اول رسول مجتبا وحبيب خدانك نمازى شب تعريسده
فوت اولدى تعريس اكاديرلركه ارباب سفر كيجه نك اولندن
آخرينه دكين كيدوب وآخر ليلده براى نوم واستراحت برمحله نزول
ايده لر كما قيل (التعريس نزول المسافر آخر الليل نزلة للنوم والاستراحة) وشب
تعريسده اولان نمازدن مراد بودركه ابو قتاده رضى الله عنه دن روايت
اولنوركه غزاوت رسالت پناهدن برغزاده ليله نك اكثرنده كيديلوب
بعده برمقدار خواب واستراحت ايچون آخر ليلده تعريس ايلدك حكمت الهيه
اولقدر خواب واستراحتده مكث وآرام ايتمشزكه وقت صلوة صبح كچوب
واوزيمزه كونش طوغوب حتى حرارت شمس بزى ايقاظ ايلدى وبيدار
اولدقده نيراعظمك ارتفاعنى درجهٔ ضحوهٔ كبراده مشاهده ايلدك

پس اول مسافر (سبحان الذى اسرى) وكرم رو (ماضل صاحبكم وماغوى)
ومتكلم (وماينطق عن الهوى ان هو الا وحى يوحى) يعنى مهرانور
نبوت وماه بدر رسالت ومفيض انوار هدايت حضرت محمد صلى الله عليه
وسلم دخى خواب نازدن چشم بازوسرافراز اولدقده بلال حبشى رضى الله عنهه
اذان اوقى ديو بيوروب وقتى فوت اولان صلوة صبحى جماعت اصحاب
صفا وصفوت ايله قضا ايلديلر ابو قتادة الحارث بن ربعى (ان الله قبض
ارواحكم حين شاء وردها عليكم حين شاء يابلال قم فأذن الناس بالصلوة
وفى ابن الملك ابو قتادة الحارث بن ربعى روى البخارى عنه كان النبى
عليه السلام فى سفر مع اصحابه فنزلوا آخر الليل فناموا فما ايقظهم الاحر
الشمس فقال عليه السلام ان الله قبض ارواحكم وهو مجاز عن سلب الحس
والحركة الارادية عنهم لان النائم كمقبوض الروح فى انسلابهما حين شاء
وردها عليكم حين شاء قم فاذن الناس بالصلوة وهذا يدل على وجوب قضاء
الفائتة واثبات الاذان لها فان قيل كيف فات عند الفجر وقد قال عليه السلام
ينام عيناى ولاينام قلبى اجيب عنه بوجهين احدهما ان قلبه عليه السلام
كان يدرك الحسيات اذالم تبطل آلاتها كآلات السمع والشم وغيرهما وههنا
طلوع الفجر ممايدرك بالعين وهى قدنامت فلاينافى عدم ادراكه الطلوع
يقظة قلبه والثانى يجوزان يكون له عليه السلام حالتان احديهما ينام فيها
قلبه والاخرى لاينام فيها وهذه هى الاكثر وقال النووى الجواب الثانى
ضعيف والصحيح المعتمد هو الاول واقول ارى الامر عكسا لان النفوس
القدسية تدرك الاشياء بلا واسطة الآلات كما ورد انه عليه السلام قال اتموا
صفوفكم فانى اراكم خلف ظهرى كما اراكم امامى ويؤيد الجواب الثانى ماروى
انه عليه السلام قال ماالقيت على نومة مثلها لعل حكمة الله فيه اعلام هذا
الحكم باراءة فعل رسول الله صلى الله عليه وسلم) انتهى كلامه وارباب رواياتدن
دخى بعضيسى بووجهله نقل ايدرلركه حضرت فخر جهان عليه صلوات الله
الرحمن وجه مشروح اوزره لاجل التعريس نزول بيوردقلرنده وقت صبح
قريب اولمغله صلوة صبحك وقتى كذر ايتمه مك ايچون حضرت بلاله توجه
ايدوب يابلال سن ترك خواب ايدوب بيدار اول وصلوة صبحك وقتى كلدكده
خوابده اولنلرى بيدار قيل ديو بيورمغله بلال دخى بسر وچشم يارسول الله
عليك صلوات الله ديوب اصحاب كرام ورسول عليه السلام لباس نوم ايله

پوشیده چشم اولدقلرنده بقدرةحی لاینام بلال دخی بی اختیار منام واروب سابق الذکر اولدیغی اوزره صباح نمازینك وقتی کچمکله ساعت ضحوه کبراده اذان واقامت وجمهور جماعتله قضا اولندی * روایت اولنور که لیلهٔ تعریس همان برکره واقع اولمیوب بلکه مرارا واقع اولمشدر حتی بروقت آخرده دخی حضرت رسالت پناه علیه صلوات الله وسلامه برموجب (قل انما انابشر مثلکم) بحسب البشریة کیفیت نوم غلبه ایتمکله راحله سندن برجانبه میل وانحنا کوسترمشلر ابو قتاده رضی الله عنه حضرت رسالت پناهه طیانوب مستقیم القامه ایتمشلر بعده تکرارمیل کوسترمکله کیروطیانوب راست قیلمشلر حتی دفعهٔ ثالثه ده سحر قریب اولوب وحضرت فخر عالم مبارك باشلرین قالدیروب من هذا دیو خطاب ایتمکله ابو قتاده دخی انایارسوالله دیو جواب ویردکده (حفظك الله بما حفظت نبیه) دیو دعاء خیر ایتمشلر حاصل کلام وخلاصهٔ مرام حضرت مولانا قدس سره الاسنا حضرت شفیع الانام رسول علیه السلام واصحاب کرامه وقت صلوتك فوتنی کثافت جسمانیه وثقلت بدنیه دن اولمقدن تقدیس وتنزیه ایدوب بلکه بلال حبشینك آوازصفا بخشیله اوقودیغی تمجید وتهلیلدن برذوق وحالت کلدیکه هر بری قعر دریای انوار تجلیات احدی الذاتده محو وفانی وشعور وعدم شعوردن عاری اولمغله صلوة صبح قضایه قالمشدر دیمك استرلرحقا برسالکه جذبات رحمانیه وسطوات تجلیات احدیه غلبه ایدوب اوزرینه وقت صلوتك کلدیکن وکچدیکن بیلمسه اومقوله مستغرق حالت مزبوره ایله مؤاخذه اولنمیوب بعده قضاء مافات ایدر اما اوزرینه وقت صلوتك دخولنه شعوری وار ایکن تارك صلوة اولسه عیاذا بالله تعالی کهالت نفس واغوای شیطاندر اومقوله مبتلالری یوله کتورمك وحیلهٔ نفسه الدندیغن بلدرمك لازمدر پس حضرت مولانا آواز بلالدن محو محض تجلیات اولان اصحاب کرام ورسول علیه السلامك اوزرینه وقت صبحك فوت اولمه سنه اشارت ایدوب بیورر لرکه ﴿مثنوی﴾ سر ازان خواب مبارك برنداشت * اول انیس قرب لی مع الله حضرت حبیب الله اول خواب مبارکدن سر مبارکن یوقارو قالدرمدی ﴿مثنوی﴾ تانماز صبح دم نجا بچاشت * حتی صباح نمازینك وقتی کچوب هنکام ضحایه کلدی یعنی جذبات عشق احدیت ونفحات روضهٔ هویت اول قاف قرب وحدت حضرت رسالت پناهی بکلیته ربوده

قیلوب مشاهدهٔ جمال شاهد عشقده بروجهله مستغرق اولدیکه احوال بدنیه تدارکندن قالدی وهنکام ضحای صحوده مرتبهٔ شعوره هبوط ایدوب صلوهٔ فائته یی قضا ایلدی ﴿مثنوی﴾ درشب تعریس پیش آن عروس * اول زبدهٔ اکوان واصحاب کرامك شب تعریس اتصالده اول عروس کبی اولان ذوالجلال والجمالك عندنده ﴿مثنوی﴾ یافت جان پاك ایشان دستبوس * انلرك ارواح قدسیه لری دستبوس سعادتنی بولدی وبعض نسخده ﴿مثنوی﴾ رست جان پاك ایشان ازعبوس * واقع اولمشدر یعنی حضرت معشوقك تجلیٔ ذاتی قتنده انلرك روح پاك وجان طربناکاری کدورات بشریه ایله عبوس اولمقدن خلاص اولدی یعنی انلرك ارواحی وصلت حقله بقاء سرمدی بولدی دیمکدر پس حضرت مولانا کرشمه وغمزه دیدیکی کبی بودفعه دخی جناب عزته پیش آن عروس دیوب اسماء الهیه دن اولمیان عبارات ایله تسمیه ایتمکله مقدما شرحی سبق ایدن غمزه وکرشمه وآواز اسناد اولندیغنك اسرارنه واقف اولمیانلر سؤال واعتراض ایلدکلرنده بطریق التأویل جواب ویرلدیکی کبی بوکره دخی مولانا قدس سره یه سؤال سابق وارد اولمغله اول سؤالی دفع ایدوب ای بنم حالمده وکلمات ومقالمده متردد وحالات عشقه منکر اولوب لذت عشقدن واقتضای ذوقدن بیخبر اولان عقل جزئی صاحبلری بکا اعتراض ایتمیه سزبن اول جناب مقدس وحضرت سبحان منزهه عروس دیدیکمه حکمت بودرکه عروس آراسته ابصار نامحرماندن مستور وپوشیده اولدیغی کبی ﴿مثنوی﴾ عشق وجان هردونهانند وستیر * معشوق حقیقی وجان عاشق هرایکیسی مستور ونهانلردر ایمدی بنم عروس دیدیکم رجل ومرأه نك نعتی اولان عروس اولمیوب بلکه مرادم عروسك معنای لازمیسی اولان ستر وخفا اولوب اول واحد واحد تنق عزت ورداء کبریاسیله ابصار نامحرمانی پوشیده قیلوب ونور وظلمتدن اولان یتمش بیك حجاب ایله محتجب اولوب وروح روان دخی کمال لطافت ونورانیتی ایله چشم ظاهردن خفی وستیر اولدیغی مناسبت ایله ﴿مثنوی﴾ کرعروسش خوانده ام عیبی مکیر * استعارهٔ تمثیلیه طریقی اوزره اول لانظیروبی شبیهه عروس اوقودم ایسه برعیب طوتمه وعروسدن غیری برتمثیل آخر بوقیدر دیمه ابواب استعارات خود کشاده ومفتوحه در وبونی دخی تحقیق بیلکه ﴿مثنوی﴾ از ملولیٔ یار خامش کردمی * یارك

ملول لکندن خاموش اولوردم یعنی محبوب ازلی ومطلوب لم یزلی یه بونك
امثالی استعارات وتمثیلات ایله تضرع ونیاز ایتدیکم موافق رضای
سبحانی اولمیهدی من بعد بومقوله تمثیلات اختیار اولنمزدی
﴿ مثنوی ﴾ کرهم اومهلت بدادی یکدمی * واکریارم بکا بردم
مهلت وبریدی یعنی عشق ربانی وتجلیات سبحانی وجذبات حقانی برنفس
بندن منفك اولیدی وکوکلی طورعقله کتوروب روح مستغرقه مهلت
وآرام وبریدی هرکز بنم لسانمدن بونك امثالی سؤال واعتراض اولنه جق
کلمات صدور ایتمزدی ﴿ مثنوی ﴾ لیك میکوید بکوهین عیب نیست *
لکن اول معشوق ومحبوبم وایکی جهانده مقصودم دیرکه طورمه سویله
عیب یوقدر یعنی بنم عاشقلرمدن بکا هرنه وجهله ناز ونیاز واقع اولور ایسه
بنم درکاهمده مقبولدر وانلرك جمیع حرکات وسکنات وعبارات وکلماتی بنم
عندمده عیب دکلدر ایمدی یامولاناسن طاعنلرك لساندن سینهٔ بی کینه کدرمی
اولنسان سنك طعن وملامتدن ملول اولمه همان مقتضای عشقدن نه مقوله
کلمات ظهور ایدرسه کتم ایلمه زیرا که ﴿ مثنوی ﴾ جزتقاضای قضای
غیب نیست * بونك امثالی اسما والفاظك نقلی دل مجلاده اولان قضاءغیبك
تقاضاسندن غیری دکلدر یعنی جذبات رحمانیه ومحبات سبحانیه سنی
سنلکیکدن الوب بحرعشق ازلیده غیب مطلق ومحومحض ومستغرق اولمغله
سنده ارادت جزئیه قالمیوب اصداف قلبکدن سر رشتهٔ لسانکه هرنه مقوله
درر وجواهر منتظمه اولور ایسه دریای غیب شهود حق وفیاض مطلقك
تلاطم جود واحساندن وتموج فضل وعطاسندن ظهوره کلمشدر عقل
جزئینك انده تصرفی یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ عقل سایهٔ حق بود حق آفتاب *
سایه را باآفتاب اوچه تاب * نقش اوفانی واوشدآینه * غیرنقش روی
اوآنجای نه * آنکه اواز پردهٔ تقلید جست *او بنور حق بیبند آنچه هست *
جهد کن تاپیرعقل ودین شوی * تاچوعقل کل تو باطن بین شوی * اندك
اندك خوی کن بانور روز * ورنه خفاشی بمانی بی فروز * ظلمت اشکال
زان جوید دلش * تاکه افزونتر نماید حاصلش * خلاصهٔ کلام وحاصل
مرام ﴿ مثنوی ﴾ عیب باشد کو نبیند جز که عیب * اول کمسنه که عیبدن
غیریسن کورمیه اول صافی عیب اولور ﴿ مثنوی ﴾ عیب کی بیندروان
پاك غیب * اما که عالم غیبه ارتقا ایدن روان پاك ومرغ جان چالاك فخن

عیب کورر ﴿ حافظ ﴾ هاتفی ازکوشهٔ میخانه دوش * کفت ببخشند
کنه می بنوش * این خرد خام بمیخانه بر * تامی لعل آوردش خون بجوش *
کرچه وصالش نه بکوشش دهند * آن قدرای دلکه توانی بکوش * رندی حافظ
نه کناهیست صعب * باکرم پادشه عیب پوش * ایمدی بنم روح روانم ﴿ مثنوی ﴾
عیب شد نسبت بمخلوق جهول * عیب نفسنه جاهل اولان مخلوقه نسبت
ایله عیب اولدی ﴿ مثنوی ﴾ نی بنسبت باخداوند قبول * یوخسه
قوللرینك عیوب کثیره سن عفوایله قبول ایدن خداوند قبوله نسبت ایله
عیب یوقدر وحق سبحانه وتعالی یه عیب ونقصان تطرق ایتمکدن مقدس
ومخلوق جهوله نسبت ایله اولان عیوب حق سبحانه وتعالی یه ملال وکلال
ویرمکدن منزه بر پادشاه بیچون وچرادر وبلکه عندارباب الکشف والشهود
﴿ مثنوی ﴾ کفرهم نسبت بخالق حکمتست * کفرهم خالقه نسبت
ایله حکمتدر یعنی برموجب (ولوشئنا لآتینا کل نفس هدیها) بنی آدمك
جمله سنی اهل ایماندن ایتمکه قدرت کامله سی شامله ایکن (ولکن حق
القول منی لاملئن جهنم من الجنة والناس اجمعین) فحوای کریمی اوزره
کیمنی مجوسی وبت پرست وکیمنی یهود وترسا خلق ایلمسی حقه کوره حکمتدر
ودخی (وماخلقنا السماء والارض ومابینهما باطلا) موجبنجه حق سبحانه
وتعالی باطل وعبث ومهمل وبیهوده برشی وجوده کتورمامشدر الا که انده
برحکمت خفیه سی واردر مثلا کیمنی ملك وکیمنی جن وشیاطین وکیمنی
انسان وکیمنی حیوان وکیمنی اعلا وکیمنی اسفل وهربرنوعی
دخی بربرندن متفاوت یرادوب مثلا اسبلرك کیمنی پادشاه بنمکه لایق وکیمنی
اودون چکمکه مناسب خلق ایدوب وقس علی هذا هربرینی براستعداده
ظهوره کتوردیکی بیهوده یره دکلدر بونده حق سبحانه وتعالینك عقل
احاطه ایتمیه جك اسرارغریبه سی واردر پس حق سبحانه وتعالینك ذکر
اولنان حکم واسرارینی حق تعالی بیلور وبوحکمتی کوکل کوزلری الله
نوریله مجلی اولان مردان خداکورر پس کفر خالقه نسبت ایله عجب حکمتدر
فاما ﴿ مثنوی ﴾ چون بمانسبت کنی کفر آفتست * چونکه بزه نسبت
ایلیه سن کفر آفتدر وظلمت کفرده بولنانلره نکال ومحنتدر ونار بعد وفراقده
وسعیر جهل ونفاقده کمال حرقتدر ولکن دریای مغفرتنه نظر اولنسه غضبنی
سبق ایلیان هرزمانده رحمتدر وآتش قهرینی اطفا ایلیان آب عفو وعنایتدر
﴿ حافظ ﴾ عفو الهی بکند کارخویش * مژدهٔ رحمت برساند سروش *

لطف خدا بیشتراز جرم ماست * نکتهٔ سر بسته چه کویی خوش * ایمدی حق
سبحانه وتعالینك عفو واحسانه حدوغایت وحصر و نهایت اولمیوب دریای
رحمتی جوشه کلدکده جمله عصات وعصیان اول دریای جود واحسانه غرق
اولدقدن صکره ﴿ مثنوی ﴾ وربکی عیبی بود باصد حیات * اکر یوز حیات
حسنات ایله اولان مؤمنده وعشاق الهیده برعیب دخی اولور ایسه حق سبحانه
وتعـالینك کمال فضـل وجـودیله ﴿ مثنوی ﴾ برمثـال چوب باشد
درنبات * اول عاشق صـادق ومؤمن موافقك وجودنده اول عیب نبات
سکرنده اولان چوب کبیدر پس کورمز میسن ﴿ مثنوی ﴾ در ترازوهر دورا
یکسان کشند * ترازوده نبات ایله چوبی هرایکیسنی برابروزن ایدرلروچو به
شکر بهاسن و یررلر ونبات سکری الدم دیوب چوب الدم دیمزلر ﴿ مثنوی ﴾
زانکه آن هرد وچوجسم وجان خوشند * زیرا که اول چوب ایله نبات جسم
ایله جان کبی خوشلردر کما قال الله تعـالی (فاولئك یبدل الله سیئاتهم حسنات
وکان الله غفورا رحیما) ﴿ مثنوی ﴾ پس بزرکان این نکفتنداز کزاف *
پس کبار اولیابونی کزافدن وبیهوده یره دیمدیلر که ﴿ مثنوی ﴾ جسم پاکان
عین جان افتاد وصاف * پاکلرك جسم پاکلری صاف وعین جان اولدی (کما قیل
ارواحنا اشباحنا واشباحنا ارواحنا وقال الجنید ﴿ رباعیه ﴾ رق الزجاج
ورقت الخمر * فتشابها وتشاکل الامر * فکانما خمرولا قدح * وکانما قدح ولا خمر)
الحاصل ﴿ مثنوی ﴾ کفتشان ونفس شان ونقش شان * شمدی یه دکین
وصف اولنان عشاق الهینك سوزلری ونفسلری ونقش صورتلری برموجب
(ان الله خلق آدم علی صورته ﴿ مثنوی ﴾ جمله جان مطلق آمد بی نشان *
جمیعا بی نشان اولان جان مطلق کلدی ﴿ مغربی ﴾ دو عالم چیست نقش
صورت دوست * چه جای نقش وصورت بلکه خوداوست * هران جویی که
ازدریا روان شد * چواز دریاست آن دریاست نی جوست * چویك دانه برست
آمد بدیدار * درخت وبرك وبار ومغز باپوست * غلط نبود اکر مجموع کویی * همان
یکدانهٔ اصلی خودروست * زصد آینه یك روی مقابل * اکرچه صد نماید لیك
یکروست * هرآن نقشی که می بینی ازان رو * که آن نقاش آن بنوشت نیکوست *
توان چشمی وابرویی که بینی * یقین می دانکه این آن چشم وابروست * نظر کن
بازدرخوبان نظر کن * بایشان بین عیان حسن رخ دوست * چوخوبان مظهر
حسن نکارند * در ایشان مغربی حیران ازان روست * ایمدی شك وشبهه قیله که

﴿ مثنوی ﴾ جان دشمن دارشان جسمست صرف * اولیاء اصفیا
ومردان خدایی دشمن طوتیجی کمسنه نك جانی جان دکلدر بلکه جسم
صرفدر زیرا جان اولیدی جنسك جنسه میلی مقرر ایدی اما ضدجان اولان
جسم صرف مکدر اولمغله مردان خدایه عداوت ایلمشدر ﴿ مثنوی ﴾
چون زیاداز نرداو اسم است صرف * مردان خـدایه عـداوت ایدن
جان نرد دن زیاد کبی اسم صرفدر نرد ترکچه تاولی دیدکلری اویوندر
ایکی زار ایله پنج وشش و چهـار ودو وسه ویك ودوشش دیواو یناوب
وزاری کلدکده مقابله ده بربول کورسه لراو یررلر وخانه دن چیقاررلر ونردبازلر
اکاز یادو کشاد دیوب افنـاء عمر وتضییع اوقات ایدرلر ونرد دیدکلری لعبی
ملوك عجمدن دردنجی طبقه اعتبار اولنان ساسانیلرك طبقه سنه اول پادشاه
اولان اردشیر بن بابك بن ساسان بن بهمن بن اسفندیار زماننده اولان حکمادن
بری ایجادو پیدا ایدوب قضاو قدر واهل جهانه مثال ایراد ایلدی وانسانك
کندی نفسنـده نفع وضررده وسعادت وشقـاوتده وامور کلیه وجزئیه دن
برشیده مدخل وتصرفی یوقدر بلکه خیر وشردن هرنه افعال وآثار تبادر
ایدرسه قضا وقدر کدر دیو بوملاحظه اوزرینه سنه ده اون ایکی آی واون
ایکی برج مقابلی اون ایکی خانه لی برلوحه وضع ایدوب وعدد ایام شهراوزره
هر برجه اوتوز درجه اعتباریله اوتوز قطعه پوللر دوزوب وکیجه وکوندزه
تمثیل ایچون ایکی عدد زاردخی دوزوب جهات ست اعتباریله هر برزاره یك
ودو وسه وچهار و پنج وشش نقاطن یازوب وخیر وشرجهات مزبوره نك
قنغیسندن کله جکن انسان فرق ایدهمیوب وکعبتینك تقلباتی اقتضاء قضا
وقدره اشارت ایدوب تقلیب اطواردن تغایر اوطارده الی غیر النهایة حال
بومنوال اوزره در دیو اردشیره پیش کش ایلدی وحکیم مزبورك اسمی نردشیر
اولمغله واضعنك اسمیله مسمی اولدی وعلامهٔ زمخشری ربیع الابرار نام کتابنده
اولان قولی حکیم مزبورك اسمی نردشیراولد یغنی مصدقدر کتاب مزبورده
زمخشری دیر که اردشیر نام برشیخه واروب نرد بازلکده کورد کمده
(الاردشیر والنردشیر بئس المولی و بئس العشیر) دیدم دیمشلر حاصل کلام برفحوای
(ولقـد کرمنـا بنی آدم) اول خالق عالم آدمی زبدهٔ مکونات واشرف
مخلوقات ایدوب برموجب (انی جاعل فی الارض خلیفة) آدمه نور آفتاب
ذات وصفاتیله تجلی ایتمکله آدم دخی اول تجلینك سطوات انواریله مرآت

مجلای قلبی نقوش هستی وتعلقات صور وتصورات کثرتدن مصفا وعاری
ایتمکله ظلمات نفسانیه وکدورات جسمانیه سی برمصداق (یمحو الله ما یشاء)
محو وفنا اولمغله انوار تجلی جوارح جسمانیه وقوای روحانیه سنه غلبه ایدوب
انکشاف ذات حاصل اولمغله (کنت کنزا مخفیا) معناسنك سری هویدا اولوب
(من عرف نفسه فقد عرف ربه) مضمونی اوزره کندو وجودنك علمنه وجمیع
اشیانك حقایقنه عالم اولوب جمله مکوناته رش انوار فیوضات ایلدی
وبرمصداق (وعلم آدم الاسماء کلها) علوم اولین وآخریندن خبردار
اولوب ملائکه یه اسمایی اعلام ایتدیکنده جمله سی آدمه سجده ایدوب
ابلیس استکبارا سجده ایتمامکله کافر اولدی فاذا کان کذلك عهد آدمدن
بودمه کلنجه نوع بشر ایکی فرقه اولوب برفرقه سی (اولئك حزب الله
الا ان حزب الله هم المفلحون) فحواسنجه فرقهٔ رحمانیه اولان شول مؤمنلردر
که آدمك سر وحقیقتنه محرم دوشوب وانبیایه ایمان واولیایه اعتقاد
ایدوب نور عشق سبحانی وتجلیٔ ذات یزدانی ایله نورازهر واسم جماله
مظهر دوشوب واصل قرب جوار احدیت اولدیلر وبو زمرهٔ مخلصین
اوامر ربانی وسنن نبوی یه اتباع واعمال صالحه ومحبت الله ایله لایق رحمت
وقابل فیض هدایت اولوب و (تخلقوا باخلاق الله) فرمانیله جمیع اخلاق
بشریه سنی اخلاق حمیده یه تبدیل ایدوب آدم منزلته نائل اولمغله خلقت
صورت رحمانیه ایله ظاهر اولور وحضرت مولانا ❊ مثنوی ❊
کفتشان ونفس شان ونقش شان * جمله جان مطلق آمد بی نشان *
بیوردیغی بو زمره نك حقنده اولور ونوع بشردن اولان فرقهٔ اخری
(اولئك حزب الشیطان الا ان حزب الشیطان هم الخاسرون) نص
کریمی اوزره شول فرقهٔ شیطانیه در که علی الدوام انبیا واولیایه ایمان
واعتقاد ایتمامکله عجب وانانیت وکبر ونخوت وکفر وضلالت وعناد
وجهالت اوزرینه مصر اولوب ابلیس آدمه سجده ایتمدیکی کبی بو زمرهٔ
شمالیه دخی اهل حقه سرفرو ایتمیوب طینت بشریه سی کفر وعناد ایله
تخمیر اولنمشدر زیرا بو زمرهٔ سفلیه واحزاب شیطانیه ابلیس علیه ما یستحق
اقوال وافعالنه تبعیت ایدوب صفات شیطانیه ایله متصف اولمشلردر وشیطان
بونلرك جمیع عروقنه حلول ایتمکله شیطان منزلته دوشوب جمیع اطوار
وحاللری اطوار شیطانیه یه مشابهدر پس بو فرقهٔ باغیه بو حال وبو ضلالتده

ایکن (ویحسبون انهم یحسنون صنعا) فحواسنجه کندیلرین اهل هدایت
صانوب انبیا واولیایه حاشا ضلالت اسناد ایدرلر وبرموجب (ففریقا
کذبتم وفریقا تقتلون) انبیا واولیانك نیچه سن تکذیب ونیچه سن قتل
ایدرلر پس (الضدان لا یجتمعان) مصداقنجه اصحاب یمین ایله اصحاب شمال
ضدین اولمغله اهل بطلان ارباب حقه عداوت ایده کلمشدر ❊ نظم ❊
اسم جلالك مظهری اولان ابدا اول ازل * ایماندن ایرود وشر اول کیم کفر
ایله طغیان کلور * شول ناخلف کم آدمه کورك کیم اولمدی خلف * نابالغ
اول اوغلاندر رآندن بسی عدوان کلور * اسم جمالك مظهری اولان
کشیدن دائما * خلق حسن لطف وکرم هم جود ایله احسان کلور * ایمدی
انسان اول زمان اصحاب یمیندن اولور که کندی یی انسان کامله تسلیمله
اندن نور فیض الهی اخذ ایتمکله اول محبت ربانیه نك قوتی ایله عناصر
اربعه وطبایع واجسام حکمندن چیقوب روح حکمنه داخل اوله وایکیلکدن
خلاص بولوب وعالم وحدت وتجلیٔ ذات احدیته مظهر اولوب (فاینما
تولوا فثم وجه الله) سرنی مشاهده قیلور (الله اعلم بالصواب) ایمدی ای مستمع
قابل حضرت جلال الدین رومی بو محلك سباق وسیاقنده بو معنایه اشارت
ایدوب وذکر اولنان ایکی فرقه دن خبرو یرمشلردر پس بیورورلر که
❊ مثنوی ❊ آن بخاك اندر شد وکل خاك شد * اول انبیا واولیایه
عداوت ایدن اصحاب شمال ومظهر قهر وجلال اولانلر جسم محض اولمغله
سفلی اولان خاکه کندی وکلیت ایله خاك کدر اولوب سجینده قالدی
❊ مثنوی ❊ این نمك اندر شد وکل پاك شد * این نمکدن مراد محبت
الهیه ایله ابدان لطیفه لری سرشته اولان اصحاب یمین ومظهر لطف
وجمال اولان اهل ایماندر که نمك محبت لذت الفتمع الوحدت ایچنه کندی
وبکلیته پاك اولدی یعنی طوزله یه دوشن ناپاکلر ملح پاك اولدیغی کبی انسان
کامل نظرینه وعشق ومحبت طوزله سنه دوشن طالبلرك دخی ملوث اولان
احکام بشریه لری رفع وازاله اولوب اقتضای عشق ایله پاك وطاهر
وجسملری جان اولدی ❊ مثنوی ❊ آن نمك کزوی محمد املح است *
اما دیدیکم اول نمك ملاحت صفتدرکه محمد علیه السلام اندن املحدر
❊ مثنوی ❊ زان حدیث بانمك اوافصح است * اول رسول مجتبا اول
حدیث بانمکدن افصحدر کما قال علیه السلام (انا افصح العرب) وقال علیه السلام

(انا املح من اخی یوسف و یوسف اجمل منی) و بالجمله ملاحت حبیب خدا ولطافت
محمد المصطفی مملحهٔ محبت الهیه ونمکدان جذبات ربانیه دن لطیف و ملیح
اولوب الحالة هذه ﴿ مثنوی ﴾ این نمك باقیست ازمیراث او * بو نمك
محبت الهیه وملح ملیح انوار اسرار احمدیه اول حضرتك میراثندن وارث
کامللرده الآن باقیدر ﴿ مثنوی ﴾ باتوندآن وارثان او بجو * واول
وارثلر سنکله بیله در وصورت بشریه ده در اول وارث اولان مرشد
کاملی جست وجو قیل ﴿ مثنوی ﴾ پیش توشسته تراخود پیش کو *
اول وارثان حقیقت محمدیه اولان کامللر سنك قبل و پیشکده اوطورمشدر
اماقنی سنك پیش وقدامك ووارثان کاملانه توجه واقبالك ﴿ مثنوی ﴾
پیش هست جان پیش اندیش کو * ایمدی محقق ومقرر اول مرشد کامل
سنك او ککده‌در ولکن پیش اندیشه واقبال پیشه اولان جان سنده قنی
و برمعنی دخی بودر که اول وارث کامل اولان مرشد مکمل سنك او ککده‌در
ولکن اول پیر کاملی کوردکده سکا برحالت غریبه کلور که کرچه پیش
دیمش ایدم اما اول پیش قنی جهاتدن اولان قدام خود واردر لکن عالم
جانده آدم جهاتدن غائب اولور پس اول حالده پیش اندیش اولان جان
قی اول کیفیت عشق جانده پیش و پس و یمین و یسار وفوق وتحت اندیشه‌سن
قومازمرشد کاملك برعلامتی دخی بودر که ملاقی اولنلر صدقله کوکل
ویردکده ذکر اولنان استغراقده بولنورلر وشش جهتدن قورتیلورلر
زیرا ﴿ مثنوی ﴾ کرتو خود را پیش و پس داری کمان * اکر سن کندی
کندیلککله اولوب پیش و پس کمان طوترسك یعنی جذبات رحمانیه ومحبت
سبحانیه‌سنی سنلکدن کلیت ایله المیوب شش جهت فکرنده اولورسك
﴿ مثنوی ﴾ بستهٔ جسمی ومحرومی زجان * جسمك بسته‌سی وجاندن
محروم سن یعنی هنوز بشریت حکمنده اولوب مرتبهٔ روحانیتدن مهجورسن
اکا بناءً که ﴿ مثنوی ﴾ زیر و بالا پیش و پس وصف تنست * فوق
وتحت وقدام وخلف ویمین وشمال تن وصفیدر ﴿ مثنوی ﴾ بی جهتها
ذات جان روشنست * بی جهتلکلر جان دوشنك ذاتیدر وانده شش جهت
قیدی یوقدر ایمدی ای طالب وعاشق بوسعادت عظمی یه واصل اولمق
استرایسك ﴿ مثنوی ﴾ برکشا ازنور پاك شه نظر * شاه اولیا اولان
مرشد کاملك نور نظر پاکندن دیدهٔ جانك کشاده قیل ﴿ مثنوی ﴾

تانپنداری توچون کوته نظر * تا که سن مرشد کاملك حقیقته یول
بولوب وقدر وقیمتن بیلوب وعناد وجدلی قویوب سنجلین کامللری دخی
کوتاه نظر قیاس ایتمیه‌سن پس بوظن فاسددن خلاص اولمغه چاره انلرك
نظر پاکی نورندن دیدهٔ بصیرتك مجلا ایتمکدر والاظن فاسد وکمان فاسددن
قورتلمزسن دیمکدر ﴿ مثنوی ﴾ که همینی درغم وشادی وبس *
سنکه همان بویله سن یعنی انوار انظار کاملاندن نور بصیرت حاصل ایتمیوب
واحکام تندن خلاص اولمیوب محبوس شش جهات سن دائم الاوقات برحالده
طورمیوب مقتضیات بشریه دن اولان افکار دنیویه ایله کاه غم وکاه
شادیده‌سن انجق بوحالده غیری کاره قادردکلسن ﴿ مثنوی ﴾ ای عدم
کوم عدم راپیش و پس * نیجه یه دکین بوسراب کبی خیال وخواب
اولان شادی وغم ای عدم موت اصابت ایدوب جسمك معدوم اولدقده
اول عدم ایچون پیش و پس قنی ایمدی قبل الانعدام کندیکی عدم بیلوب ونار
عشق ایله یانوب فانی اولوب جهات ست وعناصر اربعه وطبایع مختلفه
قیدندن آزاد اولسك اولمزمی ﴿ مثنوی ﴾ روز بارانست می روتابشب *
روز باراندر کیجه یه دکین طورمه کیت ﴿ مثنوی ﴾ نه ازین باران ازان باران
رب * اماسکا باران دیدیکم بوباران ظاهری دکلدر اول باران ربانیدندر که
فیوضات الهیه در وشبدن مراد وقت موت وروزدن مراد ایام صحتدر
حاصل کلام ملك وملکوت وشمس وقمر وکواکب وافلاکك دورانی وعلوی
وسفلی جمیع اشیانك حرکات وجنبشی صورت انسانیه یه یول بولوب بعده
انسانك مرآت قلبنده جمال حق نور حق ایله مشاهده ایتمکدر ایمدی
حق سبحانه وتعالی اول صورت اکملی سکا احسان ایلدی وباران فیوضات
الهیه صورت انسانیه ایله کچن ایام عمرده متقاطر اولور پس ایام انسانیه‌نك
قدر وقیمتن بیلوب اجل کیجه‌سی کلنجیه دکین طورمیوب طریق حقه کیدوب
ومرشد کاملی بولوب بوجمعیتی طاغتمه و بردخی بودولت اله کیرر صانمه
کوزك یاشن یاغمور کبی یاغدر ﴿ مناجات ﴾ الهی پادشاهلر پادشاهی *
طپو کدر جمله عاصینك پناهی * خطابخش وکریم وکاردانی * یراتدك کاف
ونوندن دوجهانی * قودك آدمده برکنج نهانی * طلسم قدرت ایتدك
جسم وجانی * الهی قادر وقیوم وستار * که سنسن خالق ودانای اسرار *
مناجات ایده نه ویرد مرادین * ایو یاوز برینك صورمز آدین *

اکر خشم ایده کیم بولور خلاصی * وکر رحم ایده هیچ برقالمز عاصی * علیم وعالم وعلام واعلم * عیاندر حضرتکده جمله مبهم * یغارسه عالمه برقطره شفقت * دوعالم اوله یکسر غرق رحمت * قدیم وحاکم وقیوم مطلق * بصامز کیمسه برحرفیکه پارمق * بولور لطفیله نطفه پاك سیرت * بزار برقطره آبه خوب صورت * بشر بیلمز جمالك ماوراسن * بصر کورمز کمالك منتهاسن * طوتلدی جان ودل دام صفاته * ایرشمز مرغ وهم اول اوج ذاته * نه ادراك ایریشور اول کنه ذاته * نه هیچ فکر ایریشور غور صفاته * بنی غرق ایلدی دریای پرخون * ایرشدر چاره کی ای فرد بیچون * طلب پایله کلدم بوارایه * محبت برله سن ایلت اورایه * خیالم پرده سنی ایله پامال * بنی غرق ایلسون اول نورا جلال * چورهبرسز بویولدن کیمسه کچمز * قلاغوز سز جهانده برقوش اوچمز * عنایت رهبرایله یاالهی * قوکراهه کوستر طوغری راهی * محمد حرمتیچون پادشاهم * بغشله بنده که جمله کناهم *

﴿ قصهٔ سؤال کردن عائشه رضی الله عنها ازمصطفی علیه السلام که ﴾
﴿ امروز باران باریدچون توسوی کورستان رفتی جامهای توچون ترنیست ﴾

ام المؤمنین عائشهٔ صدیقه رضی الله عنهانك حضرت محمد المصطفی علیه من صلوات الله الاوفادن سؤال ایلمه سنك قصه سیدر که یارسول الله علیك سلام الله چونکه سن سعادتله جانب کورستانه کتدك بوکون باران عظیم یاغدی پس جناب شریفکزك مبارك جامه لری نیچون یاش دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ مصطفی روزی بکورستان برفت * ایکی جهان کونشی محمد المصطفی علیه من صلوات الله الاوفی برکون مزارستانه کتدی ﴿ مثنوی ﴾ باجنازهٔ مردی ازیاران برفت * اصحاب صفا انتسابدن برمرد خلوص اکتسابك جنازه سیله کتدی ﴿ مثنوی ﴾ خاکرادر کوراوآکنده کرد * خاك پاکی انك قبرمنبر کنه آکنده ویرایلدی ﴿ مثنوی ﴾ زیرخاك ان دانه اش رازنده کرد * زیرخاکده اول دانهٔ دردانه یی ماء فیوضات ربانیه ایله زندهٔ جاودانی ایلدی یعنی اول مرد سعادتمند اللهك وحدانیتنه ورسول علیه السلامك نبوتنه اقرار باللسان وتصدیق بالجنان ایدوب ایمان کامل ایله ختم اولمغله کرچه ظاهرده وقت اجل عاجل اولوب تحت ترابده صورت عنصریه سی مخفی وپنهان اولدی لکن (المؤمنون لایموتون بل ینقلون من دار الفناء

الی دارالبقاء) فحواسنجه حقیقتده مرده اولمیوب مشکات محمدیه دن اقتباس نورروح قدسی ایتمکله نظر پاك احمدیدن حیات جاودانی بولدی وهرکز اولمکدن قورتلدی پس حشر اجساده منکر اولوب زیرخاکده رمیم اولان عظام انام نیجه حیات بولور دیانلری تبکیت ایچون عالم برزخ وساعت کبرا وقیامت عظمایی اثبات وبطریق التشبیه اشجاره تمثیل ایدوب بیورورلرکه ﴿ مثنوی ﴾ این درختانند همچون خاکیان * بواشجار ودرختان آدم خاکیلر کبیدر ﴿ مثنوی ﴾ دستها برکرده انداز خاکدان * مثلا اللرینی خاکداندن یوقارو قالدرمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ سوی خلقان صد اشارت می کنند * یعنی ﴿ بیت ﴾ برك درختان سبز در نظر هوشیار * هر ورقی دفتریست معرفت کردکار * وفقنجه اشجار مزبوره مخلوقات جانبنه لسان حال ایله صد اشارت ایدرلر واحوال بعث قبور واهوال یوم نشوری سویلرلر ﴿ مثنوی ﴾ وانکه کوشش در عبارت می کنند * واول کمسنه نك که لسان حال استماعنه ومقال اشارت فهمنه سمع قبولی واردر اکا اسرار برزخ ودقایق حشری تقریر وتعبیر ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ بازبان سبز وبادست دراز * زبان سبز واخضرو ید طولی ایله ﴿ مثنوی ﴾ ازضمیرخاك می کویند راز * ضمیر پاك خاکدن رازسویلرلر یعنی هم لسانه مشابه اولان برك سبز ایله عبارت وهم دست وساعده مماثله اولان اغصان ایله اشارت ایدوب ساعت آتیه ده سزدخی بعد الموت قبوردن بزم کبی خروج ایدرسز دیو فصاحت اوزره تبلیغ رسالت ایدرلر ﴿ بیت ﴾ کدام دانه فرورفت درزمین که نرست * چرابدانهٔ انسانت این کمان باشد * کدام دلوفروشد پربرون نامد * زچاه یوسف جانرا چرا فغان باشد * پس تخم وجود انسانی زمین کورستانه بذر اولندیسه لاجرم بهار حشرده درخت وجود سر برآورده اولوب ازهار اعمالی کلزار نشرده چهره کشا اولور حقا که دیدهٔ انوار بین وکوش اسرار چین اصحابنه معاین ومبیندرکه مثلا درخت چنار اللرین قالدروب وسوسن صدزبانن دراز وغنچه لر خنده ایله دهان کشاده وکشف رازایدوب اشارت صحیحه وعبارات فصیحه ایله ضمیرخاکی اظهار وآثار رحمت یزدان پاکی وصف واخبار ایدرلر ﴿ بیت ﴾ درخت وسبزه برآیدز خاك واین کوید * که خواجه هرچه بکاری تراهمین روید * وبرموجب قضیهٔ مرضیهٔ (فانظر الی آثار

رحمت الله کیف یحیی الارض بعد موتها ان ذلك لمحیی الموتی وهو علی
کل شیء قدیر) هر بر وقت بهارده احوال حشر دن بر نشان و برلر
مثنوی همچو بطان سر فرو برده بآب * بو اشجار پر اوراق
فصل زمستانده خزان اولوب باشلرین صوایچنه صوقان قازلر کبی اشجار
دخی اوراقن دو کوب زیر خاکه ایلتمشلر مثنوی کشته طاوسان
و بوده چون غراب * و بهار زمانده مانند طاوس برك سبز و سرخ ایله
آراسته اولوب فصل شتاده غراب سیه پوش کبی اولمش مثنوی
در زمستان شان اکرچه دادمرك * اول قهار وممیت اوان زمستانده
اشجار ونباتاته اکرچه مرك وفنا ویردی وزیر زابده مختفی قیلدی
ولکن کبرومحیی اسمیله تجلی ایدوب مثنوی زنده شان کرداز بهار
وداد برك * بهارن انلری زنده ایلدی وهر بر درخته برك وبار ویردی
قال الله تعالی (اولم یروا الی الارض کم انبتنا فیها من کل زوج کریم ان فی ذلك
لآیة وماکان اکثرهم مؤمنین) شعر صفا باغشلمش باغه صباعیسی
لین دمدن * یشارمش قوری اغاچلر نتکیم نخل مریمدن * عجب کنجینه
اچلمش چیچکلر یره صاچلمش * بلور مزیر زمرددن نتکیم لعل مرجاندن *
شول ارماقلر جلاب اولمش عبیری خوش تراب اولمش * نباته فتح باب اولمش
ینه اول کأس قاقدن * ینه اول عالم الغیبك ریاحینی چریسندن * الك اول
قارك التندن کلور جاسوس چیدمدن * ندا ایدر کارشدی اوش عجایب
لشکر خاموش * کیمی آل کیمی اطلس پوش کیمنك طونی کوك نمدن *
کاور سوسن قلیج ایله صوبارطونینی نسرینك * چیقار خطمی سکوایله قپار
قلقانی دستمدن * کولوب نرکس کوزین سوزدی کل آچیلوب یوزین دوزدی *
اراده سنبلن چوزدی صاچر قوقوبی پرچمدن * برك یغمور حیاتیدر حیات
اوچق حیاتیدر * بهار انك نباتیدر که کوستر بو عالمدن * نه محروم اوده
قالمشسن بوموسمده ایا غافل * چو بلبل کلدن ایرلمز وعاشق یار محرمدن *
قال الله تعالی (وهو الذی یبدؤا الخلق ثم یعیده وهواهون علیه) الآیه امنا
وصدقنا فاما عجب حالندر که (وقال الذین کفروا ائذامتنا وکنا ترابا وآباؤنا
ائنالمخرجون) آیت کریمه سنك فحواسنجه مثنوی منکران
کویند خودهست این قدیم * حشراجساده ایمان کتورمیوب منکر بعث
اولان کفره وزنادقه ودهریه بو عالم خود قدیمدر دیرلر وصانعی انکار

ایدرلر ودیرلر که مثنوی این چرا بندیم بررب کریم * اشجارك
خزان وبهاری بو کونك اقتضا سندندر بونی نیچون رب کریمه بند ایده رز
وبونلری اشلیان بر صانع ومبدع واردر دیرز خذلهم الله تعالی قال تعالی
(لایؤمنون به حتی یروا العذاب الالیم فیأتیهم بغتة وهم لایشعرون)
حکمادن بر طائفه واردر که انلره دهریون دیرلر وزنادقه دخی اول زمره دن
اولوب (ومایهلکنا الا الدهر) دیوب آخرته انکار ایدرلر وصانع ومدبرك
وجودینه ایمان کتورمیوب عالم کون وفساد ابدا زوال پذیر دکلدر و بنفسه
قائمدر وحیوان نطفه دن ونطفه حیواندن تکون ایدوب کندی کندیدن ابدا
بویله در دیرلر حاشا بونلرك جمله سی زنادقه در قال الله تعالی (ان الذین
لایؤمنون بالآخرة زینا لهم اعمالهم فهم یعمهون اولئك الذین لهم سوء العذاب وهم
فی الآخرة هم الاخسرون) وحکماء فلسفه نك اکثری حشر اجسادی انکار ایتمشلردر
نتکیم امام محمد غزالی (المنقذ من الضلال والمفصح عن الاحوال)نام کتابنده
بو معنادن خبر ویروب بیوررلر که (اعلم انهم علی کثرة فرقهم واختلاف مذاهبهم
ینقسمون الی ثلثة اقسام الدهریون والطبیعیون والالهیون الصنف
الاول الدهریون وهم طائفة من الاقدمین جحدوا الصانع المدبر العالم
القادر وزعموا ان العالم لم یزل موجودا کذلك بنفسه لابصانع ولم یزل
الحیوان من نطفة والنطفة من حیوان کذلك کان و کذلك یکون
ابدا وهؤلاء هم الزنادقة الصنف الثانی الطبیعیون وهم قوم
اکثروا بحثهم من عالم الطبیعة ومن عجایب الحیوان والنبات واکثروا الخوض
فی علم تشریح اعضاء الحیوانات فرأوا فیها من عجایب صنع الله عز وجل
وبدایع حکمته مااضطروا معه الاعتراف بفاطر حکیم مطلع علی غایة الامور
ومقاصدها ولایطالع التشریح وعجایب منافع الاعضاء مطالع الا ویحصل له
هذا العلم الضروری بکمال تدبیر البانی لبنیة الحیوان لاسیما بنیة الانسان
الا ان هؤلاء لکثرة بحثهم عن الطبیعة ظهر عندهم لاعتدال المزاج
تأثیر عظیم فی قوام قوی الحیوان فظنوا ان القوة العاملة من الانسان تابعة
لمزاجه ایضا وانها تبطل ببطلان مزاجه فتنعدم ثم اذا انعدم
فلا یعقل اعادة المعدوم کما زعموا فذهبوا الی ان النفس تموت ولاتعود
فجحدوا الآخرة وانکروا الجنة والنار والقیامة والحساب فلم یبق
عندهم للطاعة ثواب ولا للمعصیة عقاب فانحل عنهم اللجام وانهمکوا

مطلب
اصناف فلاسفه

فی الشهوات انهماك الانعام وهؤلاء ایضا زنادقة لان اصل الایمان هو الایمان بالله
وصفاته ✻ الصنف الثالث ✻ الالهیون وهم المتأخرون منهم مثل سقراط وهو
استاد افلاطون وافلاطون استاد ارسطوطالیس وارسطوطالیس هو الذی رتب
لهم المنطق وهذب العلوم وخمر لهم مالم یكن مخمرا من قبل وانضج لهم
ماكان نجا من علومهم وهم بجملتهم ردوا علی الصنفین الاولین من الدهریة
والطبیعیة واوردوا فی الكشف عن فضایحهم مااعتوا به غیرهم وكفی الله
المؤمنین القتال بتقاتلهم ثم رد ارسطوطالیس علی افلاطون وسقراط
ومن كان قبله من الالهیین ردا لم یقصر فیه حتی تبرأ عن جمیعهم الا انه استبق
ایضا من رذائل كفرهم و بدعتهم بقایا لم یوفق للنزوع عنها فوجب تكفیرهم
وتكفیر شیعهم من المتفلسفة الاسلامیین كابن سینا والفارابی وامثالهم علی
انه لم یقم بنقل علم ارسطو احد من المتفلسفة الاسلامیین كقیام هذین الرجلین
ومانقله غیرهم لیس یخلو من تخبیط وتخلیط یتشوش فیه قلب المطالع حتی
مایفهم ومالایفهم كیف یرد او یقبل ومجموع ماصح عندنا من فلسفة
ارسطوطالیس بحسب نقل هذین الرجلین ینحصر فی اقسام ثلثة قسم یجب التكفیر به
وقسم یجب التبدیع وقسم لایجب انكاره اصلا) الی آخره بونك تفصیلن استیان
كتاب مزبوری مطالعه قیلسون حاصل كلام ✻ مثنوی ✻ جمله
پندارد كه این خود دائم است ✻ منكر صانع وكافر حشر اولان زنادقه
وفلاسفهٔ دهریه وطبیعیه (الافلاك قدیمة باشكالها دائمة الصورة
بتشكلاتها) دیوب جمله‌سی زعم ایدرلر كه بو عالم خود باقی ودائمدر ✻ مثنوی ✻
درقدم این جمله عالم قائمست ✻ وقدمده بو جمله عالم قدیم وقائمدر بویله
زعم ایدرلر وحشر مقرردر و بو عالم حادث ومتغیر در قدیم د كلدر وجمله‌سی
فنایه واروب (كل شیء هالك الا وجهه) بیورلمشدر دیو كلام حق تبلیغ
ایلسك ودخی (ویوم ینفخ فی الصور ففزع من فی السموات ومن فی الارض
الا من شاء الله وكل اتوه داخرین) آیتن اوقورسك عنادلرنده مصرین
اولوب (ویقولون متی هذا الوعد ان كنتم صادقین) فحوای كریمی
اوزره جدل ایدرلر پس اول زمانده سن دخی (ویوم نحشر من كل امة فوجا
ممن یكذب بایاتنا فهم یوزعون حتی اذا جاؤا قال اكذبتم بآیاتی ولم تحیطوا
بها علما اما ذا كنتم تعملون ووقع القول علیهم بما ظلموا فهم لاینطقون)
آیت كریمه سنی اوقیوب انلردن بعید اول چونكه اول زنادقه ومنكرین بو باغ

صورینك حقنده انكار ایتدیلر ✻ مثنوی ✻ كوریٔ ایشان درون
دوستان ✻ انلر كور لكنه علی رغم انفهم دوستان خدا اولان انبیا واولیا
ومؤمنین اصفیانك جنان جانلرنده ✻ مثنوی ✻ حق برویانید باغ
و بوستان ✻ حضرت حق وقادر مطلق باغ و بوستان علم و حكمت
بتوروب شكوفه زار معرفت وحقیقت ایلدی تا كیم مؤمنین موحدین انك فوایح
مسكیه‌سن استنشاق ایدوب دماغ جانلری معطر اوله وایمان بالغیب مرتبه‌سندن
ایمان شهودی اوجنه ارتقا ایلیه ✻ مثنوی ✻ هر كلی كاندر درون
بو یا بود ✻ هر برور دخندان محبت وروح وریحان معرفتكه كلزار جان
وشكوفه زار جنانده بویا ومتروح اوله ✻ مثنوی ✻ آن كل از اسرار
كل كویا بود ✻ اول كل معنوی لسان روایح ایله اسرار كلدن خبر
ویریجیدر پس بوی كل اسرار كلدن خبر ویردیكی كبی بوی ورد حقیقة
الحقایق اولان جذبات رحمانیه ومحبات ربانیه ومشاهدات تجلیات سبحانیه
دخی اسرار الهیه دن خبر ویریجیدر ✻ مثنوی ✻ بوی ایشان رغم
انف منكران ✻ بوی جنان العارفین علی رغم انف المنكرین ✻ مثنوی ✻
كرد عالم میرود پرده دران ✻ پرده دران اولدیغی حالده اطراف عالمه كیدر
یعنی قلوب طاهرهٔ انبیا واولیاده ظاهره اولان فوحات مسكیهٔ
علوم دینیه ونفحات قدسیهٔ معارف یقینیه شمائم جانلرنده اغطیهٔ غفلت
واستار بشریت اولان محجوبلرك دماغندن رفع شبهات وشكوك ایدوب
اطراف عالمده مستعد بالایمان اولان مؤمنینك شمنه اصابت ایتمكله حقیقت
حالی اكلیوب سلك اسلامه منسلك اولورلر ومنكر آخرت اولانلرك تیغ
بران توحید ایله بیونلرین اورورلر وجزیه لرین الوب بورنلرین اوغارلر وذكر
اولنان روایح طیبه‌یی شم ایدنلر هدایت حقه لایق اولان مؤمنلردر بوخسه
✻ مثنوی ✻ منكران همچون جعل زان بوی كل ✻ منكرلر او كلك
رایحه‌سندن جعل سركین كردان كبیدر مثلا اول رایحه جعل كبی انلرك مشامنده
تروح ایلسه روكردان اولورلر وقابل هدایت اولمزلر ✻ مثنوی ✻ یا چو
نازك مغز در بانك دهل ✻ ویاخود بانك دهلده نازك مغز كبیدر یعنی دماغی
خفیف وعقلی ضعیف اولان كمسنه طاول اوازنه تحمل ایده‌مدیكی كبی منكرلر
دخی انبیا واولیانك كلماتندن حظ ایتمزلر واشتمك مراد ایتمزلر ودائما كلمات
خبیثه دن حظ الوب نجاست بوجكی كبی تخیلات خبیثه اطرافنی طولاشورلر

وانبيا واوليا بونلره مرحمت وشفقت جهتندن حق سوز سويليوب طريق
هدايته دلالت ايتسه‌لر بدنهاد اولوب عدم استعدادلری اولديغيچون اصغاء
كلمات طيبهٔ قدسيه ايتميه‌لم ديو ❊ مثنوی ❊ خويشتن مشغول می سازند
وغرق * كنديلرينی افكار دنيويه واوهام نفسانيه وتسويلات شيطانيه دن
بعض كار خبيثه مشغول ومستغرق دوزرلر وياخود بزدخی اهل وحدتز
وهمه اوست ديرلر دنز حقدن غيری نه واردر سز نه ايسه كز بزدخی
اويوز ديو كنديلرينی غرق وحدت كوسترلر وانبياء عظام واولياء كرامك
جبههٔ مباركه وقلوب منور كلرنده جلوه قيلان انواردن بابيه دن اغماض عين ايدوب
❊ مثنوی ❊ چشم می دزدند ازين لمعان برق * بو لمعان ايليان برق شهود
وايقان واعتقاد وايماندن كوز اوغورلارلر يعنی يوزلرين دوندروب كور
اوله‌جق كوزلرين يومرلر ❊ مثنوی ❊ چشم می دزدند واينجا چشم نی *
منكرين وزنادقه كرچه انبيا مسلكندن وانلرك اسرار وحقايقندن كوزلرين
اوغرليوب طرف حقه نظر ايتمزلر اما حال آنكه اول منكرينك حدقه سنده
نور چشم بوقدر يعنی (ولهم اعين لا يبصرون بها) نص كريمی وفقنجه
انلرده ديدهٔ حقيقت بين بوقدر طوته‌لم كه كلاب وحمارده اولان چشم حس كبی
بونلرده دخی بصر حاسه وارايمش امانه فائده ❊ مثنوی ❊ چشم آن باشد كه
بيند مأمنی * حقيقتده چشم اولدر كه كنديه ضرر محض اولان راه
ضلالت وطريق غوايتی فرق ايتمكله انده هلاك اولمقدن قاچوب صراط
مستقيم اولان شريعت انبيا وطريق اوليايه كيدوب بر مأمن ومأوی كوره
❊ بيت ❊ ای موحد كل حقی جان وكوكلدن ياد قيل * قورتاروب
خار بلادن جانكی آزاد قيل * نور احمددن اثر كورمك ديلرسك ای كوكل *
خواب وغفلتدن كوزك آچ كنديكی آزاد قيل * حاصل كلام احوال آخرت
واطوار برزخيه به نهايت اولمامغله كاشف اسرار كبريا حضرت مولانا كبر وقصهٔ
صديقيه به شروع ايدوب بيوررلر كه ❊ مثنوی ❊ چون ز كورستان پيمبر باز كشت *
چونكيم حضرت پيغمبر عليه الصلوة والسلام كورستاندن عودت وسعادت
خانه‌لرينه عزيمت ايلدی ❊ مثنوی ❊ سوی صديقه شد وهمراز كشت *
عائشهٔ صديقه رضی الله عنها جانبنه كتدی وانكله همراز اولدی
❊ مثنوی ❊ چشم صديقه چو بر رويش فتاد * شعاع بصر صديقه
چونكه نور آفتاب روی محمد عليه السلامه دوش اولدی ومبارك

وجهنه نظر ايتدی ❊ مثنوی ❊ پيش آمد دست بر روی می نهاد *
ايلرو كلدی دست مباركنی رسول عليه السلامك اوزرينه قودی
❊ مثنوی ❊ بر عمامه وروی او وموی او * بر كريبان وبر و بازوی او *
اول حضرتك مبارك يوزينه وصقالنه وعمامه سنه وسينه وكريبانه وبازوسنه
النی قويوب تجسس ايتمكه باشلادی ❊ مثنوی ❊ كفت پيغمبر چه می
جوئی شتاب * حضرت رسالت پناه عليه صلوات الله ياعائشه استعجال
وشتاب ايله نه جست وجو ايدرسك ديو بيوردی ❊ مثنوی ❊ كفت
باران آمد امروز از سحاب * عائشه صديقه رضی الله عنها ايتدی ای
شمس دوجهان عليك صلوات الله المنان بوكون سحابدن مطر عظيم
تقاطر ايلدی ❊ مثنوی ❊ جامهايت می بجويم در طلب * طلبده سنك
جامه‌لرك استرم ولكن ❊ مثنوی ❊ تر نمی بينم زباران ای عجب * باراندن اصلانمش
كورميورم ای عجب ❊ مثنوی ❊ كفت چه بر سر فكندی از ازار *
رسول عليه السلام ايتدی ياعائشه باشكه ازاردن نه براقدك يعنی باشكه نه

مطلب
در تحقيق جابلقا
وجابلسا وسور
قليا

مقوله ازار اورتدك ❊ مثنوی ❊ كفت كردم آن ردای تو خمار *
عائشهٔ صديقه جواب ويروب سنك اول مبارك رداكی خمار ايلدم ديدی
خمار كسر خاء معجمه ايله عورتلر باشنه اورتدكلری ازاردر ❊ مثنوی ❊
كفت بهر آن نمود ای پاك حبيب * چشم پاكت را خدا باران غيب * حضرت
رسول عليه السلام بيورديلر كه ای پاك حبيب اولان عائشه حق جل وعلا
سنك چشم پاككه باران غيبی آندن اوتوری كوستردی ❊ مثنوی ❊
نيست آن باران ازين ابر شما * اول مشاهده اولنان باران بو سزك ابر وسحابكزدن
دكلدر ❊ مثنوی ❊ هست ابر ديكر و ديكر سما * بلكه ابر ديكر وآسمان آخردندر

❊ تفسير بيت حكيم رضی الله عنه ❊

حكيم غزنوی سنايی رضی الله عنهك بيتنك تفسيريدر وابيات مزبوره بونلردر
❊ مثنوی ❊ آسمانهاست در ولايت جان * ولايت جانده آسمانلر واردر
❊ مثنوی ❊ كار فرمای آسمان جهان * اول آسمانلر آسمان جهانك ايشن
بيوريجيدر ❊ مثنوی ❊ در ره روح پست و بالاهست * روح يولنده الچاق
ويوكسكلر واردر ❊ مثنوی ❊ كوههای بلند ودرياهاست * يوكسك طاغلر
وموج اورر دريالر واردر ولايت جانده اولان آسمانلردن مراد افلاك اسما وصفات
ودريادن مراد تجليات ذات وجبال راسيادن مراد مراتب تعينات و پست

وبالا اوج لاهوته صعود وحضيض ناسوته هبوطدن عبارتدر وبونك تحقيق برقاچ دفعه سبق ايتمشدر وار باب كشف وشهود ولايت جانده اولان آسمان وزميندن خبرويروب هر بری بر عبارت ايله اول عالمه اشارت ايتمشلردر مثلا شيخ محمود شبستری كلشن رازده بيوردلركه ﴿ كلشن ﴾ تواز عالم همين لفظی شنيدی * بيار كوی كز عالم چه ديدی * چه دانستی زصورت يازمعنی * چه باشد آخرت چونست دينی * بكوسيمرغ وكوه قاف چبود * بهشت ودوزخ واعراف چبود * كدامست آن جهان كونيست پيدا * كه روزش می بوديكسال اينجا * همين نبود جهان آخر كه ديدی * نه مالايبصرون آخر شنيدی * بيانما كه جابلقا كدام است * جهان شهر جابلسا چه نامست * والفظ جهانی برقاچ معنی اوزرينه اطلاق ايدرلر مثلا مطلقا عالم عناصر ومركباته جهان اطلاق اولنور ﴿ بيت ﴾ جهان در جنب اين نه سقف مينا * چو خشخاشی بود بر روی دريا * نكر تا توازان خشخاش چندی * سزد كر بر بروت خود بخندی * وعناصر واجرامدن مركب اولان عالم اجسامه دخی جهان اطلاق اولنور ﴿ بيت ﴾ جهان ر بلندی وپستی تو يی * چه كويم چه هرچه هستی تو يی * وتمام مراتب معانی وصورته دخی جهان اطلاق اولنور ﴿ بيت ﴾ كين جهان صورتست ومعنی دوست * چون بمعنی نظر كنی همه اوست * وشول مراتب معانی كه بو چشم حسی انی ادراكه قادر اولميه اكا دخی جهان معانی وعالم آخرت تعبير ايدرلر پس آسمانهای ولايت جان بو عالم مركباته كارفرمای اولور وعالم طبايع وعناصر وجهان اجسام عالم معانی نك طبقهٔ سفليه سنده اولان عالم برزخه نسبت ايله دريادن برقطره كبيدر كذلك عالم برزخ دخی عالم ملكوت وارواحه نسبت دريادن قطره در وعالم ملكوت عالم جبروته نسبت وعالم جبروت دخی عالم لاهوته نسبت اولندقده دريادن قطره ومهردن ذره قدردر (العظمة لله والقدرة لله) وجابلقا وجابلسا عالم مثالده ايكی شهردر كه بری شرقی وبری غربيدر وذكر اولنان ايكی شهرك عظمت ووسعتی خدادن غيری كمسنه بيلمز وروايت اولنور كه عالم مثالده بو ايكی شهردن ماعدا بين المشرق والمغرب سور قليانام برشهر دخی واردر كه ذكر اولنان شهر جابلقا وجابلسادن بزركدر وبو شهرك اوچيوز التمش

دروازه سی واردر وهر بر دروازه نك مابينی بر دروازه دن بر دروازه يه وارنجه اول جهانك ماه وساليله برايلق مسافه در وشجرهٔ الهيه نام كتابده بو اوچ شهرك احوالی مفصل ومشروح تحقيق اولنمشدر وكتاب مزبورده مسطوردركه بدن وصورت تن جابلقا شهرندن وروح روان شهر جابلسادن وقلب انسانی شهر سور قليادندر وبو شهر سور قليانك ايكی جهتی اولوب كنديسی برزخ واقع اولمشدر مثلا جهت شرقيه سی عالم امر وجهت غربيه سی عالم ملكدر وبر جهت دخی اعتبار اولنور كه جهت مزبوره ذكر اولنان جهتينی جامعه در وشيخ اكبر كبريت احمر محيی الدين عربی رضی الله عنه فتوحات مكيه ده وبعض تأليفاتنده ارض حقيقت ديو بو عالم حقنده انواع مشاهداتنی بيان بيورمشدر الله تعالی اعلم بحقيقة الحال وسلطان ولد قدس سره الاحد دخی افلاك مزبوره دن بو وجهله خبرويررلر كه ﴿ نظم ﴾ فلك الروح لا مكان له * ماجری منه لا زمان له * فلك الكون هالك فانی * كل من قال دائم جانی * آسمان صورتست ومعنی نيست * آسمان كه مقام اهل حديست * قدرتی هست كان بلند ازوست * وين به پستی نياز منداز وست * پس حضرت مولانا قدس سره الاسنی حكيم سنايی طيب الله انفاسه نك ابيات شريفه سنده اولان آسمانهای ولايت جانی شرح وتحقيق ايدوب بيوردلركه ﴿ مثنوی ﴾ غيب را ابری وآبی ديكرست * عالم غيبك برغيری ابر وسحابی وآخر آب وامطاری واردر ومراتب معنويه دن هر بر مرتبه نك مافوقنه نسبت ايله آسمانی وماتحتنه نسبت ايله زمينی واردر وسالك سلوكده فنا حاصل ايدوب عدم اصليه رجوع ايتدكده سحاب رقيق عماده ستر اولوب اول حالده فضای قلبه باران فيوضات ربانيه وامطار تجليات صفات سبحانيه تقاطر ايدر ديمكدر ﴿ مثنوی ﴾ آسمان وآفتاب ديكرست * عالم غيبك آسمان آخر وآفتاب ديكری واردر الحاصل مرتبهٔ لا تعين مرتبهٔ تعينه اوله نسبت ايله آسمان وآفتاب ومرتبهٔ واحديت دخی مرتبهٔ عقوله نسبت ايله زمين وآسمان وكذلك عقول بالنسبة الی النفوس ونفوس دخی بالنسبة الی الاجسام سماوات وارض كبی اولوب تجليات صفات جماليه غيوث بهار وتجليات صفات جلاليه امطار خزان مثابه سنده واقع اولمشدر ای عاشق صادق بی اشتباه اول صانع لايزال وخالق بی زوال انواع كائنات واصناف

موجوداتی کتم عدمدن صحرای وجوده کتوروب ذات انسانی جمله دن اشرف واکرم ایدوب اسرار حقایق بیحد ورموز دقایق لایعد ایچون قلب انسانی مرآت نقشبندالله خالق کل شیٔ ایلدی ایمدی شول مرد عاقل که کندی حقیقتنه یول بولمغیچون بر مرد کامله واروب وقلبندن رفع ماسوا ایدوب جناب احدیته توجه کلی ایلدکده مرآت دل انوار تجلیات الهیه ایله فضای وسیع لامکانی اولوب سبع سمواتدن ارفع واوسع فلك عرش رحمانی اولور ودخی ❊ قطعه ❊ آفتاب حسن اوچون سایه برجان افکند * مشرق دل را برآمد صد هزاران آفتاب * پردهٔ ظلمت دریدونور شددر غرق نور * تا که در نور علی نور کشاد از فتح باب * مضمونی اوزره که (یهدی الله لنوره من یشاء) بو معنایه اشارتدر نور آفتاب جذبات الهیه کوکل آسمانده مشرق محبتدن تجلی ایلیوب ارض بشریت وسماء ملکیتده اصلا برکیزلو شی قالمیوب دیدهٔ جانه عیان اولور وابواب سماوات اسماوصفات وفلك اطلس ذات مفتوح اولوب نور علی نور معناسنی مشاهده قیلور وعالم غیبك برغیری آفتاب آسمانی واردر دیمك نه معنایه اشارتدر بیلور نتکیم حضرت مولانا مقدما دخی ❊ مثنوی ❊ هرکرا باشد زسینه فتح باب * بیندا ندر چرخ دل صد آفتاب * هر که راهست ازهوسها جان پاك * ذود بیند حضرت ایوان پاك * بیورمشلر ایدی وبو مرتبهٔ علیه یه نائل اولانلر مرد آزاد زمره سندن اولوب احکام عنصریه وآثار طبیعیه دن خلاص ونجات وفی لبس من خلق جدید داهیه سندن رها بولور نتکیم حضرت مولانا بو معنایی خبر ویروب بیوردرلر که ❊ مثنوی ❊ نایدآن الا که برخاصان پدید * احوال عالم غیب وعجائبات ملکوت وجبروت وآفتاب فلك لاهوت پیدا وآشکار اولمزالا که قید بشریت وبند طبیعتدن خلاص اولوب فلك عناصردن خروج ایدن خاصلره ظاهر اولور وفلکدن خروج نه وجهله اولدیغی نخجیران وشیر حکایه سنده (جواب کفتن خرکوش ایشان را) بیاننده ❊ مصراع ❊ کز فلك راه برون شودیده بود * بیتنك شرحنده مفصل ومشروح بیان اولنمشدر ایمدی ذکر اولنان اوجات عالیاته ارتقا ایلیان خاصلردن ماعدا هرکیم اولورایسه اولسون ❊ مثنوی ❊ باقیان فی لبس من خلق جدید * باقیلری تطورات فلکیه وتغیرات عنصریه مقتضاسنجه حالدن حاله وطوردن طوره

کیروب وکوکلی برپرده قرار ایتمیوب افکار ماسوادن خیالنده صورت بند اولان صور مختلفه ونقوش متنوعه ایله هرآن وساعتده خلق جدیددن برشکلده در وپردهٔ غفلت وظلمات جسمانیه کوزلرین بوریوب وعقللرینی بنك نخوت وخمر کثرت شاشروب اصلا وقطعا نیه اوغرادقلرندن خبرلری یوقدر ❊ کلشن راز ❊ رمد دارد دوچشم اهل ظاهر * که از ظاهر نه بیند جز مظاهر * چه میکویم چوهست این سر باریك * شب روشن میان روز تاریك * اکر خواهی که بینی چشمهٔ خور * ترا حاجت فتد باچشم دیکر * چوچشم سرندارد طاقت تاب * توان خورشید تابان دید درآب * چوبرخیزد خیال ازچشم احول * زمین وآسمان کردد مبدل * اکردر خویشتن کردی کرفتار * حجاب توشود عالم بیکبار * مشومحبوس ارکان وطبایع * برون آونظر کن در صنایع * دو خطوه پیش نبود راه سالك * اکرچه دارد آن چندین مهالك * یك ازهای هویت درکذشتن * دوم صحرای هستی درنوشتن * کسی این سرشناسد کوکذر کرد * زجزوی سوی کلی یك سفر کرد * ومصراع اخیرایله حضرت مولانا سورهٔ قافده اولان اشبو آیت کریمه یه تلمیح بیوررلر قال تعالی (افعیینا بالخلق الاول بل هم فی لبس من خلق جدید) وفی تفسیر البیضاوی (افعجزنا عن الابداء حتی نعجز عن الاعادة من عیی بالامر اذا لم یهتد لوجه عمله والهمزة فیه للانکار (بل هم فی لبس من خلق جدید) ای هم لاینکرون قدرتنا علی الخلق الاول بل هم فی خلط وشبهة فی خلق مستأنف لما فیه من مخالفة العادة وتنکیر الخلق الجدید لتعظیم شانه والاشعار بانه علی غیر وجه متعارف ولامعتاد) انتهی کلامه عیی یعیی عیادردنجی بابدندر اسم فاعلی عی وعیی وزننده کلور عاجز اولمق ومرد عاجز معناسنه در یقال عیی الرجل عن الامر والکلام یعنی رجل کاردن وسخندن عاجز اولدی دیمکدر وافعیینا ده اولان همزه استفهام انکاریدر حاصل معنی مکونات ومخلوقاتی ابتداء ایجاد وخلق ایلمك بزی عاجز قیلدیمی کیم حتی بعث واعاده وبعد الموت احیاسندن عاجز اوله یز عاجز دکلیز وکفار خلقت اولی لرنده بزم قدرتمزه منکرین دکللردر هر بری کندیلرینی عدمدن وجوده کلدکلرین بیلوب (ولئن سألتهم من خلق السموات والارض لیقولن الله) فحوای کریمی اوزره جواب ویررلر بلکه شك وشبهه لری یوم بعثده اوله جق خلق جدید وحشر اجسادده در

تفسیر وجیزده (بل هم فی لبس) شك (من خلق جدید) یعنی البعث دیو تفسیر اولنمشدر وجمهور ارباب تفسیر بو آیت کریمه ده بو وجهله معنی ویرمشلردر ولکن بحر زخار علوم حقایق غیبی شیخ محیی الدین ابن عربی رضی الله عنه (بل هم فی لبس من خلق جدید) معناسنی لباس دیکر وعبارات اخر ایله تفسیر ایدوب فص شعیبیه ده بیوررلر که (وما احسن ما قال الله تعالی فی حق العالم وتبدله مع الانفاس فی خلق جدید فی عین واحدة فقال فی حق طائفة بل اکثر العالم بل هم فی لبس من خلق جدید فلا یعرفون تجدید الامر مع الانفاس لکن قد عثرت علیه الاشاعرة فی بعض الموجودات وهی الاعراض وعثرت علیه الحسبانیة فی العالم کله وجهلهم اهل النظر باجمعهم ولکن اخطأ الفریقان اما خطأ الحسبانیة فبکونهم ما عثروا بالتبدل فی العالم باسره علی احدیة عین الجوهر المعقول الذی قبل هذه الصورة ولا یوجد الا به کما لا یتعقل الا به فلو قالوا بذلك فازوا بدرجة التحقیق فی الامر واما الاشاعرة فما علموا ان العالم کله مجموع اعراض فهو یتبدل فی کل زمان اذ العرض لا یبقی زمانین ویظهر ذلك فی الحدود للاشیاء فانهم اذا حدوا الشیٔ تبین فی حدهم تلك الاعراض وان هذه الاعراض المذکورة فی حدها عین هذا الجوهر وحقیقته القائمة بنفسه ومن حیث هو عرض لا یقوم بنفسه فقد جاء من مجموع ما لا یقوم بنفسه من یقوم بنفسه کالتحیز فی حد الجوهر القائم بنفسه الذاتی وقبوله للاعراض حد له ذاتی ولا شك ان القبول عرض اذ لا یکون الا فی قابل لانه لا یقوم بنفسه وهو ذاتی للجوهر والتحیز عرض ولا یکون الا فی متحیز فلا یقوم بنفسه ولیس التحیز والقبول بامر زائد علی عین الجوهر المحدود لان الحدود الذاتیة هی عین المحدود وهویته فقد صار ما لا یبقی زمانین وازمنة وعاد ما لا یقوم بنفسه یقوم بنفسه وهم لا یشعرون لما هم علیه وهؤلاء هم (فی لبس من خلق جدید) واما اهل الکشف فانهم یرون ان الله یتجلی فی کل نفس ولا یتکرر التجلی ویرون ایضا شهودا ان کل تجل یعطی خلقا جدیدا ویذهب بخلق فذهابه به هو الفناء عند التجلی والبقاء لما یعطیه التجلی الآخر فافهم) انتهی کلامه یعنی حق تبارك وتعالی عالمك عین واحده ده خلق جدیدده تبدلی حقنده (بل هم فی لبس من خلق جدید) بیوردی حقا عالم خلق جدیددن لبسده در وعالمیان تجدید امر مع الانفاسی عارف دکللردر که هر نفسده خلق عالم

تجلیات الهیه ایله تجددده در زیرا عالم کندی نفسیله معدوم و وجود حقله موجود اولوب فیاض مطلق ابدا ودائما تجلی ایتمکده در پس تجلیٔ اول اصلنه رجوع ایتدکده عالم معدوم ومفقود وتجلیٔ ثانینك ظهوری حیننده مخلوق وموجوددر ولکن تجلیات الهیه نك کمال سرعتندن نور تجلیٔ ثانی تجلیٔ اولك نورینه متصل اولمغله ایکی تجلینك میاننده تمیز مشاهده اولنمدیغیچون عالم خلق جدیدده اولوب اولا معدوم بعده تکرار موجود اولدقلری فرق اولنماز فلهذا صور ظاهرهٔ عالمه نظر ایلیان ارباب ظاهر حقایق کونیه کرك جوهریه وکرك عرضیه اولسون وجود اضافیله متلبسه اولدقلری حالده تغیر وتبدل واقع اولمز تصور ایدرلر نعم داخل وجود اولان شی معدوم اولمز ولکن عدم عدمیتدن دخی عدم تبدل لازم کلمز وموجود اولان شی متبدل اولمغله شیئه عدم دخی طاری اولمز زیرا حضرت حق وقادر مطلق تجلیات غیر متناهیه ایله دائما تجلیده وعالم دخی تجلیات ربانیه یی مستمرا قبولده در پس عدم صرف وجود اولمدیغی کبی وجود دخی عدم اولمز ولکن عدم مضاف اعتباریله عند ورود التجلیات وجود عالم فی لبس من خلق جدید صددنده در فاما حقدن غیرك وجودی اولمامق اعتباریله عالمده تبدل وتغیر یوقدر فاذا عرفت هذا ضمیر مهر انجلایه خفی اولمیه که جمهور ارباب حجابك قتنده عالم سوای حق وظاهر ومشهوددر وشهود جمال حق انلردن غیب ومفقوددر فلهذا عین واحده اوزرینه ثابته اولان حقیقت عالم انفاس ایله متبدله وخلق جدیدده در اکابناء که کرك جواهر وکرك اعراض مجموع عالم ابدا متغیردر وهر متغیرك تعینی دائما متبدلدر وبرآنده اولان متعین آن آخرده اولان متعینك عینی دکلدر غیریدر وحال آنکه عین واحده اوزرینه تطرق ایدن تغیرات کندی حالی اوزرینه در پس عین واحده تعین اول ایله متعینه اولان حقیقتدر ومجموع صور اعراض طاریه وهر آنده متبدله وفانیه در وارباب نظر حقیقت عالمدن بی خبر اولوب صور عالمك جمله سی مع الانفاس خلق جدیدده اولدیغندن لبس وشك ایچنده در فاذا کان کذلك حق جل وعلا تجلیات متعاقبه ده مشهود وعالم ابدا مفقود وهر طرفة العینده فانی وصورت اخراده حادثدر وحسبانیه که سوفسطائیه در عالمك کلیسنده اولان خلق جدیده مطلع اولوب وارباب نظر طائفهٔ حسبانیه یی تجهیل ایتمشلردر ومذهب حسبانیه بودر که

طائفهٔ مزبوره عالم آنات ایله متبدلدر دیرلر وحقیقت احدیه که بالحقیقه
وجه حقدر اثبات ایدرلر ولکن صور مزبوره حقیقت مذکوره ایله
متبدله اولدیغن اثبات ایتمیوب بلکه صور مزبوره‌نک حقیقتی یوقدر جمله سی
ظنیات وحسباناتدر دیرلر وبونک سببیله حقدن وتجلیات ربانیهٔ غیر متناهیه
ایله قلبلری پرنور اولمقدن محروم ومحتجب قالورلر ومتفلسفه وارباب نظر
فکری باجمعهم حسبانیه یی تجهیل قیلورلر زیرا بوطائفه وجود ایله متلبسه
اولان حقایق متبدله وماهیت متغیره اولمز دیرلر وعین واحده یی اثبات
ایدوب لکن عین واحده ایله انک شئونات وحالاتی واکا تابعه اولان لوازم
واضافات بیننی تمیز ایتمزلر وصفت ذاتیهٔ عین واحده اولان ثبوت وعدم
تبدل ایله انک شئونات وحالاتنی وصور وتعیناتنی وصف ایدرلر الحاصل
اصلاح تعبیر مرام وایضاح تقدیر کلام بودر که عین واحده اولان ذات
احدیت کندی ذاتیله کندی ذاتنده قائمه ودائمه وبذاته کثرات اسمائیه
وتعددات صفاتیه‌دن منزه ومقدسدر وذات بحت وبحر احدیتده جمیع اسما
وصفات معقوله وکثرات صور مکونات مستهلکه در پس کمال جلا واستجلا
ایچون نفس رحمانی وتجلیٔ سبحانی ایله صور اسماء ربانیه ده معقوله وذاتده
مستهلکه اولان مظاهر کونیه ده متجلیه اولدقده معقوله ومستهلکه اولان
کثرات ظاهره وذات الهیه کثرتده باطنه اولور پس تجلیٔ الهی بحسب
الظاهر متعین ووجود وحدت حقده معدومه اولان مرایای صور عالمده
ظاهر ومتبین اولوب ظاهرده اولان کثرت تعینات موجوده ومشهوده
ووحدت ذات باطنده مجمله ومعقوله اولور وظاهرده مشهوده اولان کثرت
وجود عالمدر که حقک آنده تعینی اعتباریله بالوجود الاضافی عالم
موجود ومرآت مجلاده مرئیه اولان صورت مرآتده مشهوده اولدیغی
کبی مرآت وجود حقده دخی عالم مشهوددر وخارجده مستقلا وجودی
یوقدر وارباب ظاهر نظرنده ظاهر عالم مشاهد ومحسوس وحق
معقولدر ولکن ارباب کشف وشهود مرایای صور عالمده ظاهر اولان
تجلیات حقی مشاهده ومعاینه قیلوب بوعالم صوری انلرک قتنده معقول
وموهومدر پس بو اسرار عظیمه‌نک غایت غموضتی اولمغله شیخ رضی الله عنه
ذات احدیه وعین واحده اولان وجود حق باطنه صور عالمک نسبتنی وصور
عالمه دخی حق باطنک نسبتنی تفهیم ومستمعین مستعدینه تعلیم ایچون هیولایی

تمثیل ایدوب کثرت واختلافات صور عالمده موجوده ایکن جوهر واحد
اولان هیولایه انلرک رجوعنی وهیولا صور عالمده اولدیغنی بیان بیوردی
وجوهر معقوله‌دن شیخک مرادی هیولا اولوب وحدت وکثرتی اول یوزدن
عیان وارباب ظاهرک عقاید مختلفه ومذاهب متباینه سندن بعضیسنی ایتان
واصابت وخطالرین تبیان ایدوب بیورلر که اکر حسبانیه عالم باسره
متبدلدر دیدکاری قوللرنده ثابت اولوب وحقیقت احدیهٔ ثابته یی دخی اثبات
ایدوب بو تبدلاتک وراسنده بر حقیقت واحده واردر که کندی حقیقتدن
ومقتضای ذاتندن متبدله اولمز وعند التجلی والتعین صور ایله ظهورات انک
شانندندر وجمیع صور عرضیه کندی عیندن قابله در وکثرت عرضیه ایله
تعین وتجدد حقیقت عین احدیه یی قادح اولمدیغنی عارف اوله‌لردی درجهٔ
تحقیقه فائز اولورلردی واکر اشاعره دخی بنفسه جواهرک وجودی
یوغیکن ووجود حقه نسبت ایله وجود اغیار عرض ایکن غیره وجود
ویرمیه‌لردی وعالمک کلیسی اعراض ایله مسمی اولان صورک مجموعی اولوب
عین واحده اولان ذات احدیه ده باهر وعین واحده اولان وجود حق انده
ظاهر وعالم انک ظهور ووجودیله قائم وکندی نفسیله فانی ومعدوم اولوب
نفسیله قائم اولان حقدن غیری وجود اولمدیغن عالم اوله‌لردی وجمیع
صورده متعین ومقوم صور اولان وجود عین واحده وحقیقت وجود حق
اولدیغنی کمالیله عارف اوله‌لردی فائزیندن اولورلردی اما ارباب کشف
وعیان واصحاب ذوق ووجدان تجلیاتده تکرر اولمیوب هر نفسده حقک
تجلیاتنی مشاهده وتجلیات الهیه اعطاء خلق جدید واذهاب خلق ایلدیکن
عین شهود ایله معاینه ایدرلر یعنی تجلیٔ واحدک ینبوع جوددن تفجر ایدن
دوام انبعاثنه نظر اولنمغله بحسب القوابل نور وجود بر نوع تعین ایله بلا مکث
متعین وکندی اصلنه رجوعی حالنده منسلخ وانک مابعدنی تعین آخر
متوالیا تعقیب ایلدیکن کورلر پس تجلیٔ الهینک اذهاب خلق ایلمه سی
عند ذهاب التجلی ورجوعه الی اصله خلقک فانی اولدیغیدر وخلق جدیدک
دخی بقاسی تجلیٔ آخر اکا اعطاء وجود ایلدیکیدر وخلق جدید
تجلیٔ آخرک وروده باقیدر ❊ مغربی ❊ نیست پنهان حق زچشم
وجان مرد حق شناس ❊ کرچه هر ساعت نماید خویش را در هر لباس ❊
هرزمان آرد لباسی یار از خلوت برون ❊ کاه اطلس پوش کشته کاه پوشیده

پلاس * كرهزاران جامه پوشد قامت او هر زمان * بر نظر هر كز نكردد ملتبس زان التباس * كر شراب ناب بی رنكت همی بايد بجام * ديده را بر رنك ساقی دارنی بر كاس وطاس * در هزاران آينه هر لحظه رويش منعكس * می شود تا شان يدش ديدن برای انعكاس * از برای جمله ذرات عالم مهر او * ميكند بر هستیء او هم ستايش هم سپاس * هر يكی از كثرت عالم كه می بينی بكيست * پس ازين كثرت بران وحدت توان كردن قياس * نور هستی جملهء ذرات عالم تا ابد * ميكند از مغربی چون ماه از فیء احتباس * كر همی خواهی كه ره يابی بكوی وحدتش * بكذر از خود يعنی از جان و دل وعقل وحواس * چون اساس خانهء توحيد بر فقر وفناست * جز كه بر فقر وفنا نتوان نهادن اين اساس * پس ﴿ بيت ﴾ كاشف اسرارهای كبريا * شه جلال الدين مولانای ما * دخی ﴿ ع ﴾ بيت من بيت نيست اقليمست * ديد كلری كبی هر بر بيتلرندن نيجه بونك كبی مجلد كتابلر يازيله جق اسرار وحقايقه اشارت بيورمشلردر بعده عالم غيبندن نازله اولان غيوث صوريه ومعنويه نك خواصی بيانينه شروع ايدوب بيوردرلر كه ﴿ مثنوی ﴾ هست باران از پی پروردكی * بر نوع باران واردر كه پرورده قيلمقدن اوتوريدر ﴿ مثنوی ﴾ هست باران از پی پژمردكی * و بر نوع باران دخی واردر كه پژمرده لكدن اوتوريدر ﴿ نظم ﴾ ينه بر رنكه كيردی دوران * تفرجكاه اولدی باغ و بستان * نظر ايلك كورك برك خزانه * اولور معشوق وعاشقدن نشانه * نلر ايتدی ينه چرخ دورنكی * بهار ايله خزانه كچدی رنكی * بو سره نيجه اولمز كشی حيران * ايكی يوزليلك ايتدی ينه دوران ﴿ مثنوی ﴾ نفع باران بهاران بو العجب * فصل ربيع وهنكام بهارلرده اولان بارانك نفعی بو العجبدر يعنی زياده عجب نافعدر كما قال الله تعالی (الم تر ان الله انزل من السماء ماء فاخرجنا به ثمرات مختلفا الوانها) ﴿ مثنوی ﴾ باغ را باران پاييزی جو تب * كوزده وفصل خزانده تقاطر ايدن باران باغ وكلستانه حما ويسمه كيبيدر ﴿ مثنوی ﴾ آن بهاری نازو پروردش كند * اول وقت بهاره منسوب اولان باران باغ وبوستان واشجار وفدانلری ناز ايله پرورده وتازه وترايدر كما قال الله تعالی (الم تر ان الله انزل من السماء ماء فتصبح الارض مخضرة ان الله لطيف خبير) ﴿ مثنوی ﴾ وين خزانی ناخوش وزردش كند * وخزانه منسوب اولان باران برك درختانی و باغ و بوستانی خزان ايدوب صارر در

وناخوش ايدوب اوراقن پريشان ايدر ﴿ بيت ﴾ بهار حسنه الدانمه صاقن مظلومك آهندن * طاغتدی يپراغن سنبل يله وردی كل اوراقی * ﴿ باقی ﴾ سلطنت تاجن كيان عالمده مغرور اولمسون * نيجه سلطان بوركن المشدر بكم بادخزان * كرچه مردانه صوينده كيردی ميدانه درخت * كلدی قيش باصدی وليكن ويرمدی اصلا امان * قانلو ياش دوكمش رخ زرد غبار آلودنه * وار ايسه دهرك فناسن آكدی مير عاشقان * صرصر غم وكرم اوراقن پريشان ايلدی * چهرهء زردم بلادن بولدی رنك زعفران * آفت بادخزاندن تا ابد محفوظ اولور * باغ دهره حسن تدبيرك اولورسه باغبان * همتك شمشادينك شاخ بلندی وار ايكن * قنده ياپسون شاهباز طبع باقی آشيان ﴿ مثنوی ﴾ همچنين سرما و باد و آفتاب * كذلك سرما و باد وآفتابی ﴿ مثنوی ﴾ بر تفاوت دان وسررشته بياب * تفاوت اوزره بيل وسررشته يی بول * يعنی اختلاف ليل ونهار وباران ربيع وخريف واوراق واشجارك نشو ونما وفنا وزوالی بعث قبور واحوال نشوره علامتدر وذكر اولنان تبدلات وتغيرات خلق جديده اشارتدر ايمدی بونلری كوروب سررشته يی يتورمه باكه (واختلاف الليل والنهار وما انزل الله من السماء من رزق فاحيا به الارض بعد موتها وتصريف الرياح آيات لقوم يعقلون) آيت كريمه سی موجبنجه بو احوال متغيره دن كندی حالكی تفكر وتعقل ايدوب وجان وتنكی اول قادر حی لا يموت وقيوم لا يزال ولا يفوتك يد قدرت ودست مشيتنده اولديغن وكيف مايشاء جمله اشيايی تصرف قيلديغن مشاهده ايليه سن واندن صكره (وتری الارض هامدة فاذا انزلنا عليها الماء اهتزت وربت وانبتت من كل زوج بهيج ذلك بان الله هو الحق وانه يحيی الموتی وانه علی كل شیء قدير وان الساعة آتية لا ريب فيها وان الله يبعث من فی القبور) آيت كريمه سنی لسان صدق وايمان ايله اوقيوب وسمع جان وجنان ايله ديكليوب شهود وايقان ايله نظر ايليه سن كه بو قدر تبدلات وتغيرات امارات قيامتدن اولوب لاجرم اول يوم هولناك بر كون بغتة ادراك ايدوب (ثم نفخ فيه اخری فاذا هم قيام ينظرون) نص كريمنك فحواسنجه اولين وآخرين قبرلرندن حيات تازه ايله قالقوب وبرموجب قول كريم (ثم انكم يوم القيامة عند ربكم تختصمون) هركس خصمی بولوب

ديوان حقه كتوره جكن ودخى (واشرقت الارض بنور ربها ووضع الكتاب وجئ بالنبيين والشهداء وقضى بينهم بالحق وهم لا يظلمون) وفقنجه جميع انبيا وشهدا محضر نده وميزان عدل كفه سنده هر كسك اعمالى وزن اولوب ومظلومك ظلمى ظالمدن النوب هيچ احده ظلم اولميه جغن وكمسه نك كمسنه ده حق قالميه جغن و بر فحواى (ووفيت كل نفس ما عملت وهو اعلم بما يفعلون) حق سبحانه وتعالى هر كشينك اشلديكنى دانده و بينده اولوب هر برنفسك اعمالنه كوره جزاسن و يره جكن تفكر ايدوب اكا كوره كار ايليه سن وجناب الهى يه توجه تام ايله نياز ايليوب باران بهار كبى كوزكدن سينه كه قطرات اشك چشم دوكه سن كه حق سبحانه وتعالى دخى (وهو الذى يقبل التوبة عن عباده ويعفو عن السيئات) وعد كريمى اوزره سكا رحمت ايدوب سماء فيض وجودندن امطار توفيق وهدايت وغيوث تجليات ومحبت ارسال ايتكله مرده قلبك احيا او پژمرده اولان شجرهٔ قواى روحانيه لك نشو ونما بولوب فضاى وسيع فؤادك فواكه معرفت وثمرات حقيقت ورياحين محبت ايله روضهٔ جنان اوله ودخى (ويستجيب الذين آمنوا وعملوا الصالحات ويزيدهم من فضله) نص شريفى اوزره من بعد كوكل باغى خزان اولميوب نفحات الهيه دن وزان اولان نسيم محبت و باران فيوضات معرفت ايله رونق ولطافتى ابدا متزايده اوله ايمدى حضرت مولانا قدس سره سرر شته‌يى بول ديو بو معنايه تلميح واشارت ايدوب ودخى (وفى انفسكم افلا تبصرون) قول كريمى مقتضاسنجه غيوث وامطار آفاقيهٔ صوريه ده قالميوب بونلرك هر برينى كندى وجودكده بولوب ذاتكى اكليه سن زيرا اصل سررشته اولدر ديوب بيوررلر كه ❊ مثنوى ❊ همچنين در غيب انواعست اين ❊ دنياده اولان خزان وبهار واشجار واثمارك انواعى اولديغى كبى عالم غيب ومعناده دخى بو انواع واردر ❊ مثنوى ❊ در زيان وسود ودر رنج وغبين ❊ زيان وسود ورنج غبينده يعنى عالم غيبك باران معنويسى دخى زمين قلبه سود وزيان ورنج وخزان ويرمكدن خالى دكلدر مثلا ذكر وتسبيح وصلوة وصيام وقعود وقيام وطرح ماسوا ودفع خوا طر وهوا ايله جناب حقه اولان توجه تام وجود انسانيه باران بهار كبى نفع عظيم ويرر ومساوى وغيبت وكبر ونخوت وبطالت وكهالت ومزخرفات فانيه يه محبت واهل هوا ايله الفت واثنينيت وانانيت باران شتا كبى وجود انسانه رنج

وزحمت وعذاب ونقمت ويروب كوكل باغنده حقه لايق برنسنه بتمز ايمدى باغ جنان فصل بهار اولوب انواع كل وريحان شكفته وخندان اولمق ايسترسك برمرد خدانك نسيم انفاسندن جمع اولان سحاب هدايتدن تقاطر ايليان امطار كلماتنى فضاى سينه كه جريان ايتدر كه قلبك بوستان معارف سبحانى اوله زيرا ❊ مثنوى ❊ اين دم ابدال باشد از بهار ❊ صفات بشريه لرينى صفات ملكيه يه تبديل ايدوب تخلق باخلاق الله ايليان ابدالك بو نفس عيسى دمى اول باران بهار اسرارندندر ابدال كيمه ديرلر تفصيل اوزره بوندن اقدم ❊ ع ❊ كم كسى ز ابدال حق آگاه شد ❊ بيتنده تحقيق اولنمشدر تكراره حاجت يوقدر پس دم ابدال قلب طالبه تأثير ايدوب ❊ مثنوى ❊ در دل وجان رويد از وى سبزه زار ❊ سالك مستعدك دل وجاننده اول دمدن انواع خضروات علم وحكمت منبته اولوب رياض جنانى جنان شكوفه زار محبت وبوستان سبزه زار معرفت اولور امابونى دخى تحقيق بيلكه ❊ مثنوى ❊ فعل باران بهارى با درخت ❊ بهاره منسوب اولان بارانك فعل واثرى درخته در يعنى تازه وتر اولان درخته در قوريوب حطب منزلنده اولانه دكلدر كذلك ❊ مثنوى ❊ آيد از انفاس شان در نيكبخت ❊ انفاس ابدالدن دخى اول اثر فيض ربانى مستعد اولان نيكبخته كلور خلاصهٔ كلام اولياء كرام ايله صحبت ايدر نيجه بدمهام كوريلور پس نيچون انلرك انفاس متبركه سندن بونلرك دل وجانى سبزه زار اولمدى ديو خيال فاسده دوشميه سز زيرا تأثير انفاس روح افزاى ابدال وآثار دم راحت زاى ارباب حال وشوارق ضمائر اصحاب ذوق ووصال وبوارق سرائر اهل شوق نور جمال اكرچه كيم بهارده اولان باد نسيم وآفتاب وباران منزله سنده در ولكن قابل مستعد دخى درخت سبز وتر مثابه سنده در پس انلرك نفس مباركى قابل مستعدك شجرهٔ وجودنه اثر ايدر يوخسه درخت خشك وحطب نار مرتبه سنده اولان قالب فرسوده وقلب افسرده يه اثر ايتمز ويبك سوز سويلاسه طوتمز ❊ بيت ❊ ز چشم وزلف او عاشق بجايابد حضور دل ❊ كشيدى كحل بينايى ولى در چشم نابينا ❊ ايمدى اى طالب مستفيض مثلا ❊ مثنوى ❊ كر درخت خشك باشد در مكان ❊ اكر مكانده درخت خشك اولسه ❊ مثنوى ❊ عيب آن از باد جان افزا مدان ❊ اول درخت خشكك عيبنى يعنى تر وتازه اولمديغنى

بادنسیم حیات افرادن بیله بلکه انك بی نشو ونما اولمسی درختك عدم قابلیتندن و بی استعداد اولدیغندندر یوخسه ﴿ مثنوی ﴾ باد کار خویش کرد و بر وزید * ریح راحت بخش اسدی وکندی ایشنی ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ آنکه جانی داشت بر جانش کزید * اول کمسنه که جان طوتدی بادو زانك اثرینی جانی اوزرینه قبول ایلدی وکذلك آفتاب ضیا بخش برج مشرقدن طلوع ایدوب جمیع اشیایه علی السویه افاضهٔ نور ایلر ولکن مسکه اصابت ایلدکده فوایح طیبه وجیفه یه اصابت ایتدکده رایحهٔ خبیثه استشمام اولنور کما قال بعض الافاضل ﴿ شعر ﴾ الراح کالریح ان مرت علی عطر * تزلو وتخبث ان مرت علی الجیف) پس خورشید انور بذاته طیب اولوب هرشی کندی استعدادنه کوره جبلتنده اولانی اظهار ایدر ایمدی ولی کامل ومرشد مکملك دخی وجود لطیف ونظر شریفی خورشید تابان وانفاس طیبه‌سی باد وزان کبیدر وبرموجب (فاستقم کما امرت) هر برطالبه کلام حق سویلیوب وافاضهٔ نور جذبات ایتمکده بخل وتقصیر ایتمیوب جمله سنه علی السویه نظر وهمت ایدر وباران فیض ومحبتی هر برینك اراضیٔ قلبنه ارسال قیلور ولکن هرکسك مرتبهٔ استعدادی نه ایسه زمین وجودنده اول بتر وعاقبتی اکا یتر پس اکرسن دخی جان قابل صاحبی اولوب کلزار جانك سر سبز وخرم اولمق دیلرسك ناقابل ونامستعد اولان بی دولتلره نظر ایتمیوب پیر کامل ومرشد مکملك انفاس نفیسه وهمت علیه سندن استفاضهٔ انوار جذبات ربانیه ایلیه‌سن وباب ارشادده اصلاح نفسك ایچون کاه کرم وسرد وکاه نرم ودرشت کلمات طبیبانه لرندن پرهیز واعراض ایتمیه‌سن ﴿ سلطان ولد ﴾ هرچه آید ز شیخ ای دانا * همچنان دان زحق نیست جدا * کر شوی آکاه از ولی خدا * دانکه هستی تو جان ارض وسما * پیش آن بحر علم کوش شدم * پس چو دریا از و بجوش شدم * چونکه کشتم مقیم درخمشی * از درون رونمود بحر خوشی * در وصلش درون آن دریا * کشت تابان چو آفتاب سما * چه بود تاب آفتاب سما * که بود شبه آن فروغ وضیا * پیش این نور آن بود تاریك * آن چو عنقا واین حقیر چو دیك * آن چو بحر ست واین چو یك قطره * آن چو خورشید واین چو یك ذره * نور او پر شده در آن دریا * مثل آفتاب در صحرا * سرها را نموده او روشن * خار هر روح

کشته ز وکلشن * باغها اندرون برون زشمار * میوها شان عزیز وبامقدار * حوریان اندر وفزون از ریك * آشها پخته اندر و بی دیك * قصرهای بلند هر طرفی * هرخسی یافته در وشرفی * اندر وچار جوروان چون تیر * از می وآب وانکبین و زشیر * شاخ و برك وثمار شان زنده * همچو کل هر نبات درخنده * کذر از نقش وجود معنی را * اصل را کیر وهل تو دعوی را * ایمدی ای سالك طریق ربانی وعاشق صادق حقانی اولیاء کرامك انفاس طیبه وکلمات قدسیه وتربیهٔ شریفه لرنده بو قدر آثار لطیفهٔ انسیه اولمغله حضرت مولانا اشبو ذکر اولنه جق حدیث شریفك معنای حقیقیسنده بو اسرار علیه یه تلمیح واشارت وانفاس متبرکهٔ مردان خدادن استفاضه یه دلالت اولدیغن معاینه قلمغله تحقیقنه شروع ایدوب بیوررلر که

﴿ در معنیٔ این حدیث که اغتنموا برد الربیع فانه یعمل بابدانکم کما یعمل باشجارکم واجتنبوا برد الخریف فانه یعمل بابدانکم کما یعمل باشجارکم ﴾

بو حدیث شریفك بیاننده در که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم اصحاب کرامه خاصة وبالتبع آحاد امتدن هر برینه عامة بیوررلر که برد وقت ربیعی غنیمت عد ایدیکز زیرا بهارك سردی اشجارکزه عمل ایلدیکی کبی ابدانکزه دخی عمل ایدر وفوائد ومنافعی ظهور ایدر وفصل خریف وشتاده اولان برد وسرددن اعراض واجتناب ایدیکز زیرا وقت خزانك بردی اشجاریکزه نه ایشلر ایسه ابدانکزه دخی آنی ایشلر فصل ربیع دیدیکلری آذر ونیسان وایار آیلریدر (آذر) روم آیلرندن مارتس دیدیکلریدر اوتوز بر کوندر اون ایکنجی کوننده آفتاب حمل برجنه تحویل ایدوب لیل ونهار برابر وفصل بهار داخل اولور ویوم مزبوره عجم نوروز تسمیه ایدرلر فصل مزبورده طبیعت بهار حار ورطب اولمغله اشجار واثماره نشو ونما کلوب وبدنده بلغم منکسر ودم مستولی اولوب فصد وحجامت وادویه واشربه ایله امراضه علاج ایتمه نك وقتی اولور (ونیسان) لسان رومیانده ابریلس دیدیکلریدر اوتوز کوندر یوم ثانی عشرده آفتاب ثور برجنه انتقال ایدوب طبیعت ربیع ثابت ودم صاف وصحیح اولوب وانهار ارتوب ویمشلر نموه باشلر وبدن انسانی دخی نشو ونما حاصل ایدر (وایار) رومیلر لساننده مایس دیدیکلریدر اوتوز کوندر یوم رابع عشرده آفتاب برج جوزایه انتقال ایدوب اون التنجی کونی آب نیل ارتمغه

واسیلر اولمغه بشلایوب ویکرمی ایکیسنده ثریا ظهور ایدر وربیع فصلی آخر
اولور پس اوقات مزبوره ده واقع ریاح طیبه وصباحده اولان بردلطیفلر
مزاجه قوت وبدنه صفوت ویرر (واول خریف) ایلولك اون بشندن
ابتدا ایدر تشرین ثانینك اون دردنده تمام اولوب شدت شتا فصلی دخول
ایدر ابتداء خریف اولان ایلول روميلرلساننده استور يس ديدكلريدر اوتوز
کوندر اون بشنده آفتاب میزان برجنه نقل ایدوب روز وشب برابر واول
خریف اولور وصفرا مغلوب وسودا غالب اولور (وتشرین اول)
روميلر لساننده اختورس دیدیکلریدر اوتوز بر کوندر اون بشنده آفتاب عقرب
برجنه واروب طبیعت خریف ثابت اولوب مختلف یللر اسر یکرمی برنجی کون
صوغوقلر اولمغه باشلر وقاسم قاتی اولوب قوچی قیونه قاترلر ومور ومار
وسائر حشرات تحت الارضه داخل اولور (وتشرین ثانی) روميلر
لساننده نوورس دیدیکلریدر بودخی اوتوز کوندر اون دردنده آفتاب
قوس برجنه انتقال ایدوب یدنجی کون اشجارك صویی کوکلرینه نزول ایدر
ومطر وثلج ایله ریاح شدیده اسوب دریاسفری قپانوب وبوموسمده باد
وسرددن بدنی بغایت حفظ ایدوب مضراتندن احتراز لازم اولور پس
کاشف اسرار قیومی مولانا جلال الدین رومی دخی بوحدیث شریفك
اولا ظاهرندن مستفاد اولان معنایی تقریر ایدوب بعده (اوتیت جوامع
الکلم) حدیث شریفنك مصداقنجه قلت لفظ ایله معانیٔ کثیره یه دلالتی
جهتندن معانیٔ باطنه سن دخی ذهن دراکلرینك صفاسی حسبنجه عیان
ایدوب بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ کفت پیغمبر ز سرمای بهار * حضرت
رسالت پناه علیه صلوات الله بیوردی که سرمای بهاردن ﴿ مثنوی ﴾
تن مپوشانید یاران زینهار * زنهار بدنکز پوشیده قلمکز یاران ﴿ مثنوی ﴾
زانکه باجان شما آن می کند * زیرا که برد ربیع سزك جانیکزه انی ایلر که
﴿ مثنوی ﴾ کان بهاران بادرختان می کند * اول بهارلر درختلره ایلر
﴿ مثنوی ﴾ لیك بگریزید از سرد خزان * ولکن خزانك سردندن
قاچکز ﴿ مثنوی ﴾ کان کند کو کرد باباغ ورزان * زیرا برد خزان
سزك ابدانکزه اول ایشی ایدر که باغ واصمه لره انی ایلدی یعنی یپراقلرین
دوکوب خزان ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ راویان این رابظاهر برده اند *
روات احادیث بوحدیث شریفك معنای لطیفنی وجه مشروح اوزره

ظاهرینه ایلتمشلر یعنی حمل المعنی علی الظاهر ایدوب ونحن نحکم بالظاهر
دیمشلر ﴿ مثنوی ﴾ هم بران صورت قناعت کرده اند * همان اول
صورت ظاهره ده اولان معنی اوزرینه قناعت قیلمشلر ﴿ مثنوی ﴾
ما که باطن بین جمله کشوریم * دل ببینیم وبظاهر ننگریم * قاضیانی که
بظاهر می تنند * حکم براشکال ظاهر می کنند * ایمدی ﴿ مثنوی ﴾
بیخبر بودند از جان آن کروه * اول کروه ظاهر بین احوال جاندن بیخبر ایدیلر
﴿ مثنوی ﴾ کوه رادیده ندید کان بکوه * زمرهٔ مزبوره کوهی کورمش
وکوهده مندرج اولان کان کوهر ومعادن سیم وزری کورمامشلر ﴿ بیت ﴾
دوای درد باطن رازاهل نقل کمتر جو * که ازمو ری مسلم نیست اعجاز سلیمانی
فاما عند ارباب الکشف والشهود ﴿ مثنوی ﴾ آن خزان نزد خدا نفس
وهواست * حدیث مقدس نبویده واقع اولان اول خزان خدانك ومردان
خدانك قتنده نفس وهوادر وارباب نفس وهوانك کلماتیدر ﴿ مثنوی ﴾
عقل وجان عین بهارست وبقاست * وعقل وجان وانفاس نفیسهٔ اصحاب
وجدان عین بهار وبقاء جاوداندر ﴿ مثنوی ﴾ مر ترا عقلیست جزوی
درنهان * ای نفس وهوا ایله آلوده سنك نهان نهاد کده عقل جزئی واردر
ایمدی عقل جزئی کلی یه مبدل اولمغیچون ﴿ مثنوی ﴾ کامل العقلی
بجواندر جهان * معرفت نفس ایله عارف رب اولان بر کامل العقل ومرشد
کامل بولوب جهانده انی طلب ایله که حتی ﴿ مثنوی ﴾ جزوی تو از کل
او کلی شود * سنده اولان عقل جزئی اول کامل العقلك عقل کلیسندن کلی اوله
﴿ مثنوی ﴾ عقل کل بر نفس چون غلی شود * عقل کل نفس اوزرینه
بر زنجیر اقوم وبند مستحکم کبی اولوب قلبی حقه ربط ایدر ونفس وهوا
یولندن الیقور ای مستمع قابل موجودات عالمدن هر بر موجودك
مبدأدن بر نهایتی ورجوع ایده جك بر غایتی واردر وغایتنه
شیئك بلوغی انك حریتیدر نتکیم بوندن اقدم مرد آزاد بحثنده بونك
ذکری سبق ایتمشدر مثلا شجره ثمره یه رسیده اولدیغی حینده کندی نهایتنه
بالغه اولوب اکا شجر بالغ دینلور وثمره دخی کالن بولدقده ثمر بالغ تعبیر
اولنوب وبعد البلوغ ثمر شجردن جدا دوشدکده اکا جزؤ اعتبار اولنور
پس معنای نهایت وبدایت معلوم اولدیسه علامت غایت اولدر که شی کندی
بدایتنه رجوع ایلیه پس هر شی که کندی بدایتنه واصل اوله نهایتنه بالغ

اولور یعنی بر تخم که زمینه القا اولنوب آفاتدن مصون اولسه لاجرم زیر خاکده نشو ونماده وروز بروز آناً فاناً ترقی وتزایدده اولوب بعده میوه‌لك مرتبه‌سنه ایریشور وهر شیئك میوه‌سی ینه همان کندینك تخمی اولور ومرتبهٔ تخمیته ایرشدکده دورینك نهایتی بولوب دائره‌سی تمام اولور ومادامکه نهایتنه وارمیوب دائره‌سن تمام ایتمیه ناقص وناتمام قالور کذلك تخم آدمیکه نطفه‌در چونکه قالب آدمیده کیرو نطفه‌لك درجه‌سن بوله بحسب الظاهر اکا مرد بالغ دینلور زیرا بلوغك معناسی شی کندی غایتنه ایرشمکدر اما کامل العقل ومرد آزاد ورجل حر اولمق قطع علایق بشریه وازالهٔ عوایق کونیه ایتمکدر نتکیم مقدما بیان اولنمشدر فاذا عرفت هذا جمیع موجوداتك دخی تخمی عقلدر زیرا انبیا واولیا بلکه حکماء عقلا بالاتفاق وبالکشف والشهود خبر ویرمشلردر که اولا حق سبحانه وتعالینك ایجاد ایلدیکی بر جوهردر که جوهر مزبورك اسمی عقل اولدر پس تخم موجودات عقل اول اولوب عقول ونفوس وافلاك وانجم وعناصر وطبایع ونبات ومعادن وحیوان جملهٔ عقل کلده بالقوه موجودلردر مثلا بیخ وشاخ وبرك ومیوه تخم کندمده بالقوه موجود بعده فعله کلوب تدریجله مرتبهٔ اولاسنه رسیده اولدیغی کبی موجودات دخی باجمعها عقل کلدن ظهور ایدوب نهایتلری مرتبهٔ انسانیه‌ده تمام اولور ودورین تمام ایدوب من بعد آخر شی اولماز فاذا کان کذلك انسان میوهٔ درخت موجودات وثمرهٔ شجرهٔ مکونات اولدیغی ظاهر ومبین اولدی پس چونکه انسان مرتبهٔ عقل کله ارتقا ایلیه عقلدن صکره شیٔ آخر اولماز وکمالنی بولدقده نهایتنده بالغ اولوب مرد عاقل اولور ودائره‌سی تمام اولوب حر وآزاد اولور ﴿ بیت ﴾ تو یی خلاصهٔ ارکان وانجم وافلاك * ولی چه سود که خود را نمی کنی ادراك * ایمدی حق سبحانه وتعالی عقلدن شریف برشی ایجاد ایتمیوب عقل کل اشرف مخلوقاتدر وحقه تقرب ایلیان وحق شناس اولان عقلدر وعقولك مراتبی مقدما تفصیل اولنوب عقل جزئی وکلی بیان اولنمشیدی ﴿ نظم ﴾ پیش ازین غافل زخود بودن چرا * جان بدست نفس فرسودن چرا * چون چراغ عقل داری راهبر * خیز وچون مردان بنورش راه بر * چیست عقلت مدرك اسرار روح * قابل انوار عرفان یار روح * دارد از انوار ربانی ضیا * تا بدان باطل کند از حق جدا * ضد عقلت لشکر شهوات شد * شاه روح از کید شان شهمات شد *

بربساط انبساط این نفس خوار * همچو فرزین کج روی دارد شعار * رخ زرا راست کرداندی دریغ * پیل بند نفس خود ماندی دریغ * چون پیاده کردت ازاسب طلب * بازیٔ ابلیس نفس بو العجب * هان خرد را رهبر خودساز ورو * رخت ازین ویرانه واپرداز ورو * تا بتدبیر ازهوای نفس بد * وارهاند جان پاکت را خرد * رهبر وآمد تا بسر حد صفات * از صفات خویشتن بخشد صفات * ایمدی بنم روحم اصلاشك وشبهه قالمدیکه کلك جزئی انك کلندن ﴿ مثنوی ﴾ جزو کل ازکل او کرد دبدید * ظاهر اولدی ﴿ مثنوی ﴾ آنچنان که مستیٔ عقل ازنبید * عقل مستلکی نبیذدن اولدیغی کبی نبیذ خرما صویندن اولان شراب مسکردر پس عقل معاش شرب خمر وماء نبیذ ایله مست ومدهوش اولدیغی کبی عقل جزئی دخی عقل کلی صاحبی اولان انسان کاملدن بی لب وجام شراب عشق الهی نوش ایلسه مست ومدهوش محبت الهیه اولوب کندی تصرفندن غائب اولور وعقل کل ایله متصف اولور عجبدر که خمر ظاهری عقل الور وشراب محبت الهیه عقل کله واصل ایدر ﴿ مثنوی ﴾ پس بتأویل این بود انفاس پاك * پس مقدمات مزبوره معلومك اولدیسه بو حدیث شریفك بحسب التأویل معنای شریفی بودر که انفاس پاك مردان خدا ﴿ مثنوی ﴾ چون بهارست وحیات وبرك وتاك * بهار کبیدر وبرك وتاکك حیاتی کبیدر تاك دیکك چبوغیدر پس ایام بهار اوراق اشجاره برك ولطافت ویردیکی کبی انفاس پاك اولیا دخی اوراق جنان واشجار جانه حیات وطراوت ویرد ﴿ مثنوی ﴾ ازحدیث اولیا نرم ودرشت * حدیث اولیا وانفاس اصفیادن نرم ودرشت وکرم وسرد هرنه ایسه ﴿ مثنوی ﴾ تن مپوشان زانکه دینت راست پشت * تنکی پوشیده قلمه وسیاست صوفیه‌دن قاچمه زیراکه انلرك کلمات لطیفه وکفتار سردلری سنك صیانت دینك ایچون معین وپناهدر ﴿ مثنوی ﴾ کرم کوید سرد کوید خوش بکیر * اکر پیر طریقت ومرشد راه حقیقت کرم سویلیه وسرد سویلیه کاه جمال کوستروب سنی طویلیه وکاه جلال کوستروب حالك صویلیه انی خوش طوت یعنی جفاسن دخی وفا بیلوب جانه صفا ویرکه ﴿ مثنوی ﴾ تاز کرم وسرد بجهی وزسعیر * حتی کرم وسرددن وعذاب سعیردن صیچرایوب خلاص اوله‌سن وتشکلات فلکیه وتبدلات عنصریه ومقتضیات طبیعه‌دن رها بوله‌سن

زیرا سن کندی مراد کدن چکمایجه پیرك مرادی اولمازسن وکرم وسرد ولطافت وخشونتی قتکده مساوی اولمدجه مراد کدن چکوب مرید اوله‌مزسن وکرم وسرد فرقنده اولدجه ارم وحدت ذاته ایره‌مزسن ایمدی بنم روح روانم ❊ مثنوی ❊ کرم وسردش نو بهارزند کیست ❊ پیر طریقتك کرم وسردی نو بهارك زنده لکیدر زیرا سرد اولمسه وخزان کلمسه بهار فصلی دیمك اولمزدی پس پیرطریقت هربار کرمیت کوسترسه کرمیت‌نه در بیلمزدی ایمدی ارباب سلوکه پیرکاملك خشونت واجرای احکام طریقت ایلدکی سالکی یکی باشدن طالب ایدوب آتش عشق بوستان قلبنده اولان درختان خشکی یاقوب باران فیوضات الهیه تازه نهاللر بتورر وخلوص وصدق زیاده اولور زیرا ❊ مثنوی ❊ مایهٔ صدق ویقین وبند کیست ❊ پیرطریقتك حکمنه راضی اولوب قهر وجلالنه بیون ویرمك وجفاسنی صفا کورمك صدق ویقین ایله اولان بنده لکك مایه سیدر پیرطریقت دخی صدق وخلوص مریدی جمال وجلالده امتحان قیلور ❊ مثنوی ❊ زانکه ازو بستان جانها زنده اند ❊ زیراکه جانلر بوستانی انك نفس عیسی دمندن زنده لردر ❊ مثنوی ❊ زین جواهر بحر دل آکنده اند ❊ وبوجواهر زواهر کلمات قدسیه ولاَّلیٔ بواهر عبارات روحیه دن بحر دل عاشق مالا مالدر پس کامل العقل اولان کرکدر که ذکر اولنان جواهر قدسیه یی دریای قلبنده یتورمیه وحفظنده کمال دقت کوستره وروز وشب انك فکرنده اوله ودوست غمنی چکه زیرا ❊ مثنوی ❊ بردل عاقل هزاران غم بود ❊ عاقلك قلبنده هزاران غم اولور ❊ مثنوی ❊ کرزباغ دل خلالی کم بود ❊ اکر باغ جنان جناندن ودریای دل بی کراندن برخلال اکسك اولورسه ❊ قاسم انوار ❊ خلق کویند که درعشق بلیاتی

نیست ❊ قدمی نیست درین راه که آفاتی نیست ❊ برسر کوی توکان منزل سرمستانست ❊ روزوشب که دلم راهی وهیهاتی نیست ❊ روی توکشف من وغمزه کرامات منست ❊ تانکویی که مرا کشف وکراماتی نیست ❊ هله ای زاهدا فسرده بخود مغروری ❊ که یقینست ترا حسن ملاقاتی نیست ❊ هرکه آزاد شد از خود بجهان آخرکار ❊ مثل اودرد وجهان سید وساداتی نیست ❊ بمناجات نشاید شدن اندر ره عشق ❊ موسیٔ جان مرا وعدهٔ میقاتی نیست ❊

قاسمی را بجز از عشق تو در ملك وجود ❊ درجهان دل وجان هیچ عباداتی نیست ❊

❊ پرسیدن صدیقه رضی الله تعالی عنها از مصطفی ❊
❊ علیه السلام سر باران امروزینه چه بود ❊

عائشهٔ صدیقه رضی الله عنهـا بوکون که بارانك سری نه ایدی دیو رسول علیه السلامدن سؤال ایلمسی بیانده‌در ❊ مثنوی ❊ کفت صدیقه که ای زبدهٔ وجود ❊ صدیقه رضی الله عنها ایتدی ای زبدهٔ وجود کائنات وخلاصهٔ جمیع مکونات ❊ مثنوی ❊ حکمت باران امروزین چه بود ❊ بوکونکه تقاطر ایدن بارانك حکمتی نه ایدی ❊ مثنوی ❊ این زبار انهای رحمت بودیا ❊ بهر تهدیدست وعدل کبریا ❊ بو یغان یغمور حق سبحانه وتعالینك باران رحمت بی حسابیمی ایدی یاخود برای تهدید وعدل کبریا سندن اولان باران قهر وجلالیمی ایدی ❊ مثنوی ❊ این ازان لطف بهاریات بود ❊ یاحبیب الله علیك سلام الله بو باران غیب اول بهاریاته متعلق اولان باران لطفندنمی ایدی ❊ مثنوی ❊ یاز پاییزیٔ پرآفات بود ❊ ویاخود فصل خزانه منسوب اولان امطار پرآفاتدنمی ایدی وبالجمله شکل باراندهٔ کورینن اول تجلیات غیبیهٔ فیوضات صفات جمالیه دنمی ایدی ویاعجب نوازل اسماء قهریه دنمی ایدی دیوب استخبار اسرار ایلدی ❊ مثنوی ❊ کفت این از بهر تسکین غمست ❊ حضرت بدر دجا ورسول مجتبا محمد المصطفی ایتدی یاعائشه بو باران تسکین غم ایچون نازل اولمشدر وحق سبحانه وتعالینك آسمان اسم کاشف الغم وسحاب فاتح الهم اولان لطفی جانبندن مرسل اولمشدر ❊ مثنوی ❊ کزمصیبت برنژاد آدمست ❊ که اول دفع وتسکین اولان غم آدمك نژاد ونهادنده اولان مصیبتدندر ❊ مثنوی ❊ کربران آتش بماندی آدمی ❊ اکر بنی آدم اول نار مصیبت وآتش کربتده قالیدی ❊ مثنوی ❊ بس فتادی در خرابی وکمی ❊ چوق خرابلغه وکملکه دوشردی ❊ مثنوی ❊ این جهان ویران شدی اندر زمان ❊ فی الحال بو جهان ویران اولوردی ❊ مثنوی ❊ حرصها بیرون شدی از مردمان ❊ ومردملردن حرصلر وطول امللر قلبلرندن طشره کیدردی وتعمیر دنیا وعمارت اجسامه تقید ایتمیوب هر کس بالاخره عالمك فناسن اکلیوب وکاردنیادن ال چکوب عجبا انجام کارنیه منجر اوله دیو غملرندن اولورلردی ولکن برموجب (لولا الحمقا لخربت الدنیا) ❊ مثنوی ❊

استن این عالم ای جان غفلتست * بو عالمك عماد قوی بنادی غفلتدر ای جان عالم ﴿ مثنوی ﴾ هوشیاری این جهانرا آفتست * هوشیارلق وعاقبت کاردن آکاه وخبردار اولمقلق بو جهانه آفتدر وفناسنه علتدر حاصل کلام اصحاب کرام رضی الله عنهم برضانه التام یارلرندن اولان اول مردذوی الاکرامی دفن ایچون کورستانه واردقده قلوب مشفقه لرنده بروجهله رقت حاصله اولدیکه ملاحظهٔ عاقبت وفکر آخرت هوش واختیارلرین ربوده قیلوب بحر قلزم خشیتده محض مستغرق اولدیلر پس حق سبحانه وتعالینك خزائن کرمندن باد نسیم عطاوزان وغیوث رحمت وسحا تقاطر وجریان ایدوب ابر عفو وغفران حالت اولالرینی پوشان اولمغله باب شفاعت نبویه مفتوح اولوب جانب رجا غالب اولدی وهر بری صحوه کلوب طاعات بدنیه ومشاغل دینیه یه اشتغال کوستردی وکذلك عشاق الهی دخی برموجب (انما یخشی الله من عباده العلماء) حق سبحانه وتعالی عظمت وجلال یوزندن تجلی ایلدکده تطورات فلکیه وتقلبات قلبیه ملاحظه سن ایدوب عاقبت کار نه وجهله انجام بوله جغن حقدن غیریسی بلمامکله انجام کار تفکرندن عقل وهوشلری دست اختیارلرندن کیدوب وجود موهوملری مدکوکا ومتلاشیا ذره ذره اولمغه قریب اولور پس برموجب (ان الذین یخشون ربهم بالغیب لهم مغفرة واجر کبیر) سحاب فضل الهیدن باد نسیم محبت ایله قطرات امطار فیوضات جمالیه اراضیٔ قلبلرینه تقاطر ایتمکله ذیل انوار جذبات ربانیه حالت خشیتلرین ستر ایدوب همت عشق ایله دریای وحدت مطلقه یه غوطه قیلوب باش کوسترمزلر وآن واین فکرندن خلاص اولوب (لاخوف علیهم ولاهم یحزنون) سرینی معاینه قیلورلر وعالم شهادتدن غائب اولورلر وغفلت غلفدن مقلوب اولمغله بشریتلری لباس نور جمالیه ایله متلبس اولوب بو مقوله غفلته غفلت مقبوله ومحموده دینلور وبو غفلت جمله سالکلرك مطمح نظری اولان غفلت هشیاریدر اما غفلت عوام بویله دکلدر انلر خواطر نفسانیه وغواشیٔ بشریه ایله مشوش الحال ومختل البال اولوب غفلت مذمومه وتجاوزه عمقنده منهمك اولمغله مقدورلرینی مشتهیات طبیعیه وحظوظات دنیویه ولذات شهوانیه ایچون بذل وصرف ایدوب تسویلات شیطانیه ایله عمارت دنیایه سعی موفور قیلورلر وآخرتی متاع قلیله

تبدیل ایدوب قطعا غم آخرت وهم موت وفکر عاقبت ایتمیوب رحمت حقدن بعد وخذلانده قالورلر (کما قال ابن عطاء الله الاسکندرانی فی حکمه وان الناس فی ذلك علی اقسام ثلثة غافل منهمك فی غفلته قویت دائرة حسه وانطمست حضرت قدسه نظرا باحسان من المخلوقین ولم یشهده من رب العالمین اما اعتقاد فشرکه جلی واما استناد فشرکه خفی وصاحب حقیقة غاب عن الخلق بشهود الملك الحق وفنی عن الاسباب بشهود مسبب الاسباب فهذا عبد موجه بالحقیقة ظاهر علیه سناها سالك للطریقة قد استولی علی مداها غیر انه غریق الانوار مطموس الآثار قد غلب سکره علی صحوه وجمعه علی فرقه وفناؤه علی بقائه وغیبته علی حضوره واکمل منه عبد شرب فازداد صحوا وغاب فازداد حضورا فلا جمعه یحجبه عن فرقه ولا فرقه یحجبه عن جمعه ولا فناؤه عن بقائه ولا بقاؤه یصده عن فنائه یعطی کل ذی حق حقه ویوفی کل ذی قسط قسطه) انتهی کلامه وابن عطاء الله اسکندرانی واکمل منه بیوردیغی وسط طرفین اولوب جمله مراتبدن اعلا واوصاف انبیا ومراتب اولیاء کمل اصفیادر وبو بیت شریفده عماد بنای دنیا اولان غفلت غفلت مذمومه در وباعث زینت بدن وعمارت تندر پس هرقنده که بر غافل وجاهل کورلسه درلودرلو لباس فاخر کیوب طاوس کبی صورتنه کمال شهرت ویرمکه تقیدایدر اما فکر موت وذکر آخرت ایدوب (حلالها حساب وحرامها عذاب) قول کریمنه صدق وخلوص ایله ایمان واعتقاد قلیدی تزیین صورت ایله تقید ایتمیوب تعمیر باطن قیلوردی وقلیله قناعت ایدردی ودخی ﴿ بیت ﴾ اهل دلرا ناپسند آیدز رولعل وکهر * عارباشد مردرا آنچه زنانرا در خورست * تکمه های زرکه بر سنجاب شاهان دیدهٔ * اخکر چندی درخشان کشته در بخا کسترست * ابیاتنی اشیدوب واکا کوره ایش ایدردی وشراب عشق الهی ایله مست اولدقده اول مستانه لك کندییه برمرتبه هوشیارلق ویردیکه ﴿ بیت ﴾ عشق چون غالب شود عاشق نیندیشد زسر * مست لایعقل کجادر بند حفظ ساغرست * دیوب تدارك بدن وحفظ تندن قالوردی زیراکه ﴿ مثنوی ﴾ هوشیاری زان جهانست وچوآن * غالب آید پست کردد این جهان * هوشیارلق عالم ملکوت ومرتبهٔ جبروتندر چونکه اول هشیارلق غفلته غالب کله بو جهان ملك وشهادت واحوال طبیعت وبشریت پست ومغلوب اولوب معدوم

وناچیز اولوردی ﴾ مثنوی ﴿ هوشیاری آفتاب وحرص یخ * مثلا
هوشیارلق آفتاب وحرص وشهوت ثلج ویخ کیدر ﴾ مثنوی ﴿ هوشیاری
آب واین عالم وسخ * هوشیارلق آب وبو عالم وسخدر حاصل کلام کونش
قاری اریتدیکی کبی نور آفتاب تجلی دخی جبل وجودده اولان برف حرص
وهوایی محو وازاله ایدر وآب طاهر ومطهر ثیابك وسخنی ازاله ایدوب ورد
ابیض ومانند ثلج پاك وسپید ایلدیکی کبی آب هشیاریٔ سیرت وماء علم ومعرفت
دخی قلبده اولان ادناس بشریه واوساخ نفسانیه یی کیدروب وظلمت نوره
مبدل اولوب پاك وتطهیر ایتمکله جمال لایزالی پرتوینه لایق برمرآت مجلا
اولور ودوست کندی حسنن مرآت مزبورده تماشا قیلور ﴾ لمنشئه ﴿
مجلا کوزکی درکوکلك سنك حسن دلارایه * کورر کندوزنی محبوب
کیره مز کیسه آرایه * الحاصل ﴾ مثنوی ﴿ زان جهان اندك ترشح
می رسد * اول جهان لامکانیدن ازاجق ترشح وصیز ندی ایریشور یعنی
انوار آفتاب هدایت ربانیدن غایت ایله قلیله نور عنایت ترشح ایتمکله دیدهٔ
بصیرته اعطاء نور ایدر ﴾ مثنوی ﴿ تانغرددرجهان حرص وحسد *
تاکه جهانده پلنك حرص وشیر حسد غران اولوب اکرامیه ونفس روحه
غلبه ایدوب کوکره میه خلاصهٔ کلام کوکل حقه وجانب آخرته میل ایلیوب
ودنیانك فناسن مشاهده قیلوب حرص وحسد وشره وطمعدن خلاص
بولمق تجلیات انوار آفتاب جذباتك قتی ازاجق ترشحنك آثاریدر یوخسه
﴾ مثنوی ﴿ کر ترشح بیشتر کردد زغیب * اکر عالم غیبدن انوار جذبات
زیاده ترشح ایدوب قلب سالك قرص آفتاب شارق کبی محض نور بارق
اولیدی اثر بشریت بکلیتها محو ومضمحل اولوب ﴾ مثنوی ﴿ نی هنر
ماند درین عالم نه عیب * بو عالم فرق وتمیزده نه هنر قالوردی نه عیب یعنی
نه حجاب ظلمانی ونه حجاب نورانی قالوردی جمله سی محو اولوردی زیرا
شب وروز ظل ارضدن حاصل اولدیغی کبی ظلمت ونور دخی ظل بشریتله
فرق اولنور وهنر وعیب انده کورینور وشی ضدیله بیلنور پس نوردن غیری
هیچ شی اولمیجق تشخیص وتمیز عالمی برطرف اولور اما عاشق دخی قرص
آفتاب محبته داخل اولوب ذات خورشید کبی صاف ومجلا اولمدقجه
قید وجوددن خلاص اولمز وآفات دهردن قورتلمز سوز چوق عشق
اولسون حاله وذوقه ذوق وشهوددن غیره مردان خدا الوداع دیمشلر

الوداع ثم الوداع ﴾ مثنوی ﴿ این ندارد حد سوی آغاز رو * بو معارف
الهیه واسرار سبحانیه حد وغایت طوتمز زیرا مثنویٔ شریف معانیٔ بطون
قرآنیه درپس (ولو ان ما فی الارض من شجرة اقلام والبحر یمده من بعده
سبعة ابحر ما نفدت کلمات الله ان الله عزیز حکیم) فحواسنجه حقایق
قرآنیه ودقایق احادیث نبویه ده حد وغایت اولمز ایمدی اسرار خفیه دن
لب بسته اولوب ﴾ مثنوی ﴿ سوی قصهٔ مرد مطرب بازرو *
مطربك کیرو قصه سی جانبنه کیت وانك حکایه سنه آغاز ایت

﴾ قصهٔ پیر چنکی وبیان مخلص آن ﴿

پیر چنکینك قصه سی وانك مخلص ورهاسی بیاننده در روایت
کنند کان اسرار عشاق حکایت ایدرلر که ﴾ مثنوی ﴿ مطربی
کز وی جهان شد پرطرب * اول پیر چنکی برمطرب ایدیکه جهان
اندن پرطرب اولدی ﴾ مثنوی ﴿ رسته زاوازش خیالات عجب * انك
آوازندن عجیبه خیالات بتمش ودل عشاقده طرفه حالات وجوده کلمش ایدی
﴾ مثنوی ﴿ از نوایش مرغ دل پران شدی * انك نواسندن مرغ
دل اوچاردی وقنادن قضای عشقه آچاردی ﴾ مثنوی ﴿ وز صدایش
هوش جان حیران شدی * وانك صدای فرح زایندن هوش جان حیران
اولوردی وملامت شیوه اولان عشاق اول مطربك صداسنه جان ودلدن
مشتاق اولوب ﴾ شعر ﴿ حدیث زاهدان تقوی طریق مفتیان فتوی *
مقام راهبان عفت میان عاشقان غوغا * زهو جوهر چه میجویی که او دریا
وتو جویی * بخوان مطرب بنیکویی ولولا هو لما کنا * سخن از عقل
وهشیاری مکو باقاسمی دیکر * که عیش جاودان دارند سرمستان ناپروا *
مفهومنجه انك چنك وترنماتی دیکرلردی پس (وکل نعیم لا محالة زائل)
وفقنجه دنیانك هر خوب ونعمتی ولطافت وراحتی ظل زائل وخیال آفل
اولمغله ﴾ مثنوی ﴿ چون برامد روزکار وپیر شد * چونکه روزکار
کلدی ونیجه ماه وسال کچوب مطرب پرطرب پیر اولدی ﴾ مثنوی ﴿
باز جانش از عجز پشه کیر شد * انك بازجان وشاهین روانی عجز وضرورتندن
پشه کیر اولدی یعنی باز بلند پرواز تیهو وتزرو شکارنه تنزل ایتیوب قازوطورنه
اولاركن ضعف پیریدن سکك اولمغه تنزل ایتدیکی کبی مطربك دخی باز
آوازی اقمشهٔ فاخره وکفهٔ چنکی طلوسی زروسیم کسب ایدركن ودعوت
اولنان یرلره انواع ناز واستغنا ایله واركن حالت پیریده واردیغی یرلرده

استثقال اولنوب سكك اولاركبى مشترى اولمغه بشلادى ﴿ مثنوى ﴾
پشت اوخم كشت همچون پشت خم * اول مطربك ارقه سى كوپ ارقه سى
كبى بوكلدى ﴿ بيت ﴾ صانمه كزكيم قوجه لق بوكدى بلن ذاتينك * نقد
عمرن يتورپدرا كيلوب آنى ارر ﴿ مثنوى ﴾ ابروان برچشم همچون پالدم *
اول مطربك هلال ابرولرى كوزينك اوستنده پالدم كبى اولدى ﴿ عاشق پاشا ﴾
كورسكه كيم درلو جوهردوكلور * ساچ صقال اغارر و بل بوكلور * عضولردن
كيدراول درلوهنر * صورتك شكلى آزار رنكى دونر * غصه وتشويش وقيغو اول
زمان * شادلقدن ارتق اولور بيكمان * ايمدى چونكه احوال اكوان متغيره در
﴿ مثنوى ﴾ كشت آوازلطيف جان فزاش * پس اول مطربك دخى حالت
پيريده آوازجان فزاسى ﴿ مثنوى ﴾ زشت وزد كس نيرزيدى بلاش * زشت
اولدى وكسه نك يانندهانك آوازى هيچ شيئه دكمز ومفته چكمردى ﴿ مثنوى ﴾
ان نواى رشك زهره آمده * اول زهره انك رشكى كلمش نوايعنى اول نوازهره يى رشكه
كتورمشدر ﴿ مثنوى ﴾ همچو آوازخر پيرى شده * برموجب (ان انكر
الاصوات لصوت الحمير) برقوجه حمارك آوازى كبى منكر اولمش ايدى زيرا
هرنسنه كه بدنه متعلق اوله وبدندن ظهور ايده ولذات حسيه اوله انك زوال
وفناسى مقرردر ﴿ حكايت اولنور كه ﴾ بركون بركسنه كلوب والد ماجد
مولانا سلطان العلما قدس الله روحه يه فلان كسنه جناب عاليلرينى عجب
مدح وثنا ايلدى ودنياده مثلى بولنميانلردندر ديو حسن شهادت ايلدى ديدى
سلطان العلما بيورديلركه اى درويش عجبا بزى مدح وثنا ايدوب حاليمزه
شهادت ايدن بزده نه مقوله نشان كورمشدر اكر صورت ظاهره وشكل وسيمامز
مدح ايدرسه روح اندن قطع علاقه ايتدكده طراوتى كيدوب رنك رويى
بوزيلور وخاكله يكسان اولور واكر عبادت ظاهره مزه نظر ايدوب ركوع
وسجود وقيام وقعودمز مدح ايدرسه اول دخى اوصاف تندر بدنه فنا
كلدكده انلر دخى فانى اولور واكر لسانمزدن ظهور ايدن حسن عبارات
ونكات واشاراتى مدح ايدرسه بعد الموت عندليب لسان خاموش اولوب
اولدخى فنا وعدمه كيدر پس بونلردن هرقنغيسن مدح ايتديسه لايق مدح
وثنا اولميوب وشهادتنده كامل اولمامشدر اما بزده اولان روح قدسى
وروان انسى ونور جذبات ربانيه ونفحات سبحانيه يى مشاهده ايدوب
اكا شهادت وانك شاننى ثنا ومدحت قيلور ايسه فى الحقيقه قولنده صادقدر

وانك

وانك مثلى بولنمز ولطافت وطراوتنه بروجهله زوال وكثافت كلمز ديو بيورديلر
حقا كه جميع اوليا ده مدح اولنان اول حقيقتدر يوخسه مجرد صورت مدح اولنميوب
مدح اولنسان صورت دخى اول حقيقتله مدح اولنور فاذا كان كذلك
حضرت مولانا بيورررلركه ﴿ مثنوى ﴾ خود كدامين خوش كه آن ناخوش
نشد * خود قنغى خوشدركه اول زواله واروب ناخوش اولمدى كما قال
على كرم الله وجهه ﴿ شعر ﴾ سل الخليفة اذ وافت منيته * اين الجنود
واين الخيل والخول * اين الكنوز التى كانت مفاتحها * تنوء بالعصبة المقوين
لو حملوا * اين العبيد التى ارصدتهم عددا * اين الحديد واين البيض والاسل *
اين الفوارس والغلمان ماصنعوا * اين الصوارم والخطيئة الذبل * اين
الكفاة الم يكفوا خليفتهم * لما رأوه صريعا وهو يبتهل * اين الكماة التى
تأججو الماغضبوا * اين الحماة التى تحمى بها الدول * اين الرماة الم تمنع
باسهمهم * لما اتاك سهام الموت يتصل * هيهات مامنعوا ضيما ولادفعوا *
عنك المنية اذ وافى بك الاجل * ايمدى بنم روحم بوجهان فانيده ﴿ مثنوى ﴾
يا كدامين سقف كان مفرش نشد * يا قنغى سقفدركه اول مفرش اولمدى
يعنى لاجرم هرطاق عالى سافل وسقف متعالى منهدم ومعدوم وكاشانه
بوم اولوب بركون اثرى دخى قالميوب صحرا ومزارع اولور (احمدى) كنج
غم بن عاشقه عيش ايتمكه مأوى يتر * تازه داغم كل فغانم بلبل كويا يتر * كيمسنك رشك
ايتمزم طاق سراى قصرنه * بكا برقاچ كونلكه بو قبهٔ مينا يتر * سير صحرا ايلسم
چتر همايون اكرزم * اشك خونينم حباب خيمهٔ والا يتر * تكيه كاه دلده هردم
صحبت اسرار ايله * شويله حيران اولمشم كه غم بكا حلوا يتر * دردعشقيله كوزمدن
دوكلن خون جكر * سيرايچون كوه بلاده لالهٔ حمرا يتر * احمدم سحارهٔ كردوندن
غم چكمزم * انى ابطال ايتمكه بو نطقم اژدرها يتر * الحاصل هرشى متغير ومتبدل
وفانى ومضمحل در مكركيم ﴿ مثنوى ﴾ غيرآواز عزيزان در صدور * صدورده
بى لفظ وحروف اولان اولياء اصفيانك آوازندن غيرى كه ﴿ مثنوى ﴾
كه بود از عكس دمشان نفخ صور * نفخ صور اسرافيل اول عزيزلرك دم ونفسلرينك
عكسى اولدى تتكيم بونك ذكرى بوندن اقدم سبق ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ اندرونى
كاندرونها مست ازوست * بو اعزهٔ كبارك درونلرى برخمخانهٔ عشق الهيدركه
جمله درونلر اول بادهٔ ربانيدن مست ومدهوشلردر ﴿ مثنوى ﴾ نيستى
كين هستهامان هست ازوست * و بونلرك محو وفنا ونيستىٔ هستيلرى

بر بو قلقدر كه بزم وارلقلريمز انلردر يعنى انلر وجود موهوملرندن فناء محض
اولمغله حق سبحانه وتعالى بلاواسطة اول ولى اكمله ذات وصفاتيله تجلى ايدوب
مطلع آفتاب تجليات وسرچشمهٔ آب حيات اولور و بزم و جمله موجوداتك
وارلقلريمز اول سرچشمهٔ آب حيات و برج نور طلعت افروز تجلىٔ ذاتدن
وجود پذيرا ولور ❊ مثنوى ❊ كهرباى فكر وهر آوزاو ❊ اول انسان كامل
ومرشد مكمل هر آواز وفكرك كهرباسيدر يعنى كهربانه و جهله جذب موى
ايدر ايسه جمله عارفينك فكر وذكرلرى اول ولى كاملك كهرباى نفس ومقناطيس
قلبنده جمع اولور وقلوب عاشقين انك سر جنة المأواسنده حشر اولور
❊ مثنوى ❊ لذت الهام ووحى ورازاو ❊ واول عقل كل صاحبى اولان انسان
كامل و وارث اكمل الهام و وحيك وهر راز و اسرارك لذتيدر زيرا
بو ذكر اولنان اذواق وحالات اندن اعطا اولنور وانك سرندن افاضه
قيلنور ❊ قاسم انوار ❊ ساقى بمن آور قدح پير مغانرا ❊ تاتازه كند جودت
او جوهر جانرا ❊ يكجام بمن بخش ازان خم قديمى ❊ زان مى كه
كند مست زمين راوزمانرا ❊ زان باده كه در نشئهٔ اوآب حياتست ❊ زان
باده كه اوجلوه دهد عين عيانرا ❊ زان باده كه تابان شداز وطلعت خورشيد ❊
زان باده كه سرمست كند پير وجوان را ❊ قومى كه ازين باده
چشيدند درين حال ❊ كفتند بمستى همه اسرار نهانرا ❊ تاازسخن ازيار
قديمست درين راه ❊ زين پيش مكوييد حديث حدثانرا ❊ قاسم همه يارست بجز يار
دكر نيست ❊ روشن بوداين نكته حريف همه دان را ❊ آه اى مستمع متيقظ
ومتنبه چونكه انفاس متبركهٔ مردان خدادن غيريسى تقلبات فلكيه دن
خلاص اولمديغى ذوق سليم ايله معلومك اولديسه ❊ از كلام على ❊
والدهر فى صرفه عجيب ❊ لكن غفلة الناس اعجب ❊ قدشاب رأسى ورأس
الحرص لم يشب ❊ ان الحريص على الدنيا لفى تعب ❊ مضمون سعادت مشحونى
اوزره ❊ مثنوى ❊ چونكه مطرب پيرتر كشت وضعيف ❊ چونكه
مطربك قواى بدنيه وجوارح بشريه سنه كمال ضعف كلوب زياده پير اولدى
وارذل عمره واردى ❊ مثنوى ❊ شد زبى كسبى رهين يك رغيف ❊ حركات
جسمانيه سى مست اولمغله كسب سزلكدن بر كرده يه رهين ومحتاج اولدى
قال الله تعالى (الله الذى خلقكم من ضعف ثم جعل من بعد ضعف قوة ثم
جعل من بعد قوة ضعفا وشيبة يخلق مايشاء وهو العليم القدير) پس

❊ بيت ❊ فرض على الناس ان يتوبوا ❊ لكن ترك الذنوب اوجب ❊ فحواسنجه
مطرب عاجز اولدى روى نيازى دركاه چاره ساز بى نيازه ايدوب ❊ مثنوى ❊
كفت عمر ومهلتم دادى بسى ❊ ايتديكه الهاملكا پادشاها پروردكارا بن بندهٔ
عاجزه چوق عمر ومهلت ويردك ❊ مثنوى ❊ لطفها كردى خدايا باخسى ❊
خدايا معبودا برخس ودنى وجانى وغوى يه چوق لطف و كرملر ايلدك
❊ مثنوى ❊ معصيت ورزيده ام هفتاد سال ❊ اى عفو وغفور يتمش يل
عمر ايچنده خطا ياو معاصى يه سعى ايلمشم ❊ مثنوى ❊ بازنكرفتى زمن روزى
نوال ❊ اى عطابخش وخطاپوش اولان كريم متعال ورحيم بى زوال ورزاق
لايزال يتمش يل عمر ايچنده بو عبد ناچيز كدن بر كون احسان ونوالكى
كيرو طوتمدك ورزقى كسمدك الهى بو فضل وعطا سكا مخصوصدر رحمتك
درياسنه حد يوقدر كما قال الله تعالى (الله الذى خلقكم ثم رزقكم ثم يميتكم
ثم يحييكم هل من شركائكم من يفعل من ذلكم من شئ سبحانه وتعالى
عما يشركون) الآيه ❊ از ديوان على ❊ خبت نار جسمى باشعال منارى ❊ واظلم
عينى اذا ضاء شهابا ❊ ايابومة قدعشت فوق هامتى ❊ على الرغم منى حين طار
غرابها ❊ رأيت خراب العمر منى فزرتنى ❊ ومأويك من كل الديار خرابها ❊
❊ رباعيه ❊ شد آتش من فسرده ازضعف بدن ❊ وان رفت كه بود
باغ عيشم كلشن ❊ اى موى سفيد برسرم جاكردى ❊ چون بوم كه
درخرابه كردمسكن ❊ الحاصل پير چنكى بو مضمون اوزره انواع نالشلر ايدوب
بالاخره ايتديكه ❊ مثنوى ❊ نيست كسب امروز مهمان توام ❊ بو كون
كسبم يوقدر سنك مهمانكم اى مهمانى محروم ايتميان كريم و جواد
❊ مثنوى ❊ چنك بهر تو زنم كان توام ❊ چنكى سندن اوتورى چاله رم
سنك عبد مملوكم ❊ از ديوان على ❊ اليك يا ربى لا الى سواكا ❊ اقبلت عهدا ابتغى
رضاكا ❊ اسئلك اليوم بما دعاكا ❊ ايوب ادخل به بلاكا ❊ ان يك منى قد دنا قضاكا ❊
رب تبارك لى من لقاكا ❊ پس چنكى بو مناجاتى ايدوب ❊ مثنوى ❊ چنك را
برداشت وشد الله جو ❊ چنكى بو قاروقالدردى وطالب الله اولدى وسازينه دوزن
ويروب ❊ مثنوى ❊ سوى كورستان يثرب آه كو ❊ وآه جكر سوز ايديجى اولديغى
حالده مدينهٔ منوره نك مزارستانى جانبنه كتدى بو تقديرجه مصراع اولده
اولان شدر فت معناسنه اولور پس پير چنكى (ومن يسلم وجهه الى الله وهو
محسن فقد استمسك بالعروة الوثقى والى الله عاقبة الامور) آيت كريمه سنده

اولان تشریف وتبشیره مظهر دوشوب ❊ مثنوی ❊ کفت خواهم ازحق
ابریشم بها ❊ کندی کندی‌یه ایتدی حقدن ابریشم بها استرم ❊ مثنوی ❊
کو په نیکویی پذیرد قلبها ❊ زیراکه اول خداوند بی مثال کمال فضل
واحسانیله قلب وزیوف اولنلری قبول قلیجی وسیاتی حسناته تبدیل ایدیجی
برپادشاه دریاعطادر ❊ بیت ❊ هرکه خواهد کو بیاوهرچه کوید کو بکو ❊
کیرونازوحاجب ودربان درین درکاه نیست ❊ دیوب ❊ مثنوی ❊ چنك
زدبسیار وکریان سر نهاد ❊ وافر چنك چالدی وکریه وزاری ایدرك
❊ مثنوی ❊ چنك بالین کردو برکوری فتاد ❊ چنکی یصدق ایلدی وبر
مزارك اوزرینه دوشدی ❊ قاسم ❊ ازحد کذشت قصهٔ دردنهان ما ❊
ترسم که ناله فاش کند رازجان ما ❊ جایی رسید ناله که ازآسمان کذشت ❊
بالاوبهیچ جا نرسید این فغان ما ❊ ماکم شدیم درطلب حی لایموت ❊ ازسالکان
ره ندهد کس نشان ما ❊ نادیده کرد هرنفس ازلطف عیب پوش ❊ چندین
جفاکه دید زما دلستان ما ❊ در آتش تو منتظر آب رحتیم ❊ ساقی بیار جام
می ارغوان ما ❊ مضمونی اوزره پیرچنکی آه وانین وناله وحنین ایدرکن
❊ مثنوی ❊ خواب بردش مرغ جانش ازجبس رست ❊ انی خواب
الدی وعالم مثاله ایلتوب مرغ روانی حبس تندن قورتیلدی ❊ مثنوی ❊
چنك وچنکیٔ رها کرد وبجست ❊ ومرغ روحی چنك وچنکیلکی ترك
ایدوب دام بشریت وشبکهٔ عنصریه دن صیچرادی ❊ مثنوی ❊ کشت
آزاداین تن ورنج جهان ❊ سمای اوج قربت اولان روح روان هوای
لامکانه اوچوب قیدتن ورنج جهاندن آزاد اولدی ❊ مثنوی ❊ درجهان ساده
وصحرای جان ❊ قیود جهات وتعلقات عنصریاتدن ساده جهانده وطبع وهوادن
آزاده صحرای جانده یعنی بو عالمه وار مغسله رنج جهان وحبس تندن رها
بولدی ونور محض اولدی ❊ قاسم ❊ ذکر جمیل یار جهانرا فروکرفت ❊
عالم کرفت لیك بوجه نیکوکرفت ❊ جان نکتهٔ شنیدازان حسن بر کمال ❊
سوزی زدل برآمدوشوری دروکرفت ❊ فارغ شدازسلامت وراه فنا کزید ❊
هرجانکه باملامت عشق توخوکرفت ❊ روشن شد ازلوامع اشراق آن
جمال ❊ ازپرتوی که نیرخورشید ازوکرفت ❊ قاسم میان خاك چو در
شاهوار ❊ چون باز یافت بازره جستجو کرفت ❊ پس پیرچنکی عالم اطلاقه
واروب ❊ مثنوی ❊ جان اوانجاسرایان ماجرا ❊ انك جانی اول عالمده

ماجرایی ایرلیجی اولدی وبومفهومی تغنی ایلدیکه ❊ مثنوی ❊ کاندرین
جا کر بماندندی مرا ❊ اکر بنی بومکان بی قیدده الیقویه‌لر ایدی ویاخود کر
کاشکی معناسنی متضمن اولوب کاشکی بنی بونده قویه‌لردی دیمك اولور
معنای اخیر اوزره بیت آتیه مرتبجی ومعنای اول اوزره بیت آتیه جواب شرط
اولور یعنی ❊ مثنوی ❊ خوش بدی جانم درین باغ وبهار ❊ بوباغ وبهارده جانم
خوش اولوردی ویاخود خوش اولیدی ❊ مثنوی ❊ مست این صحرا
وغیبی لاله زار ❊ بوصحرای لاریبی ولاله زار غیبینك مست ومدهوشی اولدیغی
حالده ویاخود بودخی مستقلا ترجی اولوب بولاله زرغیبی وصحرای وهبیده
نولیدی جانم ابدی مست وسکران اولوب صحوه کلمیایدی دیمك اوله
❊ مثنوی ❊ بی پر وبی پاسفرمی کردمی ❊ اول جهان معنویده بی بال وپروبی پا
وسر سفر ایدیدم ❊ مثنوی ❊ بی لب ودندان سکر خوردمی ❊ بی لب
ودندان شکر تناول ایدیدم ❊ مثنوی ❊ ذکر وفکری فارغ از رنج
ودماغ ❊ کردمی باساکنان چرخ لاغ ❊ رنج ودماغدن فارغ وصورت
وسیرتلری نور ربانی ایله بازغ اولان ساکنان ملکوت اعلی ایله ذکر وفکر
ایدیدم وتسبیح وتقدیسه منسوب لاغ ایدیدم بووجهله اولان معنی فکریده
اولان یانسبیه اولمق اوزره در امابعض نسخه‌ده رنج ایله دماغ بیننده
واوعاطفه یوقدر بوتقدیرجه یاء فکری وحدت ایچون اولوب مصراع اول
مصراع ثانی‌یه مرهون اولمز تقدیر کلام بووجهله اولور که مصراع اوله ویاخود
مصراع ثانی‌یه برلفظ کردمی دخی تقدیر اولنوب حاصل کلام ذکر وفکری فارغ
ازرنج دماغ کردمی باساکنان چرخ لاغ کردمی اولوب اکر بنی اول عالم غیبیده
قویه‌لردی رنج دماغدن فارغ برفکر وذکر ایدیدم وساکنان چرخ ایله لاغ قیلیدم
دیمك اولور اکرچه بعض شارح بویبنده تنازع فعلین وارد دیمش لکن تنازع
فعلین یوقدر زیرا فعل کردمی مکرر اولمیوب ومقتضالری اثر واحد دکلدر بلکه فعل
واحد برقاج مفعوله تعدیه ایدوب فکر کردمی ذکر کردمی لاغ کردمی دیمکدر
وبودخی وجه درکه مصراع اول مصراع ثانی‌یه مرهون وچرخ دخی لاغه
مضاف اولوب لاغ چرخنك ساکنلری ایله رنج دماغدن فارغ ذکر وفکر
ایدردم دیمك اوله ولاغدن مراد بوتقدیرجه ارباب ناز ونیاز اولان عاشقلردر
زیرا رؤیای صادقه عالم خیال ایله ارواح بیننده اولان عالم برزخ وجهان مثالدر
پس روح روان نائم اول عالمه وصول بولدقده بحسب الاستعداد مشاهدهٔ

صور خياليه قيلور واحيانا عالم ملكوته ارتقا ايدوب اربابيله معامله ومكالمه ايدر
پس حضرت مولانا دخی بو معنايه اشارت بيورر لر ﴿ كلشن ﴾ تو در
خوابی واين ديدن خيالست * هرانچه ديدهٔ ازوی مثالست * ﴿ مثنوی ﴾
چشم بسته عالمی می ديدمی * چشم ظاهر بسته اولوب بر عالم كوريدم
﴿ مثنوی ﴾ وردوريحان بی كفی می چيدمی * بی كف ودست وردخندان
ونسرين وريحان ديريدم ﴿ قاسم انوار ﴾ كرنسيم عاشق ازكوی
جانان آمدی * قعر بحر لم يزل درموج احسان آمدی * كرنه خودا حبيت
ان اعرف بدی مقصود يار * اين ظهورات فراوان عين كتمان آمدی *
كر يد بيضا بوجه عام كشتی منجلی * در جهان هر ذرهٔ موسیٔ عمران آمدی *
كر تجلیٔ جمالی عام كشتی در جهان * هر كجاسنكی بدی لعل بدخشان آمدی *
عشق اكر در پردهٔ ظاهر شدی بی آب وكل * همچو قاسم ذرها در رقص
عرفان آمدی * ايضاح تقرير مرام بودر كه بو ابيات شريفه ده درج
اولنان قصهٔ مطربده طالب اولان مستمعينه برحصهٔ غريبه واردر ومراد
مولانا دخی او قصه دن سالكره حصهٔ مزبوره يی افاده ايتمكدر ايمدی ضمير
مهر انجلايه خفی اولميه كه بر كمسنه نك بو جهانه متعلق انواع صنايع عجيبه
واصناف بدايع غريبه سی اولوب وكندی حقيقتندن آكاه ايتميه جك وطريق
مستقيمه مهتدی اولميه جق نيچه فنونه مالك اولوب علم حكمت وهيئت وهندسه
وقيافت ونجوم وطبابت وتواريخ وحكايت ونقل وروايتده يد طولی وتقرير
وتحريرده زبان عندليب كوياسی اولسه وهر بر سر مويندن بردرلو هنر صداسی
كلسه وقت پيری ايرشدكده جوارح اجسام ومدركات وافهامه دخی ضعف
طاری اولوب واوان اجل قريب اولدقده عمرينی نه مقوله يره اضاعت ايتديكن
ادراك ايدوب ذكر اولنان علوم وفنوندن كندويه مقدار ذره نفع اولمديغن
كشفا وعيانا كورر ومولانا جامی عليه رحمة البارينك سبحه سنده بو ابياتی
اوقيوب ﴿ نظم ﴾ خدمت مولوی چه صبح وچه شام * داردا ندر كتاب
خانه مقام * متعلق دلش بهرورقی * در خيالش بهرورق سبقی * نه شبش
رافروغ ازمصباح * نه دلش راكشاد ازمفتاح * نه بجانش طوالع انوار * تافتد
ازمطالع اسرار * كرده كشاف بردلش مستور * نور كشف وشهود وذوق وحضور *
ازمقاصد نديده كسب نجات * بيخبر ازمواقف عرصات * ازهدايت فتاده در
خذلان * وزبدايت نهايتش حرمان * بی فروغ وصول تيره وتار * ازفروع

واصول كرده شعار * كرد خانه كتابهای سره * ازخری همچو خشته كرده خره *
سوی هر خشت ازانكه رو كرده * درفيضش برخ برآورده * قصر شرع نبی
وحكم نبی * جز بران خشتها نكرده بنی * سر پرانديشهای كونا كون * لب
پرافسانه دل پراز افسون * آيد ازطعن عامه احيانا * سوی مسجد جناب
مولانا * باچنين حال باطن معمور * نيز خواهد زهی خيال وغرور *
می كند بردل اين تمنا خوش * شرم بادش ازان عمامه وفش * باتو كفتم
حديث اشرف ناس * حال ارذال را ازان بشناس * بو مفهومی جان قولاغيله
دكليان نه حالده ايديكن شبهه سزجه بيلور پس اوزرينه سعادت ازليه سبق
ايلمش ايسه آخرت مفلسی اولمامق ايچون دركاه حقه يوز اوروب (اذا تحيرتم
فی الامور فاستعينوا من اهل القبور) حديث شريفی موجبنجه حقيقتده
اهل قبور اولان و(موتوا قبل ان تموتوا) منزلن بولان وجود موهوملرندن
فانی اولوب اوليا واصفيا وعمر منقبت وعلی صفت اولان مرشدان كاملان
طريق هدانك آستان فلك آشيانئه ملازمت ايدوب بو آنه دكين تحصيل
ايلدم ديو عجب وغرورندن يره وكوكه صغشمديغی علوم وفنونی هيچه
صايوب ومفته صاتوب دردينه درمان وعين وچشمنه غيب اولان ملكوتی
عيان كورمك ايچون توجه تام ايله تضرع ونياز ايدوب عاجز ومسكينلك
كوستره حتی انلر دخی اذن حق ايله اول دردمند بيچاره ومقصود اصليدن
آواره يه نظر مرحمت ايدوب فريادرس اوله لر والحاصل حضيض خذلاندن
قالديره لر پس اول مرد طالب طريق ابرار واخيارده اولان اعزهٔ كباره
استناد ايدرسه نيچه زمان رياضت وخلوت وتعبير رؤيا ايله تربيت ايدوب
تصفيهٔ باطن وتزكيهٔ نفسه ترغيب ايدرلر ومقام محمودی دلالت قيلورلر
زيرا رؤيا نبوتك قرق التی جزئندن برجزئيدر راكابنا كه حضرت رسالت
پناه عليه افضل الصلوة والسلامك زمان بعثت وهنكام دعوتلری يكرمی اوچ
سنه اولوب ليل ونهار اعتباری ايله وبهار وشتا ملاحظه سيله قرق التی
جزئی اولور واجزاء مزبوره نك برجزئی كه التی آيدر حضرت رسالت پناه
عليه السلامه اسرار غيبيه وخفايای ملكوتيه التی آی مقداری حالت رؤياده
واقع اولوب بعده ظاهر ايله باطن جمع اولوب ظاهر عين باطن وباطن عين
ظاهر اولمغله رؤياده باهر اولان حالت يقظه ده ظاهر اولوب تخصيص رؤيايه
حاجت قالمدی پس رؤيا نبوتك قرق التی جزئندن برجزئيدر ديمه نك معناسی

بودردیمشلر فاما اکر اول طالب محبت ربانیه وراغب جذبات حقانیه اولان صادق طریقهٔ شطارده اولان عشاقه التجا ایدرسه تلقینلرنده طالب مزبوری افکار کونیه وملاحظهٔ تکوینیه‌دن اغماض عین ایله امر ایدوب ورفع ماسوا ایله ریاضت ایتدیروب خلوتخانهٔ قلبه کتوروب بر نظرده جذبهٔ رحمانیه‌یه واصل ایدرلر پس جذبات الهیه کندی‌یی کندیدن ربوده قیلوب فنا مرتبه‌سنه و بیدارلق خوابنه وهشیارلق سکرینه وارر وکندی حقیقتندن خبردار اولوب ابد الآباد مقام فنادن واول ذوق وصفادن بو عالم کثرته تنزل ایتمک استمز لکن کسب حسنات ایچون طالب مزبوری سکردن صحوه ومحودن اثباته کتوروب واعطا اولنان نورهدایتی طالبک دست اختیارنه سرمایه ویروب مشاهده قیلدیغی مقام قرب وبقایی کندی‌یه تملک ایچون کوکل بکلمکی ورد ایدینوب مجاهدهٔ قلبیه وقالبیه ایله مکلف اولور وعینا ویقینا نائل اولدیغی مرتبهٔ عالیه‌نک قدر وقیمتن بیلوب کندی‌یه مأوی ایتمک ایچون بذل جاه وخانمان ایدوب روز وشب آتش عشقله یانوب یاقیلور وغایتنه بالغ ومرد آزاد اولنجیه دکین نیجه مهالک کورر بخت وسعادت اکا که نفسی مهلکه‌دن رها بولوب اول سعادت ابدیه‌یه نائل اوله وندامت وحسرت اکا کیم اول مراتب سنیه‌یی بعد المعاینه تابع نفس وشیطان اولمغله ترک ایدوب وپیش رانده وپس مانده اولوب اسفل سافلینه سرنکون اوله وجذبات حقک خاصه‌سندندر که سالک منجذبی ابتداء حالده غایت مرام ونهایت مهامه ایرکوروب بعده اول مقامی مجاهده‌یه موقوف قیلور نتکیم قاسم انوار اشبو غزل پر اسرارده بو معنادن خبر ویرمشدر ﴿شعر﴾ دوش بر اوج لامکان خیمهٔ اصطفا زدم * نوبت ملک لم یزل بر در کبریا زدم * داد خدای ذوالمنن جان مرامیی که من * بر مه وخور ز فیض آن شعشعهٔ صفا زدم * خلعت جود یافتم یار ودود یافتم * پیرهن وجود را پیش رخش قبا زدم * دوست چو غمکسار شد دل ز جهان کنار شد * روی بروی یار شد بر دو جهان قفا زدم * شکر که پاک یافتم چونکه برای امتحان * نقد صفات جان ودل بر محک ولا زدم * کفت که قاسمی ترا کس نشناخت غیر ما * در غلبات سکر جان نعرهٔ قل کفی زدم * چونکه رسید از آن عطا جان ودلم بمبتدا * در جذبات ارتقا لاف زمنتها زدم * ایمدی ای نور حدیقهٔ عالم ونور حدقهٔ آدم امیددر که (علم لا ینفع وقلب لا یخشع) صاحبی اولمیوب کندی حقیقتکه یول بولمغیچون ذکر اولنان پیران طریقت ومرشدان راه حقیقتک

عتبهٔ علیه‌لرنده انواع عجز ومسکنت ایله جبههٔ عبودیتی زمین اطاعته قویوب دوکیمز نعمت وفناسی یوق عمر ودولت وسعادت سرمدا ایله کتوره‌سن وکاشف اسرار کرد کار حضرت خداوندکارک شمه نصکره بیوردقلری کلمات قدسیه‌لرینه دخی کوش هوشک دوش قیلوب حصه‌مند اوله‌سن قال قدس سره ﴿مثنوی﴾ مرغ آبی غرق دریای عسل * دریای عسل لذت شهود جمال وذوق محبت وصالدن عبارتدر یعنی پیرچنکینک روحی بر مرغ آبیٔ جمال ایدیکه دریای عسله غرق اولدی ﴿مثنوی﴾ عین ایوبی شراب مغتسل * واول دریای عسل عین ایوبی ایدیکه شراب مغتسل ایدی ﴿مثنوی﴾ که بدو ایوب از پاتا بفرق * که ایوب صبور علیه سلام الله الشکور اول عین حیات سبیله باشدن ایاغه وارنجیه ﴿مثنوی﴾ پاک شد از رنجها چون نور شرق * نور آفتاب شرق کبی رنجلردن پاک اولدی وبیت اولک مصراع ثانیسنده اولان شراب مغتسل ایله حضرت مولانا سورهٔ صادده اولان اشبو آیت کریمه‌یه اشارت بیوردرلر قال تعالی (واذکر عبدنا ایوب اذ نادی ربه انی مسنی الشیطان بنصب وعذاب ارکض برجلک هذا مغتسل بارد وشراب) ﴿ قصهٔ ایوب علیه السلام ﴾

مطلب قصهٔ ایوب علیه السلام

(قال البغوی فی تفسیره کان ایوب علیه السلام رجلا من الروم وهو ایوب ابن اموص بن رازح بن روم بن عیص بن اسحق بن ابراهیم وکانت امه من بیت لوط بن هاران الخ وفی تفسیر الشیخ علی السمرقندی وامرأة ایوب ماهیر بنت میشا بن یوسف الصدیق او رحمة بنت افرایم بن یوسف بن یعقوب وهما اعنی یعقوب وعیص اخوان) انتهی کلامه وفی تاریخ الثعلبی قال کعب ووهب وغیرهما من الکتب کان ایوب علیه السلام رجلا طویلا عظیم الرأس جعد الشعر حسن العینین والخلق قصیر العنق غلیظ الساقین والساعدین وکان مکتوبا علی جبهته المبتلی الصابر) الحاصل ایوب نبی علیه السلامک حکایه‌سنده ارباب تواریخ اقوال کثیره یازمشلردر لکن ارباب تفسیر ومعالم التنزیلده وبعض اخبار ثقاتده تقریر اولندیغی اوزره اجمالا بو وجهله روایت اولنور که ایوب علیه السلام وفور مال وکثرت منال وحواشیٔ بی غایه وغواشیٔ بی نهایه وافزونیٔ اولادر شید وانبوهیٔ خدم وعبید ایله متنعم وولایت شامک مقیملرندن اولوب دولت صوریه ومعنویه ایله متفرد ومنفرد ایدی وعلی الدوام اطعام مساکین وفقرا ورعایت وتربیت

يتامى وتعهد ضعفايه تقيد وبذل مال ومستمرا وظايف شكر كذارى
وقواعد سپاس حضرت بارى يه قيام واشتغال اوزره ايدى وسياحان
منازل آسمانى امر سبحانى ايله زيارت ايوبه كلوب خلوص وطويت وصدق
نيتله اداء مراسم طاعت ايلديكن كوروب بوقدر وجود تمول فراغ بالده
كثرت ويرميوب افعال حسنه واعمال مستحسنه وصفاى عقيدهٔ متينه سى
اسباب جهات مز بوره ايله مخلوط ومشوب اولميوب قلب سليم وطبع مستعين
عين يقين ايله مشاهده قيلوب مدح وثنا قيلورلر دى وبالجمله ايوب عليه
السلامك انوار لامعهٔ صورت وشوارق بارقهٔ سيرتى اهالىٔ طبقات نه افلاكده
جلوه ايدوب وارتكاب لوازم عبادتده اولان خلوص قلبى افواج ساكان
حظائر قدسه صفوت ويرمش ايدى وفرق مباركنه تاج نبوت وقامت
موزوننه خلعت خلافت ارزانى بيورلمش ايدى نخل بندان حدايق آثار
بووجهله روايت قيلورلر كه (النبى الهاشمى اعنى حبيب خدا محمد المصطفى عليه
من صلوات الله الاوفا) نك بعثتندن اول ابليس عليه مايستحق سمايه عروج
ايدوب ملائكه نك كلمات قدسيه سنى استماع ايدردى كما قال البغوى فى تفسيره
(وكان ابليس لايحجب عن شئ من السموات وكان يقف فيهن حيث ماراد
حتى رفع الله عيسى فحجب من اربع فلما بعث محمد صلى الله عليه وسلم حجب
من الثلث الباقية) پس ابليس پرتلبيس لسان ملائكه دن ايوب عليه السلامك
مدحت وثناسن استماع ايدوب عندالله اولان شرف ومنزلتن بيلدكده نائرهٔ
حقد وحسد باطن ناپاكنده اشتعال ايدوب عداوت ايوبه مبادرت ايلدى
اول اثناده سراپردهٔ كبريادن بر ندا كلوب اى لعين ايوب نبى بنم صالح
ومخلص وصبور وشكور قوللرمدندر سنك اغوا واضلالكدن مصون
ومحفوظدر بيورلدى ابليس ايتدى الهى الهى بن ايوبك اغواسنه نه وجهله
قادر اوله بيلورم واول دخى سنك نعمتك شكرينى نيجه ادا ايتمسونكه بوزمانده
اكا ويرديكك ثروت ومكنتى كمسنه يه ويرمدك اكر اول دولت دنيا الندن
كتسه طاعت وعبادتدن تبرا ايدوب بلكه بركره دخى جبهه سنى زمين
عبوديته قومزدى ديدى تكرار خطاب كلوب اى لعين كذب ودروغ
سويلدك بزم عباد اصفيامز سنك ظن فاسدك كبى دكلدر بيورلدى ابليس
ايتدى الهى بنى انك اموال واولادينه مسلط قلسك عبادتدن نه وجهله
روكردان اولديغى كوريلوردى ديدى پس اول پادشاه بى زوال حكمت

خفيه سنى اظهار وايوب نبيده اولان كمال صبر وخلوصى آشكار قلمق ايچون
شيطانك ديلككن قبول ايدوب اموال واولاد ايوبه سنى تسليط ايلدم
بيوردى ابليس عليه اللعنه شاد اولوب عفاريت جن ومردهٔ شيطان اولان
اتباع وذرياتنى جمع ايدوب صورت حالى انلره عرضه قيلدى وبوبابده هر
بريكزك مقدورى ندر ديو كنديه كمال معاونت استدى انلر دخى مرتبهٔ
وسع وطاقت وفسادده اولان قدرت وشناعتلرين بيان ايلدكلرنده ايمدى
كوره يم سزى بكانيجه هوادار اولورسز ديوب مواشى ودوابى اوزرينه قوم
شياطينى حواله ايلدى پس تبع شياطيندن بريسى روزكار واعصارى
نار محرقه يه تبديل ايدوب جمله اشترانى دوه جيلرى ايله مرعاده ايكن آتش
ياقدى وهلاك ايتدى واغنام ومواشى يى دخى صويه غرق ايدوب مواشى
ودوابدن برشيئى حياتده قالمدقده ابليس عليه مايستحق اغنام وبقورك
چوبانلرى صورتنه تمثل ايدوب ايوب عليه السلامه كلدكده سجود وركوع
وقيام وقعودده بولدى وفرياد وفغان ايدوب ياايوب برنار محرقه كلوب
جمال وبقر وخيل وحمرى ياقوب هلاك ايدوب وبرسيل عظيم كلوب اغنامى
غرق ايلدى ديدى ايوب عليه السلام (الحمدلله الذى هو اعطاها وهو اخذها
وقدانا ما وطنت مالى ونفسى على الفناء) ديوب شكر وثنا وعبادت مولايه
قيام كوستردى كذا وكذا ايوب عليه السلامك جميع اموال وخانمانى كيدوب
شيطان عليه اللعنه هر برسنده برصورت قبيحه ايله كلوب افغان وفزع ايدوب
ياايوب جمله اموال وارزاقك كتدى وناس حالكدن متحير قالدى بعضيسى ديرلر كه
اكر ايوبك ربيسى قتنده اعتبارى اوليدى اندن بومصيبتى دفع ايدردى وصديقنه
تفجع ويروب عدوسنى كولدرمزدى ايوب عليه السلام كبرو رد جواب
ايدوب (الحمدلله الذى حين اعطانى وحين نزع منى عريانا خرجت من بطن
امى وعريانا اعود فى التراب وعريانا احشر الى الله عز وجل ليس لك ان تفرح
حين اعارك وتجزع حين قبض عاريته الله اولى بك وبما اعطاك ولو علم الله
فيك ايها العبد خيرا النقل روحك مع تلك وصرت شهيدا ولكنه علم منك شرا
فاخرك) ديو بيوردى پس ابليس خائب وخاسر اتباعنه رجوع ايدوب
غير تدبيره بشلادى ويدى كونك ايچنده اول جناب نبوت مآبك صامت وناطق
جمله ممتلكاتى فانى ومعدوم اولوب نسنه قالمدى وايوب عليه السلامه
قطعا تشوش خاطر كلميوب تسبيح وتقديسدن كسسته اولمدى وسكزنجى

کون اولاد کرامی مکتبه واروب ابلیس لعین اذن حقله دبیرستانه زلزله
ویروب وسقفنی اولاد ایوبک اوزرینه ییقوب جمله سی شربت موتی نوش
جان ایلدی وشیطان لعین غرق خون اولوب ذکر اولنان قصهٔ هولناکدن
ایوب علیه السلامه خبر ویروب رقت قلبه متعلق انواع کلمات تکلم ایتمکله
برفحوای (ان اولادنا اکبادنا) سنیهٔ بی کینهٔ ایوبده برمقدار تضیق رونما اولمشیکن
فی الحال تیقظ ایدوب حبل متین صبره تمسك ولسان شریفنی (انا لله وانا الیه
راجعون) ثناسنه مفتوح قیلدی وپرستش معبودبی همتایه اشتغال کوستردی
پس ابلیس لعین ایتدی الهی ایوب اموال واولادنه عوض ویره جکك بیلور
انکیچون شکر ایدر بنی انك جسدنه مسلط قلسك حالنی تمام ایدردم دیدی حق
سبحانه وتعالیدن شطانه خطاب اولوب ای مردود ورجیم سنی ایوبك
جسدنه دخی تسلیط ایلدم الا لسان وبصر وسمع وقلبنی کندی حفظ وحمایتمده
آسوده ومحروس قیلدم انلرده سنك دخلك یوقدر زیرا لسانله ذکرم ایدر
وبصرایله مصنوعاتم وانواع عبراتم کورر وسمع ایله وحی والهام دیکلر
وقلبنده آب حیات محبتم قینار بونلردن غیریسنه مسلط اول دیو بیوردی
پس ابلیس رخصت بولوب برمرد ساحرك صورتنه تمثل ایدوب ایوب
علیه السلامك سجده ده ایکن منخرینه برنفخ زهرناك اوفوردی فی الحال ایوب
نبینك مزاج مسواسنه اختلال کلوب وحرارت عظیمه ومفرطه مستولیه
اولوب بدن مبارکنده قرحه وکچیك دیدکلری چبانلر ظاهر اولدی وجملهٔ
لحم وکوشتی وجلد وپوستی اریوب دوکلمکه بشلادی واول حضرت مقدس
نبوی اصلا جزع وفزع اظهار ایتمیوب عبادتدن کسلمدی لکن مرض
تمادی اولمغله کرم ودیدان حاصل اولوب جوارح مباره که سنده نتن عظیم
وعفونت پیدا اولدی واول بقعه ده ساکن اولان قوم ایوبی شهردن طشره
برمحله نقل ایتدیلر که بنی اسرائیلك مزبله سی انده دوکیلوردی پس اول
کناسه ده ایوب ایچون برعریش یاپوب کونشدن حفظ ایچون انده اسکان
وجمله اقربا ودوستانی استکراه ایلیوب ایوبك یانندن کتدیلر زوجهٔ
طاهره سی اولان رحمه خاتوندن غیری هیچ فرد ایوب نبینك خدمت
وتعهدنه قیام کوسترمدی ورحمه خاتون کمر اخلاصی میان بسته اولوب
خدمت ایوب علیه السلامده کمال سعی واجتهاد ایلدی وقدر موجود باب نفقهٔ
ایوبده صبر ایدوب متملکات ومخزوناتدن شی اطلاق اولنور نسنه لری
قالمقده مزدورلق ایدوب اجرت ایله ایلیجك اکروب وایش اشلردی وقوت

بومدن زیاده الله نه کیرسه صحت ایوب نیتنه لله تصدق ایدردی روایت
اولنور که ابلیس علیه اللعنه برکون باب نفقه ده رحمه خاتونك کمال مضایقه
واضطرابن کوروب بکابوندن اعلا فرصت اولمز دیو کندوبی برزن کوتاه
موی شکلنه قویوب رحمه خاتونك یولی اوزرنده طوردی وایتدی ای رحمه
بنم صاچم غایت قصیردر واکر کیسولریکی کسوب بکا ویررسك سکا بوکون
یته جك نفقه مقداری برشی اعطا ایدهیم دیدی رحمه خاتون بالضروره
کیسوی مبارکنك ایکسنی دخی کسوب اکا ویردی وایوب علیه السلامی
اطعام ایچون برمقدار طعام الدی پس ابلیس لعین شتاب واستعجال ایله رحمه
خاتونی سبق ایدوب ایوب علیه السلامه کلدی وایتدیکه یا ایوب سنك حرمك
برکارنا پسندیده یه جرأت ایتمکله کیسولرین بریده قیلدیلر دیوب متهم ایلدی
درعقب رحمه خاتون دخی کلدکده ایوب علیه السلام حرمنك کیسولرینه نظر
ایتدکده ایکیسی دخی بریده اولمش کورمکله یا رحمه اکر حق تعالی بومرضدن
بکا صحت وعافیت ویررسه سکایوز دکنك اورین دیو قسم عظیم ایلدی
پس رحمه خاتون تهمت ابلیس وسوکندایوبدن تنکدل اولوب الهی حالم
سکا معلومدر دیوب کما کان ایوب علیه السلامك وظائف خدمتنده قیام
وتمهید قواعد بساط شفقتنده اهتمام اوزره اولدی پس ایوب علیه السلام
ابن شهابك انس رضی الله عنهدن روایتی اوزره اون ایکی سنه وکعب رضی الله
عنه روایتی اوزره یدی ییل وبر روایتده یدی ییل یدی آی یدی کون یدی ساعت
ووهب روایتنده اوچ ییل کامل اول بلیهٔ عظیمه نك شدتنه بروجهله صبر
وشکر ایلیوب وبحسب الطاقه رواتب عبادت وروابط اطاعتدن منفصل
اولمیوب انك مافوقی تحمل متصور دکل ایدی وایوبك حالنی وبووجهله
اولان صبر وتحملنی مشاهده ایدن قاطنان عالم پاك وساکنان خطهٔ خاکدم بسته
وحیران اولوب ولسان حیرتلرین (ان هذا لشیٔ عجاب) کلامنه مفتوح
قیلورلردی ﴿بیت﴾ درساحت زمانه زراحت نشان مخواه * ترکیب عافیت
زمزاج جهان مخواه * دردت چنین نماند ونیکو شود یقین * صبرت کفیل
تست علاج ای کسان مخواه * الحاصل چونکه ابلیس علیه اللعنه بو حالات
عجیبه یی مشاهده قیلوب بواعث حقد وحسد ونائرهٔ بغض وعداوت
نهادبی بنیادنده مشتعله اولدی وحصول مطلوبی مرادی اوزره بولمامغله لاجرم
کندی یی برصورت عجیبه ایله آراسته قیلوب اول بقعه سکاننه اظهار ایلدی

و بر آواز قبیح ایله ندا ایدوب یامعاشر الناس بیلکز وآکاه اولیکز که بن ملائکهٔ
مقربیندن اولوب مقام آسمان چارمده در وسزه کرکلو برخبر ایله نزول
ایلدم پس سمع قبول ایله کلامم اصغا ایدیکز کیم ایوب بن اموص نبی ایزد
متعال ومقرب درکاه لایزال ایدی لکن ربیسی اکا غضب ایدوب نامنی جریدهٔ
انبیادن حك ومحو ایلدی اعدی کرکدر که شمدی واروب ایوبی اول مقامدن
دخی سوروب چیقاره سز تاکیم سخط الهی سزه دخی سرایت ایلیه دیوب
وبونك امثالی الفاظ مزخرفه تلفظ ایدوب کوزدن نهان اولدی وایوب علیه
السلام بو وجهله اولان کفت وکویی استماع ایدوب وشماتت ناسدن
مضطر اولوب (الهی اعوذ بك الیوم منك واستجیرك من جهد البلاء فأجرنی
واستغیث بك من عقابك فاغثنی واستعین بك علی امری فاعنی واتوکل علیك
فاکفنی واعتصم بك فاعصمنی واستغفرك فاغفرلی فلن اعودلشیٔ تکرهه منی)
دیو مناجات ایدوب وحکه سنده اولان دودلردن بریسی ایوب علیه السلامك
قلب صنوبری ولسان شریفنه قصد ایلدکده ذکر وفکرینه فتور کلمکدن
خوف ایدوب تمام رنج ومشقت وسرضجرتدن وجه مبارکن قبلهٔ حاجاته
توجیه ایدوب (رب انی مسنی الضر وانت ارحم الراحمین) دیوب تضرع ونیاز
ایلدکده برموجب (فاستجبناله فکشفنا مابه من ضر) ایوب علیه السلامك
دعاسنی اول قادر ولطیف قبول ایدوب پیك حضرت جلیل جبریل امینی
تبشیر صحت وعافیت ایله ایوبه ارسال ایلدی پس جبریل امین ایوب علیه
السلامك الین الوب ویردن قالدروب یاایوب ارکض برجلك الیمنی دیوب ایوب
علیه السلامك پای راستنی تحریك ایدوب بدن شریفنده اولان قوردجغزلر
دوکولوب وتحت قدمندن برعین حارهٔ شافیه پیدا اولدی پس اشارت جبریل
ایله اول صودن غسل ایدوب ظاهر جسدنده اولان جمیع امراض واسقام
زائل اولوب حالت اولاسنه معاودت ایلدی بعده جبریل ایوبك پای یسارین
تحریك ایدوب برماء بارد وعین حیات جاری اولدی واندن دخی نوش ایدوب
دروننده اولان هرعلت رفع اولوب صحته متبدل اولدی وجبریل امین بهشت
بریندن بربساط بهترین کتوروب وحلهٔ جنت وتاج سعادت کیدروب بساط
مزبورده ایوبی اجلاس ایلدی وابلیس علیه اللعنه نك رحمه خاتونه ایلدیکی
اسناد بهتان وافترا ایدیکن بیلدیروب نزاهت حرم ایوبه شهادت ایلدی وحلف
وسوکندی برینه کلمك ایچون یوزدانه اینجه چبوغی بریره باغلیوب یکبار رحمه یه

ضرب ایلمك تعلیم ایلدی پس ازین جانب رحمه خاتون تحصیل قوت وکفاف
ایچون شهره وارمش ایدی عودت ایدوب کلدکده ایوب علیه السلامی عریشنده
کوره میوب فریاد وفغان ایلدی ودرحال ایوب ایله جبریل علیهما السلام
رحمه خاتونه کلوب باعث فریاد نه در دیدیلر رحمه خاتون برآه جکرسوز ایدوب
بو عریشده بر مبتلا وار ایدی کورمدیکزمی دیدی جبریل یارحمه اکر اول
مبتلایی کوریدك بیلورمیدك دیدی ایوب علیه السلام کفتار جبریل امین
اسراردن ورداحمر کبی تبسم ایلیوب ورحمه خاتون لطف الهی بی بیلوب
ایوبك ایاغنه دوشوب معانقه ایتدیلر وجبریلك تعلیمی اوزره ایوبك
یمینن برینه کتوردیلر پس حضرت ایوب منزلنه واروب اول حضرت حق
وقادر مطلق ایوبه تمامت خیل وحواشی ودواب ومواشی واملاك واموالن
مع زیادة تجدید ایدوب واولادکرامنه دخی حیات نو احسان ایلدی * ومعارفده
مذکوردر که ایوب علیه السلامك منزل مبارکی اراضئ شامدن بین الدمشق
والرمله اثنیه نام موضعده اولوب عهد مزبورده موضع مذکور برشهر معمور
ایدی وتحت اقدام همایون ایوبدن جاریه اولان عینین الی الآن موجودین
وباقیین اولوب اصحاب امراض وعلل اطراف واکنافدن کلوب اول
عین جاریه ده یونوب وایچوب صحت بدن بولورلر وایوب علیه السلامه
یوم ابتلایه دکین اوچ کمسنه ایمان کتوروب بریسی اهل یمندن الیقن وایکیسی
دخی بلدهٔ ایوبدن اولوب یلدد وصافر نام کمسنه لر ایدی انلر دخی اول بلای
شدیدك نزولن کوردکده مرتد اولوب ایوبك خدمتندن کتدیلر وایوب علیه
السلام بعد العافیة اهل رومك دعوتنه مأمور اولمغله جانب رومه توجه
ایدوب وقریب وفات وآخر ایام حیاتنده ارشد اولادندن اولان حومل نام
پسرینی وصی وولی عهد ایلیوب تجهیز وتکفینن اکا وصیت بیوردی وایوب
علیه السلام ابراهیم علیه السلامك شریعتی اوزره ایدی ومدت دعوتی
بقول کعب الاحبار یدی ییل وبر روایتده اوچ ییل وانس بن مالك روایتنده
اون سکز ییلدر بیورمشلر واوقات حیاتی بر روایتده طقسان اوچ
وبر روایتده طقسان وعقد الجواهر صاحبی ایکیوز ییل عمر سوردی دیمشلر
ومنتخب المعارفده یوزقرق ییل عمر سوردی دیو مذکوردر وکتاب مزبورده
مدت دعوت ایوب یکرمی یدی ییل اولمشدر وبلایایه صبر ایتمشدر کما قال
تعالی (انا وجدناه صابرا نعم العبد انه اواب) ای مستمع مستمند قصهٔ

ایوب علیه السلامدن حصه متداولدکسه معلوم اوله که حق سبحانه وتعالی
تسلیة لرسوله وتثبیتا للمؤمنین بیورر که حبیبم کفار ومشرکین ومعاندین
ومنافقینك جفاواذاسنه صبر وتحمل ایدوب (واذکر عبدنا ایوب اذنادی
ربه انی مسنی الشیطان بنصب وعذاب) یعنی حبیبم بزم عبدیمز ایوب
علیه السلامك شیطان بنی مشقت وعذاب ایله مس ایلدی و بدنمك الم
وجراحتنه ومالمك هلاکنه سبب اولدی دیوندا ایلدیکی وقتی تذکر ایله زیرا بزم
عبدیمز ایوب نعمامزه شاکر وبلالریمزه صابرایدی وبزم درکاه چاره سازمزه
بو وجهله نیازایدر دیکه ای دانای غیب وای شنوای بی عیب هر کسك ضمیر
مکنونی سنك علمکده هویدا و سرانجام کاری جریدهٔ تقدیرکده پیدا در
پس الهی سمیع وعلیم وبصیر وخبیر سنکه بودیو مردم فریب بهر
روزوسوسه واغواسیله خزینهٔ سینه می تاراجه قصدایدوب دست تعدیسیله
خرمن صبرم بادجزعه ویرمك استر وانواع تلبیسات وتمویهات ایله اقربا
وتعلقاتمك رشتهٔ شفقتلرینی بندن کسسته قیلوب باب معالجه ده متردد
وپانمدن بعید اولدیلر الهی هزار وهزار شکر بسیار که دست امیدم دامن
وصالکدن کسسته قیلدی یوخسه بو عبد فقیرکی بو زاریلغك ایچنده هلاك
ایتمك مقرر ایدی الهی لطف وکرم سنکدر دیوب اغلدی حبیبم بن دخی کمال
فضل واحسانمدن ایوبك دعاسن قبول ایدوب شب محنتنی روز صحته
مبدل ایلدم ورياح رحمتم افق عنایتمدن دمیده قیلوب (ارکض برجلك هذا
مغتسل بارد وشراب) فرمانم ایله مشرف ومعزز ایلدم (قال القاضی فی تفسیر
هذه الآیة والاسناد الی الشیطان اما لان الله مسه بذلك لما فعل بوسوسته کما قیل
انه اعجب بکثرة ماله اواستغاثه مظلوم فلم یغثه اوکانت مواشیه فی ناحیة ملك
کافر فداهنه فلم یغزه اولسؤاله امتحانا لصبره فیکون اعترافا بالذنب اومراعاة
للادب اولانه وسوس الی اتباعه حتی رفضوه فاخرجوه من دیارهم اولان
المراد ماکان یوسوس الیه فی مرضه من عظم البلاء والقنوط من الرحمة
ویغریه علی الجزع وقال الشیخ زاده فی حاشیته وشراب خبر مبتداء محذوف
ای هذا ماء بارد ویشرب منه والواو لتأکید لصوق الصفة بالموصوف)
اما تفسیر کشف الاسرار ده لاجل الوزان صفت موصوفه تقدم ایتمشدر
دیمش (کما قال هذا مغتسل بارد وشراب واخر وشراب للوزان وتقدیره وشراب
بارد) انتهی کلامه وقال قتاده هما عینان بارض الشام فی ارض یقال لها جابیه

وامام بغوی تفسیر معالم التنزیلده بیوررلر که (فقد علمتم ان الله تعالی
یبتلی المؤمنین والصدیقین والشهداء والصالحین ولیس بلاؤه لاولئك بدلیل
علی سخطه علیهم ولا لهوانهم ولکنها کرامة وخیرة لهم ولو کان ایوب
لیس من الله بهذه المنزلة الا انه اخ احببتموه علی وجه الصحبة لکان لایجمل
بالحکیم ان یعذل اخاه عند البلاء ولا یعیره بالمصیبة ولا یعیبه بما لایعلم وهو
مکروب حزین ولکنه یرحمه ویبکی معه ویستغفر له ویحزن بحزنه ویدله
علی مراشد امره ولیس بحکیم ولا رشید من جهل هذا) حاصل کلام
شروط عبودیتدن بری دخی بودر که احکام قضانك جریانیله
عند نزول البلاء خواص عباد الله اولان انبیا واولیایه صبر ایتمك عادت
قدیمه در وانبیا واولیاسنه حق سبحانه وتعالی تسلیط شیطان ایدوب وبلا
اصابت ایتدردیکی لاجل الاهانه اولمیوب بلکه انبیا واولیاسی کمال
عزته بالغ ودرجهٔ صابرین محبوبینه نائل اولمغیچوندر ولاجرم مقام رجاله
بالغین اولان عاشقین صادقین انواع بلایا ومحنه صبر ایدوب وجمیع اموری
حضرت مولایه تفویض وقضایه رضا وتسلیم ایله بالغین اولمشلردر فلهذا
حق جل وعلا عبدنه نظر رضا ایله نظر ایلسه (ارکض برجلك) فرمانیله
مرضنی شفایه وشدتنی رخایه وجفاسنی وفایه تبدیل ایدوب رکضت
رجل همت وعزیمتیله تحت قدمین صدق وخلوصندن برعین رحمت وینبوع
هدایت اخراج ایدر که مغتسل اصحاب علل ومشرب ارباب ملل آندن تفجر ایدر
پس پیرچنکی دخی بلوای فقر وفاقه یه صبر ایدوب وتحریك اقدام صدق
وخلوص ایله مزارستانه واروب انواع تضرع وزاری ایله مرغ آبی اولان
روح روانی غرق دریای محبت ومستغرق بحر مودت اولمغله دروننده تفجر ایدن
عین عشق وجذباتده یونوب وچشمهٔ معرفتدن آب حیات نوش ایدوب
امراض نفسانیه وعلل جسمانیه دن خلاص اولدی وسراپا ضیای نور
وحدته بویاندی وآفتاب محبت وجه کریمنده اشراق ایلدی ❊ قاسم انوار ❊
جان کنه کارست ومجرم رحمت جانا کجاست ❊ قصهٔ طغیان زحد بگذشت شیوهٔ
عرفان کجاست ❊ محو کرداند کناه عالمی را دردمی ❊ یارب آن موج کرم آن بحر بی
پایان کجاست ❊ از عطش جانها بلب آمد درین دریای ژرف ❊ ساقی باقی
شناسد چشمهٔ حیوان کجاست ❊ عشق سرمستست ومی کوید باواز بلند ❊
ما بجانان واصلیم آن عقل سرکردان کجاست ❊ طاعت بی درد راه رکر

نباشد چاشنی * نالهٔ مستان سوکردان بی سامان کجاست * قاسمی ازدیومردم
نفرتی دارد عظیم * صولت غولان زحد شد صدمت سلطان کجاست *
ایمدی ای مستمع متشوق اسرار الهیه واطوار عشاق ربانیه یه حد وغایت
وحصر ونهایت یوقدر مثلا ﴿ مثنوی ﴾ مثنوی درحجم کربودی
چوچرخ * مثنوی شریف حجم وجثه وقدر ووسعتده اکرچرخ فلك مقدارنده
اولیدی ﴿ مثنوی ﴾ درنکنجیدی دروزین نیم برخ * بواسرار الهیه‌دن
مثنویده یارم پاره صغمایدی زیرا عالم ملکوت وجهان جبروتك انوار
غریبه واسرار عجیبه‌سی برمرتبه لایعد ولایحددرکه اغجلر قلم ودریالر مرکب
وطبقات نه افلاك کاغد واهل ملکوت اعلی واسفل ومجموع ثقلین کاتب
اولسه والی یوم المیزان تحریره اشتغال قیلسه‌لر دریادن قطره ومهردن ذره‌سن
یازه‌میه‌لردی کما قال الله تعالی (قل لو کان البحر مدادا لکلمات ربی لنفد البحر
قبل ان تنفد کلمات ربی ولو جئنا بمثله مددا) وبالجمله ﴿ مثنوی ﴾ کان زمین
وآسمان بس فراخ * که اول زیاده واسع وفراخ اولان زمین وآسمان
﴿ مثنوی ﴾ کرد از تنکی دلم را شاخ شاخ * ضیق وتنکلکندن کوکلمی
پاره پاره وشرحه شرحه ایلدی زیرا کوکل برجنده طلوع ایدن انوار اسرار
لاهوتیه عالم ملکوتدن اولمغله اول معانیٔ غیبیه بو عالم حسی‌یه صغشمیوب
وتحت عباراته داخل اولمیوب کوکلمی شرحه شرحه وشاخ شاخ ایلدی
دیو بیوردیلر زیرا ﴿ مثنوی ﴾ وین جهانی کاندرین خوابم نمود *
بو برجهان غیبیکه بو خواب ایچنده بکا ظاهر اولدی ﴿ مثنوی ﴾ ازکشایش
پروبالم را کشود * وکشایشدن بنم پروبالمی آچدی یعنی قیود جسمانیه
ایله بسته اولان پرهوشم ومرغ روحم بو عالم معانینك کشاده لغندن قیددن
خلاص اولوب پروبالی آچلدی وجوهوای جبروته اوچدی ﴿ مثنوی ﴾
این جهان وراهش ار پیدا بدی * اکر بو جهان منبعك راه وسیعی پیدا
وآشکار اولیدی ﴿ مثنوی ﴾ کم کسی یك لحظهٔ آنجا بدی * قتی آز کمسنه
برلحظه اول عالمده اولیدی یعنی بو عالم پستینده از کمسنه قالیدی ولحظهٔ
واحده بو جهان فانیده قرار طوتمیوب اول جهان باقی‌یه کیدیدی پس
حضرت مولانا پیرچنکی لساندن کندیلرك روح برفتوحی اول عالم اطلاقده
ایلدیکی سیر وسلوکندن خبرویروب مرتبهٔ استغراقده محو ومحق ایکن نیجه
طالب صادقلری اول مقام منیعه ارشاد ایتمك ایچون مرتبهٔ بشریته رد اولنوب

﴿ مثنوی ﴾ امرمی آمد که نی طامع مشو * اول پیرمطربه ویاخود
سرمولانایه امر الهی صادر اولدیکه یوق طمع ایلمیه ومرتبهٔ استغراقده
بکلیه مستقر اوله ﴿ مثنوی ﴾ چون زپایت خار بیرون شد برو * چونکه
مقصود حاصل اولوب پای جانکدن خار احکام جسمانیه طشره کلدی
یوری عالم بشریته قدم نهاده اول که سائر طالبلرك دخی قدم جانندن
خار ماسوایی اخراج ایدوب مقتضیات نفسانیه‌دن رها بولدقلرنده سکا تبعیت
ایدوب بو عالم اطلاقه کله‌لر وبنم جمالمی مشاهده قیله‌لر وبودخی مژده وبشارت
اولسونکه پای قلبندن اخراج خار طبیعت ایلیان و(موتوا قبل ان تموتوا)
مرتبه‌سن بولان عاشقلر سکردن صحوه ومحودن اثباته وملکیتدن بشریته
واردقلری کندیلره قید اولمیوب بنم بقاء جاودانمله باقی اولمغله هرزمان
بو عالم وحدته کلمکه عسرت چکمزلر وابواب جذباتی مغلق کورمزلر پس
چونکه روح مطرب جانب الهیه‌دن بو مقوله خطابات تشریفات ایله معزز
وخلع تعظیمیاتله مطرز اولدی ﴿ مثنوی ﴾ مول مولی می زد آنجا جان او *
پیرچنکی‌نك جانی اوراده برمول مول اوردی ﴿ مثنوی ﴾ درفضای
رحمت واحسان او * اول خدای لایزالك رحمت واحسانی فضاسنده مول
مول توقف وانتظار معناسنه در ولکن اصطلاح ملاحانده مولی
مولی دیمك سلم سلم وخلص خلص معناسنی متضمندر وکشتیدن لنکر
قوپاردقلری زمانده ملاحلر لفظ مزبور ایله تکلم ایدرلر فاذا کان کذلك کشتیٔ
وجودی دریای انواره مستغرق اولان روح چنکی‌یه دخی قعر بحر احدیتدن
تیمور قوپاروب اکتساب حسنات وارشاد طالبین ایچون دیار بشریته
سفر ایتمك امر اولنوب موافق ایام اسمکله روح چنکی الهی سلم سلم وخلص
خلص دیوب ورطهٔ هلاکدن کشتیٔ وجودم حفظ ایدوب احکام جسمانیه
ومقتضیات نفسانیه فورتنه‌لرندن سن صاقله دیوب وبادبان صدقی ریاح
هدایت ایله طولوب یلکن طوریده کیدوب جزیرهٔ ناسوته جریان ایلدی
﴿ لمحرره ﴾ شریعت کشتیسنه کیرسوار اول * قمانیاکی طریقتدن
کوروب بول * صوبی ال معرفتدن اولمه غافل * صالوب بحر حقیقتده
روان اول * کوکل بولانوریسه موج غمدن * شراب عشقی نوش ایله
خلاص اول * دلا نوح نوحه سی ملاحك ایسه * نه غم پرسن نجاته
ایرکورر اول * بو فلکه دین دیرك فرض بلکندر * سنن آلاتی درطوت

امتی اول * کمینك صاحبی اول مصطفادر * خدانك سودیکی محبوبی دراول * حبیبك یاری واصحابی جمله * کمی یلکنجی وآلنجی مقبول * هدایت یللری اسدی موافق * کیجه یی کوندزه قات بوله طوغرول * دونجك اولدی ایسه کامل انسان * کیدر خوفی سلامتدر امین اول * بونك کبی کمی یه بندك عاشق * شکرایله مبارکدر سکا یول *

در خواب کفتن هاتف مر عمررا رضی الله عنه که چندین
زر از بیت المال بآن مرده که در کورستان خفته است

حضرت عمر الفاروق رضی الله عنهه رؤیاده هاتفك دیدیکنی بیان ایدرکه بیت المالدن بو مقدار التونی آلوب اول مرد خاصه ویر که کورستانده او یومشدر
بیت به بچارکی هر که آمددرم * بند ازمش زاستانی کرم *
مثنوی آن زمان حق بر عمر خوابی کماشت * پس حق سبحانه وتعالی اول زمانده عمر رضی الله عنهه بر نوم حواله ایلدی مثنوی تا که خویش از خواب نتوانست داشت * تا که عمر رضی الله عنه کندی بی خوابدن طوتمغه قادر اولمدی و بی اختیار او یقویه وارمق اقتضا ایلدی مثنوی درعجب افتاد کین معهود نیست * وعمر رضی الله عنه بو خواب واستراحت معهود دکلدر دیو عجبه دوشدی وکندی کندی یه ایتدی مثنوی این زغیب افتاد بی مقصود نیست * خلاف معتاد بو خواب غیبدن دوشدی پس بی مقصود دکلدر بونده بر حکمت خفیه واردر دیوب مثنوی سرنهاد وخواب بردش خواب دید * بالینه باش قودی وفی الحال اویقوانی ایلتدی ودوش کوردی مثنوی کامدش ازحق نداجانش شنید * که حضرت عمره حقدن ندا کلدی وجانی اول ندایی استماع ایلدی فاما مثنوی آن ندایی کاصل هربانك ونواست * اول ندا بر ندادر که هر بانك ونوا وصوت وصدانك اصلیدر وحقیقتده متکلم خدادر وتکلمات انسانیه کلام ربانینك پرتویدر مثنوی خود ندا آنست واین باقی صداست * ندا خود اولدر و بو باقی ندا الصوت وصدادر مثنوی ترك وکرد وپارسی کو وعرب * ترك وکرد وفارسی سویلیجی وعربی تکلم ایدیجی الحاصل جمیع السنهٔ مختلفه ایله کویا اولان مخلوقات مثنوی فهم کرده آن ندایی کوش ولب * کوش حسیسز اول ندایی فهم ایلمشلر ولب ظاهر بسز تکلم ایلمشلردر

مثنوی خود چه جای ترك وتاجیکست وزنك * خود ترك وعجم وزنکی وعربك نه یری در تاجیك عجم در مثنوی فهم کردست آن ندارا چوب وسنك * اول ندایی چوب وسنك دخی فهم ایلدی وهر بری امر الهی یه امتثال ایدوب خدمتلرنده قائم اولدی مثنوی هردمی ازوی همی آید الست * هر بر دمده اول خدادن الست بربکم نداسی کلور واول ندایی سمع طاعت وانقیاد ایله جمیع اشیا شنوا اولوب مثنوی جوهر واعراض می کردند هست * جواهر واعراض اول ندادن خلعت وجود ایله مطرز اولوب وار اولورلر مثنوی کرنمی آید بلی زیشان ولی * اکرچه انلردن ظاهرا بلی قولی کلمز ولکن مثنوی آمد نشان ازعدم باشد بلی * جواهر واعرضك کتم عدمدن صحرای وجوده کلدکلری امر خالق الاکوانه امتثال ایدوب حقیقتده لسان حال ایله بلی دیمك اولور ایمدی ضمیر منیره خفی ونهان اولمیه که (واذاخذ ربك من بنی آدم من ظهورهم ذریتهم واشهدهم علی انفسهم الست بربکم قالوا بلی) نص کریمنك فحواسنجه حق سبحانه وتعالی ذرات ذریت آدمی ظهر آدمدن اخراج ایدوب ماکان وماسیکون جمیع ارواحه عالم ارواحده الست بربکم دیدکده جمیع اوراح رب العزتك اول کلامنی اشیدوب وسمع قبول ایله فهم ایدوب لسان عقول ایله بلی دیوب اقرار ایتدیلر ولکن ارباب کشف وشهود قتنده اول ندای روح افزا هر شانده وآنده سمع جانلرینه رسان اولوب جمیع اشیا من الازل الی الابد بلی دیو مجیب اولمقدن زمان منقطع دکلدر ودنیاده ویوم آخرتده اولان خطاب (لمن الملك) عالم ارواحده دونکه اولان الست بربکم خطابنه مغایر دکلدر ولکن خطاب الست محجوب حدثان ومحصور زمان اولنلره نسبت ایله دون واقع اولوب نشأت صورت آدمك مبدائی ماضی یه تعلق ایتمشدر حال آنکه الست خطابی ودخی لمن الملك الیوم نداسی فی کل آن وحین ارباب وجدانك سمعندن بعید دکلدر نتکیم عمر بن الفارض قدس سره اشبو ابیات شریفه ایله بو معنادن خبر ویرمشلردر قال قدس رمسه
شعر ولیس الست الامس غیرا لمن غدا * وجنحی غدا صبحی ولیلتی * وسر بلی لله مرآت کشفها * واثبات معنی الجمع نفی المعیة * فلا ظلم یغشی ولا ظلم یختسی * ونعمة نوری اطفأت نار نقمتی * ولا وقت الاحیث لا وقت حاسب * وجود وجودی من حساب الاهلة * ایمدی امروز ایله فردامیاننی

مطلب در تحقیق خطاب الست

فرق ایدن زماندر وشب وروز وشام وبام اصحاب شهود حضورنده‌بی اثردر
وانلرك فرداسی امروز وشبی روز وصبحی شامدر ومجموع مذكور جالدر
زیرا انلر حقیقت هویت ومقام جمعیتده اولمغله ابتدا انتهایه واول آخره
پیوسته اولوب غیبلری عین شهادت وباطنلری ظاهر اولمشدر والست
بربكم خطابنك امسه اضافتی شیئك ظرفنه اضافتی قبیلندندر ومراتبده
اولان جمیع موجودات اصحاب مراتبه نسبت ایله انلرك نظرنده علی التعاقب
ظاهر اولمغله بعضنی ماضی‌یه وبعضنی مستقبله تعلیق ایدرلر فاما بونلرك
ظهوری باجمعهم مقام جمعده یكبارکی واقع اولور ومقام جمعیتك صاحبی
ذكر اولنان مجموعی حضرت جمعده بجملتهم بغیر مفرق موجود مشاهده ایدر
زیرا كه جمیع موجودات ازلا وابدا حضرت جمعده بلا تغیر وتبدل وبی تقدم
وتأخر موجودلردر وحضرت ازلیه وذات احدیه عوارض ازمان وآنات
واختلافات جهات وترتبات ساعاتدن منزه ومقدس اولوب بلكه حقیقتده
وقت احدی سرمدی وازلی وابدیدر وازل وابد ومبدأ وامد وامس وغد
انده مندرجدر وحقك عندنده صباح ومسا ونور وظلمت یوقدر بلكه انده
لیل عین نهار واول نفس آخر وظاهر محض باطن اولوب زمان ومكانك بحار
فطرت وابداعندن ایكی قطره وانوار قدرت واختراعندن یك لمعه در واجزا
فرض اولنوب آنات متوالیه توهم اولنمق احدیت الجمعك متصل واحد وازل
وابد اولمسنی قادح دكلدر واثبات معنای جمع نفی معیتدر زیرا فی الحقیقه حقله
شیء آخر اولمیجق (لمن الملك الیوم) خطابنده (لله الواحد القهار) جوابن ویرن
حق اولدیغی كبی بونده دخی بلی ایله جواب ویرن حقیقتده حقدن غیری دكلدر
(فهو القائل الست بربكم وهو المجیب بقوله بلی) پس ربوبیت ایله مربوبیت
متغایرتان ایكن حق مجیب اولمق نه وجهله موافق اولور دیو واقع اولان
سؤاله داود قیصری ابن فارضك ذكر اولنان ابیاتی شرحنده جواب
ویروب بیورمشلر كه (فان قلت الربوبیة والمربوبیة متغایرتان فكیف
یكون المجیب الذی هو العبد بعینه عین السائل وهو الرب قلت الربوبیة
والعبودیة باعتبار الجمع والتفصیل لاغیر فالحق بلسان الجمع یقول الست
بربكم وبلسان التفصیل یجیب بقوله بلی والجمع والتفصیل مرتبتان للذات
الاحدیة وهذا السؤال والجواب انما هو فی الازل بین الذات الالهیة وبین
الارواح الازلیة لا عند التعلق بالاجسام العنصریة واذا كان الامر كما قرر

هو المجیب والمجاب ولا شیء غیره فی الحقیقة) پس مادامكه سالكده جزئیت
وحكم تمیز جزئیتدن اثر ما باقی قاله وحضرت جمعیت وكلیته پیوسته اولمیه
سالك مزبورك امداد وابقاسی واسطهٔ معیت وسرایت جمعیتدن بر حالت
ایله اولور كه اسماء جزئیه‌دن بر اسمه نسبت ویاخود بر اسمك مظهریدر كه سالك
اول اسمك حكم حیطه وتربیه‌سنده‌در اما چونكه جمعیت مزبوره‌نك حقیقتی
ایله بالتمام تحقق اوله اول معیتك حكم وسرایتی طرح ونفی اولنور ومعنای جمعیت
ایله قیدزماندن رها بولوب جمعیت مزبوره‌نك صورتی اولان حالك حكمی
زمانه غلبه ایدر وجمعیت مزبوره‌نك اثباتی ظاهر اولور فافهم جدا
پس حضرت مولانا قدس الله سره دخی (هردمی ازوی همی آمید الست) دیو
بو معنایه تلمیح واشارت بیوروب وچوب وسنك اول ندایی شنوا اولور
دیمكله بیوررلر كه ﴿ مثنوی ﴾ زانكه كفتم من زفهم سنك وچوب *
اول نسنه دن كه بن سنك وچوبك فهمندن دیدم ﴿ مثنوی ﴾ در بیانش
قصهٔ هش دار خوب * انك بیاننده بر خوب قصه‌یه عقل وهوش طوت وبعض
نسخه‌ده اشبو بیت دخی مسطوردر ﴿ مثنوی ﴾ انچه كفتم زاكهی چوب وسنك *
اول نسنه‌یی كه سنك وچوبك آكاهلغندن دیدم ﴿ مثنوی ﴾ در بیانش قصه
بشنو بی درنك * انك بیاننده تأخیر وتوقفسز همان شمدی بر قصه استماع ایت

﴿ نالیدن ستون حنانه چون برای پیغمبر علیه السلام منبر ﴾
﴿ ساختند كه جماعت انبوه شد كفتند ماروی مبارك ﴾
﴿ ترا بهنكام وعظ نمی بینیم وشنیدن رسول وصحابه آن ناله‌را ﴾
﴿ وسؤال وجواب مصطفی علیه السلام باستون صریح ﴾

حنانه ایله معروف اولان ستونك ناله‌سی بیاننده‌در یعنی چونكه رسول
علیه السلام ایچون منبر دوزدیلر زیرا جماعت صحابه چوغالدی
ودیدیلر كه یا رسول الله هنكام وعظده بز سنك مبارك یوزكی كورەمزز
وحضرت رسول علیه السلام وصحابهٔ كرام رضی الله عنهم ستوندن
اول ناله‌یی اشتمسی ومصطفی علیه من صلوات الله الاوفانك ستونه صراحة
سؤال وجواب ایتمسنك قصه‌سیدر * كما روی عن جابر رضی الله عنه قال
كان النبی صلی الله علیه وسلم (اذا خطب استند الی جذع نخلة من سواری
المسجد فلما صنع له المنبر فاستوی علیه صاحت النخلة التی كان یخطب عندها
حتی كادت ان ینشق فنزل علیه السلام حتی اخذها فضمها الیه فجعلت

تأن انين الصبي الذي يسكت حتى استقرت قال النبي عليه السلام بكت على ما كان تسمع من الذكر) يعنى جابر رضى الله عنهك روايت بيورديغى ستون حنانه قصه سنك مضمونى بودر كه ابتداء اسلامده خواجهٔ كائنات عليه افضل التحيات چقان خطبه اوقوسه لردى جذع خرمادن برستونه استناد بيورلرديكه ستون مزبور مسجد رسول عليه السلامك استوانه لرندن بريسى ايدى پس حضرت رسول اكرم صلى الله عليه و سلم ستون مزبوره استناد ايدوب احكام ملك علامى مسامع اهل اسلامه رسانيده بيورلر ايدى چونكه آفتاب درخشان ايمان رسيدهٔ اوج ودرياى بى غايهٔ حقايق پيوسته بموج اولوب حتى بحكم (يدخلون فى دين الله افواجا) قبائل عرب وعجم فوج فوج اسلامه توجه ايتدكلرنده مجلس رسول عليه السلامده جم غفير جمع اولوب واهل اقاصئ مجلس موائد فوائد كلمات قدسيهٔ رسالت پناه والفاظ انسيهٔ مستفديهٔ لطيفهٔ رسول الله ومشاهدهٔ جمال عالم آراى حبيب اله واستماع صوت روح افزاى راحت زالرندن دور دوشمكله باتفاق عشاق مشتاق اول نبى محترم ايچون بر منبر ياپدريلوب روز اولده كه حضرت مقدس نبوى اول منبره صعود ايدوب قعود ايلدكده جذع نخله دن اولان ستون حنانه بر مرتبه ناله وحنين وزارى وانين ايلديكه مسامع ارباب مجلس اهل نالهٔ درد ناكى كوش حس ايله شنوندكان اولوب حتى ستون حنانه آه وانين ايتمكدن ايكى شق اولمغه قريب اولدى ورسول عليه السلام ستون حنانه نك بوفراقن كوروب سعادتله منبردن هبوط ايدوب ستون نخله يى اخذ ومعانقه وسينهٔ مباركنه ضم ايلدى وستون نخله مانند صبى انين وزارى ايدرك مادر ويدرينك تسليتيله ساكت اولان طفل رضيع كبى تسليت رسول عليه السلامدن ساكت اولوب آه وانيندن وازكلدى پس رسول عليه السلام اصحاب كرامه توجه ايدوب اى بنم اصحابم اشبو ستون نخله اوصاف الهيه دن استماع ايلديكى ذكرو تسبيحك مفار قتندن بكاوانين ايلدى ديو بيور ديلر واصح قول بودر كه حنين ستونى اصحاب رضى الله عنهم كوش ظاهر ايله شنوندكان اولوب ورسول عليه السلام ايله دخى نطق ظاهرى ايله مكالمه ايلدى فامامعتزله وفلاسفه احجار واشجار وحيوان و نباتك تكلم وكفتارن مجازه حمل ايدوب تأويل ايتمشلردر وعلماء كلامدن اكثرى صوت مزبور ايچون ستون حنانه ده شعور اولميوب بلكه حضرت حق صوت مزبورى معجزة لرسوله اول حالده خلق ايلمشدر زيرا

نطق وكلام وتسبيح وتقديس وخوف وخشيت ايچون عقل وحيات وعقل وحياته دخى اعتدال مزاج ونطق وكلامه مستعد جوارح لازمدر پس (وان من شئ الا يسبح بحمده) قول كريمنده واقع اولان تسبيح لسان حال ايله اولوب ودخى (ثم قست قلوبكم من بعد ذلك فهى كالحجارة او اشد قسوة وان من الحجارة لما يتفجر منه الانهار وان منها لما يشقق فيخرج منه الماء وان منها لما يهبط من خشية الله) آيت كريمه سنده اولان خشيتدن مراد انقياددر ديمشلر كما قالوا (الخشية مجاز عن الانقياد) ولكن معالم التنزيل وتفسير ابو الليثده جماد ونبات وحيواناتك نطقى حقيقتدر بيورلمش تكيم شيخ رضى الله عنه فص نوحيده ده بيوررلر كه (جعل الله صور العالم يسبح بحمده ولكن لانفقه تسبيحهم لانا لانحيط بما فى العالم من الصور فالكل السنة الحق ناطقه بالثناء عليه ولذلك قال الحمد لله رب العالمين اى اليه ترجع عواقب الثناء فهو المثنى والمثنى عليه) حاصل كلام جماد ونباتك وحيوانات وسائر اشيانك حقيقت اولان نطق وكفتارلرينى استماع ايدوب وتكلملرى سكا ظاهر اولمغه شرط بودر كه حجب بشرى وموانع معنوى وصوريدن مجرد اولوب وپنبهٔ هشيارى وهوش معاشى كوش جاندن رفع وازاله ايدوب وديدهٔ بصيرتى عماء غفلت وغطاء بطالت وغشاوهٔ كسالتدن تجريد ونور حقانيله منور ايتمك كركسن كه جمادات ونباتاتك نطقلرى حقيقت اولديغن عين اليقين كوروب ودخى (وان من شئ الا يسبح بحمده) عروسنك جمالى سكا چهره كشا اوله تا كه ❊ بيت ❊

بدين تسبيح وتهليل اند دائم * بدين معنى همى باشند قائم * نه معنى دربيله سن

(كما قال الشيخ رضى الله عنه فى الفتوحات المكية فان المسمى بالنبات والجماد عندنا لهم ارواح بطنت عن ادراك غير اهل الكشف فلا يحس بها مثل ما يحسها من الحيوان فالكل عند اهل الكشف حى ناطق ونحن زدنا مع الايمان بالاخبار الكشف فقد سمعنا الاحجار تذكر الله بلسان نطق يسمعه آذاننا منها وتخاطبنا مخاطبة العارفين بجلال الله) وبالجمله كوش هوشلرى بسته اولان نادانسته لر نطق جمادات ونباتاتى انكار ايدوب حقيقته حمل ايتمزلر وارباب كشف ووجدان سمع جانلريله اشيدوب حقيقت نطق اثبات ايدرلر پس حضرت مولانا قدس سره دخى بالكشف والشهود حجر وشجرده اولان نطق مجاز دكلدر حقيقتدر ديوب بيوررلر كه ❊ مثنوى ❊ استن حنانه از هجر رسول * ستون حنانه رسول عليه السلامك هجر و فراقندن ❊ مثنوى ❊

ناله می زد همچو ارباب عقول * ارباب عقول کبی ناله اوردی وآه وزاری
قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ درمیان مجلس وعظ آنچنان * میان مجلس وعظده
انجا این ناله که ﴿ مثنوی ﴾ کزوی آکه کشت همه پیر وجوان * جمله
پیر وجوان نالهٔ مزبوره دن آکاه اولدی ﴿ مثنوی ﴾ در تحیر ماند اصحاب
رسول * اصحاب رسول علیه السلام حیرتده قالدی ﴿ مثنوی ﴾ که چه
می نالد ستون باعرض وطول * ستون عرض وطول ایله نه عجب ایکلر وجماد ایکن
نه فصیح سویلر پس ستوندن بو حالت غریبه ظاهر اولدقده حضرت رسول
علیه السلام سعادت ایله منبردن نزول ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ کفت پیغمبر چه
خواهی ای ستون * پیغمبر علیه السلام ای ستون نه دیلرسن ونیچون آه ایدرسك
دیدی ستون دخی عرض حال ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ کفت جانم از فراقت
کشت خون * ایتدی ای فخر جهان سنك فراق وهجرکدن جانم خون
اولدی زیرا ﴿ مثنوی ﴾ مسندت من بودم ازمن تاختی * وقت خطبه ده
سنك تکیه کاه ومسندك بن ایدم بندن چاپدك یعنی بنی ترك ایدوب ﴿ مثنوی ﴾
برسر منبر تو مسند ساختی * سر منبرده سن مسند دوزدك ﴿ بیت ﴾ کر اول
دیراکاه اولمسیدی جانی * نیچون ایدر ایدی او بو فغانی * رسولك معجزاتیدر
ولیکن * کتورمك کرك ایمان بوکا مؤمن * پس حضرت فخر عالم
صلی الله علیه وسلم ستون حنانه یی تسلیت ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ کفت
خواهی که ترا نخلی کنند * بیوردیلر که ای ستون نخله چونکه فریادك
بنم هجر وفراقدن ایمش ایمدی بو مقابله ده ایسترسك سنی دنیاده بر نخل پر دقل
ایده لر حتی ﴿ مثنوی ﴾ اهل شرق وغرب میوهٔ تو چنند * اهل شرق
وغرب سنك میوه کی دیره لر ﴿ مثنوی ﴾ یا در آن عالم حقت سروی کند *
ویاخود آخرتده حق سبحانه وتعالی سنی بر سرو بی خزان ایلیه ﴿ مثنوی ﴾
تا تر وتازه بمانی تا ابد * تاکیم ابد الآباد تازه قاله سن یعنی عالم عقباده طوبا فائق
ونخل باسق اولوب نشو ونما که انقضا طاری اولمیه ﴿ مثنوی ﴾ کفت آن
خواهم که دایم شد بقاش * ستون ایتدی ای سید ولد آدم ومفخر عالم وشفیع الامم
آنی ایسترم که بقاسی دائم اوله وابد الآباد فناسی اولمیه زیرا درخت تازه نك نشو
ونماسی آب آفتابدندر فامابنم آب حیات وآفتاب عالی درجاتم زوال وزللدن دور
اولان سنك نور جمال باکمالکدر پس یا رسول الله سنك جود واحسانکه ولطفکه
قنغی طراوت معادل اولور وسنك جمال شریفك آفتابنی کورمدکجه بکا قنغی

نضارت تسلیت ویربنم سندن غیری مرادم یوقدر بقاء ابدی سنسن
دیدی ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ بشنو ای غافل کم از چوبی مباش * ایشت ای
غافل بر چوبدن کم وادنی اولمه وتعقل وتفکر قیل که ستون نخله بر چوب
پاره ایکن سریع الزوال اولان دنیانك نشو ونماسن استمیوب بقاء جاودانی
ایستدی سکا ایسه حق جل وعلا عقل وهوش ویروب دنیانك زواله وعقبانك
بقاسنه متعلق نیجه آیات واحادیث اشیدوب وامام علی کرم الله وجهه
﴿ نظم ﴾ خلقت من التراب وعن قریب * تغیب تحت اطباق التراب *
طمعت اقامة فی دار ظعن * فلا تطمع فرجلك بالرکاب * دیو نصیحت ایدوب وشمدی یه
دیکن اخوان وجیران ومحبان ودوستان واضداد وعدواندن نیجه سی اجل
ساقیسندن بادهٔ موت نوش ایدوب املاك واموال وعبید ومواشیلری
غیریلر حکمنه کیروب کندولر بی نام ونشان اولدقلرین عیانا کوروب
ویقینا بیلورکن ینه متنبه اولمیوب بو دنیای دنی ومزخرف فانی یه کوکل
باغلایوب مورثهٔ دولت ابدیه اولان اعمال صالحه یه اشتغال ایتمزسن زهی
غفلت وجهالت که نه دولتدن محروم قالدیغك بلمیوب وانك غمنه دوشمیوب
بر چوب پاره قدر فکر سر انجام ایتمزسن ودخی ﴿ قطعه ﴾ ای کرده بناز
کمرهی قصر امل * ناکاه رسد زپیش حق پیك اجل * کوید بغضب که
قصر وایوان ترا * سازند بکور تنك وتاریك بدل * قطعه سنده اولان پنددن
حصه مند اولمزسن ایواه ودریغ ای برادر باجان برابر امید درکه باری شمدی
متیقظ اولوب دیدهٔ دلدن پردهٔ غفلتی رفع ایده سن ودنیای بی وفا ایله
تفاخر ایتمیوب کفایت مقدارینه قناعت قیله سن وبو قطعه یه دخی کوش
هوشك دوش قیلوب اوله کیم موجبی ایله عامل اوله سن ﴿ قطعه ﴾
درکار جهان اکر هوس داری سود * باید که شوی بقدر حاجت خشنود *
تاچند کنی فخر ببالای زمین * چو جای تو در زیر زمین خواهد بود * وبالجمله ستون
حنانه حضرت خواجهٔ جهانه بو وجهله جواب ویرنجك حضرت
رسول علیه السلام بیوردیلر که ای حنانه سنك ایچون دعا ایده یم که ارباب عقول
کبی حشر اولوب زمرهٔ آدمیان ایله نشرده اوله سن ستون ایتدی ﴿ مصراع ﴾
ای شفیع مشفقم جانم حبیبم مونسم * اکر محشرده سنك انیسك وروضهٔ
جنانده جلیسك اولان زمرهٔ آدمیاندن اولمق میسر اولور سه زهی سعادت
واقبال ودرجهٔ کمال پس بوکا راضی یم وغم فراقی امید وصلکله چکرم

❊ بيت ❊ باميد آنکه روزى نظرى کنى بحالم * اکر ازغم تو دردى بدلم رسد تنالم * ديوب خموش وبى هوش اولدى پس اول حينده رسول عليه السلام بيوروب ❊ مثنوى ❊ آن ستون را دفن کرداندر زمين * اول ستونى زمينه دفن ايلدى ❊ مثنوى ❊ تاچو مردم حشر کرد ديوم دين * حتى يوم دين وروزميعادده انسان کبى زميندن خروج ايدوب حشر اوله آه کيم ستون حنانه جماد ايکن الطاف ربانيه قرين حالى اولمغله شفاعت رسوله دوش اولوب نطقه کلدى ودنياى فانى يى استميوب انسان کامل درجه سن بولدى وبعضيسى انسان صورتنده ايکن حقيقت انسانيه دن محروم اولوب قسوهٔ قلبلرى اشدمن الحجاره اولمغله ايمان کتورمدکلريچون برموجب (وقودها الناس والحجارة) جمادمرتبه سنه واردى پس بونده حکمت بودر که ❊ مثنوى ❊ تابدانى هر که را ايزد بخواند * تابيله سنکه هر کيمى کيم ايزد متعال اوقودى يعنى استعداد ازلى ويروب کندو جوارنه لايق ايلدى ❊ مثنوى ❊ ازهمه کار جهان بى کار ماند * اول عبد مقبول ومستعد جهانك جمله کار وعملندن بى کار وفارغ اولوب حب اصلى ومقصود کلى يه مشغول اولدى وبالجمله هدايت وتوفيق حق سبحانه وتعالينك يدقدرتنده در پس ❊ مثنوى ❊ هر که را باشد زيزدان کاروبار * هر کيمه کيم اول خداى متعالدن کار وبار اوله ❊ مثنوى ❊ يافت بارانجا وبيرون شد زکار * درکاه احديته يول واجازت بولدى وکار ماسوادن طشره اولدى فاما عياذا بالله تعالى ❊ مثنوى ❊ آنکه اورا نبود ازاسرار داد * اول کمسنه يه که اسرار الهيه دن بخش وعطاوداد وسخا اولميه وبهره ونصيب بولميه ❊ مثنوى ❊ کى کند تصديق اونالهٔ جماد * اول بى دولت نالهٔ جمادى نيجان تصديق ايدر ايتمز واکرچه کيم صورتا تصديق دخى ايدرسه ❊ مثنوى ❊ کويد آرى نى زدل بهر وفاق * ظاهرا بلى دير لکن قلبدن تصديق ايتميوب مجرد مؤمنلره موافقت ايچون بلى دير ❊ مثنوى ❊ تانکويندش که هست اهل نفاق * حتى اول منافقه اهل نفاقدر ديميه لر يعنى طعن وتشنيع ايدوب معجزات رسول عليه السلام وتسبيح جماداته اعتقادى يوق صورتى مؤمن سيرتى کافر بر منافقدر ديميه لر فاماطوته لم که طعن وقدحدن تحاشى ايتمکله صورتنى مؤمنلره موافق ولسانى کلمهٔ شهادت ايله مسلمانلره مطابق ايلمش قلبنده اولان

کفروانکاردن مجرد اقرار ايله خلاص اولمز وتصديق بالجنان اولمدقجه اقرار باللسانى اکانار دن نجات ويرمز وشهادتلرنده کاذب اولورلر کما قال تعالى (اذا جاءك المنافقون قالوا نشهد انك لرسول الله والله يعلم انك لرسوله والله يشهد ان المنافقين لکاذبون) وقال تعالى (يقولون بالسنتهم ماليس فى قلوبهم) وبوطائفهٔ سفليه ايمان حقيقى يه دعوت اولنوب جمادات ونباتاتك تسبيحلرنه ومعجزات نبويه ايله نطق وتکلملرينه اعتقاد تام ايله اعتقاد ايله تأويل وتوجيهدن فراغت قيل دينلسه بنى دخى انلر کبى سفيه ومجنونمى قياس ايلدك حجر وشجر تکلم ايتمك نه ممکندر ديو اظهار کفر ونفاق ايدر کما قال تعالى (واذا قيل لهم امنوا کما امن الناس قالوا انؤمن کما امن السفهاء الا انهم هم السفهاء ولکن لايعلمون) ❊ سبحهٔ جامى ❊ اى کروکرده زبانرا بدروغ * برده بهتان زکلام توفروغ * اين نه شايستهٔ هرديده ورست * که زبانت دکرودل دکرست * از ره صدق وصفادورى چند * دل قيرى رخ کافورى چند * روى درقاعدهٔ احسان کن * ظاهر وباطن خود يکسان کن * يکدل ويکجهت ويکروباش * وزدورويان جهان يك سوباش * راست روراست که سرورباشى * درحساب ازهمه برترباشى * ايمدى اى مؤمن موافق منکر ومنافق کلماتنى اصغا ايتميوب احجار واشجارك تکلمنه ورسول عليه السلامه نطقه کلوب رسالتنه شهادت ايلدکلرينه صدق وخلوص ايله ايمان کتور زيرا ❊ مثنوى ❊ کرنيندى واقفان امر کن * اکر جمادات ونباتات وسائر اشيا باجمعهم کن امرينه وقوف وشعور وامتثال وانقياد اوزره اولميه لردى ❊ مثنوى ❊ درجهان رد کشته بودى اين سخن * بوسوز جهانده مردود اولوردى يعنى جمادات وبناتاتك نطق ايتديکى واشيانك تسبيحى تجويز اولنميوب علماء دين قتنده مردود اولوردى وارباب کشف وشهود انلرك نطق وتسبيحن استماع ايلدك ديمزلردى وحق سبحانه وتعالى (اذا اراد شيئا ان يقول له کن فيکون) ودخى (وان من شئ الا يسبح بحمده) بيورمزدى وحضرت مقدس نبوى عليه السلام ستون حنانه حقنده (بکت على ما کان تسمع من الذکر) ديوب خبر ويرمزدى وسماوات وارض وجباله عرض امانت اولنمزدى اکا بناء که امر الهى يى فهم ايتميان اشيايه امر صادر اولمق مردود وعبث اولوردى ومجرد امر تسخير معناسنه تأويل اولنسه

نكات مزبوره فوت اولوردی واشیا دخی كتم عدمدن صحرای وجوده
قدم نهاده اولمزردی پس ثابت اولدیكه امر الهی یه واقف اولوب امتثال
امر ایتدیلر * ایمدی سن دخی ایمان وایقان ایله مهتدی ومستعد اولدكه
بومعنایه ایمان بالغیب ایتمك واجبدر ﴿ سبحهٔ جامی ﴾ صدق پیش آر كه
صدیق شوی * كوهر لجهٔ تحقیق شوی * كرچه صدیق نبی راست خلف
باشدش برد كر اصناف شرف * كر برین قاعده برهان خواهی * به كه برهانش
زقرآن خواهی * آنست صدیق كه دل صاف شود * دعوئ اوهمه انصاف
شود * وعدهٔ او بوفا انجامت * دلش ازغش بصفا آرا مد * در درون تخم
امانت فكند * وز برون خار خیانت بكند * برفتدبیخ نفاق ازدل او *
سر زند شاخ وفاق ازكل او * نه درو رنك تكلف باشد * نه درو بوی
تصلف باشد * دامن همت صدیقان كیر * درره خدمت صدیقان میر *
بو كه بر جان تو خالی زقصور * از صفای دل شان ریزد نور * مس
قلب توازان زر كردد * سنك بی قدر تو كوهر كردد * پس ایمان
غیبیدن ایمان یقینی وشهودی یه ترقی ایتمك ایسترسك دامن اختیاری دست
مقلده دن خلاص ایدوب دامن صدیقانه تشبث ایله زیرا ﴿ مثنوی ﴾
صد هزاران زاهل تقلید و نشان * ارباب تقلید واهل علائم وآثاردن
صد هزاران كمسنه یی ﴿ مثنوی ﴾ افكند شان نیم وهمی دركمان *
یارم وهم انلری شك وكمانه براغور یعنی چشم یقین صاحبی اولمامغله بروهم
جزئی تخلل ایتدكده تصدیق واعتقادلرینه خلل ویروب جماد ونباتك
تسبیحلری حقیقت اولدیغنده شك وكمانه دوشرلر و بوبابده واقع اولان
آیات كریمه واحادیث شریفه یی عقول قاصره وفهوم ناقصه‌لرینه مطابق
تأویل وتوجیه ایدرلر وراه یقینی قویوب جانب ظنه كیدرلر ﴿ مثنوی ﴾
كه بظن تقلید واستدلالشان * قائمست وجمله پر وبالشان * زیرا كه انلرك
استدلال وتقلیدلری وجمله پر وباللری ظن ایله قائمدر یعنی پر عقل وبال
فكرلرینك قوتی وتقلید واستدلاللری یقین مرتبه‌سی اولمیوب مجرد ظن
وكمان وقیاس ووهمدر ظن ووهم ایسه حقدن برشیئی مغنی اولمز ومقدار
ذره فائده ویرمز كما قال تعالی (وما یتبع اكثرهم الا ظنا ان الظن لا یغنی من الحق
شیئا) پس ﴿ نظم ﴾ كسی كو عقل دور اندیش دارد * بسی سر كشتكی
در پیش دارد * مفهو منجه ﴿ مثنوی ﴾ شبههٔ انكیز دآن شیطان دون *

اول ابلیس دون انلرك وهم وفكرلرنده برشبهه قوپاررر وجمادات ونباتاتده
عقل وادراك وفهم دراك یوغیكن نه وجهله نطق ایدر ولسانی یوغیكن
نه جهتدن تسبیح اوقور دیو وسوسه ویروب سر كشته قیلور فلهذا
﴿ مثنوی ﴾ در فتد این جمله كوران سرنكون * بو كوكل كوزلری
كور وجان قولاقلری صاغر اولانلر جمله سرنكون دوشرلر ﴿ كلشن ﴾
كهی ازدور دارد سیر معكوس * كهی اندر تسلسل كشته محبوس * چو عقلش
كرد درهستی توغل * فرو پیچیده پایش در تسلسل * زهی نادان كه
او خورشید تابان * بنور شمع جوید در بیابان * ایمدی ای مستمع مستعد ﴿ مثنوی ﴾
پای استدلالیان چوبین بود * ارباب استدلالك پای عقلی چوبین اولور
﴿ مثنوی ﴾ پای چوبین سخت بی تمكین بود * آغاج پاره‌سندن اولان آیاق ایسه
زیاده بی تمكین اولور یعنی اثردن مؤثره استدلال ایلیان ارباب ظن وخیالك
پای عقل وفهملری آغاجدن آیاق دوزوب مشی وحركت ایلیان كوترملره بكزر
وتفكر وتفطنلری روحسز بدنه مشابهدر پای چوبین ایسه بی ثبات اولدیغی
برهان ایله اثباته محتاج اولمیوب ظاهر ومبیندر ﴿ سبحهٔ جامی ﴾ دعوئ
دانش كنی ازجاهلی * حاصل تحصیل تو بی حاصلی * خواجه زندبانك
كه صنعت ورم * مس شود ازجودت صنعت زرم * لیك اكر دست بجیبش
نهی * چون كف مفلس بود اززر تهی * كیسه چو خالی بود ازززر
وسیم * دعوئ اكسیر چه سود از حكیم * علم كه خوانده بره ناصواب * باشد
ازان علم سیه رو كتاب * نور دل ازسینهٔ سینا مجوی * روشنی ازچشم نه بینا
مجوی * جانب كفر است اشارات او * باعث خوفست بشارات او *
فكر شفایش همه بیماریست * میل نجاتش زكرفتاریست * عمر توشد
صرف اصول وفروع * هیچ نیفتاد باصلت رجوع * كر زموانع دل تو صاف
نیست * كشف موانع حد كشاف نیست * نور هدایت زهدایه مجوی * راه
نهایت بنهایه مپوی * هرچه نه قال الله وقال الرسول * هست براهل فضیلت
فضول * فضل خدا بین وفضولی مكن * جهل زحد رفت جهولی
مكن * پس بونلرده یقین وثبات قدم اولمیجق ثبات ودوام وتحقیق
ویقین صاحبی كیمدر دینورسه ﴿ مثنوی ﴾ غیر آن قطب زمان دیده ور *
اول دیده‌ور اولان قطب زمان ومركز جهاندن غیری ﴿ مثنوی ﴾
كز ثباتش كوه كردد خیره سر * كه اول غوث اعظمك ثباتندن جبال راسیات

خیره سر وسراسیمه اولور یعنی قطب زمان وقطب زماندن اقتباس نور محمدی
ایلیان افراد وارباب فنادن غیری کیم اولورسه اولسون ارباب استدلالك اقدام
عقل وفکرلری بی ثباتدر وکوهدن مراد کندی رأی وفکرنده جبال راسیات
کبی قرار داده اولدم ملاحظه سنده اولان ارباب فکر نظریدر که قطب زمانك
حضور سعادتنه کلسه هرنه مرتبه فضلای دهردن دخی اولور ایسه طفل ابجد
خوان مرتبه سنده بولنیوب حیران وخیره سر اولور ﴿ حکایت اولنور که ﴾ امام
فخر الدین رازی رحمة الله علیه برکون نجم الدین کبرانك حضور سعادتنه واروب
صحبت ایتدکلرنده نجم الدین کبرا فخر الدین رازی یه حکم اسم قابض ایله نظر
ایتمکله علوم جزئیه وکلیه وعقلیه ونقلیه دن لوح دل رازیده نه قدر نقوش
ورسوم مسائل وار ایسه محو وازاله اولوب حالت مزبوره ده کندوبی طفل ابجد
خوان مرتبه سنده بولیوب دم بسته وحیران قالدی وهر بار که برمسئله
خاطره ایدوب سویلیم دیدکجه اصلا برشی بیلیوب مضطر اولدی ونطقه
هرکز اقتداری قالمدی پس نجم الدین کبرا فخر الدین رازی یه حق سبحانه
وتعالی اولیاسنه اعطا بیوردیغی قوت باطنه وقدرت عظیمه یی مشاهده
ایتدردکده یا امام نه حالده سن دیو سؤال بیوروب امام فخر الدین دخی حالنه
اعتراف ایتدکده خاطر کدن رفع اولان علوم رسمیه یمی دیلرسك یوخسه
بزده اولان اذواق ومعارفی مرادیدرسك اختیار الکده در دیو فخر الدین
رازی یی مخیر قیلدقده قرق ییلدن برو تحصیل ایلدیکم دردیوب علم ظاهری یی
اختیار ایلدی پس نجم الدین بیوردیلر که حیفا ودریغ که نصیبك یوغیمش
اکر بزده اولان اذواقه طالب اولیدك ایکیسنه دخی مالك اولوردك دیوب
امام فخر الدین رازی رحمة الله علیه کندیلری درجهٔ اولاده بولمشلر العهدة
علی الرواي * ایمدی جمیع وسواس وخناس اجتماع ایدوب اول کامل ومکمله
تسویلات القا ایتسه لر اول مرکز علم وعرفان وقطب زمانی مرتبهٔ شهودندن
تحریکه قادر اولمزلر زیرا اول مخلص ومحفوظدر ومظهر اسماء کلیه اولوب مقید
عقل معاش ومحبوس عصر وزمان دکلدر اما عقل جزئی یه بندا اولوب وهم وخیالنه
تابع اولنلر مقید بالزمان ومحکوم احکام کثرت وجزئیات اولوب لاجرم انده اثر جزئیت
باقی قالمغله اسماء جزئیه دن براسم جزئینك حیطه سنده محصور اولوب مرجعی
اول اسم جزئیدن غیره اولمز وآخر مراتب معاد ونهایت مدارج ابدیه ده
اول اسم مقیددن غیریسنی کورمیوب حضرت جمعیت جمیع اسما ومشاهدهٔ

جمال احدیة الجمعدن محجوب ومحروم قالور وقید حصر وعصر ومحبوس زمان
اولور کما قال ابن الفارض فی التائیة ﴿ شعر ﴾ ومسجون حصر العصر لم یرما ورا *
سجینه فی الجنة الابدیة * زیرا عالم جسمانی وقته مقید اولان فضاء عالم روحانی
واول عالمك سعت وقتدن غافل اولدیغی عجب دکلدر اکابشاء که سجین
طبیعتده قید زمان ایله مسجون ومقید اولوب عالم جسمانی ماوراسنده
اولان عالم روحانینك سعت وقتنی کورمز واول عالم روحانی جنت ابدیه
اولدیغن بیلمز واشیانك تسبیحن ایشتمز ایمدی بو مقامك صاحبی اولان وراثت
ولایت محمدیه مظهر یتنده قائم اولان قطب زماندر که افلاك انك اوزرینه دور
ایدر وبو معانیٔ لطیفه یی انك تربیه سنده اولانلر مشاهده ایدروهر برفریقه
ارشاد وهدایت اندن ایریشور واندن ارشاد بولمیان وظاهرا ویا باطنا انك
تربیه سن کورمیان سرکشته قالور وحق سبحانه وتعالی جمله عبادنه اول نور
محمدی ایله تبشیر ایدوب وانبیا واولیاسن بعث ایدوب هر ملل ونحلی انذار
ایلیوب اول طریق اقومی دلالت ایدر نتکیم عمر ابن الفارض قدس الله روحه
بیوررلر ﴿ شعر ﴾ وقد بلغ الانذار عنی من یعی * وقامت بی الاعذار فی کل
فرقة * فما زاغت الابصار من کل ملة * وما راغت الافکار فی کل نحلة *
وما احتار من للشمس عن غرة صبا * واشراقها من نور اسفار غرتی * وان
عبد النار المجوس وما انطفت * کما جاء فی الاخبار فی کل حجة * فما قصدوا غیری
وان کان قصدهم * سوای وان لم یظهروا عقد نیة * رأوا ضوء نوری مرة
فتوهمو * ه نارا فضلوا بالهدی بالاشعة * ولولا حجاب الکون قلت وانما *
قیامی باحکام المظاهر مسکتی * آه ای مستمع قابل دیدهٔ دللری نور محمدی ایله بینا
اولمیانلر بو اسرار علیه دن محروملردر زیرا ﴿ مثنوی ﴾ پای نابینا عصا باشد عصا *
اعمی اولانك پایی عصا اولور عصا ﴿ مثنوی ﴾ تا نیفتد سرنکون او بر حصا *
تاکیم سنك ریزه لر اوزره سرنکون دوشمیه یعنی طریق معادده اولان سنك
ریزهٔ ضلال وخطادن پای عقلم سورچوب سرنکون دوشمیم دیو قلبی کوزی اعمی
اولان نابینالرك پایی عصای استدلال اولوب اکا اعتماد ایدر لکن نه یی مفید که
سنك ریزهٔ خطادن احتیاط ایدرکن عمیق وعریض اولان چاه مظلم طبیعته
دوشوب محبوس احکام کثرت اولور پس ای سؤال ایدن سائل ﴿ مثنوی ﴾
آن سواری کو سپه را شد ظفر * اهل دین را کیست سلطان بصر * بو بیت
شریفك تقدیری بو وجهله اولور که آن سواریکه او سپاه اهل دین را ظفر است

میدانیکه او کیست سلطان بصر است حاصل معنی اول برسوار که سپاه اهل دین وعسکر اسلامه ظفر وبریجی وظهیر اولدی کیمدر بیلور میسن بصر سلطانیدر یعنی انسان العین مرتبه سنده اولان سلطان دنیا ودیندر که مراد حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیاتدر وعلی وجه الاکملیه اکا وارث اولان انسان کاملدر که بحسب الوارثة الکمالیه مردمك دیده منزله سنده اولورلر نتکیم انسان کامله انسان العین دیدکلرینك وجهی مقدما بالدفعات بیان اولنمشدر بو بیتده بو وجه دخی مناسبدر که اول برسوار که واردر اول ظاهری اولان عسکره ظفردر برسواردن مراد پادشاه ویاخود سردار در فی الحقیقه حین مقابله ده مادامکی پادشاه یرنده ثابت قدم اوله عسکره ظفر وقوتدر وبر مملکتك پادشاهی مادامکی حیاتده وتخت نشین اوله سکان مملکت امن وامانده در کذلك ارباب دین واصحاب یقین اولان طالبان راه هدانك دخی ظفر وقوتی سلطان بصر اولان انسان اکملدر بو تقدیرجه مصراع اول اهل ظاهر عسکرنه کوره در ومصراع ثانی ارباب باطنه کوره اولور پس اوله رهبر سوار ثانیه رهبر سلطان بصر دینله پس عصا ایله یول واران روندکان منزل مقصوده ایرمزمی دینورسه ﴿ مثنوی ﴾ باعصا کوران اکره دیده اند * کورلر اکرچه کیم عصا ایله یول کورمشلردر ولکن ﴿ مثنوی ﴾ در پناه خلق روشن دیده اند * خلقك پناهنده روشن کورمشلردر یعنی اعمی اولانك حالی ایکیدن خالی دکلدر یا بودر که عصایه اعتماد ایدر ویاخود بر روشن چشم وبینادل اولان مرشده استناد ایدر ایمدی اکرچه کیم نادیده لر عصای استدلال ایله یول واررلر لکن خطا وزله ده واقع اولمق مقرر درامابینا چشم اولانه استناد ایلسه خطا ایتمیوب یولی روشن کوررلر ودوشوب سورچمکدن امین اولوب اول بینا چشمك چشم بیناسی اکا استناد ایلیان نابینایه چشم مرتبه سنده اولور ایمدی طریق مستقیمدن سورچامك ایچون روشن چشم دل اولان بر مرشده انقیاد لازمدر که حتی چشم دلك روشن اولوب یول کوره سن وراه راستدن چیقمیه سن بو بیت شریفده بو معنی دخی وجهدر که نابینا اولانلر اکرچه عصا ایله یول کورمشلردر لکن روشن دیده اولان خلقك حفظ وپناهنده در بو تقدیرجه خلق روشن دیده یه مضاف اولور ﴿ قاسم ﴾
کرچه در طور شریعت همه مأمورانیم * لیك در غور حقیقت همه مامیرانیم *
هست امیدی که بنا کاه بمقصود رسیم * که درین راه نرنجیم ونمی رنجانیم *

کرچه راه خطرست این توکل کفتیم * مرکب جان بسر کوی بلا میرانیم *
هست امیدی که بفریادرسی این جان را * آن زمانی که زهجران تواندر مانیم * مثلا ﴿ مثنوی ﴾ کرنه بینایان بدندی وشهان * اکر جهانده بینایان وشاهان اولمیه لردی ﴿ مثنوی ﴾ جمله کوران مرده اندی درجهان * جهانده اولان جمله کورلر مرده اولورلردی اکا بناء که چشم بینالر اولمدقجه ﴿ مثنوی ﴾ نه زکوران کشت آید نه درود * کورلردن نه زراعت وحراثت کلور ونه بیچوب خرمندن حصاد المق میسر اولور ﴿ مثنوی ﴾ نی عمارت نی تجارتهای سود * نه عمارت ایلمك ونه تجارت ومنفعته قادر اولور کذلك مزرعهٔ آخرت اولان دنیاده روشن چشم جان اولان انبیا ووارث حقیقتلری اولان اولیا اولمیدی مجرد ظاهرده قالان وباطندن آکاه اولمیان نابینالر جهل وضلالت وکفر وغوایتده قالوب نفس وشیطان النده هلاك اولورلردی وعمارت باطن ایدوب تجارت آخرت ایتمکه قادر اولمزلردی وثمرات طاعات وفواکه عبادات تناولندن محروم قالورلردی ایمدی مدار سعادت اخرویه انبیا واولیایه ایمان وانقیاد در پس طریق انبیا واولیادن خروج ایدوب ونور محمدی ومحبت ربانیه ایله کوکل کوزن مجلا ایتمین عقل ووهمنه اعتماد ایدوب ظن وقیاس ایله کندوبی مقتدای انام تخیل ایلیان نابینالر افناء عمر ایدوب چاه طبیعتده هالکین وراه ضلالتده غاوین اولوب بالاخره صدهزار حسرت وندامت ایله کتدیلر پس ای کورلر ﴿ مثنوی ﴾ کرنکردی رحمت وافضالتان * اکر سزه حق سبحانه وتعالینك رحمت وافضالی اولمیدی ویاخود خلیفة الله اولان انبیا واولیانك سزه مرحمت وشفقتلری اولمیایدی ﴿ مثنوی ﴾ درشکستی چوب استدلالتان * سزك استناد ایلدیککز چوب استدلالکز شکست اولوردی پس چوب استدلالکزی صیمیوب برقاج کون آنکله مکث ایتدیککز اهمال دکل بلکه امهال اولوب بودخی رحمت حقندر ویاخود عصایی سزه کمال رحمتدن ویردی که آنکله یوله واره سز وبعض نسخه ده بیت اولده اولان نکردی نون نافیه ایله اولمیوب باایله کر بکردی رحمت واقع اولمشدر ووجه اخیر اولدن انسبدر یعنی ای نادیده لر تحقیقا سز رحمت حقدن دورسز زیرا که حق تعالی سزه رحمت واحسان ایدیدی چوب استدلالکز شکست ایدوب سزه دخی نور چشم انبیا واولیادن بهره ونصیب ویروب بینا چشم ایدردی وحقیقت حاله واقف اولمغله قیاسات

واوهامدن قورتاروب مشاهده ومكاشفه ويردى ﴿ مثنوى ﴾ اين
عصاچه بود قياسات ودليل * بوعصا كه مذكوردر مرادنه اوله ديرسه
قياسات ودليلدر پس بوعصايى انلره كيم ويردى دير ايسك برموجب
(قل كل من عندالله) ﴿ مثنوى ﴾ آن عصا كه داد شان بينا جليل *
اول عصايى انلره كيم ويردى بصير وجليل اولان حضرت حق ويردى
اما عصاداد اولان پادشاه بى زوال عصايى جنك وجدال ايچون ويرمدى
بلكه عصاويرن كريمى بولمق وكورمك ايچون ويردى فاما ﴿ مثنوى ﴾
چون عصا شد آلت جنك ونفير * چونكه عصا يوله وارمق ايچون اولميوب
جنك ونفير وبحث وجداله آلت اولدى ﴿ مثنوى ﴾ آن عصار آخرد
بشكن اى ضرير * پس اول عصاى استدلالى خرد شكست ايله اى ضرير
﴿ مثنوى ﴾ اوعصاتان دادتاپيش آمديد * اول ارحم الراحمين الله سزه
عصاى استدلال ويردى تاكيم ايلرو كلديكز ﴿ مثنوى ﴾ آن عصا آن خشم
هم بروى زديد * اول عصايى هم غضب وكبردن عصاويرنه اورديكز
نتكيم حضرت مولانا دردنجى جلدده بيوررلر كه ﴿ مثنوى ﴾ بدكهررا
علم وفن آموختن * دادن تيغى بدست راه زن * تيغ دادن دركف زنكئ
مست * به كه آيد علم ناكس رابدست * علم وجاه ومنصب ومال
وقران * فتنه آمدر كف بدكوهران * حكم چون دردست كمراهى
فتاد * جاه پنداريد درچاهى فتاد * ره نمى داند قلاووزى كند *
جان زشت اوجهان سوزى كند * احمقان سرور شدستند وز بيم *
عاقلان سرها كشيده دركليم * حاصل كلام زهى كفران النعمه ونان
كورلك كه حق سبحانه وتعالى سزه عصاى استدلالى كنديك خلفاسى
اولان انبيا واوليايه تبعيت ايدوب انلرك يولنه كتمك ايچون احسان ايتمش ايكن
سز خشم وغضبه كلوب انواع بحث وجدال ايله عصاى استدلالى خلفاء حق
اولان انبيا واولياسنه اورديكز وورثهٔ انبيا اولان نيجه اوليايى اكفار ايدوب
قتلنه مبادرت ايتديكز پس وارث حقيقت نبى اولان اولياء اصفيايه جفاواذا
رسول عليه السلامه اذا كبيدر ورسول عليه السلامه دخى اذا (من آذانى
فقد آذى الله) موجبنجه حقه اذادر ﴿ قاسم انوار ﴾ خدايا چوندانى چه
فقه وچه معقول * بدوست راه نبردى مكو حديث فضول * ز آفتاب
جهانتاب عشق كرم شديم * فراغتيم ز عالم چه جاى رد وقبول *

سخن ز محدث وممكن مكوز واجب كو * حديث فرع نكويند عارفان اصول *
اكرچه كشتهٔ تيغ توام ولى درحشر * چه شكرها كه بدارد ز قاتل اين
مقتول * بدان كه علت غايى تويى ز ملك وملك * كه اهل حق ز حقيقت نكرده اند
عدول * هزار جان ودل قاسمى فداى توباد * كه مست جام هواى
توشد نفوس وعقول ﴿ مثنوى ﴾ حلقهٔ كوران بچه كارانديد *
اى كورلر حلقه سى واى ضريرلر زمره سى نه كارده ونه عملده سز يعنى اى
ظاهره اقرار ايدوب احوال باطنى انكار ايدن نابينالر اخر تيكزه نافع اولان كار
وعمله چونكه كندى رأى وفكر وظن وخيالكز ايله قادر دكلسز بارى
﴿ مثنوى ﴾ ديدبان را درميانه آوريد * مابينكزه روشن چشم جان
وظاهر وباطنى معمور وآبادان اولان وراثت حقيقت محمديه مظهريتنده قائم
بر مبصر وديدبان كتورديكز واكا اقتدا ايدوب طريق مستقيمه كيديكز واول
ولى كاملى وصلت حقه وسيله ابتغا ايدوب سر انجامكز سعادت وخيره
تبديل ايديكز اما كژفهم اولميه سنكه مراد حضرت مولانا بوابيات شريفه ايله
حاشا علوم ظاهره يى قدح دكلدر وظاهرى ترك ايدوب مجرد باطنى مراد
ايتمه مشدر زيرا انجق باطنى اختيار ايدوب ظاهرى انكار ايدنلر زنادقه
وملاحده در بلكه حضرت مولانانك مرادشريفلرى ظاهر ايله باطن بيننى
جمع ايدوب انجق ظاهره اقرار ايدوب باطنى انكار ايدن جاهل ونابينالردن
اولمقلغى كنديكه لايق وسزا كورمه ديمكدر ايمدى ظاهر ايله باطن
وشريعت ايله حقيقتى جمع ايدوب بودولت ابديه يه واصل اولمق ايسترسك
﴿ مثنوى ﴾ دامن اوكير كودادت عصا * انك دامننى طوتكه اول
سكا عصاويردى عصادن مراد فلاسفه وارباب نظر فكرينك دلائل
عقليه سيدر كه اصحاب تقليد اكا استناد ايدوب اثردن موثره ودليلدن
مدلوله ضريرانه يول بولمق ايسترلر بدر ايمدى دلائل عقليه وفلسفه يى
ترك ايدوب حضرت رسول عليه السلامك وحى الهى ايله بيورديغى احكام
سبحانيه واوامر ربانيه يه اقتدا ايله ووارث حقيقت محمديه اولان مرشد
كاملك دامن شريفنه تشبث قيل وسكا اعطا ايلديكى عصاى حكم طريقت
وسند قوى جذبه ومحبته استناد ايله شويله كه بونلره استناد ايتميوب تابع
نفس اوله سن ﴿ مثنوى ﴾ درنكر كادم چهاديد ازعصا * ونظر ايله
كور كه آدم عصادن نلر كوردى يعنى آدم عليه السلامه (ولاتقربا هذه الشجرة)

بيورلدقده وسوسهٔ ابليس ايله دلائل عقليه يه استناد ايدوب نهى
من بور تحريمى دكل بلكه تنزيهيدر والف لام جنس ايچون اولميوب
بلكه شجرهٔ واحدهٔ معهوده يه اشارتدر ديوب اكل كندم ايتمكله عصاى
استدلال عصيانه مبدل اولوب (وعصى آدم ربه فغوى) بيورلدى ونيچه
روزكار معاتب اولوب (ربنا ظلمنا انفسنا) ديو نيچه يوزيل اغليوب
بلالر چكدكدن صكره برموجب (فتلقى آدم من ربه كلمات) توبه سى قبول
اولوب (فتاب عليه انه هو التواب الرحيم) بيورلدى ايمدى سندخى
توبه واستغفار قيلوب احكام قرآنيه واحاديث نبويه نك معانئ لطيفه سن عقل
قاصركه او يدرميوب عقلكى فرمان الهى يه اويدر زيرا اوامر مرعيه
واحكام شرعيه ده ظن وعقلك مدخلى يوقدر لاسيما شرع شريفده عقله
مخالف احكام كثيرة الوقوعدر فاذا كان كذلك برموجب (عليكم بدين العجائز)
ترك تصرفات وهميه ايدوب اولا بلا توجيه وتأويل ظواهر نصوص
واخباره ايمان وانقياد ايدوب حقايق قرآنيه مرشد كامل تربيه سيله كشف
اولنجيه دكين ظاهردن تجاوز ايتمه واولياء كرام حقايق معانئ نصوص
واخبارى قياسات عقليه ايله بيلور صانمه انلر كشف وشهود مرتبه سندن
سويلر وحقيقت حالى نور محمدى ايله بيلور ايمدى هر مقلده تقليد ايتيوب
بر صاحب حقيقت اولان مرشد كامله اقتدا ايله والا ضلالته دوشمك مقرردر
و زنادقه وملاحده نك رأيلرى بودركه مطلقا ظواهر نصوص واخباردن
خروج ايدوب مجرد جانب تأويله كيدرلر وصلوة ووضو وحج وزكوتى
نفس وطبيعتلرنه موافق توجيه ايدوب عبادات بدنيه يى قالدررلر عياذا بالله
تعالى اما اولياء كرام وعشاق الهى اولا ظاهرلرينى اوامر ظواهر شرع
وسنته تطبيق ايدوب بدنلرينى احوط اولان مرتبه ده استعمال ايدرلر وكمال
تقوى وورع اوزره اولورلر وحق سبحانه وتعالينك هر احكامنده اولان
اسرار دقايق وحكم وحقايقنى نور جذبات ربانيه ايله كشفا وشهودا كوروب
ويقينا وحقا بيلوب ظاهرلرينى باطنلرينه وباطنلرينى دخى ظاهرلرينه طابق
النعل بالنعل توفيق وهموار ايدوب ملك وملكوتك سلطانى اولورلر وظن
وكماندن رها بولورلر ووضودن مجرد ال ويوز واياق يومق ايله قناعت
ايتميوب حقيقت ايله صلوته قريب اولمغيچون يوزلرين يودقده ماسوادندخى
كوكل يوزين يويوب والليرينى دنيادن چكوب واياقلرينى طريق مناهى

واغياردن منع ايدرلر وقالبلرينى كعبه يه وقلبلرينى قبلهٔ حقيقى اولان وجه
حقه دوندروب اقامت صلوة ايدرلر وحق سبحانه وتعالى قلبلرينه كشف
ايتديكى مقدار اسرار خفيه مشاهده قيلورلر مثلا كتاب اكسير السعادات
صاحبنه سر وضو وتيمم وغسلدن لايحه اولان اسراردن بعضيسى بودركه
بيورلر (اعلم ان الانسان اذا تغذى شيئا لبدل ما تحلل فاكثر الحكم فى انضاج
الغذاء الى ان يجعله خالصا ومنه جزؤ البدن الانسانى وثقلا وهو ما يدفعه الى
خارج للحرارة النارية اذ الانضاج والجذب والدفع والتفريق صفتها فكذلك
اذا احدث الرجل لابد ان يكون احداثه بما يحكم فيه النارية ولاجله شرع له
علاج بالماء او التراب اذ اطفاء النار يكون بهما فان الهواء يمدها فوجب به
الوضوء او الغسل او التيمم عند العجز عنهما اما الغسل ففى الجنابة لان الخارج
فيها وان كان متأثرا من الاجزاء النارية كالخارج فى الحدث لكن آخر ما تعلق به
ايضا من اجزاء الاركان هو الجزؤ النارى كما بين ولذلك قوى فيه حكم النار
فشرع لاجله غسل ظاهر جميع البدن بالماء لان ازالة الانحرافات الآثار النارية
عنها والخارج فى الحدث آخر ما تعلق به الاجزاء الترابية او الهوائية او المائية
فلذلك فى ازالة الانحرافات النارية الواقعة بسببه غسل الوجه والاطراف
ولم يكن فيه احتياج الى النية اذ الماء بالطبع مضاد للنار ومضعف اثرها لانه
بارد رطب وهى حارة يابسة واما التراب فبارد يابس وليس بمضاد من كل
وجه لها فاحتيج به فى التيمم الى النية ليقوى بها ازالة قوتها واما الاكتفاء
فى الجنابة ايضا بالتيمم قدر ما يتيمم فى الوضوء لانه لما تبين ان التراب انما يقوى
بالنية لا بالاستيعاب ولذلك لا يمسح الارجل فى الحدث ايضا كفى فى تطهير البدن
عن الانحرافات النارية) الى آخره ايمدى اسرار وضودن اولان سر مزبور
مرتبهٔ ادنى درپس لازم اولان اوامر شرع شريفى هركس نفسنده
اجرادر ﴿ عطار ﴾ شريعت رهنماى سالكان شد * نمود ديد جمله
واصلان شد * شريعت كوش داراى عالم دل * كز ومقصود خودبينى
تو حاصل * ز نور شرع يابى جان جانان * كه بعد هر غمى شاديست
آسان * ز نور شرع مه بگداخت هرماه * كه تابو يى بردر شرع اين
راه * شريعت ايمنى وساكنى است * كه با نور خدايى هست پيوست *
ز شرع مصطفى مگذر زمانى * دمادم تا كنى ازوى بيانى * چو راه شرع
بسيارى خدايى * تو وا و هردو يكى نى جدايى * ره شرع محمد رو بحق رس *

كه جزحق مى نه بينى نيز توكس * درين درياممان و بكذرازوى * مكن مستى بيكد وجام پرمى * اكرخمخانهارا نوش دارى * سردكر خويشتن باهوش دارى * مكن بدمستى اندر روى دريا * مشو بيخود در ون بحر و برآ * بقدر خويشتن بايد زدن لاف * كه كنجشكى نداندرفت تاقاف * ايمدى شيخ عطارعليه رحمة الغفارك كلمات قدسيه لريله عامل اولوب ومعجزات انبيايه عن صدق وخلوص ايمان كتوروب ﴿مثنوى﴾ معجزهٔ موسى واحمد رانكر * حضرت رسالت پناه حبيب الله عليه صلوات الله وحضرت موسى كليم عليه سلام الله معجزه سنه نظر ايدوب كوركه ﴿مثنوى﴾ چون عصا شدمار واستن باخبر * برموجب (قال القها ياموسى فالقاها فاذاهى حية تسعى) عصاى موسى نيجه مار اولدى و برفحواى حديث شريف مذكوراستن حنانه نيجه باخبر اولدى آمنا وصدقنا ﴿مثنوى﴾ ازعصا مارى بدازاستن حنين * عصادن برمار عظيم وستوندن انين وحنين ظاهر اولدى ﴿مثنوى﴾ پنج نوبت مى زنداز بهر دين * مانند ستون اولان مناره قيام دين ايچون بهريوم بش نوبت اورر يعنى عصاى موسانك حيه اولديغنى كورميوب وستون حنانه نك حنين وانين ايلديكن ايشتمدكسه مانند ستون اولان مناره دن بانك اذانى استماع ايله كه كونده بش كره مؤمنينى صلوته دعوت ايدر پس ستوندن مناره مراد اولنوب ذكر محل ارادهٔ حال ومسببك حالى سببه اسناد اولنمشدر فى الحقيقه اقامت صلوات خمس ايچون كونده بش كره اذان حضرت رسالت پناهك معجزهٔ باهره وبينهٔ ظاهره لرندندركه الى يوم القيام دائمه وقائمه در وستون حنانه نك آه وانيندن مناره لرده اوقونان اذانلر مستمرا استماع اولنديغى جهتدن اعظمدر ايمدى اى طالب شريعت وسالك راه طريقت ﴿مثنوى﴾ كرنه نامعقول بودى اين مزه * مزه لذت معناسنه دريعنى اكربولذت شريعت وحلاوت طريقت عقله مخالف اولسيدى ﴿مثنوى﴾ كى بدى حاجت بچندين معجزه * بوقدر معجزه يه نچان حاجت اولوردى زيرا شرايع انبيا عقلا نامنده اولان لايعقللرك عقلنه مخالف كورنمكله انلرى تبكيت وتعجيز وطريق حقه دعوت ايچون انبياء عظام معجزات كثيره اظهاريله مأمور اولوب شق قمر واحياء اموات وعصايى حيه وحجردن تولد ناقه وآتشك طبيعتندن ازالهٔ احراق ايدوب بونك امثالى انواع معجزه كوستردیلر واحكام الهيه

ماوراى عقل معاشده اولديغن بونكله بيلدرديلر بوخسه ماوراى عقلده اولميدى هرعاقل وحكيم نبى وهرعابد وزاهد مرشدراه هدى اولوب نبى كلمكه ومرشدك ارشادنه احتياج قالمزدى وموافق عقل اولان اشيا مطلقا مقبول ومخالف عقل اولنلر دخى نامقبول اولوردى حال آنكه شريعت مطهره ده عقله مخالف نيجه شيلر مسنون ومشروع وموافق عقل اولان نيجه شيلر دخى مردود ونامشروعدر زيرا عقل انبيا واولياغيريلرك عقلى كبى مقتضالرى بردكلدر الحاصل شرع شريفك عقل عوام ادراك ايلمديكى احكام كثيره سى واردر وانبياء عظام مطلقا اقتضاء عقل اوزره معبوث اولمامشلردر اكرعقل وادراكدن خارج بركارلرى اولميدى عقلانامنده اولنلرك بريسى انبيايه انكار وعداوت اوزره اولمزدى اكابناء كه ﴿مثنوى﴾ هركه معقولست عقلش مى خورد * هرنه معقولدر عقل آنى يريعنى قبول ايدر ﴿مثنوى﴾ بى بيان معجزه بى جزر ومد * معجزه بيان اولنمقسزين وجزر ومد وكش ومكش سزوزياده ونقصانسز ايمدى اى نورديده ﴿مثنوى﴾ اين طريق بكرنامعقول بين * بوماوراى عقلده اولان طريق بكرى كور وياخود طريق بكرى لاجرم عقله مخالف كور طريق بكردن مراد اولياء كرامك طريقتلرينه دخى اشارت اولنسه جائزدر وحضرت مولانا كندى طريقتلرينه تلميح ايتمك ملحوظدر وطريق انبيادخى اوليانك اقتدا ايتديكى طريقدر ﴿مثنوى﴾ دردل هرمقبلى مقبول بين * بوطريق بكرى هربرمقبلك قلبنده مقبول كور اكرچه مدبر وبى دولت اولنلرك قتنده مشكوك ايسه مقبل وسعادتمند اولنلرك عندنده مصدق ومقبولدر پس نطق جمادات وتسبيح نباتات دخى بوقبيلدن اولوب عقل وفراسته بيلنمز الاكشف وعيان وشهود ووجدان ايله بيلنور پس طريق اسلمده اولان مؤمنين موحدين (آمنت بالله وبماجاء من عندالله على مراد الله وآمنت برسول الله وبماجاء من رسول الله) ديوب صدقله اقرار ايدرلر والله ورسولنك امرينه مخالف راه ضلالته كتميوب نفس وطبيعت حكمندن وعقل عقال بندندن خلاص اولورلر وقيد عقول فلاسفه ومحبوس طبيعت مظلمه اولنلرى مولانا جلال الدين رومى طائفهٔ جنيانه تشبيه وتمثيل وحيوانات وهوامدن ووحوش وسباعدن كنايه ايدوب بيورررلركه ﴿مثنوى﴾ همچنان كز بيم آدم ديو ودد * انجلين كه بنى آدم خوفندن شيطان وسباع ﴿مثنوى﴾

در جزایردر رمیدند از حسد * اورکدیلر وحسدلردن محیطده اولان جزیره لر
وصعب وبیشه زار جبال راسیاته قاجدیلر وانده قرار ایتدیلر ❊ مثنوی ❊
هم زبیم معجزات انبیا * هم انبیا علیهم السلامك معجزاتی خوفندن ❊ مثنوی ❊
سر کشیده منکران زیرکیا * منکران ومنافقان کیا التنه باش چکمشلر کیا اکرچه کیم
اوت معناسنه‌در لکن بو محلده پردهٔ طبیعت وحجبات نفسانیه‌دن عبارتدر
یعنی حیوانات وحشیه خوف صیاددن نباتات التنه کیروب اختفا ایلدکلری
کبی اول خرکوش هوشلی اولان لایعقللر دخی شریعت مطهره‌نك باز بلند
پروازی خوفندن کیاه ضعیف مثابه سنده اولان لباس طبیعت ومذاهب باطله لری
التنده اختفا ایدوب نابود وناپیدا اولمشلردر وکفرلرین ستر ایدوب صورت
اسلامیه‌ده کورنمشلردر ❊ مثنوی ❊ تا بناموس مسلمانی زیند * تاکه
مسلمانلق ناموسیله زندکانی ایده‌لر یعنی لباس مسلمانی کیوب وکلمهٔ شهادتی دل
او جندن سویلیوب کفرلرین ابطان ایتمکله شیران شریعت اولان علماء دین
یوسلرین دریده قیلیوب میان مسلمانانده دیرلك ایده‌لر ❊ مثنوی ❊
در تسلس تا ندانی که کیند * تاکه زرق وریا وخدعه وسالوسلق پرده‌سنده
ستیر اولمغله بلمیه سنکه کیملردر ونه قورد باشلو قیونلردر ونه یرتجی جانورلردر
فرق ایتمیه سن بو منافق ومرایی وحیله کار سالوسلر ❊ مثنوی ❊ همچو قلابان
بران نقد تباه * شول قلابلر کیدرکه اول تباه ویباب اولان نقدا وزرینه ❊ مثنوی ❊
نقره می مالند ونامی پادشاه * کومش یالدز سوررلر وپادشاهك نامنی سکه
اوررلر یعنی صلاح وتقوی اوزرینه کورینوب ودوداغن اوینادوب
ودلین دپره‌دوب وقیام وركوع وسجودده کورینوب اظهار علم ومعرفت ایدرلر
حتی قلب زراندودلری بین الناس رواج بولوب خلق نقرهٔ خاص وزر خالص
کبی مؤمن صادق بلکه مرشد حق بیله‌لر پس بو مکار وحیله کارلرك
وشرع ودینی قویوب عقل وفلسفه‌یه تبعیت ایدنلرك ❊ مثنوی ❊ ظاهرا
الفاظ شان توحید وشرع * اکرچه الفاظ وعبارتلری توحید باری وشرع
شریف اوزرینه در ولکن ❊ مثنوی ❊ باطن آن همچو در نان تخم صرع *
انك باطنی اتمك ایچنده اولان دلوجه بغدای کبیدر یعنی بحسب الحقیقه
والمعنی شرك جلی وخلاف شرعدر پس انلرك نان عبارتن یوب وکتابلرین
مستمرا مطالعه ایتمکله لذت حاصل ایتسك عقل سلیمك ازاله ایدوب طریق
مستقیمدن خروج ایدرسن وابلیس یولنه کیدرسن ❊ کلشن ❊ حکیمان

کاندرین کردند تصنیف * چنین کفتند در هنکام تعریف * که چون حاصل
شود در دل تصور * نخستین نام او باشد تفکر * وزو چون بکذری هنکام
فکرت * بود نام وی اندر عرف عبرت * تصور کان بود بهر تذکر * بنزد اهل
عقل آمد تفکر * زترتیب تصورهای معلوم * شود تصدیق این مفهوم مفهوم *
مقدم چون پدر تالی چو مادر * نتیجه هست فرزند ای برادر * ولی ترتیب مذکور
ازچه وچون * بود محتاج استعمال قانون * حکیم فلسفی چون هست حیران *
نمی بیند ز اشیا جز که امکان * ز امکان می کند اثبات واجب * ازان
حیران شد اندر ذات واجب * دو چشم فلسفی چون بود احول *
ز وحدت دیدن حق شد معطل * کلامی کو ندارد ذوق توحید *
بتاریکی درست از غیم تقلید * در و هرچه بکفتند از کم وبیش * نشانی داده‌اند
از منزل خویش * منزه ذاتش از چند وچه وچون * تعالی شانه عما یقولون *
ره دور و درازست این رها کن * چو موسی یکزمان ترك عصا کن * درآ در وادی
ایمن زمانی * شنوانی انا الله بی کمانی * الحاصل ❊ مثنوی ❊ فلسفی را زهره نی
تادم زند * فلسفینك زهره سی یوقدر که حتی دم اوره یعنی انکار شریعت
ایدوب دلائل عقلیه ایله مباحثه ایتمکه قادر اوله ❊ مثنوی ❊ دم
زند دین حقش برهم زند * زیرا دم اوررسه دین حق اول فلسفی یی بر برینه
اورر وخرد وخشخاش ایدر یعنی اظهارا انکار ایدرسه علماء دین اکا شریعت
قلیجن اوروب قتل ایدر اما کندیلری عاقل مرتبه سنده ظن ایدن اول
فلاسفهٔ لا یعقل عجبه جهل وضلالت وطرفه جنون وحماقتدر که تسبیح
جمادات ونباتاتی انکار ایدر ودرلو درلو تزییفات وترهات سویلر حال آنکه
❊ مثنوی ❊ دست وپای او جماد وجان او * انك دست وپایی جماددر وانك جانی
❊ مثنوی ❊ هرچه کوید آن دودر فرمان او * اول جماد اولان ید
ورجلنه هرنه دیرایسه اول جانك فرمانندە درال وآیاق که حیات اولمسه
جماد ولاشه در پس مدبر بدن اولان روح جسمه نفخ اولندقده حرکت
وجنبش ایدوب جان نه حکم ایدرسه انك امرینه کوره ایش ایدوب یوری
دیرسه یورر اور دیرسه اورر ولسانی برکوشت پاره ایکن انواع لغاتله
سوز سویلر وجوارحندن هر بری برکونه حرکت ایدر وکوزی کوروب
قولاغی ایشتمکه بشلار وجان بدنه حکم ایتمکدن معزول اولوب حق جل وعلا
اعطا ایلدیکی روح منزل مکتسبینه روان اولدقده بدن جماد اولوب

ال طوتمز وآیاق یوریمز وکوز کورمز وقولاق ایشتمز وزبان سویلمز اولور
پس بدنه خواص مزبوره‌یی احسان ایلیان اول قادر مطلقه احجار واشجاری
سویلتمك نیچون مستبعد اوله بزم نطق وکفتارمز ایله جمادات ونباتاتده
خلق اولنان نطق وکفتارده حقك قدرتنه کوره نه فرق واردر بو وجهله
اولان انکار واستبعاد دکلدر الاغایت بلاهت ونهایت جهالت ومحض
غوایتدندر ﴿ مثنوی ﴾ بازبان کرچه که تهمت می نهند. * فلاسفهٔ بد
سرشتلر اکرچه زبان ایله نطق جماداته تهمت قورلر یعنی تسبیح اشجار
واحجاری انکار ایدرلر ولکن ﴿ مثنوی ﴾ دست وپاها شان کواهی می
دهند * انلرك دست وپالری نطق جماداته لسان حال ایله دنیاده شهادت
ایدرلر یعنی دست وپا وبلکه جمله اعضای فلسفی لسان حال ایله‌ای حقدن
قورقمز وپیغمبردن اوتانمز بی یقین نیچون کفر ایله طغیان ایدوب بنی آخرتده
ناره ادخال ایدرسن ومنکر تسبیح جمادات اولورسن چونکه عقل وادراك
ادعا ایدرسن بزم حالیمزی فکر وتدبر ایدوب کورسك که بز جمادات ایکن اول
قادر مطلق جانی بزه حاکم ایلیوب هرنه فرمان ایدرسه بالضرورة بیوروغن
طوتوب ایشین ایدرز پس بزم حالیمز جماداتك حالی دکلیدر جمادات
سائره‌یی جان جان اولان حضرت حق وفیاض مطلقه نسبت نیچون
کندی حالکدن قیاس ایلمزسن وطریق حق وعقل سلیمی قویوب
تسویلات شیطانیه ایله راه ضلاله کیدرسن باری جانك عذاب الیمه کرفتار
اوله‌جغنه تأسف یمزمیسن سن برمنیٔ مردار ایکن حق تعالی سنی انسان
ایدوب وعدمدن وجوده کتوروب نطق وادراك ویرمدیمی پس جماد
ونباته نطق ویرمکه‌نه سبیدن عاجز اولوریف سنك عقل وادراکك‌ه ای
نادان دیوب دست وپا دنیاده بو وجهله شهادت ایدرو یوم حسابده برموجب
(الیوم نختم علی افواههم وتکلمنا ایدیهم وتشهد ارجلهم بما کانوا یکسبون)
فحوای کریمی اوزره حق سبحانه وتعالی انلرك اغزلرین ولسانلرین مهرلیوب الری
وآیاقلری نطق صریح ایله فصیح وبلیغ تکلم ایدوب کسب وعملری هرنه
ایسه نقیر وقطمیر شهادت ایدرلر دنیاده لسانی سویلدن پادشاه آخرتده دست
وپایی سویلدر (آمنا وصدقنا ایمانا یقینیا وصدقا حقا عیانیا ﴿ سبحهٔ جامی ﴾
حمد خدایست که ازکلك کن * بر ورق باد نویسد سخن * عقل درین عقده
زخود کشته کم * کرده درین فکر سررشته کم * عجز به ازهردل دانا که هست *

بردرآن حی توانا که هست * تازه کن جان نسیم حیات * کارکر کار
که کائنات * ساخت چوصفش قلم ازکاف ونون * شد بهزاران رقش رهنمون *
سطر نخست ازورق این سواد * قدس نژادان تجرد نهاد * مایهٔ ایشان
زهیولی بری * پایهٔ ایشان زصور برتری * جیب بقاشان زفنا سوده نی *
دامن شان زآب وکل آلوده نی * ناشده اقلیم دوام وثبات * تنك برایشان
زحدود جهات * سطر دوم نه فلك لاجورد * کردیکی نقطه همه تیز کرد *
کوشش ایشان به پیام وسروش * کردش ایشان زسر عقل هوش *
برده بچوکان ارادت همه * کوی زمیدان سعادت همه * سطر
سوم نیست بجز چار حرف * درج بهر چار رموز شکرف * نقش
نخستین چه بود زان جماد * کزحرکت بردر اوایستاد * کان که بود خازن
کنجینه اش * ساخته پرلعل وکهر سینه اش * نوبت ازین پس به نبات آمده
چابك وشیرین حرکات آمده * بر زده از روزنهٔ خاك سر * برده بیك چند
برافلاك سر * چتر برافراخته ازبرك شاخ * ساخته پرسایه نشین جافراخ *
کاه فشاندز شکوفه درم * کاز میوه شده خوان کرم * جنبش حیوان شده
بعد از نبات * کشته روان در کلش آب حیات * ازره حس برده بمقصود بوی *
پویه کنان کرده بمقصود روی * خاتمهٔ این همه هست آدمی * یافته زو کار
جهان محکمی * اول فکر آخر کار آمده * فکر کن کار کزار آمده * بر کفش از عقل
نهاده چراغ * داده زهر شمع چراغش فراغ * کارکنان داده بعقل ازحواس *
کشته بهر مقصد ازآن ره شناس * تابمدد کاریٔ ایشان خرد * پی بشناساییٔ
مبدع برد * چیست به بند دکر بندکی * بندکی شد مایهٔ صد زندکی * جامی اکر زنده
دلی بنده باش * بندهٔ این زندهٔ پاینده باش * بند کیش زندکی آمد تمام * زندکی
این باشد وبس والسلام * ایمدی ای مؤمن مقبل مولانا جامی علیه رحمة البارینك
بو کلمات لطیفه‌لرندن حصه منداولوب کندی حالکی اکله والله ورسولنه صدقله
ایمان کتوروب معجزات باهرهٔ نبویه‌دن بر معجزهٔ عجیبه‌یی دخی جان قولاغیله دیکله

﴿ اظهار معجزهٔ پیغمبر علیه السلام بسخن آمدن سنك ﴾
﴿ ریزه دردست ابوجهل علیه اللعنة وکواهی دادن ﴾
﴿ سنك ریزه برحقیقت محمد علیه السلام برسالت او ﴾

حضرت رسول علیه السلامك اظهار معجزه ایتمه‌سنك بیاننده در که
ابوجهل لعینك النده خرده طاش پاره جکلری سوزه کلمك ایله وحقیقت

محمديه و رسالتنه شهادت ايتمكله معجزه كوستردی ❊ مثنوی ❊ سنكها
اندر كف بوجهل بود ❊ روايت اولنور كه كونلرده بر كون ابوجهل
لعينك النده طاشلر وار ايدی واحجار مزبوره يی آوجی ايچنده المقدن
مرادی حضرت رسول عليه السلامی تجربه وامتحان ايدی پس حضور
رسول عليه السلامه كلوب ❊ مثنوی ❊ كفت ای احمد بكو اين چيست
زود ❊ ای احمد بو آوجم ايچنده اولان نه در تيز سويله ديدی ❊ مثنوی ❊
كر رسولی چيست در مشتم نهان ❊ اكر رسول صادق ايسك آوجمده
نهان اولان ندر ❊ مثنوی ❊ چون خبر داری زراز آسمان ❊ چونكه
آسمانك رازندن خبر طوتارسن يعنی چونكه عالم ملكوت وجبروت وعرش
وكرسی وجنت ونار وبعد الممات هر برمز حيات بولوب (فريق فی الجنة
وفريق فی السعير) ديوب مغيباتدن سويلرسن ايمدی سوزكده صادق ايسك
حالا آوجمده اولانلری بيل ديدی پس حضرت رسالت پناه اول لعينه
خطاب ايدوب ❊ مثنوی ❊ كفت چون خواهی بكويم آن چهاست ❊
بيوردیلر كه ای ابوجهل نيچه ايسترسك آنی می ديلرسنكه الكده اولانلر
ندر سويليم ❊ مثنوی ❊ يا بكويند آن كه ما حقيم وراست ❊ ياخود
آوجكده اولان اشيا سويليه لر كه بز حق رسولز وصادق وراستز
بوكا شهادت ايليه لر ❊ مثنوی ❊ كفت بوجهل اين دوم نادر ترست ❊
ابوجهل ايتدی بو ايكنجی وجه نادر ركدر يعنی درون كفمده اولانلر
نطقه كلوب سكا شهادت ايلمك زياده عجب رك وعقلدن بعيد ركدر
❊ مثنوی ❊ كفت آری حق از آن قادر ترست ❊ حضرت مقدس
نبوی بيوردیلر كه بلی اول بطن كفكده اولان شيلر تكلم ايتمك اغربدر
ولكن حق جل جلاله نطقه اقتداری اولميان اشيايی نطقه كتورمكدن
دخی زياده قادر تردر وجمادی انطاق دكل بلكه جميع علومی اكا بالفعل
اعطا ايدوب سويلسه حق تعالی بوندن دخی زياده قادر در وقدرتنه
نهايت يوق بر پادشاه مقتدر در ديوب بو سوزده ايكن ❊ مثنوی ❊
ازميان مشت او هر پاره سنك ❊ ابوجهلك آوجی ايچنده اولان هر سنك
پاره سی ❊ مثنوی ❊ در شهادت كفتن آمد بی درنك ❊ بلا تأخير وتوقف
كلمهٔ شهادت ديمكلكه كلدی ولسان فصيح وكلام بليغ ايله نطق ايدوب
❊ مثنوی ❊ لا اله كفت والا الله كفت ❊ لا اله ديدی والا الله ديدی

❊ مثنوی ❊ كوهر احمد رسول الله سفت ❊ احمد رسول الله ديمك
كوهرينی دلدی الحاصل اول سنك ريزه لر اشهد ان لا اله الا الله واشهد
ان محمدا رسول الله ديو اعلان كلمهٔ شهادت ايتمكله رسالت مصطفی
عليه من صلوات الله اوفايه شك وكمانده اولانلر شرك شرك ودركهٔ ناردن
نجات بولوب هر بری كلمهٔ شهادت كتوروب مؤمن موحد اولديلر ولكن
(ومن لم يجعل الله له نورا فماله من نور) نص كريمنك وفقنجه اول ملعونك
كفر وعنادی زياده اولوب ❊ مثنوی ❊ چون شنيد از سنكها بوجهل
اين ❊ چونكه ابوجهل لعين اول سنك ريزه لردن بو شهادتی ايشتدی
وبو معجزه يی كوردی ❊ مثنوی ❊ زد زخشم آن سنكها بر زمين ❊
غضبندن اول سنك ريزه لری يره اوردی وقسوة قلبده حجاره دن اشد اولان
اول مردود لعين ❊ مثنوی ❊ كفت نبود مثل تو ساحر دكر ❊
سنك مثلك بر ساحر ديكر اولمز ديدی ❊ مثنوی ❊ ساحران را سر تويی
وتاج سر ❊ ساحرلرك باشی وسرتاجی سنسن ديوب حق سبحانه وتعالينك
باب رحمتندن يوز دوندروب ملعون ابدی اولدی ايمدی ❊ مثنوی ❊
خاك بر فرقش كه بد كور ولعين ❊ طپراق اول ملعونك باشنه كه كور
ولعين ايدی ❊ مثنوی ❊ چشم او ابليس آمد خاك بين ❊ انك جسمی
ابليس كبی خاك بين كلدی يعنی ابليس آدمده اولان نور تجلی‌ء كورميوب خاك
بين اولمغله سجده ايتمديكی كبی ابوجهل لعين دخی نور محمدی يی كورميوب
كور اولمغله ايمانه كلمدی وشيطاندن بدتر اولدی ❊ نعت نبی از سبحهٔ
جامی عليه الرحمه ❊ اختر برج شرف كائنات ❊ كوهر درج صدف
ممكنات ❊ جنبش اول زمحيط قدم ❊ سلسله جنبان وجود از عدم ❊ تا نه
نظر بر قدش انداختند ❊ قائمه عرش نيفراختند ❊ خندهٔ او جان بجهان
در دميد ❊ منصب احيا بمسيحا رسيد ❊ برق وی از وادیٔ موسی بجست ❊
لمعهٔ نور آمد از آتش بدست ❊ قامت طوبی زقدش سايه ايست ❊ سدره
زكاخ شرفش پايه ايست ❊ رشحهٔ جام كرمش سلسبيل ❊ مرغ هوای
حرمش جبرئيل ❊ نور مبين ناصيهٔ پاك او ❊ حبل متين خلقهٔ فتراك
او ❊ او چو خور صبح وی است آفتاب ❊ صبح زخورشيد بود نوریاب ❊
كرنه فروغی زرخش يافتی ❊ صبح وی اين نور بكجا تافتی ❊ هست
درين دائره رسم درست ❊ تابش مهر از پس وصبح از نخست ❊ نورفشان

اوست چه پیش وچه پس * منبع انوار همین اوست وبس *
جامی از آلایش خود دورباش * ذره صفت غرقهٔ این نور باش

﴿ بقیهٔ قصهٔ مطرب و پیغام رسانیدن امیرالمؤمنین ﴾
﴿ عمر رضی الله عنه با اوانچه هاتف آواز داد ﴾

مطربك بقیهٔ قصه سی وامیرالمؤمنین عمر رضی الله عنهه پیغام ایرشمه سی
بیانندهدر اول نسنه ایله که اکا هاتف آواز ویردی ﴿مثنوی﴾ بازکرد
وحال مطرب کوش دار * ای مستمع حصه مند ذکر اولنان معارف
وحقایقدن رجوع ایدوب مطربك حالنه کوش طوت ﴿مثنوی﴾
زآنکه عاجز کشت مطرب زانتظار * زیرا که مابینده مناسبات ایله معارف
کثیره کتورلمکله مطرب انتظاردن عاجز اولدی یعنی قصهٔ مطربی
استماعه طالب اولنلر زیاده انتظار چکدی ویاخود پیر مطرب کورستانده
تضرع ونیاز ایدوب انتظاردن عجزه واردی و (یا مجیب المضطرین) دیو
مناجات ایلدی پس برموجب (اجیب دعوة الداع اذا دعان) ﴿مثنوی﴾
بانك آمد مر عمر را کای عمر * حضرت حق وقادر مطلقدن امیرالمؤمنین
عمر رضی الله عنهه منامده ندا کلدیکه ای عمر ﴿مثنوی﴾ بندهٔ مارا ز حاجت
باز خر * بزم بندهٔ خاصمزی حاجتدن کیروصاتون آل ﴿مثنوی﴾ بندهٔ داریم
خاص ومحترم * خاص ومحترم ومقرب ومکرم بر بنده طوتارز ﴿مثنوی﴾
سوی کورستان تو رنجه کن قدم * ای عمر کورستان سمتنه سن قدم
رنجیده ایله ﴿مثنوی﴾ ای عمر برجه زبیت المال عام * ای عمر خوابدن
قالق ومجلا بیت المال عامه دن ﴿مثنوی﴾ هفتصد دینار درکف نه
تمام * کفکه تمام یدیوز فلوری قو ﴿مثنوی﴾ پیش او بر کای تومارا
اختیار * اول دینار معدودی انك حضورینه ایلت وبووجهله تسلیت ویرکه
ای عبد محترم سن بزم مختار وبرکزیده مزسن ﴿مثنوی﴾ این قدر بستان
کنون معذوردار * شمدیلك بومقداری آل معذور طوت ﴿مثنوی﴾
این قدر از بهر ابریشم بها * بوقدر زرسکا ابریشم بهاسی ایچوندر
﴿مثنوی﴾ خرج کن چون خرج شد اینجا بیا * بونی خرج ایله چونکه
خرج اولدی بورایه کل ﴿مثنوی﴾ پس عمر زان هیبت وآواز جست *
پس عمر رضی الله عنه اول آوازك هیبتندن صیچرادی ﴿مثنوی﴾ تامیانرا
بهر این خدمت ببست * حتی فرمان اولنان بوخدمتدن اوتری

بل باغلادی وبلا تأخیر وتوقف ﴿مثنوی﴾ سوی کورستان عمر بنهاد رو *
عمر رضی الله عنه کورستان جانبنه یوز قودی یعنی مقابر سمتنه عزیمت ایلدی
﴿مثنوی﴾ در بغل همیان دوان در جست وجو * قولتوغنده یدیوز
دینار ایله همیانچه جست وجوده پویان ودوان اولدی ﴿مثنوی﴾ کرد
کورستان دوانه شد بسی * کورستان حوالیسنی چوقلق یلیجی اولدی
وخوابده سفارش اولان عبد محترمی تجسس ایلدی ﴿مثنوی﴾ غیر
این پیر اوندید انجا کسی * کورستانده بوپیرچنکیدن غیری برکیمسه کورمدی
﴿مثنوی﴾ کفت این نبود دکرباره دوید * عمر رضی الله عنه کندی
کندی یه ایتدی رؤیاده سفارش بیوریلان عبد خاص درکاه احدیت بو دکلدر
بلکه غیری دردیوب برقاچ کره دخی اول اطرافی جست وجو قیلدی بالآخره
﴿مثنوی﴾ مانده کشت وغیر این پیر اوندید * یوریلوب عاجز اولدی
واول پیردن غیری دیار کورمدی پس کمال تعجب ایدوب ﴿مثنوی﴾ کفت
حق فرموده مارا بنده ایست * کندی یه ایتدی حق سبحانه وتعالی خود
بیوردیکه بزم ایچون مخصوص بر بنده واردرکه ﴿مثنوی﴾ صافی
وشایسته وفرخنده ایست * صافی وشایسته واحکام نفسانیه دن قورتلمش
قلبی مجلا فرخنده بودر تقدیرجه بحسب الظاهر ﴿مثنوی﴾ پیرچنکی کی
بود خاص خدا * پیرچنکی قچان مرد خاص خدا اولور زیرا حق سبحانه
وتعالی کتاب کریمنده (وانهم عندنا لمن المصطفین الاخیار) بیوروب
مصطفون واخیار ایسه شول مقام صفا اربابیدرکه (اخلصهم الله عن کدر
التفرقة بخالصة وصافاهم بعد ما صفاهم) دیو تعریف اولنمشدر صفا ایسه
کدردن برائت ایچون اسمدر وکدردن برائت تلونك سقوطیدر علی الخصوص
صفانك مرتبهٔ اولاسی صفاء علم شریعت وسنت رسوله متابعتدر زیرا عبد خدا
اول علمك برکاتیله آداب واخلاق نبی علیه السلام ایله مؤدب اولوب انك
طریقنی عبد مز بوره اول علم شریف بیلدرر وطریق تحقیقك سلوکن علم مز بورك
صفاسیله تهذیب ایدروغایت جدی اول کوسترر (کما قیل ان الله عبادا یریهم
فی بداياتهم ما فی نهاياتهم فان غاية الجد هی نهاية السلوك وانفضاؤه الی
حد الجمع بالفناء فی الحق وهم اهل الصفاء یرزقهم الله بصحة المتابعة نور البصیرة
ويبصرهم نهاية الحقيقة فی اوائل سلوك الطريقة) ولاسیما عبد خدا حضرت
احدیته اولان قصدنده همتنی ذکر اولنان صفاء علمله تصحیح ایدر (لان العباد

مطلب
در تحقیق صفا
فی المرتبة الاولی

اذالم يقفوا بالعلم والبصيرة على المقصد لم تصح همتهم فى جعله بين اعينهم
والقصد اليه بدون الالتفات الى غيره من المقامات والمراتب وان كانت عالية
فاذا كان كذلك) بو پیرچنکینك خود حالا النده چنکی باشنك التنده بالینی اولمش
وچنك چالار كن اویومش قالمش پس بو مطرب نه وجهله عبد صاف وشایسته
اولور ❊ مثنوی ❊ حبذا ای سر پنهان حبذا * نه محبوب سن ای
سر پنهان نه لطیف وخوبسن یعنی نه عجب خوبسن كه بو عبد مستمندك
صورت ظاهره ده عاصی وجانی نمایشنده ایكن اكابنده‌ٔ خاصم دیرسن وصاف
وفرخنده وجوار قرب احدیته شایسته قیلورسن دیوب كمال یقین حاصل
اولمغیچون اهتماما ❊ مثنوی ❊ بار دیکر کرد کورستان بکشت * بر كره
دخی اطراف كورستانی كشت وكذار ایلدی ❊ مثنوی ❊ همچوآن
شیر شکاری کرد دشت * اول شكار صید ایدیجی شیر اطراف صحرایی دور
ایلدیکی کبی ❊ مثنوی ❊ چون یقین کشتش که غیر پیر نیست *
بعد تمام الاهتمام چونكه عمر رضى الله عنهه یقین حاصل اولدیكه اول پیر
چنكیدن غیری كس یوقدر ❊ مثنوی ❊ کفت در ظلمت دل روشن
بسیست * كندی یه ایتدی حقا ظلمتده روشن دل بغایت چوقدر یعنی (اولیائی
تحت قبابی لایعرفهم غیری) حدیث شریفنك فحواسنجه قباب ملامت واغطیهٔ
كراهتده حقدن غیرینك بیلدیكی اولیا واصفیا زیاده چوقدر پس بو پیر روشن
سیرت وملامی صورت تحقیق اول طائفهٔ صفا سیرتدندر فى الحقیقه
❊ شعر ❊ بو كون میدان عشق ایچره شو كیم مرد ملامتدر * تعلقدن
خلاص اولدی یری انك سلامتدر * ملامت خرقه‌سن زاهد انكیچون اختیار
ایتمز * دکل هر کشی یه لایق بو بر عالی علامتدر * دیوب ❊ مثنوی ❊
آمد و باصد ادب انجا نشست * حضرت عمر اول پیر چنكینك خفته
اولدیغی قبرك اوزرینه كلدی وصدق وادب و وقار ایله اوطوردی پس
حكمت الهیه ❊ مثنوی ❊ بر عمر عطسه فتاد و پیر جست * عمر رضى الله
عنهه عطسه واقع اولدی وپیر چنكی خوابدن اویانوب صیچرادی ونظر
در پیش ایدوب ❊ مثنوی ❊ مر عمر را دید ماند اندر شکفت * عمر الفاروقی
كوردی تعجبده قالدی واستیلای صلابت عمر رضى الله عنهدن دریای
حیرته غرق اولوب دهشت وهیبت موجلری باشدن اشدی ❊ مثنوی ❊
عزم رفتن کرد ولرزیدن کرفت * كتمكه عزیمت ایلدی وخوف وخشیتدن

مطربی دترمك طوتدی وعاجز ودم بسته قالوب ❊ مثنوی ❊ کفت
در باطن خدایا از تو داد * كوكلندن ایتدی ای خداسندن داد
وفریاد یعنی بكا سن فریادرس اول كه ❊ مثنوی ❊ محتسب بر پیرك چنکی فتاد *
چنكی پیرچكزك اوزرینه محتسب دوشدی یعنی امر بالمعروف ونهی عن المنكر
ایدیجی بر شریعت دثار وعدل شعار كلدی دیوب پیر چنكینك آب رویی
پرده دوشدی ❊ مثنوی ❊ چون نظر اندر رخ آن پیر کرد * چون عمر رضى الله
عنه اول پیرك وجهنه نظر ایلدی ❊ مثنوی ❊ دید آنرا شرمسار و روی
زرد * انی خجل وشرمسار وغایت حیاسندن زرد رخسار كوردی وتسلیت
خاطر ایچون بر موجب (وقولا له قولا لینا) انواع رفق وملایمت واصناف
لطف ومطایبت كوستروب ❊ مثنوی ❊ پس عمر کفتش مترس ازمن
مرم * پس عمر رضى الله عنه اول پیر روشن ضمیره ایتدی قورقمه وبندن اوركمه
❊ مثنوی ❊ کت بشارتها ز حق آورده‌ام * كه سكا حقدن بشارتلر
كتورمشمدر تفتیش واحتساب عامه ایچوندر تتکیم مثنوی شریفك دردنجی
جلدینك آخرنده بیورلمشدر كه ❊ مثنوی ❊ از برای عام باشد این شکوه *
تا کلاه کبر ننهند آن کروه * تا من وماهای ایشان بشکند * نفس خود
بین فتنه وشر کم کند * پس نمیرد آن هو سها در نفوس * هیبت شه مانع
اید آن نحوس * هست دیوان محاسب عام را * وآن پری رویان حریف جام را *
حلم در حلمست رحمتها بجوش * نشنوی از غیر وچنك ونی خروش * ایمدی
سكا مژده اولسونكه ❊ مثنوی ❊ چند یزدان مدحت خوی تو کرد *
حضرت حق وفیاض مطلق سنك خویكی چوق مدح ایلدی ❊ مثنوی ❊
تا عمر را عاشق روی تو کرد * حتی عمری سنك جمالكه عاشق ایلدی ❊ بیت ❊
ای فتاده غمدن آزاد اولكه صیادك بنم * سن بنم معنیده شاكردمسن استادك بنم *
ایمدی ای پیر پاك ضمیر ❊ مثنوی ❊ پیش من بنشین ومهجوری مساز *
كل بنم یانمده اوطور ومهجورلق دوزمه یعنی بندن قاچمه ❊ مثنوی ❊
تا بکوشت کویم از اقبال راز * تا كه سنك قولاغكه اقبال ودولتدن راز سویلیم
❊ مثنوی ❊ حق سلامت میکندمی پرسدت * حق تعالى سكا سلام ایدر
وسنی سؤال ایدر كه ❊ مثنوی ❊ چونی از رنج وغمان بی حدت *
بی حد ولا یعد اولان رنج وغملردن نیجه سن ❊ مثنوی ❊ نك قراضهٔ
چند ابریشم بها * ایشته بر قاج التون ابریشم بها ❊ مثنوی ❊

خرج کن این راو باز اینجا بیا * بونی خرج ایله وکرو بورایه کل ﴿ لمانشئه ﴾
دوسنم جور وجفایتر فراوان اولدی کل * کوزلرمدن دو کیلن دریله مرجان
اولدی کل * انتظارم آتشی غایتده یاقشدرسنی * عاشقا خاکسترك خاکیله یکسان
اولدی کل * کلشن حسنمده چونکه بلبل شور یده سن * کبر جمالم جنتینه
وردخندان اولدی کل * ﴿ مثنوی ﴾ پیر لرزان کشت چون این را شنید *
اول پیر چنکی چونکم بو خبری ایشتدی زیاده شرمسار اولدیغندن دترهدی
﴿ مثنوی ﴾ دست خود خایید و بر خود می طپید * النی چیندی
ومضطرب اولدی یعنی الهی بو عاجز وجانی یه بو قدر جرم وعصیانم وارایکن
بو وجهله فضل واحسانك اولدی دیوب ﴿ مثنوی ﴾ بانك میزدكای
خدای بی نظیر * بانك اوردی وناله وافغان ایلدی بویله دیو کهای خدای لانظیر
﴿ مثنوی ﴾ بس که ازشرم آب شد بیچاره پیر * احسان ایسه انجق
اولور که بیچاره وعاشق پیر شرم وحیادن آب ومحو ونایاب اولدی وکوزلرندن
قانلو یاشلر دوکوب ﴿ بیت ﴾ پادشاهم راضیم بن اغلیم سن ایله ناز *
عادت اولمشدر سکا ناز ایلمك بن قول نیاز * اشك چشمم روی زردم حاصلی
عشقکدرر * رحمتکله ای شه عالم جهان ایچره نم آز * دیوب ﴿ مثنوی ﴾
چون بسی بکریست ازحد رفت درد * چونکه بسیار وبی شمار اغلدی
ودرد ومحنت حددن تجاوز ایلدی وبو شعر مستزادخاطرینه کلمکله
﴿ مستزاد ﴾ مطرب اله ال سازکی قیل نغمکه دمساز * راست ایله سرآغاز *
سیر ایله عراقیله صفاهانه خوش آواز * کشف اوله بزدراز * کوچك دهنك
قصه سنی بزرك ایدنلر * یوق یره یلرلر * زنکوله صداسنه اویوب بولمدی
همراز * هیچ دیمدی اویماز * کوش ایله رهاویده بوکون صوت حسینی *
کل حسن حسندن * وارملك حجازه ایرش ای طالب شهباز * اورجهدله پرواز *
چون بوسه لك آوازینی کوش ایلسه ای دوست * نی کبی نوادن * عشاق
پراکنده اولور جمله خوش آواز * چون مرغ سخن ساز * آوازه کواش اولدی
ونور وزله سلمك * جان قولاغن آچوب * کوش ایله ندر عارفسك رمزایله
شهناز * ای عاشق جانباز * کل مایه ندر دیکله وکردانه ندر کیم * کشف اوله
بو اسرار * عشوه یله حصار ایلدی اول طرهٔ طناز * هر پردهده بیك ناز *
یك کاه ودوکاه ایله سکاه ایله وچارکاه * چون شعبه بولاردر * تحسین ایده
کوش ایلرایسه سعدی شیراز * احمد یوری کل واز * قانونله چنك اکاسه

طنبورله ششتا * زاراولسه کمانچه * عود اغلسه نای اکلسه بربطله سرآغاز *
زا رایلسه ابراز * اون ایکی مقام اولدی بنه اون ایکی برجك * ادوارنه قائم *
آوازه یدی اولدی یدی یلدزه دمساز * خوش اولدیلر انباز * درت شعبهٔ
بیل رمز عناصردن اولو بدر * چون کیجه وکوندز * محبوبله مطربله یه ایچ ایله
ورنداز * که صنمیه هیچ ساز * دیوب ﴿ مثنوی ﴾ چنك رازد بر زمین
وخرد کرد * چنکی یره اوردی وخرد وشکست ایلدی وچنکه خطاب وعتاب
ایدوب توجه یه باشلدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت ای بوده حجابم ازاله * وایتدی ای
الهمدن بکا حجاب وپرده اولمش چنك ﴿ مثنوی ﴾ ای مراتو راه زن
ازشاه راه * ای سن بکا یول اوریجی وشاه راهدن الیقویجی ﴿ مثنوی ﴾
ای بخورده خون من هفتاد سال * ای یتمش سال بنم قانمی ییمش اولان چنك
﴿ مثنوی ﴾ ای زتورویم سیه پیش کمال * ای اهل کمال حضورنده سندن
اوتری بنم رویم سیاهدر وعمرم سندن تلف اولمشدر بو محلده چنکدن مراد
نفس اماره واستدلالات عقلیه ومباحث فکریه وفلسفه درکه راه حقده
اولان حجبانك اعظمیدر زیرا رهزن طالب مقتضیات نفسانیه ولذات
جسمانیه ودلائل عقلیه وخیالات وهمیه در پس پیر چنکی نفسنی لوم ایدوب ترك
احکام طبیعت ایتدکدن صکره درکاه چاره سازه جان ودلدن تضرع
ونیاز ایله ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ ای خدای باوفاو باعطا * ای عطا ووفا ایله
متصف اولان خدای متعال ﴿ مثنوی ﴾ رحم کن برعمر رفته در جفا *
جفا ومعاصی یه کتمش عمره رحمت ایله ﴿ نظم ﴾ بحر حیرت ایچره برآوارهیم *
عاجز ودرمانده وبیچارهیم * غرق نفسم بنه سرتاپای من * دستکیرم اولمسك
ایوای من * مردهیم عالمده جمله مردهدن * بیلیم کیم طشره دوشدم
پردهدن * خلق عالم قدرتك حیرانیدر * اولیالر درکهك دربانیدر * وادیٔ
حیرتده سرکردان ودنك * قالمشم حیران کورنمز صلح وجنك * غرق ایدر کن
کائناتی بحر ذات * آدم خاکی یه سداولدی صفات * ذاتکی بیلمکده عقله راه یوق *
هیچ صفاتك سرنه آکاه یوق * جمله عالم اولدی ذاتکدن عیان * لیك ذاتکدن
ویرن کیمدر نشان * کائناتك وارینه سن سن اله * آستانکده کدالر پادشاه *
اکا لایق بیلکی کیمدر بیلن * حقه لایق خدمتی کیمدر قیلن * لال اولور وصفنده
جمله واصفان * غشی اولور مدحنده عقل خرده دان * علمدن عالی عیاندن
طشرهدر * ذات پاکك کیم بیاندن طشرهدر * کشتیٔ حیرت بنم بی پاوسر *

غرق خون اولدم مددای چاره کر * حضر تکدن ایسترم من بنده بس * ذکرم اولسون
دلده اسمك صوك نفس * پس پیرچنکی بو وجهله مناجات ایتمکله تیردعاسی
هدف اجابته اصابت ایدوب ❊ مثنوی ❊ دادحق عمری که هر روزی
ازان * کس نداند قیمت آن درجهان * حق سبحانه وتعالی اکا بر عمر جاودان
ویردیکه اول عمردن هر بر کونك قیمتنی جهانده کمسنه بیلمز وحسابنه هیچ
فرد قادر اولمز ایمدی ای مستمع قابل فن ادواره کرفتار اولوب عمر تازه نبنی
موسیقی یولنده وعلم لاینفع تحصیلنده هبا ایدنلره نصح وپند ایچون لسان
مطربدن حضرت مولانا تعلیم توبه ومناجات ایدوب بیوررلر که چونکه
پیرچنکی نیازدن لذت الدی تکرار مناجاته ال آچوب ایتدی الها ملکا معبودا
❊ مثنوی ❊ خرج کردم عمر خودرادمبدم * عمرمی دمبدم خرج وافنا ایلدم
❊ مثنوی ❊ ذر دمیدم جمله رابا زیروبم * جمله سنی زیر وبمده ضایع قیلدم
واوفوردم زیر عود وششتا وانك امثالی اولان سازك اینجه تلنه وبم قباتلنه
دیرلر یعنی عمر عزیزی سازلرك اینجه وقباتلنه دوزن ویروب آوازین
تطبیق ایتمکده اضاعت ایلدم ❊ مثنوی ❊ اه کزیادره وپردهٔ عراق *
اه کم یادره وپردهٔ عراقدن ❊ مثنوی ❊ رفت ازیادم دم تلخ فراق *
فراقك دم تلخی خاطرمدن کتدی عراق اون ایکی مقاماتدن بریسدر
وراه مقام وطرز معناسنه کلور مثلا راه عرب وراه عجم مقام عرب وطرز عجم
دیمکدر یعنی مطرب کندیه حیف ودریغ یوب اه کیم مقام عرب وراه عجم
دیوب مقصد اصلیدن جدادوشمك فکری ودم تلخ فراق خاطرمدن کتدی
دیدی کذلك حق سبحانه وتعالی (ونحن اقرب الیه من حبل الورید) بیورمش
ایکن بر موجب (من عرف نفسه فقد عرف ربه) کندی حقیقتن بیلمکه ووصلت
حقه بر مرشد کامل بولمغه جد وجهد ایتمیوب علوم فلسفه تحصیلی ایچون
عرب وعجم سیاحی اولوب ورب العزتی دور ودراز جهت ومکانده طلب
ایلیوب ❊ ع ❊ ساکه کندك کرك ایسه بوله کندك کندیکی * سرندن
غافل اولنلره تعریض اولوب روحك وطن اصلیدن فراقی غمنی چکمیوب
ودم تلخ افتراقی ذوق ایتمیوب عذاب بعد ودوریده مهجور اولدیکز
دیمکدر ❊ مثنوی ❊ وای کزتریٔ زیرا فکند خرد * ای وآی ودریغ
زیرا فکند خردك تری ولطافتدن زیرا فکند خرد کوچك دیدکلری
مقامدر خرده نقشلرله پرلطیف وترهوادر که ❊ مثنوی ❊ خشك شد

کشت دل من دل بمرد * اول تر ولطیف قیاس ایلدیکم کوچك مقامنه دل
ویردیکم ایچون مزرعهٔ قلبمك حاصلی خشك اولوب مرده دل اولدم
❊ مثنوی ❊ وای کز آوازاین بیست وچهار * واه وواى بو یکرمی درت
شعبه نك آوازه سندنکه بونلره اشتغال ایتمکله ❊ مثنوی ❊ کاروان بکذشت
وبیکه شدنهار * کاروان عمر کچدی وقافلهٔ راه کعبهٔ وصال کوچدی
ونهار حیات بی وقت اولدی عمر ایسه شام اجله ایرشدی ایمدی شمدن
صکره عمر عزیز ونفس نفیسی هوای نفس وآرزوی جسمده اضاعت ایتمیوب
وراه حجاز وعراق وحسینی وعشاق دیو نهاوند وصفاهانه کیتمیوب طریق
انبیا واولیایه توجه وعزیمت ایلیه سنکه نغمات روح افزای انبیا واولیایه
واقف اولوب معارف الهیه یی عارف اوله سن پس بوکاجان ودلدن تضرع
وحنین وزاری وانین ایله حقدن مدد وعنایت لازمدر دیوب نیاز ایدرکه
❊ مثنوی ❊ ای خدافریادزین فریادخواه * ای فریادرس اولان خدای
متعال وقادر برکمال بوفریاد خواهدن فریاد ❊ مثنوی ❊ داد خواهم
نی زکس زین دادخواه * بوداد ایستیجی وفریاد ایدیجی نفسمدن اوتوری
داد ایسترم غیری کسدن اوتوری ایسترم شکایتم کندی شوم نفسمدندر آه کیم
دادکرا ❊ مثنوی ❊ دادخود ازکس نیابم جزمکر * کندی دادمی
کمسنه دن بولمزم مکر ❊ مثنوی ❊ زانکه آن ازمن بمن نزدیکتر * اول قریب
ومجیب اولان خدادن داد بولم که اول لطیف وخبیر بکا بندن قریبرکدر
❊ مثنوی ❊ کین منی ازوی رسددم مرا * زیرا بو وجود وواراق
بکا نفس نفس اول وجود مطلقدن ایریشور ❊ مثنوی ❊ پس ورا بینم
چون این شد کم مرا * پس اول واحد واحد و وجود مطلقی کوررم چونکه
بو بنلکم محو اوله یعنی چونکه بنده اولان تعین و وجود وهمی نور جذبات
الهیه ایله یانوب محو اولدقده مرآت دل روی جانان پرتونه مستعد اینهٔ صاف
اولوب بلا انانیت واثنینیت مرآت مجلاده دوست کندی جمالن کورر مثلا
❊ مثنوی ❊ همچوآن کو باتو باشد زرشمر * اول کمسنه کبی که سکا التون
صایجی اوله اول حالده ❊ مثنوی ❊ سوی اوداری نه خودسوی نظر *
نظری اول التون صایجی جانبنه طوترسن کندی جانبکه نظر ایتمزسن
پس حق سبحانه وتعالی دخی زرخالص کبی قلب صاف ویریجی وتجلیات
لاتتکررایدیجیدر ایمدی سکازر احسان ایلیان جواده نظر ایلدیکك کبی

وجود حقانی اعطا ایلیان اول وهاب وجواد اولان خالق عباده نظر ایدوب کندیکی کورمیه سن و وجود وهمیکی فراموش ایلیه سن ﴿ نظم ﴾ دوست ایله دوست اولیکورای نوجوان * کیم اوله سن دینه آخر جاو دان * عشق دمندن دم اوره لم کل بری * هم کوره لم اول یوزی کل دلبری * دوست یراتدی کوزکی ایتمه جدا * دائما دوستدر سکا بلکل خدا * طوغری ایله یوزکی دوست یوزینه * باقه اندن غیریسنك یوزینه * غیری یوقدر دوست درجمله جهان * بوکورونن روکوك وانس وجان * هب خداندر قوشی بی کمان * صورت وسیرت انکدر ای جوان * حاصل کلام پیرچنکی انواع ناله وزاری ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ همچنین درکریه ودرناله او * بونك امثالی کریه وناله ده اول پیرمطرب ﴿ مثنوی ﴾ می شمردی جرم چندین ساله او * بوقدر ییللق جرم وخطاسنی تعداد ایلدی

﴿ کرداندین عمر رضی الله عنه نظر اورا ازمقام ﴾
﴿ کریه که هستیست بمقام استغراق که مستیست ﴾

امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه اول پیرچنکی یی ارشاد ایدوب وارلق مقامی اولان کریه وناله دن مستلك مقامی اولان مرتبهٔ استغراقه دوندرمه سی بیانده در زیرا دائما ماضیده اولان زلاتی ذکر ایدوب وانکله عمرینی کچورمك کشی کندوده وجود کورمکدن نشأت ایدر وحالت مز بوره کندیدن ازاله اولمدقجه مقام وحدت وحد استغراقه قدم نهاده اولمز خواص ایسه ذکر ماضی ومستقبل ایدوب دائما تأسف اولمق تضییع اوقاتدر دیمشلر بلکه خواص عباد الله بو مقوله توبه دن توبه ایدرلر (کما قال عبد الله الانصاری قدس الله روحه وتوبه الخاصة من تضییع الوقت فانه یدعو الی درك النقیصة ویطفئ نور المراقبة ویکدر عین الصحبة ولایتم مقام التوبة الا بالانتهاء الی التوبة مما دون الحق ثم رؤیة علة تلك التوبة ثم التوبة من رؤیة تلك العلة) فاذا کان کذلك حضرت عمر رضی الله عنه دخی پیرچنکی بقیهٔ عمرنی ناله ده واحوالندن شکایتده تضییع ایلدیکن کوروب ﴿ مثنوی ﴾ پس عمر کفتش که این زاری تو * پس عمر رضی الله عنه پیرچنکی یه ایتدی بوسنك زاریلغك ﴿ مثنوی ﴾ هست هم آثار هشیاریٔ تو * هم سنك هشیارلغك اثرلریدر علامت فنا بودکلدر زیرا مقام فنا اندر فناده نه زاری وناله ونه ذکر ماضی ومستقبل ونه خوف وحزن قالور ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ راه فانی کشته

راه دیکرست * جذبات رحمانیه ومحبات ربانیه ایله فنا اندر فنا اولان عاشق بی سروپانك یولی بشقه در ﴿ مثنوی ﴾ زانکه هشیاری کناه دیکرست * زیرا که هشیارلق وهستیٔ موهوم ایله ناله وکریه ایتمکلك ارباب فنا قتنده برکناه آخر وجرم دیکردر (کما قال علیه السلام وجودك ذنب لایقاس علیه ذنب آخر) زیرا مقام فناده اولنلر ابو الوقت اولمشلردر وذکر ماضی ومستقبلدن خلاص اولمشلردر اکا بناء که ﴿ مثنوی ﴾ هست هشیاری زیاد ماضی * ذکر ماضیدن هشیارلق واردر ﴿ مثنوی ﴾ ماضی ومستقبلت پردهٔ خدا * ماضی ومستقبل سکا پردهٔ خدادر اهل فنایه خروش وبادهٔ پخته یه جوش یوقدر ایمدی ای مرد فانی ﴿ مثنوی ﴾ آتشی درزن بهرد وتابکی * ماضی ومستقبله برآتش اور که حتی فنا مرتبه سن بوله سن ﴿ مثنوی ﴾ پرکره باشی ازین هردو چونی * چنده دکین بو ماضی ومستقبل ذکرندن نی کبی پرکره اوله سن ﴿ مثنوی ﴾ تا کره بانی بود همراز نیست * مادامکه نای ایله کره اوله همراز دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ همنشین آن لب وآواز نیست * واول لب وآوازك همنشینی دکلدر لبدن مراد بو محلده ذکر محل ارادهٔ حال قبیلندن اولوب کلامدر حاصل معنی وجود انسانی نایه مماثل اولوب ماضی ومستقبلك ذکری وزمان ومکانك فکری وهستیٔ موهومك تصوری نایده اولان کرهلر کبیدر ایمدی ذکر اولنان پرده لر ایله مقید ومعقد اولدقجه روح اضافی یی نفخ ایلیان وجود مطلق ایله همراز اوله مزسن پس ماضی ومستقبلدن خلاص اولمق ایسترایسك ایکیسنه دخی جذبات رحمانیه ایله آتش اوروب بی حجاب وجود موهوم اوله سن وکلام حقیقینك تجلیاتنی قلبکده مشاهده ایدوب (انی انا الله) خطابن استماع ایلیه سن زیرا سالك راه حقیقت اولان عاشق صادق حالت فناده فناسندن خبردار اولورسه انك هستیٔ موهومی هنوز باقیدر پس کمال فنا اولدر که عاشق چونکه نفسندن فانی اوله مشاهدهٔ فنادن دخی فانی اولمق کرکدر که فناء فنایه بالغ اوله وچونکه عاشق فانی فناده بو درجه یه نائل اوله حبال انائیت وروابط بشریت مقراض نفی (لااله) ایله منقطع اولوب سلطان (الا الله) تتق کبریادن برموجب وعد کریم (فاذکرونی اذکرکم) نور عظمت وحدتله لباس حرف وصوتدن مجرد اولدیغی حالده ظاهر وسر مکتوم (کل شیٔ هالك الا وجهه) باهر اولور وبو حالت عظیمه

ظهور رايتدكده وجود عاشق (اذكركم) بحرينك قعرينه غوطه قيلوب ذكربى شركت حاصل اولور ودخى (شهدالله انه لااله الاهو) معناسى متحقق اولوب حسين رازى قدس سره نك دخى (ماقال احدالله الاالله) ديو بيوردقلرى ذكراولنان توحيدبى شركته اشارت ايديكى ظاهر اولور وعمربن الفارض طيب الله انفاسه نك قصيدهٔ تائيه سنده اولان اشبو ابيات شريفه كلزارنك نسيم حقايق مشام جانه ايريشور قال قدس سره ❊ نظم ❊ خرجت بها عنى اليها فلم اعد * الى ومثلى لايقول برجعتى * وافردت نفسى عن خروجى مكرما * فلم ارضها من بعدذاك لصحبتى * وغيبت عن افراد نفسى بحيث لا * يزاحمنى ابداء وصف بحضرة * واشهدت غيبى اذبدت فوجدتنى * هنالك اياها بجلوة خلوتى * وطاح وجودى فى شهودى ونبت عن * وجود شهودى ماحيا غير مثبت * وعانقت ماشاهدت فى محو شاهدى * بمشهده للصحومن بعد سكرتى * ففى الصحو بعد المحولم اك غيرها * وذاتى بذاتى اذاتجلت تحلت * ايمدى اى نور چشم پدر اولياء كرامك ذكراولنان كلمات قدسيه لرنده اولان معانىٔ انسيه معلومك اولديسه ❊ مثنوى ❊ چون بطوفى خود بطوفى مرتدى * چونكه سن كندى طوفكله سن برنوع طوف ايله مرتدى ومكتسى سن سرورى مرحوم واسمعيل افندى طال بقاه اختيار ايلدكلرى معنى بويله در بوتقديرجه مرتدى كلمه سى باب افتعالدن اسم فاعل اولمق اوزره ردالنجى معناسنه اولور الحاصل ديمك اولور كه توبه وكريه مرتبهٔ بشريه ووجود وهميدن اولمغله حضرت عمر رضى الله عنه پير مطرب فنا فى الله وبقا بالله درجاتنك اوجنه ترقى ايتمك ايچون بيوررلر كه معلوم اوله كه طواف بيت الله الحرامه نيت وراه حجه قصدوعزيمت ايليان حجاج ذوى الابتهاج ايچون محلنده احرام كيمك شرط طوافدن اولمغله خلع لباس ايدوب محرم اولورلر بعده بيت مكرمه واروب طواف قيلورلر وخلع لباس ايتميوب احرام پوش اولمسه وقربان ايتميوب لباسيله طواف ايلسه (لايجوز طوافه ويفسد حجه) ديو فتوى ويريلور كذلك كعبهٔ جمال احديته عزيمت ايليان سالكين عاشقين دخى مادام كه خلع لباس بشريه ايتميوب احرام فنا ايله اكتسا ايتمدكجه وهستىٔ وهميدن مجرد اولمدقجه بيت الحرام وحدتى طوافه مستعد اولميوب كعبهٔ جمالدن مهجوراولوروياخود مرتدى ده اولان يادخى نفس كلمه دن اولميوب

ياء خطاب اوله ومرتد ذوارتداد معناسنه اولوب حاصل معنى بووجهله اوله كه چونكه سن طوفله سن اول طوف سببى ايله سن خود مرتدسن مادامكه دار الامن قلبه داخل اولميوب كعبهٔ وجودك حولنى طواف ايليه سن اول طوفله بسته اولوب خارج بيتده قالمش مردودسن زيرا مقيد بالطوف اولمغله مفتاح باب بيت اولان نورجذبات رحمانيه يى بولميوب فتح باب كنج وحدت ايده ميوب داخل دار الامن وصلت اولمزسن ❊ مغربى ❊ تاتواندر مراتب عددى * كده وكه هزاروكاه صدى * لب را قشر وقشررالبى * جسم راروح وروح راجسدى * نيستى هيچ خالى ازكثرت * تادرين معرض ودرين صددى * زيرا مادامكه نار جذبات ربانيه ونور تجليات سبحانيه سنى سنلككدن محوايتمدكجه انانيت واثنينيتدن رها بولميوب جهات ست وداخل وخارج وكثرت ووحدت وفرقت ووصلت بندلرندن خلاص اولمزسن پس هربار كه بربيت قلب وبردخى خارجدن دخول بيته مستعد شخص آخر تصور ايليه سن داخل درون خانهٔ دل اولمزسن وداخل بيت دخى اولسك ❊ مثنوى ❊ چون بخانه آمدى هم باخودى * چون خانه يه كله سن كندى وجودموهومكله سن اكا بناء كه بند طبيعت وقيد بشريتدن مجرد اولميوب خلع لباس تعين ايتمامشسن وشهود نور وحدت مطلقه دن محرومسن ❊ سنايى ❊ طلب اى عاشقان خوش رفتار * طرب اى نيكوان شيرين كار * تاكى ازخانه هين ره صحرا * تاكى از كعبه هين درخمار * درجهان شاهدى ومافارغ * درقدح جرعهٔ ماوهشيار * زين سپس دست ماودامن دوست * زين سپس كوش ماوحلقهٔ يار * امامصراع اول * چون بطوف خود بطوفى مرتدى * واقع اولوب طوف اول بلاياء اضافت ايله اوليدى معنايه مناسب اولوب بلكه وجه انسب دخى ياسز اولمق ايدى لكن جمله نسخه لرده طوف اول دخى يا ايله مكتوبه اولمغله معنى اولوجه اوزره ويرلدى ولكن بوناپيداى بيداى وجود بندهٔ ناچيز وذرهٔ نابودك خاطرينه خطور ايدن بروجه وجيه دخى بودركه ايكى مصراعده دخى چون شرط ايچون اولميوب بلكه استفهام ايچون اولان چون اولوب اماله ايله قراءت اولنسه معنى سباق وسياقه جمله دن اوفق وايكى مصراع بينده كمال مرتبه مناسبت بولنوردى خلاصهٔ مرام ديمك اولوركه اى پركره وجود موهوم اولان اهل كثرت هيهات

كعبهٔ قلبی نیجه طواف ایده بیلور سنکه سن خود طوف بشریتله مرتدی
ومکتسی سن پس مادامکه خلع طوف بشری ایتمیه سن حول کعبهٔ جمال لایزالی
طواف ایده مزسن ودرون خانهٔ قلبه وحریم احدیته نیجه داخل اولورسنکه
مع هذا قید انانیت ایله بسته سن ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ ای خبرهات
ازخبرده بیخبر * ای طوف بشریت وردای انانیت ایله مکتسی ومرتدی
اولان مهجور سك مع بقیة الوجود اولان خبرلرك مخبر اولمقدن بیخبردر
بی خبری ازخبر دهی تقدیری اوزره معنی ویرلدی ویاخود خبرد هده یاتقدیر
اولنیوب ای سنك خبر ویریجیدن اولان خبرلرك بی خبردر یعنی هنوز ادناس
بشریتدن تطهیر قلب ایتمدیکجه اول خبیر وبصیر اولان حقدن بطریق
آکاهی ویردکك خبرلره بیخبرلکدر ایمدی قید تعیناتدن مجرد ومخلص
اولمدیجه ﴿ مثنوی ﴾ توبهٔ توازکناه توبتر * سنك تو بهوزاری ایتدیکك
برخوای (وجودك ذنب لایقاس به ذنب) دخی کناهکدن بتردر زیرا الهی بن
شویله ایتدم وسن بویله ایلدك دیمك وسن وبن قیدنه بند اولمق ووجود
مطلقك عندنده وجود مقید آخر وهم ایتمك اوزره کناهکه اولان توبه جمله
زلاتدن اشدواعظمدر نتکیم حکیم سنائی غزنوی قدس سره بیوررلر ﴿ رباعیه ﴾
دلهاهمه آب کشت وجانهاهمه خون * تاچیست حقیقت ازپس پرده برون *
ای باعلمت خرد ردو کردون دون * ازتو دو جهان پروتو ازهر دوبرون * قائم
بخودی ازآن شب وروزمقیم * بیت زسموست وامیدت بنسیم * تامایه زآب
وآتشست باشدبیم * چون سایه شدی باتوچه جیحون چه جحیم * حقا قید هستیٔ
موهوم شرك باللهدر لاسیما سالك طریق وحدت آلودهٔ کثرت ایکن
موحد حقیقی اولمغه لیاقت بولمز وعند المحققین اکا اهل وحدت دینلمز وشهود
احدیت تجلیٔ ذاتیدن ظاهر اولان سر احدیتدن عبارتدر (کماقال عبد الکریم
الجیلی فی الانسان الکامل فی الباب الخامس الاحدیة عبارة عن تجلی ذاتی لیس
للاسماء ولا للصفات ولا لشیٔ من مؤثراتها فیه ظهور فهی اسم لصرافة الذات
المجردة عن الاعتبارات الحقیة والخلقیة ولیس لتجلی الاحدیة فی الاکوان مظهراتم
منك اذا استغرقت فی ذاتك ونسیت اعتباراتك واخذت بك فیك عن خواطرك
لکنت انت فی انت من غیر ان تنسب الیك شیئا مما یستحقه من الاوصاف الحقیة
اذهولك من النعوت الخلقیة فهذه الحالة من الانسان اتم مظهر للاحدیة فی الاکوان)
فافهم ﴿ رباعی مغربی ﴾ آن کیست که غیرتست ان کیست بکو * اوخود زکجاست

باخود اوچیست بکو * چون غیرترانیست حیاتی یقین * آن کس که بجزتو بود
چون زیست بکو * تومست خودی وماهمه مست بتو * توهست خودی وماهمه هست
بتو * تانسبت ما بتو بود ازهمه روی * داديم ازآن سبب همه دست بتو ﴿ مثنوی ﴾
ای توازحال کذشته توبه جو * کی کنی توبه ازین توبه بکو * ای که سن
هنوز احوال کذشته واطوار ماضیه دن توبه ورجوع طلب ایدیجیسن جواب
ویرکه بو کونه توبه دن نه زمان توبه ایدرسن زیرا که ارباب فنا مقید ذکر ماضی ومستقبل
ومحبوس عصر وزمان دکللردر بلکه نظرلری حاله وجمال احدی الذاته در
ماضی ومستقبل ایله مرورایدن احوال ایله بند وقید اولمق ایسه وقت موجودك
حکمنی اضاعه در تضییع وقت ایسه جرم عظیمدر پس مرتبهٔ شهود وحدت
مطلقه ده اولان عارفینه ذکر ماضی وتأسف وتوبهٔ مامضی زلهدن معدوددر
(کماقال صلی الله علیه وسلم حسنات الابرار سیئات المقربین) وکل بستان نبوت
ودردریای ولایت وارث نبی ناقد علی امام جعفر الصادق بیوررلر که ذکر حق
ایدرکن توبه ذکر حقدن غافل اولمقدر زیرا حقیقت ذکر اولدر که جمیع اشیا
محبة الله ایله بکلیتها منسی اوله اکا بناء که محبة الهیه جمله اشیادن عوضدر
پس حق ذکر مستغرق فی المحبة ومستهلك بالوحدة اولوب صفات بشریه دن
بقیة ماقالمامقدر توبه ایسه نفسه وزلات نفسه عذردر تجلیٔ ذاتده خود اعذار
برطرفدر حتی ذوالنون مصریدن توبه ندر دیو سؤال اولندقده (توبة العوام
من الذنوب وتوبة الخواص من الغفلة) بیورمشلر وابو الحسین نوری علیه
رحمة الباری دخی توبه اولدر که اللهدن غیری هرشیدن توبه ایلیه سن دیمشلر
پس تذکر احوال ماضیه ذکر ماسوی اولوب وخطور ماسوی حقدن غفلت ایله
اولور فاذا کان کذلك بومقوله توبه ایچون عند العرفا استغفار کرکدر که
توبهٔ مز بوره یه انابت تعبیر اولنور (کماقیل الفرق بین التوبة والانابة ان التوبة
رجوع عن المخالفة الی الموافقة والانابة هی الرجوع الی الله تعالی فهو اعلی
وقال الجنید دخلت علی السری فرأیته متغیرا فقلت له مالك فقال دخل
علی شاب فسألنی عن التوبة فقلت له ان لاتنسی ذنبك فعارضنی وقال بل التوبة
ان تنسی ذنبك فقلت ان الامر عندی ماقال له الشاب فقال لم قلت لانی اذا کنت
فی حال الجفاء فنقلنی الی حال الوفاء فذکر الجفا فی حال الصفا جفاء فسکت
السری) پس عمر رضی الله عنه حقیقت توبه یی بیان ایتدکدن صکره بیوردیلر که
ای پیر مطرب ﴿ مثنوی ﴾ کاه بانك زیر واقبله کنی * کاه ماضیده

اولان بانك زیر وصدای پستی قبله كاه ایدرسن ﴿ مثنوی ﴾ كاه كریهٔ
زار را قبله كنی * وكاه كریهٔ زاری بی بوس ایدرسن قبلهٔ زاری ناله وانینی
محبوب اتخاذ ایتمكدن كنایه‌در وزیر دخی سازلرده صدای پسینه دیرلر بو محلده
حالت دنیه‌دن كنایه‌در حاصل معنی دیمك اولور كه‌ای مطرب عمرناز نینكی كاه
ماضیده اولان اوضاع ناهموارك ذكریله بكوروب عجبا حالم نیه منجر اولور
دیو خوف ایدوب دائما اول جانبه توجه ایدرسن وكاه كریه وزاریدن نفسك
لذت الوب وقلبك حالت مزبورهٔ معینه ایله بند اولمغله معنی ماسوی ایله
الفت واقتضاء طبیعت ایله موانست ایدوب ماسوایه محبت ایتمش اولورسن
ومقام فنا ورتبهٔ رضادن دور قالورسن ﴿ سنایی ﴾ ای پیرواز بر پریده
بلند * خویشتن را رهاشمرده زبند * باز پرسوی لایجوز ویجوز * رشته
در دست صورتست هنوز * تاكه درحبس بند تألیفی * تختهٔ نقش كلك
تكلیفی ﴿ شعر ﴾ ای روح پاك عالم وصفك بیانه كلمز * وی نوردن
مصور مثلك جهانه كلمز * جام می سقاهم اول لعل جان فزادر *
برذره سن كیم ایچسه سری بیانه كلمز * عشاق جمعه سینه جامع جمالك
اولدی * ای دوست ذكر لعلك غیری لسانه كلمز * هركیم بكر جهانك
آغیله قاره سندن * اول لاشریكی بیلدی شك وكمانه كلمز * جانان جمالی
شمعن شول جان كوركه روشن * پروانه واریاندی اندن نشانه كلمز *
عشاق جمعه سندن هركیمكه آیرو دوشدی * غم ملكتنده قالدی دارالامانه
كلمز * جان اویناماق جهانده مردانه‌لر ایشیدر * میدان اهل عشقه زاهد
زنانه كلمز * سركشته اولمه ای دل جهد ایله یاره ایركیم * برذره یوق
جهانده اول مهربانه كلمز * نطق مسیحه بكزر بو احمدك كلامی * هركیم
كه اكلامزسه اول مرده جانه كلمز * حاصل كلام پیرمطربه بو قدر
اسرار غیبیه واخبار قدسیه كشف اولنوب ﴿ مثنوی ﴾ چونكه
فاروق آینهٔ اسرار شد * چونكه عمرالفاروق مرآت مصفای اسرار
ربانیه وآینهٔ مجلای انوار سبحانیه اولدی ﴿ مثنوی ﴾ جان پیراز
اندرون بیدار شد * پیر چنكینك جانی درونندن بیدار اولدی وانا ونحن
دیمكدن وماضی ومستقبل ذكر ایتمكدن قورتلدی ﴿ مثنوی ﴾
همچوجان بی كریه وبی خنده شد * جان كبی بی كریه وبی خنده اولدی
﴿ مثنوی ﴾ جانش رفت وجان دیكر زنده شد * مقید كریه وخنده

اولان روح حیوانیسی كیدوب جان دیكر كه روح انسانیٔ اضافیدر انكله
زندهٔ جاودانی اولوب حیات ابدی بولدی زیرا مرشدی اول مرد فاضل
وانسان كامل اولان فاروق عادل ایدی ﴿ شعر ﴾ هركیمه كیم عشقله
عرفان كرك * مرشد اكا كامل انسان كرك * جاهله جانان خبرین
صورمكز * جان خبرین ویرمكه برجان كرك * بیلكه بو میدانه كیرن
عاشقك * باشی طوب اولوب الی چوكان كرك * سیمله زرخرجی نه‌در
عاشقه * جانله سر خاكله یكسان كرك * منكر اولان طوغری سوزی
دیكلمز * حق سوزی دیكلمكه ایمان كرك * مرد اولانك بلكه طعن
طاشنه * تا اونجه سینه سی قلقان كرك * قوقولیان كلشن وحدت
كلن * جمله جهان اكا كلستان كرك * منزلنه ایرمكه كرچكلرك *
احمدیا همت مردان كرك * پس پیرچنكی روح اضافیله حیات بولدیغی كبی
﴿ مثنوی ﴾ حیرتی آمد درونش آن زمان * اول زمانده درون پیره برحیرت
وبرآتش عشق ومحبت كلدی ﴿ مثنوی ﴾ كه برون شد از زمین وآسمان *
كه زمین وآسماندن طشره كتدی یعنی نار جذبات رحمانیه بود ونابودنی
احراق وافنا ایلیوب اسیر بندزمین بشریت ومحبوس افلاك طبیعه اولمقدن
نجات بولدی بومقوله تحقیقات دفعاتله تفصیل اولنمغله تكراره احتیاج
قالمامشدر وكاشف اسرار كبریا حضرت مولانا بو بیان لطیفده دخی مرشد
كاملك طالبلره اولان تربیه سن بیان ببوروب مرید صادق نظر پیر كاملدن
نورجذبات الهیه قبولنه مستعد اولوب شمع قلب صنوبریسی ضیای عشقله
روشن وباهر وشجرهٔ وجودندن نار وجدایله (انی انا الله) نداسی صادر
اولدقده واقع اولان مشاهداتی عیان ایدر وعلامات عشقدن نشان ویرر
زیرا حالت مزبوره عشق الهینك ظهوری حیننده واقع اولور ﴿ عاشق پاشا ﴾
هر كوكلكم عشقه یولداش اولمدی * عشق ایچنده حال ندر اول بیلمدی *
عاشقك حالن كیرو عاشق بیلور * كیم اوزون دونده نیجه زاری قیلور *
عشق ایچنده قطره درقینارد كیز * عشق ایچنده جمله ایش اولدی تمیز *
عشقه بوقدر رنك ورسم ووصف حال * عشق قیلمش بی زوال اول لایزال *
كرچه بوقدر عشق ذاتندن نشان * لیك كلمشدر صفاتندن نشان * عاشقك
اول نشانی اولدرر * عشق انك كوكلینی اویله طولدرر * كوینه‌در بغرین
یوركین طورمادن * اغلادر هركیز كمسنه اورمادن * قنده باقسه دوستی

كورر كوزلرى * دوست اولور هر كزدلنده سوزلرى * دنيه‌نك جمله مرادن ترك ايدر * جان ايچنده دوست عشقن برك ايدر * بوينى محكم عشق ايپنه باغلودر * يوركى هم عشق اودندن طاغلودر * عشق ايچنده نام ونتك وعار يوق * بيك ملامت كلسه بر زنهار يوق * قنغى جانده كيم بو عشقك دادى وار * دنيه ده هم آخرتده آدى وار * شويله دركده اولور بو عشق ارى * كيم هيچ اولمزتا ابد بو عشق ارى * وجد وحالت اوله هردم ايش اكا * كليه آيرق دخى تشويش اكا * خانمانى كلى اندن ياد اوله * اندن اول عاشق بو عشقدن داد اله * كندى اولور كندوزينه رازدار * بوليز آيرق جهانده طوغرى يار * ياقيلو راول كندى كندى حاليله * سويليوب كتوره مز دردين دله * خاطرندن محو اولور جمله جهان * يار اولور دوست آشكارا ونهان * عشق ايچنده غرق اوله چون جسم وجان * پس حرامدر آكله هرد وجهان * چونكه جانده دوست عشق برك اوله * لاجرم دنيا وعقبى ترك اوله * تكريدن عشق بر عطادر مطلقا * كيمه دكسه اول بولور عمر بقا * اى خدايا طوغرى يولدن آيرمغل * كندى عشقكدن بزى آيرمغل * پس مريد صادق وسالك عاشقه پرتو نور جذبات ربانيه چهره كشا اولوب عشق الهى بود ونابودين يغماليوب يوقلق منزلنده بولندقدنصكره سالك مجذوب سلوكن تمام ايدوب جست وجودن فارغ اولورمى ديو سؤال ايلين سائله جواب طريقيله بيورر لر كه اى سائل احوال ارباب عشق ﴿ ع ﴾ اى برادر بى نهايت دركهيست * وفقنجه عشاق الهى ابدالآباد جست وجودن خالى اولمز قبل الجذبة عاشقه مجرد سالك وجذبه‌يه وصولى حيننده سالك مجذوب وبعد حصول الجذبه مجذوب سالك دينلور وجذبه دنصكره اولان سلوكى بطريق التمثيل والتشبيه لسانه كلمز وداخل تحت عبارت اولمز * زيرا صفات مزبوره ايله متصف اولان مجذوب عاشق زمين وآسماندن خروج ايدوب عقل صرف وعين علم اولمشدر فاذا كان كذلك انلرك سير وسلوك وطلب وكوششلرى ﴿ مثنوى ﴾ جست وجويى ازوراى جست وجو * بر جست وجودر كه جست وجونك وراسندندر يعنى عقلى اولان جست وجونك وصورى اولان طلب وكوششك ماوراسنده برنوع جست وجودر كه وهم وخياله صغمز ونطق وعبارته كلمز اول بابده عقل وزبان لال وبى باندر الحاصل ﴿ مثنوى ﴾ من نمى دانم توميدانى بكو * بن بيلمزم اكر

سن بيلورسك سويله يعنى بن اول جست وجونك كيفياتنى تقرير زبان ايله بيانه قادر دكلم اكر سن اول كيفيت ذوق وكرميت عشقله اولان جست وجويى تحت عبارته كتوروب كماهوحقه تقريره قادر ايسك سويله ولكن قادر دكلسن زيرا كيفيت عشق وحالت ذوق وصف وبيانه كلمز ومرتبهٔ بشريتده اولانلر اول حالى ذوق ايتمز اكا بناء كه ﴿ مثنوى ﴾ حال وقالى ازوراى حال وقال * ارباب عشق واصحاب فنانك حال وقالى بر حال وقالدر كه عقل ادراك ايلديكى حال وقالك ماوراسندندر ﴿ بيت ﴾ حيران شد ازلوامع اشراق آن جمال * عقلى كه در صفات تولاف بيان زده * پس پير چنكى دخى داخل زمرهٔ اهل فنا اولمغله حال وقال صورينك ماوراسنده براوز كه حال مشاهده ايلمش كه ﴿ مثنوى ﴾ غرقه كشته در جمال ذوالجلال * جمال ذوالجلالده غرقه اولمش فاما ﴿ مثنوى ﴾ غرقهٔ نى كه خلاصى باشدش * اويله بر غرقه دكل كه اكا خلاصلق اوله ﴿ مثنوى ﴾ يا بجز دريا كسى نشناسدش * يا انى دريادن غيرى بركمسنه اكليه معلوم اوله كه مرشد محقق اولان سلوكنده فنا تحصيل ايدن عاشق منجذبك فناسنى تجربه ايچون اول مرد فانى‌يه بركار پركثرت تعيين ايدر حتى اول عاشق فانى دخى كار مزبوره مشغول اولوب حواسنى اول كارده استعمال ايلدكده اكر وحدتنه كثرت طارى اولوب حالندن آيريلورسه هنوز مرتبهٔ فناده رسوخ بولمامشدر پس اكا اهل فنا ديمزلر واكر هرنه كار وعمل كه بدنى انكله مشغول اولدقده سر وقلبى درياى احديتدن سر برآورده اولميوب قطعا وحدت واستغراقنه كثرت ايله تغير كلمز ايسه اكا اهل فنا ديرلر زيرا اول مرد عاشق انجلين غرقه دكلدر كه اول غرقه‌دن خلاصلق ممكن اوله پس كذلك اول پير مطرب دخى درياى وحدته بروجهله غوطه قيلديكه هركز اندن خلاص اولميوب ابدالآباد شهود تجلىٔ جمال احدى الذاتده مستهلك ومستغرق اولدى وقتده باقسه نور جمال ذوالجلالدن غيرى شيئ كورمدى وخفاء سرندن قلبنه بو ابيات مضمونيله خطاب كلدى ﴿ شعر ﴾ جوش ايتدى بحر وحدت فانى وغرق ذاتم * بى بود وهستى يعنى مستهلك صفاتم * قينادى كورتنورم عشقيله جوشه كلدى * طوفان عشق ايچنده هم نوح وهم نجاتم * نور ونهار وليلم كشفم ايكى جهانده * قدره ايرشدم يقين قدرم وهم براتم * كورمنى كيم نه بحرم قطرهٔ عشق ايچنده * دجله وشط وجيحون عذبم وهم فراتم *

وپیرچنکی مراتب اعداد وصور کثراتدن خلاص اولوب مستغرق بحر
احدیت مطلقه اولدی اکرچه کیم ذکر اولنان کلمات قدسیه ونکات انسیه
مرتبهٔ وحدت وعقل کلك سر حقیقتندر ومرتبهٔ مزبوره‌یی لسانه
کتورمك وجه ومناسب دکلدر وتمثیل وتشبیه وتأویل وتوجیه ایله بونك
امثالی انواع تحقیق دخی اولنسه مادامکه مرتبهٔ سنیهٔ مزبوره کشفا وعیانا
وشهودا ویقینا کورلمیه افاده واستفاده میسر دکلدر ولکن بادنسیم تجلیات
الهیه وزان اولدقجه دریای محبت ربانیه تموج ایدوب بومقوله کلمات سنیه
اول تجلینك اقتضاسیله ساحل عباراته کلوب تفوه اولنور دیو بطریق
الاعتذار سؤال مقدره جواب اولمغیچون بیورلرکه ﴾ مثنوی ﴿ عقل جزؤ
از کل کویا نیستی * عقل جزئی عقل کلدن کویا اولمزدی وبحر حقیقتدن
تلاطم ایدن امواج اسراری ساحل عبارته کتورمزدی ﴾ مثنوی ﴿
کر تقاضا بر تقاضا نیستی * اکر تقاضا تقاضا اوزرینه اولمیدی یعنی نسمات
ریاح نفس رحمانی دریای عدن تجلیات جمالیه‌یی تحریك ایتمیدی وامواج
انوار جذبات سبحانیه وافواج لمعات اسرار محبات ربانیه بربرینی تعاقب
ایتمیدی مشاهدات حقایق غیبیه سراپردهٔ خفاده قالوب وباران نیسان
مکاشفاتدن تقاطر ایدن معارف الهیه داخل اصداف افواه اولمیوب درر کلمات
قدسیه وجواهر تلفظات انسیه منتظم سررشتهٔ زبان اولمزدی وکوش
هوش مستمعینه منکوش جان قیلنمزدی امانه چاره ﴾ مثنوی ﴿ چون تقاضا
بر تقاضا می‌رسد * چونکه تقاضا تقاضا اوزرینه ایریشور وامواج
محبت بربریله بوکر شور پس لاجرم ﴾ مثنوی ﴿ موج آن دریا
بدینجا میرسد * اول دریای حقایقك موجی ساحل الفاظ
وحروفه ولب بحر معانی اولان سر حدلسانه ایریشور وظروف عبارات
واشاراته قونیلوب پیش کش پیشکاه ارباب نظر قیلنور ﴾ قاسم انوار ﴿
این سخن نیست باندازهٔ من میکویم * من نمیکویم اکرچند که من میکویم *
این سخن چیست بکو قصهٔ اسرار ازل * تو مپندار که من با تو سخن میکویم *
خود سخن کوید وخود می شنود غیر کجاست * این سخن را همه جا سر وعلن
میکویم * دائم از حضرت آن دوست سخن خواهم کفت * چون بکویم سخن
حب وطن میکویم * سر اسرار ازل را به بیان می آرم * وصف آن کوهر
دریای عدن میکویم * بر خطا حمل مکن قول من ای خواجه حکیم * وصف

رخسارهٔ آن ماه ختن میکویم * چند کوید بقاسم که سخن فاش مکن *
قاسمی را چه کنه هست که من میکویم * حاصل کلام وخلاصهٔ مرام
﴾ مثنوی ﴿ چونکه قصهٔ حال پیر انجا رسید * چون قصهٔ پرحصهٔ
حال پیرمطرب بو مرتبه‌یه ایرشدی وسیر وسلوکی اوجات درجات فنا فی الله
وبقا بالله‌ه یتشدی ﴾ مثنوی ﴿ پیر و حالش روی در پرده کشید *
پیرچنکی واناك حالی یوزینی پرده‌یه چکدی یعنی وجود موهومدن الیویوب
وتعینات کثراتنك مزاحمه سندن رها بولوب فناء صرف پرده سنده روپوش
اولوب بقا بالله‌ده مستغرق اولدی وحقیقت حال معلوم اولوب ﴾ مثنوی ﴿
پیر دامن را ز کفت وکو فشاند * پیرمطرب دامن لسانی کفت وکودن سلکدی
یعنی ذکر ماضی ومستقبل وتذکر خطا وزللدن بری اولوب ابو الوقت اولدی
وبوندن صکره اول پیرمطربك احوال سنیه‌سی وصف اولنمقدن عالی اولوب
انجق اوصاف جمیله سندن ﴾ مثنوی ﴿ نیم کفته در دهان ما بماند *
بزم دهانمزده یارم سوز قالدی یعنی هزاردن بك وبسیاردن اندك
سوز دهانمزده قالوب اول پیرمطربك احوالندن بر مقدار حکایت اولندی
﴾ بیت ﴿ جانانك حدیثن ایتدکجه دل روایت * شکر طولار دهانم
شیرین‌در اول حکایت * آه ای سالك راه ﴾ مثنوی ﴿ از پی این عیش
وعشرت ساختن * بو عیش وعشرتی دوزمکدن اوتوری یعنی پیرمطرب
واصل اولدیغی مقام وحدت ومرتبهٔ تجلیٔ احدیته نائل اولمغیچون
﴾ مثنوی ﴿ صد هزاران جان بشاید باختن * صد هزاران جان اوینامق
لایقدر ﴾ قاسم ﴿ مرا از زخم شمشیرت نمی شاید حذر کردن * به پیش
زخم شمشیر تو جان باید سپر کردن * به پیش شمع رخسارش چو پروانه
برقص آیم * ببازم جان شیرین را توانم این قدر کردن * نشان عاشق
چه بودا کرداری یقین دانی * وداع جان ودل کفتن بترك مال وزر کردن *
جوانمردی چه می باشد به آمین طلب کاران * درخت باغ عرفان را بحکمت
بارور کردن * اکر عاشق شدی قاسم نشان عاشق چه بود * بیکدم ملك هستی را
همه زیر وزبر کردن * ایمدی ای عاشق بیچاره ﴾ مثنوی ﴿ در شکار
بیشهٔ جان باز باش * بیشه زار شکارکاهنده باز بلند پرواز شکار باز اول درشکارکاه
بیشه زار جان باز باش تقدیری او زره معنی ویرلدی یعنی اشباح واجسامکه
بیشه زار جاندر باز همت ایله تذرو معارف الهیه وکبك محبت ربانیه شکارین

الوب ونور جذبات ربانیه ایله بال و پر آچوب ﴿ مثنوی ﴾ همچو خورشید جهان جان باز باش * خورشید جهان کبی جانباز اول حقا که اصداف الفاظ مثنویده اولان درر بواهر اسرار معنویه مالك اولوب ارباب عشق ومحبت ایله بردم عیش وعشرت جاودانی ایتمك ایچون صدهزار جان فداسی نه شیدر چونکه عاشق صادق معشوق حقیقی یه تقرب حاصل ایلیه بذل جان ایتمکله مرده اولمز بلکه حیات ابدی وقرب جوار احدیدر مثلا خورشید جهان که حضرت فیاضدن مستفیضدر جان او ینایوب عالم وعالمیانه افاضهٔ انوار ایتمکله ظلمت پذیر اولمز کورمز میسن ﴿ مثنوی ﴾ جان فشان آفتاد خورشید بلند * خورشید تابان بلند ایوان جان فشان واقع اولدی یعنی رش انوار ایلیوب ﴿ مثنوی ﴾ هردمی تی می کند پرمی کند * آفتاب چارم آسمان ضیا ونوردن تهی اولورینه پرانوار ایدرلر یعنی آفتاب عالمتاب عالمه نثار ایلدیکی پرتو انواری کندیدن ایجاد ایتمیوب بلکه هرآن ونفسده فیاض مطلقدن بخش وعطا اولنوب اول دخی بذل و نثار ایتدکجه متصلا انوار مبذوله یه بدل انواع عوضلر ویریلور نتکیم ارباب تحقیقدن بعض مدقق هر کون طلوع ایلیان شمس وقمر متجددا لامثال اولوب یوم ثانیده بروز ایدن نور آفتاب یوم اولده طلوع ایدن خورشیدك عینی دکلدر بلکه تجلیده تکرر اولمامق اعتباریله اول کونده طالع اولان آفتابك انوار وحقیقتی جمله اشیایه سرایت ایدوب وتوسیط اشیا ایله قلب انسانی یه عروج واندن حقه وصول امیدنه دور ایدوب وآسمانده معلق طوروب جانبازلق ایدر دیمشلرحتی سورهٔ یس ده (لاالشمس ینبغی لها ان تدرك القمر ولا الليل سابق النهار وكل فی فلك یسبحون) آیت کریمه سنده وکل کلمه سنك تفسیرنده بومعنایه اشارت ایدوب قاضی بیضاوی رحمة الله علیه بیورلر که (وكل ای وكلهم والتنوین عوض عن المضاف الیه والضمیر للشموس والاقمار فان اختلاف الاحوال یوجب تعددا مافی الذات) پس حضرت مولانا قدس الله روحه دخی تجلیات الهیه ده تکرر اولمیوب انوار آفتاب هرساعت وآنده متجددالامثال اولدیغنه اشارت وعشاق الهیه جان نثار ایتمك شرط محبت اولدیغنه دلالت ایدر وآفتاب معنوی اولوب ظلمات نفسانیه دن خلاص اولان اهل فنایه و یاخود مرشد راه بقایه خطاب ایدوب دیرلر که ﴿ مثنوی ﴾ جان فشان ای آفتاب معنوی * جان نثار ایله ای آفتاب معنوی ﴿ مثنوی ﴾ مرجهان کهنه را بنما نوی *

کهنه جهانه تجدد کوستر زیرا که ﴿ مثنوی ﴾ در وجود آدمی جان وروان * وجود آدمیده جان وروان ﴿ مثنوی ﴾ می رسد از غیب چون آب روان * غیبدن آب روان کبی ایریشور یعنی نهرده جاری اولان قطرات آب بربرینی تعاقب ایدوب متجدد الامثال سرعت ایله روان اولدیغی کبی جوی جسدده اولان جان روان دخی نفحات الهیه دن نفس بنفس ایریشوب ماء جاری کبی طورمز روان اولور ﴿ مثنوی ﴾ هرزمان از غیب نو نو می رسد * هر زمان حیات جان عالم غیبدن تازه تازه ایریشور ﴿ مثنوی ﴾ از جهان تن برون شو می رسد * تن جهانندن طشره اولمق ایریشور معلوم اوله که ﴿ ع ﴾ جان فشان ای آفتاب معنوی * بیتنك تأویلنده سروری مرحوم آفتابدن مراد سالك راه حقدر دیو توجیه ایدوب شمعی مرحوم تأویل مزبور محله مناسب دکلدر مابعدنده اولان ابیاته مناسب آفتاب معنویدن مراد حضرت حق اولمق روشندر دیمش وشارح مثنوی اسمعیل افندی المولوی دخی سرورینك قولنی تأییدوب آفتاب معنویدن مراد سالك راه حق اولمق محله انسبدر شمعی خطا ایلمشدر دیوب مرد سالك اولمق اوزره توجیه وجیه ایلمش لکن ایکی وجهله ویریلان معنی دخی مناسب اولوب طرفیندن بربرینك ردنی موجب وجه یوقدر بلکه بو ابیات شریفه ده مناسب اولان وجوه ثلثه اوزره معنی ویرلمك اتم واوجهدر ایمدی ضمیر منیره خفی اولمیه که اولا آفتاب معنویدن مراد سالك راه یقین اولان عاشق مجذوب اولورسه معنی بو وجهله اولور که ای نور حقیقت محمدیه ایله قلبی پرنور اولان آفتاب معنوی خورشید جهان کبی نور محض اولمق دیلرسك سن دخی آفتاب کبی جان نثار ایله وجود وهمی وتعین هستیدن مجرد اولوب بو جهان کهنه وفانی جنسندن اولان بدن متلاشی یه حیات نو کوستروب جانکی بند طبیعت اولمقدن خلاص ایله وجان نثارندن خوف ایلمه زیرا فی الحقیقه وجود آدمیده اولان جان وروان متصلا عالم امر وجانب غیبدن متعاقبا ومتوالیا تازه تازه بخش وعطا اولنوب ونفس بنفس جان بدندن خروج ومأوای مکتسبسنه عروج ایدر ایمدی اصل وحقیقتکه وصول مراد ایدرسك همان طورمیوب ترك وجود و بذل جان ایله دیمك اولور ﴿ قاسم ﴾ اکر رسم فنا خواهی که از عالم براندازی * بیفشان تا فرو ریزد هزاران جان ز هر مویت * ویاخود آفتاب معنویدن

مراد مرشد كامل اوله بو تقديرجه معنى بو وجهله اولور كه اى مطلع طوالع انوار آفتاب حقيقت احمديه ومفيض لوامع اسرار محبت احديه اولان كامل ومكمل برموجب (ومما رزقناهم ينفقون) طالب صادقلره رش انوار جذبات رحمانيه ونشر وافاضهٔ ضياى محبت سبحانيه ايله بو كهنه جهان مثابه‌سنده اولان دل افسرده‌يه تازه‌لك كوستروب حيات ابدى اعطا ايله زيرا وجود آدميده چهره كشا اولان روح اضافى خليفهٔ اكمك عالم غيب وحقيقت محمديه‌دن استفاضه ايلديكى انوار تجليات احدية الذاتدن آب روان كبى تازه تازه متجدد الامثال جلوه كر اولوب هر بر نظرده مرتبة بعد مرتبة سالك مستعدى مدارج اوجات وحدته نائل ايدر واثر كيفيات جذبات حق ايله عاشق فانى وجود وهمى وزندان طبيعيدن خلاص اولوب قدم نهادهٔ فضاى وسيع جبروت اولور وياخود آفتاب معنويدن مراد حضرت حق وفياض مطلق وجاندن مراد تجليات غير متناهيه ونفحهٔ الهيه اوله بو تقديرجه معنى بو وجهله اولور كه اى آفتاب معنوى اولان فياض ازلى سنك يولكده ترك جان وبذل خانمان ايدن عشاق مشتاقه افاضهٔ انوار تجليات جماليه وجلاليه ايدوب كهنه وفانى اولمش وكثرت ماسوا ايله طولمش قلبلرينه محبت ذاتيه ايله رونق وير زيرا روح اضافى برمفحواى (ونفخت فيه من روحى) غيب هويتدن مانند آب روان جريان ايدوب بلكه هر آن وزمان طالب افاضهٔ انوار ربانيه اولان مشتاقلره بلا انقطاع وانفصال تجليات بى تكدر ايريشوب ظلمات نفسانيه وكدورات جسمانيه‌دن قورتاروب فلكدن خروج ايتمك طريقنى كوستررديمك اولور فافهم ﴿ مغربى ﴾

اى هر نفسى تافته بردل زتو نورى * از سر تو جان يافته هر لحظه سرورى * در سينه وجان زآتش رخسار توشوريست * دركام روان ازلب شيرين توشورى * هرذره پى نور تجلىٔ توطوريست * آن نيست كه خاصه است ظهور تو بطورى * تاپرتو خورشيد تو بركون نتابد * ذرات جهانرا نبود هيچ ظهورى * سرمست چنانست دل از بادهٔ عشقت * كورا زخود اندر دوجهان نيست شعورى * در خلوت پنهان دل از صحبت جانان * بى غيبت عالم نتوان يافت حضورى * ايمدى طالب رزق ابدى وحيات سرمدى اولان سالكه كركدر كه طريق حقده برموجب (وجاهدوا فى سبيل الله باموالكم وانفسكم) بذل جان وخانمان ايدوب نائل

دولت جاودان اوله زيرا سرمايهٔ سعادت اخروى بذل وانفاق اموال وفداى نفس ايله اجتهاد واشتغال اولمغله حضرت مولانا بوبيان لطيفه شروع ايدوب بيوررلر كه

﴿ تفسير دعاء آن دوفرشته كه هر روز برسر هربازارمنادى ﴾
﴿ ميكنند كه اللهم اعط كل منفق خلفا اللهم اعط كل ممسك تلفا ﴾
﴿ وبيان كردن كه آن منفق مجاهد راه حقست نه مسرف راه هوا ﴾

بو بيان شريف اول ايكى فرشته‌نك دعاسنى تفسيردر كه هر كون هر سر بازارده بو وجهله ندا ودعا ايدرلر كه اللهم اعط كل منفق خلفا الى آخره ودخى بيان ايلمكدر كه اول دعا اولنان منفق راه حقك مجاهديدر هوا يولنك مسرفى دكلدر وبخارى ومسلم ونسأى بو حديث شريفى ابو هريره رضى الله عنهدن بو وجهله روايت ايدرلر كه (قال النبى صلى الله عليه وسلم مامن يوم يصبح العباد فيه الاملكان ينزلان فيقول احدهما اللهم اعط كل منفق خلفا ويقول الآخر اللهم اعط كل ممسك تلفا) يعنى هيچ بر كون يوقدر كه انده عباد الله صباحه داخل اوله الا ايكى فرشته نزول ايدر بريسى دير كه يا الله هر منفقه اضعاف مضاعفه عوض كثير خلف وير وفرشتهٔ آخر دخى دير كه الهى سيدى ومولاى هر ممسكك وبخيله تلف وير كه امساك وبخل ايلديكى اشيا بى خلف اولوب جمله تلف اوله قال تبارك وتعالى (الذين ينفقون اموالهم بالليل والنهار سرا وعلانية فلهم اجرهم عند ربهم ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون) وقال صلى الله عليه وسلم (هلك الاكثرون الا من قال بالمال هكذا وهكذا) ومشارقده بو حديث شريفى بخارى ابوذر رضى الله عنهدن بو وجهله روايت ايتمشدر كه (ان الاكثرين هم الاولون الا من قال هكذا وهكذا) يعنى شونلر كه دنياده مالى كثير اوله آخرتده ثوابلرى قليلدر الا شول من كه بلا فتور جوانبنده اولانلره مالنى تصدق ايليه ولفظ قال بو محلده فعلدن كنايه‌در كه تصدق ديمكدر (كما قال ابن الملك والقول قد يستعمل فى الفعل مناسبا للمقام) پس ضمير مهر انجلايه خفى اولميه كه خيراتده واقع اولان انفاق مال اركان دينندن بريسيدر وحجة الاسلام امام محمد غزالى بيوررلر كه سر تكليف انفاق بودر كه مال محبوب خلق عالمدر مع هذا عباد الله حب الهى ايله مأمورلر ونفس ايمانك حبنه مدعولردر فاذا كان كذلك خلقك نفس ايمان وموجد اكوانه اولان محبتلرينى معيار ودعواى محبتده اولان صدقلرينى امتحان ايچون حق

مطلب فى بيان خلف المنفق وتلف الممسك

جل وعلا بذل مال ایله امر ایلدی زیرا محبوباتك جمله سی قلبده محبتی اغلب
اولان محبوب ایچون مبذولدر ومادامکه محبوبات سائره محبوب حقیقی ایچون
بذل ونثار اولمیه محب صادق نائل بر واحسان اولمق میسر دکلدر کما قال
تعالی (لن تنالوا البر حتی تنفقوا مما تحبون) پس خلق باب انفاقده
اوچ طبقه اولوب طبقهٔ اولی شول اقویاء اصفیادر که جمیع مالملکنی بر موجب
(وآتی المال علی حبه) موجبنجه علی حب الله بذل وانفاق ایدوب نفسلر یچون قلیل
وکثیر برشی ادخار ایتمزلر وحب ذاتیده اولان معاهده لرینه صداقت ایدرلر
نتکیم ابو بکر الصدیق رضی الله عنه حبا لله تعالی و لرسوله جمیع مالنی
حضور رسالت پناهه کتوروب کندی نفسی ایچون برحبه ادخار ایتمدی
وانفاق فی سبیل الله ایلدی (کماروی اذجاء بماله فقال رسول الله صلی الله
علیه وسلم ماذا ابقیت لنفسك فقال الله و رسوله وقال لعمر رضی الله عنه
وماذا ابقیت لنفسك فقال مثله یعنی مثل ماآتیت به فقال علیه السلام بینکما
مابین کلمتیکما) وطبقهٔ ثانیه زمرهٔ متوسطیندر که بکلیته مالدن اخلاء یده
قادر اولمیوب ولکن امساك مال ایلدکلری دخی تنعم ایچون اولمیوب بلکه
ارباب حاجاتك سد حاجتی ودفع ضرورتلری ایچوندر و بو طائفهٔ متوسطه
نفسلر یچون عباداته تقویت و یره جك مقداره قناعت ایدوب ماعداسن
عرض حاجت ایدن محتاجلره انفاق ایدرلر وانفاق وزکوتده قدر حاجته
اقتصار ایتمیوب انواع بذل واحسان ایدرلر وطبقهٔ ثالثه شول ضعفادر که
زکوة واجبه نك اداسیله اقتصار ایدوب زکاتدن زیاده برشی انفاق ایتمزلر
وزکاتدن نقص دخی ایتمزلر و بالجمله ارباب طبقات مزبوره دن هر برینك
بذلی قلبلرنده اولان حب ذاتی مقداریدر پس بر مصداق (النادر کالمعدوم)
طبقهٔ اولی وثانیه ده بولنمق نادردر ولکن اربابی دخی موجود در ایمدی
مؤمن موحده واجبدر که طبقهٔ ثالثه دن خارج اولمامغه اهتمام ایدوب حتی
بفضل الله تعالی اواخر طبقات متوسطینه بالغ اوله زیرا مجرد اکتفا بالواجب
حد بخلادر کما قال تعالی (ان یسألکموها فیحفکم تبخلوا و یخرج اضغانکم)
ای یستقضی فتبخلوا * ایمدی کرکدر که اوزریکه بر کون مرور ایتمیه الا براتمك
پاره سی دخی اولورسه واجبدن زیاده برشی تصدق ایلیه سن که حتی اول
تصدق سبیله زمرهٔ بخلادن خلاص اوله سن وتصدق دخی مجرد انفاق
مال دکلدر زیرا برشیئه مالك اولمیانه خود تصدق مال یوقدر ولکن انلرك

تصدق حاجات عباد ایچون کلمهٔ طیبه وشفاعت ومعونت وعیادهٔ مرضی
وتشییع جنازه‌در حاصل کلام تطییب قلوب عباد الله ایچون نفس ومالدن
وکلمات طیبه‌دن هرنه که بذل اولنسه عند الله جمله سی صدقه دن معدوده در
کما قال تعالی (قول معروف ومغفرة خیر من صدقة یتبعها اذی والله غنی
حلیم) وتصدق وعطا وجود وسخاده امور کثیره بیان اولنمشدر فاما
امر احری واولی اسرار بالتصدقدر کما قال صلی الله علیه وسلم (ان صدقة
السر تطفی غضب الرب والذی یتصدق بیمینه بحیث لایعلم شماله به احد السبعة
الذی یظللهم الله تعالی یوم لاظل الاظله) وقال تعالی (وان تخفوها
وتؤتوها الفقراء فهو خیر لکم) زیرا مرد متصدق ریادن خلاص اولمغه
علاج اسراردر ریا ایسه غالب علی النفسدر وریانك احوالی مقدما تفصیل
اولنوب انواع آفاتی بیان اولنمشدر ومتصدق صادق من واذی دخی ایتمیه زیرا
من واذی مبطل صدقاتدر کما قال تعالی (یاایها الذین آمنوا لاتبطلوا صدقاتکم بالمن
والاذی) وحقیقتده نفسنی محسن کورمك وفقیره کندینی متفضل بیلمیه بر مکدر
ولایق اولان بودر که زکات وصدقاتی اطیب مالندن انفاق ایلیه کما قال تعالی
(یاایها الذین آمنوا انفقوا من طیبات ما کسبتم) وقال علیه السلام (ان الله طیب
لایقبل الا الطیب) یعنی الحلال وقال علیه السلام (سبق درهم مائة الف درهم)
وهزار درهمی سبق ایدن درهم واحددن بشاشت وفرح وطیب خاطر ایله ویریلان
اجود مال مراددر حقا طیب نفسله اعطا اولنان بك درهم کراهت ایله و یریلان یوز
بیك دیناردن خیرلودر وتصدق دخی عالم ومتقی وذو عیال اولان فقرا وصلحایه
و یرلمك کرکدر که بر مقدار رطوبت حاصل اولوب عباداته قوت بوله واهل
وعیالنه قوت اوله والا هوای نفس ایچون شعرای دروغ کوی وارباب لهو ولعب
اولان فساق وفجاره بذل اولنان اموال تصدق واحسان اولمیوب اسراف اولور
مسرف ایسه عند الله مسئول ومعاتبدر کما قال تعالی (ان الله لایحب المسرفین) * ایمدی
انفاقده اولان امور واجبه ولازمه نك بعضی معلوم اولدیسه علم شریفه بو دخی
خفی اولمیه که جود وسخانك حقیقتی بذل وعطیه نك اراده سیدر پس شول
منفق که سرور قلب وصفای خاطر ایله بلاتعب ومشقت بذل وعطا ایلمك الندن
کلسه اکر بذل دخی ایتمزسه ینه اول کمسنه جواد وسخی زمره سندندر وشول
کیمسه که انواع تکلف وتصلف واصناف مشقت وصعوبت ایله بذل
وانفاق ایلسه انعام واحسانی بسیار دخی اولورسه ینه اول مرد متکلف

مطلب الفرق بين السخا والجود والايثار

بخيلدر قال بعض المحققين (وحقيقة البخل كراهية الافضال والبذل وليست
هذه الكراهية فى معنى ارادة المنع لكنهـا فى معنى نفور النفس التى كانت هى
نقصا المكان والبـارى عز وجل لم يزل موصوفا بارادة العطية لمن عـلم انه
يعطيه وارادة المنع لمن عـلم انه يمنعه ولايكون ارادة المنع فى معنى البخل اذا
كان ممن لواراد عطية ماارادة فى حال المنع لايشـق عليه) وسخـا وجوددن
اولان درجهٔ عظمى دخى ايثاردر ومعناى ايثارمع شدة الحاجة برشى نفسكه
لازم ايكن ترك ايدوب غيرى بى نفسكدن اولى كورمك واخوان مؤمنينى نفسك
اوزرينه تقديم واختيار ايتمكدر وحالت مزبوره صفـات اصفيادندر كما قال
تعـالى (ويؤثرون على انفسـهم ولوكان بهم خصـاصة) وبين الجود
والسخا عند اهل اللسـان فرق يوقدر ولكن اسماء الهيه توقيفيه اولغـله
حضرت حق وفيـاض مطلق جود ايله وصف اولنوب سخا ايله وصف
اولنمامشدر *وايثارده دخى اوج درجه واردر (كما قال عبدالله الانصارى قدس
سره وهو على ثلث درجات * الدرجة الاولى ان تؤثر الخلق على نفسـك فيما
لايحرم عليك دنيا ولايقطع عليك طريقا ولايفسـد عليك وقتا ويسـتطاع
هذا بثلثة اشيـاء بتعظيم الحقوق ومقت الشح والرغبة فى مكارم الاخلاق
* والدرجة الثانية ايثار رضى الله تعالى على رضى غيره وان عظمت فيه المحن
وثقلت به المؤن وضعف عنه الطول والبدن ويسـتطـاع هذا بثلثة اشيـاء
بطيب العود وحسن الاسلام وقوة الصبر* والدرجة الثالثة ايثار ايثـار الله
تعالى فان الخواص فى الايثار دعوى فى الملك ثم ترك شهود رؤيتك ايثـار الله
ثم غيبتك عن الترك والملك كله له كما قال تعالى (ليس لك من الامر شئ)
انتهى كلامه *وعن على رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسـلم
(ياعلى كن سخيا فان الله يحب السخـاء وكن شجاعا فان الله يحب الشجاعة
وكن غيورا فان الله يحب الغيور وان امرؤ سألك حاجة فاقضها فان لم يكن
لها اهلا كنت لها اهلا) ومجاهد رضى الله عنهدن مال ايله ناسه ونفس ايله
رب العـالمين ايچون اولان سخادن سؤال اولندقده بيورديلر كه (لايكون
سخيا بماله الاوهو سخيا ببدنه ولايكون سخيا ببدنه الا وهو سخيا بماله فاذا كان
صادقا فى سخائه لم يفرح بما آتاه من الدنيا ولم يأسف على مافاته من الدنيا)
وامام على كرم الله وجهه بيوردلر كه چقان دنيا بر كمسـنه نك اوزرينه اقبال
ايلسه انفاق ايلسون زيرا انفاق اولنـان شى فنا پذير اولميوب باقيدر وچقان

بر كيمسه دن دنيا ادبار ايلسه اكا دخى لازمدر كه انفاق ايليه زيرا دنيا باقى دكلدر
(وقال كرم الله وجهه حب البخيـل سوء ظنه بربه ومن ايقن بالخلف جاد
بالعطية وانشـد فى معناه ﴿ شعر ﴾ لاتبخلن بدنيا فهى مقبلة * فليس
ينقصها التبذير والسرف * فان تولت فاحرى ان تجود بهـا * فالحمد
منها اذا ماادبرت خلف * ﴿ بيت ﴾ سخى جود وعطا ايتسه دكردن
قطره اكسلز * كدا بر ايكى جام ايچسه نه سى وار ايديكن بيلز * ﴿ حكايت
اولنور كه ﴾ بر كون ضياى چشم اوليا قبلهٔ اهل ولا قتيل كربلا شمع خاندان
نبوت نورتابان امت جكر بند مصطفى ريحان دل مرتضى وقرة العين زهرا
امام حسين رضى الله عنهك حضور سعادت موفور لرينه برمرد غريب
كلوب ياابن رسول الله فقير الحال واهل عيـالم ديو اعلام حال ايلدى بدردها
نورهدى امام حسين شـهيد كربلا دخى رفقه جواب ويروب برمقدار بزم
انيسمز اولكه كله جك رزقمز واربولنه در ان شاء الله كلد كده سد حاجت ودفع
ضرورت اولنور ديو بيورديلر پس ناكاه طريق شامدن بر كمسنه كلوب بش
عدد صره وهرصره ده هزار عدد دينار كتوروب حالا بونلرى جنابكره
معاويه كوندروب استغفار خاطر دريا مقاطر ايلدى ديو ابلاغ امانت ايلدى
حضرت قرة العين رسول الله وجكر كوشهٔ اسدالله دخى اول درويشه
اشارت وبش صره التونى بعينه انفاق وعنايت ايلدى وانواع معذرت
ديليوب اى درويش سنى عوق ايلدك اكر بومقـدار اولديغن بيلدك سرزه
بوقدر مكث رواكورمزدك ديوب اصداف حروف مقالندن انواع درر
ولا لى نثار قيلديلر زهى سخاوكرم زهى خلق شيم ﴿ بيت ﴾ كمالش
كرچه نزدماست ظاهر * زبان مازمدح اوست قاصر * پس حضرت مولانا
قدس الله روحه دخى فضيلت انفاقى بيان ايچون اول ايكى فرشتهك نداسن
عيانا تفهيم ومنفق وممسكى ايكى قسمه تقسيم ايدوب بيوردلر كه ﴿ مثنوى ﴾
كفت پيغمبر كه دائم بهر پند * پيغمبر عليه السلام بيوردى كه پندن
اوتورى دائما ﴿ مثنوى ﴾ دو فرشته خوش منادى ميكنند *
ايكى فرشته خوش ندا ايدرلر بويله ديو ﴿ مثنوى ﴾ كاى خدايا
منفقانرا سيردار * كه اى خداى متعال منفق ومحسنلرى سن سير وغنى
طوت يعنى احتياجدن برى ايليوب (مثـل الذين ينفقون اموالهم
فى سبيل الله كمثل حبة انبتت سبع سـنابل فى كل سنبلة مائة حبة والله يضاعف

لمن يشاء والله واسع عليم)وعد كريمی اوزره ﴿ مثنوی ﴾ هر درمشان را
عوض ده صد هزار * انلرك هر درمنه يوز بيك درم عوض احسان
وير وقال تبارك وتعالى (مثل الذين ينفقون اموالهم ابتغاء مرضات الله
وتثبيتا من انفسهم كمثل جنة بربوة اصابها وابل فآتت اكلها ضعفين
فان لم يصبها وابل فطل والله بما تعملون بصير ﴿ مثنوی ﴾ ای خدايا
ممسكانرا در جهان * ای خدای بی زوال ممسك و بخيلره جهانده
﴿ مثنوی ﴾ تومده الازيان اندرزيان * سن ويرمه الازيان ايچره
زيان ويرزيرا بخل مهلكات عظيمه دندر كما قال تعالى (ومن يوق شح نفسه
فاولئك هم المفلحون ولا يحسبن الذين يبخلون بما آتاهم الله من فضله
هو خيرا لهم بل هو شر لهم سيطوقون ما بخلوا به يوم القيمة) وقال تعالى
(والله لا يحب كل مختال فخور الذين يبخلون ويأمرون الناس بالبخل
ومن يتول فان الله هو الغنى الحميد) وقال صلى الله عليه وسلم
(السخاء شجرة تنبت فی الجنة فلا يلج الجنة الا سخی والبخل شجرة تنبت
فی النار ولا يلج النار الا بخيل) وقال عليه السلام (لا يجتمع فی مؤمن البخل
وسوء الخلق وقال صلى الله عليه وسلم السخی الجهول احب الى الله تعالى
من العابد البخيل)ايمدی بخلك اصلی حب مالدر وشول كمسنه نك كه مالی اولميه
بخلی ظاهر اولمز ولكن مال ايچون حبی ظاهر اولور واسخيانك اكثری ناسه
سخاوت ايدوب وسخا ايله مذكور اولمق ايچون ماله محبت ايدر لكن صفت
مزبوره دخی مذمومه در زيرا حب مال ذومالی ذكر حقدن مشغول ايدر ووجه
قلبی دنيايه مصروف قيلوب دنيايه اولان علاقه سنی محكم قيلور حتی لقاء الله
و تحفهٔ مؤمن اولان موتی اوزرينه ثقيل ايدر (كما روی قال رجل يا رسول الله انی
لا احب الموت فقال هل لك مال فقال نعم قال قدم مالك فان قلب الرجل مع ماله
ان قدمه احب ان يلحقه وان اخره احب ان يتخلف) اما مطلقا امساكه دخی بخل
دينلمز و بعض محلده امساك انفاقدن اولادر اگر انفاق مطلقا مقبول اوليدی
آيت كريمه ده (ولا تبسطها كل البسط) بيورلمزدی نتكيم كاشف اسرار قيومی
حضرت منلای رومی انك بياننه شروع ايدوب بيوردیلر كه ﴿ مثنوی ﴾
ای بسا امساك كز انفاق به * ای مستمع جواد چوق امساك واردر كه
انفاقدن يكدر زيرا غير مستحقه بذل مال ايتمك انفاق اولميوب تبذير واسراف اولور
پس ﴿ ع ﴾ ولا تبذر السمراء فی ارض عمياء * مصداقنجه اگر مال

واكر معارف وكمال واسرار واحوالی نا اهله بذل ونثار ايتميوب بلكه (اطعموا
طعامكم الاتقياء واولوا معروفكم المؤمنين)حديث شريفی موجبنجه عمل
ايدوب ﴿ مثنوی ﴾ مال حق را جز بامر حق مده * مال حق الله سبحانه
وتعالينك امر شريفندن غيريله ويرمه يعنی كتاب كريم سبحانيده اولان
(يسئلونك ماذا ينفقون قل ما انفقتم من خير فللوالدين والاقربين واليتامى
والمساكين وابن السبيل)فحوای كريمی اوزره ارباب استحقاقه وير كه ﴿ مثنوی ﴾
تا عوض يابی ز گنج بی كران * حتی حق جل وعلانك خزائن جودندن
اول مال مبذوله بدل گنج بی كران عوض بولهسن و حقك رضاسنه مخالف
اولان يولره تبذير اموال ايتميه سنكه ﴿ مثنوی ﴾ تا نباشی از عداد كافران *
تا كيم عداد كافراندن معدود اولميهسن وفرقهٔ مبذرين وزمرهٔ مسرفينه دخول
ايتميهسن كما قال الله تعالى (ان المبذرين كانوا اخوان الشياطين) زيرا (لله ملك
السموات والارض)فحواسنجه جميع اموال واملاك حقكدر پس عبد خدا كندوده
امانت وضع اولنان مالی نا اهله بذل ايلسه وفضل واحسان الهيدن كندی يه اعطا
اولنان اسرار وحقايقی نامستعده كشف ونثار ايلسه كافر النعمه اولوب زمرهٔ
كافراندن اولور زيرا حكمت ومالی نا اهله ويرمشدر وكذلك اقتضاء نفسله
برمرادنا مشروع ايچون دخی تصدق ايليان كافر النعمه دن معدود اولور
ايمدی انفاق ونثار وسخا وايثارده اصابت ايدوب اموال وخانمان ونفس
وجان بذل اولنمغه كيملر لايقدر ورضای حق كيملر ايچوندر واقف اولمق
وجهل وغفلتدن نجات بولمق ايسترسك ﴿ مثنوی ﴾ امر حق راباز جواز
واصلی * امر حقی برواصل وكاملدن ايسته وعارف حق اولان مرشد مكملدن
تعلم ايله و بذل ونثار وجود وسخا ايدرسك دخی اهل حق ايچون نثار ايدوب
انلرك قلبنی اله آل و بو للرنده جان فدا قيل واول واصل و كامل انسان اكملی
بولنجه يان يا قيل زيرا ﴿ مثنوی ﴾ امر حق را در نيابد هر دلی * امر حقی
هر بر گوكل فهم ايلمز وهر بر قلب صنوبری مشرق نور ربانی اولمز نتكيم مثنوی
شريفك اوچنجی جلدنده بيوريلور كه ﴿ مثنوی ﴾ دل نباشد غير آن دريای
نور * دل نظرگاه خدا وانگاه كور * نی دل اندر صد هزاران خاص وعام *
در يكی باشد كدامست آن كدام * ايمدی ای طالب صادق جهل وغفلت
عذر اولمز لاجرم ظلمت جهل و كدورت غفلتدن خلاص اولمق ايچون
بر استاد كامل ومرد واصل تجسس ايدوب اضاعت عمر واسراف مامالك

ایتمیه سن باری بذل جان وخانمان ایدرسك اهلنه ایدوب مقابله سنده دوکمز رزق وعمر جاودانی اله کتوره سن وغفلتدن بری اوله سن زیرا ﴿ مثنوی ﴾

در نبی انذار اهل غفلتیست * قران عظیم وفرقان کریمده اهل غفلتی انذار واردر ﴿ مثنوی ﴾ کان همه انفاقهاشان حسرتست * زیرا که غفله وجهله نك انفاقلری جملهٔ حسرتدر ومقابله ده ذره مقداری اجر وثواب یوقدر کما قال الله تعالی (کذلك یریهم الله اعمالهم حسرات علیهم) زیرا نفس وهوا یولنده برحبه دخی ویریلسه اسراف واضاعه در وعلی حب الله جمیع مال وخانمان وباش وجان دخی ویریلسه جود وسخا وبذل وعطا اولوب خیر محضدر کما قیل (لا سرف فی الخیر ولا خیر فی السرف) مثلا ﴿ مثنوی ﴾

سروران مکه درحرب رسول * مکه نك کبار ومترفینی حضرت رسالتپناه علیه صلوات الله ایله حرب وقتال خصوصنده ﴿ مثنوی ﴾ بود شان قربان بامید قبول * قبول اولمق امیدنه انلرك قربانی اولدی ﴿ مثنوی ﴾

کاشتران قربان همی کردند تا * زیرا که کفار مکه دوه‌لر قربان ایلدیلر حتی ﴿ مثنوی ﴾ چیره کردد تیغ شان برمصطفی * انلرك تیغ وشمشیری حضرت مصطفی علیه من صلوات الله الاوفی اوزرینه غالب اوله کما قال الله تعالی (ان الذین کفروا ینفقون اموالهم لیصدوا عن سبیل الله فسینفقونها ثم تکون علیهم حسرة ثم یغلبون والذین کفروا الی جهنم یحشرون) وفی تفسیر القاضی (نزلت فی المطعمین یوم بدر وکانوا اثنی عشر رجلا من قریش یطعم کل واحد منهم کل یوم عشر جزایر او فی ابی سفیان استأجر لیوم احد الفین من العرب سوی اجناس من استجاش من العرب وانفق علیهم اوقیة اولاصحاب العیر وانه لما اصیب قریش ببدر قیل لهم اعینوا بهذا المال علی حرب محمد لعلنا ندرك منه ثأرنا ففعلوا) یعنی عبدالله بن عباس رضی الله عنه قولی اوزره بو آیت کریمه رجال قریشدن اون ایکی نفر کمسنه شاننده نازله اولدیکه بونلردر ابو جهل بن هشام وعتبه وشیبه ابنا ربیعه ونبیه ومنبه ابنا الحجاج وابو البختری بن هشام ونضر بن الحارث وحکیم بن حزام وابی بن خلف وزمعه بن الاسود وحارث بن عامر بن نوفل وعباس بن عبد المطلب پس رجال مزبوره کبار قریشدن اولمغله بدر محاربه سنده عسکر مشرکینی اطعام ایچون بطریق المناوبه بونلردن هر بری هر کون اون دوه قربان ایدرلردی ویوم اخیرده نوبت عبدالله بن عباسه کلوب لشکر کفار ظلمت شعاری اول اطعام ایلدی وسعید بن جبیر رضی الله عنه روایتی اوزره بو آیت

کریمه ابو سفیان حقنده نازله اولدی اکا شاء که یوم احدده محاربه ایچون اجناس مختلفه دن ایکی بیك نفر اعراب استیجار ایدوب نفقه ومؤنتلری ایچون قرق اوقیه زر انفاق ایلدیکه هر بر وقیه قرق ایکی مثقال ایدی اما بر شیئی مفید اولمیوب بلکه ذهاب اموال وفوت مراد ایله حسرت وندامت وبالاخره مغلوب اولوب کسر وهزیمته واقع اولدیلر وایمانه کلمیوب مصرین علی الکفر اولنلر واول حالده قتل وهلاك اولنلر ابد الآباد معذب فی النار اولمغیچون داخل جهنم اولوب اسر وقتل وبذل مال وجان مؤمنینه کفارهٔ ذنوب ونفع عظیم ودولت ابدی اولدیغی کبی بعد الموت کفاره دخی نفعی اولمیوب بلکه رحمت حقدن مطرود وملعون اولدیلر وابدی حسرتده قالدیلر پس قصه دن حصه بودر که حق سبحانه وتعالینك فضل واحسانندن کندی یه اعطا اولنان دولت وثروتك قدر وقیمتن بیلمیوب ودولت مزبوره کندی یه نیچون ویرلدیکن اذعان ایتمیوب قنده ظالم واهل فساد وار ایسه میل ومحبتی انلره اولمغله جهله وظلمه یه انواع التفات ایدوب ومناصبی انلره ویروب وانعام وانفاقی فسقه وفجره یه ایلیان ارباب دولت واهل حکومت اوباش اعرابه بذل مال فراوان واطعام نان وخوان ایتمکله عسکر اسلامه غلبه مراد ایلیان صنادید قریش ومترفین مکه یه بکزر زیرا ظلمه وجهله حکام وملوکدن التفات کوروب وجاه ودولت ایله تنعم ایتمکله صلحاء امت وفقرا ورعیت دست قهر وغلبه‌لرنده پایمال اولوب احکام شریعته ضعف طاری اولوب کرچه کیم دین محمدی الی یوم القیام حفظ وامان صمدیده در ولکن ظلمه وفجره نك تسلطندن اختلالدن خالی اولمز وفسقه یه انعام والتفات ایله دشمنه غلبه ملاحظه سنده اولان ملوکك قلیجلری کسمیوب دائما مغلوب ومنهزم اولور وباعث تقویت ظلمه اولدیغیچون دولتنه نکبت طاری اولمغله دنیاده انواع ندامت چکوب ودار آخرتده رحمت حقدن دور اولمغله ناره الصاق اولنوب اصناف حسرت کورر وکذلك شول کمسنه که حق سبحانه وتعالینك کندی یه احسان ایلدیکی حواس وقواسنی مقتضیات نفسانیه ولذات جسمانیه سی اوباشنه صرف وسرمایهٔ عمرینی اضاعه وتلف ایلیوب قوای روحانیه سنه غلبه مراد ایلسه عاقبت حالده صدهزار حسرات وخسران کوروب روز جزاده داخل نیران طبیعت اولور وکذلك شول مرد سالك که نظر وهمت پیردن استفاضه ایلدیکی مشاهدات غیبیه ومعارف الهیه یی اوباش هوا اولان نامستعدینه اظهار واهل انکاره

کشف اسرار ایلسه اهل حقه سنك طعن وملامت اوردیروب او باش مشرکینی
عسکر اسلامه تسلیط ایلیان مخذولین کبی بودخی فرقهٔ باغیهٔ منکرینی زمرهٔ
عاشقین موحدینه مسلط ایلیوب حقنه (ان المبذرین کانوا اخوان الشیاطین)
اوقنور و بالاخره نورانیتی ظلمته مبدل اولوب ندامت وحسرت ایله (خسر الدنیا
والآخره) زمره سنه ملحق اولور و بونلرك حالی اکابکزر که * مثنوی *
چون غلامی باغیٔ کو عدل کرد * مثلا برغلام باغی که غلام مزبور کندی زعم
فاسدی اوزره کاٴن عدل ودادایلدی شول جهتدن که * مثنوی * مال شه
برباغیان او بذل کرد * اول غلام پادشاهك مالنی طاغی و باغی وعدویه بذل
ایلدی پس * مثنوی * عدل این باغی ودادش نزد شاه * بو عبد خائن
وباغینك عدل ودادی وطائفهٔ طاغیانه اولان بذل ودادی شاه معدلت پناه
قتنده * مثنوی * چه فزاید دوری وروی سیاه * نه زیاده ایلر قرب
پادشاهیدن دورلك وایکی جهانده یوز قرالق زیاده ایلر ایمدی ظاهرا وباطنا
کندی یه اعطا اولنان نعم الهیه نك شکرین بیلیوب عدوالله اولان فساق
وفجاره بذل وعطا ومنکر اولیاء الله اولان ارباب بغض وانکاره جود
وسخا ایلیان عبد خائنك سرانجامی یوز قرالغی ورحمت حقدن جدالق اولدیسه
* مثنوی * بهر این مؤمن همی کویدز بیم * بوندن اوتودی مؤمنلر دائما
خوفلرندن دیر که یعنی محلنده انفاق ومحلنده امساك ایدوب رضای حقدن
خروج ایتمامك ایچون مکر الهیدن خوف ایدوب * مثنوی * درنماز اهدنا
الصراط المستقیم * نمازده (اهدنا الصرط المستقیم) دیو نیاز ایدرلر مؤمنلر خود
مهتدیلردر پس طالب هدایت اولمق نه وجهله اولور دینورسه ارباب تفسیر
جواب ویرمشلر که بو محلده هدایت بمعنی تثبیت وتقریردر یعنی (ثبتنا
علی الهدایة التی اهتدینا بها علی الاسلام) دیمکدر الحاصل مؤمنین اتقیا
وموحدین اصفیا انواع حمد وثنا ایله خالق ارض وسمایه عبادات و طاعات
وتضرع مناجات ایدوب بعد اجراء مراسم عبودیت اداء لوازم طاعت ایچون
ینه حقدن اعانت دیلیوب دیرلر که الها ملکا پروردکارا بزی اشبو راه هدا ده
پاینده قیلوب یوزمز قبلهٔ اسلام وایمان و پایمز طریق توحید وایقاندن دندورمه
وحفظکله عفت وعشقکله غنا ودولت میسر ایله کما قال صلی الله علیه وسلم
(اللهم انی اسئلك الهدی والتقی والعفة والغنی) ایمدی ای عاشق ربانی بزدخی اول
درکاه چاره سازه یوز اوروب نیاز ایده لم که الهی سیدی وسندی بزدن مرادك

نه ایسه انی هدایت قیل زیرا طریق مستقیم سنك عباد کدن مراد بیوردیغك
عبودیتلرنده اخلاص وصفا وعهدلرنده صدق ووفادر والهی ومولای سن
بزی معرفتکه هدایت قیل که حتی سنك نسیم انسك وحقایق حسنکله
معاملاتمزدن ربح عظیم بوله وز و بزی سنك انائیتکه انائیت سزهدایت ایله که
حتی سنك صفاتکله متصف اوله وز وانفاقه اهل ونا اهل اوله نی سنك
نور هدایتکله بیله وز و بیلد کدن صکره توفیقکله عمل ایدوب عالم غیر عاملدن
و بعد الهدایة مغضوبین وضالیندن اولمیه وز والهی بزه هدایت قیل که
قلبمز محبت ذاتی یه میل ایدوب وهمتمز مشاهدات جمالکده قائم اوله و پادشاها
ملکا بزه دلیل اولوب بزی بزسز سندن سکا اولاشدر و بزی طریق معرفته
ارشاد قیل حتی سنك خدمت وطاعتکده سنکله مقیم اوله وز
وطریق شکری کوستر که سنك قرب وحدتکله فرحناك پرطرب اوله وز
والهی فناء اوصافمز ایله سنك لم یزل ولایزال اولان اوصافك طریقنه هدایت
ایله والهی سنك ارادتك حسبنجه سنك ایچون استقامتده اولمغه بعد البیان
عیان هدایت وشول عبد مخلص ومقرب یولنی دلالت قیل که مبدائی سندن
ومنتهاسی سنك مشاهدهٔ جمال لایزالك اوله وبالجمله بریول کوستر که انده
اعوجاج اولمیوب دنیاده طاعات وآخرتده ارتفاع درجات اولان صراط
مستقیم انبیا واولیا وطریق قویم اتقیا واصفیا اوله * بیت * قدتحیرت
فیك خذبیدی * یادلیلا لمن تحیر فیکا * رباعی * کر کافرم
ای دوست مسلمانم کن * مهجور توام بخوان ودرمانم کن * کردر
خورآن نیم که رؤیت بینم * باری بسر کوی توقربانم کن * زیرا که
* مثنوی * آن درم دادن سخی را لایقست * اول زر وسیم ودینار
ودرهم ویرمك وبذل اموال ایتمك سخی یه لایقدر فاما * مثنوی * جان
سپردن خود سخای عاشقست * جان سپار اولمق وباش فدا ایتمك خود
سخای عاشقدر یعنی بین العشاق بذل ماله اعتبار اولمیوب بلکه عاشق
صادقك نشانی جانان یولنه ترك جان ایتمکدر * بیت * جانلر فدا
محبت جانانه سردکل * ارباب عشقه ترك سر ایتمك هنردکل * روایت
اولنور که * خلفاء عباسیه زماننده طائفهٔ صوفیه نك قتلنه مبادرت اولنوب
وجنید بغدادی قدس سره مذهب ابی ثور اوزرینه مفتی اولوب فقه ایله
کندیلرینی ستر ایتمش ایدی وابو الحسین نوری ایله صوفیه دن برجماعت

مؤاخذه اولنوب بيونلرى اورلمق امر اولنمغله اول زمانك قاعده سى
اوزره ضرب اعناق ايچون يردى دوشندى وابو الحسين نورى قدس سره
سائر اخوانته تقدم ايدوب كندى جانى بذل وايثار ايچون جلادك اوكنه
واروب ديز چوكدى وبنى اول ضرب ايله ديو يلواردى سياف نورى يه
بومبادرت ايلديكك نه شيدر بيلورميسن ديدى ابوالحسين نورى نعم
ديو بيوردى جلاد پس عجله وشتابك اصلى ندر ديدى بيورديلركه اى سياف
اخوان صفا وخلان باوفانك حياتنى بارى برساعت اولسون كندى اوزرمه
اختيار ايلدم پس سياف ابوالحسين نورينك نثارجان وايثار اخوان
حقنده اولان رتبهٔ عليه سن كوروب دم بسته وحيران قالدى وقصهٔ مزبوره
خليفه يه انها اولنوب بونلرك احوالى بيلمك ايچون قاضى يه رد اولنديلر پس
اول طائفهٔ انبيا سيرت حضور قاضى يه واردقده قاضى ابوالحسين نورى يه
مسائل فقهيه دن برنسنه سؤال ايدوب نورى قدس سره كماهو حقه سؤاله
جواب باصواب ويردكدن صكره لسان شريفلرين كلمات قدسيه ايله
آراسته قيلوب وفتح كنز حقايق ايدوب (فان لله عبادا اذا قاموا قاموا
بالله واذا نطقوا نطقوا بالله) ديوب نيجه درر كلمات انسيه نثار ايلدى
پس قاضى بكاء شديد ايله اغليوب وخليفه يه مكتوب ايله آدم كوندروب
اكر بوطائفهٔ عليه زنادقه اولورسه وجه ارضده برمسلم يوقدر ديو جواب
ويردى اما عجبدر كه فى زماننا هزار وهزار بومقوله بذل وايثار دخى كورلسه
اصلا صورر وايزلر اوليوب حسين نورى اولمكه استعجال ايتديكى كبى
بونلر اولدرمكه استعجال ايدرلر ابوالحسين نورى بيوررلركه (نظرت
يوما الى النور فلم ازل انظر اليه حتى صرت ذلك النور) آه اى معشوق ازلى
﴿ نظم ﴾ بز شراب عشقكيله قانه كلمشلردنز * باش وجان ترك ايدوب
ميدانه كلمشلردنز * آتش سوزان شوقه يانه كلمشلردنز * سجدهٔ خاك
درجانانه كلمشلردنز * دردمند عاشقز درمانه كلمشلردنز * همدم
ويار ومصاحب اولمزز نادانله * مونسز انسانه يوقدر اويمز شيطانله *
كيرمشز فقر وفنايه ترك باش وجانله * چون ميسر اولدى وصلت اول كل
خندانله * بلبل كويا كبى افغانه كلمشلردنز * حب دنيادن كچوب فقر يله
قيلدق افتخار * ملك فقرك شاهيوز يعنى اسير عشق يار * اولمشز مرد
قلندر قيلمشز ترك ديار * بحر ذات كوهر مقصودى قيلدق دركنار *

كيتدى فرقت وصلت جانانه كلمشلردنز * ايمدى اى عاشق صادق
(من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) فحواى كريمى اوزره حق يولنده
هرنه كه بذل اولنسه انك مكافاتى عشر امثال خيرات كثيره اعطا اولنمق
مقرردر مثلا ﴿ مثنوى ﴾ نان دهى از بهر حق نانت دهند * حقدن
اوتورى نان بذل ايدرسك انك عشر امثالى سكانان ويررلر وشويله كه
﴿ مثنوى ﴾ جان دهى از بهر حق جانت دهند * محبت ربانيه
اقتضاسيله حقدن اوتورى جان نثار ايدرسك سكا جان ويررلر وابدى
حياته واصل ايدرلر پس برعاشق كه محبت جانانده بذل جان ايله جود
وسخا ايتميه اكر انفاق ونثارده كشاده دست اولوب جمله دنيايى بذل وعطا
ايلسه ارباب عشق انى امساك ايله تعريف ايدرلر اما شويله كه عاشق صادق
راه دوستده بذل نفس وجانه مبادرت كوستروب ومحبوب حقيقى دخى كرم
كامل ولطف شاملندن عاشقك بذلنى قبول ايليه عاشق مزبوره
جواد وسخى تسميه ايدرلر * ايمدى حقيقتده عاشق صادق اولدر كه برآدمك
مشاهده سنده هزار جان نثار ايدوب ونثار جانى جانانى قبول قيلورسه جانه
منت بيله زيرا محبت محبوبده نثار اولنان جان معيوبك مقابله سنده اندن اعلا جان
جاودان عوض ويريلور ايمدى بنم جانم ﴿ قطعه ﴾ بنيم جانكه تو دارى ويك
نفس كه تراست * حديث پيشكش ويادكار نتوان كرد * برو به پيش سكان درش
فشان جان را * كه اين متاع برآن نثار نتوان كرد * آه اى سالك راه كورمزميسن
﴿ مثنوى ﴾ كر بريزد بركهاى اين چنار * اكر بوخارجده اولان درخت
چنارك اوراقى دوكله ﴿ مثنوى ﴾ برك بى بركيش بخشد كردكار * حضرت
خلاق ومعطى ورزاق اول چناره برك بى بركى ورزق معنوى باغشلر كذلك
بوچنار وجودك اكتساب ايلديكى اوراق نقود وبرك اموال فى سبيل الله بذل
ونثار اولنسه حق سبحانه وتعالى كسب واجتهادسز اول عبد منفقه برك معنوى
وارزاق ابدى اعطا ايدر ﴿ مثنوى ﴾ كر نماند از جود دردست تو مال *
اكر جود وعطا وبذل وسخا ايلديككدن سنك الكده ملك ومال قالمدى ايسه
﴿ مثنوى ﴾ كى كند فضل الهت پايمال * فضل ربانى وكرم سبحانى سنى چان
پايمال ايدر يعنى رجل سخى انفاق مال ايله ذر وسيمدن مجرد اولمغله اويله دكلدركه
حق سبحانه وتعالى انى محتاج وپايمال ايليه كمسنه يه محتاج ايتمز بلكه (فآتيهم
الله ثواب الدنيا وحسن ثواب الاخرة والله يحب المحسنين) وعد كريمى اوزره

دنیاده رزق بی تعب وآخرتده اجر جزیل عنایت ایدر و محسنلره دریای حب ورحمتی
تموج ایدوب بر موجب (یستبشرون بنعمة من الله وفضل وان الله لایضیع
اجر المؤمنین) مؤمنلرك اجرنی ضایع قیلمز وملائکهٔ مقربین فضل الهیدن نعم
فراوان جاودانله تبشیر ایدرلر والحاصل ﴿ مثنوی ﴾ هر که کارد کردد انبارش
تهی * هر کیم که بذرتخم ایلیه انك انباری تهی اولور ﴿ مثنوی ﴾ لیکن
اندرمزرعه باشد بهی * لکن مزرعه اکا نفع وفائده واضعاف مضاعفه
اولور یعنی تخمی نه قدر چوق اکسه انبارین تهی ایتسه وقت حصادده
اکا کوره محصول الور ونیجه انبار دخی طولدرر * باغبانا بجهان تخم نکو باید
کاشت * هم ازان جنس که می کاری بر باید داشت * فاما ﴿ مثنوی ﴾ وانکه
درانبار ماند و صرفه کرد * وشول کمسنه که غله سی انبارده قالدی یعنی
زراعت ایلیوب صرفه وادخار ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ اسپش وموش حوادثهاش
خورد * انك غله سنی نمل وفارهٔ حوادث اکل واضاعه ایلدی پس (بشر
مال البخیل بحادث اووارث) حدیث شریفنك مصداقنجه حوادث دهردن
بعض بلا اصابت ایدوب نمل امل وفارهٔ حرصی انك برکاتن اکل ایدوب
کندی یه نفعی اولمز وعاقبة الامر اجل کلدکده دیدهٔ حرصی مالی اردنجه
قالوب بالاخره وارثلره ترك ایدر * ایمدی لازم اولان بودر که کفایت مقدارینه
قناعت ایدوب بر موجب (الدنیا مزرعة الآخرة) فی سبیل الله در مخزن اولان
سیم وزر تخمن بذل ونثار ایلیه سنکه (ان المصدقین والمصدقات واقرضوا الله
قرضا حسنا یضاعف لهم ولهم اجر کریم) فحوای منیفی اوزره انواع
واصناف اجور کثیره بوله سن (قال علیه السلام لعائشة رضی الله عنها ان اردت
اللحاق بی فاقنعی من الدنیا بزاد الراکب ولا تخلعی قمیصا حتی ترکعیه وقال اللهم
اجعل قوت آل محمد کفافا فان زاد علی قدر الکفایة هلك وقال ایضا من
اخذ من الدنیا فوق ما یکفیه فقد اخذ حتفه وروت عائشة رضی الله عنها قالت
قال رسول الله صلی الله علیه وسلم السخی قریب من الله قریب من الناس
بعید من النار والبخیل بعید من الله بعید من الناس بعید من الجنة قریب من النار
﴿ قطعه ﴾ هر که را مال هست و بخشش نیست * او ازان مال بهره کی دارد *
یا بتاراج حادثان ببرند * یا بمیراث خواره بکذارد * الحاصل بر موجب (کل شیء
هالك الا وجهه) و بر فحوای (کل من علیها فان ویبقی وجه ربك ذو الجلال
والاکرام) ﴿ مثنوی ﴾ این جهان نفی است در اثبات جو * بو جهان صوری

نفی وفایدر بقاء جاودانی ایسترسك (لا موجود الا الله) دیوب عالم اثباتده
ایسته ﴿ مثنوی ﴾ صورتت صفر ست در معنیست جو * سنك صورتك
صفردر یعنی وجود موهوم نقطهٔ صفردر جوی معرفت ونهر حقیقت معناده در
پس حقیقتی معناده طلب ایله وصورت پرستلکدن واز کلوب واصل معنی اول
زیرا فنا موجب بقا وسرمایهٔ ارتقادر * ایمدی دیدهٔ بصیرتك کشاده قیلوب
﴿ مثنوی ﴾ جان شور تلخ پیش تیغ بر * یعنی مرشد کاملك همم علیه سیله
جذبات رحمانیه نورینه غرق اولوب شور وتلخ اولان روح حیوانی بی خنجر (لا) ایله
قطع ایدوب تیغ (الا) قتنه ایلت وعشق سبحانی ایله افناء وجود وهمی
قیل ﴿ مثنوی ﴾ جان چون دریای شیرین را بخر * دریای شیرین
وآب فرات کبی اولان جان لذیذی صاتون آل یعنی روح اضافی یه مالك
اولوب مشاهدهٔ جمال لایزالدن ذوق ولذت حاصل قیل ﴿ قاسم انوار ﴾
ترك خم کردم ودریا پس ازین جام منست * منت ازدوست که این جام
سرانجام منست * دل وجان را بتو دادم نه دلم مانده نه جان * اندرین قصه خدا
عالم وعلام منست * حی جاویدی ومن ازدم توزنده شدم * کوی بردم
زجهان یار چو همنام منست * قاسمی حاصل جان ودل ودین را بتوداد *
سود عشقت بجهان حاصل ایام منست * پس ای مستمع قابل وطالب
مقبل ﴿ مثنوی ﴾ ورنمی دانی شدن زین آستان * اکر بو آستانهٔ
علیه وعتبهٔ سنیه دن اولمغی بیلمزسك یعنی جان تلخ وشوری فدا ایدوب
جان شیرینی المغی بیلمزسك ﴿ مثنوی ﴾ باری ازمن کوش کن این
داستان * باری بو داستانی بندن استماع ایله وکوش هوش ایله دیکله که
درکاه حق وآستانهٔ مرشد محققه وارمغی بیلوب وبذل جان ایتمك
طریقنی کوروب سن دخی اکا کوره کار وجانکی نثار ایلیه سن

﴿ قصهٔ خلیفه که در کرم در زمان خود از حاتم ﴾
﴿ طایی کذشته بود ونظیر خود نداشت ﴾

بر خلیفه نك قصه سیدر که عطا وکرم ولطف وشیم بابنده کندی زماننده
حاتم طاییدن کچمش ایدی وزمانه سنده کندی یه نظیر طوتمزدی ﴿ مثنوی ﴾
یك خلیفه بود در ایام پیش * ایام سالفه واعوام سابقه ده بر خلیفهٔ نیکورای
ملك آرای وار ایدی ﴿ مثنوی ﴾ کرده حاتم را غلام جود خویش *
حاتم طایی یی کندونك جود وسخا وبذل وعطاسنه بنده ایلمش ایدی

خليفهٔ مزبوره بر پادشاه معدلت پناه ایدیکه ﴿ مثنوی ﴾ رایت
اکرام وداد افراشته * اعلام عدل ونظام ورایات داد واکرامی ترفیع
ایدوب عالم وعالمیانه عدل ایدردی افراشتن یوجلتمك ورایت سنجق معناسنه در
واحسان وعطاسی بروجهله مبذول ایدیکه ﴿ مثنوی ﴾ فقر وحاجت
ازجهان برداشته * جهان وجهانیاندن فقر واحتیاجی قالدرمش
ایدی وبر پادشاه عطابخش ایدیکه عتبهٔ فلك میناسی ملاذ راستان اولوب
﴿ مثنوی ﴾ بحردر از بخشش صاف آمده * بحردر اولان دریای
عدل انك بخشش وعطاسندن صاف کلمش ایدی یعنی بحر لؤلؤ انك
سخا وکرمندن تحصیل صفوت ایدوب بلکه دریا انك جودی دریاسنده بك
قطره ایدی ﴿ مثنوی ﴾ داد اواز قاف تاقاف آمده * اول شاه
دین پناهك داد وعدلی قافدن قافه کلمش ایدی یعنی مشهور جهان اولمش
ایدی ﴿ مثنوی ﴾ درجهان خاك ابر وآب بود * روی زمین وجهان
خاكده اول پادشاه سعادت دستکاه فی المثل سحاب پرامطار ایدی یعنی وجود
بهبودی وجه ارضه باران رحمت کبی نشو ونما ویرمش ایدی ﴿ مثنوی ﴾
مظهر بخشایش وهاب بود * ومظهر الطاف وبخشایش وهاب ایدی
﴿ مثنوی ﴾ از عطایش بحر وکان درزلزله * انك عطاسندن
بحر وکان زلزله ده ایدی چونکه اول پادشاه فیض وجودده بحر مواج کبی
شهرت بولوب دست سخاسی منبع الطاف ومجمع اعطاف وآوازهٔ احسانی
قاف تاقاف منتشر اولدی ﴿ مثنوی ﴾ سوی جودش قافله برقافله *
انك جودی جانبنه قافله برقافله ارباب حاجات تبادر ایدرلردی ﴿ مثنوی ﴾
قبلهٔ حاجت درودروازه اش * انك درودروازه سی اهل حاجته قبله
اولمش ایدی ﴿ مثنوی ﴾ رفته در عالم بجود آوازه اش * انك
آوازه سی جود وعطا ایله عالمه کتمش ایدی ﴿ مثنوی ﴾ هم عجم
هم روم هم ترك وعرب * مانده ازجود وسخااش درعجب * وطوائف
مزبوره انك جود وسخاسندن عجبه قالمشلر ایدی ﴿ مثنوی ﴾ آب
حیوان بود ودریای کرم * اول خلیفهٔ اکمل ومرشد مکمل ومکمل
آب حیات ودریای کرم ایدی ﴿ مثنوی ﴾ زنده کشته هم عرب
زوهم عجم * انك کلمات آب حیات روح افزا وجذبات دریای کرم
نماسندن عرب وعجم زنده اولمشلر وحیات ابدی یه ایرمشلر ایدی خلیفهٔ

مزبوره دن مراد مظهر نور محمدی ومطلع آفتاب تجلیٔ احدی اولان
انسان کامل ومرشد مکملدر ﴿ کمال خجندی ﴾ ایها العطشان فی واد الهوی *
جوی جویان جانب دریابیا * آب را پیش لب هرتشنهٔ * قالت الاکواب
قل قل قولنا * ازسقاهم ربهم ابریقهاست * تابلب پیش لب ماوشما *
کریه تاچند ازعطش ای نور چشم * پیش چشمت آب چشمی برکشا *
لووجدت الخضر عینا فانتبه * کیف یحیی النون فی عین البقا * اذ نیست
الحوت اکر یادیت نیست * همچوآن ماهی بخضری آشنا *
کر طلب کاری مشو دوراز کمال * لن تجد بعدی ولیا مرشدا *

﴿ قصهٔ اعرابی درویش وماجرای زن اوبا او بسبب قلت درویشی ﴾

اعرابی درویشك قصه سی ودرویشلك قلتك سبیله اعرابینك زوجه سی
بیننده اعرابی ایله واقع اولان ماجرا بیاننده در اعرابی صحراده ساکن اولان
عربان در (قال المطرزی فی المغرب ان العرب مأخوذ من عربة وهی مکان
فی ارض تهامة ولد فیها اسمعیل علیه السلام والعربی نسبته الی العرب
کما ان العجمی نسبته الی العجم) معلوم اوله که درویش اعرابیدن مراد عقل
وزن اعرابیدن مراد نفسدر حضرت مولانا قدس سره مخلص قصه ده
مرد عرب وزندن مراد عقلله نفس اولدیغن مصرح ذکر بیوررلر ومقدمجه
بیان اولندیکه حتی طرفینده واقع اوله جق مباحثه ومناقشه عقلله نفسك حالی
اولدیغن فهم ایدوب فریب نفسه غایت ووسوسه سنه حد ونهایت اولمدیغن
بیلوب دیدهٔ بصیرتك کشاده قیله سن وبر مرشد افخم وخلیفهٔ صاحب
کرم بولوب دریای وحدته طاله سن وادناس بشریه دن پاك اولوب پیره زن
نفسك مکرندن خلاص اوله سن * پس کوش هوشك دوش قیل که کاشف
اسرار کبریا جناب مولانانه بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ یك شب اعرابی
زنی مرشوی را * برکیجه برزن اعرابی شوهرینه ﴿ مثنوی ﴾ کفت
وازحد برد کفت وکوی را * دیدی وکفت وکویی حددن ایلتدی یعنی
پرکویلق ودل آزارلق ایدوب قیل وقالی حددن تجاوز ایلدی شبدن مراد
بومحلده معنای تأویلیسی اوزره شب کثرت ولیلهٔ جهل وغفلتدر که نفس
مکاره عقل بیچاره یه حالت غفلتده رخصت بولوب انواع تسویلات ایدر
ونیجه درلو خاطره یه دوشوروب کار وکسب ووجه معاش فکرین ایتدیرر
ومشقت فقری تذکر ایتدیروب غم فردایه دوشورر * پس نسق مزبور اوزره

زن اعرابئ نفس زوجی اولان عقل خالی ذهنه ایتدی ❊ مثنوی ❊
کین همه فقر وجفا که ما کشیم * ای شوهر که بود وکلی فقر وجفایی همان
بزچکرز ❊ مثنوی ❊ جمله عالم درخوشی ماناخوشیم * جمله عالم
خوشلقده وصفا وسرور وفراح دستیده در بزایسه بلا وجفا ورنج وعنا
وفقر وفنا وناخوشلقده یز ❊ لمنشئه ❊ بماندم من همان پر رنج وغمخوار *
فتادم درمیان خاك ره خوار * شدم بند عناودرد ومحنت * نیابم هیچ
رهایی زین مشقت * بلای نفس دیدند جمله مردان * اکر مردی
زنفست رخ بکردان * وینه زن اعرابی شوهرینه ایتدی * ❊ مثنوی ❊
نان مانی نان خورش مان درد و رشك * بزم نان ولقمه مز یوقدر
بلکه بزم نان خورشمز یعنی قوت وغدامز درد ورشك وغبطه وحسددر
❊ نظم ❊ حسد هرکز مبر برهیچ دنبی * وکرنه دربلامانی بعقبی * حسد
کر بر نهادت رخ نماید * نمود عقل ودینت درر باید * ❊ مثنوی ❊
کوزه مان نی آب مان ازدیده اشك * بزم کوزه مز دخی یوقدر بلکه
بزم کوزه مز دیدهٔ حرماندن تقاطر ایدن اشك حسرتدر ❊ مثنوی ❊
جامهٔ مان روز تاب آفتاب * کوندوزن بزم جامه وخلعتمز حرارت وتاب
آفتابدر ❊ مثنوی ❊ شب نهالین ولحاف ازماهتاب * کیجه
ایسه بزم دوشك ویورغانمز ماهتابدندر حاصل کلام ای شوهر نامراد غایت
جوع وکرسنه لکدن خیالات واوهامه بند اقدام اولوب ❊ مثنوی ❊
قرص مه را قرص نان پنداشته * قرص ماهی قرص نان ظن وقیاس
ایتمشز ❊ مثنوی ❊ دست سوی آسمان برداشته * کمال
احتیاجمزدن الیمزی جانب آسمانه یوقارو قالدرمشز حقاکه نفس اماره
آز وحرصله بیچاره اولوب آج کوزلو لکندن هر کوردیکی
قرصی نان ظن ایتمکله دست احتیاج آچوب ذلت کوسترر ❊ شعر ❊
دنیادیدکلری نه عجب پیره زال ایمش * لیل ونهار پیشه سی مکر الله آل ایمش * بش کون
بونك بو سلطنت وطمطراقنه * دقتله ناظر اولسه کمسنه خیال ایمش * محنت بوجاغی
نکبت اوی غصه کوشه سی * درد وبلا قضاسی محل جدال ایمش * تیماری مار ودولتی
لت مالی پر بلا * مال وملاکنه برنظر ایتسك ملال ایمش * هر شنلکك اواخری
برماتم غریب * حاصل بوکیم کمالنك آردی زوال ایمش * بوملك ایچنده برنیجه کون
بکلك ایلیان * شول برفقیر وقانع اولان اهل حال ایمش * پس زن اعرابی اولان

نفس مکاره قبح دنیایی کوره یوب اعمی و بی بصیرت اولمغله اهل قناعتدن
اولمیوب شوهرینه ایتدی ❊ مثنوی ❊ ننك درویشان ز درویشئ ما *
بزم فقرمزدن درویشلره ننك وعار واردر ❊ مثنوی ❊ روز شب از روزی
اندیشئ ما * بزم روزی ونصیب فکرنده اولدیغمزدن روزمز مانند شب
تیره وقلبمز پرغم وغصه در ❊ مثنوی ❊ خویش وبیکانه شده ازما رمان *
خویش وبیکانه واقربا واجنبی کمال فقرمزدن بزدن اورکیجی وفرار ایدیجی
اولدی ❊ مثنوی ❊ برمثال سامری ازمردمان * سامرینك آدمیلردن
نفرت ایلدیکی کبی یعنی حضرت موسی علیه السلام ایچون طورده قرق کون
صائم اولمق امر اولنوب وتورات شریف نازل اولمسی وعد اولنمغله طوره
واروب ذکر اولنان وعدی تمام ایدوب کلنجه سامری قوم موسایی عبادت
عجله دعوت ایتمکله برموجب (واضلهم السامری) الآیة اضلال وافساد ایدوب
حضرت موسی علیه السلام جبل طوردن رجعت وقومنه عودت ایتدکده
حالت مزبوره یی کوروب وسامری اضلال ایتدیکن خبرالدقده سامری یه
بددعا ایلدی * پس سامری کرفتار عذاب اولوب طریدا و وحیدا برو بیابانه
کیتدی وقچان برآدمی کورسه (لامساس) دیو وحشیلر کبی فرار ایدردی
واکر برکمسنه سامری یی مس ایتسه فی الحال ایکیسنی دخی ایسیتمه طوتوب
هیچ کس یاننه قریب اولمزدی کما قال تعالی (قال فاذهب فان لك فی الحیوة
ان تقول لامساس وان لك موعدا لن تخلفه) یعنی لن یخلفك الله وینجزه لك
فی الآخرة بعدما عاقبك فی الدنیا) پس زن اعرابی اشد فقر واحتیاجله خلقدن
مهجور اولدیغنی سامری یه تشبیه ایدوب هرکس بزدن فرار ایدردی
وزوجنه حالندن ینه شکایت ایدوب ایتدی ای شوهر فرضی ❊ مثنوی ❊
کر بخواهم از کسی یك مشت نسك * اکر برکمسنه دن برآوچ مرجمك
ایستیم ❊ مثنوی ❊ مر مرا کوید خمش کن مرك وجسك * تحقیق بودرکه
بکا اسکت ودرد ومرك دیوجواب ویررجسك درد معناسنه در * ایمدی ای
شوهر بزم حالیمز مشکل اولدی بوکا چاره کرك بویله طورمغله اولمز جنسك
خود عرب دکلیدر ❊ مثنوی ❊ مرعرب را فخر غزوست وعطا * عربه
خود فخر غزا وعطادر * پس سن دخی نیچون برایش باشنده یاپشمیوب بووجهله
بطال طورر سن ای عربلر قصوری ❊ مثنوی ❊ درعرب توهمچواندر
خط خطا * طائفهٔ عرب ایچنده سن خطده خطایه بکزرسن یعنی خطده

برحرف خطا ایدوب غلط یازلسه معتادن خارج اولدیغی کبی سنك ترکیبك
دخی بین الاعراب یاکلش یازیلان خطه بکزر زیرا خوی وخلقك عربه بکزمز
❊ مثنوی ❊ چه غزامابی غزا خود کشته ایم * امانه غزا که بزخود غراسز
کشته یوز قنده قالدیکه غزا ایده یوز زیرا ❊ مثنوی ❊ ماىتیغ فقر بی
سر کشته ایم * بز تیغ فقر وفاقه ایله بی سر اولمشز ❊ مثنوی ❊ چه عطامان
بر کدایی می تنیم * بزنه عطا ایلسك کرك بز کدالك اوزرینه طولانور ز مثلا
اورمجك کبی ❊ مثنوی ❊ مرمکس را در هوارك می زنیم * هواده
مکس طمرین اورر ز یعنی کمال مرتبه رذالت ایدوب شیٔ حقیره تنزل ایده رز
وسفلی همتز وطمع وحرصمز دخی بردرجه یه وارمشدر که ❊ مثنوی ❊
کر کسی مهمان رسد کرمن منم * اکر بزه برمهمان ایریشسه اکر بن بن ایسم
یعنی اکر بن کندیمی بیلدیکم شخص ایسم مادامکه بنده بوکدا چشملك وحرص
وطمع واردر لاجرم اول مهمان اولان محترم ❊ مثنوی ❊ شب بخسبد لقش
ازتن برکنم * چونکه کیجه ایله اویویه فقر واحتیاج وحرص وطمع
وکرسنه وآجلغمدن اول مهمانك دلق وجامه سن تنندن قوپاریرم وبواسم
دریسن صویارم * پس نفس شومك اوصافی وجه مشروح اوزره اولمغله
خزینهٔ قلبی عشق الهی ایله مالا مال ومتاع علم ومعرفت ایله غنی وخوش
حال اولمیان مدعیلر ومرائی ومزورلك ایله خلقك مالنی یمك ایچون
کندی بی شیخ ومرشد مرتبه سنده کوسترن مقلدلرك دخی مثالی بونلرك
حالنه بکزیوب وانلره ارادت کتورن مرده وخذله نك دخی احوالی بریه ده
ابناء سبیلك یولن اوروب ومهمان اولان کمسنه لری صویان چپلاق ودزد
عربلره مشابهت تامه سی اولمغله حضرت مولانا قدس سره الاسنی طالب
صادقلری ایقاظ وانتباه ایچون بو بیانی ایراد ایدوب بیورد لرکه

❊ مغر ورشدن مریدان محتاج بمدعیان مزور وایشانرا ❊
❊ شیخ ومحتشم وواصل پنداشتن ونقل را ازنقد نادانستن ❊
❊ وبربسته را بمجاز از بررستهٔ بحقیقت نشناختن ❊

مریدان محتاجلرك اهل تزویر ومدعی اولان مقلدلره مغرور اولمسی وانلری
شیخ محتشم وواصل صاحب کرم قیاس ایتمك ونقلی نقددن فرق
ایده بیلمامسنك ومجاز ایله بربسته اولانلری حقیقت ایله بررسته اولان ارباب تحقیقدن
تمیز ایتمیوب اکلمه مسنك بیانده در بوتقدیرجه بیان سابقك تأویلنده

بوتوجیه دخی وجه درکه زن اعرابیدن مراد نفسك وسوسه سی اولمیوب
بلکه نفس لوامه وملهمه اولمق اوزره عقل فعاله خطاب ایدوب ای مرد
عاقل نیچه یه دك حقیقت حالدن غافل وبلاسعی وکوشش بطال وعاطل
طوروب وغیریلرك قیل وقالنی سرقه ایدوب تقلید صرفده قالهلم وعشق
ومحبت وعلم ومعرفتدن بی بهره وتهی دست اولهلم * ایمدی کرکدرکه بر دنیا
وآخرت پادشاهی ذوعطا وکرم وصاحب خلق وشیم مرشد مکرم بولوب
آنك دامننه تشبث ایتمکله بیرچنکی فقر وفاقه دن خلاص اولدیغی کبی بزدخی
برعمر منقبتك سایه سنده عشق خدا ایله غنی اولهلم وهر کوردیکمز مزور
ومقلدی شیخ محترم ومرشد محتشم بیلمیوب وقیل وقالنه فریفته اولمیوب جذبات
رحمانیه ومحبات سبحانیه ظهورینه طالب اولهلم ونسئه دن کچوب نقد وقت ایسته یه لم
ایستمدکیکه بومعنایه اشارت ایدوب ❊ مثنوی ❊ بهر این کفتند دانایان
بفن * عاقل ودانا وعالم بالله اولان بیشارفن وحکمت وشهود ومعرفت ایله
بوندن اوتوری دیدیلر که مزور ومقلد اولان محتاج وآجلرك مونس ومهمانی
اولمیوب بلکه ❊ مثنوی ❊ میهمان محسنان باید شدن * محسنلرك
مهمانی اولمق کرك اما ای بی تمیز ❊ مثنوی ❊ تومرید ومیهمان
آن کسی * سن اول برکمسنه نك مرید ومهمانیسن ❊ مثنوی ❊
کوستاند حاصلت را ازخسی * که اول مزور ومحتاج خس وناکسلکندن
سنك حاصلکی الور قنده قالدیکه سکا برشیٔ اعطا ایلیه وکوکلکده شمع
چراغ محبت ایقاد ایلیه بلکه اولکی نور انیتك دخی کیدوب قلبك لیلهٔ
مظلمه کبی تیره وتاریك اولوب دنیا وآخرت یوخسلی ایدر زیرا ❊ مثنوی ❊
نیست چیره چون ترا چیره کند * کندوسی نفسنه غالب وقوی دکلدر سنی
نیجه غالب ایدر نتکیم سری سقطی رضی الله عنه بیورمشلردر که کندی
نفسی تأدیبنه عاجز اولان غیرك نفسی تأدیبنه هزار بار عاجزدر ایمدی اومقوله
مقلد ونایخته ❊ مثنوی ❊ نورند هدمر ترا تیره کند * سکا نور ویرمز
بلکه قلبکی تیره وبی نور ایدر ❊ مثنوی ❊ چون ورا نوری نبود اندر
قران * چونکه اول مزور ومقلدك برنوری اولمدی ❊ مثنوی ❊
نورکی یابند ازوی دیکران * اکا مقارنت حیننده غیریلراندن نجه ان نور
بولورلر * پس (قبل تهذیب النفس) ارشاد ناسه تقید ایلیان مدعی
❊ مثنوی ❊ همچو اعمش کوکند داروی چشم * شول چشمی بی

نور اولان اعمش كبيدر كه كأن اول غيرك چشمنه كحل مجلا چكوب علت
بصر بصيرت ورمد ديدهٔ حقيقتنه علاج ايدر ❊ مثنوى ❊ چه كشد در
چشمهـا الا كه پشم * اول اعمش اولان مدعى چشم دله نه كشيده قيلور
چكمز الا كه پشم چكر يعنى عين جانده قيل بتروب وحدتى كثرت وبرى ايكى
كورن احوللردن ايدر ودر دچشمن زياده ايلر ❊ مولانا جامى فرمايد ❊
كى كشد سبزه سراز خاك چمن * رشتهٔ ابر نيفكنده رسن * بى دلى زنده چه
مردارچه تو * زين شرف مانده چه ديوارچه تو * زنده بودن بدل
ازمحرمى است * وين هنر خاصيت آدمى است * دل بتدبير خرد نتوان
يافت * بكذر از خود كه بخود بتوان يافت * سالهـا خون جكر بايد
خورد * خاك ره كحل بصر بايد كرد * بو كه از زنده دلى يابى بوى *
بره زنده دلى آرى روى * دل شود زنده زبى خويشتنى * نه زپر علمى
وبسيارفنى * پس كاشف اسرار معنوى حضرت خداوندكار مولوى
مزور ومقلد اولان بى فروغ وبى نورلرك احوالنى مناسبتله بيان ايلدى
تكرارزن عربينك شوهرى مرد اعرابى ايله اولان مناقشه سن تقرير وانلرك
لسانندن مدعى وكاذب اولان شيخلرك بعض حاللرين دخى اظهاره
شروع ايدوب بيوررلركه زن اعرابى ايتدى ❊ مثنوى ❊ حال
ما اينست در فقروفنا * بزم حاليز خود فقر وفناده بويله در ❊ مثنوى ❊
هيچ مهمانى ميامغرورما * هيچ بر مهمان بزه مغرور وفريفته اولمسون
ومهمانم دبونان ونعمته ترقب ايتمسون ❊ مثنوى ❊ قحط ده سال
ارنديدى در صور * اكر صورتلرده اون سنه نك قحطنى كورمدكسه
❊ مثنوى ❊ چشمها بكشا واندر مانكر * كوزلريكى آچ وبزه نظر ايله
كوركه ❊ مثنوى ❊ ظاهر ماچون درون مدعى * بزم ظاهرمز مدعىٔ
كذابك درونى كبيدر يعنى بزظاهرده نه وجهله مفلس وآج وذليل
ومحتاج ايسك مدعينك دخى درونى بزم كبى آج ومحتاجدر ❊ مثنوى ❊
در دلش ظلمت زبانش شعشعى * اكرچه كيم زبان مدعيده ارباب حال
كلماتندن برلمعه وشعشعه وار در لكن قلبى مظلم ومكدر اولوب قطعـا نور
جذباتدن اثر مايوقدر زيرا درونى ريا ونفـاق ايله پركدر ايكن زبانى صدق
واخلاص ايله كوستروب خباثت على الخباثت ايدر وحقيقت حالنه نظر اولنسه
❊ مثنوى ❊ ازخدانى بويى اورانى اثر * خداى متعال ومحبوب

لايزالدن انك دماغ جاننه نه بررايحه ونه براثر واردر فاما ❊ مثنوى ❊
دعويش افزون زشيث وبو البشر * انك دعواسى شيث نبى وآدم صفى
عليهما السلامدن افزوندر پس شيث وآدم دعوى ايتديلرميكه حتى بونلرك
دعواسى انلردن زياده اوله دينورسه نعم انبياء عظام جمله انامى طريق مستقيم
اسلامه دعوت ايچون مبعوث اولمشلردر ولكن دعوت انبيا امر حقله در
ودعوت اولياء كمل دخى خاصة طالبلرى ارشاد ايتديكى اذن حقله در
فاما انبياء عظام اظهار معجزه ودعوته مأمورلر واولياء كرام طالب
مستعدلردن غيريدن مستورلردر وانبيا واوليانك دعوتى مقلدلرك دعواى
كاذبى كبى دكلدر ❊ ع ❊ مدعى هستم ولى كذاب نى * انبيا واوليانك
كلاميدر وانلرك بازارى نقد در فرداسى يوقدر * پس بركمسنه بن خود
مدعى دكلم وكمال دعواسن ايتمزم ديسه اكرچه لسان قال ايله دعواسن اظهار
ايتمز ايسه ارقه سنه خرق وباشنه تاج ورساله وبوينه ردا والنه عصا الوب
وبرخانقاهده چكوب اوطوروب وباشنه وافر آدم جمع ايدوب مقام رياستده
قائم اولديغى فعلا عين دعوى دكلميدر * پس دعواسنده صادق ايسه
(زادالله ارشاده) فاماصورت اوغروسى ودنيا صيروسى اولورسه واى اكا حيفا
ودريغا اكا تابع اولان بى تميزلره نتكيم مولانا جامى دخى فعلا مدعى ومرايى
اولان طائفه نك حالنى بيان ايدوب طالب صادقلرى اومقوله قيد تكلفدن
تخليص ايچون بيوررلركه ❊ نظم سبحه ❊ اى بصوفى كرى آوازه
بلند * كرده زين شغل باآوازه پسند * نيستى صوفى ازين نام چه سود *
دعوىٔ پخته كى ازخام چه سود * جامهٔ فوطه چه پوشى زهوس *
پربهرخوان چه كشايى چومكس * طوطىٔ قدسى وازهيچ كسى * ميزنى
پربهواى مكسى * دين كه صد پاره زبى پاكىٔ تست * كندش خرقهٔ
صد پاره درست * كردى انداخته سجاده بدوش * كرد بازار
چوسجاده فروش * ليك بازاركيان ديده ورند * صد ازين جنس بيك
خونخرند * دره اهل دل ازهمت پست * جزعصا نيست تراهيچ
بدست * آنكه درچه فتدازلغزش پا * دست كيريش نيايد زعصا *
هست مسواك بكف سوهانت * كزطمع تيز كند دندانت * ترسم
ازبيخ برد چون شجره * تيز دندانيت آخرچواره * رشتهٔ سبحه برانكشت
هيچ * كه ازآن حلقه برون نايد هيچ * كرحساب حسناتت هوس است *

عقد انکشت تو تسبیح بس است * چون زنان موی بصد رعنایی *
ریشت ازشانه زدن آرایی * شانه بفکن چونهٔ مردانه * که به این دست
جدا ازشانه * صوفی آنست که ازخود رستست * وزنکو رسته واز بد
جستست * الحاصل صفات مزبوره ایله متصف اولان مقلد ومرایی
وکذاب ومدعیلره ﴿ مثنوی ﴾ دیو بنموده وراهم نقش خویش * شیطان
دخی کندی نقشنی اکا کوستر مشدر قنده قالدیکه انك درونـنده نقش محبت
ربانیه اوله معهذا ﴿ مثنوی ﴾ اوهمی کویدز ابدالیم بیش * اول مدعی
کذاب لاف وکذاف ایدوب بز آبدالدز ودخی زیاده بز دیو اوکنور و باعث لاف
وکذاف ندر دینور ایسه ﴿ مثنوی ﴾ حرف درویشان بدز دیده بسی *
درویشلر حرفنی چوق اوغورلمش یعنی حال حاصل ایتمکه کوشش ایتمیوب
مجرد اصطلاحات صوفیه از برلمك وانکله کندوبی خلقه کامل کوسترمك
ایچون فصوص ونصوص واحیا وکیمیا ومثنوی ومعنوی ومنظومات عطار
وغزنوی ودیوان قاسمی وجامی وبونك امثالی کلمات حقایق نکاتی اوقویوب
ومفهوملرین ازبرلیوب اولیاء اصفیانك اشارات وعباراتنی سرقه ایلمش
و بونلری اوقومقدن اصلا کندوبی اصلاح نفس مراد ایتمیوب اوقودیجه
حیله وخدعه ومکر وریاسی ارتوب خلق عالمه بر وجهله کورنمش که
﴿ مثنوی ﴾ تاکمان آید که هست اوخود کسی * حتی خلقه حسن ظن
کله که اول خود اولیاء الله ومرشد راهدن برمرد فرد کامل اوله حقا خلق
عامی نیجه کمانه دوشمه سونکه اول تلبیس ومزور ﴿ مثنوی ﴾ خرده
کیرد درسخن بربایزید * سوز سویلمه ده بایزید بسطامی یه خرده طوتر
وکأنه اولیاء محققینك عبارانده اولان اشاراتی فهم ایتدیکندن ماعدا
ذوقلنور توجیهنده انواع نکات بیان ایدر اما خبری یوقدر که ﴿ مثنوی ﴾
ننك دارد ازدرون او یزید * اهل حقه اولان بغض وعداوت وضدیت
وینونتندن یزید دخی انك درونندن عار ایدر وننك طوتر عجب بی غیرت و بی
حیتدر که ﴿ مثنوی ﴾ بی نوا ازخوان ونان آسمان * آسمان فیض رسانك
نان وخوانندن بی بهره و بی نصیب قالمش ﴿ مثنوی ﴾ پیش اوننداخت
حق یك استخوان * وحق سبحانه وتعالی انك اوکنه برکمك آتمامش ایکن
﴿ مثنوی ﴾ اوندا کرده که خوان بنهاده ام * اول طورمزندا ایدرمشکه
خوان ونعمت قومشم یعنی طالبلری ارشاد ایچون اوکومه کتابلر دوکوب

انواع نفایس معارف سبحانیه سویلیورم ﴿ مثنوی ﴾ نائب حقم
خلیفه زاده ام * حقك نائبی وخلیفه زاده یم وافضل دوران واکمل زمانم زیرابنم
کوردیکم کتابلری کیمسه کورمامشدر ونیم ایلدیکم تقریره دکه کمسنه مالك اولمامشدر
﴿ مثنوی ﴾ الصلا ساده دلان پیچ پیچ * پیچ پیچ بومحلده زیاده دنی معناسنه
ویاخود کوکللری اوهام وخیال وکثرت اشتغال ایله طولاشمش وقات قات اولمش
معناسنه اوله یعنی ای دنائتده کمالی بولان وماسوا ایله قلبلری طولاشق اولان
ساده دللر الصلا کثرت ومزاحمه اوزره کلوب مجلس وعظ ونصیحت ومحفل
علم ومعرفتمه حاضر اولیکز ﴿ مثنوی ﴾ تاخوریداز خوان جودم سیرهیچ *
تاکه بنم خوان جودمدن بلا مانع طویجه تناول ایدیکز هیچ مانع بی تقدیرنده
اولمق اوزره معنی ویریلدی وشراحك دخی اکثری بو معنایی اختیار ایتمشلر لکن
خاطر فاتره بومعنی دخی خطور ایتدیکه * ندا کرده که الصلا ای ساده دلان
تاازخوان جودم بخورید اما عجب حالتست که آن خوان موهوم آن مدعی
مزور هیچ فرد سیر نشده است * مفهومی اوزره معنی ویریله یعنی کرچه
کیم اول مدعیٔ مزور بوقدر فریاد ایدوب خلق عالمه کلیکز ونعم
جودمدن تناول ایدیکز دیر فاما عجبدر که اصلا نعمتندن طویمش وخوان
وعطا یوزن کورمش هیچ کس یوقدر ﴿ لطیفه ﴾ ارباب دولتدن
بریسی کمال خست اوزره مجبول اولمغله هم صحبتلرندن بریسنی بعض حسودلری
اول صاحب دولته غمز ایدوب فلان مصاحبکز واردیغی مجلسلرده سلطانمك
نام شریفنی چکشدیروب یمکی غایت ایله کوچك صحنلر ایله ینور دیو ذم
ایدرمش دیرلر صاحب سعادت دخی خیلی غضبناك اولوب اول ندیمی
کلدکده ای کفار النعمة بنی واردیغك یرلرده نان وخوانی کوچك صحنلرده در
دیو نیچون قدح ایدرسن دیوب انواع عتاب ایتمکله اول کمسنه دخی سلطانم
حاشا بوسوز بکا افتراء محضدر علی الخصوص افترا وبهتان اولدیغنه
بودلیلدر که بوقدر ییلدن بروبن سزك صحنلریکز وار ایدیکن کورمدم
قانده قالدیکه بیوك وکوچك اولدیغن سویلیم دیو کندوبی عتابدن
تخلیص ایلمش کذلك مدعیلر دخی خلقی خوان محبت ونعم معرفته
دعوت ایدرلر ولکن واروب ملازم صحبتی اولنلردن هیچ فرد محبتدن برشمه
دخی استشمام ایتمامش قانده قالدیکه شبع وتسلی حاصل ایلیه خلاصهٔ کلام
﴿ مثنوی ﴾ سالها بروعدهٔ فردا کسان * کردآن درکشته فردانا رسان *

نیجه‌ییللر وعدهٔ فردا اوزرینه چوق کمسنه‌لر اول مدعئ کذابك اطرافن
وحلقهٔ ذکرین طولاندرمش فردا ایسه ایرشمیجی یعنی بوکون ویارین دیمه‌نك
نهایتن کورمیوب هیچ فرد دردنه درمان بوله‌مامش وخذلان وحرمانده
قالمش ﴿ سجعه ﴾ نه بچشم تو زدیدن اثری * نه بکوشت زشنیدن
خبری * نه برخسار کاش دیداری * نه بسرو وسمنش بازاری * نه زبلبل
شنود آوازی * نه زلب غنچه نهانی رازی * نه کنی کوش ونه بینی
چندین * کور وکر چند نشینی چندین * چند کاهی ده آکاهان کیر * ترك
همراهئ بی راهان کیر * خشك ابری که بود زآب تهی * نایدا زوی
صفت آب دهی * مغزخواهی نظر از پوست به بند * مغزجویی نکند
پوست پسند * حرف غیر از ورق دل بتراش * خاطر از ناخن فکرت
مخراش * از همه ساده کن آینهٔ خویش * وزهمه پاك بشو سینهٔ خویش *
تاشود کنج بقا سینهٔ تو * عرق نور ازل آینهٔ تو * دوست انجا که بود
جلوه نمای * حجت عقل بود تفرقه‌زای * چون نماید بتواین دولت روی *
رو در آن آر وبکس هیچ مکوی * آه کیم بو ساده دل اولان طلبه
نیجه ایلسونلر که ﴿ مثنوی ﴾ دیر باید تا که سر آدمی * آشکاره کردد از
بیش وکمی * قتی چوق زمان کرکدر که حتی آدمینك درونده اولان
سر وحقیقتی وکذب وصداقتی زیاده دن ونقصاندن هرنه ایسه آشکاره
وظاهر اوله لاسیما فی زماننا اولان صورت اوغروسی وعبارت سارقی کوکل
اوغروسی قتی چوقدر هر کیمه وارلسه محبت وحال وعرفان وکمالدن سویلر *
ایمدی نظر سوزه دکل همان قلبکده ظهور ایدن سوزه وجذبه ومحبته‌در
والا سوزده قلان مخذول ومحروم اولمق مقرردر اما سوء ظن دخی جائز دکلدر بلکه
مرشد حقیقی بولنجه هیچ برطریقی یرمیوب وحسن وقبیح دیمیوب مقصوده
واصل اولنجه جمله‌ده اراییوب اله کتورنجیه دکین راحت اولمیه‌سن بعده
حقیقت حال معلوم اولدقده خاموش اولوب هرکسی مرتبه‌سنجه خوش کوروب
حالکه شکر ایلیه‌سن والبته حق بودر بن جمله‌یه حق اذعان ایتدیررم داعیه‌سنه
دوشمیوب هیچ فرد ایله بحث وجدال وقیل وقال ایتمیه‌سن هرکس کندی
حالندن خشنود دروجمله عالم قدم واحده بولنمق محالدر بلکه اکثرینك
قتنده کندولردن ایلروده بولنانلرك قتلی حلالدر عشق اولسون اول عاشق
صادقه که بوله وبیله واوله وهضم ایلیوب کنجینهٔ اسرار الهیه اوله

نهایت حال کندی خصوصکده دون همت اولمیوب اولور اولمزه قناعت
ایتمیه‌سن وجذبات رحمانیه وتجلیات ذاتیه دن غیریله متسلی اولمیه‌سن وارایوب
بوله‌مدم دیو امیدك کسمیه‌سن وهر کوردیكك قیویه کوپه‌دك
دوشمیه‌سن الحاصل ﴿ مثنوی ﴾ زیر دیوار بدن کنجیست یا * دیوار بدن
التده برکنجمی واردر ویاخود ﴿ مثنوی ﴾ خانهٔ مارست وموروا‌ژدها *
مار ومور واژدها خانه‌سیمیدر بیلنمز یعنی دیوار بدن التده اولان دل آدمیده
کنج محبت سبحانیه وکنز اوصاف ربانیه می واردر یوخسه مار وکژدم وعفریت
واژدها اولان حرص وحسد وبخل ونخوت وحب دنیا وثروت وسائر اخلاق
ذمیمه‌می واردر بیلنمز ومرشد کامل اولمدقجه انلرك حقیقتی کورلمز ﴿ مثنوی ﴾
چونکه پیدا کشت کوچیزی نبود * چونکه نیجه زماندن صکره طالب صادقه
پیدا وهویدا اولدیکه اول بایزید وجنیده غلبه ادعاسنده اولان مزورو کذاب
برشیئ دکلمش وجمله کفتاری دروغ وبی معنی ایمش امانه فائده که ﴿ مثنوی ﴾
عمر طالب رفت آکاهی چه سود * طالبك عمری کیتدی ووجودی فنایه واردی *
پس آکاهلغك نه فائده‌سی اولدی اصلا فائده‌سی اولمیوب بلکه انجق تأسف
وندامتدن غیری نسنه حاصل اولمدی * پس طالب دردمند نه قیلسون لابد
خائب وخاسر قالسونمی دینورسه محروم اولمزکاه اولور که طلبنده صدق
وخلوص اوزره اولوب حقدن غیری مقصودی اولمزسه اومقوله مجرد تزیین
ظواهر ایدوب ومعارف وتصوف ومناقب سلفدن نیجه قیل وقال ازبرلیوب
بی حال وبی ذوق اولان دروغ کوی ومقلدلردن بریسنك مانند مرغ صفیر
اولان دام تزویرنه بند دخی اولسه حضرت حق وفیاض مطلق اول
طالب دردمندك صدق وخلوصی برکاتنده آنی محروم قومز لاجرم برطریقله
اهل تحقیقه واصل ایدر ویاخود من حیث لایشعر مرآت قلبنده نور محمدی
لمعان ایدوب کدورات بشریه دن خلاص اولور ولکن حالت مزبوره نادر واقع
اولور دیو حضرت مولانا قدس الله رمسه بوسر خشریفك بیاننه شروع بیوردلر

﴿ دربیان آنکه نادر افتد که مریدی درمدعئ مزور ﴾
﴿ اعتقاد بصدق ببندد که او کسیست وبدین اعتقاد ﴾
﴿ بمقامی برسد که شیخش درخواب ندیده باشد وآب وآتش ﴾
﴿ اوراکزند نکند وشیخش کزند کند ولکن بنادر نادر ﴾

یعنی بو فصل انك بیاننده در که آز واقع اولور که برمرید عاشق وطالب

صادق خلوص عقیدت وصدق طویت ایله بر مدعی مزوره شیخ کامل
ومرشد مکمل دیو اعتقاد باغلر واول مقلدی فی نفس الامر بر مرشد واصل
ومحقق قیاس ایدوب انك پیروی اولور وشرط طالب هرنه ایسه یرینه
کتوروب ترك آشنا و بیکانه ایدر و بو حسن اعتقاد سببی ایله اول مرید فایق
برمقامه ایریشور که شیخی اولان ناقص وناقابل اول مقامی خوابده دخی کورمامش
اولور وآب وآتش یعنی مزاج عنصری ﴿ع﴾ ای عناصر مر مزاجت
راغلام * مصداقنجه اول طالب صادقه بنده ومحکوم اولوب ضرر وکزند
ایتمز وانك شیخی اولان مقلد ومزوره ﴿ع﴾ هر مزاجی را عناصر مایه
است * وفقنجه ضرر وزیان ایدر یعنی محکوم حکم طبیعت اولمغله حب دنیا
وریاست و تزویر وارائت مریدك مشاهداتی اولان مقام خلوص وو حدته
ارتقا ایتدرمز ولکن حالت مزبوره اقل من القلیل واقع اولور * پس (النادر
کالمعدوم) مضموننجه بوکا اعتبار یوقدر بلکه هر بر تنزلده انواع ترقی
وهر بر شهودنده اصناف تزاید ایدوب قبلهٔ حقیقی نمایان اولمغیچون بر مرشد
محققه واصل اولمق وبو یولده جان وباش اوینامق لازمدر دیوب بیوررلر که
﴿مثنوی﴾ لیك نادر طالب آید کز فروغ * لیکن آز طالب
کلور که فروغ حسن اعتقاد وشعلهٔ خلوص نهادندن ﴿مثنوی﴾
درحق اونافع آید آن دروغ * اول مزور ومدعینك کذب ودروغی اول
مریدك حقنده نافع کله ﴿مثنوی﴾ او بقصد نیك خود جایی رسد *
اول مرید صادق خود کندینك قصد نیك ونیت خوبیله بر مقام منیعه ایریشور
﴿مثنوی﴾ کرچه جان پنداشت وآن آمد جسد * کرچه کیم اول مرید
مستعد شیخی جان ظن ایلدی ولکن اول جسد کلدی یعنی اکرچه کیم مرید
مستمع شیخندن استماع ایلدیکی کلمات اولیایی شیخنك حالی ظن ایدوب روح
محض وصاحب فیض بیلدی لکن شیخی سویلدیکی سوزك صاحبی اولمیوب
روحسز بر جسد کبی اولدیغن مرید صادق اول کلمات قدس نکاتك انوار حقایقن
قلبنده مشاهده ایتدکده بیلوب کندوسی صدق وخلوصیله مرتبهٔ روحانیته
ودرجهٔ ملکیته واروب شیخی جسد بی روح اولدیغی ظاهر وباهر
اولدی مثلا الفاظ عربیه دن بعض لغات ازبرلیوب معناسندن
خبردار اولمیان اعجام تلفظ ایلدکده هنوز معنادن غافل اولان
مردعامی اول متکلمی سویلدیکی سوزدن خبیر صانوب بعده کندیسی معنایه

واقف اولدقده متکلم مقلدك قطعا معنادن آکاهی اولمدیغن وجاهل
وغافل اولدیغن فهم ایدوب ولفظنده انواع غلطات سویلدیکین فرق
ایلدیکی کبی مرید صادق دخی ذوق وحالتدن خبری اولمیان شیخی تمییز
وتشخیص وترکیبدن حاصل اولان معانی یی اذعان قیلور و برکات حسن
اعتقادیله سلوکنده اصابت ایدوب مقصوده نائل اولور ومثلا اول مریدك
صحت سلوکی ﴿مثنوی﴾ چون تحری دردل شب قبله را * کیجه
ایچنده مصلی قبله یی تحری ایتمك کیدر ﴿مثنوی﴾ قبله نی وآن
نماز اوروا * کرچه تحری ایله متوجه قبله دکلدر ولکن مصلینك
صلاتی بحسب الشرع قبوله قریندر کذلك اول مریدك دخی شیخ مدعینك
ادعاسنی راست صانوب مرشد کامل وقبلهٔ حقیقی قیاس ایتمکله کوکلدن
ایتدیکی نیاز عندالله مقبول اولور ولکن حقیقتده قبله یه توجه ایتمامش اولور
* ایمدی تحری شب تیرهٔ جهلده جائزدر اما روزی روشن ومحرابی معین اولان
جامع علم وعرفانده تحری جائز اولمز وحرم کعبه ده اولنلر ذره قدر کعبه دن
منحرف اولسه لر صلوة وعبادتلری فاسد اولور * پس کعبهٔ اهل ولا اولان
مرشد اسنی آفتاب انور کبی ضیا کستر ایکن تحری ایتمك کمال جهل
وعمادندر ﴿شعر﴾ پریشان حال ایدن کرچه منی زلفك هواسیدر *
کوکل جمعیتن افزون قیلان وصلك صفاسیدر * یوز کدر مسجد
جامع صلاتنده منم عابد * محقق استوا قبله م ایکی قاشك اراسیدر * فنا قیلسه
منی عشقك دکل غم ای دم عیسی * فنا اولمق طریقکده بکا دولت
بقاسیدر * ایمدی بنم روحم جان کعبه سن طواف ایتمیان زاهد خشك
بحق مروه صفاسی یوق وسجده سی دیواره در * پس بوکونی یارینه قومه
وفرصتی فوت ایتمه دردیکه چاره ایسته آتش عشقه یان وذوق وحاله بویان
ودعوای کاذبدن بری اول زیرا ﴿مثنوی﴾ مدعی را قحط جان اندر
سرست * مدعینك قحط جانی درون سرنده در ﴿مثنوی﴾ لیك
مارا قحط نان در ظاهرست * لکن قحط نان بزه ظاهرده در یعنی زن اعرابی
شوهرینه ایتدی اول مزور مدعی معنا وباطنا جان فقیری اولوب ظاهر
حالده کندی یی غنی ومحتشم کوستریر ایسه ظاهرده نان فقیری یز فاذا کان
کذلك ﴿مثنوی﴾ ماچرا چون مدعی پنهان کنیم * بز فقر
واحتیاجزی نیچون مدعی کبی پنهان ایدرز ﴿مثنوی﴾ بهر ناموس

مزوروجان كنيم * عرض وناموسدن اوتوری جان چكشورز يعنی عرض احتياج ايله اظهار فاقه‌دن عار ايدوب كأنه تحت ناموسده عرضمزی صيانت ايچون خلق بزی غنی قياس ايلسون ديو بو بلالری چكرز و كندی‌يی عالم يرينه عدايدن نادان جاهل قالديغی كبی بزدخی بی نان ونمك قالورز * پس (الحياء يمنع الرزق) قوليله متنصح اولوب ترك عار وناموس ايايه‌لم وكرم واحسان ايله موصوف بوغنی ذوالعطايه واروب احوالمز بيلديره‌لم وتقرير ماجرا ايده‌لم حتی فقر وفلاكتدن قورتيلوب برمقدار رطوبت و رفاهيت اله كتوره‌لم بوجمله مذكورات نفس اماره طرفندن جانب عقله ابراز اولنان تسويلات وياخود نفس ملهمه طرفندن عقل فعاله اولان ترغيباتدر * پس مرد اعرابی دخی زوجه‌سنه نوجهله جواب ويرديكين بيان ايدوب بيوردلر كه

صبر فرمودن اعرابی زن خود را وفضيلت صبر وفقر كفتن بازن

اعرابينك كندی عورتنه صبر بيورمه‌سی وفضيلت صبر وفقری زوجه‌سنه سويلمه‌سی بيانندە‌در * مثنوی * شوی كفتش چند جويی دخل وكشت * ارعورتنه ايتدی نيجه‌يه دكين دخل ونفع ومحصول زرع ايسترسن دخل وكشت تعبيرنده رجلدن زنه بعض ايهام دخی واردر * پس ای خاتون نفسكه قناعت عرضه قيلوب بوداعيه‌دن كچ وقدر كفايته راضيه اول وامام محمد غزالينك اربعين نام كتابنده بيوردقلری معنايی استماع ايدوب موجبيله عمل ايله فقال قدس سره (فاعلم ان الضرورة انما تدعو الی المطعم والملبس فقط فان تركت التجمل فی الملبس فيكفيك فی السنة ديناران لشتائك وصيفك فتجد به ثوبا خشنا يدفع عنك الحر والبرد وان تركت التنعم فی مطعمك والشبع من الطعام فی جميع احوالك فيكفيك كل يوم مدفيكون فی السنة خمسمائة رطل) * ايمدی بوجهان فانيدن دخی زياده نه ديلرسنكه خصوصا * مثنوی * خود چه ماند ازعمر افزونتر كذشت * خود عمردن نه قالدی زياده‌ركی كچدی شمدن صكره ابواب اغنيايی كشت ايدوب نيلسك كركدر وارث نبی امام علی كرم الله وجهه ارشاد ترك وتذكار لوازم مرك خصوصنده نه ديمشلر وقوت يكروزه‌يه قناعت ودريوزه‌دن بهرحال فراغت بابنده نه وجهله تنبيه بيورمشلر ايشتمدكمی * پس سمع جانك دوش قيلكه نه بيورمشلر در * شعر * بيت وثوب وقوت يوم * يكفی لمن فی غد يموت * وربما مات نصف يوم *

والنصف من قوته يوم يموت * بيت يواری الفتی وثوب * يستر من عورة وقوت * هذا بلاغ لمن يحيی * وذا كثير لمن يموت * واهل فرس دخی بوابياتك مضمونني ترجمه ايدوب ديمشلركه * رباعی * چون داد خدا روزی يكروزه ترا * عيبست دكر سؤال ودريوزه ترا * باخود نبری هيچ درآن دم كه برد * تقدير ازين كنبد فيروزه ترا * ايمدی ای زن لايعقل * مثنوی * عاقل اندر پيش ونقصان ننكرد * مرد عاقل مطعومات وملبوساتك زياده ونقصاننه نظر ايلمز * مثنوی * زانكه هردو همچو سيلی بكذرد * زيراكه اكر بيش واكركم ايكيسی دخی سيل روان كبی جريان ايدوب نسق واحد اوزره برقرار اولمز كما قال علی كرم الله وجهه * شعر * الم تران الدهر يوم وليلة * يكران من سبت جديد الی سبت * فقل لجديد الثوب لابد من بلی * وقل لاجتماع الشمل لابد من شت * ايمدی بنم جانم * مثنوی * خواه صاف وخواه سيل تيره رو * كركسه صاف وكركسه تيره رو و بولانق سيل يعنی اكر سيل صافی كبی اولان نعمت باراحت وصحت پر رفاهيت واكر سيل تيره كبی مكدر اولان عنا ومحنت و رنج ومشقت * مثنوی * چون نمی ماندرمی ازوی مكو * چونكه سريع الاستحاله اولوب برقرار و پايدار دكلدر اندن بردم سويلمه ونعمتنه مسرور ومحنتنه محزون اولمه * رباعی * فرياد وفغان زنفس اماره‌ٔ من * كو صبر جميل تاكند چاره‌ٔ من * سررشته‌ٔ صبر كرنبا شد در كف * كی جمع شود اين دل صدپاره‌ٔ من * آه ای زن ميشوم دنياده خود چكنلمدك نه واردر كورمز ميسن * مثنوی * اندرين عالم هزاران جانور * بوجهان فانيده هزاران جانور * مثنوی * می زيد خوش عيش بی زير وزبر * اعلی واسفل وغنی وافقر اعتباری اولمقسزعيش خوب ومعاش مرغوب اوزره زندكانی قيلور واول رزاق وكفيل وفتاح وجميل مايدب فی الارض اولان جميع حيواناته و بحرده اولان جانورلره رزقن ويروب هيچ برينی بی بهره و بی وايه قومز كما قال تبارك وتعالی (وكأين من دابة لاتحمل رزقها الله يرزقها واياكم وهو السميع العليم) وقال عليه السلام (من توكل علی الله حق توكله فهو كالطير تغدو اخماصا وتروح بطانا) * پس جميع ذی روح حق سبحانه وتعالی تقدير ايلديكی رزقی غذا اولنوب شكر نعمت ايدرلر مثلا * مثنوی * شكر می كويد خدارا فاخته * اوكيك قوشی شكر وسپاس خدای متعال ايدر

﴿مثنوى﴾ بر درخت و برك شب ناساخته * درخت اوز زنده و كيجه تغذى ايده جك
رزق و قوتى دوزلمامش كذلك ﴿مثنوى﴾ حمد مى كويد خدا را عندليب *
كاعتماد رزق بر تست اى مجيب * عندليب دخى يا مجيب السائلين و يا خير الرازقين
رزق اعتمادى سنك اوزريكه در ديو خداى عز و جل دركاهنه حمد و ثنا ايدر و كفيل
و رزاق اول موجد و خلاق اولديغن بيلور كما قال الله تعالى (و ما من دابة فى الارض
الا على الله رزقها) * پس اى زن اشبو مثال سكا انموذج يتر كه ﴿مثنوى﴾
باز دست شاه را كرده نويد * ٦ باز بلند پرواز شاهك النه اميد ايلمش و قلبنى شاهك النده
اولان نواله يه قوندوروب ﴿مثنوى﴾ از همه مردار ببريده اميد * دوكلى مرداردن
قطع اميد ايلمش ﴿مثنوى﴾ همچنين از پشه كيرى تا به پيل * كذلك قياس
طوته سن كه پشه دن تا پيله وارنجه يعنى صغير جسمده اولان بعوضهٔ حقيره دن
جسامت عظيمه سى اولان فيل كبيره وارنجه نه قدر ذو حيات وار ايسه
﴿مثنوى﴾ شد عيال الله حق نعم الوكيل * عموما عيال الله اولدى حق سبحانه
و تعالى نه كوچك وكيل و عبادنك اقوات و ارزاقن ويريجى نه لطيف و خوب
رزاق و كفيلدر كما قال عليه السلام (الخلق عيال الله و احب الخلق اليه احبهم
لعياله) مخلوق عيال حق اولمق نه وجهله موافق اولديغى نخچيران و شير
حكايه سنده احسن وجه اوزره تحقيق اولنمشدر * ايمدى ﴿بيت﴾ منم شهباز
قدسى كيم النده طوتر اول سلطان * منم سر باز انسيكم ايرشدم ذو المعاليدن *
دينلديكى كبى اى زن بزدخى حق سبحانه و تعالينك يد قدرت و دست كفالتنده
ايكن دست شاهده اولان باز قدر اذعان و ايقانمز يوقيدر كه خلق عيال حق
اولديغندن غافل اولوب حرص و طمعه دوشه وز و دنيانك مزخرفات
فانيه سندن ال چكوب قناعت اختيار ايتميه وز و كتاب كريمده حق سبحانه و تعالى
(من عمل صالحا من ذكر او انثى و هو مؤمن فلنحيينه حيوة طيبة) ديو بيورديغى
وعددن بهرمند اولميه وز زيرا اكثر مفسرين حيات طيبه دن مراد امر دنياده
اولان قناعتدر ديمشلر خصوصا مفخر موجودات عليه اكمل التحيات (القناعة
كنز لا يفنى) بيوروب و محمد بن على الترمذى دخى (القناعة رضى النفس بما قسم
لها من الرزق) ديمشدر * پس سنده قناعت اولميجق مؤمن حقيقى
اولمزسن زيرا بشر حافى (القناعة ملك لا يسكن الا فى قلب مؤمن) بيورمشدر
و ارباب تحقيقدن بعضلر دخى (الفقراء اموات الا من احياه الله بعز القناعة)
ديمشلردر و ذو النون مصرى قدس الله رمسه دخى (من قنع استراح من اهل

٦ نويد اميد و عوض و نواله و مژده و قوت معنالرنه استعمال اولنور لكن بو محلده اميد و نواله معناسنه در

زمانه و استطال على اقرانه) ديوب فضيلت قناعتده اولياء كباردن هر برى
انواع جواهر فواخر نثار بيورمشلردر * ايمدى قناعت شعار اولوب
فضلات دنيويه ايچون غم چكمه و بكا كسنه يه واروب بوز قيزدرمغه
تكليف ايتمه زيرا ﴿مثنوى﴾ اين همه غمها كه اندر سينه هاست * رزق
و معاش ايچون بود و كلى هموم و غموم كه سينه لرده واردر ﴿مثنوى﴾
از بخار و كرد باد و بود ماست * بزم باد و بود مزك غبار و بخارندندر يعنى
حرصمز بخارندن و طمعمزم غبارندن و وجود و انانيتمزك كران بار لغندندر
﴿مثنوى﴾ اين غمان بيخ كن چون داس ماست * بو بيخ وجودى
قوپاريجى اولان غملر بزم اوراغمزدر * يعنى منجل قصب بر و شعيرى بچديكى كبى
داس غموم و هموم دخى بزم عمريمز محصولن قطع ايدوب افنا و ازاله ايديجيدر
﴿مثنوى﴾ اينچنين شد و آنچنان وسواس ماست * بو بويله اولدى
و اول اويله اولدى ديمك بزم وسواسمزدر * پس عاقله لازم اولان بودر كه
دنيا ايچون غم چكميه و شجرهٔ پرثمرهٔ وجودنى ارهٔ غصه ايله بچميه
﴿مستزاد﴾ اى عاقل و دانا كوزك آچ باق بو جهانى * هيچ كيمسه قلامى *
چون بونى بيلورسن كه بونك صوكى اوجى فانى * ترك ايتسك اولامى * زى رنج
و عنا كيم دوريشورسن كيجه كوندز * طوتامى صانورسن * كر طوتدى
سليمان دير ايسك كنديسى قانى * قالمش اوله نامى * تن بسلمكه ها دريشورسن
كيجه كوندز * خوش كلديكى ايچون * ليكن بيله سن ابر يشجك صكره
زيانى * سن اكله اى عامى * طاعت ايده كور عاقل ايسه ك روحه غدادر *
جاهللره اويمه * كريا قنغه ايستمز ايسه ك اودلره جانى * ترك ايله حرامى * كر آخرته
صدقله اينانديك ايسه سن * اول يوله يراغ ايت * زهد ايله چكور بارى بكن دور
زمانى * اولنجه تمامى * دنيايه كلانك ايشى چو كتمك ايمش آخر * كر بخسول
اكرباى * بيك ياشيانك صوكى اولوم طوتمه كمانى * پس ساكه قلامى * شول كونى
اونوتمه اجل ايرسه اولورسن * طپراغه كومرلر * منكر و نكير اول كيجه بيلديره
اورانى * ديمه كه صورامى * فاذا كان كذلك كركدر كه مؤمن مفقوددن طمعى
كسوب و موجود ايله اكتفا ايدوب شويله اولدى و بويله اولدى وسوسه سندن
رها بولوب كفالت حقه متوكل اوله و امراض غموم و همومى قلبندن
ازاله ايليه * پس ﴿مثنوى﴾ دانكه هر رنجى ز مردن پاره ايست *
معلوم اوله كه هر برمرض موتدن بر قطعه در * ايمدى بنم جانم

﴿ مثنوی ﴾ جزو مرگ ازخود بران گر چاره ایست * اگر سنده برچاره وقدرت وارایسه جزؤ موت اولان امراض مختلفهٔ مهلکه یی کندی نفسکدن سور وازاله ایت اما کیمده قدرت ومکنت واردر که کندی یه توجه ایلیان علل وامراض مهلکه یی دفع وازاله ایلیه پس ﴿ مثنوی ﴾ چون زجزو مرگ نتوانی گریخت * چونکه جزؤ مرگ اولان بر مرض مخالفدن فراره قادر دکلسن ﴿ مثنوی ﴾ دانکه کلش برسرت خواهند ریخت * معلومك اولسونکه جزؤ موت اولان امراضك کلیسی که موتدر باشك اوزرینه دوکمك ایسترلر یعنی (قل ان الموت الذی تفرون منه فانه ملاقیکم) فحوای کریمی اوزره هرنه مرتبه موتدن فرار اولنسه بالآخره موت سزه ملاقی اولور هیچ فرد موتدن خلاص اولیمز و بر موجب (کل نفس ذائقة الموت) لاجرم برکون شربت موت ساقیٔ اجلدن صونیلوب هر بر نفس نوش جان ایدرلر ودخی (ولن یؤخر الله نفسا اذا جاء اجلها والله خبیر بما تعملون) قول کریمی وفقنجه بهرحال اجل وقت وساعتی شاشرمز فلهذا حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم (اکثروا من ذکر هاذم اللذات) ودخی (ترکت فیکم واعظین صامتا وناطقا فالصامت الموت والناطق القرآن) دیو بیوردیلر (وقالت عائشة رضی الله عنها یارسول الله هل یحشر مع الشهداء احد قال نعم من یذکر الموت فی الیوم واللیلة عشرین مرة وقال رجل من الانصار یارسول الله من اکیس الناس واکرم الناس قال اکثرهم للموت ذکرا واشدهم لها استعدادا اولئك هم الاکیاس ذهبوا بشرف الدنیا وکرم الآخرة) زیرا ذکر موتدن منفعت عظیمه واردر جملهٔ منافعدن بریسی بودر که ذکر موت دنیایه بغض ایراث ایدر * پس (حب الدنیا رأس کل خطیئة) اولدیغی کبی بغض دنیا دخی (رأس کل حسنه) در وفائدهٔ ذکر موتدن بری دخی بودر که دنیادن نفرت وقلیله قناعت ایتدیروب آخرته ولقاء اللهه مشتاق ایدر و باعث غفلت ذکر موت طول املدر طول امل ایسه عین جهلدر ولذلك قال صلی الله علیه وسلم لعبدالله بن عمر (اذا اصبحت فلا تحدث نفسك بالمساء واذا امسیت فلا تحدث نفسك بالصباح وخذ من حیوتك لموتك ومن صحتك لسقمك فانك یاعبد الله لاتدری ما اسمك غدا) وقال علیه السلام (اکلکم یحب ان یدخل الجنة قالوا نعم قال قصروا آمالکم واجعلوا آجالکم بین ابصارکم واستحیوا من الله حق الحیاء) کما قیل (عجبت لمن یطلب الدنیا

والموت یطلبه) پس ای مستمع قابل وجانب آخرته مائل امیددر که اکثار ذکر موت ایدرك موتك حقیقت وماهیتن عارف اوله سن ولکن مادامکه کندی ذات وحقیقتك اولان روحکی عارف اولمیه سن حقیقت موتی دخی عارف اولمزسن معرفت روح ایسه اخفای اشیادر مگر که حق جل شانه کندی هدایتی نوریله بیلدیره ﴿ نظم ﴾ کس ندانست که منزلگه معشوق کجاست * این قدر هست که بانگ جرسی می آید * الحاصل موت واجل برساعت هولناکدر ولکن ذکر موت ایدرك دنیانك آزنه قناعت ایدوب وفقر وفاقه چکمکه معتاد وحقدن کلن هرامره راضی اولمغله ﴿ مثنوی ﴾ جزو مرگ ار گشت شیرین مرترا * جزؤ مرگ اولان درد ومرض اگرسکا شیرین اولدیسه هیچ شك وگمانه دوشمیوب ﴿ مثنوی ﴾ دانکه شیرین می کند جزو راخدا * تحقیق بیلکه هاذم اللذات اولان موت که جزؤ اعتبار اولنان امراضك کلیدر حق سبحانه وتعالی اول کلی سکا شیرین ایدر * ایعدی بنم روحم ﴿ مثنوی ﴾ دردها از مرگ می آید رسول * درد وعلتلر وامراض وشکسته لکلر موتدن رسول کلور * پس سن دخی ﴿ مثنوی ﴾ از رسولش رومگردان ای فضول * موتك رسولندن یوز دوندرمه ای فضول بلکه تعظیم مرسل ایچون رسولی خوش کوروب انکله الفت وصحبت ایله ﴿ قاسمی ﴾ زمانی یار شو گر یار باشی * اگر با ما نباشی باکه باشی * چو جامت میدهد دلدار می نوش * که کفرست اندرین حالت تحاشی * وبالجمله ﴿ مثنوی ﴾ هر که شیرین می زید او تلخ مرد * هرکیم که تن پرورلکه اشتغال کوستروب لذات جسمانیه وشهوات نفسانیه اقتضاسیله دیریلور اومقوله کمسنه تلخلك ایله مرد اولدی زیرا مقدورنی جسم وطبیعتی مقتضاسنه بذل ایدوب آخرته اعمال صالحه دن نسنه تقدیم ایتمدی وروحی اول عالم ایله آشنالق ایتمیوب اجنبی وناشی قالدی * پس بیلمدیکی یره وارمق جان ونفسه کوچ وغایت ایله آجی کلوب کمال مرتبه صعوبت اوزره جان ویرر زیرا ﴿ مثنوی ﴾ هر که او تن را پرستد جان نبرد * هر اول کمسنه که تننه پرستش ایدر جان ایلتمدی یعنی مطلقاتی وجسمنك اقتضالرین ویروب نفسنه تابع اولان هرکیم اولورسه اولسون جانی سجین طبیعتدن قورتارمیوب واعلاء علیینه جولان ایده مدی ﴿ شیخ عطار ﴾ بت توصورتست وبشکنش هان * اگر دم می زنی اینجا ز جانان * ازین صورت ندیدم من بجز غم * که غم می آورد

اینجا دمادم * بده جان و بقای جاودان یاب * ازین صورت سوی
حضرت تو بشتاب * بده جان تا شوی جانان حقیقت * که جانان کی توانی
در طبیعت * بدیدن بی طبیعت بازدان یار * بجایی کان زمانت لیس فی الدار *
حاصل کلام بو جهان فانیده اولان جمیع مخلوق وانام بهر تقدیر دست اجلدن
برطلو جام ایچمك مقرردر کما قیل * بیت * ان ابن انثی وان طالت سلامته * یوما
علی آلة حدباء محمول * وهر بری اکرنیك واکر بدنه منزله لایق ایسه کمالن بولدقده
زوالی محققدر موتدن هیچ کس کریبانن خلاص ایتمامشدر مثلا ﴿مثنوی﴾
کوسفند انرا ز صحرامی کشند * کوسفندلری صحرادن جانب مذبحه چکرلر
وهر برینی قصابلر یوقلیوب ﴿مثنوی﴾ انکه فربه تر مرا ورا می
کشند * اول غنم که سمزرکدر انی ذبح ایدرلر (وفی هذا المعنی (الموت
نقاد وفی کفه جواهر یختار منها الجیاد) کذلك خلق عالمی دخی سائق قدر
صحرای جهاندن سوروب مذبح فنایه چکر وانلرك عمری کمالن بولوب مرتبهٔ
استعدادی اکر سفلی واکر علوی هرنه ایسه منزلن الدیغی کبی سکین قضا ایله
کردن عمرینی ذبح ایدوب روحنی پوستدن مجرد قیلورلر * ایمدی بنم روحم شیخ
عطار علیه رحمة الغفار بو بیتی نه خوب دیمشدر ﴿بیت﴾ چرخ مردم کش
اکر روزی دو مردم پروست * نیستش شفقت مکر پرواریٔ اولاغرست *
منعم و درویش رانبود خلاصی از اجل * صید صیا دست صیدار فربه
وار لاغرست * آه ای سالك راه بودل ویران وروح روان نیجه ایتسونکه
نفس شوم تن پرور اولوب فربهیٔ بدن سبب لاغریٔ جان اولمشدر
وکندی بی سکین دنیایه اوروب طبیعت یولنه قربان ولقمهٔ دیدان اولمشدر
وسعادت اخرویه دن محروم قالمشدر ایواه ودریغ وتأسف بلیغ که
﴿مثنوی﴾ شب کذشت وصبح امیدای تمر * شب دنیا کچدی
وروز اجل یاقلشدی ای تمر ﴿مثنوی﴾ چند کیری این فسانهٔ زر زسر *
بو سیم وزر فسانه سنی نیجه یه دك باشدن طوترسن مصراع اولده اولان تمر
فتح تا ایله زن اعرابینك اسمیدر وبعض نسخه ده دخی سین ایله سمر واقع
اولمشدر سمر افسانه سویلمك وافسانه معناسنه دریعنی ای افسانه کوی
نیجه یه دکین فسانهٔ زری باشدن طوترسن وبعض نسخه ده ثاء ایله واقع
اولمشدر اول تقدیرجه ای ثمرهٔ دل دیمك اولور اوچی دخی جائزدر ﴿نظم﴾
بو طمعدر آدمی ایدن زبون * بو طمعدر ایلیان یوره کی خون * بو طمعدر

قیل وقالی عالمك * بو طمعدر ملك ومالی آدمك * بو طمعدر آدمی ایدن
ذلیل * بی طمع اول تکری یه اولغل خلیل * بو هوای نفس سن الدن براق *
دوست یولنه کیتمك ایچون قیل یراق * مرد ایسك یك نفسکی ای پاك جان *
کیم سکز جنت سکا اوله مکان * ایچنی کوزله یوجه پیر کوزلمه * طوغری
یول بول اکری یولی کوزلمه * طوت ارنلر یولنی کیم کیتدیلر * ایله آنی کیم ارنلر
ایتدیلر * طپراق ایتدیلر ارنلر یوزنی * ایجاغ ایتدیلر ارنلر سوزنی * صبر
ایله همراه اولوبن هر بری * عاقبت بولدی یوزی کل دلبری * هم توکل
قاپوسنده طوردیلر * هرنه که حقدن کلور خوش کوردیلر * قوجهانی
عاقبت وار اوله سن * یار ایله برلك ایدوب یار اوله سن * نوبتینه قاتلنور
یخسول وبای * کچمکیله او کنور بو ییل وآی * دل فرح اول اشبو سوزدن
ای جوان * طوت قولاغك سوزمه ای نوجوان * بو تحسر نازنه یانمه
صاقن * مرد ایسك اکا یقین اولمه یقین * آه ای دنیایه حریص اولان محروم
وغافل ﴿مثنوی﴾ نوجوان بودی وقانعتر بدی * سن خود تازه
وجوان ایدك وقانعتر ایدك یعنی تازه ایکن قناعت شعار ایدك ﴿مثنوی﴾
زرطلب کشتی خود اول زر بدی * شمدی سیم وزر طالبی اولدك اول
خود تازه ایکن زر کبی عزیز ایدك * پس (یشیب ابن آدم ویشب فیه خصلتان
الحرص وطول الامل) وفقیجه قوجه یوب وقاریدیجه دنیایه حرص باغلیوب
انواع طول امله کرفتار اولدك شمدن صکره طوته لم که جمله دنیاسنك اولوب
وکیمیایه مالك اولمشسن عاقبتی موت اولدقدن صکره نه یی مفید هنرك وار ایسه
حالت شبابی اله کتور هیهات هیهات فکر محال کما قال علی کرم الله وجهه ﴿شعر﴾
بکیت علی شباب قد تولی * فیالیت الشباب لنا یعود * فلو کان الشباب یباع بیعا *
لاعطیت المبایع ما یرید * ولکن الشباب اذا تولی * علی شرف فطلبه بعید *
آه ای پیره زن حرص وطمع نیجه یه دك که ﴿مثنوی﴾ رز بدی پر میوه چون
کاسد شدی * تازه لکده میوه ایله پربر آصمه کبی ایدك نیجه کاسد اولدك
﴿مثنوی﴾ وقت میوه پختنت فاسد شدی * فواکه وثمراتك پخته اولمق
وقتنده فاسد اولدك * یعنی بدایت حالده روضهٔ جنانك اشجار پر اثمار جنان
صلاح وفلاح ایله آراسته ایدی الحالة هذه شجرهٔ وجود کدن ثمرهٔ خصال
حمیده حاصله اوله جق محلده باد زمهریر حرص وطمع ایله ثمرات فؤادك
هلاك اولوب فاسد وکاسد اولدك ﴿قال علی رضی الله عنه﴾ جمیع

فوائد الدنيا غرور * ولا يبقى لمسرور سرور * فقل للشامتين بنا افيقوا * فان نوائب الدنيا تدور * نثر پس اى مستمع قابل ﴿ مثنوى ﴾ ميوه‌ات بايد كه شيرين تر بود * كركدر كه سنك ميوهٔ صلاحك شيرين تر اوله * يعنى رونق باغ نهاد و شجره و ثمرهٔ فؤاد كه زوال كلميوب لطافت و طراوتى كيتدكجه زياده اولوب ﴿ مثنوى ﴾ چون رسن تابان نه واپستر رود * رسن تابلر كبى كيرورك آردنه كيتميه بلكه آفتاب سعادتك يوما فيوما كمال بروزايله اوج درجاته ارتقا ايدوب آنا فآنا تحصيل قرب جوار رحمانى ايتمك كركسن قانده قالديكه رسن بوكيجيلر كبى آرد كه كيدوب ادبارده اوله سن حتى حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم (من استوى يوماه فهو مغبون ومن كان يومه شرا من امسه فهو ملعون) ديو بيورمشدر ﴿ وقال على رضى الله عنه ﴾ ولو اننا اذا متنا تركنا * لكان الموت راحة كل حى * ولكننا اذا امتنا بعثنا * ونسئل بعده عن كل شئ * نثر ايمدى اى زن ممكن اولدقجه قناعتله صفوهٔ قلب اله كتوروب غبار حرص ايله آلوده اولمه و هر كسه عرض احتياج ايدوب يوز صوين يره دوكمه (كما قال على كرم الله وجهه ﴿ نظم ﴾ فان الرزق مقسوم وكد المرء لا ينفع * فقير كل من يطمع غنى كل من يقنع * على الخصوص اى زن ﴿ مثنوى ﴾ جفت ما بى جفت بايد هم صفت * سن بزم جفت و زوجمز سن جفت خود جفتيله هم صفت و يك خصلت كركدر كه ﴿ مثنوى ﴾ تا بر آيد كارها با مصلحت * حتى مصلحت ايله كارلر ايلروكلوب حاصل اوله زيرا ﴿ مثنوى ﴾ جفت بايد بر مثال همدكر * جفت اول بر جفت كبى كرك بر برينه مغاير ومباين كركمز زيرا بر برينه مثل و مثال اولمسه جفت و زوج اولمغه لايق اولمز مثلا ﴿ مثنوى ﴾ در دو جفت كفش و موزه درنكر * كفش و موزه نك ايكى جفتنه نظر ايله حتى جفتك جفته كمال مماثلت وغايت مناسبتن كوره سن وجفت جفته مشابه اولمسه فسادى وار ايديكين بيله سن كورمزميسن مثلا ﴿ مثنوى ﴾ كريكى كفش ازدو تنك آيد بپا * ايكى كفشدن بريسى پايكه تنك كلسه ﴿ مثنوى ﴾ هرد و جفتش كار نايد مر ترا * جفت كفشك ايكيسى دخى سنك كاركه كلمز وايشكه يرامز * پس جفتده موافقت شرطدر بوكا بر مثال آخر دخى بودركه ﴿ مثنوى ﴾ جفت دريك خرد و آن ديكر بزرك * قپونك جفتنى برى بيوك و بريسى كوچك كوردكمى وياخود ﴿ مثنوى ﴾ جفت شير بيشه ديدى هيچ كرك * هيچ كركى بيشه دن اولان شيره جفت كوردكمى * ايمدى هر كسك كنديه كفو و مناسب بر جفتى

اولمق لازمدر يوخسه موافق حال اولميان جفت و زوج اولمغه لايق دكلدر هر كسك بارى تحملنه كوره واعتدال اوزره اولمق كركدر مثلا ﴿ مثنوى ﴾ راست نايد بر شتر جفت جوال * آن يكى خالى واين پر مال مال * دوه‌نك اوزرنده چوالك جفتى راست كلمزكه چوالك بريسى بوش وبريسى طلو و مالامال اوله مادامكه برابر اولميه دنك وعدل اولمز * پس اى نفس زن مادامكه سن دخى عقل معادايله مناسبت تامه پيدا ايدوب كمال موافقت وغايت مطابقت اوزره جفت وطريق حقده همراه اولميه سن لاجرم حمل امانتى كنديكه تحميل ايده ميوب واوامر الهى يه امتثال قيلميوب طريق قويم وصراط مستقيمدن خروج ايدرسن * پس سندن التماسمز بودركه بنم كبى قناعت پيشه اوله سن زيرا ارباب كشف وشهود بيورمشلردركه (وضع الله تعالى خمسة اشياء فى خمس مواضع العز فى الطاعة والذل فى المعصية والهيبة فى قيام الليل والحكمة فى البطن الخالى والغنا فى القناعة) وابراهيم مارستانى قدس سره بيوررلركه (انتقم من حرصك بالقناعة كما تنتقم من عدوك بالقصاص) وقيل فى قوله تعالى (ان الابرار لفى نعيم) هو القناعة فى الدنيا (وان الفجار لفى جحيم) هو الحرص فى الدنيا وقيل فى قوله تعالى عز وجل (لاعذبنه عذابا شديدا) يعنى لاسلبنه القناعة ولابلينه بالطمع ﴿ حكايت اولنوركه ﴾ حكمادن بريسى سلاطين وملوكه عرض احتياج ايتمك ايچون يره دوكلن بقل وتخم ايله كچنورمش اصحاب سلاطيندن بريسى حكيم مزبورى اول حالده كوردكده (لو خدمت السلطان لم تحتج الى اكل هذا) يعنى اكر سن سلطانه خدمت ايديدك بشاق دوشيروب اندن حاصل اوله‌نى اكل ايتمكه محتاج اولمزدك ديمش فقال له الحكيم (وانت لو قنعت بهذا لم تحتج الى خدمة السلطان) يعنى حكيم دخى اكا جواب ويروب اكر سن دخى بوكا قناعت قيليدك خدمت سلطانه محتاج اولمزدك ديمش * ايمدى قناعت قلبه وبدنه راحت ودنياده عزت وعقباده اجر ومغفرتدر وانشد المظفر فى القناعة ﴿ شعر ﴾ افادتنى القناعة كل عز * وهل عز اعز من القناعة * فصيرها لنفسك كل مال * وصير بعدها التقوى بضاعة * نثر پس اى زن فضيلت قناعت معلومك اولديسه انصافيدركه بو بابده بكا تبعيت ايتميه سن ﴿ مثنوى ﴾ من روم سوى قناعت دل قوى * بن قوى القلب اولديغم حالده جانب قناعته توجه وعزيمت ايدم ﴿ مثنوى ﴾ تو چرا سوى شناعت ميروى *

سن نیچون شناعت جانبنه کیدرسن وبالجمله ﴿مثنوی﴾ مرد قانع ازسر اخلاص
وسوز * مرد قانع من حیث الاخلاص والشوق ﴿مثنوی﴾ زین نسق می کفت
بازن تا بروز * نسق مزبور ونمط مسطور اوزره کیجه صباحه دکین عورتنه
سویلدی وفوائد قناعتی بیان ایدوب بواسلوبدن چوق پند ونصیحت
ایلدی یعنی عقل معاد نفسه ایلدیکی نصایحدر ﴿نظم﴾ جمله بونلر
نفس ایچوندر ای عزیز * خوش بیلور بومعنیٔ اهل تمیز * نفس ایچوندر
بونجه زحمتلر که وار * دون وکوندز نیجه محنتلر که وار * نفس ایچوندر
جفتی قویوب کتدیکك * یول چکوبن شهره کلوب یتدیکك * مرد ایسك
اولدر بونفسك ایتی * چکمکل بودنیه نك محنتنی * برعجایب قبه در بونه فلك *
ها دونر هیچ بیلمدك ندر دیلك * پس صوبی کود بردکر مندر جهان *
هیچ تفاوت ایلمز ای نوجوان * کیم ایزسه بوغازینه اوکیدر * بواوکتمك
بلکه بونك خویدر * بویکیدر بوقوجه دربوپسر * دیمیوبن اوکیدر
بیل سربسر * یارجان اول ای جوان بخت جهان * کیم فنادر عاقبت
اشبوجهان * دیرلك ایله تکری یه یار رهمین * کیم بلالردن اولاسن سن امین

﴾ نصیحت کردن زن مرشوی را که سخن افزون ازقدم وازمقام ﴿
﴾ خود مکوکه (لم تقولون مالاتفعلون) که این سخنها اکرچه ﴿
﴾ راستست این مقام توکل ترانیست واین سخن کفتن فرق مقام ﴿
﴾ ومعاملهٔ خود زبان دارد (کبر مقتا عندالله) باشد ﴿

مرأۀ عربیه زوجنه نصیحت ایلمسی بیاننده بویله دیوکه ای شوهر کندی حدومقام
ومنزل وقدمکدن زیاده اولان سوزی سویلمه که (لم تقولون مالاتفعلون) بیورلمشدر
سن ایسه بوسویلدیکك سوزك عهده سندن کلمکه قادردکلسن زیرا که بوسوزلر
اکرچه صدق وراستدر فامامقام توکل سنك مقامك دکلدر یعنی توکل صرفده
اولنلر منفرد کرکدر سن ایسه متأهل اولوب اهل وعیالك ایچون نفقه وکسوه تدارکی
اوزریکه لازمدر * پس سن توکل وقناعتدن سوز سویلمك لغومحضدر ایشتمدکمی
کیم امام محمد غزالی نه بیورمشلردر قال قدس سره (اعلم ان المال لیس مذموما من وجه
فقد قال صلی الله علیه وسلم (نعم المال الصالح للرجل الصالح) وقال (الدنیا مزرعة
الآخرة) وکیف یکون مذموما مطلقا والعبد مسافر الی الله تعالی والدنیا منزل من منازل
سفره وبدنه مرکبه ولایمکنه السفر الی الله تعالی الابه ولایبقی البدن الابمطعم وملبس
ولاوصول الیها الابالمال) * پس کندی مقام ومعاملاتك فوقنده سوز سویلمك

سکا ضرر وزیاندر (کبر مقتا عندالله) وضرر مزبور عندالله مقت یوندن
کبیر اولدی وبوآیت کریمه سورهٔ صفك اوانده درکما قال تبارك وتعالی
(یاایها الذین آمنوا لم تقولون مالاتفعلون * کبر مقتا عندالله ان تقولوا
مالاتفعلون) قال القاضی (المقت اشد البغض ونصبه علی التمیز للدلالة
علی ان قولهم هذا مقت خالص کبیر عند من یحقر دونه کل عظیم مبالغة
فی المنع عنه) یعنی یاشونلر که ایمان کتوردیکز ایشلمدیککز ایشی لسانکز ایله نیچون
سویلرسز ایشلمدیککز کار وعملی ایشلدك دیمکز عندالله شدة بغض جهتندن تفسیر لم تقولون مالاتفعلون
بیوك بدبختلکدر بوآیت کریمه نك سبب نزولنده اقوال مفسرین مختلفه در
ولکن جمله اقوال من حیث المعنی متقاربه در * پس برقول بودر که قبل
غزوة الاحد اصحاب رضی الله عنهمدن بعضیسی ایتدیلر اکراعمال وطاعاتدن
عندالله قنغیسی افضلدر معلوممز اولیدی اعمال مزبوره نك تحصیلنه بذل
مقدور ایدوب نفس ومالمز ایله سعی موفور ایدردك * پس حق عزوجل
حبیبی رسول الثقلینه وحی ایدوب وفق مرام صحابه اوزره کندی عندنده
مقبوله اولان طاعات فاضله یی بیان بیوروب (ان الله یحب الذین یقاتلون
فی سبیله صفا کأنهم بنیان مرصوص) آیت کریمه سی نازله اولدی
یعنی وقعهٔ احدده ثابت قدم اولمامغله عهده وفا اولنمیوب راه هزیمته
کیتدیلر حق سبحانه وتعالی دخی (لم تقولون مالاتفعلون) آیت
کریمه سنی انزال ایدوب توبیخ وعتاب بیوردی وبرقول دخی
قتاده وضحاك روایت ایدرلر که اصحاب رضی الله عنهمدن برقوم غزادن
بعدالعود واقعه مطابق اولمیان نیجه درلو ادعا ایدوب بعضیلری بن اعدایه
بوقدر ضرب اوردم وفلانی اقاردم وفلانی دخی سهم سهمناك ایله
مجروح وشکست ایلدم وبعضیلر دخی بن آلای بکلیوب یرمدن برقدم ایرلمدم
ودشمندن روکردان اولمیوب معرکه ده صبر ایلدم دیوب فعله کتورمدکلری
نسنه یی لسانه کتوردیلر واکثری فرار ایتمش ایکن قرار ادعاسن ایلدیلر * پس
حق سبحانه وتعالی دخی انلره عتاب ایدوب (لم تقولون مالاتفعلون)
آیت کریمه سنی انزال بیوردی وای مؤمن صادق اولنلر حق سبحانه وتعالی
معرکهٔ ابطالده طوروب وحق یولنه اعدای دین ایله مقام قتالده اولوب
صفدن بوزلمیوب (کبنیان مرصوص) ثابت قدم اولنلری سوردیو بوغزایه
ترغیب بیوردی ای مستمع قابل بوآیت کریمه ده اکا دخی اشارت واردر که

مریدین وسالکین نائل اولمدقلری مقامه ادعاء بلوغ ایتمکله مقت الهیده واقع اولمامق ودعاوی باطله ایله طریق حقدن منقطع اولمامغیچون اول غفور ورحیم ادعاء کاذبدن منع وتحذیر ایدر وکذلك بعض حقوقی ترك ایتمکده اکا بری دخی زجر ایدر زیرا حقوقی کما هو حقه اجرا ایتمیان حقه وحقیقته واصل اولمز قال ابو العباس بن عطا (من شهد من نفسه نفسا فی الطاعات کان الی العصیان اقرب لان النسیان من العمی عن بر المنان) واهل تحقیق ومشاهداتی زجر بو وجهله درکه حقیقته نظر اولنسه عبد ایچون فعل وتدبیر یوقدر بلکه عبد مستسلم اسیر قبضهٔ عزت اولوب انك اوزرینه جاری اولان احکام قدرت وتصاریف مشیتدر * پس شول عبد مقربکه فعلت واتیت وشهدت دیسه مولاسنی معناده اونودوب و بر حقدن اعراض ایدوب کندینك اولمیان شیئی بمدر دیو دعوی ایتمش اولور ﴿قاسم انوار﴾ کر جمله تویی تونیك و بد چیست * ور جمله منم پس این عدد چیست * کر جمله یکیست درحقیقت * فی الجمله حدیث نیك و بد چیست * حاجت بمدد ندارد آن یار * پس بانك وفغان این مدد چیست * چون جمله کن ومکن از وخاست * موقوف بفتوی خرد چیست * کفتی که حدث زنم برین قول * از بهر خدا بکو که حد چیست * کر بحر وجود نیست در جوش * این کوشش وجوشش زبد چیست * چون جمله قبول حضرت اوست * قاسم سخن قبول و رد چیست * الحاصل زن اعرابی بو آیت کریمه یی اوقویوب ومعنای شریفنه مطلع اولوب توکل وقناعت سنك کارك دکلدر الکدن کلمیانی لسانه کتورمه دیدکدنصکره تهور وغضبه کلوب ﴿مثنوی﴾ زن بر وزد بانك کای ناموس کیش * زن شوهرینك اوزرینه نعره اوروب حیقردیکه ای ناموس کیش یعنی عار وناموس آیینی اجرا ایلیان رجل ﴿مثنوی﴾ من فسون تو نخواهم خورد بیش * بن سنك فسونکی ارتق قبول واستماع ایلمزم ﴿مثنوی﴾ ترهات از دعوی ودعوت مکو * دعوی ودعوتدن ترهات ومزورات سویله ﴿مثنوی﴾ رو سخن از کبر واز نخوت مکو * یوری کبر ونخوتدن سوز سویله ﴿مثنوی﴾ چند حرف طمطراق کار وبار * نیچه یه دك طمطراق حروف وکلمات وکار وبار ایله آراسته اولمش عبارات واصطلاحات اوتانمزمیسن ﴿مثنوی﴾ کار وحال خود ببین وشرم دار * کندی افعال واحوالکه نظر ایدوب بوسویلدیکك قال بی حالدن

شرم وحیا طوت ﴿مثنوی﴾ کبر زشتست از کدایان زشت تر * کبر وعجب نفسنده زشت وقبیحدر فاما کدالردن ظهوره کلن کبر وعجب زشت تر وقبیحتردر کما قال علیه السلام (ثلثة لا یکلمهم الله یوم القیمة ولا ینظر الیهم ولا یزکیهم ولهم عذاب الیم) شیخ زان وملك کذاب وفقیر متکبر وفی روایة اخری عائل متکبر مثلا فقر یکه کوره سنك کبر وغرورك اکا بکزرکه ﴿مثنوی﴾ روز سر دو برف آنکه جامه تر * کون سر دو برف وجامه ولباس تر الحاصل بو ذکر اولنان اشیانه وجهله بی مناسبت ونالایق ایسه سنجلین فقیره دخی حالنی بیلیوب متکبر اولمق وحال ومقامنی وحد ومرتبه سنی اکله میوب دعوای کاذبه ایتمك وقانع وصابر ومتوکل واهل رضا ومرشد کامل کچنمك بویله جه زشت ونالایمدر ومطلقا کبرا قبح

مطلب فی النهی عن الکبر

خلقدر والله ورسولی مؤمنلری کبر ایله متصف اولمقدن نهی بیوروب انواع تحذیر وتهدید ایتمشدر کما قال تبارك وتعالی (کذلك یطبع الله علی کل قلب متکبر جبار) وقال (فبئس مثوی المتکبرین) وقال علیه الصلوة والسلام قال تعالی (العظمة ازاری والکبریاء ردائی فمن نازعنی فیهما قصمته) وقال علیه السلام (لا یدخل الجنة من کان فی قلبه مثقال حبة من خردل من کبر) وقال ایضا (یحشر الجبارون المتکبرون یوم القیمة فی صورة الذر یطأهم الناس لهوانهم علی الله عز وجل) پس حقیقت کبر کشی نفسنی صفات کمالده غیریلرك فوقنده کورمکدر کما قال علیه السلام (الکبر من بطر الحق وغمط الناس) حتی کندینی آخره متفوق کورمکله متکبرده بر نفخه وهزه ونشاط ومسرت حاصل اولوب صابون شیشه سی کبی شیشوب قبارر وچوق اکلنمیوب چاتلار هلاك اولور واذلك قال علیه السلام (اعوذ بك من نفخة الکبر) وروی استأذن بعضهم عمر رضی الله عنه لیعظ الناس بعد الصبح فقال لا اخشی ان تنتفخ حتی تبلغ الثریا وقال حجة الاسلام ثم هذه النفخة تصدر منه افعال علی الظاهر کالترفع فی المجالس والتقدم فی الطرق والنظر بعین التحقیر والغضب اذا لم یبدأ بالسلام وقصر فی حوائجه ویجحد الحق اذا ناظر وینظر الی العامة کأنه ینظر الی الحمیر) وبالجمله کبر بر صفت مذمومه درکه بالضروره متکبر جمیع اخلاق ذمیمه یی کبر ایله ارتکاب ایدر و بر خلق محمود یوقدرکه لاجرم متکبر اول صفت حمیده یی ترك ایتمیه بهر حال حفظ کبر ایچون ترك اخلاق محموده ایدر ﴿نظم﴾ کبر ایله همراه اولان ای شهریار * عاقبت اولور ذلیل وخوار وزار * کبر ایدنلر تکریدن دوشدی

ابراق * جانلرینی یاقدی بوهجر وفراق * کندی یی عالی طوتانلر ای
فقیر * طپراق اولدی عاقبت خوار وحقیر * کندی یی یوجه طوتان الحاق
اولور * کندی یی الحاق طوتان یوکسك اولور * الحاق ایله سن مقامك
دنیه ده * یوکسك اوله آخرتده ای دده * کی صقین ایتمه تکبر ای جوان *
کیم زیان ایلرسکا ای نوجوان * بی مراد اولمق یرامز ایشدرر * اکلر ایسك کی
عجب تشویشدرر * ظاهر وباطن بودر ای اهل حال * ایلمکل بوسوزه سن
قیل وقال * پس ای مرد اعرابی * مثنوی * چند دعوی ودم وباد
وبروت * نیجه بر صبر وقناعت دعواسی وتوکلدن دم اورمق و کبر ونخوت
وعجب وعظمت بروت بیغه دیرلر بو محلده کبر وعجبدن کنایه در * مثنوی * ای
تراخانه چو بیت العنکبوت * ای مدعی سنك خانهٔ قلبك اورمجك آغی کبیدر
یعنی (ان اوهن البیوت لبیت العنکبوت) وفقیجه سنك خانهٔ فؤادك مانند بیت
عنکبوت ضعیف بی بنیاد ایکن بو دعوای کمال ندر * مثنوی * از قناعت کی
توجان افروختی * سن جانکی نور قناعت ایله چیان شعله لندردك سنده قناعتدن
نشان یوق مکر کیم * مثنوی * از قناعتها تونام آموختی * سن قناعتدن برقوری
نام اوکرندك * مثنوی * کفت پیغمبر قناعت چیست کنج * حضرت
مفخر موجودات وزبدهٔ مصنوعات علیه افضل الصلوات بیوردیلر که قناعت
ندر (کنج لایفنی) در کما قال صلی الله علیه وسلم (القناعة کنز لایفنی) ایمدی ای
مدعی * مثنوی * کنج را تو وا نمی دانی زرنج * سن کنجی رنجدن
کیرو فرق ایدوب بیلمزسن * مثنوی * این قناعت نیست جز کنج
روان * بو قناعت کنج روان وکنز جاندن غیری دکلدر * مثنوی *
تومزن لاف ای غم ورنج روان * ای روحك غم وغصه ورنج ومحنتی
سن قناعتدن لاف وکذاف اورمه * مثنوی * تومخوانم جفت کمتر زن
بغل * سن بکا جفت اوقومه وقولتوق اورمه یعنی خروسلر کبی قولتوق
قباردوب بکا غلبه ایده ین دیمه * مثنوی * جفت انصافم نیم جفت دغل *
بن اهل انصافك جفتیم دغل وخدعه کارك جفتی دکلم * پس ای بی انصاف
* مثنوی * چون قدم با میر وبابك میزنی * بك بو محلده ترکیدر یعنی
نه وجهله میر و بکلر ایله قدم اورورسن یعنی میران اغنیا ایله همپالق ومرشدین
محققین ایله همسرلك دعواسن نیجه ایدرسن که * مثنوی * چون
ملخ را در هوا رك می زنی * چون چکر که ومکسك هواده طمارین اوررسن

یعنی هواده چکر که اولا یوب چکر که ییرسن بعض نسخه ده ملخ یرینه مکس
واقع اولمشدر یعنی اورمجك کبی سکك صید ایدوب فقر واحتیاجکدن
شیءٔ حقیره تنزل ایدرسن و بو حال ایله کبر وکباره همسرلك دعواسن ایدرسن
زهی بی حیایی وای دون وافقر (الدنیا جیفة وطالبوها کلاب) وفقیجه
* مثنوی * باسکان زین استخوان در چالشی * بو استخوان دنیادن
اوتوری طالب جیفهٔ دنیا اولان کلاب ایله جنك وچالشده سن * مثنوی *
چون نیٔ اشکم تهی در نالشی * شکمی خالی نی کبی نالشده سن
* مثنوی * سوی من منکر بخواری سست سست * بنم جانبمه خوارلقله
سست سست نظر ایتمه * مثنوی * تانکویم آنچه در رکهای تست *
تا دیمیم اول نسنه یی که سنك عروقکده در یعنی ای مرد تازی بنم مرادیمی
رد ایتمه وعورتدر دیو بکا حقارت ایله باقمه وبنی رنجیده ایتمه که سنك نقدر
عیوبك وار ایسه افشا ایدرم زیرا بن سنك عروقکده اولان جمیع احوالکه
واقفم دیدی حقا که مرأهٔ مذمومه ده حقیقت بو قدر نیجه بیللر مرادنجه
اولوب بر کون خلافنده اولسك سبق ایدن مساعداتی فی الحال فراموش
ایدوب عیبلرك یوزیکه اوروب تعداده بشلار وجمله اسرارك عدولریکه سویلیوب
هلاککه دیکین قصد ایدوب بهتان وافترادن دخی تحاشی ایتمز وهر نه درلو
نعم نفیسه ییدیرسك طوینمز واطلس ودیبا کیدیرسك کولمز کما قیل (ان العیش کله
مقصور علی الحلیلة الصالحة والزوجة الموافقة والبلاء کله موکل بالقرینة
السوء التی لاتسکن النفس فی عشرتها ولاتقر العیون برؤیتها) وفی حکمة
سلیمان بن داود علیهما السلام (المرأة العاقلة تبنی بیت زوجها والسفیهة
تهدمه) وعن الاصمعی عن ابی عمرو بن العلا قال کان عمر بن الخطاب
رضی الله عنه یقول (النساء ثلث لینة هینة عفیفة مسلمة تعین اهلها علی العیش
ولاتعین العیش علی اهلها واخری وعاء للولد وثالثتها غل یلقیه الله فی عنق
من یشاء) * پس رجل عاقله واجبدر که اومقوله مرأهٔ بد خلقدن امین
اولمیوب کشف اسرار ایتمیه کما قال ابو القاسم الغسانی * شعر * لاتأمنن
علی النساء ولو اخا * مافی الرجال علی النساء امین * ان الامین وان تحفظ
جهده * لابد ان بنظرة سیخون * وقال صلی الله علیه وسلم (لاتطیعوا النساء علی
حال ولاتأمنوهن علی مال ولاتذروهن لتدبیر العیال ان ترکن وما یرون
اوردن المهالك واذلن المالك ینسین الخیر ویحفظن الشر یتهافتن فی البهتان

ويتمادين فى الطغيان) وفى حكمة داود عليه السلام (ان المرأة السوء مثل شرك الصياد لاينجو منها الا من رضى الله عنه ﴿ روايت اولنور كه ﴾ بر كون عيسى روح الله عليه سلام الله شيطانه ملاقى اولوب كورديلر كيم درت حماره عظيم يوك يوكلتمش كيدر * پس عيسى عليه السلام اى ابليس قانده كيدرسن و يوكلرك ندر ديدى ابليس ايتدى ياعيسى تجارته كيده رين ومشترى تجسس ايدرم ويوكمك بريسى جور وبريسى حسد وبريسى خيانت وبريسى دخى مكروحيله وكيدوخدعه درديدى عيسى عليه السلام ايتدى * پس بونلرك مشترى وطالبلرى كيملردر ابليس ايتدى جورى سلاطين وملوكه صتارم حكام وسلاطين جورك كمال مرتبه مشتريلريدر بزبرلرندن قاپشوب الشورلر وحسدك مشتريسى علمادر انلره صتارم طرفنده ميوه كبى يره دوشورمزلر وخيانتى تجاره صتارم انلر آلورلر وكيدومكرى عورتلر قاپشوب الشورلر ويوكلريمك جمله سندن بدترينى بار كيددر وخلقك شرلوسى مرأۂ سوء در ديو جواب ويردى وقال على كرم الله وجهه (اياك ومطاوعة النساء فان رأيهن الى افن وعزمهن الى وهن اكفف ابصارهن بالحجاب فان شدة الحجاب خير لهن من الارتياب) الحاصل زن اعرابى دخى مرأۂ سوءدن اولمغله زوجنه دهان كشاد اولوب ديلنه كلنى سويلدى وكنديه ناقصة العقل دينلديكنه تنك دل اولوب مرد اعرابى يه ايتدى ﴿ مثنوى ﴾ عقل خود را ازمن افزون ديدۂ * كندى عقلكى بندن زياده كورمش سن ومغرور وخودرأيلردن اولمش سن عجبا اى شوهر ﴿ مثنوى ﴾ مرمن كم عقل را چون ديدۂ * بن ناقصة العقلى نيجه كورمش سن معلوم اولديكه نظر پاك وفهم درست صاحبى دكل ايمش سن زيرابكا امعان نظر ايتيوب مرتبۂ عقل وادراكده اولان علودرجاتم بيله ممش سن وكنديكى متفوق كورمش سن تفوق وغرور خود ايو نسنه دكلدر بلكه سكا انفع اولان تواضع ومسكنتدر نتكيم ابن يمين نصيحت بى غرض ايدوب ديمشدر ﴿ بيت ﴾ كسى كوطريق تواضع رود * كند بر سرير شرف سلطنت * نثرايمدى اهل انصافدن اولوب دعواى تفوق ايله وترك لاف وكذاف ايت زيرا ﴿ قطعه ﴾ كسى كه لاف بزركى همى زند بنكر * كه تاچه كونه كند پيش عقل اثباتش * كرش مروت ومردى بود ازو بپذير * وكرنه روى بكردان زحشو و طاماتش * دينلمشدر * نثرايمدى بكا جلادت وجرأت كوستروب ﴿ مثنوى ﴾ همچو كرك غافل اندرما مپچه * غافل قورد كبى بزه صچرامه يعنى ارسلانك ديشسى ياوزاولور

ديمشلردر * پس سنك بكا هجومك شول غافل قوردة بكزر كه شير ژيان اوزرينه هجوم ايدوب بالآخره ضررى كنديه راجع اولور ﴿ مثنوى ﴾ اى زنك عقل تو بى عقل به * اى رجل مغرور سنك عقلك عارندن بى عقل اولمق بهتردر * يعنى بنم عقلم سن قدر اولورسه هيچ اولمسونكه اومقوله عقل ناصوابدن بى عقل اولمق اولادر سنجلين عقل معاشى اولميانلره عقلا حمقا ديمشلردر * پس آدميده لاجرم عقل معاش دخى كركدر نتكيم ديمشلردر ﴿ قطعه ﴾ آدمى زادرا طريق معاش * بايد از آدم صفى آموخت * آدم ازما بدانش افزون بود * او بهشتى بحبۂ بفروخت * ايمدى بر مصداق (العقل عقيلة الرجال) ﴿ مثنوى ﴾ چونكه عقل تو عقيلۂ مردمست * چونكه سنك عقلك عقيلۂ رجال وپابند مردمدر ﴿ مثنوى ﴾ آن نه عقلست آنكه مار و كژدمست * اول نسنه كه مار و كژدمدر اول عقل دكلدر * يعنى شول عاقل كچنن مرد دل آزار كه مانند افعى وعقرب قلوب عباداللهى بدزبانلق ايله زخم دار ايليه ونيش زهر آلود اوره اكا عقل دينلمز بلكه مار و عقرب دينلور ﴿ بيت ﴾ مكن هر كز ستم بر زير دستان * كه ايشان چون تو حق را بند كانند * اما طرفۂ تماشادر كه صفات مزبوره رجل عربيده اولميوب بلكه (الكلام صفة المتكلم) مضمونى اوزره ذكر اولنان اخلاق سيئه زن اعرابيده موجوده در لكن لسان زندن مستمعينه نصح وپند اولوب بو مقوله صفاتدن مرد عاقل اولانه اتقا لازمدر (وقيل فى وصف المرأة السوء نعوذ بالله منها اياك وكل امرأة مذكرة منكرة حديدة العرقوب بادية الظنبوب منتفخة الوريد كلامها وعيد وصوتها شديد تدفن الحسنات وتفشى السيئات تعين الزمان على بعلها ولا تعين بعلها على الزمان ليس فى قلبها رأفة ولا عليها منه مخافة ان دخل خرجت وان خرج دخلت وان ضحك بكت وان بكى ضحكت كثيرة الرعاء قليلة الارعا تأكل لما وتوسع ذما صجوب غضوب ضيقة الباع مهتوكة القناع ضيفها مهزول وبيتها مزبول اذا حدثت تشير بالاصابع وتبكى فى المجامع وهى ظالمة وتشهد وهى غايبة ﴿ بيت ﴾ وان خلفت ان ليس تنقض عهدها * فليس لمخضوب البنان يمين * وان سكبت يوم الفراق دموعها * فليس لعمر الله ذاك يقين * حاصل كلام اول زن بدمهام دخى زشت سيرت اولمغله مرد فقيره عتاب ايدوب اى شوهر بكانه دن نصيب اولدك عجب طالعسز باشم وار ايمشكه هم بنى حبال نكاحكده حبس ايلدك وهم باب مؤنتمده تقيد ايتميوب كاه قناعت وكاه صبر ديو لاف

وكذاف اوروب بكا جور وجفا ايدرسن ﴿ مثنوى ﴾ خصم ظلم ومكر تو الله
باد * سن بكا ايلديكك ظلم وستم ومكر وخدعه نك خصمى الله اولسون
﴿ مثنوى ﴾ مكر عقل توز ما كوتاه باد * سنك مكر عقلك بزدن كوتاه
اولسون وبالجمله كاشف الاسرار مولانا خداوندكار زبان زندن احوال
ارباب نفسى عيان ايدوب وبنه لسان مرأه دن اهل هوا واصحاب نفس
امارەيى افسون لاف وكذاف ايله صيد ايدن مقلده نك حالنى بيان بيوررلر
وغفلتده اولنلرى اويارورلر * پس زن اعرابى شوهرينه ايتدى ﴿ مثنوى ﴾
هم تو مارى هم فسونكراى عجب * اى شوهر عجب تماشادركه سن هم
مار زهر آلود سن هم افسونكر سن طرفه حالتدركه ﴿ مثنوى ﴾ ماركير
ومارى اى ننك عرب * اى ننك عرب هم مارسن وهم ماركيرسن حقا محبت
دنيا ودرلو درلو بى معنى سودا ايله مغلوب مقتضيات نفسانيه اولان مقلد
وناپخته ارشاد وشيخوخت ادعاسن ايدوب انواع زرق وريا ايله كندى كبى
بندزندان طبيعت واسير احكام شهوات جسمانيه ومار جبلت وعقرب خلقت
اولنلرى شبكهٔ لاف وشركهٔ كذافنه صيد ايتمكه حريص اولان مزورلر
هم مار وهم ماركير اولمق كيبدر ﴿ مولانا جامى ﴾ كاه لافش زمذهب تجريد *
كه كذافش زمشرب توحيد * نسبت خود كند بدر ويشان * دم زند از
ارادت ايشان * اصطلاحات عارفان ازبر * كرده وميكند بيان فرفر * دلش
از سر كار واقف نه * معرفت بى شمار وعارف نه * همچوآن جوز مى نمايد نغز *
ليك چون بشكنى نيابى مغز * كرده وهم وخيال بى باكان * مندرج درعبارت
پاكان * لفظها پاك ومعنيش كركين * نافهٔ چين لفافه سركين * نافه نكشاده
مشك افشاند * وركشايى جهان بكنداند * ايمدى هر كس كندى مقدارن
بيليدى هيچ احد طورندن تجاوز ايتمزدى مثلا ﴿ مثنوى ﴾ زاغ اكر
زشتىٔ خود بشناختى * زاغ اكر كنديننك زشتلكنى اذعان ايديدى
﴿ مثنوى ﴾ همچو برف از دردوغم بكداختى * سوزش درد وغمدن
قار كبى اريردى ولكن ﴿ بيت ﴾ بختك سكا چونكم اولمدى يار * جهليله
ضميرك اولدى بيمار * كما قيل (من اغتر بحاله فصر فى احتياله وقيل لاقبح اقبح
بالعاقل من ان يوسم نفسه عند الناس بالعقل فامرهم بذلك وهو خلو منه
صفر من الادب مرتكب للاثم) * پس زاغ خلقت اولان ارباب ضلالت دخى
كندى قباحتلرين فهم ايده لردى مانند برف درد وغم وحزن والمدن

اريوب محو اوله لردى ﴿ قطعه ﴾ رحمت ايزدى برآن كس باد * كه عنان
دركف جنون ننهد * حد خودرا بداند وهركز * قدم ازحد خود برون
ننهد * نثر ومقدارلرين بيلوب وهم مار وهم ماركير فسونكر اولمزلردى وخلق
عالمى كندو دام تزويرنه صيد وشكار قيديله كندولر دخى حب دنيا ورياست
قيدينه بند اولمزلردى بونلرك كمالى اول كمسنه يه بكزركه مثلا ﴿ مثنوى ﴾
مرد افسونكر بخواند چون عدو * اوفسون برمار ومار افسون برو * مرد افسونكر
مار اوزرينه عدو كبى افسون اوقور ومار دخى افسوننى ماركير اوزرينه
اوقور ماركير اولان اعرابك دأبى بودركه حيه اولديغى سوراخه واروب
ومقابلنده طوروب بعض افسون اوقودقده لاجرم افعى دخى سوراخدن
باش چيقاروب عرب مارى صيد ايدر معنى مار دخى ماركيره افسون
اوقومشدركه ماركير بيلان صيدنه كرفتار اولمشدر زيرا ﴿ مثنوى ﴾
كر نبودى دام اوافسون مار * افسون مار افسونكره دام اولميدى
﴿ مثنوى ﴾ كى فسون مار را كشتى شكار * ماركير اولان كمسنه افسون
ماره چقان شكار اولوردى ومار مرد افسونكرى وجه مشروح اوزره نيجه
مشغول قيلوردى وبالجمله ﴿ مثنوى ﴾ مرد افسونكر زحرص كسب
وكار * مرد افسونكر كسب وكار حرصندن ﴿ مثنوى ﴾ درنيابد آن زمان
افسون مار * مار صيدينه مباشرت زماننده افسون مارى فهم ايتمز وبنى مار
آولارم قياس ايدر اما خبرى يوقدركه ﴿ مثنوى ﴾ ماركويد اى فسونكر هين
هين * مار ايدر اى فسونكر آكاه وخبردار اول ﴿ مثنوى ﴾ آن خودى
ديدى فسون من ببين * كندى سزا ولايقكى كوردك بنم افسونمى دخى
تماشا قيل * پس بركمسنه هرنه شيئه مقيد اولسه معناده اول تقيد ايتديكى
شى آنى جمله دن بريده قيلوب كندى يه قيد ايتمشدر * خلاصهٔ كلام ونتيجهٔ
مرام بودركه صياد احباب اولوب مريد چوغالتمغه حريص اولان متشيخ
ومقلده يه صفات نفس اماره ايله مار سيرت اولان كمسنه لر لسان حال ايله
ديرلركه اى مزور مقلد كرچه سن بزى ريا وتزوير ايله صيد ايتمكه مشغول
اولوب جلب قلوب ايچون انواع ادعيهٔ مأثوره وفروعدن (قابض) و(ودود)
و(فتاح) و(رزاق) اسملرينى ورد زبان ايدنمشسن اما من حيث المعنى بزم دخى سكا
افسونمزى كوركه بزم صيديمز وتسخير قلبمز فكرى سنى حق ذكرندن وحب
ذاتيدن كسسته قيلوب طاعات وعباداتكده ريايه مبتلا وشركه شركه

کرفتار اولمشسن ومقصود اصلیدن کیرو قالمشسن ای احمق وجاهل وحقیقت حالدن غافل «مثنوی» تو بنام حق فریبی مر مرا * سن بنی اسم حقله الدارسن «مثنوی» تا کنی رسوای شور وشر مرا * تا که بنی شور وشرك رسوایی ایلیه سن یعنی بنی جمعیت ناسه وسیله ایدوب فلان کشی فلان عزیزك مریدی اولوب صویتمش دیو خلقه حسن اعتقاد کلوب هر کس سکا توجه ایلیه و بذل مامالك ایدوب حیله وخدعه که الدانه وبنی دخی دام تزویرکه کرفتار وخوار ونیجه زمان یانکده زار ومرشد حقیقیدن محروم اولمغله شر وشورده قالوب آخرتده رسوای اولام عیاذا بالله تعالی نیجه بو بر مکر وافسون حقدن قورقمیسن ای مزور مقلد «بیت» خلقه رعنالق صاتوب تنهاده اولمه بت پرست * صورتا کندم نماسن چونکه سن ای جوفروش* قیاس ایتمه که بن سندن بر کرم وعطا مشاهده ایتمکله پابند احسانك اولام بلکه «مثنوی» نام حقم بست نی آن رای تو * بنی حضرت حق وفیاض مطلقك اسم شریفی بند ایتدی یوخسه سنك رأی فاسدك بغلامدی یعنی لسانکدن بعض اسما واذکار واصطلاحات تصوفدن وتجلیات ومشاهداتدن بعض کفتارك استماع ایلدیکمده اول کلمات اصحاب مشاهداته بند وکرفتار اولدم وخالی ذهن اولمغله کلمات مزبوره سنك حالکدر قیاس ایلدم صکره قاسم انوارك دیوانده «بیت» خرده بینان طریقت همه صرافانند * که بیك جودرم ناسره رانستانند * بیتی سمعمه القا اولنمغله حالکه دیدهٔ بصیرت ایله امعان نظر ایلدم کوردمکه اول سویلدیکك سوزلر وادعا ایلدیکك فقر وفنا وصبر وقناعت ورضا وتوکل واوقودغك اسماء الهیه سنك مقتضای سلوکك اولمیوب مکر کیم بنی صید ایتمك وبنم کبی بر بلوك بی ادراکلری شبکهٔ حیله که دوشورمك ایچون (تغییر الشکل لاجل الاکل) ایدوب «مثنوی» نام حق را دام کردی وای تو * حق سبحانه وتعالانك نام شریفنی دام ایلمشسن وای سکا ودریغ وحیف سنك حالکه که آیات الهیه وکلمات سبحانیه یی دنیا دیدکلری ثمن قلیل وحب ریاسته تبدیل ایدوب تضییع دین ایدرسن وطریق هدایتی قویوب راه ضلالته کیدرسن «نظم» شهرت ایچون اوقویوبن چوق کتاب * اوکره نه سن بر سؤاله بیك جواب * کیمسه سنك بیلدیککی بیلمیه * هم سؤالکه جواب ویرلمیه * بر دکان آچوب یه سن

ایلری * اوکره نوبن درلو درلو دللری * بن دیو بن یوری یه سن درجهان * عزت ایده جمله خلق میروشهان * فخر ایده سن جبه ودستار ایله * بن دیو بن کبر واستکبار ایله * شهرتی قومسکتندن کی لباس * طوتمیه هیچ کوکلکی ژنك ایله پاس * بی ریا اول حق یولنده بی ریا * کیم ایره سن عاقبت اول تکریا * هر که ترك ایتدی ریا ایتمکلکی * بولدی تکری یولنه کتمکلکی * طپراق اولور بو بدن جانلر کیدر * طپراق اولان شهرتی بونده نیدر * ایمدی ای مزور ومرایی چونکه سن نام حقی بنی صید ایچون دام ایلدك اول نام شریف سنك جانکه غریم اولوب «مثنوی» نام حق بستاند از تو داد من * حق جل وعلانك اسم شریفی بنم دادمی سندن السون «مثنوی» من بنام حق سپردم جان وتن * بن جان وتنمی الله سبحانه وتعالینك اسم شریفنه تسلیم ایلدم «مثنوی» یا بزخم من رك جانت برد * یا بنم زخمم ایله سنك عرق جانکی قطع ایلیه «مثنوی» یا که همچون من بزندانت برد * یا بودر که بنجلین سنی دخی زندانه ایلته یعنی بنم بولم اوروب نیجه زمان زار وسرکردان ایلدك حق سبحانه وتعالی دخی بنم دل محزونمدن صعود ایدن زخم آه جکرسوز ایله سنك عرق وجودك بریده قیلوب بنم کبی سنی دخی جحیم طبیعتده خوار وزار ایلیه بو ابیات شریفه ده سید احمد بن ابو الحسن الرفاعی قدس الله روحه نك طریقهٔ منیفه سندن بچنن شول طائفه یه دخی تعریض واردر که انلر اسماء الهیه ایله افعیلری تسخیر وشکار ایدوب وبعضیلری یيلانی چکله ییوب بونکله خلقه کأنه اظهار کرامت وبو واسطه ایله بعض ناسی داخل دائرهٔ بیعت ایدرز وماری اخذ ایچون افسون اوقودقجه ماردخی انلره بو وجهله لسان حال ایله نطق ایدوب فریاد وفغان ایدر حاشا که سید احمد رفاعی قدس سره حالا اول طریقه دن بچنلرك کارنی ایشلمش اوله سید احمد رفاعی قدس سره امام موسیٔ کاظم رضی الله عنهك اولاد بزرکوارلرندن اولوب خرقه ده نسبتلری بش واسطهٔ ایله شبلی یه رسیده اولور ونفحات الانسده بو وجهله مسطوردر که سید احمد بن ابی الحسن الرفاعی ذو المقامات العلیه والاحوال السنیه (خرق الله سبحانه علی یدیه العوائد وقلب له الاعیان واظهر العجایب ولکن اصحابه ففیهم الجید والردی یدخل بعضهم النیران ویلعب بالحیات وهذا ما عرفه الشیخ وصلحاء اصحابه) * پس هر قنغی

طریق اولورسه اولسون خرقه وتاج كیوب واسماوار بعینی خالصالله ایتمیوب مجرد خلق عالمی كندی‌یه صید ایدوب ومرید ومحب چوغالدوب عالمده نیك نام تحصیل ایتمك ایچون ایدرسه اكا كرفتار اولان وهای وهو یله هنكامه ایدن مارجبلتلر دخی انلره لسان حال ایله دعاء علیه ایدرلر لكن بو فریادی ایدن روح وسرلری اولمغله فریادلرین كندولر بیلمز مكر كیم حالت نزعده عیان اوله الحاصل ﴿ مثنوی ﴾ زن ازین كونه خشن كفتارها * زن اعرابی بونك امثالی خشن ودرشت سوزلردن ﴿ مثنوی ﴾ خواند برشوی خود آن طومارها * كندینك زوجی اوزرینه اول طومارلری اوقودی زندن مراد بومحلده نفس لوامه دخی اولسه معنی موافقدر وملهمه دخی اولسه مطابقدر فافهم آه الها ملكا داد كرا ﴿ شعر ﴾ فرقتكدن عالمی طوتدی فغانم كل یتش * تنده جانم قالمدی روح روانم كل یتش * وقتیدر جان ویره سن جانسزلره همچون مسیح * چاره قیل ای نطق حی جاودانم كل یتش * دوشمشم بحر غمك قعرینه غواص اولمشم * در وصلك ایسترم ای بحر وكانم كل یتش * چكدی كرداب غمك الدی وجودم زورقن * قیل مددای دست قدرت لامكانم كل یتش * ظلمت ظلم فلكدن بو حقیقی بنده‌كی * قورتارای مهر جهان صاحب زمانم كل یتش *

﴿ نصیحت كردن مرد زن را كه در فقیران بخواری منكر ودر كار حق ﴾
﴿ بكمان كمال نكر وطعنه مزن در فقر وفقیران بخیال وكمان بی نوایی خویش ﴾

زن اعرابی‌یه زوجنك نصیحت ایلمسیدر كه فقرایه خوارلغله باقمه وحقك ایشنده كمال نظر ایله نظر قیل وكندی بی نوالغك سببیله فقره وفقرایه طعنه اورمه زیرا (ان بعض الظن اثم) بیورلمشدر وفی صحیح البخاری ومسلم عن ابی موسی الاشعری رضی الله عنه (قال قلت یارسول الله ای الاسلام افضل قال من سلم الناس من یده ولسانه) * پس لازم اولان بودر كه هیچ كسك خاطرین آزرده ایتمیوب حلم وعفوك غضبكه غالب اولوب ملاجامینك بو نصیحتی ایله عامل اوله‌سنكه سبحه‌ده بیورمشدر ﴿ نظم ﴾ دهن از كفتن بیهوده ببند * لبت آلوده بناخوش مپسند * بهر آزار مكش تیغ زبان * بر زبونان مكذر تیغ زبان * خشم كم كن كه بود روز جزا * ترك خشمت سپر خشم خدا * خرده بركم خردان بیش مكیر * رنج نیكان وبدان پیش مكیر * هر كه غمكین كندت شادشكن * وانكه بندت نهد آزادش كن * نیك اندیش بد اندیشان باش *

مصلح كوش خطا كیشان باش * در صف عفو وكرم منتظمی * بهتر از كش مكش منتقمی * مشواز ورزش بی احسانی * خارج از دائرهٔ انسانی * پس مرد اعرابی زوجه‌سنه عتاب ایله خطاب ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ كفت ای زن توزنی یا بو الحزن * ایتدی ای زن سن زن میسن ویاخود زن دكل بو الحزن میسنكه بوقدر توبیخ وتقریعلر ایدرسن * ایمدی تحقیق بیله سنكه ﴿ مثنوی ﴾ فقر فخر آمد مرا برسر مزن * فقر بكا فخر كلدی باشمه اورمه * یعنی فقیرسن دیوایكیده برده باشمه قاقمه بن فقرمدن راضی وخشنودم وحضرت فخر كائنات علیه اكمل التحیات (الفقر فخری وبه افتخر) بیوردیغی حدیث شریفك معنای لطیفندن قولا وفعلا ذوقلنوب فقر ایله فخر ایدرم ﴿ قطعه ﴾ مرا بفقر وفنا افتخار می باشد * زنام ملك وغنانك وعارمی باشد * مدام بادهٔ توحید میخورم زان روی * كه این شراب مرا خوشكوار می باشد * ایمدی بكا فقر ایله طعن وتشنیع ایلمه كه فقرده اولان دولت وسعادت بكا عیان اولمشدر علی الخصوص (كلا ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی) آیت كریمه‌سی غنانك ذمنه دلالت ایدر زیرا لاجرم سبب طغیان غنادر حتی امام ابو حنیفه رضی الله عنهدن غنی ایله فقردن سؤال اولندقده (وهل طغی من طغی من خلق الا بالغنی) دیو بیوروب ذكر اولنان آیت متقدمه‌یی اوقودیلر ﴿ وروایت اولنور كه ﴾ حضرت عمر رضی الله عنه امیر المؤمنین ایكن استعمال بیوردقلری ازارلرنده اون اوچ یرده یما وار ایدی ویامانك بریسی دری پاره‌سی ایدی وروی انس بن مالك رضی الله عنه (ان فاطمة رضی الله عنها خبزت قرص شعیر وجاءت به للنبی صلی الله علیه وسلم فقال ماهذا یا فاطمه فقالت یارسول الله قرص خبزته فلم تطب نفسی حتی اتیتك بهذه الكسرة فقال اما انه اول طعام دخل فم ابیك منذ ثلاث وكان صلی الله علیه وسلم یقول (اللهم توفنی الیك فقیرا ولا توفنی غنیا واحشرنی فی زمرة المساكین) وحدث الحسن ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال (یدخل فقراء امتی الجنة قبل الاغنیاء باربعین عاما) فقال جلیس الحسن امن الاغنیاء انا ام من الفقراء قال هل تغدیت الیوم قال نعم قال فهل عندك ماتتعشی به قال نعم قال فاذا انت من الاغنیاء وفی الخبر (اذا كان یوم القیمة یقول الله تعالی ادنوا الی عبادی احبائی فتقول الملائكة من احباؤك یا اله العالمین فیقول تعالی هم الفقراء المؤمنین فید نوهم منه فیقول یا عبادی الصالحین انی مازویت الدنیا عنكم لهوانكم علی ولكن لكرامتكم علی تمتعوا

مطلب
فضیلة الفقر
والفقراء

بالنظر الى وتمنوا ماشئتم فيقولون وعزتك وجلالك لقد احسنت الينا بما زويت عنا منها ولقد احسنت بما صرفت عنا فيأمر بهم فيكرمون ويحبرون ويزفون الى اعلى مراتب الجنة) ومرويدر كه باب مدينهٔ رقه ده يازلمشدر كه (ويل لمن جمع المال من غير حقه وويلان لمن ورثه لمن لا يحمده وقدم على من لا يعذره) * ايمدى اى زن بو قدر نصيح وپندى ايشتدكدن صكره علامت اسلام اولدر كه سن دخى فقر ايله فخر ايليوب صابره وشاكره اولهسن ويارين نه يه لم ديو درد وغم فردايه دوشميه سن ﴿ بيت ﴾ ولا ترهبن الفقر ما عشت فى غد * لكل غد رزق من الله واحد * وعبيدالله بن طاهر دخى حالمزه مناسب نه خوب ديمشدر ﴿ بيت ﴾ الم تران المرأ يهدم مابنى * ويأخذ ما اعطى ويفسد ما اسدا * فمن سره ان لا يرى مايسره * فلا يتخذ شيئا يخاف له فقرا * اللهم اجعلنا من الصابرين * برحمتك يا ارحم الراحمين ﴿ نظم ﴾ فقر ايچون ويرلدى مجلسده صلا * اشبو بزمه كيم كلورسه مرحبا * فقر بيل سر دفتر نابود در * فقر ايله بازار ايدن پرسود در * فقردر توحيدك اول منزلى * فرق ايدر فقر اهلى حق وباطلى * فقر طونن كى اولوب اهل فنا * قانع اول فقر يله كيم اولدر غنى * فقر اولوپدر كرچه زهر نفس عاق * خوش بولور اما كه نورانى مذاق * چونكه يو قدر بنده ايچون ملك ومال * ملكى قو اولدكسه عبد ذوالجلال * ضبط دنيادن الك اولسون تهى * راه فقرك اولدك ايسه آكهى * يوغيسه دنياده سنده اشتغال * ايلمه زنهار مدح وذم مال * نه طلب قيل انى نه ترك ايلكل * حقله پيوندكى برك ايلكل * زيره تركندن قوپر عجب وريا * شركدرر عجب وريا اى مقتدا * اهل فقره كر طوترسك حرف ودق * آلمدك الفقر فخريدن سبق * فعل ووصف وذاتدن قيلسك كذر * حق واحد باقى قالسه اى پسر * كل شئ هالك اولسه عيان * اسم ورسمكدن بولنمسه نشان * جمع ذات ايچنده بولورسن فنا * پس سواد الوجه فى الدارين اولا * زيره كيم محض عدمدر بو مقام * هم عدم ظلمتدرر اى نيك نام * بر ترجله مقامات اولدى بو * محو محص ايچنده اثبات اولدى بو * كما قال عبدالله الانصارى فى الفقر وهو على ثلث درجات (الدرجة الاولى فقر الزهاد وهو نقص اليدين من الدنيا ضبطا او طلبا واسكات اللسان عنها ذما او مدحا والسلامة منها طلبا او تركا وهذا هو الفقر الذى تكلموا فى شرفه (والدرجة الثانية الرجوع الى السبق بمطالعة الفضل وهو

يورث الخلاص من رؤية الاعمال ويقطع شهود الاحوال ويمحض من ادناس مطالعة المقامات (والدرجة الثالثه صحة الاضطرار والوقوع فى يد التقطع الوحدانى والاحتباس فى قيد التجريد وهذا فقر الصوفيه) انتهى كلامه (وسئل الشبلى قدس سره من حقيقة الفقير فقال ان لا يستغنى بشئ دون الله عزوجل وقال جعفر الخلدى سمعت رويما وسئل عن نعت الفقير قال ارسال النفس فى احكام الله وقال يحيى بن معاذ من كان غناه بربه لم يزل غنيا ومن كان غناه بكسبه لم يزل فقيرا وحكى عن الجنيد انه كان يقول من استغنى عنا بمالنا لم نكن له ولا مالنا ومن استغنى بنا عما لنا كناله ومالنا * پس اى زن مقدمهٔ مزبوره معلومك اولديسه ﴿ مثنوى ﴾ مال وزر سررا بود همچون كلاه * مال وزر فى المثل باشه كلاه كبيدر * پس كلاه باشنده كل اولهنه لازمدر زيرا ﴿ مثنوى ﴾ كل بود اواز كله سازد پناه * اول كمسنه كه كلاهدن پناه دوزر كل اولور يعنى باشنك عيبنى كلاه پوش اولمغله ستر ايدر فاما ﴿ مثنوى ﴾ آنكه زلف جعد ورعنا باشدش * اول كمسنه نك كه موى مجعد وزلف رعناسى اوله ﴿ مثنوى ﴾ چون كلاهش رفت خوشتر آيدش * چونكه كلاهى كيده اكا كلاهنك كيتمهسى خوبتر واحسن كلور زيرا محبوبك عرقيهسى چيقده قده كاكل پريشان وزلف عنبربويى چشم عشاقه نمايان اولور ﴿ شعر ﴾ صاچك عنبريوزك كافوره بكزر * يكاغك عكسى مطلق نوره بكزر * يوزك شمس ورخك بدر واوزك قدر * قره زلفك شب ديجوره بكزر * بنم كوكلم سنك زلفك كبندى * ايچنده آصلو منصوره بكزر * مكر مستانه عينك ايچيجيدر * كه شول جادو كوزك مخموره بكزر * سنك عشقك الندن اى همافر * نسيمى ناتوان مهجوره بكزر * ايمدى اى دل شيدا ﴿ مثنوى ﴾ مرد حق باشد بمانند بصر * مرد خدا فى المثل مانند بصردر ﴿ مثنوى ﴾ پس برهنه به كه پوشيده نظر * پس نظر پوشيده اولمقدن برهنه وكشاد اولمق يكدر ﴿ نظم ﴾ كوزلركدن چاغرهى داد لر بيدادلر * تيغ دوزلتمش كرپكك جلادلر پولادلر * دلبرا عاشقلركدن صورمه هجرك حالنى * درمسون حسنك كلن هريادلر خوريادلر * آه كيم ذاتنده محبوب اولان لباسله محبوب اولمز مثلا ﴿ مثنوى ﴾ وقت عرضه كردن آن برده فروش * اول اسير فروش اولان كمسنه اسيرنى مشترى يه عرض ايلمك وقتنده ﴿ مثنوى ﴾ بركند

از بنده جامهٔ عیب پوش * جامهٔ عیب پوشی بنده دن خلع ایدر زیرا عیبی
بو قدر که عریان اولدیغندن تحاشی ایلیه ﴿ بیت ﴾ شول تمام آیك
یوزندن چونکه رفع اولدی نقاب * ظلمتك دورانی کچدی ظاهر اولدی
آفتاب * فاما ﴿ مثنوی ﴾ ور بود عیبی برهنه ش کی بود * اکر بنده ده
عیب اولسه اسیرجی انی چقان برهنه ایدر ایتمز ﴿ مثنوی ﴾ بل بجامهٔ
خدعهٔ باوی کند * بلکه درلو درلو جامه والبسهٔ فاخره کیدیروب
اکا خدعه وحیله لر ایدر که حتی بر حسن عارضی پیدا اولوب مشتری یه
فروخت ایلیه وقرغه یی بلبل دیو صاتوب ﴿ مثنوی ﴾ کوید این شرمنده است
از نیك وبد * ایدر که بو بنده نیك وبددن شرمنده در ویوز کورمدك
محجوبدر * پس بو بنده یی نیجه صویاین که ﴿ مثنوی ﴾ از برهنه کردن
اواز تورمد * لباسن چیقارمقدن اول بنده سندن اورکر کذلك اسباب
علم قال والبسه ومال دخی اهل علم وذو مالك درونلرنده اولان قبایح وعیوبن
چشم حسیدن ستر ایدوب مجرد ظاهر بین اولان طلبه یه عیبلرین کوسترمز
اما قلوب طاهره لری انوار محبت الهیه ایله پاك ومصفا ومرآت مجلا اولان عارفین
وعاشقینك حسن جماللری ذاتی وعلم ودانشلری برسته اولوب علم ظاهر ومال
وخانماندن عاری اولسه لر انلرك وجه حسن باطنی وجمال باکمال معنویسنه
خلل کلمز بلکه حسنلری دخی اظهر اولور وشجرهٔ طوبادن نمونه اولان قامت
موزونلرندن البسهٔ عبارات اخراج اولنسه طراوت ورعنالقلرینه زوال ایرمز
* پس عشق ومحبت وذوق وحالتدن خالی اولان مقلده تحت الفاظ
وعبارات وزیر بخت وثروت ومال وشهرتده خفی وستیر اولوب اصطلاح
وعبارت والبسهٔ فاخره دن مجرد اولمز وخلقه کندیلرین انکله خوب جمال
کوستروب مشتری یه متاعلرین صاتنجه انواع مکر وحیله وکلمات پر دروغ
عرضه قیلورلر علم ومال ایسه ستار العیوبدر کما روی عن ابن عباس رضی الله عنه انه
قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (العلم والمال یستران کل عیب والفقر والجهل
یکشفان کل عیب) آه ای مستمع قابل وطالب مقبل ﴿ مثنوی ﴾ خواجه در
عیبست غرقه تا بکوش * خواجه کوشنه دکین تلویثات عیوبه غرقه در
پس نیلسون لاجرم ﴿ مثنوی ﴾ خواجه را مالست ومالش عیب پوش *
خواجه نك مالی واردر ومالی عیبنی ساتردر ﴿ حضرت مولانا فرماید ﴾ تو نهان
بودی وشدی پیدا بود * هر نهان آشکاره خواهد بود * هر که خود را نکرد

خوار امروز * همچو فرعون خوار خواهد بود * هر که چون کل ز آتش
آب نشد * اندر آتش چو خار خواهد بود * هر که او پست ومست عشق
نشد * تا ابد در خمار خواهد بود * در سر هر که چشم عبرت نیست *
خوار وبی اعتبار خواهد بود * پس آلودهٔ حب دنیا ودلدادهٔ نقش
ماسوا اولان اهل هوا لباس شهرتك التنده انواع عیوب وار ایدیکین بیلمز
اکابناء که ﴿ مثنوی ﴾ کر طمع عیش نه بیند طامعی * بر طمع ایدیجی
مال ومنال وقیل وقاله طمع ایتدیکندن خواجه نك عیبنی کورمز زیرا
﴿ مثنوی ﴾ کشت دلها را طمعها جامعی * حرص وطمع قلوب
قاسیه یی تمام احاطه ایدوب جامع اولدی ﴿ مثنوی ﴾ ور کدا کوید
سخن چون زر کان * واکر اول اسیر ماسوا وکاسه لیس اهل دنیا اولان
نادانه کدا معدنه متعلق اولان زر خالص مثالی مقال اهل حال ایلیه
﴿ مثنوی ﴾ ره بیابد کالهٔ او در دکان * کدانك قماشی دکانه یول بولمز
یعنی حریص دنیا اولانك اول امتعهٔ نفیسهٔ کلمات قدسیه قولاغنه کیرمز
ودکان فکرینه قونوب حفظ اولنمز زیرا فقراء حقك کفتار درر بارلری
دنیایه کوکل ویرمیوب وزیب وزیورنه فریفته اولمیوب ورنك خبیثنه
بویانمیوب بلکه دنیا ومافیها وحب ماسوادن کچوب جذبهٔ ربانیه ومعرفت
الهیه ایله ادناس بشریه واوساخ ردیه دن پاك وطاهر اولوب فقر ذاتیده
قرار ایتمکدر ودکان معرفته مالك اولوب ابدالآباد غنای قلبه افلاس طاری
اولمامق طریقنی ارشاد در حریص دنیانك ایسه تکلیفات مزبوره خلاف
مرضیسیدر * پس کفتار مرد خدا اولان کدا صورت وسلطان سیرتك
خالل کلماتی قامت اهل دنیایه راست کلمز ﴿ عطار ﴾ اغنیارا اعتبار از درهم
چندی بود * همچو طفل نفس کو خرم بشیر مادرست * سفله را اقطاع
دنیا خوشتر از عقبی بود * خود جعل را بوی سرکین به ز طیب عنبرست *
حارس سیم وزر از زر سیر نبود تا بمرك * می کشد مستسقی آب وآن بمرکش
منجرست * کنج عزلت باقناعت زینت اهل دلست * ملك ومال بی نهایت
شاه را زیب وفرست * کر کدا را عود سوز از تفت نبود کو مباش * سینهٔ
پر آتش او کرم همچون مجمرست * کار رحلت نیست شاهانرا بجز دست تهی *
پس درین معنی کدایی هم فتاد وسنجرست * ایمدی ای مرآءٔ نفس اماره
﴿ مثنوی ﴾ کار درویشی ورای فهم تست * درویشلکك کاری سنك

ماوراى فهمكده در چونكه احوال فقر واذواق درويشانه عقل وادراكك
ايرشمز * پس ﴿ مثنوى ﴾ سوى درويشى بمنكر سست سست *
درويشلك جانبنه سست سست باقه وحقارت واهانت ايله نظرايتمه ﴿ مثنوى ﴾
زانكه درويشان وراى ملك ومال * زيرا درويشلر وراى ملك ومالده
﴿ مثنوى ﴾ روزئ دارند ژرف ازذوالجلال * ذوالجلال والجمال الله دن
رزق ونصيب طوترلر كه نصيب مزبور ارزاق معنويه واغذيهٔ روحانيه در
يعنى فقر ذاتيده اولان فقراء حق (ابيت عندربى يطعمنى ويسقينى) سفره سندن
تناول ايدرلر كما قال تعالى لحبيبه المجتبى (ووجدك عائلا فاغنى) قيل الفقراء
ثلثة فقير النفس لايستغنى بوجود الشئ وفقير الى الشئ يستغنى بوجوده وفقير
الى الله وهوالذى يستحق المدح وقيل من اراد الفقر لشرف الفقرمات فقيرا
ومن اراد الفقر لئلا يشتغل عن الله مات غنيا سئل ابو يزيد عن الفقر فقال
ظاهره بلوى وباطنه نعمة فيجب على المخلص ان يخفى ظاهره ويبدى باطنه
وسئل ابراهيم الخواص عن نعت الفقير فقال الفقر رداء المتقين وجلباب
المرسلين ولباس الراضين وزين المؤمنين وجمال العابدين وسرور الزاهدين
ولذة الصابرين ومتعة الورعين ومنية المريدين وحصن المطيعين وسئل
سمنون عن الفقير الصادق فقال الفقير الصادق الذى يأنس بالفقر كما يأنس
الجاهل بالوجود ويستوحش من الوجود كما يستوحش الجاهل من الفقر)
وجنيد بغدادى قدس الله سره دن دخى فقير صادق كيمدر ديو سؤال
اولندقده (الفقير الصادق الذى لايستغنى بشئ ويستغنى به كل شئ) بيوردى
الحاصل انبياء عظام واولياء كرام فضيلت فقر وفقراده اولقدر اخبار
وآثار بيورمشلردر كه جمله سى يازلسه نيجه مجلد كتاب اولور خلاصهٔ كلام بنم
روح روانم ﴿ مثنوى ﴾ حق تعالى عادلست وعادلان * كى كنند استمكرى بر
بى دلان * حق جل وعلا عادلدر عادللر ايسه شكسته وبى دللره نچان ظلم
وستم ايدر اصلا ظلم ايتمك احتمالى يوقدر كما قال تعالى (ومار بك بظلام
للعبيد) يعنى رضاء الله تعالى مزخرفات فانيه ودنياى دنيه دن قطع يد ايدوب
ووجود وانانيتدن برى اولوب محبت ربانيه ايله مأنوس اولان عبادنى حق
سبحانه وتعالى دنيا لوثندن وثروت وشهرتندن مجرد قيلديسه خوان رحمت
ومطبخ محبتندن انواع نعم جليلهٔ معارف اطعام ايدوب والبسهٔ فاخرهٔ
عصمت اكسا ايدر اويله دكلدركيم نعم ظاهره ويرميوب نعم باطنه دخى ويرميه

وكندى رضاسى اوزره اولانلرى خسر الدنيا والآخره قبيلندن ايليه *
ايمدى حق سبحانه وتعالينك عدل واحسانى اندن عاليدركه ﴿ مثنوى ﴾
آن يكى را نعمت وكالا دهد * اول برينه نعمت وكالا ويره ﴿ مثنوى ﴾
وين دكررا برسر آتش نهد * وبو برينى آتش فقرونار رياضت اوزرينه
قويه حتى ﴿ مثنوى ﴾ آتشش سوزا كه دارد اين كمان * بر خدا وخالق
هردوجهان * آتش فقر اول فقير صابر وقانع شاكرى ياقيجى اوله
ايكى جهانك خالقى اولان خداى متعاله بوظن وكمانى كيم طوتر عقل سليم
صاحبى ظن وكمانده اولمز اما ارباب توهماتدن بعضيسى بوبابده اشكال ايدوب
حضرت خدا خود عبادندن بعضنه لايعد ولايحصى ارزاق واموال ويروب
اول قولنى (والله يرزق من يشاء بغير حساب) قول كريمنه مظهر قيلور وبعض
عبادنه دخى آتش فقردن پيرهن كيديروب سرمايهٔ عمرين آه حسرت
ومشقت وذلتده بكچورر * پس بوكار بو العجب خلاف عدل وداد اولمزمى
ديرلرسه اولمز زيرا حضرت حق وفياض مطلق عبادندن بعضنه نعمت
ودولت وبعضنه فقر ومذلت ويروب كرچه ظاهر حالى وهم وخيالكه مخالف
عدل كورينور لكن حق سبحانه وتعالينك بونده كمال عدالتى ظاهردر اكا
بناء كه حق سبحانه وتعالى اول فقيره دولت وثروت ويريدى انواع فساداته
مبادرت ايدوب طاغى وباغى وعاصى وجانى اولوردى * پس حق جل
وعلا كمال فضل واحسانندن عبد فقيرنه دولت دنيويه ويرميوب قوت ماليه
ايله حاصله اوله جق جرايم واوزار وعذاب ناردن برى ايلدى كما قال تعالى
(ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فى الارض ولكن ينزل بقدر ما يشاء)
وشول قولنه كه مال ويره انك اندن قوت ماليه ايله بعض خيرات ظهوره
كله جكدر * پس اكا مال ومنال اعطا ايدوب وشكر ايله امر ايدر حتى عبد
مزبور دخى موفق من عند الله اولورسه مالنى فى سبيل الله بذل وعطا ايدوب
شكرينى يرينه كتورمكله نائل درجات منيعه اولور فاما نفس وهوايولنه
اسراف ايدوب شكر نعمتى بيلمزسه كفار النعمه اولوب مالى اكامار وداخل
عذاب نار اولور وفقيره صبر وقناعت ايله امر ايدوب قانع وصابر اولورسه
مدارج اعتلايه ارتقا ايدوب فقر وذلت اكا معناده دولت وسعادت وذوق
ولذت اولور وفقرينه راضى اولميوب شاكى اولورسه دنياده وعقباده
كرفتار مشقت ابديه اولور وحقنده (خسر الدنيا والآخره) دينلور ولكن اكا

دخی بو یوزدن رحمتدر که امتحان فقره صبر وتحمل ایتمیان امتحان غنایه هیچ تحمل ایده‌مز * پس من وجه سؤال وحسابده خفت بولور ﴿ سعدی ﴾ آنکس که توانکرت نمی کرداند * او مصلحت تواز تو بهتر داند * مثل مشهوردر که بردرویش عریان ودرریك نهان وناتوان موسی علیه السلامدن فراخ دستی وخانمان ایچون حق تبارك وتعالیدن استشفاع تمنا ایتمکله موسی علیه السلام جبل طورده حین مکالمه‌ده درویش مزبور ایچون قدرت ودستکاه شفاعت ایدوب حق تعالی اول فقیره مال فراوان ویردی * پس بعد مرور الایام موسی علیه السلام برکونره کذرده جم غفیر وجمع کثیر کوروب حقیقت حالی سؤال ایلدکده یانبی الله دعاء خیر کز برکاتندن توانکر اولان ناتوان شرب خمر وقتل نفس ایتمکله قصاص کامل ایچون احضار اولنوب اجرای احکام شرعیه اولنور دیو اعلام حال ایتدیلر موسی علیه السلام حکمت جهان آفرینی کوروب انکشت حیرتی دهان عبرته وضع ایلدی وانك حقنه ایلدیکی تجاسر ایچون پشیمان وطالب مغفرت غفران اولدی ﴿بیت﴾ کربهٔ مسکین اکر پرداشتی * تخم کنجشك ازجهان برداشتی * فاذا کان کذلك اکرغنا واکر فقر عباده امتحان الهیدر * پس هرکس دنیاده وآخرتده سزاولا یقن بولور هیچ فرده ظلم اولنمز کما قال تعالی (الیوم تجزی کل نفس بما کسبت لاظلم الیوم) ایمدی حق تعالی قوللرینه خیردیلر وشری عبادنك کسب وعملنه کوره ویرر الحاصل حق سبحانه وتعالینك جمله کاری کمال عدالت اوزره اولوب حکمت خفیه سنی عقول عقلا فهم وادراکدن عاجزدر * ایمدی ای مستمع قابل اول قادر و وهاب بعض عبادنه لحکمة ملك ومال وعظمت وجلال ودولت واقبال ویروب فقراء صابرینی دخی فقر وفاقه‌یه راضی ایدوب انك مقابله سنده انلره دخی صد هزار ذوق وحال وهرلحظه مشاهدهٔ جمال ارزانی قیلور (اللهم مالك الملك تؤتی الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعز من تشاء وتذل من تشاء بیدك الخیر انك علی کل شئ قدیر) ﴿نظم﴾ کل ای راه حقیقت ایچره طالب * بو الوان بحرینه غرق اولمه دالب * جهان رنکینه الدانمه حذر قیل * دکل باقی بوفانیدن کذر قیل * مثالی درجهانك خانهٔ چین * دردیو اریدر پرنقش ورنکین * کوکل ویرمه جهان آلایشنه * صقین الدانمه هیچ آسایشنه * اولور غائب بوزیلور جمله تصویر * حقیقت

برایدی انجق قالوربر * قالور رنکنده اوغلنجقلر انك * همان بورسمه‌در خلق جهانك * دورش بو یولده عاشق جان ویرنجه * بوزوب بونقشی نقاشی کورنجه * آه ای فقردن خوف ایدن سالك راه الله تعالی مقبول انبیا واولیا اولان فقردن آه ایتمه زیرا ﴿ مثنوی ﴾ فقر فخری از کذا فست ومجاز * (الفقر فخری) بیوردیغی کذاف ومجاز قبیلندن دکلدر لا والله مجاز وکذاف دکلدر بلکه ﴿ مثنوی ﴾ نی هزاران عز پنهانست وناز * فقرده صد هزار عز وناز پنهاندر کلمهٔ نی مصراع اوله قید اولندی قید مصراع ثانی اولمق اوزره استفهام تقریری اولمق دخی وجه‌در یعنی فقرده هزاران عز وناز مستور ونهان دکلمیدر بعض نسخه ده دخی نی واقع اولیوب صد هزاران یازلمشدر * پس هرکیمك عقل معادی کندی‌یه یار اولور فقری غنایه ترجیح ایدوب قناعت اختیار قیلور ﴿ سنایی ﴾ بروفای زمانه کیسه مدوز * بکذرانش بقوت روز بروز * این دور وزه حیات نزد خرد * چه خوش وناخوش وچه نیك وچه بد * برك دنیا خرد نپسندد * مرك بربرك این جهان خندد * دست بردی چو یافت ازپی پند * پای حرص تواز قناعت بند * رو قناعت کزین که طامع دون * دردو کیتیست باعذاب الهون * آه ای زن بی قناعت دنیایه حرص ومحبتکدن ﴿ مثنوی ﴾ از غضب برمن لقبها راندی * وغضب وحدتکدن بنم اوزریمه لقبلر سوردك وحق سبحانه وتعالی کتاب کریمنده (ولاتلمزوا انفسکم ولاتنابزوا بالالقاب بئس الاسم الفسوق بعد الایمان) دیو بیوردیغی نهی تحریمیدن اجتناب ایتمیوب بکا درلو درلو القاب ویروب ﴿ مثنوی ﴾ یار کیرم مار کیرم خواندی * بن یار کیرایکن سن بکا مار کیر اوقودك وکاهی افسونکر دیدك وکاهی مبغوض حق بیلوب طماع رزق اکلادك ای ستیزه روی وبدخوی تحقیق بویله بیله سنکه ﴿ مثنوی ﴾ کربکیرم بر کنم دندان مار * فرضی بن اکر افعی یی طوتام انك دندان زهرآلودینی قوپاریرم ﴿ مثنوی ﴾ تاش ازسر کوفتن نبود ضرار * تاکه مارك باشی دوکلمکدن مضاره اولمیه * یعنی خلقه مضرت وزیان ایرشدرمکله سر کوفته اولوب کندی‌یه دخی ضرر وکزند واقع اولمیه وبو بیت بعض نسخه ده بویله واقع اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ وربکیرم مار دندانش کنم * تاش ازسر کوفتن ایمن کنم * معنی کیروا اولکی کبی سر کوفته اولمامق ایچون دیشن

قو پاریورم دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ زانکه آن دندان عدو جان اوست *
زیرا که دندان مارانك جانك دشمنیدر ﴿ مثنوی ﴾ من عدو را می کنم
زین علم دوست * بن عدو بی بو علم و دانش جهتندن عدو ایکن دوست ایدرم
حاصل کلام اکرچه بن نفس اماره صاحبلرینی صید ودام انابت وشبکهٔ
ارادتمه بند ایدرم لکن خلقه و کندی یه ضرر محض اولان اخلاق ذمیمه
وصفات ردیه سی مارینك دندانی قلع وافعیلك صفتنی ازاله ایتمکله هلاك
اولمقدن خلاص ایدرم ومرتبهٔ انسانیته یتورورم زیرا مارك اسنانی عدوی جانی
اولدیغی کبی اهل نفس وهوانك دخی شهوات طبیعیه سی عدوی قوای
روحانیه سیدر نتکیم شیخ عطار دیمشدر ﴿ شعر ﴾ آنکه در غار بدن در قید
نفس مدبرست * صید زهر آلودهٔ اندر دهان اژدرست * کشتن نفست کواه
قوت روحی بود * شاهد تیغ برآن شاه ران عنترست * بهر جنك نفس
درویش ریاضت دیده را * خرقه وتاج ونمد برکستوان ومغفرست * اکرچه
کیم بو جوابلر مدعیدن زوجه سنه واقع اولمشدر ولکن مراد بالذات
طریقهٔ اخیارده اولان محقق ومربیلرك ومرشد حقیقیلرك کندیلره سوء
ظن وزبان درازلق ایدن اهل انکاره وبدکاری جواب باصوابدر * یعنی
ای منکر ونامستعد اولان بدکمانلر اکر سزده اثر ایمان وارایسه (یاایها الذین
آمنوا اجتنبوا کثیرا من الظن ان بعض الظن اثم) آیت کریمه سنده اولان
نهیدن اجتناب وامت محمده خصوصا زی فقراده اولانلره سوء ظندن احتراز
ایدوب اولیاء اصفیا ومرشدین محققینی مرایی ومقلد وخلق ایچون مارگیر
اولان افسونکرمزورلردن ظن ایله ومشایخه افترا ایدوب دیلیکه کلان
هذیانی سویله خدای متعال داننده هر حالدر که ﴿ مثنوی ﴾ از طمع
هرکز نخوانم من فسون * بن هرکز طمعدن اوتوری افسون اوقومزم وسن
دیدیکك دائره یه اوغرامزم بلکه ﴿ مثنوی ﴾ این طمع را کرده ام
من سرنکون * بن بو طمعی سرنکون ایلمشم ﴿ شعر ﴾ کامل انسانه
ایریشوب کسب عرفان ایلدك * معدن در حقیقت کوهرکان بزده در *
وحدتك خمخانه سندن نوش ایدوب جام صفا * مست درکاه اولمشز اسرار
سبحان بزده در * ﴿ مثنوی ﴾ حاشه لله طمع من از خلق نیست * حاش لله
خلقدن بنم طمعم یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ از قناعت در دل من عالمیست *
قناعتدن بنم کوکلمده برعالم واردر که اول عالمك واری کنز لایفنی در

﴿ شعر ﴾ چشممه بنم نور رخ یار طولو بدر * دل خانه سنه بر تو دیدار
طولو بدر * یرقالمدی اغیاره بنم قلبم ایچنده * کو کلم کوزم اکانجه سی
دلدار طولو بدر * غرق ایتدی منی نور تجلیٔ الهی * کو نیله مکان کور نیجه
انوار طولو بدر * کون کبی عیان اولدی بو کون قدرت یزدان * آچ کوزکی
کور کنبد دوار طولو بدر * سر ایشنه محرم اولیمز هر کشی عاشق * محرم اولانك
سینه سی اسرار طولو بدر * الحاصل ای زن بندن سکا نصیحت اولسونکه
برمؤمنی زی صوفیه ده کوروب وانده خلاف شرع شریف برنسنه کورمیه سن
واو قاتنی عبادات وطاعات واوراد واذکارده مصروفه اولدیغن مشاهده
ایلیه سن وهیچ کسه دخل وتعرض ایلدیکن ایشتمیه سن زنهار اکا سوء ظن
ایلیوب درلو درلو اقوال ناشایسته سویلمه وهر مرید جمع ایلیان محقق
اولمدیغی کبی مریدی اولان مشایخی دخی مقلده قیاس ایلمه بلکه طریق
حقه سالك اولان طالبلرك برعلامتی دخی بودر که میل ومحبتی صورت فقرده
اولانلره جمله دن زیاده اوله وطائفهٔ صوفیه یه سوء اعتقاد اوزره اولان
هر کیم اولورسه اولسون قلبی بی نور اولوب باب رحمتدن مهجور اولور
قال صلی الله علیه وسلم (المؤمن یألف ویؤلف ولاخیر فیمن لایألف ولایؤلف)
وروی النعمان بن بشیر رضی الله عنه قال سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم
یقول (انما المؤمنون کرجل واحد اذا اشتکی عضو من اعضائه اشتکی جسده اجمع
واذا اشتکی مؤمن اشتکی المؤمنون)وشیخ شهاب الدین سهروردی رضی الله
عنه عوارف المعارفده باب خامس عشرده بیوررلر که اعلم ان تأسیس هذه الربط
من زینة هذه الملة الهادیة المهدیة ولسکان الربط احوال تمیزوا بها عن غیرهم
من الطوایف وهم علی هدی من ربهم قال الله تعالی (اولئك الذین هدی الله
فبهدیهم اقتده) ومایری من التقصیر فی حق البعض من اهل زماننا والتخلف
عن طریق سلفهم لایقدح فی اصل امرهم وصحة طریقهم وهذا القدر الباقی
من الاثر واجتماع المتصوفة فی الربط وماهیأه الله تعالی من الرفق ببرکة جمعیة
بواطن المشایخ الماضین واثر من آثار منح الحق فی حقهم وصورة الاجتماع فی الربط
الآن علی طاعة الله والترسم بظاهر الآداب عکس نور الجمعیة من بواطن الماضین
وسلوك الخلف فی نیاح متابعة السلف فهم فی الربط کجسد واحد بقلوب متفقة
وعزایم متحدة ولایوجد هذا فی غیرهم من الطوائف * پس ای زن بی انصاف
بو قدر نصیح وپنددن صکره ینه انصافه کلیوب بنم حقمه کما فی الاول بدکمان

مطلب
قصهٔ زن مکاره
و مورد مثل مشهور

اولور سك سنك مثالك همان اكا بكزر كه ﴿ مثنوى ﴾ بر سر امرود بن بينى چنان * درخت امرود اوزرنده بنى انجلين كورر سن ﴿ مثنوى ﴾ زان فرودآ تا نماند آن كمان * امرود اغاجندن اشاغه كل تا كه اول ظن وكمان قالميه امرود اغاجندن اشاغه اينكه احوالى حقيقت ايله كوره سن ديمك ضرب مثلدر و بونك بيانى مكر زنانده اولان بر قصه نك سماعنه موقوفدر وقصهٔ مزبوره بودر كه بر مرأهٔ مكاره عاشقنه اظهار جرأت ايدوب بزسكا زوجم يانده و كوندزده قوجلماغه قادرين ديمش عاشق دخى پس بو نيجه ممكندر كه ادعا ايدرسن ديدككده اول مكارهٔ دلاله ايتمش بن شوهرمله فلان كون فلان باغچه يه كيدرين سن بزدن اول واروب فلان محلده اختفا ايله بعده دعوامده صادقه اولديغم تماشا قيل ديوب بو عهد اوزرينه اوچى دخى باغچه يه واروب عورتك عاشق محل معهودده مختفى اولوب عجبا بو سحاره ومكاره اثبات دعواده نه يوزدن خرده كارلك ايليه ديو انتظارده ايكن ار ايله عورت امرود ايله مالامال بر درختك سايه سنه واروب اوطورمشلر عورت ارينه ايتمش اى جانمك جانى شول امرود اغاجنه چيقوب سكا بر قاچ امرود دوشورسم جائزميدر ارى دخى لطفدر ديمكله فى الحال عورت درخت اوزرينه چيقوب برايكى امرود قوپاروب كأنه ارينه امرود ويرمك ايچون اشاغه باقدقده هاى بره ظالم وخائن ار اول التكده اولان عورت ندر بنم كوزمه قارشو زنامى ايدرسن بره صقالندن اوتانمز عورتنه قارشو قنغى ار بيكانه عورت كتورر ديوب فرياد وفغانه باشلدى رجل عورتك بو وجهله اولان افغانن كوروب بهى عورت مجنونمى اولدك بنم يانمده عورت نه ايشلر ديدكجه اول مكاره فرياد وواويلايى آرتيروب ارد دخى حيرتده قالوب اى خاتون چونكه بويله ديرسن اشاغه كل اول عورتى اولدر ديدكده يا اولدره مزميم ديو عورت امرود اغاجندن كندى يى اشاغه براغوب بر زمان جوانب اربعه سنه باقش ارى ايتمش اى عورت سكا نه اولدى نيچون بويله ايلدك عورت ايتمش عجب تماشادر بن امروده چيقوب اشاغه باقديغم كبى انى كوردمكه بر خوب عورت كلوب سنكله معانقه ومعامله ايدوب بالآخره مراد الوب ويرديكز حالا بن اشاغه انديكمده نابود ونا پيدا اولدى انسمى وجنمى ايدى بيلمدى ديوب كأنه بحر حيرته طالدى رجل دخى مرءٔ نك حالنه تعجب ايدوب عجبا شو اغاچده

برخاصه مى واردر ديو خاطره يه دوشوب اى زن امرود اغاجنه بندخى چيقاين ديوب اغاجه چيقدقده اول مكاره فى الحال عاشقنه اشارت ايدوب ارينك كوزينه قارشو زنا ايتديلر رجل فقير دخى امرود اوزرنده عورتيله برنا محرمك اجتماعن كوروب اى خاتون عجب تماشادر كه سن بنى نيجه كوردك ايسه بن دخى سنى اويله كور يورم ديوب اشاغه اينزكن عورتك عاشقى كيدوب نهان اولدى ار ايتدى تحقيق بو كورديكمز خيال بو امرودك خاصه سندندر ديوب اول اعتقاد اوزره قالوب و بو ضرب مثل اول زماندنبرو قالدى * پس بر كمسنه بر شيئى حقيقتيله كورميوب غلط ايلسه * از سر امرود فرود آى تا كه كمانت نماند * ديرلر پس مرد اعرابى دخى زننه شجرهٔ شكدن اشاغه كل كه كماندن قورتيلوب غلط بين اولميه سن ديدى زيرا بر كمسنه ده غرض اولسه اصلا كمسنه ده هنر كورميوب عيب كورر و بلكه غيرده كورديكى اكر نيك واكر بد كندى صفاتيدر مثلا ﴿ مثنوى ﴾ چونكه بر كردى تو سر كشته شوى * چونكه رقص ايده سن سر كشته اولورسن وسنك باشك دونديكندن ﴿ مثنوى ﴾ خانه را كرنده بينى وآن تويى * خانه يى ودر و ديوارى دونيجى كوررسن واول دونن سنك باشكدر * پس در و ديوارى دوار كورديككدن انلرك فى الحقيقه كردشده اولدقلرى لازم كلمديكى كبى حريص دنيا واهل ريا اولان ارباب نفس وهوا دخى قانع وصابر اولان اتقيا واصفيايى حريص وطماع كورديكندن انلرك حريص وطماع اولمسنى ايجاب ايتميوب بلكه اولياء اصفيا بر مرآت مصفادر كه انلره نظر ايدن كندى صفاتن كورر وكامللر دخى جمله يى زيبا كورر ﴿ لمنشه‌ٔ ﴾ هر كه كاملتر بود او جمله را كامل شمرد * هر كه جاهلتر بود او جمله را جاهل شمرد * ايمدى (قياس النفس على النفس) جائزدكلدر امانه چاره هر كشينك حركت وجنبشى كندى مرتبه سندندر ديو حضرت كاشف الاسرار مولانا خداوندكار بو بيانه شروع بيوردیلر

﴿ دربيان آنكه جنبيدن هر كسى ازانجا كه ويست ﴾
﴿ هر كس را از چيرهٔ وجود خود بيند ﴾

انك بيانندهدر كه هر بر كسك حركت ايلمسى اول مرتبه ومقامدندر كه اكا مخصوصدر هر كسى كندى وجودى دائره سندن كورر مثلا ﴿ تابهٔ كبود آفتاب را كبود مى نمايد وسرخ سرخ مى نمايد ﴾ * جام كبود آفتابى

كبود كوسترر وابكينهٔ سرخى كوسترر الحاصل صرچه هرنه رنكده ايسه آفتابك پرتون دخى انك كبى كوسترر مع هذا اول الوان متباينه آفتابك اولميوب تابهٔ متلوندندر فاما

چون تابها از رنكهابيرون آيدسپيد شود ازهمه

رنكهاى ديكر اوراست كوتر باشد وامام همه باشد

اما جاملر الواندن طشره كله بياض اولور وغيرى جاملرك الوانندن جام سپيد راست سويلجى ركدر وجمله الوانك لون ابيض اصل وحقيقتيدر يعنى شيشهٔ وجودلرى رنك كبودلذات جسمانيه ولون سرخ شهوات نفسانيه ايله متلون اولان آلودكان حرص وطمع زجاجهٔ صافيهٔ وجودلرى غل وغشدن پاك ونور آفتاب ضيابخش مثابه سنده اولان مردان خدايى كنديلر كبى الوان حرص وطمع ايله متلون وادناس زرق وريا ايله آلوده وملوث قياس ايدوب آينه ده كوردكارى كنديلرك شكل قبحلرى اولديغن فهم ايتمزلر

قطعه ✽ صفاى چهرهٔ اورا كجاتواند ديد * دلى كه ديدهٔ او پرغبارمى باشد * دلست آينه آن چهره رادل صافى * چه كونه چهره نمايد كه تارمى باشد * نثر فاما عارفين اصفيانك زجاجهٔ زاهرهٔ وجودلرى رنك تعينات ولون كثراتدن مبرا ومعرا اولوب نار جذبات الهيه وآتش تجليات سبحانيه ايله نور بياض مطلق وباقى بالحق اولمغله (مثل نوره كمشكوة فيها مصباح المصباح فى زجاجة الزجاجة كانها كوكب درى يوقد من شجرة مباركة زيتونة لاشرقية ولاغربية) تلألؤ ايدر وحقيقت اشيايى كما هى مشاهده ايدوب كثرات واضافاتك جمله سنى نور درياى احديتده مستغرق كوروب جمال حقدن غيره نظر ايتمزلر كما قال الشيخ رضى الله عنه فى فص اليوسفية (فاعرف عينك من انت وماهويتك ومانسبتك الى الحق وبما انت حق وبما انت عالم وسوى وغير وماشاكل هذه الالفاظ وفى هذا يتفاضل العلماء فعالم واعلم فالحق بالنسبة الى ظل خاص صغير وكبير وصاف واصفى كالنور بالنسبة الى حجابه عن الناظر فى الزجاج يتلون بلونه وفى نفس الامر لالون له ولكن هذا تراه ضرب مثال لحقيقتك بربك فان قلت ان النور اخضر لخضرة الزجاج صدقت وشاهدك النظر محسى وان قلت انه ليس باخضر ولاذى لون لما اعطاه لك الدليل صدقت وشاهدك النظر العقلى الصحيح فهذا نور ممتد عن ظل وهو عين الزجاج فهو ظل نورى لصفائه كذلك المتحقق منا بالحق تظهر لصفائه صورة الحق فيه اكثر مما تظهر

فى غيره فنا من يكون الحق سمعه وبصره وجميع قواه وجوارحه بعلامات قداعطاها الشرع الذى يخبر عن الحق ومع هذا عين الظل موجود فان الضمير من سمعه يعود عليه وغيره من العبيد ليس كذلك فنسبة هذا العبد اقرب الى وجود الحق من نسبة غيره من العبيد * يعنى مآل كلام شيخ رضى الله عنه بودركه پس سن عين ثابته كى وياخود خارجى اولان وجودكى عارف اولوب سن كيمسن وحقه نسبتك ندر ونه شى ايله حق ونه شى ايله عالم وسواى حق سن بيل وبو الفاظه مشاكل نه وار ايسه اذعان قيل * يعنى معلومك اولسونكه غيب الهيده ثابته اولان عينك شؤنات ربانيه دن برشان وصور معلومات الهيه دن برصورتدر ودخى سن عين ثابتك خصوصيتنده ظاهر اولان حقك پرتو نور وجوديسن وسنك حقه نسبتك مقيدك مطلقه وظلك شخصه اولان نسبتى كبيدر ومن حيث الهوية والحقيقة حق ومن حيث التعين واختلافات الهيات عالم وسواى حق سن وعلما باختلاف المشاهد بو علم شريفده متفاضل اولوب بعضيسى عالم وبعضى اعلمدر اكابناء كه شول عالم كه تعين ايله كثرتى مشاهده ايليه خلقى مشاهده ايدر وبو صورتده متجلى اولان وجود احدى يى مشاهده ايليان حقى مشاهده ايدر وو جهينى مشاهده ايليان حقيقت واحده ذات وجهين اولمق اعتباريله حق ايله خلقى اعتبارين ايله مشاهده ايدر ونسب واضافاتله متكثره يعنى ذات ايله احد واسمين ايله كل اولانى مشاهده ايليان ذو بصيرت حق معرفت ايله عارف حق اولان اولياء كمـلدر وحقى خلقسز مشاهده ايدن ارباب استغراق مقام فنا ايله مرتبهٔ جمعده اولان اهل حالدر وخلقى حقده وحقى خلقده مشاهده ايليان مستقيم الشهودا حديت عين ايله بقاء بعد الفنا وفرق بعد الجمع مقامنده اولان كامل الشهود درو رتبهٔ عليهٔ مزبوره مقام استقامت اولوب بو مقامك مكينى جمله دن اعلمدر ✽ شعر ✽

من كه درصورت خوبان همه اومى بينم * تومپندار كه من روى نكومى بينم *
نيست درديدهٔ ماهيچ مقابل همه اوست * تو قفامى نكرى من همه رو
مى بينم * هركسى مى نكرد ديده بروبى نكرد * هرچه مى بينم ازو جمله بدومى بينم *
توز يكسوش نظر ميكنى ومن همه سو * تو بيكسوو منش ازهمه سومى بينم *
مى باقيست كه ازجام وسبومى نوشم * عكس ساقيست كه درجام وسبومى بينم *
كاه باجمله وكه جمله ازو ميدانم * كاه اوجمله وكه جمله درومى بينم *
✽ مغربى ✽ آنكه تواش ميطلبى درخلوت * من عيان برسر هر كوچه وكومى بينم

*پس وجود حق صغیر وکبیر وصافی واصفی اولان ظل خاصه نسبت ایله من حیث الظهور فی المظاهر المختلفة صغیر وکبیر وصاف واصفی وکثیف ولطیفدر مثلا نور آفتاب کیکه زجاجه ده طرف ناظردن حجاب نور اولان لونه نسبت ایله شعاع نور ورای زجاجده لون زجاجله متلون اولور حال آنکه فی نفس الامر نورك لونی یوقدر * پس اکر زجاجه صافیه وشفافه اولسه نور دخی وراء زجاجه ده صفای اصلیسی اوزره باقی قالوب الواندن برلونله متلون اولمز فاما زجاجه مکدره ومتلونه اولسه نور دخی کدورت وتلون ایله باهر اولور * پس نورده فی الاصل لون یوغیکن لون زجاجه ایله متلون نمایشنده اولان نور آفتابی بین الرب والعبد انموذج ایدوب ربك سنك مرآت حقیقتکده ظاهر وخصوصیت مرآتله متجلی اولور حال آنکه ذاتنده انك لونی یوقدر *پس اکر سنك حقیقتك بحسب الخصوصیة المعینة متلونه اولورسه تجلیات الهیه دخی وجه مذکور اوزره متلونه اولور فاما حقیقتك صافیه ولوندن خالصه اولورسه نور وجود حق دخی مرآت مجلای قلبکده کما هو فی ذاته متجلی اولور کما قیل ❊ بیت ❊ نقولون لون الماء لون انائه * انا الآن من ماء الاناء بلا لون ❊ نظم ❊ شویله دیرلر کیم صویك رنکی انانك رنکیدر * رنکی اولماین انانك شمدی بن صو بندنم * نور حقه مظهر صافم انکیچون دلده حق * ظاهر اولدی صاف کوبابن انك نور ندنم * فاذا کان کذلك لحضرة الزجاج نوره دخی سبزدر دینلسه صادق وبو کا حسك شاهد در زیرا مقابل نور اولان وراء زجاج اخضرده مرئی اولان شعاع نور اخضردن غیری اولمدیغن نظر حسی شاهد در کذلك نور ذولون واخضر دکلدر دینلسه قول مزبور دخی صادقدر زیرا نظر صحیح عقلی سکا اعطاء دلیل ایتمشدر که شعاع آفتاب فی نفس الامر لون زجاجه دن منزهدر * پس صاف واصفی اولان حجابه نسبت قیلنان نور ممتد عن الظل اولان نوردر * ایمدی کرك زجاج ملون وکرك زجاج غیر ملون ظل مطلقا عین زجاجه در کذلك حقله متحقق اولان اهل الله دن بعضمزده کمال صفوت اولمغله صورة حق انده غیریسنده ظاهر اولان صورتدن اکثر واظهر اولور وحقله متحققدن مراد ارباب قرب نوافلدر زیرا اصحاب قرب فرائض ذات وصفات و وجود ایله فانی فی الحقدر وبعضمزده دخی بروجهله قرب واردر که حق انك سمع وبصری وجمیع جوارح وقواسی اولور وحق عبدك سمع وبصری اولدیغی شول

علامات ایله ثابتدر که علامات مزبوره یی اخبار عن الحق ایدن شرع ویاخود شارع اعطا ایدوب حضرت حقدن بطریق الحکایة (لایزال العبد یتقرب الی بالنوافل حتی احبه فاذا احببته کنت سمعه وبصره ویده ورجله) حدیث شریفی وبونك امثالی دلائل ایله تبلیغ رسالت ایلدی زیرا سمعه قولنده اولان ضمیر عبده عائددر وعبیددن بوعبد اصفانك غیریسی که کندی صفاتنی صفات حقده افنا ایلمیه حق انك سمع وبصری اولمز * پس عبد سائرك نسبتندن بوعبد اخصك نسبتی وجود حقه اقربدر * ایمدی ضمیر مهر انجلایه خفی اولمیه که حق ایله تحقق ایکی قسمدر (برقسمی حقله متحقق اولان کمسنه در که صفات حقده کندی صفاتندن فانی وحق انك صفاتی مقامنده قائم اوله * پس بوعبد فانی کندی صفاتلری ایله فاعل وحجبات صفات مزبوره ایله متوقف ومحجوب اولان عبیددن حقه اقربدر وقربك بوقسمنه شیخ رضی الله عنه (فمنا من یکون الحق سمعه وبصره وجمیع قواه بعلامات) دیو اشارت بیوردی (وبرقسمی دخی عبد اخص ذات حقده کندی ذاتندن فانی وذات حقله باقی اوله وقسم مزبور قرب فرائضدر که قرب اولدن اقربدر زیرا بومقامك صاحبی کندی ذاتندن فانی وحقله باقی اولوب حق انکله سمیع وبصیردر وانك یدی ید الهیدر وجمله دن اقرب حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلمدر که انك صورتی صورت الهیه در کما قال تعالی فی شانه الاسنی (ومارمیت اذ رمیت ولکن الله رمی) ❊ شعر ❊ ای خاك در توعرش راتاج * یك پایه زقدر تست معراج * تودر یتیمی وتراجای * برتر زهمه چودرة التاج * فخر تو بفقر وتاج داران * آورده بفرق بردرت تاج * در تیره شب ضلال هجران * نور توشده سراج وهاج * آیات تودر زمانه روشن * چون خط سیه زصفحهٔ عاج * جامی که زتندباد عصیان * شد خرمن طاعتش بتاراج * اکنون ره معذرت کرفته * مسکین بشفاعت تومحتاج * اما عجب حکمت واوزکه قدرتکه اول مفخر موجودات وزبدهٔ کائناته (لولاك لولاك لما خلقت الافلاك) بیوریلوب جمیع عالمك یوزی صوینه وجوده کتورلمش ایکن ابوجهل لعین رنك کبود کفر ولون سرخ شرك ایله متلون ومکدر اولمغله حسن جمال باکمال حبیب ذوالجمالی چشم نابیناسی کورمیوب دیدهٔ انکار ایله باقمغله ❊ مثنوی ❊ دید احمدرا ابوجهل وبکفت * حضرت محمود واحد علیه صلوات الله الاحدی ابوجهل

بی بصیرت وظاهر وباطنی محض شرك وظلمت كوردی وایتدی كه
﴿ مثنوی ﴾ زشت نقشی كز بنی هاشم شكفت * بنی هاشمدن بر نقش
زشت آچلدی خبری یوقدر كه اول بی دین كندی صفاتنك لایقن سویلدی
ومرآت محمدیه كندی نقشن صویلدی فلهذا ﴿ مثنوی ﴾ كفت
احمد مر وراكه راستی * حضرت رسالت پناه علیه صلوات الله ابو جهله
ایتدی كه كرچكسن ﴿ مثنوی ﴾ راست كفتی كرچه كار افزاستی *
راست سویلدك اكرچه حددن تجاوز ایلدك وكارافزاسن وینه اول ساعتده
﴿ مثنوی ﴾ دید صدیقش بكفت ای آفتاب * نی زشرقی نی زغربی خوش بتاب *
یارغار وشفیق ابو بكر الصدیق رضی الله عنه اول مهر منیر صفا وماه قبهٔ وفا
ومعلا ومجتبانك انوار جمال باكمالن كوردی وكندینك غایت اخلاصندن
ایتدی ای آفتاب عالمتاب نه شرقدن سن نه غربدن سن لطیف پیلدره زهی
آفتاب فلك اسما وصفات ونور محض وحدت ذات كه مشرق بنی هاشمدن
طالع ولامع اولوب مشارق ومغارب آفاق سنك پرتوكدن اشراق ایلدی
﴿ نعت شریف ﴾ بنور رسول الله اشرقت الدنا * ففی نوره كل یجیٔ
ویذهب * بدا مجده من قبل نشأة آدم * واسماؤه من قبل فی العرش
تكتب * بمبعثه كل النبیین بشرت * ولا مرسل الا باحمد یخطب *
بتوریة موسی نعته وصفاته * وانجیل عیسی فی المدایح یطنب * باقدامه
فی حضرة القدس قدسعی * رسول له فوق المناصب منصب * بعزته
سدنا علی كل امة * وملتنا فیها النبیون ترغب * بدور بدت بل لاح وجه
محمد * وصهباء دارت بل حدیثك مطرب * بار واحنا راح الحدیث
فكلنا * نشاوی كأن الراح فی الحی یشرب * باوصافك الحسنی تطیب
قلوبنا * وتهتز شوقا والركائب تطرب * بذنبی باوزاری حجبت وذلتی *
متی یطلق العانی وطیبة تقرب * بذلی بافلاسی بفقری بفاقتی * الیك
رسول الله اصبحت اهرب * بمدحك ارجو الله یغفر ذلتی * ولو كنت عبدا طول
دهری اذنب * آه ایها المشتاقون الی رؤیة نور جمال رسول الله اول بدر دجانك
مشكات شریف ووجه كریمنده درخشان اولان نور آفتاب احدیت بر موجب
(كأنها كوكب دری یوقد من شجرة مباركة زیتونة) بر شجرهٔ
مباركه‌دن مشتعل اولمشدر كه شجرهٔ مباركهٔ مز بوره‌نك اصلی شول صفاتك
مصدریدر كه اصل وحقیقی بدایت ونهایتدن منزه اولان ذاتدر واول

شجرهٔ زیتونه شول درخت موزون ملكوتدر كه سموات وارضك باطنیدر ودخی
(لا شرقیة ولا غربیة) ایله متصفه در یعنی عدمدن اولان ظهور كونك شرقندن
وعند القدم اولان عدم كونك غربندن دخی اولمیوب كمال تلألؤ وصفوتندن نور
صفات اكا واصل اولمزدن اول بنفسه ضیا ویرمكه قریبدر زیرا اول صفاتدن
بر صورتدر * پس نور صفات نور فعل خاصه واصل اولدقده نور علی نور اولور كما قال
تعالی (یكاد زیتها یضیٔ ولو لم تمسسه نار نور علی نور) * پس شجرهٔ مز بوره‌نك
نورنی كورن نور صفاتی كورر ونظری نور صفاته تعلق ایلیان اهل بصیرت
نور ذاتی مشاهده ایدر ونور عینی ادراك ایدن نور عین العینی كورر وعین
جمعی كورن كونی انوار ذات وصفاتدن بروز ایتمش مرآت فعلی كورر
ورؤیت مز بوره مشاهدهٔ قدمه نعت اصطفا ایله نظر ایتمكه مستعد اولان
اصفیا واصدقایه مخصوصدر وذلك قوله تعالی (یهدی الله لنوره من یشاء)
الآیه * پس ابو بكر الصدیق رضی الله عنهك وجه مشروح اوزره نور
حقیقت محمدیه‌یی مشاهده ایتمكه جمله‌دن زیاده اتم استعداد وكمال استحقاقی
اولمغله حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم ابو بكر الصدیق مشاهده‌سی
باینده تصدیق بیوروب ﴿ مثنوی ﴾ كفت احمد راست كفتی ای
عزیز * اول حبیب واحد واحد حضرت احمد علیه صلوات الله الصمد
ایتدی راست سویلدك صادق القول وصدیق صدیق سن ای عزیز
﴿ مثنوی ﴾ ای رهیده توز دنیای نه چیز * ای صدیق اكبر وقلبی الله
نوریله منور سن دنیای ناچیز ولاشیدن خلاص اولمش یعنی قید صور كثرات
وبند نقوش تعینات اولمقدن رها بولوب همای اوج وحدت اولمشسن
* پس رسول خدا هم ابو جهل وهم ابو بكر الصدیقه راست سویلرسن دیو
بیورمغله ﴿ مثنوی ﴾ حاضران كفتند ای صدر الوری * مجلس
شریف مصطفویده اولنلر ایتدی ای صدر الوری وماه بدر لیلة الاسرا
﴿ مثنوی ﴾ راست كو كفتی دو ضد كورا چرا * ایكی ضد كویه
راست كو دیوب ایكیسنك دخی كلامنی تصدیق بیوردك عجبا بونده حكمت
نه‌در كه مع هذا ایكیسنك دخی كلامی بر برینه مباین ومتنافی قضدر
* پس اول حلال المشكلات مفخر موجودات علیه اكمل التحیات اصحاب صفا
انتسابه توجه بیوروب ﴿ مثنوی ﴾ كفت من آینه ام مصقول دست *
ایتدیلر كه ای بنم اصحابم بن ید الهینك مرآت مصقوله‌سیم یعنی تجلیات ذات

وصفاته مظهر برآینهٔ مجلا ومرآت مصفایم ﴿مثنوی﴾ ترك وهندو در من آن بیند که هست * ترك وهند وبنم مرآتمده اول معنایی کورورلر که صفات مرئیه کندیلرینکدر (کما ورد نحن مرآة مجلوة قدیری کل احد فینا صورته ﴿ مدح نبی ﴾ شعاع بدا للها شمی بطیبة * فساق الیها الجن والانس والوحشا * شهدناله نورا تری الشمس دونه * فنور رسول الله قد بلغ العرشا * شفیع جمیع الخلق للحق احمد * اذا بطش الجبار واستسرع البطشا * شفیق علینا مؤثر لصلاحنا * یودلنا ان نترك البغی والغشا * شمائله الاحسان والجود والوفا * لقد طاب منه الاصل والفرع والمنشا * شفاعته رجو المسیٔ الذی جنی * نهارا ولیلا یکسب الاثم والفحشا * شفا کل عاص فی یدیك واننی * مریض من العصیان متجع الاحشا * شفی الله امراضی بزورة ارضکم * ویسرلی الباری لتقبیلها الامشا * پس مرد اعرابی اکرعیب بین واکر هنربین هرکس کوردیکی کندی عیب وهنریدر دیو زوجه سنه انواع نصح وپند ایتدکدنصکره فقر وقناعته ترغیب وسوء ظندن ترهیب ایچون برقاچ کلمات دخی سویلیوب ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ ای زن ارطماع می بینی مرا * ای زن اکر بنی طماع وحریص کورر سك ﴿مثنوی﴾ زین تحری زنانه برترا * بو زنلر کبی تحری ایلمکدن یوقاری کل یعنی تحریٔ بیحاصل ایله رتبهٔ سفلیه ده قالمیوب درجهٔ عالیهٔ رجاله ارتقا ایله ومردان خدا کبی سرخ وکبودر نکاردن معرا ومرآت مجلا کبی مصفا اولوب یقین وشهود صاحبی اولمغه جد وجهد قیل کرچه بنم سکا صبر وقناعت وفقر ومسکنتدن سویلدیکم صید خلق وحرص وطمع شکلنده کورینور ولکن ﴿ مثنوی ﴾ آن طمع راماند ورحمت بود * اول طمعه بکزر ورحمت اولور * یعنی صید مردم ایدوب فقر ومحبته ترغیب ایلمك اکرچه طمعه مشابه در فاما مستمع قابل اولان بنم کلماتمی حسن قبول ایله اصغا ایدوب فقر وترکه مائل اولورسه برکسنه نك هدایتنه سبب اولوب معناده اول طمع رحمت اولور * ایمدی ای زن ﴿ مثنوی ﴾ کوطمع آنجا که آن نعمت بود * قنی طمع اول مرتبه ده که اول طمع نعمت اوله یعنی قنی برطمع که اول طمع برمرتبه ده نعمتدن عد اولنه ویاخود اول پرده که نعمت اوله اومقوله پرده طمع نیلر لاجرم انده طمع اولمز وسنك بنده طمع واردر ملاحظه سن ایلدیکك کندی حالکدر بن خود نعم تجلیات الهیه ایله مانند

آفتاب نور محض ومرأت مصفا اولمشمدر * پس بنده حرص وطمع اولمز ﴿ قاسم انوار ﴾ بحمد الله من ازدردی کشانم * زذوق درد دردش جان فشانم * مرا هرکس بشکل وصورتی دید * بصد دستان میان دوستانم * زمین وآسمان روشن بمن شد * که من نور زمین وآسمانم * زمین وآسمان در رقص آید * اکر ازشوق دستی برفشانم * مرا اندر مکان جویند مردم * نیا بندم که مرغ لامکانم * نداند حال قاسم را بجز دوست * اکرچه سودم وکر در زیانم * پس بو دولته نه ایله واصل اولدك دیر ایسك فقره صبر وشکر وقناعت ایله واصل اولدم * ایمدی ای زن ﴿ مثنوی ﴾ امتحان کن فقر را روزی دوتو * سن دخی برایکی کون صبر وقناعتله فقری امتحان ایله ﴿مثنوی﴾ تا بفقر اندر غنا بینی دوتو * حتی فقر ایچنده ایکی قات غنی کوره سن که بری غنای قناعت وبری غنای عصمتدر ﴿شعر﴾ فقر میکفت که من خسرو جاویدانم * فقر میکفت که من نادرهٔ انسانم * فقر میکفت که فردا که قیامت کردد * نه غم ازپول صراطست ونه ازمیزانم * اندرآن روز من ازمحنت وغم ازآدم * مرکب جان بسر کوی یقین میرانم * حاصل کلام وخلاصهٔ مرام ﴿ مثنوی ﴾ صبر کن بافقر وبکذار از ملال * فقره صابر اول وملالدن کچ ﴿ مثنوی ﴾ زآنکه در فقرست عز ذوالجلال * زیرا ذوالجلال والجمال اللهك عز ودولتی ولطف ورحمتی فقرده در (کما قیل سئل الجنید عن اعز الناس فقال الفقیر الراضی * وقال المؤمل (مارأیت الغنی اذل منه فی مجلس الثوری ولا رأیت الفقر اعز منه فی مجلس الثوری (وقال معروف الکرخی قدس الله رمسه اذا اراد الله تعالی بعبد خیرا استعمله وزوی عنه الخذلان واسکنه بین الفقراء واذا اراد الله بعبد سوء زوی عنه العمل وابتلاه واسکنه بین الاغنیاء اذا نظر الیهم استعظم غناهم (وقال ابو بکر الوراق طوبی بالخذلان للفقیر فی الدنیا والآخرة (فسألوا عنه فقال (لا یطلب السلطان منه الخراج فی الدنیا ولا الجبار فی الآخرة الحساب) وسئل ابو حفص النیسابوری بماذا یقدم الفقیر علی ربه فقال وما للفقیر ان یقدم به علی ربه سوی فقره) * پس ای زن بی صبر ﴿ مثنوی ﴾ سرکه مفروش وهزاران جان ببین * غم تنك دستیدن یوزك پورتاروب سرکه فروشلك ایتمه وهزاران جانی ﴿ مثنوی ﴾ ازقناعت غرق بحرانکبین * قناعتدن غرق بحرانکبین کور یعنی نیجه عاشقلرك روانی فقره ایلدیکلری صبر وقناعت

برکاتنده غرق بحرانکبین محبت اولشدر الحاصل ❊ مثنوی ❊ صدهزاران
جان تلخی کش نکر ❊ صدهزاران تلخلك چکن جانی کور ❊ مثنوی ❊
همچوکل آغشته اندر کاشکر ❊ کل کبی کلبشکر ایچنده ممتزج وآغشته اولمش
یعنی تلخیٔ اوراق وردسکر ایله مخلط اولدقده تلخلکدن اثر ماقالمدیغی کبی
فقر وفنا ورنج وعنایه صبر ایدوب تلخیٔ مجاهده وریاضتده سکر محبت
الهیه دن لذت الوب ذوق اله کتورن عاشق کل شکر کبی پرلذت اولور اما
نیجه ایده ین که ❊ مثنوی ❊ ای دریغا مر ترا کنجا بدی ❊ ایٔ دریغا سکا
وسعت استعداد وحوصلهٔ نهاد اولیدی ❊ مثنوی ❊ تازجانم شرح دل
پیداشدی ❊ تاکه جانمدن شرح دل طالع ولامع وآشکارا وپیدا اولیدی
ولذت محبتدن اصلیله خبر ویریدی امانه فائده برفحوای (کلم الناس علی قدر
عقولهم) سوز مستمعك طلب واستعدادی مقداری سویلنور اکا بناء که
❊ مثنوی ❊ این سخن شیرست در پستان جان ❊ بوسوز فی المثل
پستان جانده لبندر ❊ ایمدی بوتقدیرجه ❊ مثنوی ❊ بی کشنده
خوش نمی کردد روان ❊ چکیجی وامیجی اولمقسزشیرلطیف وخوش
روان اولمز فاماشویله که ❊ مثنوی ❊ مستمع چون تشنه وجوینده شد ❊
مستمع چون تشنه وجوینده اولدی ❊ مثنوی ❊ واعظ ار مرده بود
کوینده شد ❊ واعظ اکر مرده دخی اولسه متکلم وکوینده اولور
ومتوجه طالب کمال توجهی ایله واعظی سویلدر وبلبل کبی فریاده کتوروب
استعداد مستمع بلبل لسان واعظك تازه اچلمش کلی کبی اولور زیرا
❊ مثنوی ❊ مستمع چون تازه آمد بی ملال ❊ مستمع چونکه مجلس وعظه
تازه وبی ملال کلدی یعنی قلبنده افکار مزخرفات دنیویه وکسب ومعاشك
ظلمت درد وغمیله مکدر القلب اولمیوب یارنکی کونك وبالکه بونفسدن
زیاده نك قیدین چکمیوب خلوص قلب ایله واعظ متحقق که مرادمرشدین
محققیندر حضور شریفلرینه کلسه فرضی کثرت اشتغال دنیوی ایله
برمکدر خاطرك تأثیرندن واعظ سست دخی اولدیسه اول تازه وبی ملال
اولان طالبك شوقنه ❊ مثنوی ❊ صد زبان کردد بکفتن کنك ولال ❊
کنك ولال اولان کمسنه سوزده یوز دللو اولوب عندلیب هزار
دستان اولور ارباب صفایه معلومدرکه مقام فناده اولان اهل عشق آتش
عشقده یانه یانه وجودندن اثر قالمیوب محض آتش اولمشدر کرچه حرارت

وتابشی مشتددر ولکن صیت وصداسی نابوددر ❊ پس طالب جدید دخی
آتشه یانمغه مستعد اولان هیزم خشك مثابه سنده اولوب تابش آتشه ملاصق
اولدیغی کبی فی الحال برکورلدی وسوزش حاصل اولوب دخان وعلولر هوایه
پیوسته اولور وسائر عشاقی دخی یکی باشدن طالب مثابه سنده ایدوب
هر بری بلبل کویا اولور فاما ❊ مثنوی ❊ چونکه نامحرم درآید ازدرم ❊
چونکه قپومدن ایچرونامحرم کله عندلیب لسان کلمات قدسیه ایله نغمه زن
اولمقدن ساکت اولوب ❊ مثنوی ❊ پرده درپنهان شوند اهل حرم ❊
اهل حرم پردهٔ خفا ایچنده مستور وپنهان اولورلر ❊ مثنوی ❊ وردرآید
محرمی دورازکزند ❊ واکر ضرر وزیاندن دور برمحرم پرنور کلسه
❊ مثنوی ❊ برکشایند آن ستیران روی بند ❊ اول مستورلر یوزینك
بند وبرقعن کشاده ایدوب عرض جمال واظهار معرفت ذی الجلال ایدرلر
❊ شعر ❊ صفیر مرغ جان اسرار کوید ❊ ولیکن بادل بیدار کوید ❊
پشیمان کردد اندر آخر کار ❊ چوسر کنج را بامار کوید ❊ سخن ازعشق
کفتن ناروایست ❊ بشرط آنکه بامقدار کوید ❊ چرابابد سخن کفتن بکوری ❊
که چون بشنید ازآن زنهار کوید ❊ چه کویی قصهٔ آن کور ومشرك ❊
که اوانکار را اقرار کوید ❊ محمد کفته باشد درحقیقت ❊ حدیثی را که
یارغار کوید ❊ سخنهای مقلد بی فروغست ❊ اکر یکبار اکر صدبار کوید ❊
چوعاشق مست شد ناکام وناچار ❊ حدیث خانه در بازار کوید ❊ زیك
بحرست این لؤلوی شهوار ❊ اکرملا اکر عطار کوید ❊ چوقاسم دربقای
اوفناشد ❊ سخن ازواحد القهار کوید ❊ ایمدی ای نوردیدهٔ پدر
وجکرپارهٔ مادر ❊ مثنوی ❊ هرچه راخوب وخوش وزیبا کنند ❊ هرنه
شیٔ که خوب ولطیف وزیبا وخوش ایلرلر ❊ مثنوی ❊ ازبرای دیدهٔ بینا کنند ❊
دیدهٔ بینادن اوتوری ایدرلر اعمیدن اوتوری اصلا برشی تزیین وآرایش ایتمزلر
زیرا اعمانك مبصرات لطیفه دن ذوق ونصیبی یوقدر ❊ شعر ❊
حقیقت اهلی اولانلر بیاور نور خداسرین ❊ مقلد عینی اعمادر کورهمز
اولیاسرین ❊ شولر کیم نفس ایله همرنك اولوب جسمی جان ایتمز ❊ قرین
دیودر بیلمز مسیح جان فزاسرین ❊ نه بیلسون عشقی ناقصلر کمال اهلینك
اسرارین ❊ چوبیلمز بولهب قرب مقام مصطفا سرین ❊ معارف نورنه
واصل اولان انسان کاملدن ❊ سلوکی حقه دردائم بیلور اول کبریاسرین ❊

حقیق سر وحدتدن ارشدی علم تحقیقه * انکچون انکشاف ایتدی جهانده دو سراسرین * آه ای سالك راه ﴿مثنوی﴾ کی بود آواز چنك وزیر وبم * چنك آوازی وزیر وبم قیللرینه دوزن و یرلمك قچان اولور ﴿مثنوی﴾ از برای کوش بی حس واصم * صاغر کمسنه نك بی حس وبی ادراك اولان قولاغندن اوتوری * یعنی آواز بلند وپسین ایله ایلدکاری نغمات روح افزا قولاغنده صمم اولان اصملر ایچون دکلدر بلکه شنوند کاندن ایچوندر زیرا اصمك مسموعات لذیذه دن نصیبی یوقدر وکذلك ﴿مثنوی﴾ مشك راحق بیهده خوش دم نکرد * حق سبحانه وتعالی مسکی عبث یره ذوروایح طیبه قیلمدی بلکه ﴿مثنوی﴾ بهر حس کردو بی اخشم نکرد * صحیح الدماغ اولوب رایحهٔ طیبه یی حس ایتمکه قوت شامه سی اولانلر ایچون مسکه رایحهٔ طیبه وبوی خوش ویردی یوخسه رایحه دن ذوق ولذت بولمیان اخشم وقوت شامه سی مختل اولانلر ایچون خوش دم ایلمدی اخشم رایحه طویمیان مختل الدماغه دیرلر * وبالجمله (ولکل شیء اهل) هر نسنه نك اهلی واردر وهر شی کندی جمالنی اهلنه کوستروب آب زلال دقایقك تشنه لبی اولمیانلره بحر حقایق تموج ایتمز وعرایس ابکار افکار معانی حرم کبریا وجلالك نامحرملرینه جمال با کمالندن رفع نقاب احتجاب ایتمز وهیچ بر چهرهٔ زیبا نابینا ایچون آرایش چشم وابرو قیلمز وسمع جانی اولمیانلره عندلیبان فضای انس نغمات جان فزای قدس ایتمز وروایح فوایح انفاس نفیسهٔ مردان خدا مشام جانلری مختل اولانلره اصابت ایتمز هر کس طالب ومشتریسن فرق وکندی یی اکا عرض ایدر * ایمدی هر شیئك ماخلق له سی وار در مثلا ﴿مثنوی﴾ حق زمین وآسمان برساخته ست * حضرت حق وقادر مطلق زمین وآسمانی خلق ایلمشدر ﴿مثنوی﴾ درمیان بس نار ونور افراخته ست * مابین السماء والارض چوق نور ونار یوجلتمش وپیدا وآشکار ایتمشدر نوردن مراد انبیا واولیا ومؤمنین اصفیا ونار دن مراد فراعنه طبیعت وشداد خلقت وابوجهل سیرت اولان منکرین ومعاندین در * یعنی حق سبحانه وتعالی زمین وآسمانی خلق ایدوب نار ونوری ترفیع ایتدیکی کبی بو اورتالقده اهل نور اولان نیجه انبیا واولیا وائمه وخلفانك نام شریف ودین منیف وطریقهٔ لطیفه لرین یوجلتدی واهل نار اولان عجب وانانیت وکبر ونخوت وغضب

وشدت صاحبلرندن نیجه سنه دولت دنیا ویرمکله مناصب دنیویه لرین ترفیع ایدوب وعالمیان اوزرینه نیجه زمان ظلم وبدعت ایله استیلا ایتمکلهناملری کفر وطغیان ایله شهرت بولوب (اولئك اصحاب النار) دیو مذکور اولدی ضحاك وشداد ونمرود وفرعون ذی الاوتاد وقوم ثمود وعاد وشمدن صکره ظاهر اوله جق اهل بغی وفساد کبی * پس (ولکل مقام رجال) هر مقام ایچون براهل ومکین وبر مصداق (ولکل رجال مقام) هر مشرب ایچون بر مقام ومقر خلق اولندی مثلا ﴿مثنوی﴾ این زمین را از برای خاکیان * بو زمینی خاکیلر ایچون ﴿مثنوی﴾ آسمان را مسکن افلاکیان * وآسمانی افلاکیلر ایچون مسکن ومقام دوزدی پس خاکی صورت وافلاکی سیرت اولان انبیا واولیا وعاشقین اصدقا محو صورت خاکی واثبات سیرت افلاکی ایتمکله بشریتلرین ملکیته تبدیل ایدوب صاحب مقام محمود وهم صحبت ساکان عرش رحمن ومعبود اولورلر وجبلتلرنده بالقوه مرکوزه اولان صفات ملکیتلرین حب دنیا ایله محو وازاله ایدوب احکام صورت وطبیعت اوزره ختم اولنلر محبوس تیره خاکی اولوب جحیم طبیعت سفلیه ده قالوب مدارج اعلادن محروم قالورلر ومقامات سنیهٔ جبروتیه صاحبلرینی کندینك هم جنسی کورمیوب انبیا واولیایه انکار وعداوت ایدرلر نتکیم حضرت مولانا بیورر ﴿مثنوی﴾ مرد سفلی دشمن بالا بود * مرد سفلی دشمن بالا اولور یعنی مرتبهٔ اعلانك اهلنه فعلا وقولا وسرا وحالا عداوت ایدر هر مرتبهٔ سفلیه ده اولان خود مرتبهٔ منیعه یه عداوت ایتدیکی ظاهر دکلدر دینورسه قولا وفعلا ظاهر دکل ایسه سرا وحالا عداوتی مقرردر زیرا هر کیم اولورسه اکثر حالده کندی ورای عقل ومافوق سلوکلرنده اولان مرتبه دن سوز ایشتسه لر واول مقامك صاحبندن اول مقام اقتضاسنجه برفعل کورسه لر یابودرکه صاحبنه عداوت ایدوب وبعض متعصب قتلنه دکین سعی ایدر وبعضیلری انکار ایدوب بعضیلری دخی هیچ اولمزسه تعجبده قالور * پس معنیٔ (المرأ عدو لما جهله) وفقنجه لاجرم هر کس بیلمدیکی مرتبه یه عدودر الحاصل ﴿مثنوی﴾ مشتریٔ هر مکان پیدا بود * هر مکانك بر مشتریسی وهر چورك باقله نك وانفس نفایسك بر بشقه آلیجیسی پیدا اولور وبالجمله ﴿بیت﴾ هر کس مناسب کهر خود کرفت یار * بلبل بباغ رفت وزغن سوی خارزار * وفقنجه * جنت اعلایه ورؤیت تجلیٔ جمال مولایه مشتری اولان عاشقلر سرمایهٔ عمرینی تحصیل اعمال صالحه یه صرف

ایدوب * لایق مقام محمود اولورلر * و مستحق دوزخ اولان سفلی طبیعتلر
دخی اعمال جهنمیه دن اولان جرایم واوزاره تقیید ایدوب نار جحیمده یانمغه
سزاوار اولورلر * پس ﴿ بیت ﴾ ایش بیلندی ایشلیه سی ار کرك *
بو یوله وارماغه کی سرور کرك * دیمشلردر مردان خدانك کلماتی اصغا
ایتمکه لایق قولاق وانلرك جمال باکماللرین کورمکه کوز تحصیل ایتمك
کرکدر والا انلر قولاغی اولمیانه سو یلمز و کوزی اولمیانه تزیین جمال ایلمز البته
تزیین جماله چشم پرنور کرکدر ای زن سن همان بونی کندی حالکدن قیاس
ایلیوب اکا کوره اذعان قیل مثلا ﴿ مثنوی ﴾ ای ستیره هیچ تو برخاستی *
خویشتن را بهر کور آراستی * ای مستوره هیچ سن قالقدکمی واعمی ایچون
کندیکی تزیین ایتدکمی بو خود مقرردر که سن کندیکی نابینا ونامحرملر
ایچون دوزوب قوشیوب بلکه محرم و بینا اولان زوجك کوزینه شیرین
کورنمکدن اوتوری تزیین وآرایش ایلدك الحاصل بنی کورسونلر
دیوب کندی یه دوزن و یرمك کوزلویه در * پس سنك حالك بویله ایکن
بزدخی سنك کبی کورو کره تزیین ظواهر و بواطن ایدوب اسرار حقایق
الهیه ونکات دقایق ذوقیه یی بی باك و بی پرواسو یلیوب عرایس جمال ابکار
افکاردن نه وجهله کشف قناع ایلیه لم و وجه لطیف معانی یی کیمك ایچون
جلوه کر ایده لم ﴿ شعر ﴾ من معدن اسرارم اما بنمی کویم * من ابر کهربارم
اما بنمی کویم * درخانقهٔ صورت در زاویهٔ معنی * من طالب آن یارم اما بنمی
کویم * من سوز درون دارم من ساز برون دارم * سر کشتهٔ دلدارم اما بنمی
کویم * من عاشق عیارم درنورم ودر نارم * من قلزم زخارم اما بنمی کویم *
من سالك اطوارم اندر طلب یارم * جویان وخریدارم اما بنمی کویم *
من شیفتهٔ یارم من واقف اسرارم * من قاسم انوارم اما بنمی کویم *
* پس سنده استعداد اولمدقدن صکره بن سکانه سو یلیه یم که ﴿ مثنوی ﴾
کرجهان را پردر مکنون کنم * فرضی اکرجهان وجهانیانی پردر مکنون ایلیم
وکلمات جواهر نکاتم ایله اصداف اسماعی مالامال قیلم ﴿ مثنوی ﴾ روزیٔ
توچون نباشد چون کنم * چونکه سنك بهره واستعدادك اولمیه نیجه ایده یم
﴿ نظم ﴾ کر طالب ایسك کورمکه سن رؤیت دیدار * موسی صفت
اولغل دون وکون عشقله بیدار * یارك کوزی نرکسلرینه جاندن اسیر اول *
آزاد اولاین دیرسك اکرجمله دن ای یار * خلاصهٔ کلام سوزی نه درا زایده لم

نتیجهٔ مرام بودر که ﴿ مثنوی ﴾ ترك جنك و رهزنی ای زن بکو * ای زن
جنك وجدال و یول اورو جلغی ترك ایله وبنی درلو درلو ما سوایه براقه
﴿ مثنوی ﴾ ورنمی کو یی بترك من بکو * واکر جنك وجدالك ترکنی اقرار
ایتمز ایسك بنم ترکمی سویله * یعنی بن سنی ترك ایدرم خویمی ترك ایتمزم دیکه
بزده بیلوب سنی ترك وقطع علاقه ایلیه لم * پس ﴿ مثنوی ﴾ مرمرا چه
جای جنك نیك و بد * بکا نه نیك وبدك جنکی یریدر که ﴿ مثنوی ﴾ کین
دلم ازصلحها هم می رمد * بنم قلبم صلحلردن دخی اورکر قاچنده قالدیکه
جنك وجداله متحمل اوله * ایمدی ای زن مقطع کلام بودر که ﴿ مثنوی ﴾
کرخمش کردی وکرنه آن کنم * که همین دم ترك خان ومان کنم * اکر جدلدن
وازکچوب سکوت ایدرسك خوش یوخسه شویله که خموش اولمیوب ینه بنی
وزردیه سن وآزرده دل ایلیه سن همان شمدی انی ایدرمکه ترك خان ومان
ایدوب سنی تطلیق ایدرم ﴿ شعر ﴾ ای دریغا بو جهانده بولمدم بریارغار *
بوجهان باغنده یوقدر کل کیم اولمزانده خار * قنغی یارك کیم طولشدی جیم زلفی
بوینه * یورکیمه عاقبت نیش اوردی اول مانندمار * هرکیمه یارم دیسم اغیار
اولور هردم بکا * بولمدم حالمه همدم بوجهانده طوغری یار * زال دهرك ضربنه
هیچ کمسنه دو یمزولی * پهلوان اولدر که نفسن قتل ایده مردانه وار * ای
حقیق چون مناسب یار بولنمز دنیه ده * فارغ اول غیریدن اول کندیکه
کندك طوغری یار *

﴿ مراعات کردن زن شوهر راواستغفار کردن از کفتهٔ خویش ﴾

زن شوهرینی مراعات ایلسی و کندی کفته سندن توبه واستغفار
قیلسی بیانده در ﴿ مثنوی ﴾ زن چودیدا ورا که تند وتوسنست *
زن چونکه کوردیکم اول مرد تازی اسب مصری کبی تند وحرروندر
* پس بومرد عربی یی کندویه رام ایتمکه بر غیر مکر وحیله کرك دیوب
﴿ مثنوی ﴾ کشت کریان کریه خودد ام زنست * نالان وکریان اولدی
کریه وزاری خود اسکیدن دام زندر ﴿ مثنوی ﴾ کفت ازتوکی چنین
پنداشتم * زن شوهرینه ایتدی بن سندن چقان بو نجلین بی وفالق امید ایدردم
اصلا سندن بو هر جایلق مأمولم اولمیوب بلکه ﴿ مثنوی ﴾ ازتو من
امید دیکر داشتم * بن سندن غیری امید طوتاردم وآخر وضع ملاحظه ایدردم
اما حیفا که اومدیغم کبی چیقمدی دیوب درلو درلو آه و حنین وکریه

وانین ایلدی (کما قالت الحکماء النساء حبایل الشیطان ﴿سعدی کوید﴾ نه مارا
درمیان عهدوفا بود * جفا کردی و بدمهری نمودی * یکبار از جهان
دل در تو بستم * ندانستم که برکردی بزودی * هنوزت کرسر صلحست
بازآی * کزان محبوبتر باشی که بودی * پس مرأۂ اعرابی بو مقوله
کوکل آلیجی سوزلر سویلیوب ﴿مثنوی﴾ زن درآمد از طریق نیستی * زن
شوهرینه بویوقلق طریقندن کلدی ﴿مثنوی﴾ کفت من خاك شما
ام نی ستی * ای شوهر بن سزك خاك پایکزم ستی یعنی قادین دکلم بلکه سنك
جاریه‌ك کبی اولوب سکا خاتونلغه لایق دکلم دیوب طریق مسکنت وتواضعدن
انواع التیاملر ایلدی وانجودانه‌سی کبی کوزیاشی دوکوب ایتدیکه ﴿مثنوی﴾
جسم وجانم هرچه هستم آن تست * بنم جسم وجانم وهرنه‌یه مالك ایسم
سنککدر ﴿مثنوی﴾ حکم وفرمان جملکی وفرمان تست * حکم وفرمان
جملهٔ سنك فرمانکدر هرنه بیوررسك (الامر امرکم) من بندهٔ فرمانکم
وبی مخالفت مطیع ومنقادکم دیو نیاز ایلدی ﴿سعدی﴾ نکار من چو درآید
بخندهٔ نمکین * نمك زیاده کند برجراحت ریشان * چه بودی ازسر زلفش
بدستم افتادی * چو آستین کریمان بدست درویشان * وزن اعرابی انواع
سوز وکداز ایله ایتدی ای رجل کریم ﴿مثنوی﴾ کرزدرویشی دلم ازصبر
جست * اکر بنم کوکلم فقر وفاقه دن صیچرادی ایسه یعنی
فقیرلکدن خوف وفرار ایتدیسه ﴿مثنوی﴾ بهر خویشم نیست این
آن بهر تست * اول خوف وکریز بنم کندم ایچون دکلدر بلکه سنك ایچوندر
زیرا ﴿مثنوی﴾ تومرا در دردها بودی دوا * سن بکا دردلرده دوا
اولدك * پس حق وحقوق کوزه دیلیوب ﴿مثنوی﴾ من نمی خواهم که
باشی بی نوا * بن ایستمزم که سن فقیر وبی نوا اوله سن ﴿مثنوی﴾
جان تو کر بهر خویشم نیست این * سنك حیاتك ایچون والله العظیم بو جست وجو
کندم ایچون دکلدر ﴿مثنوی﴾ از برای تستم این ناله وحنین * بلکه
بو ناله وحنینم محضا سنك ایچوندر * یعنی درون دلدن سنك خیرخواهکم
﴿قطعه﴾ یعلم الله که در وفاداری * زان فزونم که درکمان آری * چشم
آن دارم از فراست تو * که مرا بی روش مپنداری * وبالجمله ای شوهر ونور بصر
سکا محبتم بردرجه‌ده درکه ﴿مثنوی﴾ خویش من والله ز بهر خویش تو *
هرنفس خواهد که میرد پیش تو * والله العظیم وبالله الکریم بنم نفسم دیلرکه

هرنفسده سنك اوکنده سنك ایچون اوله وبیك جانم دخی وار ایسه فدا اوله
وقال بعضهم لزوجته ﴿شعر﴾ لقد کنت محتاجا الی موت
زوجتی * ولکن قرین السوء باق معمر * فیالیتها صارت الی القبر عاجلا *
وعذبها فیه نکیر ومنکر * آه ای شوهر ومونسم ﴿مثنوی﴾ کاش جانت
کش روان من فدی * از ضمیر جان من واقف بدی * بنم جانم سنك جانکه
فدا اولسون کاشکی سنك جانك بنم ضمیرمدن واقف اولیدی * یعنی بنم
جانم سنك یولکه نوجهله ترك سر ایدر وجان ور وان فدا قیلوب بذل وجود
ایدر نه اولیدی حقیقت حال ومآل درونمدن سنك جانك آکاه اولیدیکه ذره
قدر محبتده غل وغش اولمدیغن فرق ایدردی اما مشکل بودرکه بن سنك
نه وجهله دردسرك اولدیغم بیلمزسن آه کیم ﴿شعر﴾ درعشق تو ترك سرچه
باشد * از دوست عزیزتر چه باشد * کفتی چه کنی اکر کشم تیغ * بسم الله کو
دکرچه باشد * ای مردم چشم روشن ما * برما فکنی نظر چه باشد * وای سرور
سینه ﴿مثنوی﴾ چون تو با من اینچنین بودی بظن * چونکه سن بکا ظنده
بویله اولدك یعنی حقمده کمان بد ایدر اولدك * پس غایت حزن والمدن ﴿مثنوی﴾
هم زجان بیزار کشتم هم زتن * هم جانمدن بیزار اولدم هم تندن ﴿شعر﴾
تراکر بی وفا کفتم چه کفتم * غلط کردم خطا کفتم چه کفتم * اکر کفتم ستم
چندین روا نیست * حدیث ناروا کفتم چه کفتم * من خاکی بخاك آستانت *
حدیث تو ثنا کفتم چه کفتم * الحاصل ای شوهر خوب بنم خطامی عفو ایت
﴿مثنوی﴾ خاکرا برسیم وزر کردیم چون * تو چنینی با من ای جان را
سکون * ای سکون جان چونکه سن بکا بویله سن خاکی سیم وزر واوزره
ایلدك * یعنی چونکه سن بکا وجه معاش ایچون سویلدیکمه الم
چکدك من بعد معاشه متعلق نسنه آکمایوب سیم وزردن فراغت ایلدم
وسن نه سمته سالك ایسك بن دخی سنك مسلککه تابعم ﴿قطعه﴾ هرکه
نه بردین تست کالعدمش فرض کن * وآنکه زند با تو کم کم زکش
فرض کن * وآنکه درم دارد واز درم او بکس * می نرسد بهرهٔ بی درمش
فرض کن ﴿مثنوی﴾ تو که درجان ودلم جا می کنی * ای شوهر سنکه
بنم جان ودلمده محبتکله یر ایدرسن ﴿مثنوی﴾ زین قدر ازمن تبرا می
کنی * بو قدر سوز ایله بندن تبری ایدرسن نه دیه‌لم الدن نه کلور ﴿مثنوی﴾
تو تبرا کن که هستت دستکاه * سن تبری واستغنا ایله که سنك قدرتك واردر

یعنی هرنه قدر استغنا ایلسك ممکندر زیرا که بن سنك بند زنجیر محبتك اولیجق
تبری واستغنانك مقبولدر ﴿ مثنوی ﴾ ای تبرای تراجان عذرخواه *
ای محبوب ومعشوقم سنك تبری واستغناونازو رعنالغکه جان عاشق عذرخواهدر *
یعنی هر بارکه بکا تبری ایدوب افتراقه متعلق کلمات ایله ناز واستغنا
ایلیه سن بو بن عاشقك جانی عفو واحسانك رجا ایدر وناز واستغنایی کندی یه
سعادت بیلوب بز بو لطف وکرمه لایق دکل ایدك دشنام وجفا وناز
واستغنا دخی سنك التفات وکرمکدر دیو جبهه‌ٔ مسکنتی زمین اطاعته
قویوب صد هزار تضرع ونیاز ایله عذرخواهلق ایدر ﴿ خجندی ﴾
ما بسودای تودا من زجهان درچیدیم * محنت عشق تو بر راحت
جان بکزیدیم * پیش ازآن دم که نبود ازدل وازجان اثری * درمیان
دل وجان مهر تومی ورزیدیم * خلق درعشق تو بر وجه نصیحت
باما * هرچه کفتند شنیدیم ولی نشنیدیم * آه‌ای بنم جانله سودیکم
﴿ مثنوی ﴾ یادمی کن آن زمانی را که من * سابقده اولان اول برزمانی
ذکر ایله که ﴿ مثنوی ﴾ چون صنم بودم تو بودی چون شمن *
بن سکا صنم وسن بت پرست وشمن کبی ایدك معنای ظاهریسی مرأه رجله
ذکر زمان سابق ایدوب ای بنم زوجم سن خودبنی تازه لکمده الدیغك
وقت بن سنك جانکدن زیاده سوکلو یارك اولوب هرنه دیسم جمله سنه
بسر وچشم دیوب اصلا وقطعا مخالفت ایتمه‌مکده کویا که بن سکا بت وسن دخی
بکا انقیادده بت پرست کبی ایدك لکن شمدی بن سکا پرستش ایدوب هرنه
فرمان ایدرسك امریکه رامم ومعنای تأویلیسی نفس مؤنث جانبندن
عقل معاده اظهار انقیاد اولنوب ای عقل معاد سن معاش ایله مقید ایکن
بن سکا هرنه که ایما واشارت ایتسم فی الحال بلا توقف مرادم یرینه کتوروب
بر وجهله امرمه مخالفت ایتمز ایدك کویا که بن صنم سومنات وسن شمن
باطاعات ایدك (کما قیل النفس هی الصنم الاکبر) اما الحالة هذه (اسلم شیطانی
علی یدی) فخواسنجه سن بنی کندیکه تابع قیلوب سن آمر بن مأمور
وسن حاکم بن محکوم اولدم هرنه فرمان ایدرسك فرمان برم وهرنه مرتبه
جفا واستغنا ایلسك عذرخواهم دیوب بو یوزدن نفسك عقله تملقی ولاجرم
بونك تحتنده بر حیله‌ٔ غریبه سی واردر زیرا نفس مادامکه انقیاد واطاعت
دعواسنده اولدیجه مرتبه‌ٔ نفسدن خروج ایتمه مشدر * پس نفس اول

زمانده اصلاح اولور که هرکز کندیده وجوددن اثر ما قالمیوب عین روح
وذات عقل کل اوله وسن بن قیدندن خلاص اوله * ایمدی عاقله لازمدر که
نفسنك بو وجهله اولان حیله وخدعه سندن دخی غافل اولمیوب دوربین
اوله وصورت صلاحده کندی یی فریفته ایده جکن اذعان قیله الحاصل زن
اعرابی شوهرینی صید ایچون تملقی زیاده ایدوب ایتدیکه ای شوهر
﴿ مثنوی ﴾ بنده بر وفق تو دل افروختست * بنده‌ٔ افکنده سنك
وفق مرامك اوزره دل افروخته در ﴿ مثنوی ﴾ هرچه کویی پخت
کوید سوخته ست * هرنه یی که پشدیمی ویشوردیه سن چاکر دل
افروخته سوخته در دیر یعنی خدمتکده بر مرتبه اهتمام اوزره یمکه برکارك
کوریلسن فرمان ایلسك دخی اولمدیمی ویاخود اولدیمی ملاحظه سنده
ایکن اول کار انجامه ایروب حاضر ومهیا اولور وفرمانك هرنه ایسه
یرینه کلور وبالجمله ﴿ مثنوی ﴾ من سپاناخ توام هرچم پزی * بن سنك
سپاناخکم یعنی حوایج طعامك کبی یم بنی هرنه ایله طبخ ایلسك قابلیتم واردر
﴿ مثنوی ﴾ یا ترش با یا که شیرین می سزی * با کشی شور باویا که
طاتلی شوربا جمله سنه قابلم هرنه یه لایق کورسك مطیع وحکم وحکومته
واطعمه‌ٔ نفیسه یه سن لایق وسزاسن ﴿ خجندی ﴾ نیست ازسوز توجارا
نه کزیر ونه کریز * سرنه دارد زسر خنجر وتیغ تو ستیز * آرزومی برم
آن سوز زهی آتش شوق * خاطرم می کشدان تیغ زهی خاطر تیز * خلق
کویند کریز ازستم زلف ورخش * روز روشن بچنین بندچه امکان کریز
* پس ای رجل مکرم حالا سکا عذرخواهلغه کلدم واکسکلکم بیلدم زیرا
﴿ مثنوی ﴾ کفر کفتم نك بایمان آمدم * اول معارضه حیننده تهورمدن
کفر سویلمشم وبیلرلکله طریق حقدن عدول ایتمشم ایشته شمدی ایمانه کلدم
﴿ مثنوی ﴾ پیش حکمت ازسر جان آمدم * سنك حکمك اوکنه سرجاندن کلدم
یعنی اطاعت امر ایتمکه جان ودلدن کلدم بنم کستاخلغمه نظر ایتمیوب دامن
عفو ایله ستر ایله که ﴿ مثنوی ﴾ خوی شاهانه‌ٔ ترا نشناختیم * سنك خوی
شاهانه وخلق پادشاهانکی آکلامشم ﴿ مثنوی ﴾ پیش تو کستاخ خردر
تاختیم * سنك حضورکه کستاخانه خر سوردم یعنی رعایت ادب ایتمیوب
بعض کلماته جرأت ایتمکله کستاخلق ایلدم اما بحمدالله تعالی ﴿ مثنوی ﴾
چون زعفو تو چراغی ساختم * چونکه سنك عفو وکرمکدن بر چراغ دوزدم

مثنوی * توبه کردم اعتراض انداختم * جمله خطا و زلتمه توبه
ایلدم واعتراضی بیانه آتدم یعنی ترك اعتراض ایلدم * مثنوی * من نهم
پیش توشمشیر و کفن * بن سنك حضور که شمشیر و کفن قودم * مثنوی
می کشم پیش تو کردن را بزن * سنك پیشکه کردان چکرم بوینمی اور
یعنی ایشته بوینم ایشته قلیجك بنم سکا اصلا مخالفتم یوقدر * بیت *
یارسر میخواهد ازمن خواهمش کردن نهاد * پیش اوسرچیست بایددیدهٔ
روشن نهاد * آه ای جان ایچنده جانم ومحبوب جاودانم * مثنوی *
ازفراق تلخ می کویی سخن * فراق تلخدن سوز سویلرسن ای بنم جانله
سودیکم لطف واحسان قیل * مثنوی * هرچه خواهی کن ولیکن
این مکن * هرنه دیلرسك ایله ولکن بونی ایلمه یعنی هجر وفراقه متعلق
سوز سویلیوب چکرم داغلمه * مثنوی * درتو ازمن عذر خواهی
هست سر * ای مرد دلبرسنك وجودكده بندن اوتوری عذر دیلیجی
برسر خفی واردر * مثنوی * بانو بی من اوشفیعی مستمر * اول سر
مخفی مستمرا سکا بنسز شفیع ومعذرت خواه‌در * پس سنسز بکاسنی شفاعت
ایلیان رازنهان نه‌مقوله سر پنهاندر دیرایسك * مثنوی * عذرخواهم
دردرونت خلق تست * بنم شفیع وعذر خواهم سنك درونکده مرکوز
اولان خلق وشیم ولطف وکرمدر * مثنوی * زاعتماد اودل من جرم
جست * بنم کوکلم انك اعتمادندن جرم دیلدی یعنی سنك حسن خلق
وعفو واحسانکه اعتماد ایتکله قلبم جرم وخطا واوزار و زلاته جرأت
ایلدی * پس * بیت * ساقیا می ده که رند یهای حافظ فهم کرد *
آصف صاحب قران جرم بخش وعیب پوش * وفقنجه * مثنوی *
رحم کن پنهان زخود ای خشمکین * ای بکا جرم وخطا ایچون غضبناك
اولان حلیم وکریم برموجب (والكاظمين الغيظ والعافين عن الناس)
کندی درونکده پنهان اولان خلق عظیم مقتضاسنجه بکا نهانیجه رحم
وشفقت ایله * مثنوی * ای که حلقت به زصد من انکبین * ای خلوق
وجوادسنك حسن خلقك یوز بطمان عسل مصفا وسکر مکرردن شیرینتر
وخوبتر درکرچه بو وجهله اولان تضرع ونیاز زن اعرابیدن زوجنه
واقع اولمشدر ولکن حقیقتده عبد مجرمدن درکاه قاضی الحاجاته بو وجهله
مناجات اولنمه غیچون زمرهٔ تائبینه تعلیمدر * سبحه * ای در رحمت تو برهمه

باز * غرقهٔ نعمت توشیب وفراز * عشقبازان بتمنای تو بند * زهدور زآن
بخیالت خرسند * کرنه بابت زتو باشد نامی * کس سوی بتکده ننهد کامی *
کرنه بویی زتو آید بدماغ * کس نبوید کل خوشبوی بباغ * داغ تو باغ دل
جامی بس * باشد ازباغ تو بوییش هوس * بویی ازباغ خودش روزی کن *
لذت داغ خودش روزی کن * ته ازدام هواهابندش * بکسل ازهرهوسی
پیوندش * بردلش نقش غم خویش نکار * خاطرش بسته بهرنقش مدار *
بخیهٔ فقرزنش برژنده * سازش ازذوق فنادل زنده * تاچو برسر زند از ژندهٔ
فقر * مردهٔ خود بود وزندهٔ فقر * آه کیم مناجات سنان پاشاده نه لطیف
دینمشدر که * الهی بزم سکانه زارمز اوله * الهی بزم سنکله نه بازارمز اوله * الهی
ضعیفلری رد ایتمك کریمك نشانی دکل * الهی افتاده لری یره صالمق رحیملق
نشانی دکل * الهی سنك ذاتك رحماندر بزم فعلمز عصیاندر * الهی سنك آدك محسن
وجواددر بزم ایسه ایشمز جهل وعناددر سن آدیکه لایق ایت بزم حالمزه کوره
ایتمه سن ذاتکه مناسبن ایله بزم فعلمزه کوره ایلمه * الهی اکر تائب کناهسز
اولمق کرکسه دکمه کس تائب بولنمز واکر توبه ده پشیمانلق یترسه دکمه یرده
عاصی کورنمز نه مرد پهلوان اولور که هیچ نفسی هواسنه اویمزونه صاحب
طغیان اولور که صکره تمام پشیمان ییمزبلی پشیمانلق قوری زباندن کرکمز
وندامت همان لساندن کرکمز بردخی ایتمه مکه عزیمت کرك وبالکلیه وازکلمکه
همت کرك آه بوکونکی نیك وبده نه اعتبار نظر عاقبت کاره‌در * الهی بیزارم
اول طاعتدن که عجب وریا کتوره راضیم اول معصیتدن که زاری وبکا
کتوره نیلسونلر اول نمازیکه نیازی یوق نیه یاراول درون که رازی یوق
* نظم * توبه اولدرسن پشیمان اوله سن * حق بیلوب نو مسلمان اوله سن *
دیده کریان ودرون آتش اوله * جان ودل اول آتش ایله خوش اوله *
بندهٔ حق اوله وغیری قویه * نفسنی ترك ایدوبن حقه اویه * دردین اکدنجه
یوره کن طاغلیه * عمری ضایع کچدیکنه اغلیه * بن بکا نتدم دیو حسرت
چکه * نولیسر حالم دیو غیرت چکه * کیجه کوندز طورمیوبن یلواره *
بن کنه کارم بکا رحم ایت دیه * هر کشینك توبه سی بردرلو اولور *
هرمقامك صورتی بریوزلو اولور * آدم اولور توبه اکابر کمال * آدم اولور
توبه ده قالمق وبال * که کناهه اغلمق قربت ویرر * که کناهی اکماسی
وحشت ویرر * حضرت حق پرعطا درپرکرم * عاشقید رهم وجود وهم

عدم * كفر وايمان عاشق اول كبريا * مس ونقره بنده واول كيميا * محصل
كلام زن اعرابى شوهرينه ايلديكى مخالفتدن صد هزار ندم و پشيمانى كوستروب
﴿ مثنوى ﴾ زن نسق مى كفت بالطف وكشاد * لطف وكشاد ايله اربنه
بو اسلوب ونسقدن سويلدى ﴿ مثنوى ﴾ در ميانه كريهٔ بروى فتاد * واثناى
كلامده زن اعرابى يه كريه وزارى واقع اولدى * پس ﴿ مثنوى ﴾
كريه چون ازحد كذشت وهوى هاى * چونكه كريه وافغان وهاى هوى
حددن تجاوز ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ زوكه بى كريه بد اوخود دلرباى *
معهذا زن خود اغلامدين دلربا ايدى على الخصوص چونكه وجه مشروح
اوزره آه وانين وزارى وحنين ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ شد ازان باران يكى
برقى بديد * اول كوزدن تقاطر ايدن باران اشكده بر برق لمعان ايلدى
﴿ مثنوى ﴾ زد شرارى بر دل مرد وحيد * كنج قناعت وزاويهٔ رياضتده
فرد وحيد اولان مرد اعرابينك قلبنه اول برق لامعه بر شراره اوردى
يعنى ﴿ بيت ﴾ نكار من چودر آيد بخندهٔ نمكين * نمك زياده كند
بر جراحت ريشان * وفقنجه كريهٔ زندن مرد تازينك درونى ياندى
طوتشدى وشفقت ومحبت ومرحمت ورقت علولرى دماغه پيوسته اولدى
وقلبنه كمال مرتبه تأثر وانفعال كلدى نيجه منفعل اولمسونكه ﴿ مثنوى ﴾
آنكه بندهٔ روى خويش بود مرد * اول زن دلرباكه مرد عربى انك روى
خوبنك بندهٔ افكندهسى ايدى ﴿ مثنوى ﴾ چون بود چون بندكى
آغاز كرد * پس قيد بند زلف نكار واسير محبت روى خوب دلدار اولان
مرد نزار نيجه اولسون چونكه محبوبهسى اكا بندهلكه آغاز ايلدى ومسكنت
كوستروب بن سنك عبد مملوككم ديدى حقا بو مقوله ناز ونياز محلنده عاشقك
جان وباشى محبت جانانه يه فدا اولور ﴿ مثنوى ﴾ آنكه ازكبرش دلت
لرزان بود * الحق اول كمسنه كه سنك كوكلك انك كبر وناز ندن لرزان
اولور كن ﴿ مثنوى ﴾ چون شوى چون پيش تو كريان شود * نيجه اولمق
كركسن كه چونكه اول ناز وكبر صاحبى اولان محبوب رعناسنك او ككده
نالان وكريان اوله وبن سنكم ديو تواضع ومسكنت كوستره ودخى ﴿ مثنوى ﴾
آنكه از نازش دل وجان خون بود * اول محبوب رعنا كيم انك ناز وشيوهسندن
دل وجان عاشق خون اوله بويله ايكن ﴿ مثنوى ﴾ چونكه آيد در نياز
او چون بود * چونكه اول معشوق عاشقنه نيازه كله عاشق نيجه اولور

لاجرم ميت اولور ﴿ نسيمى ﴾ كل اى دلبر كه قان اولدى كوكل عشقك
جفاسندن * كرم قيل وصلله قورتر بنى هجرك بلاسندن * تعالى الله نه صورتسن
بو حسنيله بو لطفيله * كه ديدارك نيجه كورسم كوزم دويمز لقاسندن *
بنى عشق اودينه آتن كوكلدر اى نكارا اما * ياتر بغرم آقر ياشم كوزيمك
ماجراسندن * بو كوكلم دردنه يارب نه درمان ايليم چونكم * قتى حيران
اولور هردم طبيب انك دواسندن * جفادن هرنه كيم كوكلك رضاسيدر بكا
ايله * كه عاشق جورله دونمز دل آرامك جفاسندن * على الخصوص ﴿ مثنوى ﴾
آنكه در جور وجفااش دام ماست * اول محبوب كه انك جور وجفاسندن بزه
دام واردر ﴿ مثنوى ﴾ عذر ما چه بود چو او در عذر خاست * بزم
عذرمز نه اولور چونكه محبوب كنديسى عذره قالقدى ﴿ حيرتى ﴾
بنه اى ليلى خرام بنى مجنون ايتدك * باشدن تازه لدك دردمى مغبون
ايتدك * اى يوزى آيت حق بنه نه افسون اوقودك * آن واحدده
الف قامتمى نون ايتدك * بر الف چكمشيدم يانه برداغ اوردك * بنه دل دردينى
جانه برابكن اون ايتدك * چنك عشقيكه دوشن جانى خلاص ايليمز *
نه ايكى كنديكه قان ايتمكى قانون ايتدك * ايمدى غالبا طبيعت نسوانه
ميل ايتمكله لاجرم بر سوزينه اعتبار اولنمسه برينه اعتبار اولنور
واعتبار اولنمسه وجه مشروح اوزره اشك فراوان دوكوب بالآخره
مرحمة وشفقة كنديه ميل ايتديرر اكا بناء كه ﴿ مثنوى ﴾ زين للناس
حق آراستست * زين للناس آيت كريمه سنده اولان زين كلمه سنك فاعلى
الله در زيرا جميع افعال ودواعينك خالقى حق اولمغله حب نسايى دخى قلوب
رجالده حق سبحانه وتعالى تزيين وآراسته قيلمشدر * پس ﴿ مثنوى ﴾
زانكه حق آراسته چون داند جست * حق آراسته ايلديكى شيدن نيجه
خلاص اوله بيلورلر زيرا بر شيئك كه مزينى حق جل وعلا اولوب ابتلاء وامتحانا
انسان ايچون تزيين وآراسته ايليه اول مكر الهيدن هيچ احد كنديلكيله خلاص
اولمق ميسر دكلدر مكر كه هدايت حق توفيق بيوريه ﴿ نظم ﴾ صوچ
بزمدر يوقدر بزده طلب * حق يولنده چكمز قيلجه تعب * دردمز يوق
كيم بزه درمان اوله * جان كركدر كيم اكا جانان اوله * ايسمك بويله دكلدر
بيلورز * حق يولنده بز تكاسل قيلورز * ليك بيزى بنه اولدر بويله ايدن * اولدرر
بيل ايستنده ايستدن * اول عنايت ايتمينجه اولمز اول * بى هدايت كيمسه بولمز

هیچ یول * یاورالم که بزی طالب ایده * جان ودلدن حضرته راغب ایده *
حب شهواتی قویوب ترك ایده وز * عشق مولایه کوکل برکیده وز * تامیسر
قیله شاید اول خدا * بیزه خاکپای پیررهنما * هرکیمه کاندن هدایت
ایریشور * هرطرفدن پیررهبر یتیشور * بوبیت شریفده اولان آیت کریمه

مطلب تفسیر زین للناس حب الشهوات

سورهٔ آل عمرانك اوائلنده در قال تبارك وتعالی (زین للناس حب الشهوات
من النساء والبنین والقناطیر المقنطرة من الذهب والفضة والخیل المسومة
والانعام والحرث ذلك متاع الحیوة الدنیا والله عنده حسن المأب) بوآیت
کریمه خاصة وفد نجران شاننده نزول ایدوب وحکمی عامة کفره یه وحب
مشتهیاتده منهمکین اولان فجره یه شاملدر وقصهٔ وفد نجران بودر که انلر

مطلب قصهٔ وفد نجران

حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلمك واصحاب صفا انتسابك خصوصا
جهار یار کزینك اوصاف حمیده لرین تورات وانجیلده تلاوت ایدوب خاتم
النبیین اول سید المرسلین اولدیغن عینا ویقینا کالشمس فی وسط النهار عارف
اولوب بوجه ماحقیقتده شك وکمانلری یوغیکن لحب الجاه والریاسة ولاجل
الدنیا والثروة والنخوة حقی ستر ایدوب کفرا وعنادا انواع کلمات کاذبه ایله
دلائل باطله اتیان ایدوب محاجه ایتدیلر ومزخرفات دنیویه ایله مفاخرت
کوستردیلر * پس حق سبحانه وتعالی دخی بوآیت کریمه یی انزال ووحی
ایدوب اشیاء مذکوره متاع قلیل دنیا وزینت دارفنا اولدیغن بیان ومؤمنین
اصدقایه آخرت سعادت عظمی وخیر وابقی اولدیغن عیان ایلدی (وقیل
روینا (ان حارثة بن علقمة النصرانی اعترف لاخیه بانه یعرف صدق محمد
الا انه یمنعه من اتباعه حب المال والجاه) و روینا ایضا انه علیه السلام (لما دعا
الیهود الی الاسلام بعد غزوة بدر اظهروا من انفسهم القوة والشدة والاستظهار
بالعدة والعدة فبین الله تعالی ان هذه الاشیاء متاع الدنیا و زینتها فانیة زائلة
والآخرة خیر وابقی) * پس بو طائفهٔ سفلیه اشغال دنیویه وحب شهواتده
منهمکین اولدقلرینی ایماء حضرت حق بیورر که (زین للناس حب الشهوات)
یعنی مشتهیات نفسانیه ومستلذات جسمانیه عامهٔ ناس ایچون تزیین اولندی
ومزین الله در زیرا خالق افعال وموجد دواعئ اعمال اول قادر لایزال
وصانع بی مثالدر واجناس حب شهوات معدوده یی طباع بشرده ترکیب
ایدن اول مبدع متعالدر وبعض مفسرین دخی فاعل تزیین ابلیسدر
زیرا شیطان اصل زیندر دیمشلر وبونده نیجه بحث وجدل قیلمشلر (وقال

النیسابوری والمزین هو الله تعالی اما عند الاشاعرة فلانه خالق الافعال کلها
ولو کان المزین هو الشیطان فمن الذی زین الکفر والبدعة للشیطان واما عند
جمهور المعتزلة فلحکمة الابتلاء کقوله تعالی (انا جعلنا ما علی الارض زینة
لها لنبلوهم ایهم احسن عملا) ومشتهیات یرینه مبالغة شهوات تعبیر
اولندی مثلا رجل عدل کبیدر (من النساء) من بیانیه ومتعلقیله شهواتدن
حال اولوب حال کون الشهوات من النساء والبنین تقدیرنده اولور وفی کشف
الاسرار وقوله حب الشهوات من النساء ومابعده ولم یقل حب النساء یدل
علی ان حب ذلك غیر ممنوع لقوله تعالی (وجعل بینکم مودة ورحمة)
بل الممنوع حب الشهوات من ذلك فلما ذکر الشهوات جعل من للجنس
لا للتبعیض لقوله والبنین اذ لا یتبعض (والبنین) ای حال کونهما من الاولاد
* پس بنیندن مراد باعتبار الاصل اولاد ذکور اوله ویاخود علی التغلیب
اولاد اناث دخی مراد اولنه وشهواتی تفصیلده نسا ایله بدأ بیورلدی
زیرا طائفهٔ زنان حبائل شیطاندر وفتنهٔ نسا جمله دن اشددر کما روی عن النبی
صلی الله علیه وسلم (ما ترکت علی امتی اشد من فتنة النساء) وفی روایة اخری (ما ترکت
بعدی فتنة اضر علی الرجال من النساء) وقال (ما رأیت اسلب للب الرجل الحازم منکن
یا معاشر النساء) ویقال فیهن فتنتان قطع الرحم وجمع المال من الحلال والحرام
وفی البنین فتنة واحدة وهی جمع المال وبنین نسانك فروع وثمراتندن اولمغله نسانك
عقبنده ذکر اولندی وبنینه ونسایه واقع اولان محبت مشتهیات نفسانیه دن
اعتبار اولندی زیرا سالك حب شهواتك سببیله مرتکب انواع معاصی اولور
وصراط مستقیمدن خروج وراه سقیمه ولوج ایدر کما قیل * شعر * وانما
اولادنا بیننا * اکبادنا تمشی علی الارض * لو هبت الریح علی بعضهم *
لامتنعت عینی من الغمض * زیرا عقل دلالت ایدر که هر شئ که لذیذ
ویاخود نافع اوله اول محبوب الذاتدر منافع ایسه ایکی قسمدر (بری
جسمانی (وبری روحانیدر * پس منافع جسمانیه فی اول الامر هر احد ایچون
حاصلدر وتحصیل منافع روحانیه ایسه علی سبیل الندره آحادده بولنور اکثرده
بولنمز زیرا نفسك لذات جسمانیه یه اولان انجذابی ملکهٔ مستقره کبی
اولوب ولذات روحانیه یه اولان انجذابی ادنی سبب ایله زائله اولان حالت طاریه
کبیدر * پس لاجرم خلق عالم اوزرینه لذات جسمانیه یه اولان میل شدید
غالب اولدی فلهذا حق سبحانه وتعالی بو حکمی ناسك عمومنه تعمیم بیوردی

(والقناطير المقنطرة) قناطير جمع قنطاردر وقنطر على وزن فنعال وياخود بروزن فعلال در وعلى وزن فنعال اولور ايسه قطر يقطردن اولوب نون زائد اولور كما قيل وبه جزم ابن دريد ومقنطرة قناطيردن مأخوذدر (قال المرزوقى من شان العرب ان يشتقوا من لفظ الشئ الذى يريدون المبالغة فى وصفه مايتبعونه تأكيدا وتنبيها على تناهيه من ذلك ظل ظليل وداهية دهياء وبدر مبدرة وغربله وزلزله دخى قنطره مثللودر (قيل سميت قنطرة لميلها وفى القنطار ثقل يميل الميزان اوالقبان ويقال قنطرت الشئ اذا احكمته واحصنته) وبالجمله مقنطرة على وجه التأكيد قناطير ديمكدر كما قيل الوف الوف وهى الالاف المؤلفة واختلف فى القنطار واخرج ابن ابى حاتم وابن مردويه بسند صحيح عن انس قال (سئل رسول الله صلى الله عليه وسلم عن قول الله تعالى والقناطير المقنطرة قال القنطار مائة الف دينار) وعن سعيد الخدرى (القنطار ملئ مسك ثور ذهبا) مسك فتح ميم وسكون سينله جلد بقردر وسدى قنطار درت بيك مثقال مسكوك ومنقوش اولان سيم وزر دركه التون واقچه اوله ديمشلر وربيع بن انس المال الكثير بعضه على بعض ديو تفسير ايتمشلر وابن عباس ايله ضحاك بيك ايكيوز مثقال وبر روايتده اون ايكى بيك درهم وياخود بيك دينار دركه ديت ايچون نصاب كامل اوله ديو بيورمشلر رضى الله عنهم اجمعين* حاصل كلام ومآل مرام بودركه تزيين اولنان حب شهواتك بريسى دخى يوك يوك مدفون ومكنوز اولان اموال كثيره وكيسه كيسه هميانچه لر طلوسى سكۀ حسنه وغروش واقچه در وذهبك بقاسى اولميوب زمان قليلده هر بر التون صد هزار الدن كچوب سريع الذهاب اولمغله ذهب تسميه اولندى كذلك فضه دخى بى ثبات اولوب آنا فآنا متفضض ومتفرق اولمغله فضه تسميه اولندى وترتيبده ذكر اموال ذكر نسا وبنين دن تأخير قيلندى زيرا انسانك نسا وبنينه اولان محبتى مالنه اولان حبندن زياده در ومالده دخى فتنۀ عظيمه واردر زيرا مال جمع اولوب كثير وفراوان اولنجيه دكين تحصيل مال ايدن انواع خطرات واصناف مكروهاتى ارتكاب ايدر (والخيل المسومة) وتزيين اولنان حب شهواتك بريسى دخى خيل مسومه ومرعيه وتام الخلقه اولان فرسلردر وخيل قوم ايله نسا كبى مفرد اللفظ ومجموع المعنى اولوب لفظنك واحدى يوقدر وفرس واحديدر مسومه دخى باب تفعيلدن اسم مفعول وسمه دن مأخوذدركه علامت

معناسنده در كما قال الحسن وابو عبيدة المسومة هى المعلمة من السيما والسيما العلامة وقيل الكى وقال سعد الدين وهى تام الخلقة وياخود سائمه دن مأخوذ اولوب مرعيه معناسنه اوله كما قيل اسام الدابة وسومها اى ارسلها الى الرعى (والانعام) وشهواتك بريسى دخى ابل وبقر واغنامدر انعام دخى جمع نعم اولوب لفظنك واحدى يوقدر وفارابى قانون الادبده ديمشكه والنعم واحد الانعام واكثر مايقع هذا الاسم على الابل وفى القاموس النعم وقد يسكن عينه الابل والشاة جمعه انعام وجمع جمعه اناعيم وبعض لغوى دخى ديرلركه نعم خاصة ابل ايچون موضوعدر ولكن انعام دينلسه بقر وغنم دخى داخل اولور وافراد اولنسه نه نعم ونه انعام دينلور (والحرث) وشهواتدن بريسى دخى حرث وزرعدر وحرث ايله زرعك فرقى بودركه حرث كشت زار وبتمش اكنه ديرلر وزرع بجلمش اكنه ديرلر وفى القاموس حرث تهيئة حراث وزرع طرح بذر (ذلك متاع الحيوة الدنيا) بومذكوراتك جمله سى متاع حيوة دنياى فانيه اولوب قليل الانتفاع وسريع الزوالدر (والله عنده حسن المآب) وحسن مآب ومرجع مستطاب اول لايزال ولايموت اولان حى بى زوال ولايفوتك عندنده در وعباد مؤمنين ترك حب شهوات ايله نائل درجۀ حسن مآب اولورلر وبو آيت كريمه نك تفسيرنده فاضل وعلامه كمال پاشا زاده مرحوم قاضى يه اعتراض ايتمشدر فقال البيضاوى فى تفسيره (والمزين هو الله لانه الخالق للافعال والدواعى ولعله زينه ابتلاء اولانه وسيلة الى السعادة الاخروية على وجه يرتضيه الله ولانه من اسباب التعيش وبقاء النوع وقيل الشيطان فان الآية فى معرض الذم وفرق الجبائى بين المباح والمحرم) كمال پاشازاده دخى (والمزين فى الحقيقة هو الشيطان لان التزيين صفة تقوم به) ديو تفسير ايتدكدن صكره قاضى يه اعتراض ايدوب بيوررلركه (فمن قال المزين هو الله لانه الخالق للافعال والدواعى فقد اخطأ فى المدعى وما اصاب فى الدليل وانما سلط الله على ماذكر لانه من اسباب التعيش وبقاء النوع) انتهى كلامه يعنى احمد بن كمال ديركه حقيقتده مزين شيطاندر زيرا تزيين بر صفتدركه مزين ايله قائمدر * پس شول منكه (المزين هو الله) ديمشدر تحقيق بودركه مدعاده خطا ايدوب دليلده اصابت ايتمه مشدر ومشتهيات مزبوره اسباب تعيش وبقاء نوعدن اولمغله حضرت حق شيطانى شهوات مزبوره نك تزيينه مسلط قيلدى ورسالۀ فرائدده كندى مدعاسنده اصابت

ایلدیکین قول تفتازانی ایله تبیان ووجه خطا وعدم اصابت فی الدلیل
نه ایدیکین بیان ایدوب بو وجهله بسط مرام ایتمشلر که (قال الفاضل
التفتازانی فی شرح الکشاف الفعل یسند حقیقة الی من قام به لا الی
من خلقه واوجده والله سبحانه وتعالی عندنا خالق الافعال لا الحالة
والکافر والجالس انما یصح لمن قام به الکفر والجلوس لا لمن خلقهما
کالاسود والابیض لما قام به السواد والبیاض وان یخلق الله تعالی فقراءة زین
یعنی فی قوله تعالی (زین للذین کفروا الحیوة الدنیا) علی البناء للفاعل علی
الاسناد المجازی اما عدم اصابته فی المدعی فلما عرفت ان الفاعل الحقیقی لصفة
ماتقوم به تلک الصفة فان الفاعل الحقیقی للکتابة هو الکاتب لا خالق الکتابة ثم
انه لم یصب فی اطلاق المزین علی الله تعالی لعدم ورود الاذن به واما عدم اصابته
فی الدلیل فلان مبناه علی عدم الفرق بین مصطلح اهل النحو ومصطلح اهل
الکلام فی الفاعل علی مانبه علیه بقوله حیث لم یفرق بین الفاعل النحوی
الذی کلامنا فیه والفاعل الکلامی الذی بمعزل عن هذه المقام کما لا یخفی علی
ذوی الافهام والله العلام * یعنی والمزین فی الحقیقة هو الشیطان دیو اولان
مدعامزده اصابت ایتدیکمزه دلیلمز بودر که سعدالدین تفتازانی کشافه اولان
حاشیه سنده دیمشکه حقیقة فعل شول کمسنه یه اسناد اولنور که فعل
مزبور اول کمسنه ایله قائم اوله یوخسه فعل مذکور اول فعلک موجد
وخالقنه اسناد اولنمز وبزم مذهبمزده حضرت حق خالق افعالدر خالق
حالت دکلدر وکافر وجالس اطلاقی دخی صحیح اولمز الا کفر وجلوس انکله
قائم اولان شخصه اطلاق اولنور یوخسه خالقنه اطلاق اولنمز مثلا اسود
وابیض سواد وبیاض انکله قائم اولان شخصه اطلاق اولنور مع هذا سواد
وبیاضک خالقی الله در و(زین للذین کفروا الحیوة الدنیا) آیت کریمه سی بناء
معلوم اوزره قراءت اولنور ولکن حقه مزین نسبتی مجاز اولور حقیقت
اولمز * پس قاضی مدعاسنده اصابت ایتدیکنک وجهی بودر که فاعل حقیقینک
فعلی برصفتدر که صفت مذکوره فاعلی ایله قائمه اولور مثلا کتابتک فاعل
حقیقیسی اولان کاتبدر نه آنکه کاتب خالق کتابت اوله وبروجه دخی بودر که
حق سبحانه وتعالی یه مزین اطلاق اولنمغه اذن وارد اولمه مشدر یعنی اسماء
الهیه توقیفیه اولدیغنه بناء حقه مزین اطلاقی جائز اولمز خصوصا
مذهب اشاعره ده اصلا تجویز اولنمه مشدر قاضی خودا شاعره دندر

* پس مدعاسنده اصابت ایتمامشدر ودلیلده اولان عدم اصابتنک دخی
وجهی بودر که قاضینک مبنای دلیلی انک اوزرینه درکه نحویون ایله
کلامیون بیننده مصطلح اولان فاعلی فرق ایتمامش اوله بزم کلاممز ایسه اهل
نحوک اصطلاحنده اعتبار اولنان فاعل اولوب فاعل کلامی بو مقامدن بعیددر
یعنی بزم کلاممز اصطلاح نحویده فاعل اولان شول اسمدر که فعل یا شبه
فعل اکا مسند اوله فاعلدن اول فعل کرک صادر اولسون کرک اولمسون * پس
علم شریفه خفی اولمیه که اکرچه کمال پاشازاده مرحومک بو وجهله اولان
اعتراضی من وجه وارد ملاحظه اولنور ولکن (والمزین هو الله) دیو تفسیر
ایدنلرده بیضاوی تفرد ایتمیوب بلکه جمهور مفسرین (والمزین هو الله) قولنی
تقدیم ایتمشلردر باخصوص والمزین هو الشیطان دیو زمخشری تقدیم ومذهبی
بونکله تقویت ایده جک ایکن اول دخی (المزین هو الله) قولنی تقدیم ایدوب
وقیل الشیطان دیو مزین شیطان اولدیغن صیغهٔ تمریض ایله ایراد ایتمشدر
وتقدیمده اولان اتفاقه سبب بودر که قول اولی تقدیم مفسرینک رأی
ومدعالری اولمیوب بلکه بو آیت کریمه ده روایت صحیحه ایله وارد اولان
حدیث شریفی نقلدر (کما قال السیوطی فی حاشیته علی القاضی قوله والمزین
هو الله اخرجه ابن ابی حاتم عن عبد الله بن عمر بن الخطاب رضی الله عنه)
بو تقدیرجه ابن کمال پاشانک مدعاده اصابت اولنمیوب خطا در دیوایتدیکی
اعتراض قاضی یه ویاخود مفسرینه اولمیوب بلکه حضرت عمردن روایت
اولنان خبره وارد اولور حضرتدن مروی اولان اخبار صحیحه ایسه من کل
الوجوه تطرقات اعتراضاتدن مصون اولمغله بیضاوی علیه الرحمه ذکر
اولنان سؤالی دفع ایچون خبر مزبوری احسن وجهله تأویل ایدوب (لانه
الخالق للافعال والدواعی) بیوردیغندن مرادی معنای مزین تزیین مع الله
قائم اولمق معناسنه اولمیوب بلکه فعل تزیینک خالق ومقدری الله در دیمک
اولدیغن اعلام ایتدکدنصکره حب شهواتک زینتی بو وجهله مذمومه
ومستقبحه ایکن فعل تزیینی خلقده حکمت نه در دیو واقع اولان سؤال مقدره
دخی بطریق الجواب دیرلر که (لعله زینه ابتلاء اولانه وسیلة الی السعادة
الاخرویة) الخ فاذا کان کذلک ارباب فطنته خفی قالمز که مرحوم کمال پاشا زاده
(والمزین هو الله) قولی عبدالله بن عمر رضی الله عنهدن مروی اولدیغندن
غفلت ایتمشدر * پس وجه مشروح اوزره مصطلح نحوی ایله مصطلح

كلامى اولان فاعل بيننى بيضاوى فرق ايتامك لازم كلمز باخصوص شان بيضاوى بومقوله اسناددن عاليدر وعلى الخصوص مجاهد رضى الله عنه (زين للناس) قول كريمنى بناء فاعل اوزرينه قراءت ايدوب فاعل زين الله اولديغن قراءت مجاهد تأييد ايدر زيرا ماقبلنده اولان آيتده (والله يؤيد بنصره من يشاء) واقع اولوب كلمهٔ جلاله مظهر وفعل زينده مضمر قيلنمشدر اماعند البعض بودخى جائزدر كه بناء معلوم اوزره اولان قراءتده دخى فاعل زين شيطان اوله زيرا شيطان اصل زينت زينت دخى شيطانله قائمه صفت اولديغنه بناء زين قرينه سيله فاعل ترك اولنمشدر و بودخى معلوم اوله كه مزين شيطاندر ديو تفسير ايدنلرك اولكيسى حسن در (كماقيل قال الحسن والله مازينها الا الشيطان والله تعالى قد ذم الدنيا و حبها فى القرآن فى كثير من المواضع فانى يستقيم اضافة التزيين اليه و بعيد ان يزين شيئا ثم يذمه و يستقبحه) اما طرف اشاعره دن بوكا جواب و يريلوب بووجهله حل اشكال ايتمشلركه اكرچه حق سبحانه وتعالى اشياء مزبوره يى تزيين وقلوبده اكا ميل ومحبتى خلق وتقدير بيورمشدر ولكن طرف حقدن واقع اولان تزيينده ايكى وجه اعتبار اولنور وجه اول تزيين فى الطباعدركه طبيعتك ميل ورغبتيدر زيرا برشى فى نفسه حسن دخى اولمسه طبيعت التذاذ واشتها ايلديكى شيئه رغبت ايدرميلان ورغبت ايسه مخلوق حقدر كقوله تعالى (كذلك زينا لكل امة عملهم) ووجه ثانى تزيين فى العقولدر وزينت مزبوره خلق حسن و رغبت عقلدر * پس مادامكه برشيئك عاقبتى محمود وفى ذاته حسن اولميه اول شى عند العقول مزين اولمز كما قال تعالى (ولكن الله حبب اليكم الايمان وزينه فى قلوبكم) و كذلك تكريهده دخى وجهين اعتبار اولنور وجه اول تكريه فى الطباعدركه طبيعت اول شيدن نفرت ايدر وذكر اولنان نفرت وكراهتك خالق وموجدى الله در وجه ثانى تكريه فى العقولدر كه طبيعت اكاميل دخى ايدرسه عقل اندن متنفر اولور كما قال تعالى (وكره اليكم الكفر والفسوق والعصيان) زيرا حق جل وعلا فضل كامل ولطف شاملى ايله طبيعت ميل ورغبت ايتديكى شيدن عقلى زجر ومنع ايدوب ونفرت ايده جك شيلرى عقله بيلديروب طرف حقه داعى ومرغب وطرف باطله ميلدن زاجر ومانع قيلدى * پس مقتضاى طبيعت بودركه كنديه الذواشهى واخف واهون اولان اشيايه دائما ميل ورغبت ومخالف

طبع اولاندن نفرت ايدر مقتضاى عقل ايسه بودركه فى نفسه قبيح اولاندن نفرت وفى الحقيقه مليح اولانه رغبت ايدر وعلى ذلك يخرج قول النبى صلى الله عليه وسلم (حفت الجنة بالمكاره والنار بالشهوات) ومكاره مزبوره عقلك كراهت وشهوتى اوزرينه اولميوب بلكه طبعك كراهت وشهوتى اوزرينه در مثلا (كتب عليكم القتال وهو كره لكم) قول كريمى كراهت اختيار اوزره اولميوب بلكه كراهت طبع اوزرينه در زيرا عقلك كراهت ورغبتى اختياريدركه مجراى تكليف اولدر طبع ايچون ايسه اكر كراهت واكر رغبتده تكليف يوقدر زيرا طبيعتك رغبتى واكر كراهتى اختيارى دكل اضطراريدر كما قال تعالى (فلا وربك لايؤمنون حتى يحكموك فيما شجر بينهم ثم لايجدوا فى انفسهم حرجا مما قضيت ويسلموا تسليما) * پس بو آيت كريمه ده خطاب وتكليف عقلك كراهت واختيارى اوزرينه اولوب طبعك نفرت واختيارى اوزرينه واقع اولمديغنه دلالت واردر فلذلك مذهب جمهورده تزيين تكريه فى العقول جائز اولديغى كبى تزيين تكريه فى الطباع دخى تجويز اولنمشدر فاما حسن واكا موافقت ايدنلر (مازينها الا الشيطان) قوللريله اكر شيطانك مشتهياته دعوت وترغيبى وظاهر شهواتده اولان حسن وزينتى عرض واظهار ايلديكى مراد اولنورسه مسلم اولوب شيطاندن من حيث الوسوسه ترغيب ودعوت مقرر در والا مرادلرى وجه مذكور اولميوب بلكه شيطان من حيث نفسه فى الحقيقه تزيين شهوات ايدر ديو ادعا ايدرلرسه مسلم دكلدر زيرا شيطانده احداث حسن وايجاد تزيينه قدرت يوقدر اكا بناء كه حق جل وعلا شيطانى ضعيف خلق ايدوب (ان كيد الشيطان كان ضعيفا) بيورمشدر * پس اكر شيطانك انشاء تزيينده قدرتى اولسه قوى اولوب كلام ربانيده كيد شيطان ضعف ايله وصف اولنمزدى فاذا كان كذلك بوبابده اولان توجيه وجيه بودركه شيطان طباعده حسنى خلق اولنان مشتهياته انسانى دعوت ومزين فى الطباع اولان اشيايى ارباب هوايه فقط اراءت ايدوب فعل شيطان مجرد وسوسه واراءت والقا ودعوت اولور ايجاد واحداث اولمز و برتوجيه دخى بودركه شهواته مضاف اولان تزيين بينا و بينهم بلا خلاف مخلوق خدادر اكا بناء كه نسا وبنين وذهب وفضه وغيرها اولان اجسام مشتهيات وجواهر ملتذه ايجاد خدادر * پس شيطان ايچون آنجق شهواته دعوت وترغيبدن غيرى شى قالميوب (والله مازينها

الاالشيطان) ديو حلف بالله ایتمکه دخی حاجت اولمز فلهذا كاشف
الاسرار مولانا خدا وندكار دخی مذهب جمهوره موافقت ایچون ﴿مثنوی﴾
زين للناس حق آراستست ز* آنكه حق آراسته چون دانند جست *
بیورمشلردر ومع هذا كید والقا آت شیطانیه وتسویلات نفسانیه دن لاجرم
احتراز لازمدر زیرا بر فحوای كریمهٔ غرای (انه يريكم هو وقبيله من حيث
لاترونهم) شیطان بزی كورر اما بز شیطانی كورمزز ولكن شیطاندن
دخی احتراز متحقق اولمز الا دركاه حقه مناجات وحقدن استعانت ایله اولور
(وقال المتكلمون دلت الآية على ان الحب غير الشهوة لانه اضافه اليها
والمضاف غير المضاف اليه والشهوة فعل الله والمحبة فعل العبد) ایمدی ای
مستمع قابل بحث وجدلدن فارغ اولوب طالب تصحیح امر دین اولور سك
ضمیر مهر انجلایه خفی اولمیه كه حق جل جلاله وعم نواله خلق جهانی اوچ
طبقه اوزرینه خلق ایلمشدر * پس (برقسمی عوامدر كه انلر اهل نفس
اولوب شهوت وهوا انلرك اوزرینه غالبدر (وبرقسمی اصحاب قلوب اولان
خواصدر كه انلره هدی وتقوی غالبدر (وبرقسمی دخی ارباب ارواح طاهره
اولان اخص خواصدر كه انلره جذبات رحمانیه ومحبت سبحانیه غالب اولمشدر
نتكیم كاشف اسرار دیومی مولانا جلال الدین رومی مثنوی شریفك مجلد
رابعنده بیوررلر ﴿مثنوی﴾ وین بشرهم زامتحان قسمت شدند *
آدمی شكلندو سه امت شدند * يك كره مستغرق مطلق شدست * همچو
عیسی باملك ملحق شدست * نقش آدم لیك معنی جبرئیل * رسته ازخشم
وهوا وقال وقیل * از ریاضت رسته وز زهد وجهاد * كویا از آدمی
اوخود نزاد * قسم دیكر باخران ملحق شدند * خشم محض وشهوت مطلق
شدند * وصف جبریلی در ایشان بودو رفت * تنك بود آن خانه وآن وصف
زفت * پس حق جل وعز هر بر صنفی مناسب حاللری اولان اسم ایله ذكر
ایتمشدر یعنی عوام مرجع ومعادی فراموش ایدوب ناس دخی نسیاندن اولمغله
عوامی اسم ناس ایله ذكر ایدوب (یاایها الناس * زين للناس) بیوردی
وخواص عبادی اسم مؤمن ایله ذكر ایدوب (یاایها الذین آمنوا * والمؤمنون
كل آمن بالله) بیوردی واخص خواصی اسم ولی ایله ذكر ایدوب (الا ان
اولياء الله لاخوف عليهم ولاهم يحزنون) بیوردی بعده اعلای درجات قربدن
مطرود واسفل دركات بعده مردود اولان عوامك احوالنی (زين للناس حب

الشهوات من النساء والبنين) دیو شرح ایلدی زیرا جهنمك دركات سبعی واردر
ودركات مزبوره نك جمله سی بر موجب (حفت النار بالشهوات) شهوات ایله
محفوفه اولوب شهوات دخی یدی عدد دركه دوزخك هر بر دركه سی
شهوات مزبوره دن بر شهوتدر * پس انسان غافل شهوات مزبوره دن
هر قنغیسنه مبتلا اولورسه دركات ناردن برینه كرفتار اولمش اولور الحاصل آیت
كریمه ده معدوده اولان ذر كاتدن (بری حب نسادر كه شهوت فرجدر
(بری دخی اولاده مائله اولان شهوت طبیعت حیوانیه در (وبریسی جمع مال
ایچون اولان شهوت حرص وسیم وزردن اولان اوانی یه میل ورغبت وحلی
وحلله اولان شهوت زینتدر (بریسی دخی شهوت جاه وامارت واسب تازیلره
ركوب ایله حاصله اولان شهوت رفعتدر (بریسی دخی شهوت فخر وخیلا
وانعام ومواشی وخدم وحواشی تملكی ایله تمول ایدوب رعنالنمكدر
(بریسی دخی حرث وزرعله رعیته اولان شهوت حكومت وحب ریاست
ایله امر ونهی ایدوب اعجاب ومكابره دركه دركات نار شهوات مزبوره ایله
محفوفه اولمغله (ذلك متاع الحيوة الدنيا) قول كریمیله ذلك المذكورك جمله سی
متاع قلیل دنیادر بیورلمشدر * یعنی ذكر اولنان شهوات اهل دنیادن
شول بی بصیرتلرك متمتعاتیدر كه مجرد شهواتله اكل وتمتع ایلیان خیل وبغال
كبی ارباب دنیا دخی انعام مثال تمتع ایدوب لایق عذاب ونكال اولورلر *م* نام
كالانعام كردان قوم را * زآنكه نسبت كو يقظه نوم را * لاجرم اسفل
بوداز سافلین * ترك او كن لا احب الآفلین * پس اهل شهوت واسیر طبع ونفسانیت
اولان حیوان سیرتلرك احوالی شرح وتفصیل اولند قدنصكره حق سبحانه وتعالی
ترغیباً للمؤمنین قبول قناعت ایله مقبولین وجذبات هدایت ایله مجذوبین وطباع
حیوانیه دن خالصین وشهوات نفسانیه دن مخلصین اولان خواص عبادنك
احوالنی (والله عنده حسن المآب) قول كریمی ایله شرح وبیان بیوروب شهواتی
ترك ایتمیان كاذبلر ایله ترك شهوات ایدن صادقلر بربرندن ممتاز اولمغیچون
عبادنی تزیین حب شهوات ایله امتحان بیوردی فلهذا قال بعض المحققين
(من اشتغل بهذه الاشياء قطعه عن طريق الحق ومن استصغرها واعرض عنها
عوض عليه السلامة منها وفتح الطريق الى الحقايق) آه ای خلان صفا
چونكه دنیا تزیین شهوات ایله دار ابتلا اولدیسه اول فقیر مرداعرابی دخی
جانب حقدن انسان ایچون حب شهواتی آراسته اولان زندن نه وجهله

مطلب
تفسير هو الذي خلقكم من نفس واحدة

خلاص اولسون واول مبتلای حب نسا امتحانه نيجه صبر وتحمل ايلسون
* مثنوى * چون پى يسكن اليهاش آفريد * چونكه حق تعالى
نسايى رجال انلر ايله سكون بولمق وراحت اولمق ايچون خلق ايتدى اكا
ميل و رغبت ايتمه مك نه ممكندر * مثلا * مثنوى * چون تواند آدم
ازحوا بريد * آدم عليه السلام حوادن انقطاعه نيجه قادر اولور * يعنى
اولمز نتكيم سوره اعرافك اواخرينه قريب اولان آيت كريمه بومعنايى بيان
قيلور قال الله تعالى (هو الذى خلقكم من نفس واحدة وجعل منها زوجها
ليسكن اليها) * يعنى اول معبود بالحق وقادر مطلق شول خالق و پروردكار
وفاعل مختاردر كه سزى نفس واحده دن خلق ايلدى ونفس واحده دن
زوجنى دخى ايجاد ايتديكه انكله استيناس ايليه * معلوم اوله كه اكثر مفسرين
نفس واحده دن مراد آدم وزوجدن مراد حوا عليهما السلامدر ديمشلر
زيرا قول مزبور سيد المفسرين ابن عباس رضى الله عنهمادن مرويدر كما روى
قال ابن عباس فى قوله (هو الذى خلقكم من نفس واحدة) هى نفس آدم (وخلق
منها زوجها) اى حواء خلقها الله من ضلع آدم عليه السلام من غير اذى
فلهذا مولانا خداوندكار دخى قول جمهورى رعايت ايدوب * ع * چون
تواند آدم ازحوا بريد * مصراعيله ابن عباس تفسيرينه اشارت بيوريلر (ولكن
خلقكم) قول كريمى ايله هربريمز مخاطب اولوب سز آدمدن متفرع اولديكز
ديمك اولور وحوانك دخى كيفيت خلقتنده دخى ايكى قول واردر (بريسى
اكثر مفسرين ذاهب اولدقلرى اشبو قولدر كه وقتا كيم حضرت حق
آدمى خلق ايلدى بعد زمان آدمه القاء نوم ايدوب حالت نومده حوايى
آدمك ضلع ايسرندن خلق ايلدى * پس آدم متيقظ اولوب حوايى
كورد كده ميل ومحبت ايلدى زيرا حوا آدمك جزئندن اولمغله جنس جنسه ميل
ايدوب مأنوس اولديلر كما قال عليه السلام (ان المرأة خلقت من ضلع فان ذهبت
تقيمها كسرتها وان تركتها وفيها عوج استمتعت بها) و قول ثانى ابو مسلم
اصفهانى اختيار ايلديكيدر كه (وخلق منها زوجها) قوليله مراد
من جنسها ديمكدر كقوله تعالى (والله جعل لكم من انفسكم ازواجا) وكقوله
تعالى (اذ بعث فيكم رسولا من انفسكم) وكقوله تعالى (لقد جاءكم
رسول من انفسكم) * يعنى بو آيت كريمه نك جمله سى من جنسكم ايله تفسير
اولنمشدر * پس (وجعل منها زوجها) دخى وجعلها من جنسها ديو تفسير
اولنمق انسبدر ديمش اما قاضى باقلانى قول اول اولى در ديو بيوردلر كه (القول

الاول اقوى لكى يصح قوله خلقكم من نفس واحدة) * يعنى حوا اكر ضلع آدمدن
مخلوقه اولميوب ابتداء خلق اولنيدى ناس دخى نفس واحده دن خلق
اولنميوب بلكه نفسيندن خلق اولنوردى حال آنكه آيت كريمه نفس
واحده دن خلق اولنديغمزى تصريح ايدوب (هو الذى خلقكم من نفس واحدة)
بيورلمشدر وامام فخر رازى سوره نسانك اولنده تفسير كبيرده ديرلر كه (احتج
جمع من الطبايعين بهذه الآية فقالوا قوله تعالى (خلقكم من نفس (واحدة
يدل على ان الخلق كلهم مخلوقون من النفس الواحدة وقوله وخلق منها زوجها
يدل على ان زوجها مخلوقة منها ثم قال فى صفة آدم خلقه من تراب يدل
على ان آدم مخلوق من التراب ثم قال فى حق الخلائق منها خلقناكم وهذه الآيات
كلها دالة على ان الحادث لا يحدث الا عن مادة سابقة يصير الشئ مخلوقا منها
وان خلق الشئ عن العدم المحض والنفى الصرف محال اجاب المتكلمون
فقالوا خلق الشئ من مادة محال فى العقول لان هذا المخلوق ان كان عين
ذلك الشئ الذى كان موجودا قبل ذلك لم يكن هذا مخلوقا البتة واذا لم يكن
مخلوقا امتنع كونه مخلوقا من شئ آخر وان قلنا بان هذا المخلوق مغاير
للذى كان موجودا قبل ذلك فح كان المخلوق هذا المحدث وهذا المخلوق
وهذا المحدث انما حدث وحصل عن العدم المحض فثبت ان كون الشئ مخلوقا
من غيره محال فى العقول واما كلمة من فى هذه الآيات فهى تفيد ابتداء الغاية على
معنى ان ابتداء حدوث هذه الاشياء هو تلك الاشياء لا على وجه الحاجة والافتقار
بل على وجه الوقوع فقط) ومفسريندن بعضى (هو الذى خلقكم)
جميع ناسه خطابدر بو تقديرجه (من نفس واحدة) من هيئة واحدة وشكل
واحد وقول منها على قول الاصفهانى من جنسها ايله مفسردر ديمشلر
بعضلر دخى خلقكم قولى خطاب على الخاصدر كه مشركان عرب وياخود
معاصران رسول الله عليه السلام اولان قريش مراددر ديمشلر اكا بناء كه آيت
كريمه نك تمامى (فلما تغشيها حملت حملا خفيفا فمرت به فلما اثقلت دعوا الله
ربهما لئن آتيتنا صالحا لنكونن من الشاكرين فلما آتاهما صالحا جعلا له
شركاء فيما آتاهما فتعالى الله عما يشركون) قول كريميدر * پس نفس
واحده دن مراد قصى اولوب ومنها ايله دخى مراد جنس قصى دن اولان
زوج عربية قرشيه دركه انلردن ولد سوى تولد ايتدكده والدين اولادنه
عبدمناف وعبد العزى وعبد قصى وعبد الدار تسميه ايتمكله اشراك بالله

ایلدیلر وانلرك اعقابی دخی اتباع ابا وامهات ایله مشرکین اولدیلر واصنامی
حقه وسیله زعمیله هر بری ابناسنی عبادت اصنامه دعوت قیلدیلر همچنان
طبایعیه دخی اولادلرینك سبب خلقت و ولادتنی طبایع وکواکبه نسبت
قیلوب مشرك اولدیلر الحاصل بوآیت کریمه ده مباحث کثیره واردر محله
مناسب اولمغله ترك اولنوب ارباب کشف وایقانك بعض تحقیقاتی ذکراولنمق
انسب فهم اولندی * پس وقتاکیم آدم علیه السلام جنت استاده تجلیٔ
الهی یه مستغرق اولدی انوار تجلیاتك تتابعندن مدکوك وحسن تجلیاتدن
متلاشی اولمغه قریب اولدی الحاصل اثقال احمال تجلیاته تحملدن قالدی
* پس جنتده زینت اولنان هرمزین تجلیات جمالك متفرعات انوارندن
اولمغله آدمك اوزرینه ضوء جبروت وملکوت دخی ضم اولنوب حواضوء
مزبوردن خلق اولندیکه حتی آدم حوا ایله سکون قیلوب انك موانستی ایله
سطوات تجلیاتدن فی الجمله مستوحش اوله ولذلك قال علیه السلام (کلمینی
یاحمیرا) وقال بعض المحققین خلقها لیسکن الیها فلما سکن الیها غفل
عن مخاطبة الحقیقة بسکونه الیها فوقع فیما وقع من تناول الشجرة وقال
الواسطی (اکثر محنة آدم علیه السلام خلق حواء من بدنه لانه قطعه بها
عن نفسه بقوله لیسکن الیها والسکون الی غیر الله محنة) وبو معنایه دخی
اشارت ممکندرکه حق عزوجل قالب آدمی تخمیر وتسویه دن صکره حظیرهٔ
قدسده صدهزار سال حقله مونس اولان روح انسانی واضافی آدمه
نفخ اولندقده قالب جسدانیدن مستوحش اولدی ولکن امر حقه امتثال
ایله بدنده قرار ایتدکده بحکمة الله القادر اولدن نیجه مستوحش اولدیسه
بعد الاستقرار جمله وحشت الفته مبدل اولوب مستوحش اولدیغی کبی
مستأنس دخی اولمغله انسانه انسان تسمیه اولندی واکر حوانفس آدمدن
خلق اولنمسه روح آدم حقك غیریله سکون ایدوب انیس اولمزدی مع هذا
(اسکن انت وزوجك الجنة) فرمانی صادر اولمیجه آدم ایله حوانك روحی
برشی ایله ساکن اولمدی * پس همچنان روح انسانیدن دخی زوجی اولان
قلب ایجاد اولنمسه روح قالبده ساکن اولمزدی * ایمدی قلب روحدن
خلق اولنوب (وبین اصبعین من اصابع الرحمن) قلبه مخصوص
اولمغله روحك سکونی قلبله اولدی (کما قال بعض اهل الکشف والشهود
خلقکم من نفس واحدة هی الروح وخلق منها زوجها وهی القلب لیسکن

الیها لان القلب بین اصبعین من اصابع الرحمن فکان الروح یشم نسایم
نفحات الطاف الحق (حملت حملا خفیفا) فی البدایة بظهور ادنی اثر من آثار
الصفات الروحانیة الاخرویة النورانیة بالصفات النفسانیة الدنیویة
الظلمانیة (فدعوا الله ربهما ان آتیتنا صالحا) قابلا للعبودیة (لنکونن
من الشاکرین * فلما آتاهما صالحا جعلا) ای الروح والقلب (له شرکاء)
ای جعلا وجه النفس الی الدنیا ولعمها لقوام القالب ولقیامها بالقالب
صالحا للعبودیة فلما استلذت النفس من الدنیا عبدتها وعبدت مافیها
فصارت عبد البطن وعبد القمیصة وعبد الدرهم والدینار (فتعالی الله
عما یشرکون) بان یجعلوه شریك الدنیا فی التعبد والعبودیة * ایمدی
ای مستمع قابل ذکر اولنان معانیٔ لطیفه دن روح ایله نفسك وزوج روح
اولان قلبك احوالی معلوم اولدیسه اکرمرأهٔ عربیهٔ ظاهره واکر نفس
مؤنث باطنه بر پیره زن مکاره وغالبه در که ﴿ مثنوی ﴾ رستم زال اربود
وزحمزه بیش * مثلا بر کمسنه قوتده رستم زال وحمزهٔ صاحب قراندن زیاده
اولسه ﴿ مثنوی ﴾ هست درفرمان اسیر زال خویش * فرمان بر
اولمقده کندی زال ونفسنك اسیریدر زال پیره زن معناسنه در لکن بو محلده
رستمه کوره خوب واقع اولمشدر زیرا رستمك پدری زالدر مژه وابروسی بیاض
اولمغله زال تسمیه اولنمشدر الحاصل هرکس کندی زوجنك مغلوبی اولمق
مقرردر باخصوص ﴿ مثنوی ﴾ آنکه عالم مست کفتش آمدی *
اول فخر عالم وسید بنی آدم صلی الله علیه وسلم که خلق عالم اول جوامع
الکلمك مست کلام معجز نظامی کلمش ومحکوم فرمانی اولمش ایدی جمیع
قیود جسمانیه وعقود نفسانیه دن معرا ایکن (حبب الی من دنیاکم ثلث
النساء والطیب وجعل قرة عینی الصلوة) بیوروب دریای احدیتدن ساحل
بشریته کلمك ایچون احیانا ﴿ مثنوی ﴾ کلمینی یاحمیرامی زدی * عایشهٔ
صدیقه رضی الله عنهایه رفقله خطاب ایدوب (کلمینی یاحمیراء) بیوروردی وانکله
انس والفت ایدردی حمیراده اولان تحقیق مقدما (ان لربکم فی ایام دهرکم نفحات)
حدیث شریفنك شرحنده نیجه وجوه ایله بیان اولنمشیدی خلاصهٔ مرام
بودرکه (الرجال قوامون علی النساء) وفقنجه اکرچه کیم ظاهر حالده رجال
نسوانه غالب وقوامون علی النسادر ولکن بحسب المعنی رجل مرأهیه میل
ومحبت وانك کسوه ونفقه سی تحصیلنه سعی ودقت ایتدیکی جهتدن رجل

مرأه یه مغلوبدر فلهذا مولانا خداوندکار رجالی آبه و نسایی آتشه تمثیل ایدوب
دیرلر که ﴿ مثنوی ﴾ آب غالب شد بر آتش از نهیب * اکرچه آب ناره مهابتی
جهتندن غالب اولور و اطفاء نار ایدر ولکن بو حکمتی دخی کورکیم ﴿ مثنوی ﴾
ز آتش او جوشد که باشد در حجیب * آب که حجابده اوله آتشك سوزش
و حرارتندن جوش و خروشه کلور و حجاب ندر دینورسه مثلا ﴿ مثنوی ﴾
چون که دیکی حائل آمد هر دو را * چونکه بر چولمك آب ایله آتش میاننه
حائل و بو برینه لصوقدن مانع اوله آب ناری اطفایه قادر اولمزو ما بیننه حائل
اولان چولمك دخی تأثیر حرارت ناره حائل اوله میوب آتش آبه تأثیر ایدوب
قینار حتی غلیان ایتدیکه ﴿ مثنوی ﴾ نیست کردآن آب را کردش
هوا * آتش اول آبی افنا و هوایه القا ایدر یعنی صورت نوعیهٔ مائیه سن
ازاله ایدوب صورت هوائیه یی الباس ایدر بلکه صورت نوعیهٔ هوائیه سی
دخی زائل اولوب اسطقساتك مرتبهٔ اعلاسنده اولان کرهٔ ناره هوا
قریب اولدیغجه مرتقی اولوب داخل صورت ناریه اولور * پس حوا دخی
نفس آدمدن قبل التفرع جسد آدمده مندرجه و مغلوبه ایکن آدمك ضلعندن
مخرج و جسد آخر ایله صورت بند اولدقده آدمك دیك قلبنده اولان آب
میل و محبتی قینادوب هوایه القا ایله کندی یه تابع قیلدی حتی اکل کندم
ایدوب بهشت اعلادن خروج و دنیای سفلی یه هبوط و حکم طبعه ولوج
ایتدیلر کذلك روح مجرد دخی کمال لطافت و نزاهتده ایکن و اجسام کثیفه
مقارنت روحله حیات بولوب روح من حیث اللطافه غالبه ایکن تعلق ایله
داخل ارض بدن اولدقده قلبله ازدواجندن نفس وجوده کلوب تفرقه
واقع اولمغله آتش نفس دیك بدنده اولان آب روحی قیناوب لطافت
روحانیه یی کثافت هوائیهٔ نفسانیه یه القا و نار طبیعت بشریته مبتلا قیلدیغی
جهتدن روح تابع نفس و بشریت اولدی * ایمدی ای روح مصور ﴿ مثنوی ﴾
ظاهرا بر زن چو آب ار غالبی * آب آتشه غالب اولدیغی کبی بحسب
الظاهر سندخی اکر زن ظاهری اولان مرأه یه و اکر باطنی اولان نفس
مؤنثه غالب سن ولکن ﴿ مثنوی ﴾ باطنا مغلوب و زن را طالبی *
من حیث المعنی زن و نفسك مغلوبی و انلرك طالب و راغبی اولوب حیاتده
اولدیغجه بونلرسز اولمزسن * پس معلومك اولسونکه ﴿ مثنوی ﴾ اینچنین
خاصیتی در آدمیست * بونجلین بر خاصیت آدمیده در یعنی عقل و دانش

ورزش آدمی اولمغله میل و محبت دخی خواص انسانیه دندر بوخسه ﴿ مثنوی ﴾
مهر حیوانرا کمست آن از کمیست * حیوانك مهر و محبتی ناقصدر و نقصان
محبت حیوانك نقصانندندر یعنی حیوانده عقل اولمامغله دشیسنه کمال میل
و محبتی اولمیوب انسان کبی مغلوب زوج دکلدر * پس انسانك زوجنه
اولان کمال ودوالفت و مغلوبانه تبعیتی عقل ایله مشرف اولدیغیچوندر
دیو مولانا خداوندکار بو بیانه شروع بیوردیلر

﴾ دربیان این خبر که انهن یغلبن العاقل و یغلبهن الجاهل ﴿

بو خبرك بیاننده در که شان عاقل بودر که تحقیقا طائفهٔ نسوان رجل عاقله
غالبه و مرد عاقل محاسن خصال ایله نسوانه مغلوب شکلنده اولور و شان
جاهل بودر که احوال نسایه عارف اولمیوب نهاد حیوان سیرتنده رقت
و لطف و وداد و محبت و الفت و اتحاد اولمدیغیچون نسوان اوزرینه قهر
و غلبه ایله مسلط اولوب مجرد اقتضاء شهوانیسی اوزره حکم ایدر ﴿ روایت
اولنور که ﴾ زوجات طاهرات نبویه دن بریسی بر کون بعض خصوص ایچون
تنکدل اولمغله النی سینهٔ پاك رسوله اوردی پس انك مادری دخترینك
بو حالنی کورد کده انی لوم و تأدیب ایچون یابنتی نیچون بویله اساءت و ترك
حرمت ایدرسن دیدی حضرت حبیب الله الرحیم و مخاطب (انك لعلی
خلق عظیم) بیوردیلر که آزار ایتمه که زوجاتم بکا بوندن زیاده لره جراءت
ایدرلر ولکن بن عفو ایله مکرمت ایده رم زهی خلق شیم و لطف و کرم
﴿ شعر ﴾ یا رحیما بالمؤمنین اذا ما * ذهلت عن ابنائها الرحماء *
یا شفیعا فی المذنبین اذا * اشفق من خوف ذنبه البراء * فسلام علیك تتری من الله *
و تبقی به لك الباواء * فلهذا قال صلی الله علیه و سلم خیرکم خیرکم لاهله و انا خیرکم
لاهلی) و مرویدر که بر کون اعدل اصحاب عمر بن الخطاب رضی الله عنهك زوجی
حضرت عمره قارشو سویلیوب عمر الفاروقك نطقنی خشمله رد ایلدکده حضرت
عمر ای زن شوهریکه نیچون زبان درازی و دل آزاری ایدرسن دیدی خاتون
ایتدی نه لازم کلور رسول علیه السلام خود سید ولد آدم و سندن و جمله دن
اکرمدر زوجات مطهره لری نیجه درشت کویلکلر ایدرلر عمر رضی الله عنه
بیوردیلر ای خاتون اکر حال بویله ایسه وای قزم حفصه یه که حالی
خاکسار اولور * پس بو سوزده ایکن حفصه اذن رسول ایله پدری عمر
رضی الله عنهك زیارتنه کلدی عمر رضی الله عنه قزی حفصه رضی الله

عنهایه نصیحت ایدوب بیوردیلر که ای حفصه زنهار اولمیه که حضرت سید البشره رعونت ایله سوز سویلیه سن وکندیکی عائشهٔ صدیقه ایله برابر قیاس ایلیه سن زیرا حضرت ختم رسالت عائشه رضی الله عنها ایله کمال الفت واکا جمله کزدن زیاده محبت ایتمشدر عائشه دن هرنه صادر اولورسه عند الرسول معفو ومعذور در بیوردی رضی الله عنه وعنهن اجمعین ✻ وروایت اولنور که ✻ حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك اوان انتقاللرنده وارد اولان وصیت آخرین بوایدیکه صلوات خمسی اوقاتیله ادا ایدیکز وعملوککز اولان عبید یکزی خوش طوتیکز والله تعالی زنان حقنده که انلرسزك الکزده اسیرلر در رفق ایله معاشرت ایلیه سز وحسن زندکانی اوزره اوله سز بیوردی * پس برمؤمن صادق که اخلاق حمیده ایله متصف اوله لاجرم وصیت رسول علیه السلام موجبی ایله عامل اولور فلهذا مولانا خداوندکار دخی سر سخنده اولان حدیث شریفی ترجمه ایدوب دیرلر که ✻ مثنوی ✻ کفت پیغمبر که زن برعاقلان * حضرت رسول علیه السلام بیوردیلر که زن عقلا اوزرینه ✻ مثنوی ✻ غالب آید سخت برصاحب دلان * غالب کلور خصوصا صاحب دللره محکم غالبدر زیرا ارباب دل اخلاق حسنه یی تکمیل ایتمشدر ✻ مثنوی ✻ باز برزن جاهلان چیره شوند * کیروزنلر اوزرینه جهلا غالب اولور ✻ مثنوی ✻ زانکه ایشان تند وبس خیره روند * زیرا که نادانلر تند و بدخو ومعاند ودرشت کو ونادرست وخیره رولردر وخشونت وغلظت و برودت ورعونت مقتضای جهل وغفلتدر زیرا ✻ مثنوی ✻ کم بودشان رقت ولطف وداد * جهلانك لطف ورقتی وحب والفتی ناقص اولور ✻ مثنوی ✻ زانکه حیوانیست غالب برنهاد * اول جهتدنکه نهاد جهلایه صفات حیوانیه غالبه در * یعنی اکرچه صورتلری انساندر لکن جبلتلری حیواندر فاذا کان کذلك ✻ مثنوی ✻ مهر ورقت وصف انسانی بود * مهر ومحبت ورقت وشفقت وصف آدمی اولور * یعنی اوصاف مزبوره ایله انسان وصف اولنور ✻ مثنوی ✻ خشم وشهوت وصف حیوانی بود * وخشم وشهوت وصف حیوانی اولور * یعنی غضب وشهوتله متصف اولان انسان اولمیوب بهایم وسباعدن معدود اولور * ایمدی ای روح مصور انسانك بانوی پری پیکرنه اولان میل ومحبتی ✻ مثنوی ✻ پرتو حقست آن معشوق نیست * پرتو حقدر حسن معشوق وآن محبوب دکلدر ✻ مثنوی ✻ خالقست آن کویا مخلوق نیست *

کویا اکا اولان محبت خالقه محبتدر مخلوقه اولان محبت دکلدر حقا دیدهٔ عبرت وعین بصیرت ایله نظر اولنسه معشوقك دلربا اولان حسن ولطافت وآن وملاحتی پرتو انوار جمال حق وظهورات اسرار تجلیات وجود مطلقدر یوخسه مجرد چشم وابروی محبوب دکلدر ابن فارض نه خوب دیمشدر ✻ بیت ✻ وکل ملیح حسنه من جمالها * معارله بل حسن کل ملیحة * ومرد ایله زن بیننده اولان ود والفت بوندن اقدم ✻ ع ✻ مرد وزن چون یك شود آن یك تویی * بیتنك شرحنده تفصیل اولنمشدر وحب وحبیب ومحبوبده اولان اسرار لمعات عراقیده کشف واظهار اولنوب نور وحدت وآفتاب محبت برج لسان مغربیدن دخی عجب اشراق ایتمشدر مثلا دیرکه ✻ شعر ✻ نقشی نبشت دلبر من برمثال خویش * آراستش بزیور حسن وجمال خویش * آورد در وجود برای سجود خود * آن نقش را که داشت بتم درخیال خویش * آینهٔ بساخت زمجموع کائنات * دروی بدید عکس جمال وجلال خویش * از نظم دلفریب خود از دفتر جمال * جمعی بکرد برصفت خط وخال خویش * یك دفتر از مکارم اخلاق جمع کرد * مجموعهٔ بساخت زحسن وخصال خویش * وبعض شراح مصراع ثانیده مضاف تقدیر اولنمقسزین بویله معنی ویرمشلر که اول معشوق خالقدر کأنه سن دیدك که مخلوق دکلدر واسم خالقك معنای اصلیسنه کوره انسانه دخی اطلاق اولنمق ممکندر کما قال تعالی (ویخلقون افکا) ای یقدرون کذبا * پس مرأه دخی اولادنی تربیه واطعام وارضاع ایتدیکی جهتدن معنی مظهر اسم خالقدر دیمشلر ولکن معنای مزبورك محلنه چندان مناسبتی اولمیوب معنای اول انسبدر که محبوب ومحبوبه ده اولان آن ولطافت عطیهٔ الهیه دن برعنایتدر که دلربا اولان اول ملاحتدر یوخسه جسد لاشه ده آن ولطافت اولمز لطافت آثار روحدندر وروح نفخ الهیدر * پس حقیقتده محبت اولنان پرتو حقدر جسد بی روح دکلدر معناسنی تعیین ایچون مولانا خداوندکار بو سرخ شریفه متصل بربیتله تحقیق ایدرلر

✻ تسلیم کردن مرد خودرا بآنچه التماس زن بوداز طلب ✻
✻ معیشت وآن اعتراض زن را اشارت حق دانستن ✻

مرد اعرابی زنك طلب معیشت ایچون ملتمسی اولان شیئه کندی یی تسلیم قیلماسی وزنك اول اعتراضنی اشارت حق بیلمسی بیاننده در ✻ بزد عقل هر دانندهٔ هست ✻

هردانده عقلك قتنده واردر یعنی عندذوی العقول محققدر * كه باكردنده
كردانندهٔ هست * دونجی ایله بردوندریجی وار درالحاصل
هردائرك برمدبری وهر متحركك برمحركی اولمق امر مقرر اولدیسه عند اهل
الكشف والیقین جمیع موجوداتك مهیج ومحركی اول قادر مطلق اولوب
(لافاعل الاالله ولامحرك الاالله) معناسنی ذوق ومشاهده ایدنلر برشخصدن اكر
فعلا واكر قولا واكر حالا هرنه صادر اولورسه برفحوای (والله خلقكم
وماتعملون) ایجاد خلاق ایدیكنده كمانی قالیوب برموجب (قل كل
من عندالله) یدقدرت ودست مشیتك تحریك وتصرفی بیلوب هر برحركتده
برحكمت الهیه اولدیغنه واصل وعلمی ایله عامل اولور * پس مرد اعرابی
بواسراره نائل واعتراضات مرأه اشارت سبحانیه ایدیكنی عارف وكامل
اولدیغیچون زندن لمعان ایدن پرتو تجلیاته تبعیت ایدوب * مثنوی *
مرد زآن كفتن پشیمان شدچنان * مرد اعرابی اول سوزدن انجلین پشیمان
اولدی * مثنوی * كزعوانی ساعت مردن عوان * كه مثلا طائفهٔ
عوانان حین اصابت موت وحالت نزعه وفوتده عوانلقدن پشیمان اولدیغی كبی
آه ای نفس غافل هیچ برظالم یوقدر كه امارات موت چشم جاننه نمایان
اولدقده جور وستم وعوانیدن پشیمان اولمیه اما اولدن اولمیان ندامت
حالت بأسده فائده ویرمز * پس مرد اعرابی موت حالنده سیئه لرندن
نادم اولان عوانلر كبی قبل الموت سویلدیكی سوزه درونی ندامت چكوب
انواع دریغ وتأسف ایله * مثنوی * كفت خصم جان جان چون آمدم *
ایتدی نیچون جان جانه خصم كلدم ومحبوبه وجانانه نه عجب مخالفت كوستردم
وجهل وغفلت ایله * مثنوی * برسر جان من لكدها چون زدم *
بن جانمك باشنه نیچون پشت پا اوروب بكا جان ایچنده جان منزله سنده اولان
معشوقه می نیجه لكدكوب جفا ایلدم * پس بوابیات شریفه ده مستعینه
حصه بودر كه نفس لوامه اثر مجاهدات ایله ملهمه اندن دخی ترقی ایدوب
مطمئنه اولدقده سالكه حقیقت نفس بدیدار (ومن عرف نفسه فقدعرف ربه)
رمزی آشكار اولوب انواع ریاضات ومجاهدات ایله افنا واعدامنه قصد
ایتدیكی كندی جانی ایمش واجنبی كورینن اخلاق ردیه ایمش اخلاق نامرضیه
كیدوب نفس صفوت اصلیه سنده مستقر اولدقده اولكی كبی اكا جفا وجهل
ونادانی اولورو همچنان مرد اعرابی دخی زوجنك كندییه اولان میل ومحبت

وخیرخواهی والفتن كورد كده مقدما كندیدن صدور ایدن خشونت ورعونته
صدهزار ندامت چكدی ولكن بروفق (اذاجاء القضاعمی البصر)
قضا وقدره حواله ایدوب ایتدی نه چاره * مثنوی * چون قضا
آید فروپوشد بصر * چون قضاء الهی كله كوزی اورتر وحقیقت حال
كورلمز * مثنوی * تانداند عقل ماپا رازسر * حتی عقلیمز دخی خیره چشم
اولوب ایاغی باشدن سچمز وزیر وبالایی فرق ایتمز اما * مثنوی *
چون قضا بكذشت خودرامی خورد * چونكه قضا كچه وپردهٔ غفلت دیدهٔ
خرددن رفع اوله نفس الامری كوروب نیچون بن بویله نامعقول ایتدم دیو
نیجه لوم وتشنیع ایله كندینی هلاك ایتمك ایستر زیرا * مثنوی * پرده
بدریده كریبان می درد * پرده سی یرتلمش یقه یرتار یعنی بردیده یه كه
اغطیهٔ غیوب منكشفه اوله اختیاری قالمیوب كریبان ناموسی هتك ایدر
وبالجمله مرد عرب قضا ایله اولان كستاخلغنه نادم اولوب * مثنوی *
مرد كفت ای زن پشیمان میشوم * ایتدی ای زن قضا ایله ایتدكلریمه
پشیمان اولدم * مثنوی * كربدم كافر مسلمان می شوم * واكر بیلمزلكله
سكا انكار ایله كافر اولدمسه حالا اقرار وانقیاد ایله مسلمان اولورم الحاصل
ای مقصود جان ودل * مثنوی * من كنه كارتوام رحمی بكن * بن سنك
مجرم وكنه كاركم بكا رحم ایله ای كریم ورحیم بنی جرم وعصیانمله مؤاخذه
ایتمیوب * مثنوی * برمكن یكبار كیم ازبیخ وبن * بومجرمی براوغوردن
بیخندن قوپارمه وكوكدن یوقارو كتورمه زیرا مرایای وجودده اولان الطاف
واشفاق ومراحم واعطاف رحمت الهیه دریاسنك تلاطمندن ترشح ایتمش
برقطره در فلهذا * مثنوی * كافری پیرار پشیمان می شود * اكر برپیر كافر
مثلا صدساله اولان كفر وضلالتدن نادم اولوب داخل دارالسلام اسلام
اولمغیچون دست مناجات ایله حلقهٔ باب رحمتی اورسه ویاربی ویاسندی بیلمدم
راه غلطه كتدم وحالا لطفك امیدنه قپوكه كلدم دیو * مثنوی * چونكه
عذر آرد مسلمان می شود * چونكه عذر دیلیه و(لااله الاالله محمد رسول الله)
دیه فی الحال اوساخ كفردن پاك اولوب مسلمان ولاحق اهل جنان اولور
آه ای سالك طریقت وراغب حقیقت بوابیات شریفه ده دخی حصه
بودر كه نفس امارهٔ بالسوء عقله مخالفت ومقتضای طبع وهوایه متابعت
ایلدكده عقل سلیم دخی نفسك اساءتنه راضی اولمیوب مرد عرب كبی عقل

دخی نفسه مخالفت ایله تابع طبع وهوا اولمقدن نفسی زجر ومنع ایدرو کلام فرقت انجام ایله تخویف وتربیه قیلور * پس چونکه نفس تربیهٔ عقل ایله تحصیل لطافت وکسب طمانینت ایلیه ومرتبهٔ صافیه وراضیه ده متمکنه اوله اول نفس مطمئنهٔ صافیه روح ایله اتحاد ایدوب تباین واختلافی قالمز * پس عقل دخی نفسك لطف وصفوت ومقام رضاده روح ایله یکجهت اولدیغن بیلوب ریاضات ومجاهداتك ثمره سی حصوله کلمکله نفسه اعتذار ایدوب دیر که ای نفس نفیسه اکرچه سنی مقدما چاه طبیعتده چرك آلود خباثت کورمکله انکار ایدوب تربیه ایله بو مرتبه یه مستعد اولدیغکدن غفلت ایتمشم اما چونکه سن اسفل طبیعتدن خروج وآسمان رضایه عروج ایلدك من بعدمابینده بینونت قالمیوب بن سنك فرمانکه رام اولورم * ایمدی ای حقیقت انسانیه ونفس مطمئنهٔ روحانیه امید درکه بروفق (الماضی لایذکر) اقضیهٔ سابقه اکر حالا واکر قالا من بعد مذکوره اولمیوب حاله نظر ایده لم معناسنه تلمیح واشارت واردر فلهذا جناب مولانا نفس ایله روح اتحاد ایتدکده مظهر الطاف کامله اولوب ومظهر ایله ظاهر دخی اتحاده قریب اولمغله مظهرده ظاهر اولان اوصاف الهیه یه انتقال ایله حقه مناجات ایدر که الهی سیدی ومولای ﴿مثنوی﴾ حضرتت پر رحمتست وپر کرم * عقول ونفوس مرایاسنده متجلی اولان شول ذات احدی سرمدی صفات سنکه سنك حضرتك پر رحمت وپر کرمدر آه کیم ﴿مثنوی﴾ عاشق او وهم وجود وهم عدم * اکر وجود واکر عدم اول ذات بیچونك عاشقیدر وهمچنان ﴿مثنوی﴾ کفر وایمان عاشق آن کبریا * اکر کفر واکر ایمان واکر نفس وروان اول جناب کبریانك عاشق ومصنوع ومخلوقیدر ﴿مثنوی﴾ مس ونقرهٔ بندهٔ آن کیمیا * ونقره ومس اول کیمیای سعادت واکسیر جلالتك بنده سیدر وبالجمله مؤمن وکافردن هیچ احد یوقدر الا که هر بری بحسب الاستعداد اتم وبقدر مراتبهم اول ذوالجلال والکبریانك عاشق وطالبلریدر وکثیف ولطیف وعلوی وسفلیدن برشی یوقدر الا که اول رحمن ورحیم وجواد وکریم وغفور وحلیمك اکسیر رحمتنه محتاج بنده لریدر ﴿قاسم انوار﴾ نه تنها من خراب ومست یارم * همه مستند درردار ودیارم * زاول کار دل هم عاشق بود * باآخر عاشق شد کار وبارم * برو زهد مکواز حور جنت * که من این قصها در سرند ارم * شرابی ده

بنقدای ساقئ جان * که من از شرب دوشین در خمارم * برآور دم چه از جلجله بود * بعشقت چلهٔ دیکر برآرم * همه بدکرده ام از خود چه کویم * که من از کردهٔ خود شرمسارم * بیاساقی بده جامی بقاسم * غریبم عاشقم زار ونزارم *

﴿در بیان آن که موسی علیه السلام وفرعون هردو مسخر مشیت اندزهر﴾
﴿وپازهر وظلمات ونور ومناجات کردن فرعون بخلوت تاناموس نشکند﴾

انك بیانندهدر که موسی علیه السلام ایله فرعون بد فرجام هر ایکیسی مشیت الهیه ده مسخرلردر یعنی هر برندن صدور ایدن افعال مشیت الهیه تعلق ایله در ولکن افعال موسی ایله افعال فرعون بینندهفرق زهر ایله پازهر وظلمات ایله نور کبیدر وانك دخی بیانندهدر که فرعون عنود شیشهٔ ناموسی شکسته اولمامق ایچون خلوتده مناجات ایتمه سیدر یعنی فرعون وحدانیت حقه ونبوت موسایه عارف ایکن محض عنادندن انکار ایدوب دعوای ربوبیت ایدردی ونصف اللیلده خلوت خانه سنه کیروب حقه بو وجهله مناجات ایدردیکه ای خالق ارض وسما ملککده وربوبیتکده شریك ونظیردن وحکم وسلطنتکده مشیر ووزیردن مستغنی بر پادشاه یکتا وقادر بی همتاسن وموسی دخی سنك امرکی ابلاغه مبعوث بر رسول مجتبادر ولکن بن طائفهٔ قبطیان ایچنده دعوای ربوبیت ایتمش اولدم ناموس نفسم بنی موسایه اقرار باللساندن منع ایدر ای هر قولنك حاجتن روا ایدن ذوالعطا بنم پردهٔ ناموسم هتك ایتمه دیو دنیایی آخرتی اوزرینه اختیار ایتمکله حضرت قاضی الحاجات دعاسن قبول ایدوب بطریق الاستدراج نیجه خوارق عادات کوسترمش ایدی ولکن ناموس خلق کندی یه مفید اولمیوب بالاخره انصار واتباعیله غرق وعذاب الیمه ملحق اولدی آه ای دیدهٔ پرانتباه حقیقت حاله نظر اولنسه عند التحقیق اکرچه ﴿مثنوی﴾ موسی وفرعون معنی را رهی * موسی وفرعون معنایه بنده لردر یعنی هر کسك عین ثابته سی کندیده حاکم واشباح انسیه سی حضرت علمیه ده اولان اعیان ثابته نك محکومیدر لکن بمقتضای قدرت کامله حکمت بالغهٔ الهیه بودر که ﴿مثنوی﴾ ظاهر این ره دارد واین بی رهی * اهل اعتباره ظاهردر که موسی علیه السلام طریق هدایتی وفرعون ضلالت انجام راه غوایتی طوتر زیرا موساده حکم ایدن مظهری اولدیغی اسم هادی وفرعونده حکم ایدن مظهری

اولدیغی اسم مضلدر که ایکیسی دخی محکوم معنی اولوب (قبل من قبل فی الازل بلاعلة ورد من رد فی الازل بلاعلة) وفقنجه اکر عزت وسعادت واکر ذلت وشقاوت هر کسه تقسیم ازلیدر مقدماخود مناسبت ایله برقاچ محلده تحقیق اولنمشدر که جمیع موجودات مظاهر اسما وصفات اولوب اختلافات صفات الهیه دخی من حیث التجلیات والتعیناتدر اختلافات مظاهر دخی تجلیات مختلفهٔ صفاتیه واسمائیه وساطتیله در وفی المثل کثرات امواج موجب تعدد دریای مواج اولمدیغی کبی اختلافات تعینات دخی قادح وحدت ذات اولمز* پس اکر سعید واکر شقی مظاهر اسماء متضادهٔ ربانیه ومجالیٔ صفات متقابلهٔ سبحانیه درکه ذکر اولنان اسما وصفاتك جملهسی ذات مسمی وموصوفه راجعلردر واکرچه من حیث الظاهر اختلافات مظاهری مقتضیلردر ولکن من حیث الحقیقه باجمعها مظاهر دخی تابع معنای واحددر که مظهر تجلیات جمالیه اولنلره شراب جلالدن ومحل سطوت جلال اولنلره نور جمالدن چاشنی ایچون برپرتو ایریشور فاما مظهر تام جمیع اسما وصفات اولمق قابلیتی انسانه مخصوص بردولت ایکن نفس جاهل مظهر کل اولمق نعمتندن غافل ودولت قابلیت دست اختیارندن زائل اولورسه اسماء جزئیهدن بر اسمك محکومی اولوب مظهر کل اولمق دولتندن محروم اولور وبعد اضاعة الآله تدارکه قدرتی اولمز وآفتاب سعادتی مغرب جهالتده وساعات عمری شب دیجور ضلالتده قالور فلهذا مولانا خداوندکار بیورر که ﴿ مثنوی ﴾ روز موسی پیش حق نالان شده * موسی علیه السلام روز روشنده حضور حقده نالان اولمش یعنی اراضیٔ مقدسهٔ قلب موسی آفتاب نوربخش وحی رب العالمین وشعاشع لوامع تجلیات نوریقین ایله بروفق (نور علی نور) خورشید انوردن اجل وظلام شب آنك پرتوندن نوره مبدل اولوب روی زمین تلألؤ یدبیضاسندن منور اولمغله هر حالده نور تجلینك ظهوریله حقه مناجات وفرعونه واتباعنه تبلیغ رسالت ایدوب بیوردیکه موجد وخلاق ومعطی ورزاق علی الاطلاق اول احد وصمد لم یلد ولم یولددر که برفحوای (ولم یکن له کفوا احد) اکا نظیر ومانند اولمیوب جمیع مکوناتی ارادهٔ ازلیه وقدرهٔ سرمدیهسیله عدمدن وجوده کتوروب ووجوددن عدمه کتوروب اکر ایجاد واکر اعدامده شریك ووزیری یوق برفاعل مطلقدر ای جاهل وغافللر فرعون نهدر که سزك ربکز اوله تعقل ایتمزمیسز که اول دخی سزك کبی

ماء مهیندن خلق اولنمش اکل وشربه محتاج وبول وغائطه مبتلادر دیوب توحید خدایه دعوت ایدردی فرعون عنود ایسه هنکام روزده اول قوم حمار سیرته دعوای ربوبیت ایدوب ودعواده بطلاننی بیلمکله بین الناس عرض وناموسی شکست اولمامق ایچون اول دخی درکاه عزتده سر برزمین ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ نیمشب فرعون هم کریان شده * نصف اللیلده فرعون دخی کریان اولمش ایدی یعنی فرعونك شوره زمین نهادی برمصداق (ظلمات بعضها فوق بعض) ظلمات تجبر وعناد وکدورات تکبر وفساد ایله شب تیرهدن مظلم اولوب غیرت جاهلیهسندن موسانك نبوتنه وحقك وحدانیتنه اعترافه قادر و (آمنت برب موسی وهارون) تکلمی لساندن صادر وظاهر اولمدیغنه تعجب ایدوب دیردی که ﴿ مثنوی ﴾ کین چه غلست ای خدا برکردنم * ای خدای متعال وپادشاه لایزال بو بنم کردنمده اولان غل کران نهدر آه کیم (انا جعلنا فی اعناقهم اغلالا فهی الی الاذقان فهم مقمحون) آیت کریمهسنك فحواسنجه اکر بنم دست اطاعت وکردن انقیاد ومتابعتم اغلال عناد وضلالت وسلاسل فساد وشقاوت ایله بند اولنمیدی موسایی تصدیق ونبوتنه اقرار ایدوب فائز هدایت اولوردم الهی ﴿ مثنوی ﴾ ورنه غل باشد که کوید من منم * اکر غل فرعونیت کردن بندنفسانیتم اولمسه کیم ایدی که بن بنم دیه ومحبوس سجین انانیت اوله آه ای قادر وجبار وفاعل مختار ﴿ مثنوی ﴾ زانکه موسی را منور کردهٔ * اول علم وارادت وقدرت ومشیتدن که موسایی منور ایلمشسن شك وشبهه یوقدر که ﴿ مثنوی ﴾ مرمرا هم زان مکدر کردهٔ * تحقیقا بنی دخی اول علم وارادتدن مکدر ایلمشسن ای قادر بیچون عقول نیجه حیران اولمسون که ﴿ مثنوی ﴾ زانکه موسی را تومه رو کردهٔ * اول قدرت کامله وحکمت شاملهدن که موسایی سن ماه رو ایلمشسن ﴿ مثنوی ﴾ ماه جانم راسیه رو کردهٔ * بنم ماه جانمی دخی اول قدرتدن سیه رو ایلمشسن آه ای دل شیدا ﴿ نظم ﴾ جان جلالن ذکر ایدوب مبهوت اول * عقل سرکردان ودل فرتوت اول * جمله عالم اولدی ذاتکدن عیان * لیك ذاتکدن ویرن کیمدر نشان * کیمکه ذاتك سرنی ایتسه عیان * شرعله ایلرسن آنی بی نشان * کائناتك وارنه سنسن اله * آستانکده کدالر پادشاه * عبرت ایله قیل نظر بو عبرته * نیجه غرق اولدی

دوعالم حیرته * کندو زینه کیمسه نك هیچ راهی یوق * ذره دن هیچ ذره نك آکاهی یوق * آفتابه شوقك ایركور ر زوال * ماه مهركله اولور هردم هلال * کیمه کیم حقدن عنایت یار اولور * ذره ایكن کون کبی اظهار اولور (فیضل الله من یشاء و یهدی من یشاء وهوالعزیز الحکیم) ای مؤمن مقبل اولمیه كه سنده دخی عناد واستكباردن ذره وشمه اوله زیرا فرعون بی دولتك بوقدر عرفانی وارایكن عناد واستكباری انی دعوای ربوبیته جرأت ایتدیروب موسایه متابعت ایتدرمدی الحاصل فرعون مغبون بندغل سجیندن زبون اولوب کندی کندی یه ایتدی آه کیم بونه ادباردر کیم فرضی بنم ستارهٔ طالعم شمع شبستان جهان اولان ماه تابان دخی اولسه چونكه ایش تقدیركدر ماه دخی کاه خسوف وكاه انجلا ایله موصوف وكاهی صعود وكاهی نزول وكاهی طلوع وكاهی افول وكاهی مقابله وكاهی احتراقه التصاقدن خالی اولمیوب حالت واحده ده برقرار اولمز مع هذا * مثنوی * بهتراز ماهی نبود استاره ام * بنم خود ستارهٔ طالعم ماهدن بهتر اولمدیكه برقرار اوله * مثنوی * چون خسوف آمد چه باشد چاره ام * چونكه قائد تقدیرك سوقیله ستارهٔ اقبالمه خسوف واقع اولوب ادباره کیده واوج هدایتدن حضیض ضلالته هبوط ایلیه اندن خلاصه بنم نه چاره وقدرتم اولور ایواه ودریغ وحسرت ای فرعون بی فكرت ونفس شوم بی هدایت كه برقاچ کون بوخلق جهان * مثنوی * نوبتم کرد رب وسلطان می زنند * اکرچه کیم بنم نوبتم رب وسلطان اوررلر اماخبرك یوقدر كه زخمهٔ لسانله طبل دهانه اوردقلری صدای رب سلطان نوبت شادمانی اولمیوب بلكه * مثنوی * مه کرفت وخلق پنكان می زنند * ماه طوتیلدی وفرعونك دولتی نكبته اوتلدی دیو خلق طاس قپاغی چالارلر واحسرتا ای کوس ونقاره لر ایله نوبت سلطانی چالدیروب ظلم پیشه وفرعون اندیشه اولان جبارلر غافل اولمیه سز كه خلق جهان اکرچه کیم * مثنوی * می زندان طاس وغوغا می کنند * اول طاس وکوسی اوررلر وصیت وصدا ایله جهانه ولوله انداز اولوب هنكامه وغوغا ایدرلر امازهی ملامت كه * مثنوی * ماه راز آن زخمه رسوا می کنند * اول مغرورك ماه سعادتی غیم ظلم وشقاوت ایله منخسف اولدیغن اول زخمه دن رسوای ایدرلر وروی منیر هدایتی مظلم و مكدر اولدیغن اخبار ایدرلر ایواه ودریغا ای نفس فرعون * مثنوی * من كه فرعونم

زخلق ای وای من * بن كه فرعونم خلقك تعظیم واکرامندن وای بكا ومصیبت جانمه كه * مثنوی * زخم طاس آن ربی الاعلای من * خلقك توقیرواحترامی بنم ربی الاعلی دیدیكم طاس زخمه سیدر كه حب سلطنت بنی بوبلاره کرفتار ایدوب عرض طنطنه وشهرت جانمی حقدن دوز وکوکلمی بی نور و برقاچ کونلك دولته مغرور قیلوب موسانك دامن هدایتنه تشبثدن محروم ومهجور ایلدی حقا كه سمع قبول ایله اصغا ایلیان مدعیلره دخی عجب نصح دل پسند در حق جل وعلا لطف وعنایتی ایله توفیق وهدایت ایدوب طریق حقه میل ورغبت ایله نفس متكبرهٔ بی صفات فرعونیه دن خلاص ایلیه آمین یارب العالمین بحرمة سید المرسلین و بالجمله فرعون کریه ونالش ایله ایتدی آه کیم * مثنوی * خواجه تاشانیم اما تیشه دات * موسی ایله خواجه تاشلرز یعنی برافندی قوللری یوز ویاخود برر واینده فرعون دخی برزمان شعیب علیه السلام ایله صحبت ایتمك واقع اولمش ایدی ولكن فرعونه اول صحبتدن نور ایمان اثر ایتمیوب موسایه حق جل وعلا بركات صحبت شعیب ایله نبوت ارزانی بیوردی * پس فرعون ایتدی اکرچه موسی ایله حق قوللری یوز اما الهی سن برباغبان حقیقت سن كه تیشهٔ ارادت وارهٔ مشیتك برمقتضای حكمت ازلیه * مثنوی * می شكافد شاخ را در بیشه ات * بیشه زار صنعكده رسته اولان شاخ وجودی شق ایدر اندن صكره * مثنوی * باز شاخی را موصل می کند * کیرو اول فدانه برشاخ آخری وصل ایدر یعنی بیشه زار صورتده بی ثمرات معرفت ظاهر اولان نهال وجودك شاخ بی منفعتنی قطع ایدوب شجرهٔ طیبهٔ عنایت ودرخت طوبای هدایت اولان انبیا واولیا سنك نظرا کسیر اثرلرین وصل ایله شجرهٔ مثمرهٔ معرفت ربانیه ایدر (ذلك فضل الله یؤتیه من یشاء والله ذوالفضل العظیم) الحاصل اول باغبان کردون وصانع بیچون برفحوای (یفعل الله مایشاء ویحكم مایرید) برقادر ومرید در كه مصنوعاتده كیف مایشاء تصرف قیلوب بوستان ناسوتده اولان * مثنوی * شاخ دیكر را معطل می کند * شاخ دیكری تیشهٔ موت ایله کسوب معطل ایدوب لایق نار ایدر و برمبتغای (لایسئل عما یفعل) هیچ فردده (لم ولا) یه قدرت اولمیوب اول فاعل مختار دیلدیكین ایشلر اولوا الاعتباره خود امر بدیهیدر كه باغ شهودده اولان اشجار وجودك باغبان کرد ونه مخالفته طاقتلری واردر

مثلا ❊ مثنوی ❊ شاخ را بر تیشه دستی هست نی * شاخك تیشه
اوزرینه بر دست قدرتی وارمی در وبنی قطع ایتمه دیمکه قادرمی قدرتی
یوقدر ❊ مثنوی ❊ هیچ شاخ از دست تیشه جست نی * وهیچ شاخ
دست تیشه‌دن صچرایوب خلاص اولدیمی اولمدی * ایمدی (وان یمسسك الله
بضر فلا کاشف له الا هو وان یردك بخیر فلا راد لفضله یصیب به من یشاء
من عباده) کریمه سی موجبنجه بو بیشه زار عالمده هیچ بر وجودك
باغبان حقیقینك تیشهٔ قدر وارهٔ قضا سندن خلاصه مجالی اولمدیغیچون
قضایه رضادن غیری چاره بولنمیوب (اللهم لامانع لما اعطیت
ولامعطی لما منعت ولاراد لما قضیت ولامبدل لما حکمت ولا ینفع ذا الجد منك
الجد واعوذبك منك وبرضاك من سخطك) مناجاتنه اشتغال ایدرلر فاذا کان
کذلك اخوان مؤمنین بزدخی اثر انبیا واولیایه اقتفا ایله درکاه کبریایه
بو وجهله تضرع ودعا ایده لم که (یا اکرم الاکرمین ویا ارحم الراحمین
ویاخیر الناصرین بحرمة سید المرسلین ❊ مثنوی ❊ حق آن قدرت که
ان تیشه تراست * اول قدرت وعظمت حقیچون که بو تیشهٔ ارادت سنك
دست مشیتکده در ❊ مثنوی ❊ از کرم کن این کژیها را توراست *
لطف وکرمکدن بو سقامتلریمزی سن مستقیم قیل وظاهرو باطنمزی انوار
شریعت وطریقت واثمار معرفت وحقیقت ایله مالا مال ایدوب ماسوایه
میل ورغبتدن وحب ریاست ایله دعوای خیریتدن وکبر واستکبار ایله اهل
حقه ومرشد کامله بغض وانکار وعدوات اظهار ایتمکدن حفظ وصیانت
ایدوب خلوص ومحبت ایله اهل تحقیقه اقرار وتبعیت وطریق مستقیمه
عزیمت میسر قیل وجرم وعصیانمزایله مؤاخذه ایتمیوب توبه ورجوعله
عفو ومغفرت عنایت بیور ❊ نظم ❊ بر تو کس نیست آمر و ناهی * همه
آن می کنی که می خواهی * نه عطای تراخطا مانع * نه بلای ترادعا دافع *
برخطا پیشکان عطای تودام * باولا شیوکان بلای توکام * دام چه بود
فریب جاه وجلال * کام چه بود نوید قرب ووصال * ای جهانی بکام از در تو *
کام خواهم نه دام از در تو * دم بدم در رهم منه دامی * تاپی کام خودزنم کامی * بجوار
خودم رهی بنمای * در حریم دلم دری بکشای * غایب ازمن مرا حضوری بخش *
بسرودی رسان ونوری بخش * کرچه هستم بقید هستی بند * هم بتو برتو می دهم
سوکند * که مرا آنچنان یکی انکار * در دلم ظلمت شکی مکذار * هرچه غیر از

توزآن نفورم کن * پای تا فرق غرق نورم کن * دیدهٔ ده سزای دید ارت * جانی
آرام جای اسرارت * چندباشم زخودپرستیٔ خویش * بند در تنکنای
هستیٔ خویش * وارهانم زننك این تنکی * برسانم برنك بی رنکی * آه ای
مستمع قابل کبر واحوال فرعونی بیان ایده لم که ❊ مثنوی ❊ باز باخود
کفت فرعون ای عجب * فرعون کبرو کندی یه ایتدی ای عجب ❊ مثنوی ❊
من نه دریار بنا ام جمله شب * بن بتون کیجه یاربنا دیو مناجاتده دکلمیم
نه غریبدر که ❊ مثنوی ❊ در نهان خاکی وموزون می شوم * نهانده
خاکی وموزون اولورم وصباح اولوب ❊ مثنوی ❊ چون بموسی میرسم
چون می شوم * چونکه موسایه ایریشم نیجه اولورم یعنی خلوتمه واردقده
کفر وعنادمدن نادم وطریق اسلامه عازم اولورم وخشونت ورعونتم
لطف وملایمته وعجب وانانیتم تواضع ومسکنته مبدل اولمغله موسایه متابعت
ایتمکی تحقیق ایده رم اما اوزکه حکمتدر که موسایی کوردیکم کبی قلبمده
اولان مسکنت وملایمتلر فی الحال کبر ورعونته منقلب اولوب اولکیدن زیاده
انکار وعداوت ایده‌رم بن دخی بو سر خفیده دم بسته وحیران اولوب کندیمی
اکا تشبیه ایده رمکه مثلا ❊ مثنوی ❊ رنك زرقلب ده تو می شود *
قلب آلتونك اون قات یالدزی ور نك سرخی اولسه فائده مند اولمیوب
❊ مثنوی ❊ پیش آتش چون سیه رومی شود * آتش او کندی نیجه سیه رواولور
حقا که قلب آلتونك یالدزی هرنه مرتبه زیاده اولسه آتشده تجربه اولندقده
ذاتنده مرکوز اولان اکرقور شونلغی واکر باقرلغی ظهوره کلوب تأثیر نار
حقیقت حالنی آشکار ایدر کذلك بن دخی زرقلب کبی تنهاده حقه اقرار
ایده‌رم اما حضور موسایه واردیغمده بنی نار جذباتیله یاقوب چرك انانیتدن
پاك ایتمك ایستدکده درونم جوهر ایماندن خالی اولمغله قلبم ظاهر اولوب
رسوای اولورم واول حالده ❊ بیت ❊ زراند ودکانرا با تش برند *
بدید آید آنکه مس یا زراند * بیتی خاطرنشانم اولور اما الدن نه کلور زیرا
❊ مثنوی ❊ نی که قلب وقالبم درحکم اوست * بنم قلب وقالبم اول
قادر مختارك حکمنده دکلمیدر انك دست ارادتنده در خود * پس بر موجب
(یمحوالله مایشاء ویثبت) اول قادر وجبار ❊ مثنوی ❊ لحظهٔ مغزم
کند یك لحظه پوست * بنی بر لحظه مغز و بر لحظه پوست ایدر مغزدن مراد
نور ایمان ومحبت یزدان و پوستدن مراد ظلمات بشریه ونور آفتاب حب

ذاتیدن خالی شول قلب افسرده در که قشر بی لب و پوست بی مغزدر
حاصل کلام فرعون متمرد وفرعون جبلت اولان هر منکر ومعاند احیانا
جانب حقه میل ایتسه احکام نفسانیه غالبه اولمغله اغواء شیطانی ایله فی الحال
حقدن رجوع ایتدیکیچون کندی کندی یه خطاب ایدر که عجبدر که
کاه اولور که مزرعهٔ قلبمده بذر محبت وایمان اثرلری ظاهر وطرف حقه
میلان اماراتی باهر اولمش ایکن برلحظه دن انی کوردمکه فضای سینه دن
سربرآورده اولان انوار ایمان هنوز کمالنی بولمدین شمال ناقابلیتدن کمال
شدت ایله ریح صرصر خذلان ظاهر اولوب طرف حقه میل ایدن تازه
نهال ایمانی هلاك ایدوب قلب افسرده بی قابل زراعت اولمیان زمین
شوره یه دوندرر اما نه چاره چونکه حکم وفرمان اول فاعل مختارکدر
لاجرم ❊ مثنوی ❊ سبز کردم چونکه کوید کشت باش * چونکه
ارادت ازلیه سی کشت زار توحید وایمان اول دیه سبز وخرم اولورم
(مثنوی ❊ زرد کردم چونکه کوید زشت باش * وچونکه اول مقلب
القلوب والاعیان زشت وبی مغز اول دیه زرد وخزان اولورم آه کیم مشیت
ازلیه ❊ مثنوی ❊ لحظهٔ ماهم کندیکدم سیاه * بنی برلحظه ماه وبر دم
سیاه ایدر یعنی کاه اولور که دل شکسته اول قادر وفیاضك انوار هدایتندن
بربوی عنایت شم ایتمکله ژنك انکاردن معرا مرآت مصفا اولوب مطلع
نور آفتاب هدایت اولان مرشد مکملك اشعهٔ افاضه سنه مقابل دوشر
واقتباس نور محبت ایدوب بدر منیره دونر وکاه اولور که ظل مخروطیٔ بشریت
وسحب مکدرهٔ طبایع نفسانیت خورشید محبتله قلب قمر طلعت بیننه حائل
اولمغله ماه مجلای دل بدر منیر ایکن سیاه شکل ومنخسف اولور حقا که
عز ودولت وقهر وذلت وایمان ومحبت وکفر وضلالت اول جلیل وجبار
وقادر مختارك قبضهٔ قدرت ودست مشیتنده در ❊ مثنوی ❊ خود چه
باشد غیر این کار اله * خدای متعالك کاری خود بوندن غیری نه اولور یعنی
دیلدیکنهٔ دولت وکیمنه ذلت وکیمنه ایمان وهدایت وکیمنه کفر وضلالت
تقدیر ایدوب برموجب (یفعل الله مایشاء ویحکم مایرید) نیجه دیلرسه اویله ایدر
هیچ احد قضاسنی دافع وعطاسنی مانع اولمیوب قادر مطلقدر فلهذا
❊ مثنوی ❊ پیش چوکانهای امر کن فکان * جوکانهای امر کن فکان
پیشنده کوی وش ❊ مثنوی ❊ می دویم اندر مکان ولامکان * میدان مکان

ولامکانده یله رز یعنی بزم وجود واختیار یمز طوپه وامر کن چوکانه مماثل اولوب
خالق الملك والملکوتك قضا وقدری چوکاننده کرنده ودونده یز علم شریفه
خفی اولمیه که مولانا خداوندکار بو ابیات شریفه ایله مغلوب نفس اولان
عوام وسیر وسطده اولان اصحاب تلوناتك حالدن حاله انتقالاتنه اشارت
بیورمشلردر زیرا مرشدان راه حقیقت رهروندکان طریقت بیننده معتبر
اولان جبر ایله اختیارده درت قسم اعتبار ایدوب اصطلاحلری بو وجهله درکه
اولا جبر ایکی قسم اولوب (بری جبر شیطانی (وبر قسمی جبر رحمانیدر اختیار
دخی ایکی نوع اولوب (بری جزئی (وبر نوعی اختیار کلیدر فاذا کان
کذلك انلر که احکام نفسانیه نك مغلوبی اوله شیطان اول نفس اماره اربابنی
دیلدیکی کبی اعمال فاسده ده استعمال ایتمکله (والذین کفروا اولیاؤهم
الطاغوت یخرجونهم من النور الی الظلمات) فحوای کریمی اوزره شیطانه
تبعیت ایله روحلرینی درکات طبیعتدن تخلیصه مجاللری اولمیوب کویا که
شیطان بونلره جبر ایدوب ظلمات فسق وفجورده منهمك ومکور
وجبر شیطانیده مقهور اولمشلردر فاما احکام شریعته تبعیت وپیر طریقته
اطاعت ایدن سالکلر مجاهده وریاضت وهر حالده مقتضیات نفسه مخالفته
اشتغال ایله تسویلات شیطانیه یه میل ورغبتدن نفسلرینه کوشمال ویر مکله
تهذیب اخلاق ایدوب بدر منیر محبتلری بلیهٔ خسوفدن خلاص اولدی قیاس
ایدرلر ولکن اختیار جزئی اصحابی اولان اهل تمکین مرتبه سنه هنوز نائل
اولمیوب تلونده اولدقلریچون ناکهان باتقدیر سبحان بعض احوال ایله
امتحان اولندقلرنده حالت تلونلری غالبه اولمغله معیار امتحانده درست
بولنمیوب افکار ماسوا دل سالکه دخول ایتمکله غیوم کثرت فی الحال ماه
انور محبتی ستر ایدوب بعض زلاته مبتلا اولدقلری کبی نور صباحدن انور
اولان قلوب مجلولری شب تیره دن اکدر اولوب احکام بشریته کرفتار اولورلر
وسالك بی اقتدار اول حالده نیه مبتلا اولدیغن وامتحان اولدیغن بیلوب
جبههٔ توبه وندامتی زمین مناجاته وضع ایدوب صد هزار آه وانین وناله
وحنین ایله روح احمدی وهمت وارث اکمل محمدی یی شفیع ووسیله اتخاذ
ایدوب استغفار ایدر حق سبحانه وتعالینك دخی بحار رحمتی تموج ایدوب آب
مغفرتیله اول عبد مجرمك اوساخ زلاتنی تطهیر وبر مصداق (التائب من الذنب
کمن لا ذنب له) توبه سن قبول ومعصیتلرین عفو ایله محو ایتدیکندن ماعدا

مطلب
في الاختيار الجزئي
والكلي وفي الجبر
الشيطاني النفساني
والرحماني ودربابها
على لسان بعض
القوم

صد هزار درجات عاليه احسان ايتمكله سالك متلون هر برتنزلنده نيجه نيجه ترقيلره نائل اولور ومن بعد حبل متين تقوى ومحبتدن منقطع اولميوب (فمن يكفر بالطاغوت ويؤمن بالله فقد استمسك بالعروة الوثقى لاانفصام لها والله سميع عليم) قول كريمنى ورد زبان وحرز جان ايدر * پس برسالك كه ذكر اولنان تلوندن رها بولميه ومرتبهٔ تمكنه ارتقا ايتميه اكا جبر رحمانده مقهور درديو تعبير اولنور فلهذا سالكان طريقت اولنلر وجه مشروح اوزره دوشه قالقه يولدن قالميوب محو محض وفناء مطلق اولدقده اختيار جزئى اربابندن اولوب تنزل وتلوندن خلاص اولور ومرآت قلبى پرتواشعهٔ آفتاب حقيقت محمديه دن مقدار ذره منحرف اولمز وماه منير محبتنه نقصان ترتب ايتميوب بدرى كامل ونورمرشوشى اراضئ وجودنى مشتمل اولور *پس ارباب سلوكك منتهاى سيرلرى بومرتبه ده قرار بولوب مظهر اختيار كلى اولان اكمل كملك مرتبه سنه وارمز زيرا مرتبهٔ مذكوره شول مقام محمود دركه بحسب الوراثة الكماليه ولايت عامهٔ مطلقهٔ محمديه مظهريتنده قائم اولان غوث اعظم وانسان اكمله مخصوصدر وهردورده اول مرتبه صاحبى واحددر فاذا كان كذلك اختيار جزئى اعتبار اولنان مرتبه اصحابيله مرتبهٔ اختيار كلى صاحبى ميانلرنده فرق بودركه اكرچه محض فنا اربابى دخى مرتبهٔ افراده نائل اولوب تلوندن عارى وشعاشع آفتاب وحدتلرى غيوم كثرتدن برى اولمشدر ولكن صاحب زمان وقطب دورانك نوع ماخلاف رضاسى اوزره بروضعه عزيمت ايلسه مرتبه سندن دوشر ويولندن شاشار فاما انلردن دخى حفظ الهى ايله خلاف رضا برحركت صدورى متصور اولميوب بونلرك اختيارلرى كنديلرندن ساقط وپير كاملك اختيارينه مربوط اولديغى اجلدن اختيار مزبوره جزئى اعتبار اولنمشدر انسان اكمل ايسه من حيث الوارثة الكماليه بلا قيد وبلا واسطه جناب حقدن مستفيض اولديغى جهتدن انك جمله افعال واحوالى بفضل الله تعالى رضاى سبحانى يه موافق اولوب قبولى قبول فياض مطلق وردى رد حقدر (ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء والله ذوالفضل العظيم) پس مولانا خداوندكار سير وسطده اولان احوال سالكينى بعد البيان روح ايله نفس بينده اولان تباين واختلافك مقتضاسنى وبعد حصول الفناء ورفع الاختلاف روح ايله نفسك اتحادنى تحقيق وآفاق ايله انفسى تطبيق ايدوب بيوررلركه

﴿ مثنوى ﴾ چونكه بى رنكى اسير رنك شد * چونكه بى رنكلك اسير رنك اولدى يعنى بروفق (كنت كنزا مخفيا) مرتبهٔ لاتعين چونكه اسماء متضاده وصفات متقابله ايله منصبغ اوله مقتضاى سلطنت اسم ظاهر اظهار كثرت واخفاء وحدت اولديغيچون لاجرم تعيناتك بعضنده قرب وبعضنده بعد ظهوره كلوب لاتعين وبى رنكى الوان تعينات كثيره ايله مرئى اولديغى جهتدن اسير رنك اولوب

﴿ مثنوى ﴾ موسئ باموسئ درجنك شد * برموسى برموسى ايله جنكده واختلافده اولدى يعنى ايكيسى دخى من حيث الباطن مظهر حقيقت واحده ايكن موساى آخرده اولان حقيقت واحده صفات اخر ايله ظاهره اولمغله اسماء متضاده نك تقابلى جهتندن مظاهر اسما دخى بربريله اختلافه دوشديلر مثلا موسى عليه السلام تعلم علوم لدنيه ايچون خضر عليه السلامه عند التلاقى اعتراض اولنمه مق اوزره تعهد ايتمش ايكن اثناى تعليم وتعلمده موسى عليه السلام حضرت خضردن خلاف ظاهر بعض افعالك صدورن كوردكده (اقتلت نفسا زكية بغير نفس لقد جئت شيئا نكرا) كريمه سنك مفهومنجه خضر عليه السلامه اعتراض ايدوب بالاخره خضر نبى دخى موسى ايله مفارقت ايدوب (هذا فراق بينى وبينك) ديو اختلاف ايتديلر وكذلك بنى اسرائيل سامرينك اضلاليله عجله پرستش قيلوب موسى عليه السلام جبل طوردن قومنه رجعت وانلرى عجله عبادت ايدر كوردكده برادرى هارونه عتاب ايله خطاب ايدوب ياهارون (مامنعك اذرأيتهم ضلوا الاتتبعن افعصيت امرى) ديو لحيهٔ هارونى اخذ ايتدى هارون عليه السلام دخى (يابنؤم لاتأخذ بلحيتى ولا برأسى انى خشيت ان تقول فرقت بين بنى اسرائيل ولم ترقب قولى) مفهوم شريفى اوزره جواب ويروب اختلاف ايتديلر وهمچنان انبيا ورسل ابلاغ رسالت وامتلرينى حقه دعوت جهتندن برموجب (لانفرق بين احد من رسله) يك رنك كده اولوب ولكن بر فحواى كريمهٔ (تلك الرسل فضلنا بعضهم على بعض) اختلافات مشارب ودرجات وتفاوت قدر قابليات حيثيتندن امتلرينك استعدادلرينه كوره شارع اخير شارع سابقك شريعتنى نسخ ايدوب اظهار قابليات ودرجات ايلدى ﴿ بيت ﴾

آفتابى در هزاران آبكينه تافته * پس برنكى هريكى باب عيان انداخته *

آه اى دل آكاه صورمرايامر تفع اولسه بى رنكئ نور آفتاب حقيقت اصليه سى اوزره نمايان اولوردى ولكن مادامكه مراياى وجود مضمحل اولميه كثرت

اعداد باقیه اولوب اتحاد ممکن اولمز زیرا مرایای متعدده مظاهر اون واحد اولسه ونور آفتاب دخی لون واحد اوزرینه بروز ایتسه کیر و مرایای متعدده مع تعیناتها واحد اولمیوب حقیقت اصلیه سی بی رنك اولان نور خورشید دخی رنك بی رنکی ایله ظاهر اوله مزفاما ﴿ مثنوی ﴾ چون بی رنکی رسی کان داشتی * چونکه بی رنکلکه ایرشه سنکه فی الحقیقه اول بی رنکلکی طوتاردك درحال بینونت برطرف اولوب ﴿ مثنوی ﴾ موسی وفرعون دارند آشتی * موسی ایله فرعون دامن صلحه تشبث ایدوب ترك جدل ایدرلر یعنی کاشف الاسرار مولانا خداوندکار نفس فرعون ایله موسای روحك صلح واتحادن بیان ایدوب بیوررلرکه چونکه نار جذبات ودود تعین موهوم مجذ و بی محوونابود ایدوب سلطنت اسم باطن ظاهر اوله شاهد وحدت جلابیب اشکال وصوردن هویدا و بی رنکی ایله رونما واول حالده مرایای مختلفه واختلافات متلاشی ونایدا اولوب ظهور انعکاس تجلیٔ ذات تقابل صوری محوایدر وهیچ وجهله کثرت واثنینیتدن نام ونشان بولنمیوب موسی ایله عیسی واحد فرعون دخی انلره تبعیت ایله متحد اولور زیرا اختلاف مرتبهٔ کثرتده در مرتبهٔ وحدتده اختلاف یوقدر * خلاصهٔ کلام روح پرفتوح مرتبهٔ وحدت ولاتعینده صفات نفسانیه ایله متعین اولمیوب نفس روحدن متمیز دکل ایدی چونکه روح مجرده امتثالا للامر مرتبهٔ تعینه نزول وطبایع وعناصره هبوط ایلدی نفس ایله روح تعین خاصلریله بربرندن جدا دوشوب اختلافده اولدیلر * پس هرقنغی ذونفس اولان روحك اوزرینه عنایت ازلیه سبق ایتدیسه عقل کلك جانب حقه ایلدیکی دعوتی اجابت قیلوب نفسنی روحك حکمنه تسلیم ایلدی روح دخی حکمنی نفسه کما ینبغی اجرا ایتمکله نفسی حقیقت واحده سنه جذب ایدوب وطن اصلیلری اولان قرب وحدته اعتلا ومرتبهٔ اولای لاتعینه ارتقا ایتدیلر وصوری ومعنوی هیچ وجهله اختلافلری قالمیوب کمافی الاول شیٔ واحد اولدقلرنده بوشعری انشاد ایتدیلر ﴿ شعر ﴾ چشم احول زخطاکرچه دو بیندیکرا * روشنست آنکه دل ودلبر وجانانه یکیست * اختلافی زره صورت اکر هست چه باك * آتش وشمع وشب ومجلس و پروانه یکیست * هریك ازروی صفت یافته اسمی ورنی * مفلس ومحتشم وعاقل ودیوانه یکیست * کرچه بسیار بود قصه وافسانهٔ عشق * چون توصاحب نظری قصه

وافسانه یکیست * هریك ازجام دکرچونکه بنوعی مستند * چشم مست توکواهست که پیمانه یکیست * آه ای دل آکاه شهود دریای وحدتده مستغرق وسوزش نار جذبهٔ احدیتده فنای مطلق اولان واصلان حق بو اتحادی محقق بیلوب هر بری مشاهداتندن خبر و یرمشلردر ولکن کلمات قدسیه لرین کیروکندیلری ذوق وکندی مقاملرنده اولان ارباب کمال فهم وذوق ایتدیلر وکبودرنك کثرتدن مجرد اولمیان ارباب تلونات ظاهره مخالفدر دیو اعتراض واختلاف ایله بحث وجدل قیلدیلر فلهذا کاشف الاسرار مولانا خداوندکار دخی وحدت مطلقه ومحض فنادن نیجه کلمات قدسیه بیان ایتدیکیچون معترضلرك دخی وارد اوله جق سؤاللرینی ایراد ووجه صواب اوزره احضار جواب ایدوب بیوررلرکه ﴿ مثنوی ﴾ کرترا آید برین نکته سؤال * اکر سکا بونکتهٔ وحدتده سؤال وارد اولورسه ای آلودهٔ رنك کثرت بی رنکیٔ وحدت اله کتوریوخسه ﴿ مثنوی ﴾ رنك کی خالی بود از قیل وقال * رنك وتلون قیل وقالدن قچان خالی اولور اولمز الحاصل موسی کلیم الله ایله فرعون کمراه نه وجهله متحد اولور دیو خطور ایدن اشکالی سؤال وقیل وقال و بحث وجدال مرتبهٔ تعین وعالم کثرتده در بزخود بیاض مطلق وعالم بی رنکیده مشاهده قیلنان تجلیٔ احدیت ومرتبهٔ واحدیتده محواثنینیت ایتمش ایدك شهود وحدت مطلقه ده ایسه قیل وقال و بحث وجدال اولمز ورنك الفاظ وعبارت وشهود کثرتدن مجرد و یکتا اولمدقجه مرتبهٔ معنای بی رنکی عرض جمال ایلمز دیمك اولور * پس بوتقدیرجه مصراع ثانی سؤال ایچون جواب اولمیوب بلکه صدور ایدن سؤال مرتبهٔ تعیندن اولدیغن اشعاردر ومن حیث التعینات سؤال واردردیوب جملهٔ معترضه واقع اولور و وارد اوله جق سؤال اشبو بیتدرکه مولانا خداوندکار جانب سائلدن ایراد ایدوب دیرلرکه ﴿ مثنوی ﴾ این عجب کین رنك ازبی رنك خاست * بوعجب درکه بولون و رنك بی رنکلکدن ظاهر اولدی یعنی یامولانا عجبا نه حکمتدرکه بوالوان تعینات ونمایش مکونات مرتبهٔ احدیت وسرا پردهٔ واحدیتدن بروز ایدوب جمله اعیان ومجموع اکوانك مصدری حقیقت واحده ایکن ﴿ مثنوی ﴾ رنك بابی رنك چون درجنك خاست * رنك حدوث وفنا بی رنك اولان قدم و بقا ایله نیجه جنککه قالقدی حقیقت واحده ده خودجنك وجدل اولمیوب بلکه اختلاف وجدال ضدین میانده در

پس اضدادك حقيقتلرى واحده واشياء متضاده متحده اولوردیمك نه جهتدن
موافق اولور اهل وحدت دیرلر كه نعم بوسؤال واردر فاما بزدخی اضدادك
اتحادنی عالم كثرته كوره اعتبار ایتیوب بلكه بروفق (كل شئ هالك
الاوجهه) مرتبهٔ واحدیت وانوار تجلیٔ ذات احدیتك ظهورنه كوره
اعتبار ایتمش ایدك ولكن چونكه مراد سائل حل اشكال وحكمت خفیه درز
سؤالدر جواب بودر كه ذكری سبق ایتدیكی اوزره اعیان تعینات بحسب
الاسما والصفات بعض مقتضیات اسماء متقابله ایله اوج وحدتدن حضیض كثرته
نزول والوان تشخصاتی قبول ایتدكده لاجرم بربریله اختلاف وجوده كلوب
تباین اقتضا ایلدی مثلا مرتبهٔ وحدت قدیم وباقی و واجب وغنی ومرتبهٔ
كثرت حادث وفانی وممكن وعاجزدر كذا وكذا وحدت ایله كثرت انواع
اوصاف متباینه ایله بربرینه متضاده اولمغله بین المظاهر دخی جنك وجدل
حصوله كلوب مظاهر وحدت مطلقه و بی رنكی اولنلر انبیا واولیا واتقیا
واصفیا وصلحا واصدقادر وكثرت مكدره مظاهری اولان دخی كفرهٔ
ضالین وفجرهٔ غاوین وزنادقه وملاحده در فاذا كان كذلك مجالیٔ تجلیات
احدیه اولان انبیا ومرسلین و ورثهٔ انبیا اولان علماء ربانیین اثبات وحدت
ایدوب قابل عكوس انوار تجلیات ذاتیه وصفاتیه اولان مرایای قلوب
مستعدینی مصقلهٔ توحید ایله تصفیه ایدوب حقیقت واحده لری اولان
مرتبهٔ وحدت وجوار حضرت احدیته دعوت وسعادت ابدیه یه هدایت
ایدرلر اما ظلمات كثرتده اولان اهل شقاوتك ورزش نور هدایته استعدادلری
اولمدیغله جانب معاصی وسمت مناهی یه میل ایتمشلردر واوهام وخیالاته
الدانمغله اثبات كثرت و بعضیلر ادعاء انانیت ایدوب اسفل دركات بعد وخذلان
وغیابات ظلمات حرمانده هالكین وخالدین ومردودین ومقهورین اولورلر
دیو مولانا خداوندكار بو اسرار غریبه یی فهم سائله تفهیم وكمال توضیح
ایچون معقولی محسوسه تشبیه ایدوب سائله بو طریقله جواب ویررلر كه
ای سائل قال وقیل مثلا ملاحظه قیل كه ✻ مثنوی ✻ اصل روغن
زآب افزون می شود * اصل روغن كه شجرهٔ زیتون وتخم بذر وسمسم
والبان بهادر بر فحوای (وجعلنا من الماء كل شئ حی) نشو ونماسی
آبدن حصوله كلور بوخود امر مشاهد ایكن ✻ مثنوی ✻ عاقبت
باآب چون ضد می شود * عاقبت آبه نیچون ضد اولور ✻ مثنوی ✻

چونكه روغن را با آب اسرشته اند * چونكه روغنی آب ایله تخمیر ایتدیلر
وفی الحقیقه سبب حیات ونماسی آب ایكن ✻ مثنوی ✻ آب بار وغن
چرا ضد كشته اند * آب روغن ایله نیچون ضد اولدیلر دهن زیت وسمسم
خود تخم وشجرده و روغن ساده لبنده مركوز ایكن بربرندن ممتاز دكل ایدی
چونكه مرتبهٔ دهنیته كلدكده آبدن متمیز اولوب بر قسمنه ماء و بر قسمنه روغن تسمیه
اولنور وصورت وسیرت وطعم ولذتده متباین بولنور * پس ای سائل بو بیت
شریف ظاهر حالده سؤال و بحسب المآل جواب وحل اشكالدر كه دریای
وحدتك تلاطمندن موج كونا كون كثرات ظهوره كلوب هر بری الوان
تعین ایله مغایرت كوسترمشلردر مغربی نه خوب دیمشدر ✻ شعر ✻
زدریا موج كونا كون برآمد * زبیچونی برنكی چون برآمد * چونیل از بهر
قومی آب كردند * برای دیكران چون خون آمد * چواین دریای بیچون
موج زن شد * حباب آسا بر وكردون برآمد * ازین دریا برین امواج هردم *
هزاران كوهر مكنون برآمد * بصد دستان نكارم داستان شد * بصد
افسانه وافسون برآمد * بدین كسوت كه می بینیش اكنون * یقین میدانكه
او اكنون برآمد * بمعنی هیچ دیكر كون نكردند * بصورت كرچه دیكر
كون برآمد * ایمدی ای سائل حكمت سنده دخی دیدهٔ عبرت وار ایسه
بر فحوای (فاعتبروا یا اولی الابصار) نورانیلر ایله ظلمانیلرك اختلافنی آب
ایله روغندن قیاس ایله كه روغن فرع ماء اولوب نشو ونماسی آبدن ایكن
من حیث التعین الخاص ضد ماء اولوب ترفع وتباین كوستردی همچنان
روغن تعین انسانی ودهن نفس ظلمانی آب حیات نفخ ربانیدن ذوحیات
اولوب امر سبحانی اولان روح نورانی (كالماء فی اللبن والدهن فی السمسم)
صورت جسمانیه ایله من حیث التعلق اتحاد ایتمشیكن بروفق (نسوا الله) نفس
شوم حقیقت اصلیه سنی ناسی وربنه عاصی اولوب تعین خاصی جهتندن
اظهار استكبار ایله اسفل طبیعته كرفتار اولدیلر وارواح قدسیه اصحابی
اولان انبیا واولیانك مخالفی دوشوب انكار ایتدیلر * پس معنی ایله صورتدن
اعتبار اولنان مرتبهٔ وحدت و بی رنكی ایله مرتبهٔ الوان وكثرت بیننده
ضدیت مقرر اولدیسه بحسب المراتب والمشارب بو ایكی مرتبه اصحابنك دخی
واقع اولان اختلافاتنی مولانا جلال الدین كل ایله خاره تمثیل ایدوب
بیورررلر كه ای طالب سر وحدت وسائل اختلاف كثرت ✻ مثنوی ✻

چون کل ازخارست وخار ازکل چراست * چون کل خاردن وخار کلدندر
پس نیچون ﴿ مثنوی ﴾ هر دو در جنکند واندرما چراست *
هرایکیسی جنکده ونزاعده درآه ای دل آکاه ﴿ بیت ﴾ همه دردست
درین واقعه پس درمان چیست * چارهٔ کارمن بی دل سرکردان چیست *
ایمدی ای سالك راه حقیقت شویله معلوم اوله که انبیا واولیا واتقیا واصفیانك
هر بری ورد خندان باغ جنت وسنبل وریحان روضهٔ وحدت ایکن من حیث
الحکمة الخفیه وجود پرخار کفار وفجاردن ظهوره کلوب اشقیا دخی خار
وخاشاك نار ایکن درخت ورد وجود انبیا وکلستان اصلاب اولیادن صدور
ایدوب (یخرج الحی من المیت ویخرج المیت من الحی) آیت کریمه سنك
معناسی بو مفهومی اشعار وبو حکمتی اظهار ایتمشدر ﴿ بیت ﴾ از سرو
وکل چه سود خبر کفتنم که من * زآن سرو کلعذار ندارم خبر هنوز *
فی الحقیقه چونکه سعدا واشقیانك والدینی آدم ایله حوا اولوب انبیا واولیانك
اکثری اصلاب اشقیادن اشقیانك دخی وجودی بحسب الصوره اصلاب
انبیا واولیادن ایکن مابیننده بونك کبی کش مکش واختلافك وقوعی حکم
غریبه دن دکلیدر ﴿ قاسم انوار ﴾ ای دوست حکایت نهان چیست * فی الجمله
حدیث عاشقان چیست * کرنیست قیامت آشکارا * این فتنه وشور
در جهان چیست * حقا که حکمت الهیه بویله درکه بروفق (تمیز الاشیاء
باضدادها) خریف اولمسه صیف وشب اولمسه روز متمیز اولمدیغی کبی ظلمت
کفر اولمسه نور ایمان وشتاء انکار اولمسه بهار اقرار کلزار حسننی بدیدار ایتمزدی
وتقابل اسما وصفات اولمسه انواع صنایع بدیعهٔ ربانیه آشکار اولمزدی
مغربی نه خوب دیمشدر ﴿ نظم ﴾ بی نقاب آن جمال نتوان دید *
و زرخش جز مثال نتوان دید * روی اورا بزلف وخال توان * دید بی
زلف وخال نتوان دید * خود جمال وکمال روی ورا * بی حجاب جلال
نتوان دید * ذات مخفیست درصفات کمال * بی صفات آن کمال نتوان دید *
آفتابیست درظلال نهان * زو بغیر ظلال نتوان دید * نپذیرد زوال
مهر رخش * مهر اورا زوال نتوان دید * حقا که عند اولی الاعتبار
کویا فرعك اصله مخالفتی وهم وخیال وبرامر اعتبار یدر که ملاحظه
وافکاری متضمن حکمت پرورد کاردر فلهذا مولانا خداوندکار بیوررلر که
﴿ مثنوی ﴾ یا نه جنکست این برای حکمتست * یاخود روح الله نفس

و روحانیلر ایله نفسانیلرك اختلافی حقیقتده جنك وجدل دکلدر بلکه حق
جل وعلا اسرار غیبیه وحکم مخفیه سنی اظهار ایچوندر ﴿ مثنوی ﴾
همچو جنك خرفر وشان صنعتست * مثلا حین بیعده خرفروشلرك واقع
اولان جنك وجدلی کبی صنعتدر که هنکامه ونزاعلری مشتری قزدروب حماری
فروخت ایچوندر ﴿ قاسم انوار ﴾ درمذهب ماجمله بیك نرخ روانست *
درحضرت آن دوست چه کوهست وچه کاهست * اما تو کسی را که بارشاد
کزیدی * او رهزن راه آمد وبی رهبر ورا هست * عاقل همه از عقل
سخن کفت ونکو کفت * قاسم همکی مست شرابات الهست * پس مؤمن
ایله منکر ومسلم ایله کافرك دخی اختلاف وجدلی لحکمة اولوب (ان الله
اشتری من المؤمنین انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) فحوای کریمی اوزره زمرهٔ
مؤمنین متاع جنتی خریدار اولوب اول مقابله ده نفسلرینی رضای حقه
بیع وتسلیم ایتمك ایچوندر الهی سیدی ومولای حق بودرکه سنك اسرار
خفیه وحکم غیبیه کی عقل دراك ادراکده قاصر اولوب ﴿ مثنوی ﴾
یا نه اینست ونه آن حیرانیست * یا نه بودرنه خود اولدر همان حیرت اندر
حیرتدر * ایمدی ای طالب سر وحدت امن وراحت ایسترسك بحث وجدال
وجواب وسؤالدن فارغ البال اولوب مقصود بالذات اولان ﴿ مثنوی ﴾
کنج باید جست کاین ویرانیست * کنج بی منتهای محبت وکنز لایفنای
وحدتی طلب ایتمك کرکدرکه کنج نهان ویرانه لکده، دریعنی کنوز رموز
غیب قدمه وصول مراد ایدن هستیٔ موهوملرندن فانی اولان زوایای قلوب
کملده تجسس ایلسونکه کوشهٔ فناده نائل کنج بقا اوله ﴿ شعر ﴾
دید هرکس بقدر صدق وصفاست * دیدن عاشقان طریق فناست *
چندپرسی لباب عرفان چیست * آنچه با فهم تو نیاید راست * سخن
سراین معمارا * تو ندا نستهٔ مکو که خطاست * زیرا کنز وحدت هستیٔ
موهومی افنا واختلافات اضدادی اعدام ایله بولنور مثلا لعب خیال بازیده
چشم ناظره انواع صور مختلفه نمایان اولوب حرکات غریبه وکلمات عجیبه ایله
کاه محاوره ومطایبه وکاه مجادله ومحاربه‌لر بدیدار اولور ولکن حقیقت بین
اولنلر حرکات صور پس پرده دن استادك اولدیغنه عارف وآشکار وصور ظل
خیال ایدیکنه واقف اولمغله ﴿ بیت ﴾ بونجه تدبیر پس پرده دن استادکدر *
اختیاریمی صانورسن حرکاتی صورك * دیوب ﴿ بیت ﴾ همان

سيرانجى سن سيرانك ايله * ديمه زنهار شو شويله در بو بويله * بيتى ايله عامل اولورلر * ايمدى بنم نور ديدم شيخ عطارك ❊ بيت ❊ اين فلك هنكامه ميسازد ببازى وخيال * اختران چون لعبتانند وفلك چون چادرست * ديديكى كبى درون خيمهٔ فلكده اولان اشكال كونا كون دخى مانند ظل خيال اول مبدع بى مثال وصانع لايزالك دست قدرت وقبضهٔ اراداتيله حركت ايدوب لكن حقيقت بين واهل يقين اولميان معتزلى مذهبلرى حركاتى اشكاله ومنجمين كواكبه وطبيعيه طبايعه ودهريه دهره وثنويه نور وظلمته نسبت ايدوب (من كان فى هذه اعمى فهو فى الآخرة اعمى) قبيلندن اولورلر اما طالبان سياحت فضاى طريقت وراغبان سباحت درياى حقيقت اولان صادقان طوائف مزبوره نك بانك غيلان مثابه سنده اولان اقوالنه التفات ايتميوب ساقئ بزم وحدتدن شراب عشق محبت وآب حيات معرفت نوش ايلسه كيفيت جذبات ربانيه هستئ تعيناتى سوزان وكثرات تكوناتى ويران قيلوب عازم غيب الغيب اولور وديدهٔ جان كحل نور محمديله مجلا وتجليات ذات احديه ايله روشنا اولمغله اعيان ممكناتك حركات وسكناتنى پس پردهٔ اسما وصفاتدن يد قدرت واصابع مشيت تحريك ايتديكين مشاهده قيلوب جهان وجهانيانى بيوجود ونابود برامر اعتبارى بيلور ودرياى حيرته غوطه قيلوب عمارت ظاهر اولان حجرات عقل ووهمده كنج اسرار وحدت بولنميوب وسرمايهٔ خود پرستى ايله مقصوده ايريلميوب بلكه ويرانهٔ حيرت اولان فناء صرفده عيان اولمغله سالك واصل شعور وعدم شعوردن مجرد ونائل كنز وحدت اولور اما جذبه ومحبتدن بى بهره اولان مجرد ارباب ذوق وشهودك اسرار توحيده اولان تحقيقلرين استماع ايتمكله كندى وهم وخيالى مقتضاسنجه معنالر ويروب ظاهر وباطن وصورت ومعنى جمله بردراندن غيرى خود معدوم ومدر ديديكلرى مفهومم اولدى ديو واصل كنج حقيقت زعمنده اولان ارباب ظنونه مولانا خداوندكار بيوررلر كه اى بى جذبه ومحبت اولان اهل معرفت ومحرم اسرار وحدت اولدم ادعاسنده اولان اسير دام طبيعت وآلودهٔ رنك كثرت ❊ مثنوى ❊ آنچه تو كنجش توهم ميكنى * اول ظن وخيال كه سن آنى كنج توهم ايدرسن خبرك يوقدر كه ❊ مثنوى ❊ زآن توهم كنج را كم ميكنى * كنجى اول توهمدن ضايع ايدرسن زيرا

مادامكه طلسم دفينهٔ وحدت اولان پير طريقتك نظر وهمتندن لمعان ايدن نور جذبات ربانيه سنك ظل وجود موهومك ازاله ومعدوم ونور محض حب قيوم ايدوب كيفيت رحيق عشق ايله قيود جهت ومكان وتعداد وجوب وامكاندن مجرد ايتميه واصل كنج وحدت اولمزسن وكنج وحدته نائل اولدم وازالهٔ اخلاق ذميمه ايچون نيچه رياضت ومجاهده قيلوب تحصيل اوصاف حيده ايلدم توهمى موجود اولدقجه عين كثرتده مفقود وسر وحدتدن محرومسن * ايمدى بودولته وصول شراب عشقله ترك توهمات ايدوب اهل دردده تبعيتدر قاسم انوارنه خوب ديمشدر ❊ شعر ❊ كردر دمند كردد دل دولت عظيمست * چون دردمندا وشددل بعد از آن سليمست * در راه عشق ووحدت حيرانيست وحيرت * اميد در نكنجد چه جاى ترس وبيمست * كرزهد وعلم دارى درد خدا ندارى * در وقت جان سپردن دل باندم نديمست * بى مايهٔ محبت كآنست اصل فطرت * اين زهد ماسقيمست اين علم ماعقيمست * بعد از خرابئ تن احوال خود بدانى * خيرست اكر حميد ست شر ست اكر ذميمست * سرمايهٔ دوعالم عشقست پيش قاسم * خوش وقت آنكه جانش درعشق مستقيمست * الحاصل كنج ويرانلقده وويرانلق دخى نار جذبات ايله محترق اولان قلب پرشوقدر * پس اى طالب كنج وحدت ❊ مثنوى ❊ تو عمارت دان تو وهم ورايها * سن وهم ورايلرى عمارت كبى بيل اويله اولسه ❊ مثنوى ❊ كنج نبود در عمارت جايها * عمارتده كنج ودفينه يرلرى اولمز * پس بيلدم وبولدم توهمى ايله عمارت وجود معمور ايكن كنج فنا ووحدت نيجه بولنور وعاشق فانيدن غيرى اول كنجى كيم بيلور نتكيم ديمشلردر ❊ بيت ❊، عاشق بيار واصل وعاقل بهانه جوى * صوفى بزعم واصل وچون خلقه بر درست * خلاصهٔ كلام ❊ مثنوى ❊ در عمارت هستى وجنكى بود * عمارتده وارلق وجنك وجدل قيلمق اولور لاتعين وبى رنكيده ايسه جنك وجدل اولميوب بلكه ❊ مثنوى ❊ نيست را از هستها ننكى بود * يوق ايچون وارلقلردن عارلنمك اولور يعنى تجليات ذات احديتك سطواتيله محو وجود موهوم ايدن فانى ومعدوملر مقيد هستى ورسوم اولان ارباب كثرتدن عار ايدرلر يوخسه ❊ مثنوى ❊ نى كه هست از نيستى فرياد كرد * اويله دكلدر كه وارلق يوقلقدن فرياد ايليه ❊ مثنوى ❊ بلكه نيست آن هست را واداد

کرد * بلکه عدم اول وجودی کندی‌یه ویرمك ایلدی یعنی اویله دکلدر که اهل ماسوا اهل فنادن فریاد ایلیه بلکه اهل فنا ارباب دنیایی کندیلردن دور قیلدی اول بی دولتلر ایسه انبیا واولیایه عدم محبت وانکار وعداوتلرین کندیلردن ظن ایدرلر خبرلری یوقدر که مردان خدا اهل دنیانك عدم استعدادین کوروب انلری قلب شریفلرندن رد ایتمشلردر یوخسه انبیا واولیا اهل دنیایه نوع ما میل ورغبت ایده‌لردی انلر دخی ترك ماسوا قیلوب بیك جانله اولیایه محبت وطریق حقه عزیمت ایدرلردی ولکن من حیث الحکمه انلرك بونلره وبونلردن دخی انلره میل ومحبت اولمز ❊ قاسم ❊ یحبهم ویحبونه ازین فرمود * که انعقاد محبت زجانب مابود * محبت ازتو وجان ازتو دین ودل ازتو * تویی که بخت بلندی وطالع مسعود * غلام همت آن خاطرم که دره عشق * کمینه جرعهٔ جامش هزار دریا بود * ایمدی ای طریق انبیا واولیادن روکردان اولان بی اذعان ❊ مثنوی ❊ تومکو که من کریزانم زنیست * سن دیمه که بن اهل فنادن کریزانم ❊ مثنوی ❊ بلکه اواز تو کریزا نست پیست * بلکه اهل فناسندن یکرمی مرتبه زیاده کریزاندر * پس کویا برسؤال وارد اولور که چونکه بویله در انبیاء عظام عامه‌یی واولیاء کرام دخی اکثر ناسی انواع رغبت ایله طریق حقه دعوت ایتدکلری نه حکمتدر اول سؤاله جواب ویروب بیوردیلر که ای نعم اکرچه ❊ مثنوی ❊ ظاهرا میخواندت او سوی خود * ظاهرا اول سنی کندی جانبنه دعوت ایدر ولکن من حیث الباطن ❊ مثنوی ❊ از درون میراندت باچوب رد * دروندن سنی چوب رد ایله سورر ودست طرد ایله رد ایدر وبالجمله ❊ مثنوی ❊ نعلهای بازکونست ای سلیم * ای ساده دل بحسب الصوره دعوت ومن حیث المعنی دفع ورد اولان سر غریب بازکونه نعللر درکه ایزآزیتق ایچون اسبه ترس نعللر اوریلوب ظاهرده اولان اثرنه نظر ایدنلرك مقصودی مفقود اولدیغی کبی انبیا واولیانك دخی صورت دعوتده اولان ردلری نعل بازکونه مثابه‌سنده درکه مقصود بالذات ظاهرندن حصوله کلمز فی الحقیقه هر نبینك زماننده اولان قومی امت دعوتدن ایکن اجابت ایتمیانلر کافر اولدیلرسه صورت دعوتده رد اولوب دعوت اولنمسه‌لردی کفر وایمان ظهوره کلمزدی * پس انبیا واولیانك بحسب الصوره اولان دعوتلری سبب رسوائی کفره وباعث سعادة مؤمنین اولور

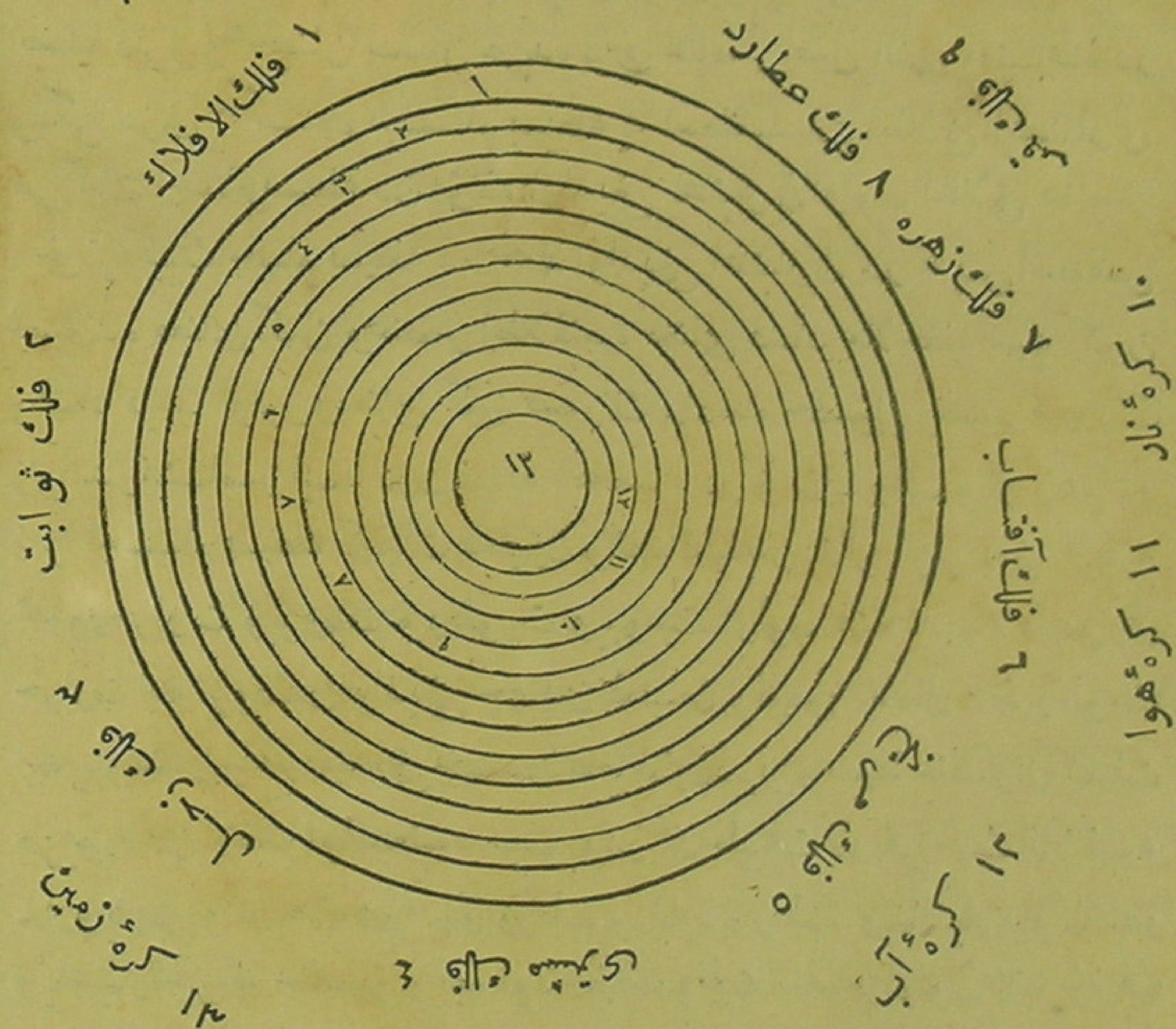
* ایمدی غافل اولمیوب سندخی ❊ مثنوی ❊ نفرت فرعون میدان از کلیم * فرعونك نفرتن موسی کلیم اللهك رددندن بیل وانبیا واولیایه انکار وعداوت اوزره اولان جمله اشقیایی بو قبیلدن ملاحظه قیل دیو مولانا خداوندکار بو بیانه شروع بیوردیلر

❊ سبب حرمان اشقیا از دو جهان که خسر الدنیا والاخرة ❊

اشقیانك دوجهاندن سبب حرمانی بیانده‌در که خسر الدنیا والآخره تهدیدی انلرك شاننده‌در اما بو بیانك شرحنه قبل الشروع اخوان مستعینه بر مقدمه بیان ایده‌لم که آتیه‌ده شرح اولنه‌جق ابیات شریفه برخوشجه فهم اولنه * پس ضمائر خلانه معلوم اوله که عند الحکماء جوف فلك قمرك داخلنده مواضع طبیعیه لرینه استقامت ایله حرکت ایدن اجسام بسیطه اجزاء مرکبات اولدیغی جهتدن ارکان دیو تسمیه اولنمشدر اکا بناء که شیئك رکنی جزئیدر وار کانه مرکبات مؤلفه نك اصولی اولدیغی جهتدن زبان یونانده اسطقسات ولسان عربده عناصر تعبیر اولنور زیرا لغت یونانده اسطقس شیئك اصلنه دیرلر وهمچنان لسان عربده دخی عناصر اصل الشی معناسنه‌در ولکن عرف حکماده اجسام بسیطه‌یه اسطقسات اطلاق ایتدکلری مرکبات اجسام بسیطه‌دن مؤلفه اولدیغی اعتباریله اولوب اطلاق عناصر دخی تراکیب اجسام بسیطه‌ده منحله اولدیغی اعتباریله‌در * پس اسطقس تعبیرنده معنای کون وعنصر اطلاقنده معنای فساد ملاحظه سیله کون وفساد دیمك اولور ومعنای کون صورتك ماده‌ده حصولی وفساد صورتك زوالیدر عناصر ایسه درت نوعه منحصره‌درکه خاك وآب ونار وهوادر زیرا اجسام بسیطه کیفیات فعلیتین وانفعالیتیندن خالیه اولمز یعنی لاجرم مجاور حرارت وبرودت ورطوبت ویبوست اولوب فلك ایسه ظهوری حرارت ایله برودتدن اولدیغی جهتدن فعلیتین وظهور انفعال دخی رطوبت ایله یبوستدن واقع اولدیغی جهتدن انفعالیتین دیرلر وبسیط عنصری کیفیات مزبوره‌دن منفك اولمدیغنه سبب بودرکه طبیعت نار من حیث الکیفیه حار ویابس وطبیعت هوا حار ورطب وما بارد ورطب وخاك بارد ویابسدر وباعتبار الحرکه عناصر اربعه اولا خفیف وثقیله منقسم اولوب ثانیا خفیف مطلق ومضاف وثقیل مطلق ومضاف اعتباریله درت قسم اولور یعنی نارك جمیع حرکتی جهت فوقه اولمغله خفیف مطلق

مطلب
فی المسائل الحکمیه
والهیویه

وحركت هوا بكليتها جهت فوقه اولمديغيچون خفيف مضاف وارضك جميع حركتى جهت سفله اولمغله ثقيل مطلق ومايه ثقيل مضاف ديرلر وعناصرك صورت نوعيه لرى اكرچه بر برينه مخالفدر ولكن تتابع آنات ايله بر برينك صورتنه منقلب اولوب كون وفسادى قبول ايدرلر وعندارباب الهيئة حركات بسائطده وجوه ثلثه اعتبار اولنوب عنصر آب وخاكك حركتلرى بطريق الاستقامه جانب مركزه وحركت مستقيمهٔ نار وهوا مركزدن جهت علوه در فلكك حركتى ايسه على المركز اولوب حركت مستديره ايله حول مركزى دور ايدر ومركز زمين مركز افلاك اولوب نار وهوا وما وجه ارضه كلنجه صوغان قاتلرى كبى بر برينى احاطه قيلوب هر برينك مقعرى جوفنده اولانك سطح محدبنه مماس وزمين وسطده برقرار اولوب هيچ برجهته مائل دكلدر ومستقر فى الوسط اولديغنه بعضيلر بطريق التجاذب و بعضلر بطريق التدافعدر ديوب و بعضلر صانع بى مثال ومبدع لايزالك تخصيصى وياخود مجموعيله در ديمشلر مثلا طبقات نه افلاك وچارار كان اشبو صور دوائردن فهم اولنور

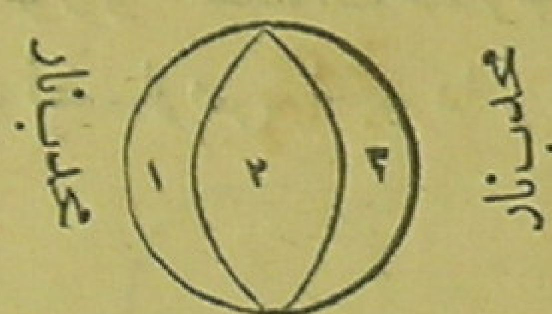
پس بو اسلوب اوزره فلك قمرك تحت مقعرنده عنصر نار اولوب عناصر

اخرايى

اخرايى نارا حاطه ايتمشدر واكا فلك اثير دخى ديمشلردر و بعضلر فلك قمرك تحت مقعريله عنصر نارك سطح محدبنه مماس برفلك دخى واردر ديمشلر ولكن جمهور قول مزبورك عدم صحتنه اتفاق ايتمشلردر و حكماء مشائين واكثر متأخرين قتنده عنصر نار على حدة عنصردر ولكن عند الاشراقيه وابو ريحان وابو اسحق قتلرنده عنصر آتش بشقه عنصر اولميوب بلكه فلك قمرك شدت حركتيله هوادن تكون ايتمشدر وسطح محدب نار فلك قمرك مقعرينه مماس اولمغله سطح محدبى مستدير الشكل وهوايه مماس اولان مقعرى شكل اهليلجيدر و حركتى مشايعهٔ فلك ايله در وفلك قمرك حركتى عند المنطقه اسرع وقطبينه قريب اولدقچه ابطأ اولور بوتقديرجه اكر هوادن وساطت شدت حركت فلك قمر ايله تكون ايدن صورت نوعيهٔ نار قطبينه دكين اولورسه مقعر نار سطح اهليلجىٔ تام وسطح محدبى كروىٔ تام اولور واكر تكون مزبور قطبينه منتهى اولمز ايسه مقعرى اهليلجىٔ ناقص ومحدبى كروىٔ ناقص اولور يعنى قوسين بر برينه متصل اولمز مثلا شكل اهليلجىٔ بوصورتدن فهم اولنور

مضرس ديش ديش و پوتروك پوتروك ديمكدر

٣ مقعر نار

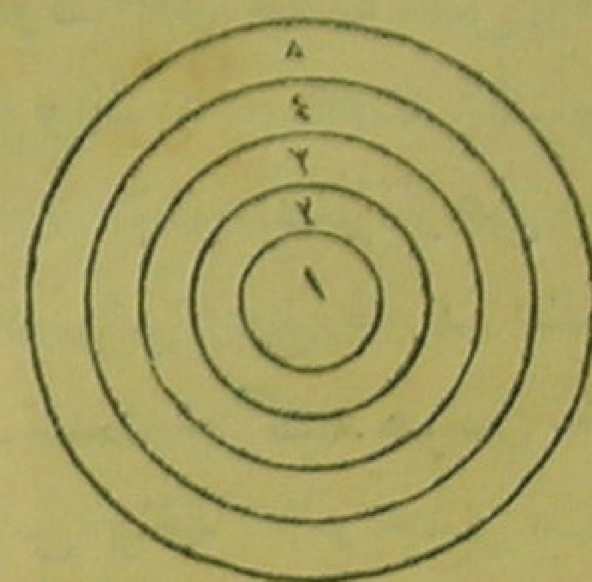

٢ هوا ١ مقعر نار

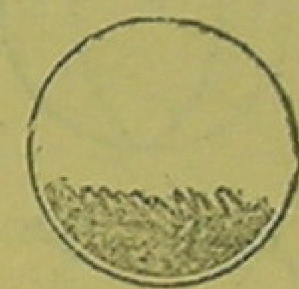
وعنصر هوانك دخى محدبى باعتبار القولين المذكورين يامستدير وياخود اهليلجى اولوب مقعر ناره مماسدر مقعر هوا دخى سب تضار يس آب وخاكله مضرس واقع اولمشدر زيرا هوا آب ايله خاكى معا احاطه ايلمشدر وطبقات هواده دخى ايكى قول وار در قول اول هوا ايچون درت طبقات اعتبار اولنوب طبقهٔ اولاسى هواء ممتزج يابسدر كه ادخنهٔ متصاعده طبقهٔ مزبوره ده متلاشى اولوب ذوات الاذناب و نيازك اول طبقه ده محدث اولور وعند البعض ذوات الاذناب متحركدر وطبقهٔ ثانيه هواء غالبدر كه محل حدوث شهبدر وطبقهٔ ثالثه محل زمهريردر كه مخالطهٔ بخارات ومنشأ سحب وصواعقدر وطبقهٔ رابعه هواء كثيفدر كه مجاوز

ذوات الاذناب قويرقلى يلدز ديدكلريدر ونيازك كوك يوزنده كورينن حربه شكللو بعض اشكالدر

عنصر آب وخاكدر و بو صورت انك مثاليدر

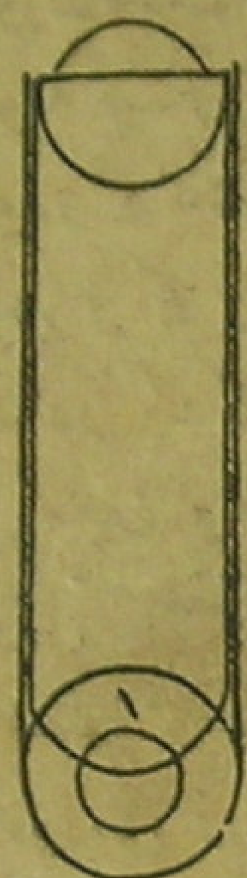

اما قول ثانى هوايه ايكى طبقه اعتبار اولنوب بريسى بخاراتدن خالص اولان هواء لطيفدر كه غايت ايله شفاف اولديغندن قابل نور وظلمت دكلدر وطبقهٔ ثانيه بخارات ايله مخلوطه اولان هواء كثيفدر وهواء كثيفك ارتفاعنى ارباب صناعت ارتفاع صبحدن معلوم ايدينوب اللى برميلدر ديمشلر واكا كرهٔ ليل ونهار تسميه ايتمشلردر و عنصر آبك سطح محدب ومقعرى مستدير الشكلدر ولكن تمام الاستداره اولميوب بر وجهله كروى الشكلدر كه كرهٔ مزبوره قطع اولنوب قطعهٔ مزبوره خاك ايله مملو اولسه مجموعى كرهٔ واحده منزله سنده اولور وسطحين آب مضرس و جسمى سيال واعلادن اسفله ميالدر وصورت تضاريس اشبو دائره دن فهم اولنور

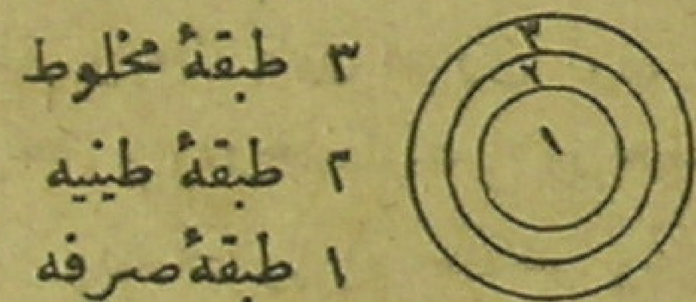
وهر نه محلده كه مادن برقطعه اوله مركزى مركز عالم اولان سطح كره دن بر قطعه در وهر بر دائره كه مركزه قريب اوله انحدابى مركزه بعيد اولاندن زياده در مثلا رأس مناره ده بر چناغك ايچنه صو طولدوريلوب بعده بر ظرفده حفظ اولنسه وبعينه اناء مزبور قعر چاهده وضع اولنوب آب ايله طولدورلسه وايكيسى دخى على حدة وزن اولسه رأس مناره ده وضع اولنان آبدن قعر چاهده وضع اولنان آب وزنده زياده كلور زيرا قعر چاه مركزه رأس مناره دن اقرب اولمغله دائره سنك انحدابى دخى زياده اولوب انا آبى انحدابنه كوره زياده چه قبول ايدر مثلا بو صورتدن

معلوم اولور

وعنصر خاك عنصر مانك تحتنده اولوب خاك دخى مضرس اولمغله صحيح الاستداره دكلدر اما تضاريسى دخى جرم ارضه نسبت قدر محسوس اولمديغنه بناء مانع كرويهٔ حسيه دكلدر زيرا اعظم جبالك ارتفاعى ايكى فرسخ وثلث فرسخدر ارتفاع

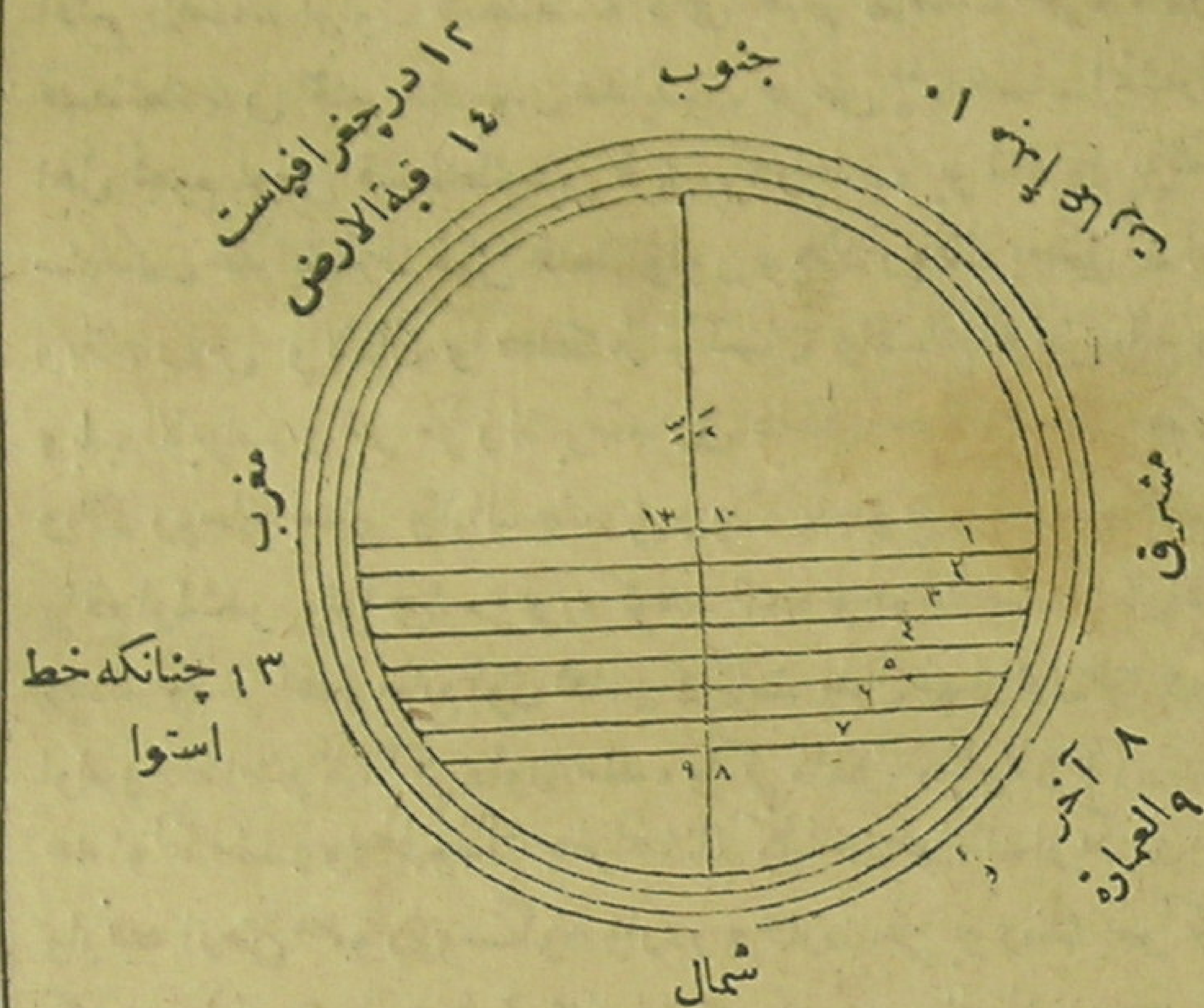
ارضك ايسه قطر ارضه نسبتى بالنسبة الى الذراع سبع عرض شعير مقداريدر كه مثلا واحدك بيك سكز عدده اولان نسبتى كيدر و زمين ايچون دخى اوچ طبقه اعتبار اولنوب طبقهٔ اولى مخلوطه در كه منشأ معدنيات ونباتات ومسكن حيواناتدر طبقهٔ ثانيه طينيه وثالثه طبقهٔ صرفه دركه مركزى محيطدر مثلا بو دوائرانى مبيندر ومسائل غريبهٔ علم هيئتندر كه مثلا مشرقدن مغربه دكين

وجه ارضك سيرى ممكن اولسه واوچ شخص فرض اولنسه كه بريسى مكاننده مقيم و بريسى جانب غربه برى دخى سمت شرقه كيدوب حين ذهابلرى آن واحده اولسه وغربه كيدن شرقدن وشرقه كيدن غربدن كلوب شخص مقيمك حضورنده ساعت واحده ده جمع اولسه لر لاجرم مابينلرنده ايام اسبوع متفاوته اولوب مثلا غربه كيده نك حسابنده يوم الاجتماع خميس ومقيمك حسابنده يوم الجمعه شرقه كيده نك حسابنده يوم السبت

اولور وحق جل وعلانك فضل وعنایتی ایله آب خاكك برقطعه سن احاطه
ایتمیوب مسكن حیوانات اولمغیچون مكشوفه اولمشدر وعند بعض الحكماء
سبب انكشاف اولدر كه آفتابك اوجی جهت شمالده وحضیضی جنوبده
اولمغله حرارت شمس جانب جنوبده اشد اولور خاصیت حرارت ایسه جذب
رطوبات ایتدیكنه بناء آب سیال جانب جنوبه میال اولوب طرف شمال
منكشف اولور دیرلر ولكن اكثر حكما حق بودر كه عنایة من الله سكنای
حیوانات اولمغیچون منكشف اولدی دیمشلر ودیرلر كه ربع مسكونك جانب
شمالیسنده بعض امكنه واردر كه شدت شتادن زندگانی حیوانات ممكن
دكلدر * پس مركز زمین مركز عالم ایدیكی متعین اولدیسه سطح محدب
معدل النهار دخی وجه ارض اوزرینه برداۀ عظیمه احداث ایدر كه
اكا خط استوا تسمیه ایدرلر واهل نجوم مبدأ عمارتك طولنی جانب مغربدن
عد ایدرلر وجمهور اهل صناعت معظم معمورهیی عرضده یدی قسمه
تقسیم ایدوب هر بر قسمك طولنی مشرقدن مغربه اعتبار ایدوب براقلیمدن
براقلیمه وارنجه عرضده غایت طول نهار یچق ساعت تفاوت ایدر دیرلر
ومبدأ اقلیم اول عند الجمهور اول محلدر كه طول نهار اون ایكی ساعت
ونصف وربع ساعت اوله وعرضی خط استوادن اون ایكی درجه وایكی ثلث
اوله واقلیم ثانینك طول نهاری اون اوچ وربع ساعت وعرضی یكرمی درجه
وبر درجهنك ربع وخمسیدر ومبدأ اقلیم ثالثك طول نهاری اون اوچ
ساعت وقرق بش دقیقه وعرضی یكرمی یدی بچق درجهدر ومبدأ
اقلیم رابعك طول نهاری اون درت وربع ساعت وعرضی اوتوز اوچ
درجه وبردرجهنك نصفی وربعیدر ومبدأ اقلیم خامسك طول نهاری اون
درت ونصف وربع ساعتدر وعرضی اوتوز طقوز درجهدن عشر درجه
ناقصدر ومبدأ اقلیم سادسك طول نهاری اون بش وربع ساعت
اولوب عرضی دخی قرق اوچ درجه وبر درجهنك ربع وثمنیدر ومبدأ
اقلیم سابعك طول نهاری اون بش ونصف وربع ساعت وعرضی
قرق یدی درجه وبر درجهنك خمسیدر وطول معموره یوز سكسان
درجهدر كه درت بیك فرسخ اولور وعرض معموره التمش التی درجهدر كه
بیك درتیوز التمش التی فرسخ اولور واقالیم سبعهنك طریق تقسیمی بودر كه
خط استوادن ماعدا خط استوایه متوازیه یدی خط دخی فرض اولنوب

معمورۀ ربع مسكون خط مزبورهیه كوره تقسیم اولنور مثلا اشبو دائرهده
اولان خطوطدن فهم اولنور

* پس خطوط اقالیم معلوم اولدیسه اقالیم سبعهده اولان بلاد وممالك دخی
بو وجهله تعیین اولنمشدر كه بعضی ذكر اولندی یعنی بلاد سودان وبربر وزنج
واكثر بلاد یمن وجزائر هند حد چینه وارنجه اقلیم اولده واقع اولمشدر وبلاد مغربك
بعضیسی ومكه مكرمه ومدینۀ منوره واكثر بلاد عرب ومعظم بلاد هند وسند
وولایت چین اقلیم ثانیدهدر وبلاد هندك بعضی وملتان وقندهار وچین وكرمان
وسند وسیستان وفارس واصفهان وكوفه وبصره ودمشق ومصر واسكندریه
وبیت المقدس دریای محیطه منتهی اولنجه دكین اقلیم ثالثده واقع اولمشدر
وخطا وختن وجبال كشمیر وبدخشان وكابل وبلخ وهرات ومرو وطوس

ونیشابور واسفرائین وجرجان وکیلان واستراباد وقم وهمدان وقزوین وسمنان وآذربیجان وموصل وملاطیه وحلب وانطاکیه ودریای شام وجزیرهٔ قبرس وردوس وزمین مغرب وبلاد افرنج اقلیم رابعده در واندلس وبحر خزر که کیلان دریاسیدر وخوارزم وشروان وسمرقند واطراف خجند وکاشغر وبروسه وانکوری وبلاد رومك بعضیسی واقصای بلاد ترك اقلیم خامسده اولوب قسطنطنیه دخی اقلیم خامسك آخرنده در وبعضلر قسطنطنیه‌یی اقلیم سادسدن عدایدوب عرض ٤٥ مه حساب ایتمشلردر ولکن اهل نجوم ارض قسطنطنیه‌یی قرق بر درجه‌ده بولمشلردر بوتقدیرجه سادسدن عد ایدنلرك قولی غلط اولور وبلاد رومك بعضی که ادرنه کبی وبلاد روس والامان واکثر ترکستان والمالغ وبش بالغ وقرا قریم وباب الابواب وبحر خزرك برمقداری داخل حد اقلیم سادسدر وبلغار وبلاد روسك بعضی واتراك مشرق وبلاد یأجوج ومأجوج اقلیم سادسده واقع اولمشدر ونواحئ مزبوره کوهستاننده وحوشه مشابه اتراك متمکندر دیمشلر وآخر اقلیم سابع اول محلدر که غایت طول نهار اون‌التی وربع ساعت اوله وخط استوانك اکر ماوراسنده واکر مادوننده اولان عمارت داخل اقالیم عد اولنمامشدر وبطلیموسك جغرافیا نام کتابندن طول نهار یکرمی اوچ ساعته وارنجه ارض معموره ومسکونه واردر وعمارت مزبوره‌نك سواکنی وحشیلر کبیدر وآخر عمارت اول محله وارنجه دردیو منقولدر وخط استوانك ماوراسنده زنج وحبشه اطرافنده اون‌التی درجه‌یه وارنجه بعض معموره دخی واردر دیمشلر وجانب شرقدن اولان مبدأ عمارت بر موضعدر که کنیکدز دیمکله معروفدر وجانب غربدن اولان مبدأ عمارت دخی بعض جزیره‌لردر که زمان سابقده معموره ایکن حالا خراب ومغموره‌ در وخرابات مزبوره‌یه جزائر خالدات دیرلر وجزائر مزبوره‌دن دریای مغربه وارنجه اون درجه تخمین اولنمشدر که مغموره اولمشدر وحالا ظهور ایدن یکی دنیا دیدکلری جزیره حکمانك تخمینلرندن خارج ونامعلوملری ایدی قدرت حق عقل احاطه‌یه قادر اوله مز بو حقیر اهل کشف ویقینك برندن استماع ایلدم بیوردیلر که حکمانك نامعلومی بحر محیطده یکرمی درت بیك جزیره واردر که خلق ایله مملودر ویکی دنیا انلرك بریسیدر قدرت حقه غایت یوقدر واقالیمی علی التفصیل بیلمك مراد ایلیان مسالك وممالك کتابلرین مطالعه

ایلسون اماعلم شریفه بودخی معلوم اوله که ارباب رصد ابعاد واجرامی بروجه تخمین بویله حساب ایتمشلر که علی وجه الارض فرض اولنان محیطهٔ عظیمه‌نك دوری سکز بیك فرسخ اولوب هربر فرسخ اوچ میل وهربر میل اوچ بیك ذراع وهربر ذراع علی قول البعض اوتوز ایکی اصبع وهربر اصبع التی عدد شعیر معتدلك عرضی مقداری وهربر شعیر مقدار عرضی آت یله سنده اولان شعرك التی عددی مقداریدر *پس بو حساب اوزره قطر زمین دخی ایکی بیك بشیوز قرق بش فرسخدر وتماما مساحهٔ روی زمین یکرمی بیك کره بیك واوچیوز التمش اوچ بیك والتی یوز اوتوز التی فرسخدر ومساحهٔ معمورهٔ ارض درت بیك کره بیك واوچیوز یتمش التی بیك ویدیوز قرق فرسخدر وفلك قمرك مرکز عالمدن بعد مقعری قرق بیك وطقوز یوز اوتوز التی فرسخدر وفلك عطاردك مقعرینه مماس اولان فلك قمرك بعد محدبی مرکز عالمدن سکسان بش بیك ویدیوز اوچ فرسخدر وفلك زهره‌نك مقعرینه مماس اولان فلك عطاردك بعد محدبی ایکیوز یتمش بیك واوچیوز سکسان فرسخدر وفلك شمسك مقعرینه مماس اولان فلك زهره‌نك بعد محدبی بیك کره بیك والتی یوز قرق سکز بیك والتی یوز سکسان ایکی فرسخدر ومماس مقعر فلك مریخ اولان فلك آفتابك بعد محدبی ایکی بیك کره بیك ویکرمی یدی بیك طقوز یوز اوتوز درت فرسخدر ومماس مقعر فلك مشتری اولان فلك مریخك بعد محدبی اون درت بیك کره بیك ویدی یوز یتمش بیك التیوز ایکی فرسخدر وفلك زحلك مقعرینه مماس اولان فلك مشترینك بعد محدبی یکرمی اوچ بیك کره بیك وطقوز یوز طقسان بر بیك وایکیوز اون بش فرسخدر وفلك ثوابتك مقعرینه مماس اولان فلك زحلك بعد محدبی اوتوز اوچ بیك کره بیك وبشیوز طقوز بیك سکسان سکز فرسخدر وفلك اعظمك مقعرینه مماس اولان فلك ثوابتك بعد محدبی مرکز عالمدن ایکی یوز بیك کره بیك واوچ بیك کره بیك وبشیوز طقوز بیك یوز سکسان سکز فرسخدر اما محدب فلك اعظم کثرت ابعادده بر حدده اعتلا ایتمشدر که بر فحوای قول کریم (وعنده مفاتح الغیب لایعلمها الاهو) حسابنی حق جل وعلادن غیریسی بیلمز وجرم آفتابك دخی قطری اون یدی بیك بشیوز اوتوز سکز فرسخ اولمق اوزره حساب اولنوب جرمی دخی اوچیوز یکرمی التی ارض مقداری اولمق اوزره تخمین اولنمشدر وقطر قمر دخی یدی یوز اوتوز بر فرسخ وجرمی جرم ارضك سدس سبعی مقداریدر که قرق ایکی حصه سندن بر حصه قدر اولور وقطر زحل

اون درت بيك درتيوز اوتوز بش فرسخ وجرمى يوزسكسان ايكى زمين برابردر وقطر مشترى اون درت بيك بشيوز كره طقسان التى فرسخ وجرمى يوز سكسان سكز زمين برابردر وقطر مريخ اوچ بيك يدى يوز طقسان بش فرسخ وجرمى يالكز اوچ عدد ارض مقداريدر وقطر زهره طقوز يوز التمش فرسخ وجرمى ربع زمينك ثلثى مقداريدر وقطر عطارد يديوز طقوز فرسخ وجرمى زمينك اون ايكى بخشندن بر بخشى مقداريدر واعظم ثوابت مرصوده ايكى يوز ارضه برابر واصغر مرصوده يكرمى اوچ ارضه برابردر ديمشلر والله اعلم بحقيقت الحال ❊ كلشن ❊ تعالى الله قديمى كو بيكدم * كند انجام وآغاز دوعالم * جهانرا سربسر آيينهٔ دان * بهريك ذرهٔ صد مهر تابان * بزير پردهٔ هرذره پنهان * جمال جانفزاى روى جانان * تواز عالم همين لفظى شنيدى * بيابر كوى كز عالم چه ديدى * چه دانشى زصورت يازمعنى * چه باشد آخرت چونست دينى * جهان آن تو وتو مانده عاجز * زتو محروم تركس ديد هركز * چو محبوسان بيك منزل نشسته * بدست عجز پاى خويش بسته * مشو محبوس اركان وطبايع * برون آى ونظر كن در صنايع * كذارى كن زكاف كنج كونين * نشين در قاف قرب قاب قوسين * پس اى مستمع قابل ومؤمن مقبل مقدمات مذكوره معلومك اولديسه اول معبود بالحق وقادر مطلقك بين الكاف والنون خلق وايجاد ايتديكى صنايع عجيبه وبدايع غريبه سنى ديدهٔ عبرت ايله تماشا ايدوب كيمك بنده سى اولديغك بيل وامر الهى ايله مبعوث اولان انبيا وكتب منزله يه ايمان ايله اقرار ايدوب موجبيله عمل قيل ومرشدان راه هدايت اولان اوليا واصفيانك ارشادلرينى جانله قبول ايدوب جهان صورت وعالم معنايى اولندن آخرينه دكين وجود كده موجود كوروب وجودك كتابى كتاب الهيدن منتخب بر نسخهٔ عظيمه وكوكل كتابى لوح محفوظ ومجمع تجليات ذاتيه وصفاتيه واسمائيه وافعاليه ومحيط ومركز عوالم ملكوتيه وناسوتيه اولديغن مشاهده قيلوب (اقرأ كتابك كفى بنفسك اليوم عليك حسيبا) كريمه سنك معناسنه مطلع اول تتكيم زبدهٔ ارباب كشف ويقين محمود شبسترى ديمشدر ❊ بيت ❊ مكر دل مركز عرش عظيمست * كه اين چون نقطه آن دور محيطست * آه اى دل اكاه حقا كه نقطهٔ سويداى دل مظهر وحدت جمعيت مزبوره اولوب دل مركز

عرش ونقطهٔ سويدا مركزدلدر وهر بر مرتبه نك كه كمال جمعيت وتمام احاطه سى مرتبهٔ مزبوره اعيانى محيطه اوله لاجرم مرتبهٔ محيطهٔ مذكوره مادوننى اولان مرتبه ايچون عرش واقع اولور * پس قضيهٔ مزبوره امر مقرر اولديسه بو اسلوب اوزره عقل كل عقولى ونفس كل نفوسى وطبيعت كل طبايعى وجسم كل اجسامى احاطه ايتمكله عقل كله عند القوم عرش اعظم ونفس كله عرش مجيد ولوح محفوظ وطبيعت كله عرش عظيم وجسم كله عرش كريم اطلاق اولندى ونسبت رحمن على جميع عروشه على السويه اولمغله رحمن جمله عروشه مطلق اولوب (الرحمن على العرش استوى) بيورلدى استوى على العرش ايسه عند المحققين مرتبهٔ مزبوره ده كمال ظهور وغايت شمول ومادوننى كليت ايله احاطه سندن عبارتدر وعرش اعظمك قلب انسانى يه نسبتى بر قاچ جهتدندر (اولا عرش اعظم قوس ترقينك منتهى ومقصد اقصاسى اولديغى كبى قلب دخى قوس تنزلك غايت ومنتهاسى ومطلب اعلاسيدر (ثانيا عرش صورت جمعيت اسماء الهيه اولديغى كبى قلب دخى صورت جمعيت مذكوره وهيئات اسماء الهيه وكونيه يى قابله در (ثالثا عرش اجمالا مرآت اسما وصفات وترقى وعروجده مطلب اعلاى موجودات اولديغى كبى قلب عارف دخى مرآت مجلاى تجلىٔ ذات وعرش برين جميع اسما وصفات اولوب جملهٔ موجوداتك مقصد اقصاسى ودائرهٔ فلك مكوناتك مركزى ومنطقهٔ عرش وجودك مداريدر فلهذا جميع موجودات اكر علويات واكر سفليات جهت قلبه سائر وانك دائرهٔ دورهٔ يقينى اوزرينه دائرلردر (رابعا عرشك حركتى مجموع كائناتى قلبه ايصال ايچون اولديغى كبى قلبك دخى حركتى جمله مكوناتى حقه ايصال ايچوندر (خامسا عرش كريم اعنى فلك اطلس ودوائرهٔ عظيمهٔ مقوسكه معدل النهار ايله تسميه اولنوب كمى وكيفى جمله حركات اكا مفوض وتابع حركت مركز اولديغى كبى حركت مركز دل دخى تابع تجدد نسب واضافات وعرش اعظمدركه كنديدن كندى يه ظاهر اولوب تماما افلاك حسيه وعقليه يه حركت ويرر فلهذا قال صلى الله عليه وسلم (قلب المؤمن عرش الله و قلب المؤمن بين اصبعين من اصابع الرحمن يقلبها كيف يشاء) نه خوب ديمشلردركه ❊ نظم ❊ مخزن اسرار ربانى دلست * محرم انوار ربانى دلست * دل بدست ديو مكذار اى پسر * باز از وبستان باز آراى

پسر * ایمدی ای نور حدیقهٔ عالم ونور حدقهٔ آدم افلاكك بر برندن تفاوت
واعتلاسی ومركز زمیندن اجرامنك بعد وارتفاعی نه وجهله ایسه فلك
اسما وصفات دخی همچنان اضعاف مضاعفه متفاوته اولوب افلاك
مزبوره ده مراتب ملكوت وجبروته صعود واعتلا وعرش تجلیٔ ذات
احدیته ارتقا ایلیان انبیا واولیا واصدقا واصفیانك دخی عند الله اولان
مراتب قرب بی نهایه‌لری بر برندن اضعاف مضاعفه متفاوته ومستعلیه اولوب
(ورفعنا بعضهم فوق بعض درجات) كریمه سی بو معنایی اشعار
(وان اهل الجنة لیتراؤن اهل الغرف فی الجنة كما تراؤن الكوكب الدری
الغابر فی الافق من المشرق والمغرب لتفاضل بینهم) حدیث شریفی
بو تفاوتی اخبار بیورمشدر وكرهٔ زمین عرشدن نیجه بعید ایسه انبیا
واولیایه انكار وعداوت ایلیان اهل شقاوت دخی حقدن بعید اولوب اسلام
وایماندن وتوحید وایقاندن محروم وزمین كبی ثقیل مطلق ودون ومیل طبیعیلری
اسفل جحیمه سرنكون اولدیغیچون رحمت حقدن دور ومهجور قالورلر
* پس امت اجابتدن اولمیانلر حقنده انبیاء عظامك واقع اولان صورت
دعوتلری من حیث المعنی انلره طرد ولعنت اولمغله مولانا خداوندكار قدس
سره دخی رد فرعونی موسادن بیل دیوب اشقیایی ثقیل مطلق اولان
زمینه تشبیه وسبب حرمانلرینی تفهیم ایچون زمین وسط سماده قائم اولدیغنه
واسفلده قالدیغنه قول حكما ایله سبب بیان ایدوب بیورورلر كه * مثنوی *
چون حكیمك اعتقادی كرده است * چونكه حكیمجك نوعا اعتقاد
ایتمشدر بویله دیو كه * مثنوی * كه آسمان بیضه زمین چون زرده
است * آسمان مثلا بیضه زمین صاریسی كبیدر * پس آسمان بو هیأت
غریبه وزمین بو جسامت عظیمه وعجیبه ایله وسط سماده بی عمد قیامی محل
تعجب وحیرت اولدیغنه بناء حكیم مزبوردن حل اشكال طریقی اوزره
* مثنوی * كفت سائل چون بماند این خاكدان * درمیان این محیط
آسمان * برسائل ایتدی ای حكیم بو زمین كران وكرهٔ خاكدان ثقیل
مطلق ایكن جوانبدن برینه میل ایتمیوب بی ستون وقوائم بو محیط اولان
آسمانك وسطنده نیجه قالدی * مثنوی * همچو قندیلی معلق
درهوا * هواده معلق بر قندیل كبی * مثنوی * نی به اسفل میرودنی
برعلا * نه اسفله كیدر نه اعلایه بو كا سبب نه اوله كه دیدی * مثنوی *

آن

آن حكیمش كفت كز جذب سما * از جهات شش بماند اندر هوا * اول حكیم
سائله ایتدیكه زمین وسط سماده قالدیغنه سبب بودر كه فلك زمینی جهات
ستدن جذب ایتمكله هواده قالدی تتكیم بونك نمونه سی * مثنوی *
چون زمغناطیس قبهٔ ریخته * مغناطیسدن دوكلمش وحكمت ایله
دوزلمش بر قبه كبی * مثنوی * درمیان ماند آهنی آویخته * بر آهن
اورناده آصلمش قالدی یعنی مغناطیسدن مثلا برشكل كرویٔ مجوف دوزیلوب
جوفنه بر آهن پاره قونلسه مغناطیس جوفنده اولان آهن پاره‌یی هر جانبدن
علی التساوی جذب ایتمكله حدید پاره حیز طبیعیسندن حركت قسریه ایله
حركت ایدوب قبهٔ مغناطیسك وسطنده بطریق التجاذب معلق طورر
همچنان بو خاكدان دخی تجاذب فلكله وسطده طوروب اعلا واسفله
حركتدن قالدی دیو جواب ویردی ولكن حكیم آخرك بو جواب عقلنه
موافق اولمغله رد ایدوب * مثنوی * آن دیكر كفت آسمان باصفا *
اول غیری حكیم ایتدی آسمان باصفا * مثنوی * كی كشد در خود زمین
تیره را * زمین تیره وكثیفی نچان كندی یه چكر مقتضای عقل بودر كه
خفیف ثقیلی لطیف كثیفی جذب ایتمیه * مثنوی * بلكه دفعش میكند از
شش جهات * بلكه بحسب العقل آسمان زمینی شش جهاتدن رد ودفع ایدر
* مثنوی * زآن بماند اندر میان عاصفات * اول سببدن زمین میان
عاصفاتده قالدی عاصفات ریاح شدیده در * پس حكیم ثانی قول اولی رد ایدوب
زمینك وسط سماده قیامی بطریق التدافعدر دیدی ولكن ایكیسنك دخی قولی
مخالف تصور اهل حكمت ومغایر تخیل ارباب هیئاتدر زیرا مقدمه ده تفصیل
اولندیكه اجرام واجسام اكر علویه واكر سفلیه هر برینك میلی حیز طبیعیلرینه
اولوب وضع طبیعیلرنده قائملردر ومحمود شبستری دخی كلشن رازده بونی تحقیق
ایدوب دیمشدر * نظم * عناصر باد وآب وآتش وخاك * كرفته جای خود
درشیب افلاك * ملازم هر یكی درمركز خویش * نهند پای یك ذره پس و پیش *
وكلشنك بو بیتنده اولان مركز زمیندن غیریده حیز معناسنه در * ایمدی زمین
ثقیل مطلق اولدیسه حیز طبیعیسی اولان اسفله میل ایتدی افلاك دخی
كروی الشكل اولدیغی تحقیق اولنمشیدی شكل كرویده ایسه محل اسفل واطرافه
علی التساوی ابعد اولان وسطیدر بو تقدیرجه زمین كندینك حیز
طبیعیسی اولان اسفل كه وسط سمادر میل طبیعی ایله میل وحیزنده قرار

ایدوب مرکز زمین مرکز آسمان اولدی والازمینك مقرندن غیری حیز
طبیعیسی یوقدر که حتی آنده مستقراوله وحیزندن دخی خارجده دکلدر که
قاسرك تحریکی ایله مرکز اولان حیزندن مفارقت ایدوب بطریق الانجذاب
ویاخود بطریق التدافع حیز آخرده طوره * پس قولین مذکورین عند
الحکماچندان معتبراولمدیغیچون مولانا خداوندکار دخی ﴿ ع ﴾ چون
حکیمك اعتقادی کرده است * دیوب کاف تصغیر ایله قولینك ضعفنه
اشارت بیوردی ولکن قبل خلق السموات والارض حق سبحانه وتعالی بردر
بیضا ایجاد ایدوب اول دره نظر ایتدکده سطوات تجلیدن اریوب آندن
ماء تکون ایلدی وماء دخی جوش وخروشه کلوب تموجندن حصوله کلان زبد ماء
ارض اولوب بخاری جانب علوه صعود ایدوب علی الترتیب طبقات
افلاك موجوداولدی وسموات خفیف ولطیف اولدیغنه بناء متصاعد و زمین
درد وکثیف اولدیغیچون اسفلده قالوب کأنه افلاك ثقیل مطلق اولان
زمینی اسفله ردایتمش اولدی زیراهر شیئك که لطیفی ممتازاولسه کثیفی اسفله
ولطیفی اعلایه میل ایتدیکی جهتدن دردی آنك مردودی اولور فاذا کان
کذلك الطف ولد آدم اولان انبیا واولیانك دخی نعل بازکونه اولان
حرکت وصورت دعوتده اولان ردلری واشقیانك سبب حرمان وطردلرینه
حکمادن بعضنك قیام زمین وسط سماده اولدیغی بطریق التدافع دردیدیکلرینی
تمثیل ایدوب بیوررلر که لاجرم هر درد و کثیف من حیث المعنی زبده ولطیفك
مردودی اولدیسه ﴿ مثنوی ﴾ پس زدفع خاطر اهل کمال * پس فلك
آسمان تجلیات اسماوصفات وعرش رحمن احدی الذات اولان اهل کمالاتك
دفع خاطرندن ﴿ مثنوی ﴾ جان فرعونان بماند اندرضلال * فراعنه
جبلت اولان ارباب کفروغوایت واهل انکار وعداوتك جان بی سعادتلری
ضلالتده قالدی ونفس بی هدایتلری دریای شقاوت وقعرچاه ظلمات طبیعتده
طالدی ﴿ مثنوی ﴾ پس زدفع این جهان وآن جهان * پس بو جهانك
واول جهانك دفعندن ﴿ مثنوی ﴾ مانده اند این بی رهان بی این وآن *
بو یولسزلروکم کشته لرآنسز و بونسز قالدیلر یعنی انبیا واولیانك
کوکلندن دوشنلری دوجهان دخی قبول ایتمیوب خسر الدنیا والآخرة
اولدیلر مثلا فرعون مردوده غضب الهی اصابت ایدوب غرق وهلاك
اولمغله خسر الدنیاومعذب فی النار اولمغله خسرالاخرة اولمشدر * ایمدی

حقه واهل حقه بالصدق والخلوص انقیاد اعتقاد ایتمیوب بلکه دنیامز خرفاتی
کندی یه الویررسه اظهار اطاعت وامور دنیویه سی مراد نجه اولمدیجه
انکار وعداوت واحکام شریعتدن واوامر اهل طریقتدن نفرت ایلیان
مذبذب وبی دولتلر دخی دنیا وآخرت سعادتلرندن محروم قالوب انواع
حسرت وندامت ایله خسر الدنیا والآخرة اولور مثلا دنیاده اولان خسرانی
سبب افتخار واستکباری اولان جاه وقبولی فقد ایله بین الناس اعتباری
قالمیوب ذلیل وفضیح اولدیغیدر وحقدن عدول ایله راه ضلالته دخول
ایتدیکی ایچون آخرتده اولان خسرانی حجب خذلانده مؤبد ومشاهدهٔ
جمال سبحاندن محروم وجوار انبیادن مبعد ونیران بعدده مخلد قالدیغیدر
وقال بعض العارفین (الخسران فی الدنیا ترك الطاعات ولزوم المخالفات
والخسران فی الاخرة کثرة الخصوم والتبعات (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة
وفی الاخرة حسنة وقنا عذاب النار ربنا فاغفرلنا ذنوبنا وکفر عنا سیئاتنا
وتوفنا مع الابرار) آه ای خلان اخیار وطالبان طریق ابرار مفهومی
بیان اولنان آیت کریمه سورهٔ حجك اوائلنه قریب اولوب اولی بودر
(ومن الناس من یعبدالله علی حرف فان اصابه خیر اطمأن به وان اصابته
فتنة انقلب علی وجهه خسر الدنیا والآخرة ذلك هو الخسران المبین)
* یعنی ناسدن شول من که حق جل وعلایه دیندن برطرف اوزرینه عبادت
قیله که طرف مزبورده انکیچون ثبات اولمیه اکا بکزر که مثلا غزاده حین
مقابله ده عسکر اسلامك برطرفنده طوروب اکر عسکر اسلامده ظفر حس ایدرسه
قرار والافرار ایلیان جبانلر کبی اوله و بو آیت کریمه قبیلهٔ بنی اسددن شول
زمرهنك شاننده نازله اولمشدر که طائفهٔ مزبوره یه بعض شداید اصابت
ایتمکله صحت اسلامه من غیر اعتقاد اهل وعیاللریله کلوب من حیث الصورة
داخل حومهٔ دین اسلام اولدیلر بعد زمان مدینهٔ منوره ده قلت اسعار واقع
اولمغله جبلیتلرنده مرکوز اولان حالت کفر وضلالتلرینه رجوع ایتدیلر
(وروی انها نزلت فی اعاریب قدموا الی المدینة وکان احدهم اذا صح بدنه
ونتجت فرسه مهرا سرایا وولدت امرأته غلاما سویا وکثر ماله
وماشیته قال مااصبت منذ دخلت فی دینی هذا الا خیرا واطمأن وان کان
الامر بخلافه قال ما اصبت الاشرا وانقلب) وعن ابی سعیدان یهودیا
اسلم فاصابه مصائب فتشأم بالاسلام فاتی النبی صلی الله علیه وسلم

مطلب
در تفسیر آیت
خسر الدنیا
والاخرة

فقال یارسول الله اقلنی فانی لم اصب من دینی هذا خیرا ذهب مالی وبصری وولدی فقال صلی الله علیه وسلم ان الاسلام لایقال ان الاسلام یسبك کما تسبك النار خبث الحدید والذهب والفضة فنزلت خسر الدنیا والآخرة) الحاصل حق جل وعلا صفات خبیثهٔ مزبوره ایله متصف اولان مرتدلره بیورر که حقه علی حرف عبادت ایلیان بی ثباتلره که خیر اصابت ایدرسه دین اسلامه مطمئن اولورلر واکر فتنه اصابت ایدرسه کفر جبلیلری اوزره منقلب اولوب (بئس الدین دین محمد) دیو مرتد اولمغله ذهاب عصمت وحبط عمل ایله خاسر فی الدنیا والاخری اولدیلر بو خسران شدید وحرمان مدید که انك مافوقنده وانك مثلی بر خسران دخی متصور دکلدر آه ای خلان صداقت شعار ❊ بیت ❊ بور وایتلر کیم اولندی آشکار ❊ خوش نصیحتلر دراونوتمه زینهار ❊ زیرا عند اولی الاعتبار بو آیت کریمه ده شول بد کارلره دخی اشارت بدیدار اولور که حقه عبادت ایدرین زعم ایدوب ولکن طریق طلبده ثابت قدم اولمدیغه طلب حقده شك اوزره اولان ارباب امنیه دن اولورلر ❊ پس اومقوله اهل شك وصاحب امنیه نك نفس وهواسنه ملایم شی ویاخود غیبدن بعض فتوح اصابت ایدوب مرادات نفسی بولسه طلبنده صحت اوزره قائم ومطمئن اولورواکر مجاهده ورياضت وترك شهوت ونفسه مخالفت وخدمته ملازمت وحق صحبتی رعایت وآداب طریقته مداومت واخوان طریقتك تکلیفاتنه تحمل جهتندن اولان شدت وکلفت وضیق مشقت اصابت ایلسه درحال اقرار ومحبتی عداوت وانکاره وتسلیم ومطاوعتی اعتراض واستکباره وانقیاد وارادتی ارتداد ومخالفته والفت ایله صحبتی مباعده ومفارقته مبدل اولوب ضلالت قدیمه سنه رجعت ایله دنیاده طاعاتی ترك واخراده سعادت سرمدیدن حرمان ایله بر فحوای (خسر الدنیا والآخرة) ابدی حرمانده قالور فلهذا مشایخ طریقت (مرتد الطریقة اشد من مرتد الشریعة) بیورورلر حقا که اهل حق قلبندن مردود وصحبتلرندن مطرود اولمقدن زیاده خسران فی الدارین اولمز ❊ شعر ❊ چون ندانی غایت احوال خود ❊ نیك وبد کرمیکنی باخود کنی ❊ کرنداری جان کفر وکافری ❊ روی دل راجانب احمد کنی ❊ الحاصل ای مستمع قابل ❊ مثنوی ❊ سرکشی از بندکان ذوالجلال ❊ ذوالجلال والجمال اولان اللهك عباد خواصندن اکرباش چکوب انلره انقیاد

اقلنی من الاقالة ومن الرفع والازالة (وسبك) کداختن وریختن یقال سبکت الفضة وغیرها سبکا منه

ایتمزایسك ❊ مثنوی ❊ دانکه دارنداز وجود توملال ❊ معلوممك اولسونکه عباد خواص ذوالجلال سندن ملال طوترلر یعنی رد وقبول انبیا واولیا طرفندندر ❊ ایمدی سن کندی رد وقبولکه علامت ایسترسك نشانی بودرکه اکرسنك قلبك انلره محبت وتبعیت ایدرسه تحقیق بیلکه آنلرسنی قبول ایتمشدر واکر سرکشلك ایدوب انکار وعداوت اوزره اولورسك ریب وشکده اولمیه سنکه مردود انبیا واولیاسنسن زیرا اول مقبولان خدا ❊ مثنوی ❊ کهربا دارند چون پیدا کنند ❊ کهربا طوترلر چونکه هویدا قیله‌لر لاجرم ❊ مثنوی ❊ کاه هستیٔ ترا شیدا کنند ❊ سنك کاه هستیٔ موهومکی شیدا ایدرلر فاما اظهار ایتمیوب ❊ مثنوی ❊ کهربای خویش چون پنهان کنند ❊ کندی کهربالرینی چونکه اخفا ایده‌لر ❊ مثنوی ❊ زود تسلیم تراطغیان کنند ❊ فی الحال سنك تسلیم وانقیادکی تبدیل یاطغیان ایدرلر آه ای دل آکاه کهربادر بیلورمیسن کهربادن مراد اشعهٔ لمعات انوار محبت سبحانیه وشعاشع بارقات نار جذبات رحمانیه درکه پرتو انداز تجلیات جمالیه اولدقده دیدهٔ فکردن رفع پردهٔ غیریت ایدوب خلوتخانهٔ وحدتده وصلت حضرت احدیت میسر اولور ❊ پس ورثهٔ انبیا اولان کمل اصفیا سکا نظر حقانی ایدوب مرآت مصفالرنده اولان نور محبت ونار جذباتی اظهار وشمع قلبکی ایقاد وذوالانوار ایده‌لر فی الحال منجذب عشق یار اولوب کهربا جذب کاه ایتدیکی کبی کهربای جذبه وعشق دخی سنك کاه هستیٔ موهومك جانب نیستی‌یه چکوب حق ایله باقی ودائم ایلر اما مردان خدا اول کهربای نور هدایی اظهار ایتمزلرسه اثر اولیایه اقتدایه قادر اولمیوب ظلمات نفس وطبیعتده مستهلك وبی هدایت واهل حقه انکار وعداوت اوزره قالورسن واولیاء الله ده بوقدرت وارمیدر دینورسه نعم وارد زیرا خواص عباد الله من حیث المعنی عوامه غالب مطلقدر مثلا مرتبهٔ عوامیت ❊ مثنوی ❊ آنچنانکه مرتبهٔ حیوانیست ❊ آنجلیندرکه مرتبهٔ حیوانیتدر ❊ مثنوی ❊ کاو اسیر وسغبهٔ انسانیست ❊ که مرتبهٔ حیوانیت اسیر ومغلوب مرتبهٔ انسانیتدر وهمچنان ❊ مثنوی ❊ مرتبهٔ انسان بدست اولیا ❊ مرتبهٔ انسانی دخی دست اولیاده ❊ مثنوی ❊ سغبه چون حیوان شناسش ای کیا ❊ مرتبهٔ حیوان کبی مغلوب فهم ایله ای کیا وبالجمله مرتبهٔ

حیوان مرتبهٔ انسانده نیجه مغلوب ایسه مرتبهٔ انسانیه دخی دست قدرت اولیاده مغلوب اولوب مملکت وجود انسانیده کیف مایشاء متصرف اولدقلرینه شبهه قیلمه و پرتو انوار ولایتدن دیدهٔ بصیرتلری روشنا اولان اهل جذبه ومحبتدن بوشعری دیکله واول زمره دن اولمق ایچون حقه یلوارب درد ایله ایکله ﴿شعر﴾ اولیادر نور مطلق مظهر ذات خدا * اون سکزبیك عالمك مرآتیدر اول حق نما * جذبهٔ رحمان یو زندن فیض اولو رعاشقلره * استوا اربابنه زلفی دلیل ورهنما * قبلهٔ جاندر جمالی صاچلری حبل متین * قشلری انا فتحنا آلنی نوری والضحی * عاشقه عشق ومحبت یتراى اعمی فقیه * رزق ایله سمعه ریائی ساکه کورمشلر سزا * ای حقیق نور ذاته ایره مز عقل بشر * تامکر قیله هدایت جذبه سینه حق اکا * حقا مملکت انسانیه نك تصرفنی حق جل جلاله انبیا و وارث کاملاری اولان اولیانك قبضهٔ ارشادنه تسلیم ایتدیکیچون ﴿مثنوی﴾ بندهٔ خود خواند احمد در رشاد * جمله عالم را بخوان قل یاعباد * حضرت حبیب اکرم سید ولد آدم سبب آفرینش عالم صلی الله علیه وسلم حین ارشاد امده خلق عالمك جمله سنی کندی یه بنده اوقودی * پس جمله عالمی کندی یه نه یوزدن بنده خوان اولدیغن فهم واذعان ایتمك ایسترسك قرب فرائضده حق عزوجل روفق (کنت لسانه) عبدنك نطق وزبانی ایدیکین مشاهده قیلمق اوزره (قل یاعبادی) آیتن قراءت ایدوب بوسر غریبی ذوق ایله زیرا اکرچه (یاعبادی) قولی کلام اللهدر ومنادی بواسطة الرسول خدادر ولکن ﴿مثنوی﴾ کرچه قرآن ازلب پیغمبرست * هرکه کوید حق نکفت اوکافرست * وفقنجه اول آب حیات ربانی عین لسان احمدیدن جریان ایدوب حبیب خدا وبدر دجا کندیدن فانی وبقاء حقله باقی اولمغله بی من وما (یاعبادی) نداسن ایدن حضرت محمد المصطفی علیه من صلوات الله الاوفادر حبذا ومرحبا ای مخاطب یس وطه ﴿شعر﴾ تومحبوب جانی وجان جهانی * فدای توصد عمر وصد زندکانی * بنور هدایت چراغ زمینی * برفعت فزونتر زهفت آسمانی * علیه الصلاتی علیه السلامی * امین زمینی امان زمانی * توسلطان جودی وشاه وجودی * بنور جبین رهبر کاروانی * توساقیٔ حقی که جان وجهان را * زفیض توباشد شراب معانی * زسیر وسلوك توجبریل واماند * که

باتونیارد کسی هم عنانی * امان دباری شریعت دثاری * طریقت توداری حقیقت تودانی * شریعت چه کوید حقیقت چه جوید * معاد المبانی مبادی المعانی * جمیلی کفیلی کریمی جزیلی * تراما شقم بندهٔ جاودانی * آه ای طالب در دخدا وعاشق محمد المصطفی بو آیت کریمهٔ رحمت احتوا سورهٔ زمرده در قال تعالی لرسوله المجتبی (قل یاعبادی الذین اسرفوا علی انفسهم لاتقنطوا من رحمة الله ان الله یغفر الذنوب جمیعا انه هو الغفور الرحیم) یعنی حبیبم عصاة امتی دعوت وسعت رحمت وفضل ومغفرتمله بشارت قیلوب خبر مسرت ویرکه یانم شول عباد مکه اسراف علی الانفس ایتدیلر رحمت بی نهایت الهیه دن مأیوس اولمیه سز که تحقیقا حضرت حق وفیاض مطلق عباد مجرمینك جمیع ذنوبنی عفو ومغفرت بیورر تحقیق شان بودرکه اول عفو وکریم غفور ورحیمدر جمهور مفسرین بو آیت کریمه کفر وطغیان وقتل نفوس وکثرت معاصی ایله اسراف علی النفس ایدن شان عصاتده نازله اولدی دیمشلر (وقیل فی شان المشرکین الذین اصابوا ذنوبا عظیما وکانوا یخافون ان لایغفرلهم لو آمنوا فدعاهم الله بهذه الآیة الی الایمان) ای یاعبادی المسرفین وعند بعض الرواة بو آیت کریمه قاتل حمزه وحشی حقنده نزول ایتمشدر کماروی عن ابن عباس رضی الله عنهما (ان وحشیا قاتل حمزة عم النبی صلی الله علیه وسلم کتب الی رسول الله من مکة انی ارید ان اسلم ولکن یمنعنی آیة انزلت علیك من القرآن وهو قوله تعالی (والذین لایدعون مع الله الها آخر ولایقتلون النفس التی حرم الله الا بالحق ولایزنون) الآیة وانی قد فعلت هذه الاشیاء الثلثة فهل لی توبة فنزلت هذه (الامن تاب وآمن وعمل عملا صالحا فاولئك یبدل الله سیئاتهم حسنات وکان الله غفورا رحیما) وکتب بذلك الی وحشی فکتب وحشی ان فی الآیة شرطا وهو العمل الصالح وانا لاادری ان اقدر علیه ام لافنزل (ان الله لایغفر ان یشرك به ویغفر مادون ذلك لمن یشاء) فکتب بذلك الی وحشی وکتب الیه ان فی الآیة شرطا ایضا وهو قوله لمن یشاء ولاادری ایشاء ان یغفرلی ام لافنزل قوله تعالی (قل یاعبادی الذین اسرفوا) الآیة فکتب الی وحشی فلم یجد فیه الشرط فقدم الی المدینة فاسلم) * پس اهل تحقیق دیرلر که بو آیت کریمه ده عبادك هم مدحنه وهم ذمنه اشارت واردر یعنی (یاعبادی) قولنه نسبتله مدح واسرفوا قولنه نسبتله وصفده ذم واردر آه ای نفس

مطلب
فی تفسیر قل یاعبادی
الذین اسرفوا علی
انفسهم الآیة

معصيت آلوده كثرت ذنوب ايله رحمت واسعهٔ الهيه دن آيسه وقانطه اولمه كيم
اول ارحم الراحمين حبيبى شفيع المذنبينه خطاب ايدوب قل ياعبادى تبليغى ايله
مأمور اولدقده مطيعلر ياعبادى تشريفى ايله مقصود الهى خاصة كنديلر اولمق
قياسيله رفع رؤس بشاشت وعصات مذنبين بزم خود بوجرم ومعصيت ايله
ياعبادى تشريفنه نه لياقتمز اولسه كرك ديو آه ندامت ايله سر بزمين
خجالت ايدوب غرق دریای مذلت اولدقلری حالده دریای مغفرت حركت
ايدوب (الذين اسرفوا) وصفى عبادى يه قيد اولنمغله درحال احوال
منقلبه اولوب ناكس الرأس اولنلر نائل مسرت اولوب طمع تخصيص ايله رافع
الرأس اولنلر سر بزمين معذرت وازالهٔ صولت ايتديلر وعصات مذنبين
تحريك سلسلهٔ مغفرته دست پيوسته اولوب رجا واميدلری قوى اولمغيچون
حضرت رب العزة كمال فضل ورحمتندن ارباب معصيتى تسليت ايدوب
بروفق (على انفسهم) اى بنم عبادم اسراف ايتديكز ايسه كندى نفسكزه
اسراف ايتديكز بنم صفت رحمانيت وغفاريتم خود اوساخ ذنوبى تطهير
ايدوب وفضل وكرمم طالب مغفرت اولنلرك سيئاتنى حسناته تبديل ايدر
* ايمدى بر موجب (لاتقنطوا من رحمة الله) قلبكزى لطف وعنايت وعفو
ورحمتمزدن كسسته ايتميوب وغفران واحسانمزدن مأيوس اولميوب دریای
مغفرتم محو سيئات ايده جكنده اولان شك واختلا فكرى قطع ايديكز كيم
برفحواى (ان الله يغفر الذنوب جميعا) تحقيقا حضرت حق جميع ذنوبى
مغفرت ايدر بر عفو وكريم وغفور ورحيمدر كه رحمت وغفران اكا مخصوصدر
آه اى نفس ستمكار ذنوب ذنبك جمعى وجميعا قولى تأكيدى اولمغله اول كريم
وستار ورحيم وغفار عباد مذنبينه كأنه بو فضل وكرمنى اخبار ايدر كه
زنهار شك وانكارده اولميه سز بن رحمتمله جمله ذنوبى مغفرت قيلوب
بريني ترك ايتمم وفضل ورحمتم ايله جمله كزى عفو ايدوب بريكزى
محروم قومم ومن كرمه تعالى يقول (ان كانت لكم جناية كثيرة عميمة فلى
بشانكم عناية قديمة وانى غفور لكم فى الازل وانتم فى كتم العدم وانى رحيم
عليكم الى الابد الحمد لله رب العالمين والصلوة على سيدنا محمد شفيع المذنبين
وآله واصحابه الطيبين ﴿ جامى ﴾ اى زهر وهمه را روى بتو * روى
هرذره زهرسوى بتو * كارما چيست كنه ورزيدن * عادت تو كنه آمرزيدن
* توبه از بنده بود ست نهاد * توبه آنست كش ازمست كشاد * بارنه

بار فكن هرد وتوى * توبه ده وتوبه شكن هردوتوى * هركه شد
كم شدهٔ تيه كناه * جز بتوبه نشود روى براه * جامئ كم شده را بخش
نجات * توبه روزى كن وبر توبه ثبات * نخوت توبه برون بر زسرش *
ديدن توبه بپوش از نظرش * الها كريما رحيما چونكه عباد مرحومه يى
ازل آزالده كلام قديمكله (ياعبادى) ديوب عباد خواصكدن قيلدك وبلاعلة
قبول بيوردك محقق اولديكه لعلة دخى رد ايتميوب جمله يى غرق دریای
رحمت ايليه سن كما قال روزبهان البقلى (بسط الحق فى هذه الآية بساط عطاياه
وفجر بحار كراماته لعطاش الرحمة ورفع سجوف الغيرة عن اطباق الاسرار
اى ايش بكم ياعبادى منى تخافون ومن رحمتى تقنطون لاتخافوا ولاتحزنوا
ولاتقنطوا فانى احببتكم فى الازل وحكمت باجراء الذنوب عليكم وانا عالم
فى الازل بذنوبكم قبل وجودكم ولو كنت غضبانا عليكم بذنوبكم مااحببتكم
فى الازل اجريتها عليكم لافتقاركم الى وعجزكم بين يدى كيف يقدح ذنوب
الاولين والآخرين على بحار رحمتى الواسعة وجميع الحدثان اقل من قطرة
فى بحار رحمتى فاذا فتحت خزائن جودى يدخل عصيان جميع خلايق
فى حاشية من حواشيها وهذه الآية من اعظم ترجية العباد جميعا تسلى الله
بها قلوب الخائفين الذين يحتشمون من دقايقه فيقول لابأس بكم فانى اغفر
الصغائر والكبائر والاسرار والضمائر اطهركم عن الجميع والبسكم انوار رحمتى
حتى تبقوا معى ابدا وتنظروا الى وجهى الكريم بلا حساب ولا حجاب
ولا عتاب ولا عذاب ﴿ مناجات ﴾ اى قمو دوشمشلره سنسن پناه *
شب كبى اولدى دل نامم سياه * ايله بن محتاجكه رحم اى غنى * سن
سور يجك كيم قبول ايلر بنى * قيل ظلام آب وكلدن قلبى دور * تا اوله
نوركله جانم پرحبور * مهر كبى ايله وير چراغيمه ضيا * تيره كوكلم بولسون اندن
روشنا * كشف اسرار ايت كيدر حيرانلغم * معرفت وير قالمسون نادانلغم *
نعمتكدر بن قوليكه بى قياس * حق شناس ايت اولميم ناسپاس * ايلسم
هر قيل باشنه بيك سجود * بر قيلك شكرى دكلدر ياودود * اى اميد
جمله عالمدر قپوك * قبلهٔ ارباب حاجتدر طپوك * شول عنايتدنكه
بى علتدر اول * بنده كه لطف ايت كه پرلذتدر اول * قيل هدايت كتمدين
تن قوتى * لطفله سهل ايت اولومدن سكرتى * عالم تحقيقه آسان
ايت طريق * مصطفى يولينه توفيق ايت رفيق * ايمدى بنم روحم اول

رحمة للعالمين وشفيع المذنبين حرمتنه حضرت ارحم الراحمين ذنوب مؤمنينى
عفو ومغفرت ايده جكنده رفع شبهه ايدوب رد وقبول انبيا واوليانك دست
همتلرنده اولديغنه علم حاصل اولديسه عين اليقين مرتبه سى دخى حصوله
كلمك ايچون مولانا خداوندكار عليه رحمة الله الغفار برمثال دخى ايراد ايدوب
بيورركه اى مستمع مستعد مثلا ❊ مثنوى ❊ عقل توهمچون شتربان
توشتر ❊ سنك عقلك شتربان وسن شتركبيسن فلهذا ❊ مثنوى ❊
ميكشاند هر طرف درحكم مر ❊ حكم تلخده بالطوع والكراهه عقل سنى
هرجانبه چكر يعنى امر بديهيدركه هر بر وجود انسانى فرمان عقله مطيع
اولوب جمالاتك شتربانه اولان اطاعتلرى كبى عقل دخى وجود انسانى بى
افسر تصرفيله جادهٔ مقتضاسنه سوق ايدر وهيچ بر عاقلك فرمان عقله
مخالفته درمانى اولمز ❊ پس امر مز بور هركسك معلومى اولديسه عين
اليقين بويله جه مشاهده قيل اى عاقلكه ❊ مثنوى ❊ عقل عقلند
اوليا وعقلها ❊ برمثال اشتران تاانتها ❊ اولياء اصفيا خود عقلك عقلى
واعقل عقلادرلر وجميع عقول انتهايه دكين يعنى عقل كل صاحبنه
وارنجه يه دك اشتران قطار بسته ومردان خدا شتربان مثابه سنده اولوب
رشتهٔ اطاعتلرى قبضهٔ هدايتلرينه پيوسته وقطار بسته لرى اولان بعران
عقولى شاه راه وصال وطريق عشق ذوالجلاله جذب ايدوب مقصد
اقصى ومطلب اعلا اولان قرب مولايه ايصال ايدرلر ❊ ايمدى بنم نور ديدم
❊ مثنوى ❊ اندر ايشان بنكر آخرز اعتبار ❊ مرشدان راه حقيقت
اولان سروران طريقته ديدهٔ يقين ايله من حيث الاعتبار نظر وترك صورت
ايله جانب معنايه كذر ايدوب كوركيم ❊ مثنوى ❊ يك قلاوزست
جان صدهزار ❊ صدهزار جانك قلاوزى بردر يعنى هر بر رسول صدهزار
وهزار كندى امتلرينه رهنما اولوب باخصوص حضرت سيد البشر
عليه صلوات الله وعلى سائر الانبياء مادارت الشمس والقمر ممدسابقه وآتيه
اولوب من الازل الى الابد جمله ارواح انبيا واوليا ومؤمنين اصفيانك دليل
ورهنماسيدر ووراثت كماليه صاحبى اولان سركاربان عرفان وپيشرو ارباب
ايقان جناب كريم الشان دخى من حيث الخلافه رهنماى عقول اولوب
صاحب زمان وقطب دوران وجميع ارواح انك جانبنه رواندر واول مظهر
كل ماقبلنه نسبت تابع وحال واستقباله نسبت ايله متبوعدر واكرچه من حيث

الصوره عالم صغيردر ولكن من حيث السيره عالم كبيردر نتكيم ديمشلردر
❊ بيت ❊ ظاهرش مجموعهٔ مجموع عالمها شده ❊ باطنش مرآت ذات
حق تعالى آمده ❊ الحاصل اول فرد كامل ومرشد مكملره اكرچه قلاوز
وشتربان تعبير ايلدك ولكن ❊ مثنوى ❊ چه قلاوز وچه اشتربان
بياب ❊ قلاوز واشتربان نه در يعنى اول مراياى انوار احديت الذات اولان
اصحاب سعاداتى بومقوله شيلره تشبيه وتمثيلاتله مدح ايتمك تقصيراتدر
اكر فهم درستك وارايسه فهم واذعان ايله كه اول مظهر كل ❊ مثنوى ❊
ديدهٔ كان ديده بيند آفتاب ❊ برديده دركه اول ديده آفتاب حقيقتى كورر
واول ديدهٔ جان عند الله الرحمن انسان العين مرتبه سنده اولور وياخود
مصراع ثانيده ديدهٔ كان ديده استفهام اولمق اوزره معناى شريف بويله
اوله كه اى سالك راه يقين اكرچه بن اول مرشدان كاملانه شتربان ديدم ولكن
تعبير لسان انلرك مدح وثناسنده عاجز وبى درماندر زيرا اول نور الهى برآفتاب
درخشاندركه وصفنى بيان داخل دائرهٔ تقرير زبان دكلدر وفى المثل زبان ديده
وانلر خورشيد رخشنده مثابه سنده در بوتقديرجه سن برديده بولكه اول ديده عين
آفتابه كماهو حقه نكران اولوب ادراكنه قادر اوله ❊ پس قرص آفتاب عالمتابه نظر
ايتمكه قوت بصر قادر اولمديسه بزم بوچشم جسممز دخى نور آفتاب حقيقت
اولان قطب دوران واشرف زمان وافضل جهانيانك كماهى حقيقتنى ادراكه
قادر اولميوب لسان دخى هرنه مرتبه وصف ايلسه تقصيردن خالى دكلدر كما ورد
فى الحديث القدسى (اوليائى تحت قبائى لايعرفهم غيرى) الله اعلم وجه ثانى
اوزره وبريلان معناى استفهام محله انسبدر فهم اولنور ❊ ايمدى بنم نورديدم
قيل وقال ايله احوال بندكان ذوالجلال فهم اولنمق محال اولديسه سندخى
ترك قيل وقال ايدوب ❊ لمنشئه ❊ ماسوايى نار عشقه جمله ياق ❊ خالص
اول آيينهٔ انسانه باق ❊ مه جبينده تجلى ايليان ❊ عكس نور حضرت
رحمانه باق ❊ من عرف سرينى سن بيلمك ايچون ❊ دلده مخفى كنج بى پايانه باق ❊
صورت رحمان صفاتى آدمك ❊ لانظيروبى بدل سلطانه باق ❊ قنده دونسك ثم
وجه اللهى كور ❊ بى جهت اول نوريله جانانه باق ❊ كرسكا يوزكوسترسه
اول حبيب ❊ نه قصور ونه جنان نه جانه باق ❊ اى دريغا نيجه بر فرقتله
غم ❊ فرقى جمعه جمع ايدن اخوانه باق ❊ عبد يا ممدن وجودك چونكه نم ❊

موجه باقه لجهٔ عمانه باق * خلاصهٔ کلام هادیٔ انام اول اکمل زمانك نور محبت وارشاد وهدایتی اولوب عالم وعالمیان آنك خوان کرامتنه محتاج اولدقلریچون مولانا خداوندکار بیوردلر که ﴿ مثنوی ﴾ نك جهان درشب بمانده میخ دوز * ایشته بوجهان شبده میخلنمش قالمش ویاخود بعض نسخده یاء مثنات تحتانیه ایله یك واقع اولمغله معنا بویله اوله که ای مستمع نیك فهم یکبار شب ظلماتده مسامیر کواکب ایله میخلنمش قالمش اولان جهان تاریك ﴿ مثنوی ﴾ منتظر موقوف خورشیدست وروز * خورشید منور وروزانوره موقوف ومنتظردرکه آفتاب عالمتاب طلوع وصباح انور ظهور ایدوب تیره ومکدرلکدن خلاص اوله بومعنی دخی وجه درکه ایشته خلق جهان شب غفلت وظلمات بشریتده مسامیر طبایع ایله میخلنمش منتظر قالمش ظلمات جهان خود کیدوب روز روشن اولمق خورشید عالمتابك طلوعنه موقوفدر حاصل مآل بوعامهٔ ناس لیلهٔ مظلمهٔ جهل وغفلت ونفس وانانیتده مسامیر وهم وخیال ایله میخلنوب تطورات فلکیه دن سرکردان اولمشلردر * ایمدی بوتیره خاکی محکوم طوارق فلکی اولمقدن خلاص ونادرن اشد اولان انتظاردن نجات بولوب قلبلری نور صباح هدایته خروج ایتمك مطلع نور تجلیٔ احدی الذات اولان مرشد کاملك خورشید جذباتی طلوعنه موقوفدر وهر برینك انتظاری اول وجه مکرم وآفتاب محتشمك نور هدایتیله بدیدار اولمسنه درکه هرکسك مراتب واحوالی پیدا اولمق اول خورشید جهانك آشکار اولمسنه مشروطدر زیرا انك آفتاب حقیقتی مادامکه مغرب غیب وخفاده طوروب مشرق ظهوردن طلوع ایله پرتوانداز انوار هدایت اولمیه اهل سعادت ایله شقاوت وارباب اطاعت ایله اهل طغیان وعداوت بربرندن امتیاز بولمز واول کاشف ظلام اوهامك لمعات بارقات اشعهٔ جذباتی وجود موهوم انامی محو وازاله ایتمدکجه سیئات حسناته تبدیل اولنمز وجمال وحدت مطلقه مشاهده‌سی میسر اولمز مرحبا ای دیدهٔ جان باصفا حقا که ﴿ مثنوی ﴾ اینت خورشید نهان در ذرهٔ * ایشته سکا ذرهٔ بشریتده نهان برنیر تابان وخورشید جهان ونور لامع حب یزدان وایشته سکا ﴿ مثنوی ﴾ شیر نردر پوستین برهٔ * برقوزی پوستنده شیر نروهزبر غضنفرکه جسم ضعیف حقیر وقلب شریفی عالم کبیردر تتکیم دیمشلردر ﴿ بیت ﴾ جسم اوراپشهٔ آمد بچرخ * باطنش

باشد محیط هفت چرخ * آه ای نور دیدهٔ آگاه ﴿ مثنوی ﴾ اینت دریای نهان درزیرکاه * ایشته سکا زیرکاه هستیٔ موهومده نهان بربحر محیط بی کران ودریای عمان عرفان * ایمدی زنهار وزنهار خواب غفلتدن بیدار اولوب ﴿ مثنوی ﴾ پابرین که هین منه بااشتباه * ریب واشتباه ایله دریای عمان نهان اولان صورت اکمل انسان اوزرینه وضع قدم حقارت ایتمه کمال احتیاط اوزره اول زیرا عاقله لازم وخصوصا طالبه مهم اولان بودرکه هیچ برذره یه دیدهٔ حقارت ایله باقمیه وهیچ بربره یه تیغ ستیزکین چکمیه وهر سرکاهه دلیرانه باصمیه وهرشب سیه پوشی ظلمت ایله یرمیوب درونده اولان حضوره وپوست برده مستور اولان شیره وذره ده اولان خورشیده وزیرکهده اولان دریایه نظر ایده آنکیچون دیمشلردر ﴿ شعر ﴾ منکر برآن که ذره بصورت محقرست * آرا نکرکه دربرا ومهر انورست * کرشب بصورتست سیه هیچ باك نیست * چون در بتابد منیرست واخترست * دارد هزار فخر برنك سیاه خویش * خال سیه که بررخ معشوق دلبرست * ایمدی صورت ظاهره سنه نظر ایله هیچ کیمسه کیمسه یی یرمسون دیدهٔ حقیقت بینی وارایسه درونده اولان معنایی کورسون اما بودخی لازمدرکه اول ذره ده نهان اولان خورشید جهان وپوست برده کمین اولان شیر یزدان وزیرکاهده مخفی اولان بحر عرفانی بولمغه سعی ایدوب هردامه مبتلا اولمه مق ایچون انواع تحری وحزم واحتیاط ایلیه که طریق حرامیلری النده اسیر دوشمیوب مقصد اعلایه واصل اوله وبالجمله حقه باطل وباطله حق وهمه اوست دخی دیمیوب همه اوست نه دیمکدر ذوق ایله فهم ایلیه دیو بومعانیٔ لطیفه یه اشارت ایچون کاشف الاسرار مولانا خداوندکار بیوردلر که ای سالکان راه خدای بیچون ﴿ مثنوی ﴾ اشتباهی وکمانی در درون * طالبك درونده کی هرذره یی یرمك ومقصوده واصل اولنجه یه دکین برمنزلده اکلنمه‌مك اوزره همت وبالاده ذکر اولندیغی اوزره برظن واشتباه وتحری واحتیاط که واردر بلاشك ولاشبهة درون طالبده بومعنانك وجودی ﴿ مثنوی ﴾ رحمت حقست بهر رهنمون * طالبه رهنمون اولمق ایچون رحمت الهیه در ویاخود بهر رهنمون مصراع اوله قید ایله بومعنی دخی وجه درکه رهنمای طریقت ومرشد راه حقیقت اولانی بیلمك ایچون درون طالبده اشتباه واحتیاط طالبه حقك رحمتیدر زیرا سبب اشتباه درون قلب طالب مستعد هیچ

كسدن متسلی اولیوب میلی اعلایه اولدیغیچوندر * پس اشتباه مزبور
استعداد طالبندر که عاقبة العاقبه اول طلب آنی مطلوب حقیقی‌یه ایصال
و شك وارتیابدن خلاص ایدر زیرا آفتابه دوش اولان آفتاب قنی دیمز
وآفتاب آفتاب اولدیغنه کمانی قالمز اما غافل اولمه که ظن و کماندن مراد
هر کوردیککه بدکمان اوله‌سن دیمك دکلدر زیرا زمرهٔ مؤمنین کتاب مبینده
بر فحوای (ان بعض الظن اثم) ظن بددن نهی بیورلمشدر بلکه اشتباهدن
مراد بودر که اول خورشیدانور و کبریت احمره وصول ایله نحاس بشریتك
زر خالص اولمق ایچون هرکاه درکاه حقه یوزسوروب هر کور دیککی ولی
احتمالی ایله طالب حق اوله‌سن * پس انلر که مجرد قیل وقال ایله بلا حال
کتب ورسائلدن کوردیکی و بی ذوق اوهام وخیالاته دوشدیکی ونامنه
توحید ومعرفت وعلم وحدت دیدیکی لقلقهٔ لسانله ترید وارشاده مباشرت
ایدوب نظر وهمت ایله قلبکی نور جذبه ومحبته غرق وقطرهٔ بشریتك
اول نورك اشعه سیله دریای عشقه مستغرق ایتمزایسه درمکنون دخی سویلرسه
بی سوز اولان بارد سوزه الدانمه وانك قتنده بردم اکلنمه واومقوله مقلدلر
ارشاده قادر اولمدیغنه شبهه لنمه عارفلك ایدوب کندی مرتبه سنده ترك
ایله صاحبنی بولمغه بذل همت ایله که بروفق (من طلب شيئا وجد وجد)
مقصوده واصل اوله‌سن واول مرشد اکمل هر بردو رده جهانده برو بردن بره
اولدیغن بیله سن وسنت الهیه بونك اوزرینه جاری‌یه ایدیکین فهم
ایده‌سن فلهذا ✻ مثنوی ✻ هر پیامبر فرد آمد در جهان * هر بر نبی
جهانده فرد کلدی ✻ مثنوی ✻ فرد بود وصد جهانش درنهان *
ظاهر حالده اکرچه اول نبی فرد وتنها ایدی اما من حيث المعنى صد جهان
انك نهاننده پنهان ایدی اکرچه هر بر نبی جهانه مطلقا فرد کلمیوب مثلا
ابراهیم ایله لوط وموسی ایله هارون وعیسی ایله یحیی علیهم السلام عصر
واحدده کلدی ولکن لوط ابراهیمه وهارون موسایه تابع اولوب کیرو
من حيث الاکملیه مظهر کل هر زمانده فرد و بروفق ✻ ع ✻ کر هزار انندیك
کس بیش نیست * من جهت الحقيقة الواحدة جمله سی کنفس واحده‌در
✻ بیت ✻ لیس من الله بمستنكر * ان يجمع العالم في واحد * حقا عجب
سر الهیدر که ✻ مثنوی ✻ عالم کبری بقدرت سحر کرد * عالم کبرا که
قلب وسیع خلیفهٔ اکملدر قدرت کامله ایله سحر غریب ایلدی ✻ مثنوی ✻

کرد خود رادر کهین نقش نورد * کندی بی بر نقش صغیرده دوردی
وصورت حقیرهٔ بشریه‌ده مخفی قیلدی نتکیم اسدالله الغالب علی بن ابی طالب
بیورر ✻ شعر ✻ وتزعم انك جرم صغير * وفيك انطوى العالم
الاكبر * اما غریب تماشادر که صورت ظاهره‌یه نظر ایله حقیقت باطنه‌دن
غافل اولان ✻ مثنوی ✻ ابلهانش فرد دیدند وضعیف * ابله
واحمقلر انبیاء عظام علیهم السلامی فرد و ضعیف کوردیلر (وتراهم
ينظرون اليك وهم لا يبصرون) فحوای کریمی اوزره درون انبیاده صدهزار
جهان پنهان ایدیکین کورمیوب حقیقتلرندن غافل اولدیلر فاما عند التحقيق
✻ مثنوی ✻ کی ضعیفست آنکه باشه شد حریف * چنان ضعیفدر اول فرد
شریف که شاه حقیقت اکا حریف اوله بلکه اقوای جمیع اقویا اولوب
جمله سی قوتی اندن استفاضه ایدر ولکن دیدهٔ دللری نابینا اولان
✻ مثنوی ✻ ابلهان کفتند مردی بیش نیست * ابلهلر دیدیلر که مرد
واحددن زیاده دکلدر یعنی دعودت دینه مبعوث اولدم دیوب بزی
آبا واجدادمز آیینندن منع ایدن شخص واحددر على الخصوص اولدخی
بزم جنسمز بشردر * پس برنفر کسنه بزمله مقابله‌یه نه قادردر دیدیلر
✻ مثنوی ✻ وای آنکو عاقبت اندیش نیست * وای اول ژاژخای
غافل که عاقبت اندیش دکلدر وعاقبتی نه‌در دینلورسه اشبو حکایتی استماع
قیل که انجام کارلرندن خبردار اوله سن

✻ حقیر و بی خصم دیدن دیدهای حس صالح وناقهٔ صالح را علیه السلام ✻

حسی اولان چشملر صالح نبی علیه السلام وناقهٔ صالحی حقیر و بی خصم
و بی معین وضعیف وناچیز کورمسی بیانندەدر

✻ چون خواهد که حق تعالی لشکری را هلاك کند در نظر ✻
✻ ایشان حقیر نماید خصمان را واندك اکرچه غالب باشد ✻
✻ آن خصم (ويقللكم في اعينهم ليقضي الله امرا كان مفعولا ✻

مطلب
تفسیر واذ يريكموهم
اذ التقيتم في اعينكم
قليلا الآية

چونکه حق تعالی برلشکری اهلاك اراده ایلیه خصملرینی مغلوب اوله‌جق قومك
نظرنده حقیر وعددده قلیل کوسترر اکرچه اول خصم فی الحقیقه بونلردن اکثر
ایسه وعلى كل حال بونلر اوزرینه غالب دخی اوله‌جق ایسه انلرك نظری عکسنی
کوروب منهزم اولمق ایچون قلبلرینه غرور ویرر ویاخود طرفینی بر برینه قلیل
کوستروب جنکه بعد المباشره بری مغلوب اولور کما قال تعالی (واذ يريكموهم

اذا التقيتم فى اعينكم قليـلا و يقللكم فى اعينهم ليقضى الله امرا كان مفعولا
والى الله ترجع الامور) قال البيضـاوى الضميران مفعولا يرى وقليلا حال
من الثانى يعنى يامعشر المسلمين ذكر ايديكز اول وقتكه حق تعـالى كفـارى
سزه كوستردى اول وقتده كه كفاره ملاقى اولديكز سزك كوزلريكزه قليل
كوستردى وسزى دخى انلرك كوزلرنده تقليل ايلدى شول امرى قضـا
ايلكدن اوتوريكه امر مزبور علم ازليسنده مفعول ومقدر در الحاصـل
بو آيت كريمه سورهٔ انفـالده اولوب مآل شريفى بودر كه حق عزوجل
يوم بدرده عدد مشركينى اعين مؤمنينه وعدد مؤمنينى كذلك اعين مشركينه
قليل كوستردى تا كه قلوب مؤمنين حرب و قتاله قويه اوله و كفار دخى قلت
اهل اسلام ملاحظه سيله مغرور اولوب اسباب جنكده اهمـال ايدهلر وخوف
مغلوبيتدن امن ايله تداركده مبالغه كوسترميوب غافل اولمغـله مؤمنلر
بعون الله تعـالى كفاره قوة قلب ايله هجوم ايدوب منصور ومظفر اولهلر
وفى نفسها زمرهٔ كثيره بى قليـل كورمك نه جهتدن ايديكنده اهل اعتزال
شكه دوشوب وقدرت تامهٔ ذوالجلالده هيچ شى محال اولمديغنه عقيده لرنده
اختـلال اولديغيچون توجيه وتأويله اشتغـال ايدوب بعضيسى ديديلر كه
اول كون عظيم توز قالقوب كثرت غبارا عين ناسى ادراك كلدن منع ايلدى
و بعضلر دخى كفار ايله مؤمنين بربريـنه غايت بعددن نمايان اولمغله بربرينه
قليل كوروندى ديوب بونك كبى نيجه قيل وقال ايلمشلردر فاما عقيدهٔ صالحهٔ
اهل سنت وجماعت بونك اوزرينه در كه بو خود جائز وقدرت حق نافذدر كه
بعضنك ادراكنى دون البعض خلق ايدوب بقدرة الله تعـالى اول حالده
بربرينى قليل كوره لر حتى علم ازليده مقدر اولان حكم الهى كه اسـلامى
اعزاز واهل اسلامى كفـاره غالب ومظفر وشرك اهلنى مقهور ومدمر ايتمك
ايدى قوتدن فعله كله و بعد الاعزاز والتذليـل جمله نك امورى اللهه راجع
اولوب مرجع ومصير حضور حق اولمغله اوليا سنه اصناف اكرام ايله اعطاء
ثواب واعداسنه عتاب وعقاب اولنه * ايمدى برمفحواى (والى الله ترجع الامور)
جميـع امور اللهه راجع اولديسه امر مقرر اولديكه احوال دنيا لذواتهـا
مقصوده اولميوب بلكه دنيادن مقصود يوم معاده صالح اولان زاد و زواده
تحصيلنه سعى ايديكز ديو تنبيه در ❁ قصهٔ صالح عليه السلام ❁ قال الله
تبارك وتعالى (والى ثمود اخاهم صالحا قال ياقوم اعبدوا الله مالكم من اله

مطلب در قصهٔ صالح عليه السلام

غيره هو انشأكم من الارض واستعمركم فيها فاستغفروه ثم توبوا اليه ان ربى قريب
مجيب) ثموددن مراد قبيلهٔ ثموددر ونسبلرى بويله مضبوطدر كه (هو ثمود بن
عاد بن ارم بن سام بن نوح وهو اخو جديس) وسبب تسميهٔ ثمود طائفهٔ مزبوره نك
مسكنلرنده قلت ما اولديغيدر زيرا ثمد ماء قليـله ديرلر كما قال ابو عمرو والعلا
(سميت ثمود لقلة مائها والثمد الماء القليل) * پس وهب بن منبه و كعب الاحبار
وكلبى وسدى ومحمد بن اسحق روايتلرى اوزره حق سبحانه وتعالى قوم عادى
هلاك ايدوب امرلرى منقضى اولدقدنصكره قوم ثمود معمر اولوب بين الشام
والحجاز حجر نام موضعده مكان طوتديلر وطول عمرده برمرتبه يه وارديلر كه
حجر ومدردن بنا ايتدكلرى خانه لرى زمان حياتلرنده فانى ومنهدم اولوب
بعده جبـالده سنكدن تراشيده بيوت دوزوب مسكنلر اتخاذ ايتديلر الحاصل
محل مزبورى نيجه بقاع ومنازل بنـاسيله آبادان قيلوب استقلال تمـام ايله
مسند حكومتده مقام طوتديلر كما قال الله تعالى (واذكروا اذ جعلكم خلفاء
من بعد عاد و بوأكم فى الارض تتخذون من سهولها قصورا وتنحتون الجبال
بيوتا فاذكروا آلاء الله ولا تعثوا فى الارض مفسدين) پس حضرت رب
الانام كمال فضل واحساندن قوم ثموده طول عمر واعمال وكثرت اولاد
ووفرت اموال اعطا بيورمش ايكن شكرينى ايتميوب برمفحواى (ان الانسان
ليطغى ان رآه استغنى) مخـالف امر مولايى پيش نهاد ظلمت دثار و صلاح
وسداد اوزرينـه عصيان وفسادى اختيار ايله عبادت اصنام وطاعت
اوثانه اشتغـال ايتدكلرى ايچون لاجرم حضرت رب العالمين اول جماعت
ضلالت رهينه هدايت ايچون بروفق (والى ثمود اخاهم صالحا) صالح نبى
عليه السلامى بعث ايلدى وصالح عليه السلامك نسب شريفلرى بويله جه
ضبط اولنمشدر (صالح بن عبيد بن آسف بن ماشج بن خادر بن ثمود) وحليهٔ
شريفهٔ صالح عليه السلام بومنوال اوزره مرويدر كه بغايت صبيح الوجه
ورنك رخسارى بياض وكلكون وسياه موى وتمام قد وعريض الصـدر
وكشيده محاسن وصحيح البدن اولوب صفات منيفه لرى دخى فصيح اللسان
مليح الكلام اولوب قدم مباركه لرنده كفش استعمال ايتميوب دائمـا پا برهنه
اولدقلرى حالده سرو روان كبى خرامان اولورلردى ومدة عمرنده عمارت
مسكنه ميل ورغبت ايتميوب بلا زيادة ونقصـان شريعت نوح عليه السلام
اوزرينـه ايدى وصنعت لطيفه لرى تجارت اولوب بدايت جوانى وعنفوان

شبابده وفور مال وثروت ومنال ایله موصوف اولوب قومنك نسبا اوسطی ورتبة افضلی ایدی وعندالبعض حالت شبابنده وعندالبعض سن شریفلری اربعینه منتهی اولدقدنصکره مبعوث اولوب قواعد رسالت وشرائط نبوت اوزره قومنه نصیحت وصراط مستقیمه دلالت ونهج قویمه دعوت ایدوب راه ضلالت وسمت شقاوتدن تخویف وکندی یه مخالفتدن تحذیر بیوردی کما قال تعالی (کذبت ثمود المرسلین اذ قال لهم اخوهم صالح الا تتقون انی لکم رسول امین فاتقوا الله واطیعون وما اسئلکم علیه من اجران اجری الا علی رب العالمین) اما تقدیر ربانی مدت دراز وزمان دیر بازده دعوت صالحه فئهٔ قلیله اجابت ایدوب ماعداسی ایمانی عدم قبول ایله بی هدایت قالدیلر واساس استکبار وتمردی مستحکم قیلوب نصایح صالحی اصغا وفهم ایتمدیلر کما قال تعالی (قالوا یاصالح قد کنت فینا مرجوا قبل هذا اتنهینا ان نعبد مایعبد آباؤنا واننا لفی شك مما تدعونا الیه مریب) ابن عباس رضی الله عنهمادن مرویدر که صالح علیه السلام چونکه قومنك ابنیهٔ تمرد وعنادلرین قویة البنیاد وقبول ایمانه عدم استعدادلرین مشاهده بیوردی درگاه قاضی الحاجاته حزن تمام ایله مناجات ایدوب الهی سیدی ومولای بکا سیاحته رخصت ارزانی بیور که عباد پاك نهادکدن بعض اولیاء اصفیا بولوب تشریح قلب ایچون انلر ایله برمدت موانست والفت ومصاحبت ایده یم دیو استدعاء عنایت ایلدکده اجابت بیوریلوب جانب حقدن وحی والهام ایله سیاحته اذن ورخصت ویرلدی ودرحال برموجب اشارت نهضت واطراف بلاده سیر وحرکت ایلدی اتفاقا سیاحتنده بر بلده یه دخول ایتدیکه بدترین خلق اول موضعده جمع اولوب ایچلرندن انجق بر رجل باهدایت حقه عبادت ایچون بذل قدرت ایدوب ماعداسی منهمك طریق ضلالت وشقاوت اولمشلر * پس صالح علیه السلام بو امر عجیبه متحیر اولوب بونه حکمتدرکه ملاحظه سنده ایکن اول مرد فرد ذکر اولنان امر مستور الحکمتدن رفع استار ایدوب ایتدی ای صالح علم شریفه خفی اولمیه که مشهودکز اولدیغی اوزره بو قوم شقاوت نهاد وضلالت معتادیننده بو فقیر ونامرادن غیری هیچ فرد اول (احد وصمد لم یلد ولم یولد) جنابنه عبادت ایتمز ویبلری فکر خاطرلرینه دخی کلمز و بو فقیرك احوالن سؤال ایدرسه کز مقدما بونلره ماندبر جماعت بدطینت میاننده ایدمکه کمال طغیان وفرط عصیانلری عاقبة

العاقبه موجب خذلانلری اولمغله حکم باری اول بدکارلرك هلاکنه جاری اولوب بندن غیری هیچ احد اول قهر الهیدن خلاص اولمدی فلهذا قدرتم یتدکجه بو محلده الی آخر العمر اداء شکر نعمت ورب الاربابه عبادته مشغولم دیدی * پس صالح علیه السلام قصه دن حصه الوب حضرت خالق العبادك شکرنی بعد الادا اول بلده دن دخی نهضت وجانب بحره عزیمت قیلدی واثناء سیرده بر جزیره یه واروب انده دخی قائم علی الصلوة بر رجل توحید اساسه مصادف اولدی ونمازدن فراغنه دکین توقف ایدوب بعدازان صحبتنه واردی وبو جزیره ده مقیم اولمکزه سبب نه در دیدی اول مرد بارشاد ایتدی ای صالح بو فقیر ودردمند خلایقدن بر جمع خبائث نهاد ایله بر سفینه ده بولندمکه کشتیده اولان قوم ایچنده بندن غیری مؤمن یوغیدی عاقبت اول قوم شومه غضب الهی اصابت ایدوب کشتیلری خرق وجمله دریایه غرق اولدیلر و بن بعنایة الله تعالی نجات بولوب شکر نعمت ایزدی ایچون صلوة دائمی یه قیام کوستردم دیدی * پس صالح علیه السلام اکا دخی وداع وطی منازل وبقاع ایدوب ساحل بحرده بر شهره واصل اولدیکه انك دخی خلقی عامهٔ طریق کفر وعصیانده ضال ومضل اولوب لکن بینلرنده ایکی مرد موحد مجمع الفضائل وقت نهارده کسبه اشتغال وشبده قوتلرندن فضله اولان مکتسبلرین تصدق ایله محاسن اعمال تحصیل ایدرلر بر کون صالح علیه السلام اول ایکی مرد عابد ایله اثناء صحبتده کوشنه غروبه قریب بر صدای غریب بانهیب کلدیکه زهره لر چاك اولور * پس صالح اول ایکی مردنك خصالدن ذکر اولنان آوازهائلك سببن سؤال ایتدکده انلر ایتدی بو بر جانور مهیبدرکه هر کون اخشامه قریب دریادن چیقوب هر کیمی بولورسه هلاك ایدر صالح علیه السلام ایتدی بعون الله تعالی بو جانوری هلاك ایله اهل بلده بو بلادن بری اولسه لر بکا مقابله سنده نه مکافات ایدرلر دیدی انلر دخی قضیهٔ مزبوره یی اهل بلده یه اعلام ایتدکلرنده هر بری اکر جانور هلاك اولورسه نصف مالیمزی افراز ایدوب انکله مکافات ایده رز دیو درعهده ایتدیلر * پس صالح علیه السلام دست تضرع ومناجاتی بارگاه رفیع الدرجات ومجیب الدعواته افراشته ودرگاه الوهیتدن اول موذینك هلاکن درخواسته اولدقده تیر دعاسی هدف اجابته اصابت ایدوب درحال اول جانور پاره پاره اولدی اهالیٔ بلده دخی عهده لرنده اولان نصف مالارین افراز ایدوب صالح علیه السلامه ویردیلر صالح علیه السلام دخی اموال مزبوره یی اول مرد موحدك پیش کش پیش

نهادی ایدوب قبول اولنمسن التماس بیوردی انلر امتناعله ایتدیلر ای صالح حاصل کسبمز خود کفافمزه کافید زیاده یه احتیاج یوق * پس صالح بونلرك قناعتلرینی تحسین ایدوب افراز اولنان مالی اصحابنه رد ایتدی ورب مستعانه شکر فراوان ایله ایتدی یارحیم و یارحمان صد هزاران حمد بی پایان که عباد مقبوله دن بونلرك صحبتی احسان ایدوب نیجه حکمتك مشاهده اولندی و بو آنده صالح علیه السلامه وحی الهی صادر اولدیکه ای صالح بنم قوللرم وادر که نظام دنیاء بی بقا انلرك وجودنه منوطدر اکر بکا طاعت وعبادت ایتمکده بونلرك امثالی عباد خواصم اولمسه بلا تأخیر وامهال جهانده اولان عصاتی عذاب استیصال ایله قهر وهلاك وجهانی اوزرلرینه زیر وزبر ایدردم بیورلدی بوندن صکره صالح علیه السلامه سیاحتدن فراغت و وطن مألوفنه عودت وقومی دعوتنه عزیمت ایدوب (فاتقوا الله واطیعون ولاتطیعوا امر المسرفین الذین یفسدون فی الارض ولایصلحون) فحوای کریمی اوزره دعوت صالح قوم ثمودی تعاقب ایتدیکجه اول شوملرك ملامت وشتمتلری زیاده اولوب (قالوا انما انت من المسحرین ما انت الا بشر مثلنا) وفق شر یقنجه هیچ وجهله صالحك دعوتنه اجابت ایتمیوب اوزرلرندن دفعه دخی چاره بوله مدیلر بالاخرة علی سبیل الاضطرار بونك اوزرینه قرار ویردیلر که صالح علیه السلام کندی یه اتباع ایدن اهل اسلام ایله کندیلر دخی شریك باری زعم ایتدکاری اوثان واصنام ایله یوم عیدده عیدکاهه واروب دعایه طوره لر وحقیقت هرنه طرفده ظاهر اولورسه بالاتفاق اول دینی اختیار ایده لر * پس بو طریق معهود اوزره وقت موعود کلدکده اکر صالح ونیکوکار واکر طالح بدکردار شهردن چیقوب عیدکاهه کتدیلر وطائفهٔ کفار صالحك عدم استجابتی ایچون صنملرینه هزار نالش و زاری قیلدیلر وچونکه ثمودیان دعالرندن فارغ اولوب نوبت دعا صالح علیه السلامه توجه ایلدی قوم ثمودك مهتر وسیدی اولان جندع بن عمرو اتفاق آرا ایله ایتدی ای صالح اکر سن دعوای نبوتده صادق ایسك اثبات رسالت و بز دخی سنك حق رسول اولدیغکه شهادت وطریق توحید وایمانه عن صمیم القلب عزیمت ومن بعد سکا اقتدا ومتابعت ایتمك ایچون ربکدن حاجت دیله که برابرمزده اولان نواحی جبل حجردن صخرهٔ منفرده ایله موصوفه و کاثبه ایله مرسومه اشبو صخرهٔ معروفه دن فی الحال بر عظیم الخلقه و کبیر البطن وبسیار موی واون آیلق حامل بر ناقهٔ عجیبه خروج ایدوب وصخره دن مخرجه اولدیغی

حینده شکل وهیئتده کندی یه مشابه بر شتربچه متولد اولسون دیدی صالح علیه السلام دخی درگاه قاضی الحاجاته مناجات ایدرکن مرویدر که وحی الهی نازل اولدیکه ای صالح نیجه زمان مقدم سنك دعاکی اجابت وقومکه معجزه اولمق ایچون بو سنك سیاهك درونده وصف ومراد ایتدکلری هیئت ایله بر ناقهٔ عظیمه خلق ایتمشمدر اما قومك دخی ایمان کتورمکه عهد ایتسونلر بیورلدی الحاصل صالح علیه السلام مراسم دعایی تمام ایتدکده اول سنك سیاه علی مشاهدة الانام ابرسیه فام کبی کتدیکجه بیویوب حتی وضع حمله منتهیٔ اولان شترماده کبی انین وحنین ایله منشق اولوب درونندن قومك مرادی اوزره بر ناقهٔ عظیمه ظاهره اولدی (روی ان اباموسی الاشعری قال انی اتیت ارض ثمود فذرعت مصدر الناقة فوجدته ستین ذراعا) وفی بعض الروایة اول ناقه نك پهلوسنك بر طرفندن بر طرفنه دکین یوز یکرمی ذراع ایدی دیرلر وفی الحال اول شترمهیدن ضخامه جثه ده مادرنه قریب ومشاکل وعجیب بر شتربچه متولد اولدقده صالح علیه السلام (ویاقوم هذه ناقة الله لکم آیة فذروها تأکل فی ارض الله ولاتمسوها بسوء فیأخذکم عذاب قریب) کریمه سنك مفهومنی قائل اولوب رعایت ناقه بابنده تنبیهات اکیده واذا وجفادن تحذیرات شدیده بیوردی ناقه دخی بعد وضع الحمل بچه سیله چراکاهده کشت وکذاره بشلادی وجندع بن عمرو معجزهٔ مزبوره یی کوردکده عنایت ربانی قرین حالی اولمغله سنك سیاه غفلتده مستور اولان جمله هدایتی ظهوره کلوب بعض خواص وعشائریله داخل حومهٔ ایمان ومستحق بهشت جاودان اولدیلر وهمچنان جمهور ثمودیان دخی صالح علیه السلامه میلان ایتمش ایکن کبار ثمودیان وعبدهٔ اوثاندن اولان ذواب بن عمرو بن لبید وحباب بن رباب بن صعر وشهاب بن خلیفه و بونك امثالی شیاطین انس ومردودان یزدان معجزهٔ صالحی سحره حمل ایدوب قوم ثمودی اضلال وامر حقه امتثالدن منع قیلدیلر فقال رجل من ثمود ﴿ شعر ﴾ وکانت عصبة من آل عمرو * الی دین النبی دعوا شهابا * عزیز ثمود کلهم جمیعا * فهم بان یجیب ولو اجابا * لاصبح صالح فینا عزیزا * وما عدلوا بصاحبهم ذوابا * ولکن الغواة من آل حجر * تولوا بعد رشدهم ربابا * منقولدر که قوم ثمودك فکر عقلا کبی عمیق بر چاه دیرینه وعتیقلری وار ایدیکه قوم ثمودك مالك اولدقلری

مواشی وانعام وجمال واغنام باجمعها اول چاهدن آب آشام اولورلردی پس تولد ناقه دن صکره بو منوال اوزره اتفاق ایتدیلر که چاه معهوددن بر کون ناقه و بر کون سائر مواشی وانعام بطریق المناوبه آب آشام اولوب طرفیندن بر برینه مضایقه و یرمیه لر کما قال تعالی (هذه ناقة لها شرب ولکم شرب یوم معلوم) * پس عهد مزبور اوزره ناقه نوبتنده چاهه کلدکده قعر چاهده اولان آب بقدرة الله الوهاب لب دهان چاهه شتاب ایدوب ناقه بی مشقت وتعب مجموع آبی نوش ایدردی وقوم ثمودك هر بری علی اختلاف المراتب ناقه نوش ایتدیکی آبه معادل لبن و پشم ناقه دن تمتع ایدرلردی ونوبت شرب قومه کلدکده جمیع دوابی صواروب ایرته سی کون ایچون دخی آب ادخار ایدرلردی الحاصل وجه مشروح اوزره ناقهٔ صالح بچه سیله میان ثمودیانده مکث ایدوب خوار وآشامی قیلدیلر وناقهٔ صالحك شکل عجیب وهیئت مهیب وصورت غریبی تحقیقنده کسائیدن روایت اولنور که طول جثهٔ ناقه یوز ذراع وعرض پهلوسی یوز ذراع اولوب قوائمندن هر بر قائمه سنك طول بعدی یوز اللیشر ذراع ایدی وایام صیفده وادئ ثمودیانك اطراف مرتفعه سنده وهنکام شتاده اسافل وادیده چرنده اولوب مهابت ناقه دن دواب سائره رمان اولدقلریچون اوان خریفده اعالی واحیان صیفده اسافل وادیده وطن طوتمغله هر بری شدت حردن نحیف وغایت برددن لاغر وضعیف اولوب اکثری هلاکه توجه ایتدیلر وبالجمله بو امر عجیبده واقع اولان صورت غریبه نك حکمتی قوم ثمودی ابتلا وتجریب اولدیغنه بناء بالضروره جمله سی مضایقه یه دوشوب همتلرینی عقر ناقه یه صرف ایتدیلر وبو اثناده صالح علیه السلامه دخی وحی الهی صدور ایدوب ای صالح سنك درکاه عزتمه ایلدیکك دعاسببی ایله قوم ثموده بویله بر ناقهٔ عظیمه اعطا بیوردم * ایمدی قومکه تنبیه ایلیه سنکه عقر ناقه دن احتراز اوزره اوله لر زیرا اول قومك هلاکی اعدام ناقه یه منوطدر کما قال تعالی (ولا تمسوها بسوء فیأخذکم عذاب یوم عظیم) پس صالح علیه السلام بر موجب فرمودهٔ عزیز وعلام قومنه کیفیت حالی تبلیغ واعلام بیوردقده اکثر قوم ثمود ناقه یه ضرر ایتمکدن احتراز ورعایتی بابنده اهتمام ایده لم دیو درعهده ایتدیلر صالح علیه السلام بیوردیلر که بو ناقه یه سوء قصد ایده جك شقی بو آیده متولد اوله جغی وحی الهی ایله معلوم

اولمشدر فلهذا قوم ثمود دخی شهر معهودده تولد ایلیان اولاد ذکورك اهلاکنه اتفاق ایله ماه مزبورده ظهوره کلان طقوز نفر اولاد ذکور قتل ایتدیلر ولکن بر وفق (لا مرد لقضائه ولا معقب لحکمه) قضا وقدره تدبیر بشر سپر اولمدیغی امر مقرر اولمغله شهر مزبورده ظهوره کلان ولد عاشر سالف نام شخصك رحم زوجندن وجوده کلوب وبین القوم ولد زنا اولمق اوزره متهم اولمشیدی ولکن فراش سالفده ظاهر اولوب مدة عمرنده صلب سالفدن ولد وجوده کلمك ایله قتلنده کراهت کوروب قدار نامیله تسمیه ایلدی واول ولد مجهول النسب زمان یسیرده ازرق چشم وقصیر القامه بر ابلیس کثیر الفتنه اولوب تیراندازی و فنون جنك بازیده اقراندن ممتاز اولدی واول فتنه پرداز قتل اولاد ایلیان اشخاصه مصادف اولدقجه حیف وتأسف ایله انلری لوم ایدوب ای بی انصافلر عجب لا یعقلار ایمش سز که الیکز ایله کندی اولادکز قتلنی اختیار ایتدیکز اکر شمدی انلر دخی حیاتده قالیدی بنم اقرانم دلاور وبهادر یکیتلر اولوردی دیو کندی کمالاتن انلره اظهار ایدردی وبالجمله اول ابلیس مکار تشنیع وملامتی تکرار ایتدکجه اثر حسرت وندامت درونلرینه کار ایتمکله عاقبت کار بر درجه ده قرار ایتدیکه صالح علیه السلامی سبب انعدام فرزندلری بیلوب بز دخی انك اعدامنه اهتمام ایده لم دیو اتفاق تام ایله شهردن چیقوب بر غارده پنهان اولدیلر ونصف اللیلده غاردن حرکت وصالح علیه السلامی قتله همت ایده لم نیتنده ایکن ناکهان سقف غار اوزرلرینه ییقلوب طقوزینك دخی ارواح خبیثه سی قبضهٔ مالك ناره تسلیم اولندی وقوم ثمود اشقیاء مزبوره نك اهلاکین صالح علیه السلامدن بیلوب انلرك دملری مقابله سنده بز دخی عقر ناقه ایده لم دیو بذل مقدور ایتدیلر اما سدی روایتی اوزره سبب عقر ناقه بو در که قدار بدکردار حد شبابه واردقده بر کون بعض یاران واقرانیله صحبت وشرب خمر ایله عشرتده ایکن خمرلرینی آب ایله تمزیج ایچون سرچاه معهوده واردیلر مکر نوبت شرب ناقه نك اولمغله معتاد قدیمی اوزره ناقهٔ صالح اول کون مجموع آبی نوش ایتمکله چاهی بی آب بولدیلر وبو قضیه دن هر بری متکدر اولوب کاشکی بو ناقه یه فنا اصابت ایدوب هر بار بزه بو مقوله مضایقه ویرمکدن خلاص اولیدق دیو فناء ناقه یه خیلی رغبت کوستردیلر قدار مکار ایتدی یارانه خدمت ایچون ناقه نك کارنی تمام ایتسم منت

اولورمیدی اول نابکارلر دخی زهی همت مکریارانه بوندن زیاده خدمت وبونك مانندی منت اولورمی دیو قداری قتل ناقه یه تحریض ایتدیلر اما کعب الاحبار روایتی اوزره سبب عقر ناقه بودر که اول زمانده قوم ثمودك ملکا نام برعورت ملکلری وار ایدی که قوم ثمود دن بعضی حضرت صالحه ایمان کتوروب اقبال ایتمکله نار حقد وحسد درون ملکایی یاقوب صالح علیه السلامه عداوت ایتمش ایدی وقطام نام برعورت وار ایدیکه قدار انك شیفته سی وقباله نام برعورتك دخی مصدع بن مهرج آشفته سیدی ولاجرم قدار ایله مصدع هرکیجه اول ایکی فاحشه یی مجلسلرینه کتوروب بریرده عشرت وانواع شناعت ایدرلردی برکون ملکا اول فاحشه لری تنهاسنه کتوروب ایتدی اکر مصدع ایله قدار کلورسه چندان التفات ایتمیه سز وهنکام وصلتده رام اولمیه سز وسبین استفهام ایدرلرسه بو وجهله بسط مرام ایده سز که حالا مالکه مز اولان ملکا صالحك قومه اولان ریاستی و دواب وانعامیله ناقه نك مشارکتی باننده تمام مرتبه محزون ومغمومدر اویله اولسه من بعد بزم واسطهٔ وصلت ووسیلهٔ تمتع پرلذتمز عقر ناقه دن غیری دکلدر دیه سز دیو منت ایتمکله اول ملعونه لر دخی اکا کوره حرکت ایدوب قدار ایله مصدعی عقر ناقه یه جرأت ایتدیردیلر و بر روایت دخی بودر که بین القبیله ایکی عورت وار ایدیکه برینك اسمی عنیزه اولوب اموال وارزاق بسیار وایکی دختر پری پیکر وشیرین کفتاری وار ایدی وناقهٔ صالح آب وکیاهده کندی انعامیله مشارکت ایتدیکندن خاطری غمناك وصالح علیه السلامه ضمیرنا پاکی چرکناك اولمش ایدی و برعورتك دخی اسمی صدوف اولوب بنفسها جمیله ومالدار ایدی و ثمودیلر دن صنتم بن هراو، نام رجلك تحت نکاحنده اولمغله مالنك ایراد ومصرفنی زوجی تصرفنه تسلیم ایتمشیدی صنتم دخی صالح علیه السلامك نبوتنی تصدیق وزمرهٔ مؤمنینه لاحق اولمغله تصرفنده اولان مالدن برمقدارنی اهل اسلامه تصدق ونثار ایتدیکندن صدوف خبردار اولدقده بنم مالمی اضاعه قیلدك دیو صنتمدن مفارقت ایدوب انك دخی صالح علیه السلامه بو جهتدن ضمیر مرداری کینه دار اولمشیدی الحاصل اول ایکی فتانه ومکاره اتفاق رؤساء کفار ایله مصدع وقدارك احضاریچون برایکی واسطه کوندروب کلدکلرنده صدوف کندی نفسنی مصدعه عرضه قیلوب مهر معجلی ناقهٔ

صالحك قتلیدر دیدی عنیزه دخی قدار ایله قول وقرار وشرط هلاك ناقه ایله ایکی دخترندن قنغیسن مراد ایدرسه اکا تزویجه اقرار ایدوب بعجالة الوقت نقود دن واجناس امتعه دن نیجه عطیاتله قتل ناقه یه نامزاد ایتدیلر اما مصدعدن قدار نامدار وبین القوم عزیز وکامکار برمکار بدکردار ایدی کما ذکره صلی الله علیه وسلم (انبعث لها اشقیها رجل عزیز منیع فی قومه مثل ابی زمعه) وبالجمله اول ایکی شقیٔ نابکار ایله قدارك حالی هونب ابن میلع ودعیر بن غنیم بن واعی ومصدعك برادر زاده سی ذواب وبونلردن ماعدا بش عدد اشقیاء سفره نهاد اتفاق واتحاد ایدوب سوء قصد ناقه ده بربرینه امداد ایده جك اولدیلر کما قال تعالی (وکان فی المدینة تسعة رهط یفسدون فی الارض ولا یصلحون) پس بر تحقیق مورخین برکون ناقهٔ صالح نوبت آب آشامیده سرچاهه کلدکده اول بدسرشتلر برکوشه ده اختفا ایتمکله اولا مصدع برتیر آتوب پاینه اصابت ایدوب مجروح قیلدی وقدار مکار شمشیر ایله برایاغنی دخی چالوب درحال رفیقلری اولان اشقیا بیکبار هجوم ایدوب ناقه یی هلاك ایتدیلر وثمودیان قضیه دن آکاه اولمغله هربری واروب لحم ناقهٔ صالحی شتر قربانی کبی بربرندن قاپشوب اولشدیلر * پس فصیل ناقه مادرنه اولان بو وقعهٔ هائله یی کوردکده درحال فرار ایدوب صنوه وعند البعض فاره اسمی ایله معروفه برجبل شامخه التجا ایلدی اما تواریخ ثعلبیده فصیل ناقه دخی قتل اولنوب ولحمی لحم مادرنه قاتیلوب توزیع اولنمشدی دیو محمد بن اسحاقدن بو وجهله منقولدر که قال محمد بن اسحق (اتبع السقب اربعة من التسعة الذین عقروا الناقة وفیهم مصدع واخوه ذواب فرماه ذواب بسهم فانتظم قلبه ثم جر برجله فانزله ثم القوا لحمه لحم امه) اما اصح اقوال مورخین فصیل ناقه فرار ایدوب صالح علیه السلام عقر ناقه دن خبردار اولدقده عقر ناقه نه کیفیت ایله اولدیغن استخبار بیوردی قوم ثمود دخی حضور صالحده جمع اولوب حاشا بزم بو حرکت ناشایسته دن خبریمز یوقدر وبوخصوصه اذنمز اولمامشدر فلان وفلان نام بد انجاملردن صدور ره کلمشدر دیو انواع تأسف وندامت ایله معذرت دیلدیلر کما اخبر تعالی فی کلامه القدیم (فعقروها فاصبحوا نادمین فاخذهم العذاب ان فی ذلك لآیة وما کان اکثرهم مؤمنین) پس بو اثناده جمیع مؤمنین صالح علیه السلامدن رجا ایدوب یا نبی الله قوم ثمودك عذاب موعود دن مصون اولملریچون درکاه

عزته دعا قیل دیو تضرع بسیار قیلدیلر صالح علیه السلام ایتدی ای اهل اسلام کمان مشیتدن جسته اولان تیر قضا اکرچه کیرو دونمز ولکن شتربچه‌یی بولوب مراسم تکریمنی رعایت ایله ماینکزده اقامته تدبیر ایدرسه‌کز مأمولدر که انك برکاتنده حق جل وعلا سزدن عذابی رفع ایلیه قوم ثمود دخی برموجب فرموده شتربچه‌نك اثرنجه شتابان اولوب کوه صنوه کیتدیلر ولکن بافرمان خالق الجن والبشر جبل مزبور افلاکه برابر اولوب قلهٔ کوهه چیقمغه قادر اوله‌مدیلر * پس صالح علیه السلام دخی قومنك عقبلرنجه کیدوب شتربچه صالح علیه السلامی کوردکده فریاد ایدوب یاصالح واماه دیو اوچ نوبت چاغروب کوزدن نهان و بی‌نشان اولدی و بر روایتده قلهٔ جبلدن بر صخره منشقه اولوب جوفنه داخل اولدی بعده صالح علیه السلام قومنی ملامت تمام ایله ایتدی ای بد فرجاملر بو شتربچه‌نك هر بربانکی سزه بر کون مهلته اشارت اولوب دردنجی کون عقوبت عاجله اولور بیوردی کما قال تعالی (تمتعوا فی دارکم ثلثة ایام ذلك وعد غیر مکذوب) چونکه قوم ثمودك تمرد وعنودی صالحدن اول عذاب موعودی ایشتدیلر علی سبیل الهزل علامت عقوبت نه‌در یاصالح بیاورمیسن دیدیلر صالح علیه السلام دخی امارت نزول عقوبت اولدر که یارین یوزیکز زرد وایرتسی کون سرخ اوچنجی کون سیاه شکل وقبیح هیکل اولوب دردنجی کون جبار وقهار اللهك عقوبتنه سزاوار و بطش شدید منتقمه کرفتار اولمکز مقرردر بیوردی وقوم ثمود هفته ایامندن یوم الاحده یوم الاول واثنینه یوم الاهون وثلثایه دبار وار بعایه جبار وخمیسه مونس وجمعه‌یه غروبه سبته شیار تسمیه ایتمکله شعراء ثموددن بریسی بو معنایی اشعار ایچون اشبو شعری انشا ایدوب ❊ شعر ❊ اومل ان اعیش وان یومی * باول اوباهون اودبار * او المؤوی جبار فان فیه * فمونس اوغروبة اوشیار * قوم ثمودك دخی عقر ناقه ایتدکلری یوم جبار ونزول عذاب روز شیارده واقع اولدی وبالجمله صالح علیه السلام جانب عزیز ذوانتقامدن وقوع عذابی اعلام ایلدکده قصد ناقه‌یه کمربسته اولان اشقیاء تسعه صالحك قتلنه جزم تامله منزلکاه صالحه وضع اقدام ایدوب نیت فاسده‌لرین اتمام ایچون برکوشده اختفا قیلدیلر فاما ارادهٔ ازلیهٔ ربانیه صالح علیه السلامی اول طائفهٔ شومك مضراتندن حفظ وحمایته تعلیق ایتمکله

ملائکه‌دن بر فوجه امر الهی وارد اولوب اشقیاء مزبوره‌نك عقوبت عظیمه ایله اهلاکنه اشارت بیورلمغله ملائکهٔ مأموره درحال کلوب مانند کوه برسنك باشکوه کتوروب اول متمردلرك سربی دولتلرینه اوروب دانهٔ خردل کبی خرد ایتدیلر و کفار ثمود اول مردودلرك دخی بو وجهله معدوم ومفقود اولدیغی مسموع ومشهودلری اولدقده کفر وطغیانلری اولکیدن زیاده اولوب جمله‌سی قتل صالحه بذل مجهود ایتدیلر واتباع صالح اول قوم ناموافقك بو مقوله قصد نالایقن کوردکده بطریق المصالحه ماینده توسط ایدوب ایتدیلر ای قوم بدفرجام نیچون حرکت ناروایه اقدام ایدرسز صالح خود سزه دردنجی کون عذابك وقوعندن خبر ویردی * پس مناسب اولان بودرکه صبر وآرام ایده‌سز حتی صالح مخبر صادق ایسه اکا اولان جفا واذاکز باعث ازدیاد غضب الهی اولمیه واکر صالحك خبر ویردیکی مدت موعوده منقضیه اولوب عذاب وعقاب واقع اولمزسه کذبی آشکار اولور اول زمانده مقتضای کارنه ایسه اجرا قیله‌سز دیدیلر ثمودیلر دخی رأی مزبوری وجه معقول کوروب اول نیت فاسده‌لرندن انقضاء مدته دکین فراغت ومسکن شوملرینه عودت ایتدیلر * پس مولانا خداوندکار علیه رحمة الله الغفار دخی مناسبت ایله علی الاجمال بو وقعه‌یی اخبار ایچون اشبو بیانه تحریك عنان کفتار ایدوب قصه‌دن نتیجه حصه اشعار ایله بیوررلر که ❊ مثنوی ❊ ناقهٔ صالح بصورت بد شتر * ناقهٔ صالح علیه السلام من حیث الصوره شتر ایدی بناء علی ذلك ❊ مثنوی ❊ پی بریدندش زجهل آن قوم مر * اول تند خوی تلخ فهام اولان قوم خام وناکاملر حقیقت ناقه‌دن غافل اولدقلرندن پینی قطع ایتدیلر وعاقبة العاقبة سوء قصد الی الناقة سبب دخول جحیم وباعث عذاب الیم اولمسندن جهل عظیم ایله ❊ مثنوی ❊ از برای آب چون خصمش شدند * آب چاهدن اوتوری چونکه اول ناقه‌یه خصم وصالحه خصیم اولدیلر حق جل وعلانك نعمتی شکرنی بیلیوب لاجرم ❊ مثنوی ❊ نان کور وآب کور ایشان بدند * انلر نان کور وآب کور اولدیلر حاصل کلام برمفحوای کریمهٔ غرای (قل ارأیتم ان اصبح ماؤکم غورا فمن یأتیکم بماء معین) اکر ماء بئر واکر ناقهٔ صالح مملوك رب العزة وعنایت الهیدن قوم ثموده نعمت اولوب ترسیب وتغویر ماء وناقه‌یی ازاله وافنا ید قدرتنده ایکن اول

رب وكريم كمال فضل عميمندن تغور ايتميوب وناقه نوش ايتديكى آب چاهه
معادل لبن شهباوخالص عطابيوروب هر برى مستغرق منح الهيه ايكن تعامى
وتغافل ايله كافر النعمه ونان كور اولديلر * پس مصراع ثانيده اولان ناندن
مراد ملابسهٔ غذائيت ايله لبن ناقه وآبدن مراد آب چاه ثمود اوله وياخود
آب ونان اغذيه معناسنده استعمال اولنمغله مطلقا كافر النعمه اولديلر ديمك
اوله واما بو دخى ممكندر كه كور كاف فارسيله آب ونانه مضاف اليه اولمق
اوزره حاصل معنى بو اوله كه چونكه اول قوم بدكردار آب ايچون خصم ناقه
اولديلر لاجرم عقوبت جباره سزاوار اولوب طعمهٔ كور ونار ولقمهٔ مور
ومار اولديلر حقا عجب جهلادر كه ناقه آب چاهى نوش ايتمسى قوم ثمودك مادن
اولان نصيبلرينه نقص ايراث ايتميوب بلكه عند التحقيق ❋ مثنوى ❋
ناقة الله آب خورد از جود ميغ * ناقهٔ خدا آبى جود سحابدن نوش ايدردى
زيرا انهار وآبارده اولان آب جارى ومتفجر سحاب مطرك قطراتندن اجتماع
ايتمكله ناقه نك چاهدن شارب اولديغى آب بالوساطه جود سحاب وفى الحقيقه
محض فضل وهاب ولطف بلاعوض مسبب الاسبابدر كما قال تعالى (وانزلنا
من السماء ماء بقدر فاسكناه فى الارض) * يعنى بر مبتغاى نص كريم
وجه ارضده موجود اولان آب غدر وانهار ومياه عيون وآبار قطرات
امطاردن اجتماع ايدوب ساعت قيامت اقتراب ايتدكده حضرت ايزد
متعال بر ملك بعث وارسال ايدوب امر حقله وجه ارضده اولان جميع مياهى
جانب آسمانه اصعاد ايدر وقال البيضاوى فى تفسيره (فان المطر يبتدئ
من السماء الى السحاب ومنه الى الارض على مادات الظواهر) علم شريفه خفى
اولميه كه اكثر نسخ مثنويده مصراع ثانى ❋ ع ❋ ناقة الله آب خورد
از جو وميغ * واقع اولمغله ناقه ارمقدن وسحابدن صو ايچردى
ديو شرح ايتمشلر لكن قوم ثمودك ساكن اولدقلرى محلده نهرك
وجودى اولميوب بلكه اصحاب حجر فقط بك چاه معهوده محتاجلر اولوب وناقهٔ
صالح نهردن آب آشام اولديغى منقول ومسموع دكلدر بلكه مجرد دال ايله
واوى تميز ايتميان كتاب غلط بينك خطاريله اكثر نسخ غلط اولوب شراح
دخى نقل مصدرده بولدقلرى تركيبك معناى منطوقيسن بيان ايتمشلر فامابين
المولويه صحت ايله موصوفه وعبيدده اسميله معروفه اولان كمسنه نك خطيله
مكتوبه مثنويلرده بالاضافة والدال جود ميغ واقع اولوب واقعه دخى

مطابق اولديغيچون وجه مذكور اوزره معناويرلمك اختيار اولندى
ومولانانك انتقاللرندن درت سنه مقدم التيوز التمش سكز تاريخنده فقراء
مولويه دن محمد بن اسحق خطيله مسطور اولان نسخه ده ياء مثنات تحتانيه
ايله بلاواو مع الاضافة جوى ميغ واقع اولمشدر بو تقديرجه اكر ماء واكد آبار
واكر قطرات امطار جوى ميغه تشبيه بليغ ايله تشبيه اولنوب بو وجهله اولان
معنى دخى صحيح ومحله مناسب ولايق وتوجيهه موافق اولور خلاصهٔ كلام
اى خلان سعادت انجام (افرأيتم الماء الذى تشربون ءانتم انزلتموه من المزن
ام نحن المنزلون) فحواى كريمى اوزره اكر ناقه اكر آب وجمله جهان وجهانيان
مملوك رب الارباب ايكن اول قوم ضلالت مآب ❋ مثنوى ❋ آب حق را
داشتند از حق دريغ * آب حقى حقدن دريغ طوتديلر يعنى بر فحواى
(ناقة الله وسقياها) ناقه نك اللهه اضافتى بيت الله وعبد الله كبى لاجل التشريف
والتخصيص اولمغله آبى ناقه دن دريغ من حيث المعنى والغايه حقدن منع ودريغ
ايتمك اولور آه اى سالك راه ومستمع آكاه اولياء اللهك دخى مراياى مجلوهٔ قلوب
طاهره لرى انوار تجليات الهيه ايله باهره اولديغى جهتدن انلره عداوت وانكار
سبب دخول نار اولمغله مولانا خداوندكار قصه دن حصه بو معناى اشعار ايچون
بيورديلر كه ❋ مثنوى ❋ ناقهٔ صالح چو جسم صالحان * ناقهٔ صالح
مانند جسم صالحان ❋ مثنوى ❋ شد كمينى در هلاك طالحان * هلاك
طالحان باينده در كمين اولدى كمينده اولان يا عند البعض ياء وحدت اولمق
اوزره بر پصو اولدى ديو معنى ويرلمش وحدت نوعيه اولمق اوزره بر نوع
پصوده اولدى دينلسه دخى ممكندر نسبيه اولمق اوزره كمينه منسوب اولدى
ديمك دخى وجهدر بلكه انسبدر حاصل معنى عارفان بالله واولياء آكاهك
مشكاة انوار احدى الذات اولان جسم مشحون الصفاتلرى انكار وعداوت
ايدن بى هدايتلرك سبب هلكت وعقوبتلرى اولديغى كبى اعدام جسم ناقهٔ
صالح دخى باعث دمار اهل شقاوت اولمشدر وياخود بالعكس افناء جسد ناقه
باعث عذاب كفار اولديغى كبى اجسام نورارتسام ابرارى اعدامه اقدام ايدن فجار
واهل انكاره دخى افنا اولنان اجساد اخيار سبب كرفتارىٔ عقوبت بالنار
اولور ديمكدر كورمزميسن قوم ثمودى كفر وعداوتلرى بر حالته ايلتديكه
❋ مثنوى ❋ تا بر آن امت زحكم مرك ود رد * حتى اول كروه مقهوره نك
اوزرينه واقع اولان دردومرك حكمندن ❋ مثنوى ❋ ناقة الله وسقياها چه

مطلب
فی تفسیر قوله تعالی
ناقة الله وسقیاها

کرد * کلام سبحانیده صالح علیه السلام لسانندن حکایت بیوریلان ناقة الله وسقیاها قول شریفی نه ایلدی کما قال تعالی فی سورة الشمس (فقال لهم رسول الله ناقة الله وسقیاها) ناقه فعل محذوف ایله منصوب اولوب ذروا ناقة الله تقدیری اوزره معنای منطوقیسی بودر که پس صالح نبی علیه سلام الله قوم ثموده ناقهٔ اللهی سقیاسیله حالنه ترك ایدیکز آب چاهی اندن دریغ ایتمکز بیوردی کما قال البیضاوی (وسقیاها فلا تذودوها عنها) (فکذبوه فعقروها) پس صالح علیه السلام رعایت ناقه یی قومنه توصیه وعند الله اولان شرف واختصاصنی تعریف وتقریر وعقر ناقه دن تخویف وتحذیر ایتمش ایکن قوم ثمود صالحی قولنده تکذیب وعقر ناقه یه اشقیایی ترغیب ایدوب سکرلدیلر * پس بو فحوای (فدمدم علیهم ربهم بذنبهم فسویها) جلیل وجبار وعزیز وقهار قوم ثمودك اوزرینه ذنبلری سببیله اطباق عذاب ایدوب قهر وغضبیله هلاك ایدوب دمدمه وعذابنی اول قوم شومك اوزرینه علی السویه الباس ایدوب اکر صغیر واکر کبیر مشرکین زمره سندن هیچ فرد خلاص اولمیوب راکب کشتیٔ ذنوب اولان وجود شرك آلودلری دریای جحیمه غرق اولدی کلمهٔ (دمدمه) خشم وهلاك ایتمك وخشمله سویلمك معناسنه در کما یقال دمدم الغضبان یعنی خشم کرد خشمناك وتعدیه سی علی ایله درکه (دمدم الله علیهم) معناسی خدای تعالی انلره غضب ایلدی دیمك اولور وازهری ایله زجاج (اطبق علیهم العذاب) دیو تفسیر ایتمشلر (اطباق) بو محلده بورمك معناسنه در یعنی حق تعالی عذابنی قوم ثمودك اوزرینه بوریدی دیمك اولور کما یقال (اطبق الغیم السماء) ای فرو پوشید ابر آسمان را وفی البیضاوی (واطبق علیهم العذاب وهو من تکریر قولهم ناقة مدمدمة اذا البسها الشحم) پس تحقیق بیضاوی وفقنجه ناقهٔ پرشحمه ناقة مدمدمة اطلاق اولنوب قوم ثمود دخی ناقهٔ صالحی کثرت شحم ایله کوردکجه هذه ناقة مدمدمة قوللرینی تکرار واکثار معتادنا هموارلری اولمغله حق تبارك وتعالی دخی قهر وغضبیله قوم ثمودی احاطه واطباق ایدن عذاب نار خذلانی دمدمه قولیله بیان وبرهیئت مجموعه دن منتزعه اولان صورته برهیئت مجموعهٔ مرکبه یی استعاره وتمثیل بیوروب اومقوله جهول وعنودلری قهر وهلاکدن عاجز اولمز کما قال تعالی (ولا یخاف عقباها) ای عاقبة الدمدمة اوعاقبة هلاك ثمود وتبعتها فیبقی بعض الابقاء والواو للحال) حاصل معنی

وحال آنکه اول عزیز وذوانتقام عاقبهٔ دمدمه ویاخود قوم ثمود وکافر وعنودلری عاقبهٔ هلاکدن خوف ایتمز یعنی قایرمز وبالجمله قوم ثموددن اولان مشرکلردن وجه ارضده هیچ فردی ابقا ایتمیوب جمله سنی دیار عدمه ارسال ونار سقره ادخالدن مبالات ایتمیوب * مثنوی * شحنهٔ قهر خدا زیشان بجست * خونبهای اشتری شهری درست * شحنهٔ قهر خدا اول قوم شومدن بردوه نك خونبهاسی ایچون تمام بر شهر ایستدی یعنی اصحاب حجرك جمله سی عذاب ایله قصاص وقتل ناقه مقابله سنده هلاك اولدیلر آه ای رفیق طریق ربانی علاء الدولهٔ سمنانی بو آیت کریمه یی انفسه تطبیق جهتندن بویله تأویل ایدر که (فقال لهم رسول الله) ای اللطیفة الصالحیة (ناقة الله وسقیاها) ای احذروا عقر ناقة الشوق وشربها من عین الذکر (فکذبوه فعقروها) بتکذیبهم اللطیفة الصالحیة النفسیة وعقروا ناقة الشوق (فدمدم علیهم ربهم بذنبهم) ای اهلکهم الله بذنبهم (فسویها) ای عمهم بذلك (ولا یخاف عقباها) ولا یخاف القوی العاقرة فی عقر ناقة الشوق عاقبة الامر فاهلکهم الله بطغیانهم لرسوله وتکذیبهم اياه اللهم اجعلنا من الصادقین الصالحین) وقاشانی قدس سره دخی سورهٔ اعرافده اولان (هذه ناقة الله لکم آیة) قول کریمنك تأویلنده بویله تحقیق ایدر که ناقهٔ صالح عصاء موسی وحمار عیسی وبراق مصطفی علیهم من صلوات الله الاوفی مثللودر * ایمدی اکر انبیا واولیا واکر غیریدن هر احد ایچون بر مرکب واردر که مرکب مز بور احد مذکورك حاملهٔ حقیقت نفس ناطقه سی اولان نفس حیوانیه سیدر * پس مرکب مز بورك صفت غالبه سی صفات حیواناتدن هر نه صفت ایله متصف اولورسه اکا منتسب اولوب مرکب مذکوره اول متصف اولدیغی حیوانك اسمی اطلاق اولنور مثلا شول احدك نفسی که لینه وحقه مطیعه وغایت ایله متذلله اولسه انك مرکبی اسم ناقه ایله موسومه وامر حقله مؤتمره واول امرك سببی ایله قرب حقه مختصه اولدیغیچون حقه نسبت اولنوب ناقة الله ایله تعریف اولنمشدر والحاصل کشف ویقین صاحبی اولان کاملر کلام ربانیده ذوق ایله حاصل اولان مشاهده لرین سلك تحریره کتوروب پیش کش پیش نهاد محافل ارباب فضائل ایتمکله کاشف الاسرار مولانا خداوندکار دخی حق الیقین مشاهده بیوردقلری مکاشفه لری وفقنجه تأویل ناقه وقصه دن حصه بیاننه لطف

ایدوب بیوردلر که ای زمرهٔ مستمعین وسالکان راه یقین علم یقین ایله معلومکز
اولسونکه ﴿مثنوی﴾ روح همچون صالح وتن ناقه است * حقیقت
نفس ناطقه که روح درصالح وانك حاملی اولان نفس حیوانیه نك مرکبی که
تندر ناقه کبیدر فاما حامل ایله محمول بیننده فرق بودر که ﴿مثنوی﴾
روح اندر وصل وتن در فاقه است * روح وصل الهیده سرمدی بقا وتن
هجر وفراقله فقر وفنا وفاقه وعناده دریعنی ارواح قدسیهٔ اصفیا جذبات
ربانیه وتجلیات ذاتیه ایله مبدأ حقیقیلری اولان وحدت مطلقه وصلتنه
نائل اولوب عشق خدا ایله غنی ومقتضیات جسمیه دن بری ومستغنیدر
اما عناصردن مجتمع اولان بدن لاجرم اکل وشربه محتاج وفاقهٔ موت وفنادن
کندی یی تخلیصده بی علاجدر وجسم معقودبی وجود د روح ممتلا شی
ومفقود اولوب روح ایسه بدندن بعدالمفارقه دخی باقی وموجود در وروح
وجود ده جسمله ترکبه محتاج دکلدر بناء علی ذلك ﴿مثنوی﴾
روح صالح قابل آفات نیست * صفت موصوفه مضاف اولمق اوزره
صالحه تشبیه اولنان روح قابل آفات دکلدر * پس آفت پذیر اولمیان ارواح
مطهره نك اجسام منوره لرینه نیجه آفات وبلیات اصابت ایدوب کیمی قتل
وهلاك وکیمی اره ومنشرلر ایله سرتاقدم چاك چاك ایتدکلری نه در دیرسه کز
ای نعم اگرچه انبیا واولیادن نیجه سنك وجودشریفلرینه اهل انکار واصحاب
اشرارکدن نیجه جفا واذا اصابت ایتمشدر ولکن ﴿مثنوی﴾ زخم برناقه
بود برذات نیست * زخم وستم ناقه یه تمثیل اولنان قالبه واقع اولور ذات
اوزرینه واقع اولمز اکا بناء که ﴿مثنوی﴾ روح صالح قابل آزار نیست *
روح صالح که مراد ارواح انبیا واولیادر قابل آزار دکلدر اگرچه منکر ومنافق
وناجنس ونا موافقدن هر برینه نیجه اذا وجفالر اولمشدر فاما اول جهله ونابینالر
غافل که ﴿مثنوی﴾ نور یزدان سغبهٔ کفار نیست * نور یزدان مغلوب
مشرکان ومنکران دکلدر یعنی جسملری دست آزار کفارده ایسه روح مطهره لری
برفحوای (فی مقعد صدق عند ملیك مقتدر) کنف الطاف غفارده در کما قیل
(البلاء للولاء کاللهب للذهب) * ایمدی بنم روحم غافل اولمه که ﴿مثنوی﴾
حق ازآن پیوست با جسمی نهان * حلول واتحاددن منزه اولان ذات مقدس
بلاکمیة وکیفیة برجسمه من حیث لایشعراندن اوتوری نهانی متصل اولور که
﴿مثنوی﴾ تاش آزارند و بینند امتحان * تا که اول جهله وغفله انبیا واولیایی

آزرده دل ایدهلر وامتحان الهی یی کوره لر حاصل کلام جهلهٔ بدکاملر اجسام
اصفیاده اولان سرخفی وکنز مخفی یی ادراك ایده میوب وضمیرناپاکلری امتحان
اولدیغن بیلمیوب فعل ناهموارلری سبب خلود فی النار اولدی واتصالدن مراد
ایکی شیئك بربرینه لصوق واتصالی قبیلندن اولمیوب (بلکه لاموجود سوی الله)
وبروفق (اذاتم الفقر فهوالله) فقر ذاتیده اولان شول فناء فنا وتحقق
بقادر که اوصاف الهیه ایله متصف ومظهر اسماء کلیهٔ ربانیه اولان فانی
فی اللهك ذاتی پوستك غیری برمغز وماورای عقلده برنور محضدر نتکیم
سلطان ولد قدس الله روحه انتهانام منظومه سنده بومرتبهٔ سنیه یه اشارت
ایتمشلردر ﴿نظم﴾ همچنین سالك چو آخر درسلوك * کرد داز داد
خدایك ازملوك * عاقبت کردد منزه چون خدا * خود بخود قائم بود بی
پیشوا * سر یزدان درج شد اندر بشر * سخت پنهان همچو در آهن
شرر * می نکنجد در عبارت وصف او * لیك یابی ازعبارت بوی تو *
* ایمدی حقیقت حالدن غافل ومردان خدایه زخم اوران جاهللر
﴿مثنوی﴾ بیخبر کآزار این آزار اوست * خبرلری یوقدر که انبیا
واولیایی آزار حقی آزار دریعنی (من آذانی فقد آذی الله ومن اهان لی ولیا فقد
بارزنی بالمحاربة) حدیث شریفی موجبنجه انبیا واولیانك اذا وجفاسی
حقه اهانت اولورا کا بناء که ﴿مثنوی﴾ آب این خم متصل با آب جوست *
بو خمك آبی آب جویه متصلدر * یعنی برفحوای (فاذا سویته ونفخت فیه
من روحی) خم جسد ولیده آب روح روان نفخ روح ایلیان دریای حقیقت وبحر
احدیته متصل غیر منفصلدر ﴿بیت﴾ چنان پنهانی ای ماه دل افروز *
که شان دیکری داری توهر روز * کهر ریزست نورت درهمه جا * تو بی
جایی ونورت درهمه جا * ﴿دقیقه﴾ پس حضرت حق وفیاض مطلق
بی حلول وانفصال جسم نورار تسام انبیاء عظام واولیاء کرامه تعلق
ایله اولان اتصالی مجرد کفره وفجره انلری آزار واول سببله کندیلر دخی
عذاب ناره کرفتار اولمق ایچونمیدر دیو سؤال ایدنلره حل اشکال بودر که اویله
دکلدر بلکه برمبتغای (انا ارسلناك شاهدا ومبشرا ونذیرا) انبیاء عظامك
هر بری الهامات ربانیه وجذبات سبحانیه ایله صفات قلوب مستعدینی
تقویت وطریق مستقیمی دلالت وصفات نفسی استیفاء شهوات ومستلذات
فانیاتدن نهی ایله هدایت ایچون مبعوث اولمشلردر ولکن منهمك ظلمات

نفسانیه اولان اهل ضلالت بر مصداق کریمهٔ (قالوا انا تطیرنا بکم لئن لم تنتهوا لنرجمنکم ولیمسنکم منا عذاب الیم) دعوت انبیایی استغراب واجسام لطیفه لرین استقباح ایله سزك بعثتکز بزه شوم اولدی دیو هدایت حقدن نفرت ایدوب اکر مقاله کزدن منتهی اولمزسه کز لاجرم سزه زخم رجم ایله عذاب مولم ایده رز دیدکلرنده انبیاء عظام علیهم الصلوات والسلام دخی (قالوا طائرکم معکم ائن ذکرتم بل انتم قوم مسرفون) کریمه‌سی وفقنجه ای قوم شوم اکر سز تذکیر وموعظه یی قبول ایدوب حقیقت حاله عالم اولیدیکز سبب شومی اولان سزك اعمال فاسده وعقاید کاسده کز اولدیغن بیلوب (وکل انسان الزمناه طائره فی عنقه) طبقنجه اول فساد وضلال وشآمت حال سزکله بیله اولدیغن وحقیقتده شوم کندی نفوس ردیه کز ایدیکین فهم واذعان قیلدیکز * ایمدی شآمت بزده اولمیوب بلکه سز حقه مخالفت وطبعه موافقت ایله مسرفیندن وزمرهٔ طاغیندن سز دیو حقیقت حالی بیان بیوردیلر فلهذا کاشف الاسرار مولانا خداوندکار دخی بو بابده اولان اشکالی حل ایدوب بیوردیلر که ﴿ مثنوی ﴾ زآن تعلق کرد با جسمی اله * پرتو انوار ذات الهی اجسام انبیادن بر جسمه اول سببدن تعلق ایلدیکه ﴿ مثنوی ﴾ تا که کردد جمله عالم را پناه * تا که اول جسم لطیف جمله عالمه پناه وملتجا اوله یعنی حاشا انبیاء عظامك بعثتی سبب عذاب اولمیوب بلکه عالمیانه رحمت اولوب (وابتغوا الیه الوسیلة) فحوای کریمی اوزره خلق جهان انبیاء عظامی حقه وسیله دوزوب قول وفعلده اثر شریفلرینه اقتدا ایله درکات بعد وخذلاندن خروج ودرجات شهود وایقانه عروج ایچون مبعوثلردر ولکن ارباب ضلالت سمت مخالفته کتمکله مستحق عقوبت اولمشلردر بو تقدیرجه جهانیانك بعضنه هدایت وبعضنه ضلالت قسمت اولنمشدر * پس انبیا علیهم السلام جملهٔ عالمیانه نه جهتدن ملتجا وپناه اولور دیو سؤال اولنورسه الله اعلم ورسوله بونك توجیهی بودر که انبیاء عظامدن هر قنغیسی بر قومك دعوتنه مبعوث اولهلر بعث اولندقلری قومك کبار وصغارندن توحید حقه علی السویه دعوت ایدوب جمله‌یه پناه ایکن جهلا اول ملتجانك التجاسنی رد ایدوب کندی‌یی طرد ایتمش اولورلر وبر وجه وجیه دخی بودر که انوار تجلیات الهیه مرایای قلوب انبیا واولیاده جلوه‌کر اولمغله مظهر کامل اسماء کلیهٔ جمالیه وجلالیه ومجلای صفات متقابلهٔ ربانیه اولمشلردر وسائر ناس اسماء جزئیه ویاخود اسماء جلالیه‌یه مظهر

دوشمشلردر فاذا کان کذلك مظاهر اسماء جزئیه اولنلر مظاهر اسماء کلیه اولان وجود انبیایه نظر ایتدکلرنده ماننده مرآت اکر حسنات واکر سیئات هر برکس کندی وجه استعدادنده منتقش اولان کمالاتی پرتوین مشاهده ایتمش اولوب بو تقدیرجه من حیث الحقیقه انبیا واولیا جمله جهانیانه ملتجا اولورلر * ایمدی بنم نوردیدم احوال مزبوره‌یی فهم ایتدکسه شبهه وخاطره‌دن بری اولکه اشقیا واشرانك انبیا واولیایه ایتدکلری آینه‌ده کوردکلری شخصی آزار ایتدکلرینه مشابه اولوب کندی نفس وجانلرین آزرده ایتمش اولورلر ومضراتی کندیلره راجع اولوب ﴿ مثنوی ﴾ کس نیابد بر دل ایشان ظفر * منکر ومنافقلردن هیچ کس انبیا واولیا قلبنه ظفر بولمز ﴿ مثنوی ﴾ بر صدف آید ضرر نی بر کهر * ضرر صدفه کلور کوهره ضرر اصابت ایتمز یعنی صدف جسمده مندرج اولان دریکتای روح قدسی‌یه ضرر وآفت ایرشمز نتکیم دیمشلر ﴿ بیت ﴾ چو کردد بی نشان هستی پذیرد * وجود او بمرد وحق نمیرد * بماندزندهٔ جاوید آنکس * که جز یکی نه نبیند در جهان کس * پس ای روح روانم سن دخی فلاح ایسترسك زمین اطاعته وضع جبین مسکنت ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ ناقهٔ جسم ولی را بنده باش * بیت * ناقهٔ جسم ولی‌یه بنده اول آنلرك کوکلندن ایسته حقه یول * ﴿ مثنوی ﴾ تا شوی با روح صالح خواجه تاش * بیت * تا که روح صالح ایله خواجه تاش * اوله‌سن تحقیق بیل مسرور باش * نتکیم شیخ عطار بیوررلر ﴿ نظم ﴾ چو پاك آید پلیدی هم شود پاك * نماند باز رنج آب با خاك * تو روح الله باش وهمچو عیسی * شوی مانند او در ذات یکتا * پس کاشف الاسرار مولانا خداوندکار بو قدر حصه بیانندنصکره کیر وقصهٔ صالحه تحریك زبان هزار دستان ایدوب بیوررکه ﴿ مثنوی ﴾ کفت صالح چونکه کردید این حسد * صالح علیه السلام قوم ثموده ایتدی چونکه بو حسدی ایدوب عقر ناقه‌یه جرأت ایتدیکز تحقیق بیلکز که ﴿ مثنوی ﴾ بعد سه روز از خدا نقمت رسد * اوچ کوندنصکره حق سبحانه وتعالیدن سزه غضب ونقمت وعذاب وعقوبت اصابت ایدر الحاصل ﴿ مثنوی ﴾ بعد سه روز دکر از جان ستان * اوچ کوندنصکره ینه جانده وجانستان اولان خالق الانس والجان ومحیی وممیت جهانیان جانبندن ﴿ مثنوی ﴾ آفتی آید

که داردسه نشان * برآفت کلور که اوچ نشان طور مثلا ✤ مثنوی ✤
رنك روی جمله تان کردد دکر * رنك رنك مختلف اندر نظر * سزك
جمله کزك رنك رویی متغیر اولور نظرده الوان مختلفه نمایان اولوب بر بریکزك
وجوهن لوندن لونه متبدل اولدیغن رأی العین کوررسز وهر برلون
برکونده مبدل اولوب ✤ مثنوی ✤ روز اول رویتان چون زعفران *
روز اولده سزك یوزیکز زعفران کبی زرد اولور ✤ مثنوی ✤ دردوم
روسرخ همچون ارغوان * یوم ثانیده یوزیکز ارغوان کبی سرخ
اولور ✤ مثنوی ✤ درسوم کردد همه روها سیاه * یوم ثالثده
عامهٔ وجوه سیاه اولور ✤ مثنوی ✤ بعد ازآن اندر رسد قهراله *
اندنصکره درعقب قهر الهی ایریشور ✤ مثنوی ✤ کرنشان خواهید
ازمن زین وعید * اکر بندن بوغضب و وعیددن نشان ایسترسکز
بوامارتلر که دیدم جمله سی واقع اولهجقدر وعذابدن خلاصه بر مدد وچاره
وارمیدر دیرسکز نشان معالجه دخی بودر که همان طورمیوب افتان
وخیزان ✤ مثنوی ✤ کرهٔ ناقه بسوی که دوید * جانب کوهه کرهٔ
ناقه یه روان اولکز زیرا ✤ مثنوی ✤ کر توانیدش کرفتن چاره هست *
اکر کرهٔ ناقه یی اخذه قادر اولورسکز عذابدن خلاصه چاره واردر
✤ مثنوی ✤ ورنه خود مرغ امید از دام جست * والا مرغ امید
دامدن صیچرادی یعنی شتربچه درمیان اولمزسه خلاصه درمان اولمیوب
استیلای عذاب ودمدمهٔ عقاب مقرر اولور دیدکده ✤ بیت ✤
چون شنیدند این ازو جمله سك * مردویدند ازپی اشتر چوسك * طبقنجه
بروفق وصیت صالح سك شکاری کبی کرهٔ ناقه نك آردینه دوشوب
جانب کوهه شتاب قیلدیلر ولکن بارادة الله المجید ✤ مثنوی ✤ کس
نتانست اندرآن کره رسید * هیچ کس اول کره یه ایرشمکه قادر وسعی
وکوششلری مفید اولمیوب ✤ مثنوی ✤ رفت درکهسارها شدناپدید *
جبال راسیات ایچنه کیتدی ناپدید اولدی ای برادر مکرم مولانا خداوندکار
بوندن مقدم اولان ابیات شریفه ده روحی صالحه وجسمی ناقه یه تشبیه
ایتمکله بو محلده دخی شتربچه یی روحه وکوهه فرار ایتدیکنی برفحوای
(ان الابرار لفی علیین) ارواح طیبه حضیض مضیق تندن طیران واوج
وسیع علیینه جولان ایتدیکنه تمثیل ایدوب بیوررلر که ✤ مثنوی ✤

همچو روح پاك کوازتنك تن * می کریزد جانب رب المنن * کرهٔ ناقه نك کوه
بلنده فراری مثلا اول روح پاك کبیدر که قالبك عارندن جست وچالاك
ذوالعطا ورب المنن اللهك جانبنه قاچوب (ففروا الی الله) فنادی ایله اوچار تاء
مثناة فوقانیه ایله کوازتنك تن دخی اولسه منا سبدر الحاصل ارواح انبیا
واولیا اعلای علیینده اوچوب وارواح اشقیا بروفق (ان الفجار لفی سجین)
درکات اسفل سافلینده قالوب قربات انبیا ومدانات اولیا اولان مقامات
عالیه یه ارتقادن محروم اولدقلری کبی قوم ثمود دخی شتربچه یه ایرشمکه
قادر اولمامغله ✤ مثنوی ✤ کفت دیدید آن قضا مبرم شدست *
صالح علیه السلام ایتدی ای قوم شوم کوردیکزمی اول قضا مبرم اولمشدر
وتیغ قدر ✤ مثنوی ✤ صورت امیدرا کردن زدست * صورت امید
ولهجهٔ امنیه نك بوینن اورمشدر آه ای مستمع باجان ودل بونده دخی
قصه دن حصه بودر که حقیقت حالدن غفلت ایله بعض جهله اولیاء
اللهدن برینك خاطر شریفنی آزرده قیلسه چاره بودر که کندیسنه
موت اصابت ایتمدین واول ولی کاملك روح قدسیسی (فی مقعد صدق
عند ملیك مقتدر) آشیانه جولان ایتمدین حیات عاریه سنك وجودین فرصت
وغنیمت بیلوب بعد خذلاندن نجات بولمغیچون اول مرد خدانك تحل غبار
اقدامن چشم جانه چکوب صدق وخلوص وافتقار وتضرع وزاری
بسیار وهزار وهزار اعتذار وجرم ومعصیتکه اعتراف واقرار ایله تقصیراتنك
عفوین تمنی ایدوب کوکانه کیرمکه جهد بی شمار ایلیه یوخسه بعد انقضاء الاجل
اخذ عفو باتدن خلاصه مجال محالدر فلهذا مولانا خداوندکار بو معنایی
اشعار ایدوب بیوررکه ای مستمعین اخیار ✤ مثنوی ✤ کرهٔ ناقه چه
باشد خاطرش * کرهٔ ناقه من حیث التأویل نه اولور بیلورمیسز صالح
علیه السلامك خاطر شریف فیض ما ثریدر ✤ مثنوی ✤ که بجا آرید
زاحسان وبرش * که انك خاطر عاطرنی بر واحسان ونبوتنه اقرار وایمان
ایلمك جهتندن برینه کتورر یکز ضمیر غائبلر اکرچه علی وفق الظاهر
صالح علیه السلامه راجعدر ولکن بحسب الوارثة الکمالیه صالح وقت
اولان هر انسان کامل ومرشد مکملك رعایت خاطرنه تنبیه واشارتدر
الحاصل ✤ مثنوی ✤ کربجا آید دلش رستید ازآن * اکر اول مقبول
درکاهك کوکلی برینه کله بلاشك وریب اول سخط الهیدن خلاص اولدیکز

ودركات اسفل طبيعتدن نجات بولديكز ❊ مثنوى ❊ ورنه نوميديد
وساعدرا كزان * يوخسه خلاص ونجاتدن يأس وحرمان ايله ساعد كزان
اولورسز آه اى مستمع آكاه وسالك راه برنحواى (قدجاء تكم بينة من ربكم)
حضرت موجد المكونات ارسال رسل وانزال كتب واظهار معجزات ايله
وحدانيتنى بيان وعبادات قالبيه وقلبيه ايله فرمان ايتمكله معجزة للعوام سنك
خارادن ناقهٔ عشراء بديدار ايتديكى كبى حجارهٔ قلب صنوبريدن
دخى بطريق تطبيق الآفاق على الانفس ناقهٔ عشراء سرى اظهار وسحاب
ماطر تجلياتدن آب محبت سرسرى امطار وادرار ايليوب حامل امانت
معرفت اولان ناقهٔ مجذوبهٔ سريه دخى رياض قدسدن ثمرات مكاشفات
وحياض انسدن آب زلال حيات بخش مشاهدات تناول ايلدكده بلدهٔ قالبده
ساكن اولان حواس وقوايه لبن خالص واردات غيبيه اعطا قيلمغله لاجرم
لوازم رعايتى مهماتدن ومراسم صيانتى واجباتدن اولوب بواعث انقطاع
مواصلات حقيقت اولان مخالفات شريعت ومعارضات طريقت ايله ناقهٔ
سره اساءت قصد اولنميه ديو انواع تنبيهات اكيد اولنمش ايكن نفس
ثمود اماره رفقاسى اولان اشقياء قواى طبيعيه معاونتيله ناقهٔ سره سوء
قصد ايدوب تير معاملات جهالت ايله مجروح ايتدكلريچون عند انعدام الحكمة
دردبى درمان جهل وكفرانه مبتلا اولديلر ونفوس باغيه نك مدهوش اولان
وجه اطاعتى نور آفتاب هدايتدن دونمكله قيود طبيعتله مقيد ومرتبهٔ
انسانيه دن مبعد اولوب علامات خسوفدن اوچ حالت مشاهده ايلدى يعنى
مرتبهٔ اوليده صورت نفسى اصفر ومرتبهٔ ثانيه ده قلب صنوبرى يى
شرربى نور كبى احمر كوروب مرتبهٔ ثالثه ده برنحواى (ختم الله على
قلوبهم) كمال رين ايله مختوم وظلمات غين كفر ايله مسود الوجه اولدى
ودرحال عذاب افتراقده منكوس اولوب شهوات دنياويه دن هر برشيئك
تعلق بعد الاجتماع صاعقهٔ قهر الهى اولمغله بروفق كريمهٔ (فاصبحوا
فى دارهم جاثمين) اسفل سافلين طبيعت ودركات سجين غوايتده هالكين
وخالدين اولديلر ❊ نظم ❊ زهى مانده چنين مغرور وغافل * چه
خواهى كرد اين جاكاه حاصل * تنت درچار ميخ جاهلى باز * دلت
درعين جهل وكاهلى باز * آه اى درمند بيچاره وسر كشته وآواره
عجبا حقيقت انسانيه نه ايديكين بيلدكمى ونور عشق الهى ايله جانكى

منور ايتدكمى * ايمدى غفلت ايتميوب هيئت مجموعهٔ انسانيه ده اولان آلات
ومعاونات ضايع وتلف اولمزدن اول متابعت شرعله ناقهٔ سره رعايت
وطريقته موافقت ايله فصيل سرسرى صيانت ايدوب عذاب جهل
ومعصيتدن خلاص اولمغيچون حقدن مدد وعنايت وتوفيق وهدايت ايسته
الهى سيدى ومولاى سندن غيرى كيميز وارسندن ايستميوب كيمدن ايسته يه لم
❊ نظم ❊ توشاهى وتمامت بند كانند * نهاده جمله سر برآستانند *
عيان رحمت توجا ودانست * همه اميد مان تاجا ودانست * فراقت
آنچنانم كرد مجروح * كه قوت رفته است ازجسم واز روح * وصالت يكدمى
بفرست جانم * كه بنمايد دمى راز نهانم * پس قصه دن حصه مند اولدكسه بقيهٔ
قصهٔ صالحى استماع ايله كه مولانا قدس سره نه بيوررلر ❊ مثنوى ❊
چون شنيد ند اين وعيد منكدر * چونكه قوم ثمود بو وعيد منكدرى
ايشتديلر ❊ مثنوى ❊ چشم بنهادند وآنرا منتظر * اول عذابك وقوعنه
چشم نهاده ونزولنه نظر كننده ومنتظر اولديلر وبو حالده ايكن
❊ مثنوى ❊ روز اول روى خود ديدند زرد * اول كون كندى يوزلرينى
زرد كورديلر وحسرت ودرد ايله ❊ مثنوى ❊ مى زدند ازنا اميدى آه
سرد * نا اميدلكدن آه سرد اوروب ناله وافغانه باشلاديلر ❊ مثنوى ❊
سرخ شد روى همه روز دوم * يوم ثانيده جمله سنك يوزلرى سرخ رنك
اولدى وخلاصه امكان قالميوب ❊ مثنوى ❊ نوبت اميد وتوبه
كشت كم * توبه واميد نوبتى نابديد اولدى ❊ مثنوى ❊ شد سيه
روز سوم روى همه * يوم ثالثده جمله سنك وجهى سياه اولدى
❊ مثنوى ❊ حكم صالح راست شد بى ملحمه * بى بحث وجدل حكم صالح
عليه السلام صحيح اولدى (ملحمه) جنك يرينه وجنكده مقتول اولان كمسنه لرك
لاشه لرى ياتديغى موضعه وساٸر وقعهٔ عظيمه اولان محلله ره ديرلر ولكن
عرف ناسده احكام اهل نجوم وارباب تجاربك فلان سنه ده فلان وفلان
علامت اولورسه فلان اولور ديو ايلدكلرى حكمه ديرلر وبو تقديرجه
بومعنى دخى وجه دركه حكم صالح نجوم وتجربه ايله اولميوب بلكه وحى
سبحانى والهام ربانى ايله راست اولدى ديمك اوله وبالجمله ❊ مثنوى ❊
چون همه درنا اميدى سرزدند * چونكه قوم ثمود عامة يأس ونا اميدى يه
باش اورديلر وبيدر مانلقده برمرتبه يه واردیلركه ❊ مثنوى ❊

همچو مرغان در دو زانو آمدند * مانند طیور ایکی دیزلری اوزرنه کلدیلر
یعنی غالبا جنس طیوره بر آفت اصابت ایدوب طیرانه قدرتی قالمسه زمینه
دیزچوکوب اوچمقدن قالدیغی کبی قوم ثمودك دخی عذابدن خلاصه
مجاللری اولمیوب روحلری عالم بالایه پروازدن قالوب وزانونشین بر زمین
جسم اولوب اسفل طبیعتده مخلد ومقعد اولدیلر وقوم ثمودك دیزلری
اوزره چوکوب ظلمات سجینده قالدقلرنه دلیل وارمیدر دیرسك
﴿ مثنوی ﴾ در نبی آورد جبریل امین * شرح این زانو زدن را جاثمین *
جبریل امین قرآن مبینده بو زانو اورمغك شرحنی جاثمین عبارتیله انزال
ایلدی کما قال تعالی فی سورة الاعراف (فاخذتهم الرجفة فاصبحوا فی دارهم
جاثمین) امای قوم ثمود اول جبلتده اولان عنودلر وقت اجل کلوب وپناه
وملتجا اولان انبیا واولیا مابینکزدن کتدکده تضرع ومناجات ایچون
زانونشین وسر بر زمین اولمه نك نه فائده سی واردر بلکه ﴿ مثنوی ﴾
زانو آن دم زن که تعلیمت کنند * اول دمده زانو زن اول که سکا تعلیم
ایلیه لر ﴿ مثنوی ﴾ وزچنین زانو زدن بیمت کنند * وبونجلین بیوقت
دیزچوکمکدن سنی تخویف ایلیه لر امانه چاره چونکه قوم ثمود صالحه اطاعت
وادب رعایت ایتمدیلر امارات عذابی مشاهده قیلوب ﴿ مثنوی ﴾
منتظر کشتند زخم قهر را * قهر الهی زخمنه منتظر اولدیلر وانی
کوردیلر که بغتة ﴿ مثنوی ﴾ قهر آمد نیست کرد آن شهر را * | مطلب در تمامیٔ قصهٔ صالح علیه السلام
غضب الهی کلدی اول شهرك قومنی هلاك واعدام ایلدی حاصل کلام
تمامیٔ قصهٔ صالح علیه السلام بودر که چونکه اول قوم شوم مقدما مذکور
اولدیغی اوزره قتل صالحدن بطریق المصالحه اوچ کونه دك فراغت وخانه لو
خانه سنه مراجعت ایتدیلر اول شب فرقت انجامی صد هزار ناکاملق
ایله اتمام ایدوب صباح اولدیغی کبی هر کس بر بر ینك مرایای وجوهنه نظر
ایتدکده وجه مستقبحلرین الوان مزبوره ایله متلون مانندرنك زعفران
وارغوان ومانند قیر وقطران سیه فام کوردکلری کبی درونلرینه فزع
وزاری وکریه وبیقراری دوشوب جمله سی براوغوردن فریاد وفغانه
بشلادیلر وصالح علیه السلام کندییه اتباع ایدن مؤمنلری آلوب بلاد
شامدن اولان فلسطینه متوجه اولدی وقوم ثمود حیاتلرندن ناامید اولوب
هر بری کفن وحنوطن بردوش قیلدی وصحرایه چیقوب دیزچوکدیلر

واللریله زمینه یاپشوب کاه آسمانه وکاه زمینه باقوب منتظر عذاب اولدیلر
چونکه وقت ضحی اولدی جانب افلاکدن قوم ثمودك کوشلرینه بر صیحهٔ
هولناك ایرشدیکه جمله سنك یورکلری پاره پاره وجکرلری ریزه ریزه اولدی
ومسعودینك اخبار الزمان نام کتابنده مسطوردر که صیحهٔ مزبوره نك
هیبتندن بلدهٔ حجرده بر فرد قالمیوب جمله سی هلاکه مصادف اولدی
الاذریعه نام بر کوترم عورت باقیه قالوب ووقوع حادثه دن صکره اعضاسی
صحت بولدی ولکن اول ملعونه نك دخی صالح علیه السلامه عداوتی
وار ایدی عجله ایله اول دیاردن رحلت ایدوب وادی القرایه واردی واهل
بلده یه احوال ثمودیانی علی التفصیل تقریر ایتدکدن صکره بر ایچیم صو جغزیاندم
مدد دیوب جان ویردی * وبو دخی مرویدر که قوم ثموددن ابو زغال نام
بر رجل سررشته ضلال حرم شریفده بولنمغله زنده قالوب مادامکه حرمده
ایدی دست آسیبدن مأمون ایدی چونکه بعض اقتضا ایله حرم مکه دن
خروج ایتدی اولدخی یارانی اثرینه اقتفا ایدوب چاه جحیمه دوشدی ویانده
التوندن دوزلمش بر بوینوز وار ایدی مذکوری اول قرن ذهبی ایله دفن
ایتدیلر ﴿ روایت اولنور که ﴾ حضرت رسالت پناه علیه صلوات الله
غزوهٔ تبوکدن عودت بیوروب اول محله کلدکده ابوزغالك قبری بودر دیو
اصحاب کرامه کوستروب وکیفیت دفنندن خبر ویردی * پس ابوزغالك
قبرینی آچوب اول زردن ساخته اولان شاخی عینیله بولوب حفرهٔ قبردن
اخراج ایتدیلر وبالجمله قوم ثمود هلاك اولدقدن صکره صالح علیه السلامك
ضمیر منیرلرنده تمنای وطن مألوف مضمر اولمغله بعد الاستخاره بلدهٔ ثمودیانه
عزیمت ایدیب خراب اندر خراب ومسکن بوم وغراب بولدی وقومنك
حالنه تأسف ایله ارواح ثمودیان ایله مخاطبات ایدوب فلسطینه عودت
وبعد زمان اندنذخی نهضت ومکهٔ مکرمه یه عزیمت قیلوب انده اقامت
اوزره ایکن دار فنادن سرای باقی یه رحلت بیوردی (سبحان من تقدس ذاته
عن مصادفة الفناء والزوال وکل ماسواه یتغیر ویتبدل من حال الی حال) وعمر
شریف صالح علیه السلام بروایت صحیحه مرقات سنیندن ایکیوز
اللی بش قدمه یه ارتقا ایدوب مدفن مبارکلری حرم شریفده دار الندوه ده
ویاخود رکن ایله مقام بیننده در دیمشلر * پس مولانا خداوندکار
قدس سره دخی کمال فصاحت وبلاغت وغایت لطافت ایله صالح علیه

السلامك قوميله واقع اولان مخاطباتنی حكايت ايدوب بيوررلر كه
﴿ مثنوى ﴾ صالح ازخلوت بسوى شهر رفت * صالح عليه السلام
خلوتدن چيقوب وطن مألوفلرى اولان جانب بلدهٔ حجره كتدى ونظر
ايتدكده ﴿ مثنوى ﴾ شهر ديد اندرميان دود وتفت * شهرى
اثرغضب الهى اولان دود وتفت ايچنده كوردى وديدهٔ بصيرت ايله
احوال هالكينى مشاهده بيوردقده ﴿ مثنوى ﴾ ناله ازاجزاء
ايشان مى شنيد * انلرك اجزاسندن ناله وحنين ايشتدى ولكن
اوزكه تماشاكه ﴿ مثنوى ﴾ نوحه پيدا نوحه كويان نابديد * نوحه
پيدا و نوحه كويان نابديد وناپيدا صالح عليه السلام ﴿ مثنوى ﴾
زاستخوانها شان شنيد اونالها * ثموديانك استخوانلرندن ناله‌لر ايشتدى
بومرتبه فرياد وانين ايله كريه وزارى ايدرلركه ﴿ مثنوى ﴾ اشك
خون از جانشان چون ژالها * انلرك جانلرندن تقاطر ايدن اشك چشم
ژاله‌لره بكزر يعنى ثموديانك ديدهٔ جانلرندن ريزان اشك خون فشان ژاله‌لر
كبى قطره قطره پريشان وجولر كبى روان اولمش كوردى حاصل كلام
صالح عليه السلام قومنك ارواحى متلبسه اولديغى صور برزخيه لرين
بوحال ايله مشاهده ونيرانده اولان دركه لرين معاينه قيلوب چونكه
﴿ مثنوى ﴾ صالح اين بشنيد وكريه سازكرد * صالح عليه السلام
اجزاء ثمود يادن بوناله وافغانى ايشتدى اولدخى كريهٔ سازى‌يه آغاز قيلدى
ودرياى شفقتى خروشه كلوب احوال قومه كمال تأسفندن ﴿ مثنوى ﴾
نوحه برنوحه كران آغاز كرد * نوحه ايديجيلرك اوزرينه نوحه‌يه باشلدى
وحيف ودريغ ايله ﴿ مثنوى ﴾ كفت اى قومى بباطل زيسته *
ايتدى اى باطل ايله ديرلمش جماعت واحده ﴿ مثنوى ﴾ وزشمامن پيش
حق بكريسته * بندخى سزدن اوتورى حضور حقده اغله مشم وسزدن
نيجه جفاوستم كورمشمدر بيوردى معلوم اوله كه صالح عليه السلام
قومنه بعد الهلاك خطاب ايلديكى اكر سعيد واكر شقى روح انسانى
بعدالموت معدوم وفانى اولميوب بلكه عالم برزخده الى يوم القيام صور اعمال
مكتسبه ايله موجوده اولدقلرينه اشارتدر نتكيم فخر عالم صلى الله عليه
وسلم يوم بدرده كشته اولان لاشه‌لره خطاب ايدوب اى ثمردلر حق سبحانه
وتعالى بكا ايلديكى مواعيدى حق وصادق بولدم پس سزدخى وعيد

الهى‌يى صادق بولديكزمى بيوردى وعمر بن الخطاب رضى الله عنه قتلايه
اولان خطاب رسولدن سؤال ايتدكده ياعمر اول قتلى بنم كلامم سزدن
زياده ايشيديجيلردر فاما جوابه اقتدارلرى يوقدر بيوردى نتكيم امام محمد
غزالى كتاب الاربعينك اواخرينه قريب بويله تحقيق ايدركه (واعلم ان من قال
ان الموت معناه العدم فهومحجوب عن حضيض التقليد و بقاع الاستبصار
جميعا اماحرمانه عن ذروة الاستبصار فلايدركه مالم يستبصروا ما حرمانه
عن التقليد فنعرفه بتلاوة الآيات والاخبار كماقال تعالى (ولاتحسبن الذين قتلوا
فى سبيل الله امواتا بل احياء عند ربهم يرزقون فرحين بما آتيهم الله من فضله)
هذافى السعداء واما الاشقياء فقدناداهم رسول الله صلى الله عليه وسلم يوم بدر
لما قتلوا فكان يقول يافلان يذكر واحدا واحدا من صناديدهم فقد وجدت
ماوعد ربى حقا فهل وجدتم ماوعد ربكم حقا فقيل يارسول الله
اتناديهم وهم اموات فقال والذى نفسى بيده ماانتم باسمع لكلامى منهم
لكنهم لايقدرون على الجواب) وبالجمله ارواح موتانك بقاسنه وبوعالمده
جارى اولان احواله شعورنه دلالت ايدر اخبار وآثار بسيار در بزكيروصدده
كلهلم اعنى صالح نبى قومى ايچون كريان اولوب كندى كنديه ايتدى
اى صالح ﴿ مثنوى ﴾ حق بكفته صبركن برجورشان * پندشان
ده بس نماندازدورشان * حق سبحانه وتعالى بكا اول قومك جورنه صبر
وتحمل ايت وپندونصيحت ويرزيرا انلرك دورندن چوق زمان قالميوب
كاسهٔ عمرلرى طولمش و وقت اجللرى كلمشدر بيورمشدر ﴿ مثنوى ﴾
من بكفته پند شدبند از جفا * بن اول عهد سابقده حق تعالى‌يه
ديمشدمكه الهى بنم وعظ ونصيحتم جفادن بند اولدى يعنى قوم ثمودك
انكار وعداوت وجفا واذيتلرى انهار قلبدن عين لسانه جريان ايدن آب
زلال نصايحك مجاريسنى سدايتدى زيرا الهى سيدى ومولاى سنك
معلوممكدركه ﴿ مثنوى ﴾ شيرپند ازمهر جوشدو زصفا * البان
خالصهٔ نصيحت پستان صفا ومحبتدن تفجر ايدر امانه فائده اى قوم
ناپسنديده سزك دهان قابليات وآذان استعداد اتكر شيرشيرين نصيحتمدن
ذوق ولذت طويميوب ﴿ مثنوى ﴾ بس كه كرديد ازجفا برجاى من *
بنم پندم اوزرينه جفاى بسيار ايتديككز اجلدن ﴿ مثنوى ﴾ شيرپند
افسرده در ركهاى من * شيرپند بنم عروقده افسرده اولدى يعنى

امر نصحکرده کرمیٔ عروق محبتدن چکان اولان شیر صاف موعظه برودت
جفادن افسرده وخاطر پاکم عدم اطاعتکزدن آزرده اولدی فاما حق جل
وعلا بنی تسلیت ایدوب مثنوی حق مرا کفته ترا لطفی دهم *
حق تعالی بکا دیمش ایدیکه یاصالح سکا بر لطف عظیم ویریرم وحزن
والم چکمه که مثنوی برسر آن زخمهامر هم نهم * اول جراحات
وزخملرك باشی اوزرینه مرهم قوردم بیوروب الحمدلله تعالی مثنوی
صاف کرده حق دلم را چون سما * حق جل وعلا بنم مرآت قلبم آسمان وش
صاف ومجلی ایلمشدر مثنوی روفته از خاطرم جور شما *
سزك جور وجفا کز خاشاکنی خاطرمدن جاروب صبر ایله سپوروب
کدورات اذیتکزی محو وازاله بیورمشدر ایواه وحسرتا ای قوم مثنوی
در نصیحت من شده بارد کر * کرارا ومرارا بن سزه سمت نصیحتده
اولمشمدر ومرحمت وشفقت یوزندن هر بریکزه مثنوی کفته
امثال وسخنها چون شکر * نفع ولذتده شهد وسکر کبی امثال واقوال
دعشمدر مثلا اول امثال لذیذه واقوال نافعه مثنوی شیر تازه
ازشکر انکیخته * شکردن ظاهر اولمش شیر تازه در مثنوی شیر
وشهدی باسخن آمیخته * بر نوع شیر وسکر که سوز ایله امتزاج ویرلمش ایدی
حاصل کلام هر کلمات پرنکاتم شهد وشیر ایله مختلط اولمش وکویا که اول شیر
دخی سکردن حصوله کلمش ایدی ولکن چه فائده حیف ودریغ که
مثنوی در شما چون زهر کشته آن سخن * دهان سمع بی تمیز کزده
اول کلام شیرین زهر کبی تلخ اولمش ایدی مثنوی زآنکه
زهرستان بدیت از بیخ وبن * زیراکه سز فی الاصل زهرستان ایدیکز
یعنی عقرب طینت وافعی صفت اولمغله بنم جود سحب شفقتمدن دهان کوشکزه
تقاطر ایدن آب نیسان نصیحتم فی الحال اسنان هوشکزده زهر هلاهل
اولوب جوف اصدافه داخل اولان قطرهٔ نیسان کبی در کران بهاو بی
مثل اولمزدی * ایمدی سزك عدم قابلیت وانبیا واولیایه انکا وعداوتکز ازلده
قسمت اولندیغی مقرر اولدیسه بن سزك ایچون مثنوی چون شوم
غمکین که غم شد سرنکون * نیچه غمکین اولاین که غم سرنکون اولدی
وبالجمله مثنوی غم شما بود یدای قوم حرون * عین غم خود
سزك وجودکز ایدی ای قوم سرکش پس غمك ازاله سنه بن نیچون

غم کش اولورم مثنوی هیچ کس بر مرك غم نوحه کند * هیچ کس
حزن وغمك موت وفناسی اوزرینه نوحه ایدرمی ویاخود مثلا مثنوی
ریش سرچون شد کسی مو بر کند * چونکه باشك جراحتی کیدوب صحت
بوله برکمسنه باشدن قیل قوپاررمی قوپارمز زیرا باشدن قیل قوپارمق
باشده اولان کلی کیدرمك ایچوندر * پس چونکه صحت بوله قیل قوپارمزلر
همچنان قوم ثمود دخی باش جراحتنده اولان موی کنده کبی ایدی
چونکه ازاله اولوب جراحات قالمیه انلر ایچون موکن ونوحه کن اولمق مناسب
اولمز دیوب صالح علیه السلام مثنوی رو بخود کرد وبکفت ای
نوحه کر * کندییه توجه ایدوب ایتدی ای نوحه کر عجبدر که مثنوی
نوحه ات را می نیرزند آن نفر * اول نفر سنك نوحه که دکمزلر مثنوی
کژ مخوان ای راست خواننده مبین * ای قرآن مبینی راست اوقویوب معنای
شریفنی اذعان ایدن اخوان غلط اوقومه فهم درست واذعان پاك صاحبی اول
کیم قومی هلاکیچون تأسفنه تعجب ایدن انجق صالح نبی اولمیوب بلکه شعیب
علیه السلام دخی (فاخذتهم الرجفة فاصبحوا فی دارهم جاثمین) فحواسنجه
مبادیٔ صیحه دن اولان رجفه وزلزله اصحاب ایکه یی هلاك ایتدکده شعیب
علیه السلام دخی انلرك قهرینه متأسف اولمش ایکن استغفار ایدوب بروفق
مثنوی کیف آسی خلف قوم ظالمین * بن قوم ظالمین آردنجه
نیچه محزون اولاین دیو تأسفندن اعتذار ایلدی (آسی) درد نجی بابدن
نفس متکلم وحده درکه (اسی) غمکین معناسنه درو آیت کریمه ده قوم
کافرین واقع اولمشدر ولکن مولانا خداوندکار اقتباس بالمعنی بیوردقلری
مصراع ثانیده ظالمین ایراد ایلدیکی ینه بمعنی کافریندر زیرا آیات قرآنیه ده
واقع اولان قید ظالمین اکثر محلده کافرین ایله تفسیر اولنوب جمله دن بری
(الا لعنة الله علی الظالمین) کریمه سنده علی الکافرین معناسی ویرلمشدر
واصحاب ایکه حین اشترده کیل کبیر وحین بیعده کیل صغیر استعمال ایدوب هم
کافر وهم ظالم اولدیلر * پس کفر ایله ظالم لنفسه واحتکار وتطفیف ایله ظالم
لغیره اولمغله شان خبیثلری (ویل للمطففین) قول کریمی ایله خبر ویرلمشدر
* پس هر کافر لاجرم ظالم لنفسه اولغیره در اما هر ظالم لغیره اولنفسه کافر
اولمیوب بین الظلم والکفر عموم وخصوص اعتبار اولنمشدر ومولانا خداوندکار
کافرین یرینه ظالمین ایراد ایله سائر ظلمه نك دخی قهر وهلاکی ایچون

تأسف اولنمغی اشعار بیورمشدر وقوم شعیب دخی قوم ثمود کبی رجفه‌دن
هلاك اولمغله تأسفدن اعتذارده صالحه مناسبت تامه سی اولدیغیچون
برمصداق (لانفرق بین احد من رسله) قول شعیبی حکایت اولان آیتی
قصهٔ صالح خلالنده کتور مشدر علی الخصوص بوآیت کریمه دخی سورهٔ
اعرافده حضرات نوح وهود وابراهیم ولوط علیهم السلامك قصه‌لرندن
صکره واقع اولوب ایراده مناسب دوشمشدر کماقال تعالی (الذین کذبوا
شعیبا کانوا هم الخاسرین فتولی عنهم وقال یاقوم لقد ابلغتکم رسالات ربی
ونصحت لکم فکیف آسی علی قوم کافرین) * یعنی شول اشرا که شعیب نبی
علیه السلامی تکذیب ایتدیلر من حیث الدین والدنیا خسران وحرمانه
مبتلا اولمق همان انلره مخصوص اولوب فوز وفلاح شعیب ایله اهل ایمانه
احسان اولندی * پس شعیب علیه السلام اول قوم ضلالت فرجامدن
اعراض ایدوب بعد وقوع العذاب انلرك کفر ایچنده هلاك وعقابنه
کال تأسفدن خطاب ایتدیکه ای بنم قومم بن سزه ربمك رسالاتنی تبلیغ
ایدوب واقرار و یاخود انکار کزدن بکا نسنه عائد اولمز بلکه برمقتضای
(ان احسنتم احسنتم لانفسکم وان اسأتم فلها) اکر ایمان واحسانك منافعی
واکر اساءت وکفرانك مضراتی نفسکزه راجعدر دیو کال مرحمتدن سزه
وعظ و نصیحتلر ایلدم چونکه قبول ایتمیوب راه عصیانه کتدیکز وشیطانه
تبعیت ایله کرفتار عذاب نیران وسزاوار نکال و بعد وخذلان اولدیکز وهرنه که
ایتدیکزسه کندی نفسکزه ایتدیکز * پس ظالم لنفسه اولان قوم کافرین
اوزرینه بن نه حال ایله غمکین اولورم علی الخصوص سماوات وارض
ومافیهن برنحوای (له ما فی السموات ومافی الارض) حق سبحانه وتعالینك
مخلوق ومملوکی وقبضهٔ قدرتنده مقهور ومغلوبی اولوب بر وفق کریمهٔ
(یفعل الله مایشاء ویحکم مایرید) جمیع احکام وآثار اول قادر و جبار
وفاعل مختارك ارادت شامله وحکمت کامله سندن صدور ایتدیکی عین الیقین
مشهودم وحق الیقین معلومم اولمشدر * ایمدی من بعد نه نفی وفقد اوزرینه
متأسف ونه کون ووجوددن متأثر اولورم بیوردی * پس صالح علیه السلام دخی
بو مفهومده نیجه کلمات بدیعة النکات سویلیوب مناجاتده ایکن ﴿ مثنوی ﴾
بازاندر چشم ودل او کریه یافت * کیر واول ذات کریم الخصال چشم ودلنده کریه
وناله بولدی ورقت غلبه ایدوب اغلامغه باشلدی اما برعجب ناله که ﴿ مثنوی ﴾

مطلب
تفسیر فکیف آسی علی
قوم کافرین

رحمتی بی علتی دروی بتافت * صالح علیه السلامده هیچ علت وسبب سز
برنور رحمت پلدر ادی یعنی مسبب الاسباب اولان پادشاه وهابك بی علت
اولان آفتاب محبت ونور عالمتاب رحمتی مرآت قلبنده اشراق ایدوب مقتضای
محبت ناله وکریه اولمغله صالح علیه السلام دخی لذات انس وصلتدن
﴿ مثنوی ﴾ قطره می باریدو حیران کشته بود * اغلایوب قطرهٔ
سرشك یاغدرردی وسطوات تجلیاتدن حیران وشراب جذباتدن
سکران اولمش ایدی وبو تقاطر ایدن اشك دم آلود ﴿ مثنوی ﴾
قطرهٔ بی علت از دریای جود * دریای جود محبتدن تموج ایلمش برقطرهٔ
بی علت ایدی آه ای مبتلای دردو بی قراری حالا وقوعه کلان کریه وزاری
مقدما اولان ناله کبی دکلدر بو کا عشق ومحبت ناشی ووجد وحالت اغلایشی
دیرلر بو کا علت وسبب اولمز بو بر دریای بی نهایه درکه ایچنه دوشنلرك نام
ونشانی بولنمز وبو درده دردن غیری درمان اولمز ولکن عقل تمییز هرشیئی
سببدن وبهر حال کریه وناله بی علتدن بیلمکله کریه نك سببن سؤال ایدوب
﴿ مثنوی ﴾ عقل اومی کفت کین کریه زچیست * صالح علیه السلامك
عقلی ایتدیکه ای صالح علیه السلام بوزاری وکریه نه‌ندر ﴿ مثنوی ﴾
برچنان افسوسیان شاید کریست * آنجلین افسوس واستهزا ایدیجیلره
اغلمق لایق‌میدر ﴿ مثنوی ﴾ برچه میکری بکو برفعل شان * سویله
ای صالح علیه السلام نه‌نك اوزرینه اغلارسن انلرك فعل قبیحلری اوزرینه می
اغلارسن ﴿ مثنوی ﴾ برسپاه کینهٔ بد نعلشان * انلرك بدروش
وبد کردار اولان کینه سی عسکری اوزرینه می اغلارسن ﴿ مثنوی ﴾
بردل تاریك برژنکار شان * انلرك مظلم ومکدر اولان قلبی اوزرینه می
اغلارسن ﴿ مثنوی ﴾ برزبان زهر همچون مارشان * انلرك مار کبی
زهر هلاهل اولان زبانلری اوزرینه می اغلارسن ﴿ مثنوی ﴾ بردم
ودندان سکسارانه شان * سکسار ایت باشلو خنزیر دیشلو غول یوزلو
کچی صقاللو فیل قولاقلو یوزلری صار وکوده‌لری چویت رنکنده برمخلوقدر که
قالون جزیره سنده اولورلر و(سکسار) کاب خویلو معناسنده دخی مستعملدر
* پس محصول بیت بودرکه عقل ایتدی ای صالح علیه السلام سکسار
کبی غول یوزلو وخنزیر دیشلو وایت خویلو قومکه می اغلارسن
﴿ مثنوی ﴾ بردهان وچشم کژدم خانه شان * انلرك عقرب خانه سی

اولان دهان وچشمی اوزرینه می اغلارسن ﴿ مثنوی ﴾ برستیز وتسخر
وافسوسشان * انلرك طعن وعنادی واستهزا وتسخری اوزرینه می اغلارسن
الحاصل ای صالح علیه السلام قوم ثمود تعداد اولنان صفات خبیثه ایله
موصوف بر بلوك عنود ومردودلر ایدی اویله اولسه کریه وناله انلر ایچون ایسه
انلر نالهیه دکز واومقوله اشقیانك هلاکی محل کریه اولمیوب بلکه (فقطع
دابر القوم الذین ظلموا والحمد لله رب العالمین) فحوای کریمی اوزره ﴿ مثنوی ﴾
شکر کن چون کرد حق محبوس شان * شکر ایله چونکه حق جل وعلا اول
قومی عذابی زندانده حبس ایتدی وصفات خبیثهٔ برزخیه لرین دیدهٔ یقیننه
کوستردی ای صالح علیه السلام معلوم شریفکدر که ﴿ مثنوی ﴾
دستشان کژ پای شان کژ چشم کژ * انلرك دست وپای وچشملری کژدر
زیراسنك دامن ارشاد که تشبث ایتمیوب دامن شیطانی طوتدیلر وطریق
هدایته کتمیوب راه ضلالته کتدیلر وسنده حقك تعلق نهانیسن کورمیوب
(ماهذا الابشر مثلنا) دیوکژ نظر اولدیلر * پس بومقوله سقیم
وسزاوار جحیم اولان لئیملرك ﴿ مثنوی ﴾ مهر شان کژ صلحشان کژ
خشم کژ * صلح ومحبت وخشم وعداوتلری کژدر اولا محبتلرنده اولان
سقامت بودر که حقه وسکا محبت ایتمیوب دنیاء دنیه ومشتهیات جسمانیه یه
محبت ایتدیلر وصلحلری کژ اولدیغی بودر که نفسلرینی روحلرینه تابع قیلوب
ودنیادن مقدار کفایته قناعت وحواس وقواسن عبادات بدنیه ومجاهدات
قالبیه وقلبیه ده استعمال ایتمك اوزره صلح ایده جك ایکن روحلرینی نفسلری
الندە اسیر ایدوب اوامر حقه مخالفات ایله سقیم الصلح اولدیلر وکژ خشم
اولدقلری بودر که خشم وقهری عدم موافقت ایله نفس وشیطانه
ایده جك ایکن قهر وعداوتی انبیا واولیایه وسعادت اخرویدن حرمان ایله
جانلرینه غدر ایدوب درکات نارده قالدیلر ﴿ مثنوی ﴾ وزپی تقلید
وزرایات نقل * اول جاهل وغافل وبی فهم ولایعقللر مجرد تقلید
جهتندن نصب رایات نقل ایتدکلرندن اوتوری دیدهٔ جانلری مشاهدهٔ
حقیقتدن نابینا اولوب ﴿ مثنوی ﴾ پانهاده برجمال پیرعقل * پیرعقلك
جمال باکمالی اوزرینه ایاق قومشلردر معلوم اوله که تقلیدك تعریفی دلیلده
نظر وتأملسز آخرك اقوال وافعالنی مانند قلاده رقبهٔ متابعتلرینه الزام
واکا کوره عمله اهتمام ایتمکدر کما قیل (التقلید عبارة عن اتباع الانسان غیره

فیما یقول او یفعل معتقدا للحقیقة من غیر نظر وتأمل فی الدلیل کأن هذا المتبع
جعل قول الغیر وفعله قلادة فی عنقه من غیر مطالبة دلیل) خلاصهٔ کلام
(واذا قیل لهم اتبعوا ما انزل الله قالوا بل نتبع ما الفینا علیه اباءنا) فحوای
کریمی اوزره هربار که انبیا ورسل علیهم السلام یوزینه سیرت اولان ارباب
تقلید بی بصیرتلری طریق قویم تحقیقه دعوت ایتدکجه حقیقت حالدن
غافل وسعادت ازلیه دن محروم اولان جاهلر دعوت انبیایی عدم قبول ایله
جانب ضلالته کیتدیلر وبر فحوای (اولوکان آباؤهم لایعقلون شیئا
ولایهتدون) اول مقلده نك آبا واجدادی حقیقت حاله عارف وسر وماله
واقف اولمامشلر ایکن بز آبا واسلافمز اثرنه تابع اولورز دیوب وبروفق (انا
وجدنا آباءنا علی امة وانا علی آثارهم مقتدون) بز پدرلرمزی نه دینده
وقنغی مذهبده بولدق ایسه انلرك مسلکنه اقتدا ایده رز دیو بی معنی بحث
وجدللر ایله اعلام نقل وروایاتی افراشته قیلوب (ماانت الابشر مثلنا) دیدیلر
وعجب واستکبارلرندن انبیا ایله همسرلك ادعا ایدوب بلکه کندی عقل
ودانشلرین انلردن متفوقدر زعمیله (انه لساحر مجنون) دیوب بونك امثالی نیجه
مناقشهٔ کفر فزون ایله پیرعقل معاد ومقبولان حضرت رب العباد اولان
ارشاد جمال باکمال انبیایی زیر پای انکاره وضع ایتدکلری ایچون کردن فکرت
وجید ارادتلری قید بند سلاسل تقلید اهل ضلالت اولوب اول قوم بی
هدایتلر ﴿ مثنوی ﴾ پیرحرنی جمله کشته پیرخر * پیرحر ومرد آزاد
اولمیوب جمله سی پیرخر وجاهل وابتر اولمشلردر بعض نسخده پیرحر
مصراعك ایکی محلنده دخی خاء معجمهٔ مفتوحه ایله واقع اولمشدر بو تقدیرجه
معنی بویله اولورکه اول مقلد وبی تمیزلر پیرهدایت مشتریسی
اولمیوب بلکه برآلای حمار طبیعتلو پیربی فراستلردر الحاصل اول قوم باطل
واضع شریعت اولان انبیا وپیرطریقت اولان اولیادن ثمن ارادتلری تسلیم
ایله متاع ذوق وحالتی اشترا ایتمیوب بلکه خلوص اوزره اولمیان اعمال غیر
مقبوله لرین سمعه وریا ایله قوجه چرچی اشکی کبی کندیلرین خلقه قیراط
قیراط صاتوب جمله افعال واعماللری ﴿ مثنوی ﴾ از ریای چشم وکوش
همدکر * بربرینك کوزینه کوسترمك وقولاغنه ایشتدرمکدن
اوتوریدر حقا عجب تماشادر که اول مقلد ومرایلر کندی عادتلرینه
بروجهله رغبت ایتمشلردر که داخل دار الامان تحقیق وسالك راه ایقان

وتوفیق اولان مؤمن مخلصلر انبیاء عظامك دلالت ایتدیکی طریق هدایته عزیمت ایدوب حقه عن خلوص اولان عبادت وطاعت وفرط محبتدن نشأت ایلیان مجاهده وریاضتلرینه دخل وتعرض ایله انواع تشنیع وملامت ایدوب اول بی غیرت و بی حمیتلر بو قدر زماندن برو آبا واجداد مز مذهبن ترك ایدوب زعم عادتمزه مخالف مذهب جدید اختیار ایتدیلر دیو هر برینه بغض وعداوت ونیجه سنه انواع سیاست ایتمشلردر * پس بو تقدیرجه ای مؤمن صادق ویارموافق ناقهٔ صالحده بر تطبیق دخی بو درکه وراثت کمالیهٔ محمدیه مظهریتنده قائم اولان هر صاحب ولایت وصالح وقت دخی خواص عباد اللهی شهود سروحدت وطریق عشق ومحبته دلالت وتصفیهٔ درون ایله تربیت ایدوب امطار (وعلمناه من لدنا علما) قطراتندن حیاض سینه لرنده جمع اولان البان اسرار علوم لدنیه یی دهان اذهان مستعدینه افاضه بیورمغله ارباب محبت شراب تجلیات احدیه دن مست ومدهوش اولدقلرین کثرت ماسوا ایله قابلری پر کدورت اولان عشق ومحبتدن بی ذوق ولذتلو کوردکده انکار وعداوت ایدوب بوطائفه نك کاه وحدت وکاه عشق ومحبت دیدکلری کلمات نامشروعه و وجد وحالت دیدکلری حرکات نامربوطه وشطحات فاسده در دیو حقیقت حالدن جهل وغفلت ایله حجارهٔ السنهٔ اولیادن تبادر ایدن ناقهٔ نطقلرین تیغ تعرضات ایله عقره جسارت ایتمکله فصیل نطق اولان معنای لدنی دخی اول بی رحملرك فهممندن غائب اولوب هر بری مرتبهٔ کمالیهٔ انسانیه دن محروم قالورلر آه ای برادر امجد من الازل الی الابد فرشیلر عرشیلره مخالفتده اولدقلری امر محقق اولمغله بر فحوای (فریق فی الجنة وفریق فی السعیر) حق باطلدن سچیلوب هر بر فرقه کندی مقر اصلیلرنده مستقر اولمق ایچون ❊ مثنوی ❊

ازبهشت آورد یزدان بندکان * حق سبحانه وتعالی انبیا واولیاء وعباد اصفیاسنی جنتدن کتوردی ❊ مثنوی ❊ تا نمایدشان سقر پروردکان * تاکیم انلره سقر پرورده لری کوستره ودوزخیلرك دوزخی اولدقلرین بلدیره زیرا قبیح ملیحك وجودی قتنده وکیجه صباحك وجودیله بیلنور نتکیم مولانا بر محلده بیورر ❊ مثنوی ❊ زرقلب وزر نیکو در عیار * بی محك هر کز ندانی زاعتبار * آه ای دیدهٔ بصیرت عجب حکمت وقدرت واوزکه عبرت وحیرتدر که اکر مؤمن وموافق واکر منکر ومنافق بلکه جمله ملت ناموافق بازار وجوده

جمعیتله کلوب دکاکین بشریت آچمشلر وخواجه وش مربع نشین صفهٔ انسانیت اولوب عرض کالای صورت قلمشلر و پدر بزرکوارلری آدم علیه السلام زمین اسفله جنت اعلادن هبوط ایتمکله هر بری بنی آدم اولدیغی جهتدن مرتبهٔ اخوتده بولنمشلر و بحسب الصوره انبیا واولیا ایله مشاکلت ایتمشلرایکن مسالك انبیادن نفرت ومهالك ضلالته عزیمت ایدن منکرلر اهل شقاوت ومظهر قهر وجلال ومستحق عقوبت اولمشلر وانبیا واولیایه تبعیت ومحبت ایدوب سالك راه شریعت وطریقت اولان مؤمنلر مظهر لطف وجمال واهل سعادت ولایق جنت ومستغرق انوار رحمت اولمشلر حقا که ظاهرا طرفه مشابهت ومعنی عجبه مغایرتدر * پس معلوم اولدیکه نوع بنی آدم من حیث الصوره اکرچه بر بریله ممتزج ومشاکلدر ولکن من حیث الحقیقه کمال تباین ایله بر برینه مخالف ومغایر اولوب هر بر زمره نك خاصیات ذاتیه وقابلیات ازلیه لری بینهماده موضوع خط فاصل و برزخ حائل اولمغله مانع اختلاط حقیقت جانبیندر فلهذا مولانا خداوندکار دخی صورتده متحد ایکن معناده ضد اولان حقیقتلری اشعار ایچون بو آیت کریمه نك تفسیرنه تحریك عنان کفتار ایدوب بیورردلر که

❊ درمعنیٔ آنکه مرج البحرین یلتقیان بینهما برزخ لا یبغیان ❊

انك معناسی بیانده درکه حق سبحانه وتعالی کتاب کریمنده (مرج البحرین یلتقیان بینهما برزخ لا یبغیان) بیوردی علم شریفه خفی اولمیه که مرج دریای روان ایلمکدر وطائفهٔ عرب مرعایه دابه یی ارسال ایتسه لر (مرجت الدابة) دیرلر وخلطه معناسنه دخی کلور کما قال البیضاوی والمعنی (ارسل البحر الملح والبحر العذب) یعنی حضرت حق وقادر مطلق دریای تلخ و بحر شیرینی ارسال واجرا ایلدی (یلتقیان یتجاوران ویتماس سطوحهما) یعنی بحرین مرسلین بر برینه تجاوز وتلاصق ایدوب ایکیسنك سطوحی بر برینه مماس اولدی ویاخود بو معنی دخی وبرلمشکه دریای فارس ایله بحر روم دریای محیطده بر برینه ملاقی اولدی دیمك اوله زیرا ایکیسی دخی بحر محیطدن منشعب اولمش خلیجلردر ویاخود بحر آسمان ایله دریای زمین بر برینه تموج ایتدی دیمك اوله ❊ نکته ❊ قال الامام الرازی اذا کان المرج بمعنی الخلط فما الفائدة فی قوله تعالی یلتقیان نقول قوله تعالی (مرج البحرین) ای ارسل بعضه فی بعض وهما عند الارسال بحیث یلتقیان ای من شأنهما

الاختلاط والالتقاء لكن الله منعهما بالبرزخ وعلى هذا (يلتقيان بينهما برزخ) اى حاجز من قدرة الله او من الارض) يعنى بحرين میانده ارضدن و یاخود قدرت حقدن بر حاجز ومانع واردر كه (لا يبغيان) لا يبغى احدهما على الآخر بالممازجة و ابطال الخاصية اولا يتجاوزان احديهما باغراق ما بينهما) يعنى ممازجت وابطال خاصيت ايله احدهما آخر اوزرينه بغى وتعدى ايتمز وياخود حدلرندن تجاوز ايله بينلرنده حاجز اولان زمينى غرق ايلمز (فباى آلاء ربكما تكذبان) پس رب وخالق وموجد ورازقكزك قنغى نعم والاسنى تكذيب ايدرسز ديو حضرت وهاب ثقلينه خطاب ايدر (وقال ابن عطا بين العبد والرب بحران عميقان احدهما بحر النجاة وهو القرآن من تعلق به نجا لان الله تعالى يقول (واعتصموا بحبل الله جميعا) و بحر الهلاك وهو الدنيا من ركن اليها هلك وقال القاشانى (مرج البحرين) بحر الهيولى الجسمانية الذى هو الملح الاجاج و بحر الروح المجردة هو العذب والفرات (يلتقيان) فى وجود الانسان (بينهما برزخ) هو النفس الحيوانية التى ليست فى صفاء الارواح المجردة ولطافتها ولا فى كدورة الاجساد الهيولانية وكثافتها (لا يبغيان) لا يتجاوز احدهما فيغلب على الاخرى بخاصيته فلا الروح تجرد البدن ويمتزج او تجعله من جنسه ولا البدن يجسد الروح و يجعله ماديا سبحان خالق الخلق القادر على ما يشاء (يخرج منهما) بتركيبهما والتقائهما لؤلؤ العلوم الكلية ومرجان العلوم الجزئية اى لؤلؤ الحقايق والمعارف ومرجان العلوم النافعة كالاخلاق والشرايع ﴿مغربى﴾ عشق بى كثرت حدوث وقدم * نظرى كرد در وجود وعدم * هر دو بايكدكر شده مربوط * هر دو در يكدكر شده محكم * برزخى كشت جامع وفاصل * همچو خطى ميان نور وظلم * شد يكى فاعل ويكى قابل * شد يكى ظاهر ويكى مبهم * كه جز او نيست در سراى وجود * بحقيقت كسى دكر موجود * آه كيم شراب عشقله سكران وجذبهٔ حقله حيران اولوب درياى وحدته غرق واحديت الجمعده محو ومحق اولان مجذوب حق وفناى مطلق اولان اخوان پر ذوقه معلوم اوله كه عند ارباب الكشف واليقين بحرين ايله مشاهدهٔ تجلئ قدم ودرياى روحه اشارت بولنمغله شويله تحقيق ايدرلر كه مشاهدات تجلئ قدمك درياى جمال وجلالى روح عارفه منكشف اولدقده بحر روح درياى محيط قدمه بر وجهله تقرب ايدر كه روح مجذوب وعاشق كون ومكاندن غائب اولدقده قنده ايديكين بيلمز و بلااين

ومتى مشاهدهٔ جمال واحد ويكتا ايله فانى فى الحق وسرمدى باقى اولور مغربى انكيچون ديمشدر ﴿شعر﴾ چون عزم تماشاى جهان كرد زخلوت * آمد بتماشاى جهان عين جهان شد * هم كثرت خود كشته ودر وحدت خود ديد * هم عين همين آمد وهم عين همان شد * آه اى طريق عشق ومحبتده اولان دل پردرده رفيق اوفق وصديق اشفق حضرت حق وقادر مطلق در دوشوقيله دللرى محترق اولان ارباب ذوقه بلااين ومتى اولان قرب بى منتهاى بى همتايى تبشير ايدوب (ونحن اقرب اليه من حبل الوريد) قول شريفى ايله تعبير بيورمشدر اما عزت وحدانيتى بين البحرين حاجز ومانع وقدمله حدوثك اختلاطنى رافع ودافع اولمشدر زيرا اول ذات ذوالجلال والجمال اماكنه حلولدن منزه ومعرا ومواطنده استقراردن مقدس ومبرا بر پادشاه بى مثال اولوب (بينهما برزخ لا يبغيان) كلام معجز بيانى حل اشكال ايتمشدر حقا كه حدوثى تناول واشتمال جهتندن تنزيه قدمدن اعظم بر برزخ فاصل وحاجز وحائل وارميدر اكرچه برزخ حادثيت دخى مع حدوثه حقيقت ذات وعيون صفات قدمه وصولدن محتجبدر ولكن شهود كشف تجلئ جلال ومشاهدهٔ پرتو انوار جمال ايله تنعمدن محجوب دكلدر مرحبا وحبذا ارباب مشاهداته بو دولت حقا كه عجب عزت وسعادتدر آه كيم اكرچه بحر قدم من حيث القدس عذب وفرات ودرياى حدث من حيث العلل الحدوثية ملح واجاجدر فاما جانب مشيت ربانيدن نسيم فضل واحسان متانى هبوب ايدوب درياى قلزم جلال قدمى تحريك ايلسه اول بحر مواج قدم نعت تجلى ايله بحر وحدتك اوزرينه تموج ايدوب تجلئ مزبورك تجاوزندن بحر اجاج حدوث درحال كمال لطافت وغايت ملاحت ايله عذب وفرات وآب حيات اولور نتكيم اصحاب مشاهدات ديمشدر ﴿شعر﴾ يكون اجاجا دونكم فاذا انتهى * اليك يلقى طيبكم فيطيب * وماذاك الا حين خبرت به * ثمر بوادانت منه قريب * مرحبا اى غريق درياى قدم ظلال حدوث پرتو انوار قدمده عين عدم ومحو فى القدم اولانى تصديق ايچون حضرت رحمن ورحيم موساى كليمه نداى (انى انا الله) ايله شجره دن خطاب ايتمكله موسى عليه السلامك كوش هوشى اقداح كلمات ايله سقى اولنان شراب ناب تتابع صفاتى نوش ايدوب لذات استماع ملاطفات مخاطباتدن تساكر واقع اولمغله غلبات دواعئ شوق لسان عشقى نطق ذوقله (رب ارنى انظر اليك) نيازينه سوق ايتدكده حدوثك

تجاوز قدمده عدا اولدیغن کوسترمك وپردهٔ اثنینیتی رفع ایتمك ایچون (لن ترانی) بیورلدقدن صکره (ولکن انظر الی الجبل فان استقر مکانه فسوف ترانی) خطابیله جبل طور حادثیت موسایه تجلی ایدوب برمفحوای (فلما تجلی ربه للجبل جعله دکا) حادثیت موسی متلاشی ونایاب وبرمفحوای (وخر موسی صعقا) فناء بلانیه ایله درجهٔ وجوددن زائل وبحر قدمده محو ومضمحل اولوب عین جمعدن کشف حجاب ایلدی اهلا ومرحبا مغربیٔ شیدا نه زیبا دیمشدر ❊ مغربی ❊ مجتمع کشت باوجود وعدم ❊ اجتماعی قرین بوس وعناق ❊ اسم خود محو کن ازین طومار ❊ رسم خود برتراش ازین اوراق ❊ که جز اونیست درسرای وجود ❊ بحقیقت کسی دکر موجود ❊ آه ای دل آکاه مرج واختلاط خودایکی شیئك التقاسندن اولور مرتبهٔ احدیتده مکر اثنینیتی اولور بلکه بحر زخار دیمو میتده مجموع حدثان برقطره کبی مستهلکه ومقهوره درمر حبامر حبا ای عشق هستی سوز اکرچه عامهٔ مظاهر بحر محیط احدیتدن بروز ایتمشدر فاما دریای جلال واحدیتك کثرات امواج اسما وصفاتندن دخی عقل ایله روح ایچون خاصهٔ بحسب تفاوت قابلیات لآلیٔ علوم لدنیه ودرر متلالیٔ اسرار الهیه منتبذ اولوب دریای روحدن دخی برکات تلاصق امواج اسما وصفاتله یواقیت محبت وجواهر معرفت ظهور ایدر ولکن بحر قدمدن بروز ایدن قدیم اولور مثلا قرآن مجید واسما وصفات (مبدیٔ) و(معید) کبی که بحر قدمدن ظهوره کلمش قدیمدر بحر روح ایسه علت حادثیت ایله مرارت حصوله کتورمکله اول بحر ملح واجاجدن تموج ایدن رشد وفطنت وعلم ومعرفت دخی حدوثه اولان تعلقلری جهتندن حدوثله متصف اولدیلر نتکیم کریمهٔ (یخرج منهما اللؤلؤ والمرجان) ظهورات مزبوره ایچون بیان واقع اولمشدر آه ای غریق دریای وحدت درکاه احدیته عبادت ایچون ساحل بشریته عزیمت ایدوب بو حکمت غریبه‌یی دخی مشاهده قیلکه اکر بحر اذیال معانی مجذوب فانی‌یی مقام جمع واستغراقدن عالم امانی واشتیاقه دفع ایلسه اول عالمده اولان بحرینه بحر دل ودریای نفس تعبیر اولنور مع هذا دریای نفس دخی قلبده در ولکن قلب دریای اوصاف حمیده ونفس دریای اخلاق ذمیمه در الحاصل بحر قلبك منبعی عالم لطف وجمال ودریای نفسك مجراسی عالم قهر وجلالدن اولمغله عقل وعلم وشریعت وطریقت بینهماده موضوع بر برزخ فاصل اولوب قلبله نفسی بربرینه اختلاطدن مانع وحائلدر زیرا

مختلط اولسه‌لر نفس نفس اولمزدی فاما شوقدر واردر که نفس قچان نفس مطمئنه اولسه درر علومك صدفی اولوب دریای قلب ایله نفسدن لآلیٔ ایمان واحسان وجواهر کشف وایقان درخشان اولور ای عاشق بی طاقت وتاب نیچه براطناب ایدرسنکه حقیقته باقسك جمله‌سی ینه موج کونا کون دریای واحدیتدر ❊ ایمدی مغربینك بو بیتنی انشاد ایدوب ختم کلام ایت ❊ مغربی ❊ کوهری از بحر موج بیکران آمد پدید ❊ هرکه هست وبودمی باید درآن آمدپدید ❊ صد هزاران کوهر اسرار ودر معرفت ❊ درجهان ازموج بحر بیکران آمد پدید ❊ ای که می جستی نشان از بی نشان زحمت مکش ❊ چون نشان بی‌نشان از بی نشان آمد پدید ❊ از برای آنکه تانشناسد اوراغیر او ❊ موج دریادر لباس انس وجان آمد پدید ❊ ایمدی بنم روحم مرج البحرین کریمه سنده اولان ملاطفات مخاطبات اهل مکاشفاتی ذوق ایله فهم ایتدکسه کاشف اسرار دیومی مولانا جلال الدین رومی قدس سره‌نك اراده ایلدیکی رحیق وارداتنی لب سمع هوش ایله نوش قیل که انك کیفیات لذیذه سندن دخی مست ومدهوش اوله‌سن الحاصل اول مرد کامل دخی کفرا ایله ارباب کفری دریای ملح واجاجه تشبیه وایمان ویقین وانبیا واولیا ومؤمنینی بحر عذب وفراته تمثیل ایدوب دیرلر که ای اخوان وخلان ❊ مثنوی ❊ اهل نار وخلد را بین هم دکان ❊ اهل نار ایله اهل خلد دیداری هم دکان کو ریعنی هربرینك روحی سوق جهانده دکان صورت انسانده اوطورمش وانبیاء واولیایه شکل وهیئتده من وجه مشابهتده بولنمش فاما بکجاتا بکجا که دست قدرتله ❊ مثنوی ❊ درمیانشان برزخ لایبغیان ❊ فرقتین میانده مانع اتحاد حقیقت برپردهٔ حکمت چکلمش که بربرینه بغی وتجاوز ایده‌مزوا اکرچه من حیث الصوره بو عالم شهادتده ❊ مثنوی ❊ اهل نار واهل نور آمیخته ❊ اهل نار واهل نور بربریله مختلطدر فاما من حیث الحقیقه فرق وامتیاز برمرتبه‌ده در که کوییا ❊ مثنوی ❊ درمیانشان کوه قاف انکیخته ❊ انلرك میانده کوه قاف قالقمش ومانع اختلاط اولمش یعنی نوریلر ایله ناریلر نظر حسیده اکرچه بربریله مقارنت ایدوب متشاکل صورتدر فاما من حیث المعنی بعد مسافه‌لری مثلا شیئین میانده موضوع برکوه قاف رفع اولسه طولا وعرضانه مقدار مسافه ظاهر اولورسه بونلرك بعد وامتیازی انك کبیدر ویاخود منع اتحادی ایچون

مابينلرنده وضع اولنسان برزخ قوی البنياد كوه قاف قدردر كه مراد بربرينه
تلاقی ووصولك محال اولديغن اشعار درای مستكشف استار اسرار ايكی شی
هم مختلط وهم مفترق اعتبار اولنمق نيجه متصور اولور دير ايسك ديدهٔ
اعتبار ايله نظر ايدوب كوركه ✽ مثنوی ✽ همچو دركان خاك وزر كرد
اختلاط ✽ مثلا خاك له زر معدنده بربريله اختلاط ايلدی ولكن ✽ مثنوی ✽
درميان شان صد بيابان ورباط ✽ ميانلرنده صد بيابان وهزار رباط واردر
يعنی حقيقتلرنده اولان بعد مغايرت بومرتبه ده در فی الحقيقه تراب ايله ذهب
قنده برابردر امامن حيث الصوره زير كانده بربريله ممتزجدر الحاصل اهل
نور ايله اهل نارك دنياده اولان خلطهٔ صوريه لری ✽ مثنوی ✽ همچنانكه
درعقد در وشبه ✽ مختلط چون مهمان يكشبه ✽ اكا بكزر كه كردن
بندزنان ايچون سلك عقده منتظم در وشبه بركيجه لك مهمان كبی مختلط اوله
حاصل معنی مؤمن وكافر ومقلد ومحقق ومنكر ومقر پيرزن دنيانك كردن
حسن بی بقاسنه قلادهٔ مجوهر وزيب وزيور اولمغيچون منسلك عقد صورت
اولوب مؤمنلر درر ولآلی وكافرلر پيله وخرز امثالی متباين الحقيقه ايكن سلك
صورتده منسلك بولنمغله كنديلری لؤلؤ ايله برابرز عم ايدرلر ولكن رشتهٔ
حياتلری كسسته اولوب روز قيامت تعاقب ايتدكده هر برفرقه نك وجه
سيرت وجانب حقيقتلری نه صورته لايق ايسه اكا ملاصق اولوب (وامتازوا
اليوم ايها المجرمون) فرمانيله بربرندن سچيلور ونار جحيمه سوريلوب (فذوقوا
عذاب الحريق) عقابی ايريشور ودنياده اولان مشاكلت وشبه صورت
در ايله شبه نك عقد واحده بركيجه لك مهمانلغنه بكزر زيرا عمر آخرته كوره عمر
دنيا مقدار يكشبه بلكه ساعت واحده اولميوب نه خذلان وحرمانه نهايت
ونه نعم واحسانه غايت بولنور هر كس لايق اولانی لامحاله بولور آه ای
ديدهٔ عبرت اجتماع صورت وعدم اختلاط حقيقتی بيلمك ايسترسك نظر ايدوب
كوركيم بربرينه التقا ايليان ✽ مثنوی ✽ بحر را نيميش شيرين چون
شكر ✽ طعم شيرين رنك روشن چون قمر ✽ بحرينك نصفی سكر كبی شيرين
وطعمی لذيذ ورنكی قمر كبی براق اولوب ✽ مثنوی ✽ نيم ديكر تلخ همچون
زهرمار ✽ طعم تلخ ورنك مظلم قيروار ✽ نصف آخری زهرمار كبی آجی
وطعمی تلخ ولونی زفت كبی سياهدر حقا كه مظهر لطف وجمال اولان
انبيا واوليا ومؤمنين اصداف بحر شيريندر كه سر وحدتدن لمعان ايليان

نور محبت وآفتاب معرفت كلمات قدسيه لرين سكردن الذ واحلی ورنك
دورلرين قمردن انور واجلی ايتمشدر ومظهر قهر وجلال اولان كفار
ومنافقان بر بحر اجاج وسياهدر كه جهل وغفلت وظلم وضلالت ايله كوكل
يوزلری مسود ومكدر وخوی وخلق وزبان ونطقلری مار وعقرب كبی زهر
قاتل وسم هلاهلدر وذكر اولنان ايكی فرقه دور آدمدن ابده وارنجه
✽ مثنوی ✽ هردو برهم می زنند ازتحت واوج ✽ اوج وتحتدن
هر ايكيسی بربرينه اورورلر ✽ مثنوی ✽ برمثال آب دريا موج موج ✽
آب دريا مثالنده موج موج اولوب بربرينه تموج ايدرلر يعنی ارواح علويه
وسفليه نك تلاطم امواج اجسامی بربرينه اختلاط ايدوب اوريشورلر
وبالجمله حضرت عين وحدت ومرتبهٔ لاتعيندن متفجر اولان بحر فرات
صفات متقابله ودريای عذب واجاج اسماء متضادهٔ جماليه وجلاليه هبوب
رياح اسم ظاهر ايله حركته كلدكده امواج ارواح سعدا واشقيا جوش
وخروشه كلوب بربرينه مختلط اولورلر وبر مقتضيات اسما وصفات صلح
وجنك اختلافی واقع اولمغله عالم اجسامه دخی هبوط ايتدكلرنده عالم ارواحده
اولان اختلافلری طبقنجه مختلفه اولورلر كما قال صلی الله عليه وسلم (الارواح
جنود مجندة فما تعارف منها ائتلف وما تناكر منها اختلف) فلهذا كاشف
الاسرار مولانا خداوندكار دخی بو عالمده اولان تناكر وائتلاف آثار اسماء
متضاده اولديغنی بيان ايدوب بيورورلر كه ✽ مثنوی ✽ صورت برهم
زدن ازجسم تنك ✽ ايكی فرقه جسم تنكدن بربرينه اورمسنك صورتی
✽ مثنوی ✽ اختلاط جانهادر صلح وجنك ✽ جانلرك عالم ارواحده
اولان صلح وجنكده اختلاف واختلاط ايتدكلرينك صورت ومثاليدر كه
دريای لطف وجمالدن تبادر ايدن ✽ مثنوی ✽ موجهای صلح برهم می
زند ✽ امواج صلح ومحبت بربرينه اورر وتلاطمنك آثار متبركه سی ظهوره
كلوب درحال ✽ مثنوی ✽ كينه ها ازسينها برمی كند ✽ قلوب اصفيادن
كينه وكدرلری قمع وازاله ايدر وكذلك دريای قهر وجلالدن ظاهر اولان
✽ مثنوی ✽ موجهای جنك برشكل دكر ✽ امواج جنك وخصومت
دخی شكل دكر وصورت آخر اوزره تلاطم ايدوب ✽ مثنوی ✽
مهرها را می كند زير وزبر ✽ سينه ده اولان مهر ومحبت وشفقت والفتلری
زير وزبر ايدر ✽ ايمدی بنم روحم اكر انكار وعداوت واكر اقرار ومحبت

اکر سعادت اکر شقاوت هر کسه بحسب القابلیه عالم ازلده قسمت اولندیسه نظر واعتبار دخی ازله‌در که آخر اولك واول آخرك طبق اولوب درمیان اولان نیك وبده اعتبار یوقدر سلطان ولدنه خوب بیورمشلردر ﴿ نظم ﴾

مرغ کزمادر سیاه آمد * از قدم کافر وتبـاه آمد * کرشود اوزدوغ وکچ اسپید * آن بودعاریه چوکل بریید * وآنکه جانش بدازازل اسپید * زاده بود ازشعاع آن خورشید * هرکه آمد سعید مادر زاد * عاقبت اوزغم شود آزاد * الحاصل اکر مهر وجمال واکر قهر وجلال مقتضالرین اجرا ایدوب لاجرم ﴿ مثنوی ﴾ مهر تلخان را بشیرین می کشد * مهر ومحبت تلخلری جانب حلاوته جذب ایدر ﴿ مثنوی ﴾ زانکه اصل مهرها باشد رشد * زیرا که محبتلرك اصل وحقیقتی رشاد وسداد ومخالفت ایتمیان موافقلری راه راستـه ارشاد در یعنی انبیا واولیا بحر فرات انوار محبت ولجهٔ پرلذات اسرار وحدت اولمغله تتابع امواج همت ومرحمتلری مرارت شرك واثنینیت ایله تلخ جان اولان ارباب ضلالتك قابل هدایتلرین اصل اصول رشد اولان لذات حب یزدان وحلاوت ایمان وایقانه جذب ودعوت ایدر وکذلك ﴿ مثنوی ﴾ قهر شیرین را بتلخی می برد * قهر وجلال دخی حلاوت وجمالی تلخلك جانبنه جذب ایدر حقا اکرچه مقتضای قهر وجلال دخی بویله‌در ولکن برموجب (سبقت رحمتی غضبی) ﴿ مثنوی ﴾ تلخ باشیرین بکجا اندر خورد * تلخ شیرین ایله قچان ملاقی اولور وبالجمله مظهر قهر وجلال اولان اهل انکار وعداوت وارباب کفر وضلالت اصحاب هدایتی حلاوت ایمان وایقاندن مرارت کفر وطغیانه دعوت ایدر اما اهل ایمان انلرك قچان مجاور ومغلوبی اولور یعنی اولمز ویاخود بومعنی دخی وجه‌درکه حق سبحانه وتعالینك دریای رحمت بی غایتی قهر وغضبنی تلاطم امواج عفو ومغفرتیله عین رحمته تبدیل ایدر وقهر الهی دخی جانب رحمته غلبه ایتمك ایستر اما قهر وغضب رحمت ومغفرت اوزرینه قچان غالب اولور زیرا (سبقت رحمتی غضبی) بیورلمشدر اکرچه بعض خواطره نیجه مؤمن خود ایماندن خروج وکفره ولوج ایتمشدر مثلا ولدنوح ایله زوجهٔ لوط سداد ایماندن زائل وراه کژبنیاد کفره داخل اولمشلردر سؤالی وارد اولور ولکن اول خاطره بونکله حل اولورکه انلرك قامت وجودلرنده اولان لباس ایمان عاریتی اولوب فی الاصل خلقت جبلیلری

کفر وشقـاوت اوزره اولمغله برمصداق (کل شیٔ یرجع الی اصله) هربری مراصلیلرینـه رجوع ایتمشلردر مابینـده اولان حلاوت ولطـافته اعتبار یوقدر نظر عاقبت امره‌در وکفر ایله ایمانك مرارت وحلاوتی هرکسه معلوم دکلدر زیرا ﴿ مثنوی ﴾ تلخ وشیرین زین نظر ناید بدید * زیرا قهر ولطفك وایمان وکفرك حلاوت ومرارتی بوچشم سر وحسی اولان نظردن مدرك وبدیدار اولمز وهرصورتده شیرین اولان مؤمن هیئت حلاوت ایمانی ذوق ایتمز بلکه ارباب بینش واصحاب دانش اول تلخ وشیرین معنوی‌یی ﴿ مثنوی ﴾ از دریچهٔ عاقبت داننـد دید * غرفهٔ عاقبت ودریچهٔ بصیرتدن کوره بیلور آنکیم ﴿ بیت ﴾ آخرت حالنی حال اهلی بیلور حالکی بیل * بوسفرده اولهنك یولداشی دنیا نه بیلور * خلاصهٔ کلام کوزمك نوری ﴿ مثنوی ﴾ چشم آخر بین تواند دیدراست * عاقبت بین اولان چشم راست کورمکه قادر اولور یوخسه ﴿ مثنوی ﴾ چشم آخر بین غرورست وخطـاست * اخوربین اولان دیدهٔ حس غرور وخطادر یعنی آخور طبیعتده پابند مقتضیات جسمانیه اولان مرکب نفسك چشم احول وغلط بینی طباعده حسنی خلق اولنـان مستلذات شهوانیه‌دن غیریسن کورمیوب ومشتهیات نفسانیه‌دن غیریسندن ذوق ولذت المیوب عاقبة العاقبه دارغروردده مقهور اولور اما عین بصیرت عند العقل عاقبتی مستحسن اولان طیباتی ادراك ایتدیکیچون لذات فانیاته التفات ایتمز عین حقیقت فانیاته نیجه نظر ورغبت ایتسونکه مستحسن فی الطباع اولان عند العقل مستکره وعقلده مستحسن اولان دخی طبـاعده مستقبحدر کما قال تعالی (ولکن الله حبب الیکم الایمـان وزینه فی قلوبکم) وقال تعالی (وکره الیکم الکفر والفسوق والعصیان) وقال تعالی (کتب علیکم القتـال وهو کره لکم) * پس بوآیات مزبوره موجبنجه لاجرم طبیعت حسا الذ واشهی اولنلره رغبت عقـل دخی عاقبتی محمود وفی ذاته حسن وزیبـا اولان اشیایه رغبت ایتدکلریچون مولانا خداوندکار دخی بومعنایی اشعـار ایدوب بیوردیلرکه ﴿ مثنوی ﴾ ای بساشیرین که چون سکر بود * ای چوق شیرین که شکر کبی لذتلو اولور ﴿ مثنوی ﴾ لیك زهر اندر شکر مضمر بود * لکن سکر ایچنده زهر مضمر اولور یعنی ای بی دانش وبینش اولوب عاقبت امردن غافل وشیئك مجرد ظاهرینی اعتبار ایدن جاهللر نفس وطبیعته ملایم نیجه مشتهیات واردرکه ظاهر حالده اکرچه حلاوتلو ودماغ طبیعتده لذتلو کورینور فاما برفحوای (عسی ان تحبوا شیئا وهو شر لکم)

اول صورت نعمت ایله متلبسه اولان درون مستلذاتده اصناف نقمت تعبیه اولنوب عاقبتی سبب اذاقهٔ زهر عقوبت و باعث خسران وندامتدر * پس بینا ودانا اولدر که (وعسی ان تکرهوا شیئا وهو خیر لکم) کریمه‌سنک مفهومن وهم (حفت الجنة بالمکاره وحفت النار بالشهوات) حدیث شریفنك مضمونن فهم ایدوب بو لذات فانیه وتمتعات جسمانیه‌دن کف ید ایلیه وصورتی تلخ وعاقبتی شیرین وسبب دخول خلد برین اولان عبادت وطاعت ومجاهده وریاضت ایله شراب محبتی نوش ایلیه که شدت محنتده انواع منحت ولذات انس وقربت مشاهده‌سیله ابدی دولت وسرمدی سعادته وصلت میسر اوله وحق سبحانه وتعالینك محض فضل وعنایتندن زلاتی عفو ومغفرت اولنمق تمنی ایدوب (اللهم ارنا الاشیاء کما هی) دعاسنه مداومت کوستره زیرا بو مشتهیات مزوره‌یی کما هی هر کسده ادراکه قدرت اولمیوب ادراکه مهتدی اولنلرك دخی مراتبی متفاوته‌در فلهذا حضرت مولانا تفاوت مزبوره‌یی ترتیب ایدوب بیوررلر که ﴿مثنوی﴾ آنکه زیرکتر شود بشناسدش * اول واصل واقف که اعقل عقلا واعرف عرفادر اغطیهٔ نعمت ایله پوشیده اولان قهر ونقمتی رایحه‌سیله فهم ایدر زیرا مرتبهٔ انسان کامله نائل وحقیقت نور محبته واصل اولان ولی مکمل حقایق اشیایه عارف اولمغله جوارح قالبیه وقوای قلبیه‌سنی اشیاء مزورهٔ مزخرفه‌ده استعمال ایتمك دکل بلکه خاطرینه دخی خطور ایتمیوب رضای حقه ناموافق اولان اعمال وافکارك بوی بدنی روایح طیبهٔ انسیهٔ محبت ربانیه وفوایح قدسیهٔ مسکیهٔ معرفت سبحانیه استشمامنه مأنوس اولان مشام روح قدسیه ایله فهم وادراك ایدرلر وبونلر شول اخص خواصلردر که غدای جانلری طاعت وحیات جانلری عشق ومحبتدر سلطان ولد نتکیم وصف خواصده دیمشدر ﴿نظم﴾ طاعت وذکرش بود دائم خورش * زین دو باشد هر ملك را پرورش * زنده از ذکرست چون ماهی زآب * ماهیان را آب باشد خورد وخواب * واخص خواصدن اولمیوب بو مرتبه‌دن دون اولان ﴿مثنوی﴾ وآن دکر چون برلب ودندان زدش * اول بر فرقه چونکه اول صورت لطفده سکر لذتنده نمایش ایدن زهر نقمتی لب ودندانده وضع ایلیه حقیقتن اول زمانده ادراك ایدوب نه مقوله زهر سکر صورت ایدیکین بیلور ﴿مثنوی﴾ پس لبش ردش کند پیش از کلو * پس انك لب فراستی اول سکر زهر آلودی فرق ایتمکله داخل حلقوم اولمزدن

اول دفع ورد ایدر ﴿مثنوی﴾ کرچه نعره میزند شیطان کلو * اکرچه که نفس وشیطان کلو دیو نعره اورر محصل کلام قلوب طاهره‌لری ادناس نفسانیه‌دن معرا وپرتو انوار تجلیات ربانیه‌دن مصفا ومجلی اولان خاصان بارکاه کبریانك مرآت قلب روشنلرنده مستلذات نفسانیه‌دن برشی عکس ایلسه انك کثافتی شعاشع نور محبتلرینه کدرویرمکله قبل العزیمه اول شیئدن دفع خواطر ایدرلر اکرچه نفس بهیمیه بنم بو مرتبه مشاق ریاضته طاقتم یوقدر بکا طاقتمدن زیاده ریاضت تکلیف ایلمه وشریعت مطهره تجویز ایلدیکی مرتبه‌یه رخصت ویر بکا جفا واذا قیلمه (لا حرج فی الدین) بیورلمامشمیدر دیو دائما فریاد ایدر ولکن اول مجذوب وعاشق نفس تبلیس صورت حقده نه مقوله ابلیس ایدیکین عارف اولدیغیچون خدعهٔ نفس ایله ممکور اولمیوب ومراداتنی ویرمیوب شورش عشق وسوزش جذباته مشغول اولور ومحبتله الفت ایتدیکیچون تلونات کثراتدن مجرد ویکتا ومقام وحدتده استقرار ایله روشن چشم ومنور جسم اولوب حیلهٔ نفسی اخوانه دخی بیلدرمك ایچون بو ابیاتك مضمونیله نصیحت ایدر ﴿نظم﴾ نیك او چون بد بود مشنواز و * کوش را بربند از کفتش نکو * رهزنست وهرچه کویدره زنت * خیر او چون شر ببند دکردنت * چون مطیع او شوی غالب ویست * ور مطیع او نکردی لاشیست ﴿مثنوی﴾ وآن دکر را درکلو پیدا کند * وبو مرتبه‌دن دخی ادنی اولان سالکه اول سکرك زهر اولدیغی کلوی عزیمت وحلقوم نیتنده پیدا اولور یعنی سالك متلونده اولان اشعهٔ محبت هنوز کمالیله رنك کثرتدن مجرد اولمغله دکه بر ماسوانك کدورتن فرقه قادر اولمیوب بالآخره مقتضیات نفسه عزیمت ایتدکده کدورتن کوروب فعله کتورمزدن اول فراغت ایدوب فکر ماسوادن تخلیهٔ درون ایله خلوت وتصفیهٔ روح ایله عزلت اختیار ایدر کتاب اعلام الهدی واسرار الاهتداده مسطوردر که ابراهیم خواص قدس سره حکایت بیوررلر که بن تصفیهٔ درونه اشتغالم حالنده جمیع شهواتی قلبمدن اخراج ایلدم انجق حب رمانی اخراجه قادر اوله‌مدم اتفاقا بکا بر مبتلانك حالندن بو وجهله خبر ویردیلر که انك وجودنده بر عجب علت پیدا اولمشکه اوزرینه زنبورلر جمع اولوب زخم نیش ایله جسمنی اکل ایدرلر ایمش * پس انك حالندن عبرت المغیچون واروب ملاقی اولدیغمده سلام ویردم اول دخی

رد سلام ایدوب بکا اسمم ایله خطاب ایلدی حال آنکه مقدما بربریمز ایله
مکالمه ومعارفه واقع اولمامش ایدی اکا ایتدم ای دردمند ومبتلا سنده آثار
حب وولا وعندالله مرتبهٔ اعلاده اولدیغک مشاهده ایده یورم * پس حق
تعالیدن رجا ایلسک بوجمع اولان زنبورلر زخمندن جسمکی خلاص ایدردی
دیدم اول مردخدا دخی بکا توجه ایدوب ایتدی یا ابراهیم بندخی سنی اهل
کمالدن فهم ایده یورم اما شهوت رماندن خلاص اولمق ایچون بارکاه اعلایه
دعا قیلسک اولمزمی ای خواص اکرچه لدغ زنا بیراجسامه الم ویرر اما لدغ
شهوات قلبه تأثیر ایدوب عذاب شدید ایله جانه الم ویریر دیو وردی
﴿مثنوی﴾ وآن دکر را در بدن رسوا کند * وبو درجه‌دن دخی
دون تر اولانی اول زهر سکر لذت بدننده رسوای ایدر یعنی قلبنده افکار
کثرات غالبه اولدیغیچون دفع ایده مز ودر حال نفس بدخصال فرصتی
غنیمت بیلوب کندی اقتضاسنی فعله کتوردکده سالک بی همت اسیر نفس
وشهوت اولور وکدورات بشریه تراکم ایدوب نور آفتاب محبتی زیر سحاب
طبیعتده پوشیده ومکدر قالور شویله که اول سالک طریقت توبه وندامت
ایله نفسه مخالفت وپیر طریقته متابعته بذل همت ایتمزسه نفس پرتزویر یوز
بولوب بوندنصکره مباحاته ال اوزادر آنده دخی ارخاء عنان ایدرلرسه
اوضاع نامشروعه ارتکابنه آیاق اوزادر وسالکی حومهٔ شریعتدن مهجور
ایدر فلهذا مرشد راه اصفیا حضرت مولانا درکات معصیته دوشن اسیران
شهواتک احوالنی بیانه شروع ایدوب بیورر که ﴿مثنوی﴾ وان دکر را
در حدث سوزش دهد * ومرتبهٔ شریعتدن ساقط اولانه حدثده
سوز وحرارت ویرر ﴿مثنوی﴾ ذوق آن زخم جکر دوزش دهد *
حرام لقمه اولسون وغیری اولسون اول افعال نامشروعه‌نک ذوقی جکر
دلجی زخم ویرر یعنی نفس مکاره مباحه قانع دیو التیام ایدرکن روحک
کندی یه تبعیتن کورمکله محرمانه آغز آچوب شرب خمر وحرام لقمه وانواع
فساد وقباحت اتک جکرین دلوب شریعتدن دور ومطرود وطریقتدن
مردود ایدر * پس مرتکب معاصی اولان درد مند القاء نفسانی وتسویل
شیطانی ایله خمر زهر آلود ذنوبی نوش ایتدکده جوارح وقواسندن صدور ایدن
اعمال سیئه‌سی روحنی سعادت اخرویه‌دن مهجور ایتدیکین بیلدیکی کبی
لذات جسمانیه‌نک مرارتی جکرینه تأثیر ایتمکله درحال تریاق ملامت وپادزهر

ندامت ایله قلب مسمومه علاجه بذل قدرت ایدوب بقیهٔ عمری نهج قویم
طاعت وطریق مستقیم شریعته مهتدی اولمغیچون رب غفوردن توفیق
وهدایت رجا ایدر ﴿مثنوی﴾ وآن دکر را بعد ایام وشهور * وبو
مرتبه‌ده اولمیان معصیت آلوده‌لرک برقسمنه لذات جسمانیه‌نک زهری نیجه
ایام وشهورک مروروندن صکره ظهور ایدر یعنی عوام مؤمنیندن بعض
مذنبین معصیتدن لذت المغله عمر نازنینی مشتهیات منهیه‌یه صرف ایدوب
ماه وسال وایام وساعاتی عصیان ایله کذران ایتمشیکن برکون عنایت ربانی
وتوفیق وهدایت منانی مدرس اولوب ای عاصی وجانی نیجه‌یه‌دک بوغفلت
ونادانی که عمر پایانه واردی سنک سمند عصیانک کسسته عنان اولمدی دیو
ترجمانیٔ نفس لوامه ایله پند حقانی ایتمکله اول فقیر وعانی دخی خواب
سرکرانیٔ غفلتدن یقظان ودردذنوبنه طالب درمان اولوب حیات
عاریه‌سی هنوز خلع لباس بدن ایتمدین اواخر عمرنده دماغ ندامتی زهر عصیانک
مرارتنی ذوق ایدر وبو حالتده ایکن (قل یا عبادی الذین اسرفوا علی
انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله) نداسی باب رجایی فتح ایدوب (وسارعوا
الی مغفرة من ربکم) دلیلی اوکنه دوشمکله برآن قراره مجالی قالمیوب صد
هزار وهزار توبه واستغفار ایله بارکاه غفاره یوز سوروب عفو ورحمت ستاره
امیدوار اولور * پس اول غفور ورحیم وعفو وکریم دخی برخوای (ان
الله یغفر الذنوب جمیعا انه هو الغفور الرحیم) محض فضلندن اول عبد
تائبک توبه‌سن اجابت وذنب ومعصیتلرین عفو ومغفرت قیلوب (التائب
من الذنب کمن لا ذنب له) نوازشیله بشارت بیوریلور بنم روح روانم شول
غوایت گمراه شدن (لغة).
اخوانک که دیدهٔ ایمان وچشم ایقانته غوایتک غایتی عقوبت ایدیکی نمایان
اوله لاجرم عقوبتدن تخلیص جانه بذل دقت وترک غوایته حضرت حقدن
توفیق وعنایت ایستمک مقرردر اما حیفا ودریغا شول مسوفلره که عمری
آخره واروب توبه ایتمزسه عجب خسرانه کرفتار اولورلر نتکیم
مولانا قدس سره بیورر ﴿مثنوی﴾ وآن دکر را بعد مرک
ازقعر کور * واول برینه بعد الموت قعر کوردن رسوایلق ظاهر
اولوب عذاب قبره کرفتار اولور (عن انس رضی الله عنه قال قال رسول الله
مطلب فی عذاب القبر واشراط الساعة و یوم النشور
صلی الله علیه وسلم ان العبد اذا وضع فی قبره وتولی عنه اصحابه وانه یسمع
صوت اقرع نعالهم اتاهم ملکان فیقعد انه فیقولان له ما کنت تقول فی هذا

الرجل یعنی لمحمد علیه السلام فاما المؤمن فیقول اشهد انه عبدالله ورسوله
فیقال له انظر الی مقعدك من النار قد ابدلك به مقعدا من الجنة فیرا هما
جمیعا واما المنافق والکافر فیقال له ما کنت تقول فی هذا الرجل فیقول
لا ادری کنت اقول مایقول الناس فیقال له (لا دریت وتلیت فیضرب
بمطرقة من حدید ضربة بین اذنیه فیصیح صیحة یسمعها من یلیه غیر الثقلین) لا دریت وتلیت دعاء علیه او اخبار
وعن زید بن ثابت رضی الله عنه (قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لولا مد
ان تدافنوا الدعوت الله ان یسمعکم من عذاب القبر) یعنی زید بن ثابت روایت
ایدر که رسول علیه السلام بر کون ایتدی ای بنم اصحابم اکرسز خوفکزدن
زهره چاك وفجأة هلاك وزیر خاك اولمکزدن خوف اولنماسه عذاب قبردن
بعضنی سزه ایشتدرمك ایچون درکاه حقه دعا ایدردم بیوردیلر ﴿ نظم ﴾
آه من الظلمة فی القبر ومن هول الممات * ونشور من قبور ووقوف
فی العرصات * فی سبیلی عقبات ومعی حمل ثقیل * آه من حمل ثقیل
وکؤد العقبات * مرویدر که بر کون عثمان بن عفان رضی الله عنه بر قبرك کؤد دشواری (لغة)
اوزرینه واروب لحیهٔ مبارکه لری غرقاب اشك خوناب اولنجه اغلادی
ورفیقلری سبب کریه یی سؤال ایتدکده جواب ویردیلر که ای خلان
صفا بو قبرك صاحبنه بکا ایدردم زیرا فخر عالم صلی الله علیه وسلم (ان القبر
اول منزل من منازل الآخرة) بیورمشدر * ایمدی هرکیم سهولت ایله
بو عقبه دن نجات بولورسه بوندن صکره دخی اهل نجاتدر وشویله که عذاب
قبردن خلاص اولمیه مابعدی دخی مخوف اولوب عذاب یوم النشور عقاب
قبردن اشددر بیوردیلر وسفیان ثوری بیورمشلر که برکمسنه قبره دخولدن
اول قبری چوق ذکر ایلسه حین دخولده قبری ریاض جنتدن بر روضه اولور
واجل کلوب قبره داخل اوله جغندن غافل وطاعاتده متکاسل اولسه حین
دخولده قبری درکات عذابدن برچاه مظلم ناقعریاب اولور کما قال علیه السلام
(القبر اما روضة من ریاض الجنة او حفرة من حفر النار) آه ای مستمع آکاه خبرده
وارد اولمشدر که چقان روح بدندن مفارقت ایلسه میت اوزرینه جانب
آسماندن اوچ صیحهٔ هولناك ایله ندا کلور که ای ولد آدم سن دنیایی
ودنیاسنی ترك ایتدی وسن دنیای جمع ایدرکن دنیاسنی جمع ایدوب
عمرکی تلف ایلدی ای عاجز ومسکین نیجه سن عجبا سن دنیایی می قتل ایتدك
یوخسه سنی دنیامی هلاك ایلدی * پس تنشویه وضع اولندقده دخی اوچ

ندا کلور که ای آدم اوغلانی قنی سنك خوب یوزك وقوتلو بدنك صاراروب
صولمش نه عجب ناتوان اولمش سن اوز که حالته کیرمش سن قنی بلبل کبی
کویا اولان زبان فصیحك نطقدن ال چکوب نه عجب صامت اولمش سن
وقنی شول احباب واودا که نیجه ماه وسال خلطت والفت ومجاورت وصحبت
ایله (لحمك لحمی) اولمشیکن شمدی سندن نه عجب وحشت ایتمشلر وکفنه پیچیده
اولدقده دخی اوچ نداکلور که ای فقیر بی چاره بو مقوله دور ودراز سفره
زاد وزواده سز کتدك اولکی منزله خود بر دخی کلمزسن واراجق منزل ایسه
نیجه خطرناك ایدیکین کورورسن وجنازه یه وضع اولندقده دخی اوچ ندای
عجیب کلور که ای آدم زاده سعادت سکا تائب اولدکسه ودولت سکا حقك
رضاسن کوزتدکسه وای وواویلا سکا که توبه ورضاسز اولدکسه سخط
الهی یه ملاقی اولورسن وینه خبرده وارد اولمشدر که میت دفن اولندقده
حق جل وعلانك فرمانی ایله درت ملك قبرمیته کلوب طوررلر * پس اول
ملائکه دن بریسی میته خطاب ایدر که ای مفلس وتهی دست (قد انقضت
الآجال وانقطعت الآمال) وبریسی دخی ندا ایدر که (ذهبت الاموال وبقیت
الاعمال وبریسی دخی ندا ایدر که (زالت الاشغال وبقی الاموال) ودردنجی ملك
دخی (طوبی لك ان کان مطعمك من الحلال وکنت مشغولا بخدمة ذی الجلال)
دیوب کیدرلر آه ای برادرا مجد وصدیق ارشد منقولدر که بنت رسول خدا
فاطمة الزهرا دنیاء فانیدن دار بقایه رحلت ایتدکده امام علی وامام حسن
وامام حسین وابوذر غفاری رضی الله عنهم جنازه سن کوتوروب دفن ایتدیلر
وابوذر غفاری استیلای رقتدن طاقت کتوره میوب حنین بسیار وانین
هزار ایله قبره خطاب ایلدیکه ای قبر عجبا خبرك وارمیدر که سکا وضع اولنان
کیمدر ایکی جهان کونشی محمد المصطفی علیه الصلوة والسلامك دختر سعد
اختری فاطمة الزهرادر وزوجهٔ مطهرهٔ علی المرتضی ومادر امام حسن الرضا
وحسین المجتبادر * پس درحال قبردن بر ندای غریب استماع ایتدیلر که
آکاه اوله سز که بن که قبرم موضع حسب ومقر نسب دکلم بلکه محل عمل
ومسکن کسبم * ایمدی بندن حسب ونسب ایله هیچ فرد نجات بولمز
الا شول کمسنه نجات بولور که خیری کثیر وقلبی سالم وعملی صالح
وخالص اوله ﴿ نظم ﴾ ای حکیمی که حکم تست روان * برهمه روحها
وبرابدان * ای غفووی که صد کناه وخطا * ازیکی غمزهٔ تو کرددلا *

آن خطاها همه صواب شوند * وآن كنه ها همه ثواب شوند *
چون برحمت نظر كنى درما * دردئ مابدل شود بصفا *
حد مانيست يارب اين انعام * ليك الطاف تست برهمه عام * اين
دعاهم زلطف وبخشش تست * ورنه در كلخن ازچه كلها
رست * آه اى طالب فوز وفلاح عذاب قبرك اسبابى بسياردر
ولكن اعظم اسبابى حب دنيا وكذب سويلمك وامانته خيانت
ايتمك ونميمه وبدننه بول بولاشدرمقدر فلهذا حضرت رسالت پناه عليه
صلوات الله بدنه بول طوقندرمقدن احتياط واحترازايله امر ايدوب
بيوردرلركه (استنزهوا من البول فان عامة عذاب القبرمنه) وقال ابن عباس
رضى الله عنهما (مرالنبى صلى الله عليه وسلم بقبرين فقال انهما يعذبان
ومايعذبان فى كبيراما احدهما كان لايستنزه من البول واماالآخر فكان يمشى
بالنميمة ثم اخذ جريدة رطبة فشقها بنصفين ثم غرز فى كل قبرواحدة فقال لعله
ان يخفف العذاب عنهما مالم ييبسا) وفقيه ابو الليث رحمة الله عليه عذاب
قبردن خلاص درت شيئه ملازمتله اولور ديمشلر يعنى بريسى صلاته مداومت
وبريسى اعطاء صدقه وبريسى قراءت قرآن بريسى دخى ذكروتسبيحه
ملازمتدر كه بونلرك هربرى قبرى فرح وروشن ايدراما بين العلماء عذاب
قبرباننده نيجه كلمات واقع اولوب وهربرى كنديلرينى تقويت ايچون بردليل
وسند كتورمشلردر * پس علمادن بعضى دير كه ميتك روحى دنياده اولديغى كبى
قبرده دخى جسده داخل اولور وقالقوب اوطورر وسؤال وحساب روحله
جسده معا اولور ديرلر بعضلر دخى سؤال دون الجسد روح ايچوندر ديوب
بعضلر دخى روح جسده صدره كانجه داخل اولور ديرلر وبعضلر روح ميتك
جسديله كفنى ميانننه داخل اولور ديوب مختلفة الروايات اولمشلردر اما اصح
واولى بودركه مؤمن اولان صدقله عذاب قبره اقرار ايدوب كيفيتنه اشتغال
ايتميه (وعن ابى سعيد رضى الله عنه انه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
يسلط على الكافر فى قبره تسعة وتسعون تنينا لكل تنين تسعة رؤس تنهشونه
وتلسعونه حتى تقوم الساعة لوان تنينا منها نفخ فى الارض ماانبتت خضراء)
صدق رسول الله آه اى مستمع آگاه عجبا اول تنين نه در فهم ايتدكمى * ايمدى
فهم ايتمدكسه حالا فهمه همت قيلكه حضرت سيد البشر عليه صلوات الله
مادارت الشمس والقمر كفاره واقع اوله جق عذاب قبردن خبرويروب

الجريدة هى غصن النخل (لغة)

بيوررلر كه قبرده هر بركافرك اوزرينه طقسان طقوز عدد اژدرها مسلط
اولور وهر براژدرهانك طقوز باشى اولور وهر بريسى ايله جسم كافره
زخم والم اوروب يوم نشورك ظهورينه دكين لدغ ولسع ايله عذاب ايدرلر
واگراول ثعبانك بريسى فم پرسمنده اولان ريح زهرآلودنى دنيانه نفخ ايلسه
ابدالآباد روى زمين خضروات بتورمزدى آه اى گوش هوشى شنوا
وچشم جانى روشنا حجة الاسلام امام محمد غزالى بيوررلر كه حيات مز بوره
خود ذات ميتدن خارج اولميوب بلكه روح ميتك ذاتيدر زيرا ذكر اولنان
تنين نه سر روح ميتك صفاتندن تركب ايدوب قبل الموت صميم فؤادده
متمكن اولمش ايدى ولكن غلبهٔ شهوت وهواواستيلاء حب دنيا چشم دلى
نابينا قيلمغله قبل اصابة الموت ادراكنه قادر اولمزاما بعد الموت جمله سى
ظاهر اولور كما قال صلى الله عليه وسلم (الناس نيام فاذا ماتوا انتبهوا) وقال تعالى
(فكشفنا عنك غطاءك فبصرك اليوم حديد) وحيات مزبوره نك
عدد رؤسى اخلاق ذميمه وشهوات دنيويه نك عددى مقابليدر اگرچه
اخلاق ذميمه يه حدوغايت يوقدر ولكن باعتبار الكلى حب دنيادن منشعب
اولان اخلاق رديه حسد وحقد وريا وكبر وحرص ومكر وخداع وحب مال
وجاه وعداوت وبغضادر اما طقسان طقوز عدده اولان سرانحصار
نور نبوتدن غيريله معلوم وآشكار اولمز آه اى فقير وبيچاره اگر حيات مزبوره
ذات ميتدن خارج اوليدى بلكه ذات ميتدن منصرف ودور اولمسى تصور
اولنوردى اما انصرافى نيجه متصوردر كه حيهٔ مزبوره بعينه اول ميتك
حياتنده كنديسيله اولان صفات رديه سيدر كه بعد الموت صورت حياته
منقلب اولور ومكانى صميم فؤادده اولمغله بونك زخم نيشى خارجده اولان
لسع افاعيدن هزار مرتبه اشد اولور (انما هى ترد اعمالكم) حديث شريفى
خود بومعنايى شارحدر * ايمدى بنم روحم خواب غفلتدن اويان و(كلا
لو تعلمون علم اليقين لترون الجحيم) كريمه سنك مفهومن اذعان قيلوب
جحيمى عين يقين ايله كورمزدن اول نور علم يقين ايله باطنكده طلب قيل كه
اول تنينلرك بربر باشلرين ازوب عذاب قبردن خلاص اوله سن والا بر فحواى
كريمهٔ (اليوم تجزى كل نفس بما كسبت لاظلم اليوم) هركس جزاء
اعمالنى قبرده وياخود آخرتده كورمسى مقرر ومحققدر فلهذا مشرق
الانوار كاشف الاسرار مولانا خداوندكار بيوررلر كه * مثنوى *

وردهنـدش مهلت اندر قعر كور * اكرمذنب وجانى يه قعر كورده مهلت
ويرلر وعذاب قبرى تأخير ايدرلرسه ﴿ مثنوى ﴾ لابدآن پيداشود
يوم النشور * لاجرم اول صورتى سكر وسيرتى زهراولان حب شهوات
دنيانك اثرى روز محشر وعرض اكبرده پيدا اولور يعنى مؤمن موحدك
عذاب قبره سبب اولان زلاتى برولى خدانك دعاسى بركاتنده تخفيف وياخود
تجاوز اولنورسه حقوق عباد وقتل نفس وغيبت واكل ربا وشرب خمر
ومحرمات سائره وذنوب كبيره عفـوباقى نفوس جزئيه نك نفس كليه يه
جعندن عبارت اولان يوم حشرده لاجرم ظاهر وآشكار اولوب عملنه لايق
اولان صورت عذاب نه ايسه اكا مبتلا اولور وارواح موتى ايچون خيردعا
وبعض خيرات ايدوب ثوابنى روحنه اهدا ايله عذاب قبرك تخفيفى نيجه
اخبار ايله ثابتدر كماروى عن ابن عباس رضى الله عنهما (مامن رجل مسلم يموت
فيقوم على جنازته اربعون رجلا لايشركون بالله الا شفعهم الله فيه) اى قبل
شفاعتهم فى حقه وياخود مهلتدن مراد حقيقت اولميوب بلكه عذاب قبر طامهٔ
كبراده اوله جق جهنم عذابنه نسبت ايله مجمل واسهل وعذاب اليم جحيم
اشد ومفصلدر ديمكدن مجاز اوله وبالجمله قبر وبرزخده اجمالا چكديكى
عذابى برفحواى (ان عذاب الآخرة لشديد) يوم حشرده تفصيلا ذوق
ايليه زيرا عمر دنيانك مقدارى عمر آخرته نسبت دريادن قطره دكلدر اكا
بناءً كه ايام آخرتدن هر بركون دنيايلرندن بيك ييل وكفاره كوره اللى بيك
ييل مقداريدر كماروى عن ابن عباس رضى الله عنهما فى قوله تعالى
(فى يوم كان مقداره خمسين الف سنة) قال (لو قدر تموه لكان خمسين
الف سنة من ايامكم) قال يعنى (يوم القيامة) واخرج من طريق ابن ابى
طلحة عن ابن عباس فى قوله تعالى (ثم يعرج اليه فى يوم كان مقداره
الف سنة مما تعدون) قال هذا فى الدنيا (تعرج الملائكة فى يوم كان مقداره
الف سنة) وقوله (فى يوم كان مقداره خمسين الف سنة) فهذا يوم القيمة
جعله الله على الكفار مقدار خمسين الف سنة وعن ابن عمر رضى الله عنهما
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم يمكثون الف عام فى الظلمة يوم القيمة
لايتكلمون) * پس ايام آخرته كوره برزخده اولان عذاب اقل واهون اولور
وياخود كاشف اسرار كبريا جلال الدين مولانا قدس سره الاعلى ﴿ ع ﴾
وآن ذكرا بعد مرك ازقعر كور * ديديكى من حيث التطبيق على الانفس

ارباب سلوك بيننده واقع اولان بعض زلات وتنزلاتى بيان ايچون اولورسه
مركدن وكوردن دخى حقيقت معنى مراد اولنميوب بلكه معناى مجازيسن
مراد بيورمشلردر يعنى حيات النفس موت الروح وموت النفس حيات
الروح وفقنجه افعال مكروهه يى ارتكابله نفس اماره غالبه وروح انسانيه
مغلوبه اولديغى جهتدن ميت مثابه سنده اولوب بو مقوله بدنك نشو ونماسى
مجرد اكل وشرب بدن اولمغله روح حيوانى ايله زندكانى دخى ايدرسه
نه اعتبار كه اخلاق ربانيه واوصاف كماليهٔ روحانيه دن محروم قالديغنه
بناءً برفحواى (اولئك كالانعام) جسم حيوانيسى انوار روح اضافيدن بى بهره
مانند شب تيره بركور بى نور مثابه سنده قالوب وكيتدكجه معاصى يه اشتغال
ايله نيجه قبايحى ظهوره كلدكده جناياتنه كوره حد اورلمق ونا كهانى بعض
مصائبه مبتلا اولمق ومثلا صلاح حال اوزره ايكن مدمن خمر اولوب مسكن
ومقرى ميخانه كوشه سى اولمق وقلوب ناسدن رغبتى كيدوب خلق مياننده
حرمت وعزتى قالميوب صورة ومعنى خوار وحقير اولمق واموال وارزاقى
تلف اولمغله فقر مذمومه وعجزه دوشمك وكسب وكارنده خير وبركت بولميوب
درلو درلو خسرانه اوغرامق الحاصل بونك امثالى محن وبلايايه مبتلا
اولمق بدن قبرنده اولان عقوبات عاجله دركما قال الغزالى فى الاحياء (كل
مايصيب العبد من المصائب فهو بسبب جناياته فرب عبد يتساهل فى امر الآخرة
ويخاف من عقوبة الله فى الدنيا اكثر لفرط جهله فينبغى ان يخوف به
فان الذنوب كلها يتعجل فى الدنيا شومها فى غالب الامر كما حكى فى قصهٔ داود
وسليمان عليهما السلام حتى يضيق على العبد رزقه بسبب ذنبه وقد يسقط
منزلته على القلوب ويستولى عليه اعداؤه) وقال رسول الله صلى الله عليه
وسلم (ان العبد ليحرم الرزق بذنب يصيبه) وقال ابن مسعود رضى الله عنه (انى
لاحسب ان العبد ينسى العلم بذنب يصيبه وقال بعض السلف ليست اللعنة
سوادا فى الوجه ونقصانا فى المال بل اللعنة ان لاتخرج من ذنب الاوقعت
فى مثله اوشر منه وقال الفضيل ماانكرت من تغير الزمان وجفاء الاخوان
فذنوبك ورثتك ذلك وقال بعضهم انى لاعرف ذنبى فى سوء خلق حمارى
وقال آخر اعرف العقوبة حتى فى فأر بيتى) اى براد المجد وولد ارشد نقل
اولنان روايات مزبوره نك جمله سى قبور اجسام دنيويه ده واقع اولان
احوال عقوبات عاجله يى بياندر * پس كاشف اسرار طريقت مولانا

خداوندکار دخی بیت سابقك مصراع اولنده بیوردیغی ﴿ ع ﴾ وآن
ذکر را بعد ایام وشهور * ارباب طریقتك بعض احوالنی اشعار دریعنی
مقتضیات بشریت ایله سالکدن صدوره کلان بعض زلاتك قبح وکراهت
وعتاب وعقوبتی درحال ظاهر اولمیوب سم موقت کبی اثری نیجه ایام
وشهور وبلکه نیجه اعوامك مروروندن صکره ظهور ایدر یعنی ابتداء حالده
مضراتی فرق ایده مز اکا بناء که هوایی عشق قیاس ایدوب نفسی آنی
صورت عشقده نیجه تلبیسات ایله فریفته ایتدیکی اجلدن اول ممکور نفس
وهوا کوکل حالندن دوشمدم ملاحظه سیله اخوان طریقتدن بعض اهل
جذبه ومحبت ایله صحبت ایتسه ویاخود کندی خلوتنده شغل ایله برشوق
وحالت ال ویرسه بقدرة الله تعالی مقدما مرتکب اولدیغی زلات اول حالده
خاطرینه خطور ایدوب قصوری ظهور ایتمکله چهره نما اولان شوق
وحالت ونور محبت غیم کدورت ایله غین کثرته دوشوب قلبی اول زلاتك
فکریله پرظلمت اولور وشغل وحالتله باحلاوت ایکن وجه مشروح اوزره
اولان فکر معصیت ایله کثرته دوشورلدیکی جانب حقدن کندی یی ردوسؤال
وحساب وعقوبتدر اول ایسه بوسردن غافل اولمغله نیجه ماه وسال روزکارنی
کاه نورانیت وکاه کدورت ایله کچوروب برساعت روشن دل اولورسه
نیجه ایام وشهور تیره درون اولور فاما شول سالك هدایت مسالککه که
توفیق الهی رفیق اولوب نسمات عنایات ازلیه بوتلوناتك وجه حقیقتنی
کشف ایلسه درحال موفق اولوب مکر که بونجه کدوراته باعث نفس خبیثه دن
صادر اولان زلاتنی اظهاره عار ایدوب میان اخوانده تذلیل وتحقیری
اختیار ایتدیکی واوزرینه اجرای احکام شریعت وطریقت اولنمقدن
فرار ایتدیکیچون اولدیغن بیلوب لاجرم بودرد وکدورتك قلبدن ازالهسی
تذلیل نفس تلبیسدن غیریله اولمدیغنه متفطن اولمغله بین الاخوان نفسی تحقیر
وصورتی سیرتنه مغایر اولدیغنی اعتراف وتقریر ایدوب اوزرینه احکام طریقت
اجرا اولنمغله رفع کدورت اولوب توجه درون ایله عتبهٔ پیر طریقته ملازمت ومجاهده
وریاضته مداومت ایدوب نور محبتك قدر وقیمتن بیلور ومن بعد یولدن قالمغه
بذل همت قیلور مثلا منقولدر که شیخ روزبهان بقلی قدس الله روحه سلوکی
حالنده وجد وحالتی جمله اخواندن زیاده ایکن قضاء ناکهانی وامتحان
ربانی ایله برکون برمغنیه عورتك چشم بادام وسرواند امنه شیفته وحیران

اولوب وداخل حلقهٔ ذکر وتوحید اولدیجه بزم جمعده اول محبوبه نك شوقیله
شمع اولوب عشقله رقص ودوران ایدردی وکمافی الاول شوق وذوقنه فتور
کلمامکله بعض اخوانی انی وجد حقیقی ایله سماع ودوران ایدر کمان ایتمشلرایدی
الحاصل بوحال اوزرینه نیجه ایام وشهور مرور ایدوب درون روزبهانه
کمسنه واقف اولمدی عاقبة العاقبه روزبهان بقلی یه غیرت حق مستولی
اولمغله ای نفس مکاره کورسکا نیلیاین دیوب برمیدان محبته باش قودی
واخوان طریقته انواع تذلل ومسکنت ایله عرض محبت ایتدکدن صکره تاج
وکسوه سن خلع ایدوب یاران صفا بکا بوصورت اتقیانه روادر که التی آیدنبرو
بنم صورت حقده اراءت ایلدیکم وجد وحالت مقتضای حب ذاتی رب
العزت اولمیوب بلکه نفس بی حمیت میل ورغبت ایتدیکی برمغنیه عورتك
تقاضاء محبت واقتضاء سوز وحرارتیدر * ایمدی ای زمرهٔ اصفیا مادامکه
بواسیر هوا بومقوله درده مبتلایم طریق محبت الهیه ده صادق اولان
اهل طریقت زینه تمثل ایله ارباب محبته مشاکلت لایقم دکلدر دیدی وتذلیل
نفس ایچون برسنهٔ کامله زمله کش مغنیه اولوب معشوقهسی قنده کتسه
کمانچه وچنکنی روزبهانه تحمیل ایدردی ﴿ ونقل اولنور که ﴾ سنهٔ کامله
مروروندن صکره اول مرأهٔ مغنیه روزبهانك علوشانندن خبردار اولوب
وبوصورت باذلتی اختیار ایتدیکی نفسنه عقوبت ایدیکین بیلمکله درحال روزبهان
بقلی نك پاینه رومال اولوب چالوب چاغرمقدن توبه واستغفار ایله طاعات
خدایه اشتغال کوستردی زوزبهان علیه رحمة الرحمان دخی نفسنه تمام
جزاسن ایتدکدن صکره کمافی الاول تاج وعباسن کیوب تصفیهٔ درونه اهتمام
ایلدی (وقال بعض صوفیة الشام نظرت الی غلام نصرانی حسن الوجه
فوقفت انظر الیه فربی ابن الجلال الدمشقی فاخذ بیدی فاستحییت منه فقال
یاعبد الله سبحان الله تعجبت من هذه الصورة الحسنة وهذه الصنعة المحکمة
کیف خلقت للنار فغمز یدی وقال یاعبد الله لتجدن عقوبتها بعد حین قال
فعوقبت بعد ثلثین سنة) * ایمدی بنم روحم سلف صالحینك طریق حقده
اولان روش وتلبیس نفسی ازاله بابنده نه مقوله سعی وکوشش ایتدکلری سمع
قبول ایله مسموعك اولدیسه مأمولدر که شمدن صکره سن دخی نفس
وهوا وحب ماسوا ایله آلوده اولمیوب تابع آثار اولیا وسالك راه اصفیا اولوب
دائما نفس مکارهٔ امارهنك خلافنجه حرکت ایلیهسن وبروفق (حاسبوا قبل

ان تحاسبوا) صلحای متقدمه کبی نفسکی احتساب ایدوب عقوبات عاجله یی اختیار ایله عقوبات آجله دن اجتناب قیله سن زیرا اکر دنیاده عاجله اولان عقوبتدن و اکر بعد الموت برزخده اوله جق عقوبتدن مهلت و یریلورسه عفو و مغفرت اولنمدقدن صکره لاجرم قیامت عظمی و طامهٔ کبراده عقوبات عظیمه یه مصادفه قیلوب (وجزاء سیئة سیئة مثلها) فحوای کریمی اوزره جزای اعمال مقرردر آه ای نفس پریشان حال عند البعض قیامتك انواعی اوچدر * یعنی بر نوعی قیامت صغری و بر نوعی قیامت وسطی و برنوعی قیامت کبرادر *پس قیامت صغری هر کسك موت ایله واقع اولان قهر وفناسیدر که کندی موتی کندی یه قیامت اولور کما قال صلی الله علیه وسلم (من مات فقد قامت قیامته) قیامت وسطی دخی عند نفخ الصور الاول مقدمهٔ کبرادن اولان قیامتدر که اول ساعتده جمیع ناسك روحلری دفعة واحدة وفجأة قبض اولنور کما قال تعالی (ماینظرون الا صیحة واحدة تأخذهم وهم یخصمون فلایستطیعون توصیة ولاالی اهلهم یرجعون) وقیامت کبری اولدر که (ونفخ فی الصور فاذاهم من الاجداث الی ربهم ینسلون) کریمه سی فحواسنجه ارواح اولین و آخرین صور اسرافیلدن خروج و دنیاده ایکن اولان بدنلو بدنلرینه ولوج ایتدکده کفار و منافقین بر مصداق (قالوا یاویلنا من بعثنا من مرقدنا) آه واویلا و مؤمن و موحدلر (هذا ما وعد الرحمن وصدق المرسلون) دیوب امر الهی یه انتظار ایله آسمانه باقوب یامولی دیوب عرصهٔ عرصاته کیدرلر و هر کسك وزن اعمال و محاسبهٔ افعالیچون میزان و صراط وضع اولنور و جناته درلو درلو زینت و جهنمه انواع شدت وحدت و یریلوب کیمنه سرمدی نعمت و دولت عنایت اولنور و کیمنه ابدی نقمت و نکبت و خسران و حسرت یوز کوستروب هر بری عملنه لایق جزا بولور بر فرده ظلم اولمز کما قال تعالی (ان کانت الا صیحة واحدة فاذاهم جمیع لدینا محضرون فالیوم لاتظلم نفس شیئا ولا تجزون الا ما کنتم تعملون) آه ای جان پدر انواع قیامت واهوال آخرتده نیجه روایت واردر ان شاء الله تعالی بوندن صکره بعض محلده مناسبت ایله تحقیقه نیت اولنوب بو محلده انواع قیامتدن اوچ نوعی بیان ایله اکتفا اولندی وعلم شریفه خفی اولمیه که حق جل وعلا (ان الساعة آتیة اکاد اخفیها) قول کریمی ایله وقوع قیامتی تحقیق ایدوب و لکن اکر وسطی و اکر کبری وقت اتیانی اخفا بیورمشدر اما قبل وقوع الساعة حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلمدن

مطلب اشراط الساعة

بعض امارات وعلاماتك وقوعی روایت اولنمشدر که قریب الوقت اولدیغی اول اشراطك وقوعی ایله استدلال اولنور کما روی عن النبی صلی الله علیه وسلم (ان من اشراط الساعة ان یرفع العلم ویکثر الجهل و یکثر الزنا و یکثر شرب الخمر و یقل الرجال و یکثر النساء حتی یکون بخمسین امرأة القیم الواحد) وعن علی ابن ابی طالب رضی الله عنه (انه قال یأتی علی الناس زمان لایبقی فی الاسلام شیء الا اسمه ولا فی الدین الا رسمه ولا فی القرآن الا درسه یعمرون مساجدهم وهی خراب عن ذکر الله شر اهل ذلك الزمان علماؤهم منهم تخرج الفتنة والیهم تعود) وعن ابی هریرة رضی الله عنه (اذا اتخذ الفیء دولا والامانة مغنما والزکوة مغرما وتعلم لغیر دین واطاع الرجل امرأته وعق امه وادنی ای قرب صدیقه واقصی ای بعد ابا، وظهرت الاصوات فی المساجد وساد القبیلة فاسقهم وکان زعیم القوم ارذلهم واکرم الرجل مخافة شره وظهرت القینات ای الاماء المغنیات والمعازف وهی آلات اللهو واللعب وشربت الخمور ولعن آخر هذه الامة اولها فارتقبوا عند ذلك ریحا حمراء ای شدیدا وزلزلة وخسفا ومسخا وقذفا ای مطر السوء والبرد وآیات تتابع کنظام قطع سلکه وعن حذیفة بن اسید الغفاری رضی الله عنه قال اذ طلع النبی علینا ونحن نتذاکر فقال ماتذکرون قالوا نذکر الساعة قال انها لن تقوم حتی تروا قبلها عشر آیات فذکر الدخان والدجال والدابة وطلوع الشمس من مغربها ونزول عیسی بن مریم ویأجوج وثلثة خسوف خسفا بالمشرق وخسفا بالمغرب وخسفا بجزیرة العرب وآخر ذلك نار تخرج من الیمن تطرد الناس الی محشرهم) آه ای برادر آکاه خبرده بو دخی وارد اولمشدر که حضرت جلیل وجبار و جناب قادر مختار وجه ارضده موجود اولان عامهٔ خلقك روحلرینی قبض ایتمك ایچون ملك الموته امر ایتمکله جمله ارواحی قبض ایدوب جمیع نفوس معدوم وفانی وجهانده هیچ احدك نام ونشانی قالمدقدن صکره جناب عز و کبریاسندن جهان بی ثبات و بی بقایه بو وجهله ندای جلالت وخطاب عظمت صادر اوله که (یادنیا الدنیة این الملوك واین ابناء الملوك واین الجبابرة واین الذین یأکلون رزقی ویعبدون غیری ثم یقول (لمن الملك) فلم یوجد احد یجیبه فیجیب نفسه ویقول (لله الواحد القهار) آه ای خلان ابرار یازیجی زاده محمد چلبی محمدیه ده بو معنالری اخبار ایدوب دیرلر که

نظم قنی مالی نولدی کتور خواجه نك * قنی حالی نولدی

كتور خواجه‌نك * قنى طاق كسرى قنى زرنطاق * قنى شاهى انك
نه قصر ونه طاق * قنى قصر قيصر قنى جام جم *قنى رسم رستم قنى
نام ونم *يقلمش سرايى خراب وخراب * سراى اسى اولمش تراب وتراب *
بوكز طپراق اولدى بكلى هبا * بوكز آخرت كالدى اوش مرحبا *
بولمزبرى كيم مدد ايليه *باشينه كلنلرى رد ايليه * دريغا قنى كوز كيم
ادراك ايده * كوره آنى كيم عقلى دراك ايده * كوكل ويرميه دنيانك
جاهنه * كه زيرا دوشر صوك اوجى چاهنه * يترلقمه خرقه براچيم
شراب * قلانى دررزيرا انك سراب *حلالينه واردر حقيقت حساب *
حرامينه اولور عذاب وعقاب * دردا وحسرتا اى نفس غافل وافرقتا اول
روز پر خطر پر فزع اكبر دركه صغير وكبير ونقير وقطمير وقليل وكثير
اكرغنى واكرفقير عمرندن وكسب وعملندن وعلم وفضلندن احتساب اولنوب
هركس ايتدى جكين بولور وكيمى بلاحساب جنته اوچوب وكيمى نيجه اعمال
حسنه سى وار ايكن ظلم وفسادى اكا غالب اولوب عملده خلوصى اولمغله
صراطى بكچر كن اياغى سورچوب دركات ناره دوشر آه اى نفس كمراه
اكرچه وسخ ذنوب جوهر ايمانه ضرر ويرمز ومؤمنين مذنبين كناهنجه يانوب
ذره‌جه ايمانى اولان مخلد فى النار قالمز فاما هيهات هيهات مسكين آدم اوغلانى
نيلسون بونار شديد فراق وامد بعيد افتراقه نيجه طاقت كتورسن وشراب
حميم وعقاب اليمه ناز ونعيم ايله پرورده اولان جسم ضعيف نيجه تحمل ايلسون
الهى سيدى ومولاى بوعاصى وجانى قوجغزلر يكه لطف وعنايتك ارزانى
قيلوب توبه وندامت ورضاى شريفك اوزره عمله قدرت واثر انبيا واوليايه
اقتفا ايتمكه بذل همت قيلمق ميسرايت جهنم يوللرينه اوغراتمه وصراطى
سهولت ايله بكچوروب ناره آياق سورچدرمه وايكى جهان كونشى حبيبك
محمد المصطفى عليه من صلوات الله الاوفى شفاعتندن محروم ايتميوب فردوسده
جوارن وجنتده ديدار كدن اوزاق دوشورمه الهى رحمتكه غايت
واحسانكه نهايت يوقدر داخل نار اولان ارباب ذنوبه دخى رحمت
ايده جك سنسن كرمك مقتضاسنجه عنايت ايدوب انلرى دخى داخل جنت
قيل (عن ابى سعيد رضى الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
اما اهل النار الذين هم اهلها لا يموتون فيها ولا يحيون ولكن ناس اصابتهم
النار بذنوبهم فاماتتهم اماتة حتى اذا كانوا فحما اذن بالشفاعة فجئ بهم

وفى حديث القيامة
ينبتون كما ينبت الحبة
من حميل السيل هو
ما يجئ به السيل
من طين اوغثاء اوغيره
فعيل بمعنى مفعول فاذا
اتفقت فيه حبة
واستقرت على وسط
مجرى السيل فانها تنبت
فى يوم وليلة فشبه بها
سرعة عود ابدانهم
واجسادهم اليهم بعد
احراق النار لها
من (نهاية ابن الاثير)

ضبابر ضبابر فبثوا على انهار الجنة فيسئل يا اهل الجنة افيضوا عليهم فينبتون
نبات الحبة تكون فى حميل السيل صدق حبيب الله وصدق رسول الله عليه
افضل صلوات الله) ماحصل مفهوم حديث شريف بودركه ابو سعيد
رضى الله عنه خاتم الانبيا حضرت محمد المصطفادن روايت ايدركه كفار
دوزخ قرار فى الاصل اهل نار اولمغله بر فحواى (لا يموت فيها ولا يحيى) ابد الآباد
مخلد فى النار اولورلر ولكن شول زمرهٔ مؤمنين كه ادناس ذنوب ايله
متدنس اولوب فرصت حيات الده ايكن آب توبه وندامت ايله ازالهٔ لوث
جنايات ايتمش اوله روز جزاده مطهر لوث ذنوب نار اولديغنه بناء اول
مؤمنلر تطهير دنس جرايم ايچون جحيم ناره داخل اولورلر * پس هر برى بقدر
جرايمهم تأديب اولنوب حد عقوبت نصابن بولدقده كرامة لهم مؤمنلره نارده
موت اصابت ايدوب حقيقت اوزره ميت اولورلر حتى حطب نارده يانوب نيجه
فحم اولورسه اهل ذنوبك دخى هيزم جسدلرى نار جحيمده يانوب سياه
كمور اولوب من بعد عذاب نارى حس ايتمزلر * پس اول غفور ورحيم وعفو
وكريمك نسيم فضل واحسانى وزان واوان امانى نمايان اولوب شفاعته
اذن رحمان اولمغله اول نار جحيم جحيمده يانوب انكشت سياه اولان ابدان
مذنبين بلوك بلوك ودمد دمد دوزخدن چيقاريلوب ملائكهٔ رحمت انهار
جنتك مجاريسنه غبار اجساد مذنبينى مانند حبوبات بث وبذر ايدرلر بعده
اهل جنته ندا ايدوب اى قصور خلد برينده ناز ونعيم ايله مربع نشين اولان
مؤمنين بونار هجر وخذلانده يانمش وجسم ناتوانلرى خاكستر اولمش
مذنبين مغفورين اوزرلرينه افاضهٔ انوار رحمت ايديكز ديو منت ايدرلر * پس
اول يانوب خاكستر اولان ابدان مذنبين حميل سيل ومجارى انهارده سرعت
ايله رسته اولان نباتات خضرا كبى فى الحال تروح ايدرلر وفيوضات اهل
جناندن تازه حيات باقيه بولوب داخل جنات عاليه اولورلر * پس مؤمنلره
جهنم دنياده اولان مجرملرك زندانى كبى اولدى ومحبوسلره حبس زندان
تأديب وعقوبت اولديغى كبى مؤمنلر دخى بلا مكث وحساب داخل دار
ثواب اوله جق ايكن نيجه مدت حبس جهنم چكوب جنتدن مهجور اولدقلرى
انلره عقوبت اولور فلهذا مقرب بارگاه قرب ديو مى مولانا جلال الدين
رومى دخى بر فحواى (سبقت رحمتى غضبى) مذنبان اهل ايمان بعد التعذيب
والتأديب نار بعددن خروج ونور قربه عروج ايده جكلرينى بشارت وسالكان

راه طريقت دخى كاه تنزل وكاه ترقى وكاه وحدت كاه كثرت ايله اولان احوال متلونه‌لرى مرور ايامله تمكين بولوب وساعتى ايرشدكده محض انوار كشف و يقين اوله‌جقلرينه اشارت ايدوب فامابوكا مدت مديده كركدركه حصوله قرين اوله ديو بطريق التمثيل بيوررلركه اى خلان طريقت اكرچه هر محنتك آخرى محنت وهر كثرت بالاخره مغلوب وحدت اولور اما زنهار فرصتى فوت ايتمه كه مثلا ﴿ مثنوى ﴾ هر نبات وسكرى رادر جهان * هر نبات وسكر ايچون جهانده ﴿ مثنوى ﴾ مهلتى پيداست در دور زمان * دور زمانده برمهلت پيدادر يعنى دورات افلاك حسيه تابع افلاك مثاليه وافلاك مثاليه تابع افلاك روحيه وافلاك روحيه تابع افلاك عقليه وافلاك عقليه تابع شؤنات الهيه شؤنات دخى تابع صور علميه اولوب صور علميه ايسه عين نسبت فلك تجلىٔ ذاتيه‌در وافلاك مز بوره‌دن هر بريسى اسماء ذاتيه وصفات اوليه‌دن اولان حيات وعلم وقدرت وارادت وسمع و بصر وكلام اسملرندن لاجرم براسمك داخل حيطهٔ حكومتى اولمغله حقايق وماهيات امكانيه واعيان كونيه‌ده واقع اولان آثار ذات وصفات بتقدير خالق الكائنات افلاك حسيه وساطتى ايله اثرايدوب انوار كواكب ثابته وسبعهٔ سياره ذريعهٔ وصول آثار اولديغى جهتدن صفات مز بوره‌دن هر بر صفتك اقتضاء سلطنتلرى برمدت معينه‌ده ظاهر ووجودات اشياء اسماء مز بوره‌يه مظاهر اولمغله ذكر اولنان مدت معينه‌يه دوره اعتبار اولنوب بروفق مقدمات مذكوره هرشيئك ظهورى ونباتك صورت نباتيه بعده صورت غذائيه‌يه مستعد اولان حصول لذتى ايچون دور زماندن بر وقت معين واردركه ساعتى اولمدين اول شى وجوده كلمز واشجار ونباتات انوار وثمرات ويروب لذاتى كالن بولمز كذلك مذنبين دخى ساعتى كلمدين ناردن چيقماز وهمچنين سالكلر دخى وقت استعدادى كلمدين تلونات كثرات وتقلبات تعيناتدن قورتيلوب لذات انس وحدتده متمكن اولمز مثلا ﴿ مثنوى ﴾ سالها بايد كه اندر آفتاب * نيچه يللر كركدركه آفتابده ﴿ مثنوى ﴾ لعل يابد رنك درخشانى وتاب * لعل ناب رنك وتاب و براقلق بوله نتكيم سلطان ولد انتهانامه‌سنده بو مفهومى خوب تحقيق ايتمشدر ﴿ نظم ﴾ سيردر معنى درون جان بود * بى تنى رفتن سوى جانان بود * دمبدم تبديل باشد اندران * رفتن ازحالى بحالى درجنان * همچو سير لعل اندرتاب خور *

دارداز خور بى دهان وكام خور * مى فزايد آن خورش لعلى او * مى پذيرد هردمى رنكى نكو * چون بكيرد رنك را ازخور تمام * سنكيش يابدزتاب خور تمام * بعدازآن لعلى شود سنكى بها * كردد اوجمله شها نرامشتها * ايمدى ارباب ذنوبك دخى خاشاك جرايمى نار خذلانده يانوب وآفتاب مغفرت پرتونه اميدوار اولوب ناكهان اشعهٔ انوار رحمت اشراق واوساخ ذنوبى ازاله واحراق ايتمك كركدركه جحارهٔ نار اولمق مرتبه‌سندن خلاص اولوب لعل درخشان ايمان وواصل دارجنان اوله وهمچنان سالكان طريقت وطالبان نور محبت اولنلر دخى مرآت دللرين پير طريقتك تاب آفتاب همت ونور خورشيد تربيتلرينه مقابل طوتمق كركدركه درد عشق الهيدن متغير وحالدن حاله متبدل اولوب وحجارهٔ لحم صنوبرى‌يه مهرانور حقيقت پرتوانداز نور وحدت اولوب لعل بدخشان محبت وعقبان معرفت اوله وتلونات وتقلباتدن نجات بولوب (تخلقوا باخلاق الله) سعادتنه واصل و (اذاتم الفقر فهوالله) دولتنه نائل اوله سلطان ولد انتهانامه‌ده نه خوب ديمشدر ﴿ نظم ﴾ هستىٔ چون سايه اش زآن آفتاب * كشت نور ونيست شد سايه زتاب * آفتاب حق بران سايه چوتافت * نور مطلق كشت چون اين تاب يافت * ايمدى بنم روحم هر برطورك برنوع تعبيرى وهر برحالك بروقت معين و برتأثير خاصى مقرر اولديسه طريق حقه سلوك ايدن رفيق التوفيقلر دخى ابتداء ايمان غيبى مرتبه‌سنه قدم نهاده اولدقلرى نباتاتك نباتيه درجه‌سنه رسيده اولدقلرى كبى زمان يسيرده اولوب وايمان شهودى مرتبه‌سنه نائل اولدقلرى اشجارك مرتبهٔ ازهار واثماره رسيده اولدقلرى كبى زمان مديده‌ده اولديغنه تمثيل ايدوب مولانا خداوندكار بيوررلركه ﴿ مثنوى ﴾ بازتره در دوماه اندررسد * كيرو برلكتره وانك امثالى نباتات متنوعه دوماهده قريب و يازياده‌جه مدتده ظاهر اولور ﴿ مثنوى ﴾ بازتاسالى كل احمر رسد * كيرو وردا حمر برسنه‌يه دكين ايريشوب كالن بولور وياخود بو معنايه دخى اشارت واردركه مزرعهٔ انسانيه اولان رحم مادره صلب پدردن القا اولنان تخم نطفهٔ انسانيه زبديه ورغوه ونقاط وهويه وعلقه ومضغه‌لك مراتبنه سير وحركت ايتدكدن صكره عظام متنوعه واعضاء مختلفه بربرندن تميز بولوب سر مدور كتفدن دست وپاو پهلو وشكمدن منفصل ومنافذ ومجارىٔ حرارت غريزيه پيدا وقوت ناميه وغاذيه هويدا اولوب

مرکب روح انسانی اولان خلقت روح حیوانی یه مستعد وقابل اولنجه دکین
مدت ایام ظهور جنین بر قول حکما اوتوز واوتوز بش ویاخود قرق وقرق
بش کونده وبر موجب حدیث شریف درت آیده حصولپذیر اولمغله حالت
مزبوره صورت نباتیه نك زمان قلیلده ظهوری نه متشابه اولوب ورداحمر
دخی برسنه ده ظهوره کلدیکی کبی جنینك دخی صورت انسانیه سی بعدالتصویر
والتکمیل طقوز آی ویاخود برسنه یه قریب زمانده ظهور ایدوب مرتبۀ نباتیه ده
اولان جنین کل یوزلو راقشلو دردیشلو آهو کوزلولبی لعل ناب ملك سیرتلو
برصورت انسان تولد ایدردیمك اوله *ایعدی (الامورمرهونة باوقاتها) وفقنجه
اکر آفاق وانفسده واکر محسوسات ومعقولاتده اولان جمیع قابلیاتك بر وقت
معینلری مقدر اولدیسه ﴿مثنوی﴾ بهراین فرمود حق عزوجل *سورة الانعام
در ذکراجل * حق سبحانه وتعالی سورۀ انعامده اجل مسمی ذکرنده
اولان آیت کریمه یی بوسرغریب وامر عجیبك کشفی ایچون بیان بیوردی
کما قال الله تبارك وتعالی (هوالذی خلقکم من طین ثم قضی اجلا واجل
مسمی عنده ثم انتم تمترون) بوآیت کریمه سورۀ انعام اولنده در وسورۀ
مطلب
تفسیر ثم قضی اجلا
واجل مسمی
انعام سورۀ قرآنیه بیننده رتبة اشرف اولوب جملة واحدة نزول ایتمشدر
ومرویدر که تشییع سورۀ انعام ایچون آسمان بریندن روی زمینه یتمش بیك ملك
هبوط ایدوب مکۀ مکرمه وادیلری ملائکۀ آسمان ایله مالامال اولدی کما قال ابن
عباس رضی الله عنهما فی شان هذه السورة (انها مکیة نزلت جملة واحدة فامتلأ
منها الوادی وشیعها سبعون الف ملك ونزلت الملائکة فلوا مابین الاخشبین فدعا
رسول الله صلی الله علیه وسلم الکتاب وکتبوها من لیلتهم الاست آیات فانها مدنیة
(قل تعالوا اتل ماحرم ربکم علیکم الی آخر الایات الثلث وقوله تعالی (وما قدروا الله
حق قدره) الآیه وقوله سبحانه وتعالی (ومن اظلم ممن افتری علی الله کذبا) وعن انس
رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (مانزل علی سورة من القرآن
جملة واحدة غیر سورة الانعام وما جمعت الشیاطین بسورة من القرآن جمعها الها ولقد
بعث الی بها جبریل مع خمسین ملکا وخمسین الف ملك تزفها وتحفها حتی اقررتها
فی صدری کما قرالماء فی الحوض وقد اعزنی الله وایاکم بها عزا لایذلنا بعدها
ابدا وبها دحض حجج المشرکین ووعد من الله لایخلفه وعن ابن المنذر لمانزلت
سورة الانعام سبح رسول الله صلی الله علیه وسلم قد شیع هذه السورة
من الملائکه ماسد الافق * پس سورۀ انعامك عندالله منزلتی مسموعك

وسور قرآنیه دن امتیاز فضیلتی معلومك اولدیسه علم شریفه بو دخی خفی
اولمیه که زمرۀ مشرکین حجب ظلمانیۀ غوایتده ضالین وکدورات طبیعتله
هالکین اولدقلریچون کاه حقدن غیریده مستقلا وجود اثبات ایدوب
وکاه اللریله دوزدکلری اخشاب واحجاره عبادت ایله اللهه شریك قوشوب
وکاه اصنام مصنوعه لریچون بزه وسیله در دیو حاشا حضرت واجب
الوجوده متساوی طوتوب طریق توحیددن خروج ایتمکله حضرت موجد
وپروردکار جلیل وجبار فاعل مختار خالق اللیل والنهار (الحمد لله الذی
خلق السموات والارض وجعل الظلمات والنور) قول کریمی ایله زمین وآسمانده
اندن غیری رب ومستعان وعبادت وسجده اولنه جق بریزدان دخی اولمیوب
(مافی السموات والارض خارجا عنهما اوداخلا فی حقیقتهما جمیعا) ومعقولات
ومحسوسات عموما رب العالمین اللهك مخلوقی ومالك یوم الدین اولان مولانك
مملوکی ودست مشیت وزیر قبضۀ قدرتنده مغلوب ومقهوری اولوب
تعاقب لیل ونهار وتتابع ظلام وانوار اول جلیل وجبارك خالقیت
ووحدانیتنه دلائل قاطعه وبراهین ساطعه اولمشدر دیو جمیع حامدینك
محامدی ذات احدیتندن غیره سزا اولمدیغن تقریر واعلام وکفار النعمه
اولان بدکارلری تبکیت والزام بیوردقدن صکره تکرار اثبات صانع ومعاد
جسمانی صحتنه دلیل آخر ایراد ایدوب بیوررکه (هوالذی خلقکم من طین)
* یعنی اول قادر وصمد وموجد واحد لطف وعنایتی بیحد برپادشاه بی شبیه
وبی ماننددر که ای بنی آدم سزی طیندن خلق ایلدی * پس اولا معلوم
اوله که معرب قرآن اولان بعض مفسرین اعراب طینده ایکی وجه بیان
ایتمشلر وجه اول جار ومجرور خلقکم کلمه سنه متعلق وحرف من ابتداء
غایت ایچون اوله وجه ثانی حال اولمق اوزره محذوفه متعلق اوله دیمشلر
* پس بو کلامده حذفه احتیاج وارمیدر یوقمیدر بین النحاة خلاف واقع
اولوب مهدوی ومکی وبونلرك سمتنده اولان بعض جماعت بو کلامده
حذفه احتیاج یوقدر زیرا لاجرم انسان طیندن ایجاد اولنمشدر دیوب اشبو
حدیث شریفی سند ایتمشلردر (روی عن رسول الله صلی الله علیه وسلم مامن مولود
یولد الا ویذر علی النطفة من تراب حفرته وقیل ان النطفة اصلها) اما
اکثر مفسرین محذوفه متعلق اولمق لازمدر دیوب خلق اصلکم واباءکم تقدیر
ایتمشلر وطیندن مراد بعضیلری آدم علیه السلامدر دیمشلر کما قال

امرؤ القيس ﴿شعر﴾ الى عرق الثرى وشجت عروقى * وهذا الموت يسلبنى
شبابى * يعنى امرئ القيس دخى عرق الثرى قولى ايله مراد ايتديكى
آدم عليه السلامدر زيرا آدم من حيث الابوه اصليدر ديمشلر خلاصهٔ كلام
امام فخر الدين رازى ونيشابورى تحقيق ايتدكارى اوزره جميع ناس منى
ايله دم حيضدن مخلوق اولوب اكر نطفه واكر طمث دمدن منقلب اولمشدر دم
دخى اغذيه دن تكون ايدوب اغذيه دخى يا حيوانيه ياخود نباتيه در اكر اغذيهٔ
حيوانيه ايسه خلقت حيوان دخى انسان كبى منى ايله دمدن دم دخى نباتدن
متكون اولمشلردر * پس بو تقديرجه انسان اغذيهٔ نباتيه دن حصوله كلوب
اغذيهٔ نباتيه دخى عناصره منتهيه اولديغى جهتدن لاجرم هر بر انسانك
ايجادى وجه مشروح اوزره طيندن اولوب توجيه مزبور صوابه
اقرب اولور * ايمدى اغذيهٔ متنوعه عناصر متشابهة الاجزادن ونطفهٔ
متشابهة الاجزا دخى اغذيهٔ مزبورهٔ مختلفه دن متولد اولديغى معلوم
اولديسه نطفه دن دخى لون وصورت وشكل وصفتده مختلفه اعضاء متنوعه
ظاهره اولوب مثلا قلب ودماغ وكبد وطحال واعضاء بسيطه نك انواعى
عظام وغضاريف ورباطات واوتار وشريانات وغيرها جمله سى نطفه دن
تولد ايتمشدر * پس مواد متشابهه دن بو مقوله صفات مختلفه نك حدوثى لاجرم
بر مدبر وحكيم ومقدر وعليمك تقديرينه محتاج اولمغله اول صانع لايزال
وحكيم بيمثال ارادت شامله وقدرت كامله سيله اعضاء مزبوره يى صفات
مذكورهٔ مختلفه اوزره ترتيب وتصوير ايدوب وارادت ازليه وقدرت
اوليه سى ابد الآباد باقيه اولان اول حى لايموت بعد الاماته اجسامه حياتى
اعاده ايله موتايى مرة ثانية ابداع وايجاده بطريق الاهون قادردر ﴿نظم﴾
ظاهر اولدى چونكه توحيد خدا * ذات پاكينه ديمه چون وچرا * ذاتى
اولدر بدايت يوق اكا * داخى آخردر نهايت يوق اكا * ايلدى ذاتى
وجودن اقتضا * قيلدى هر ذاته وجودى اول عطا (ثم قضى اجلا)
يعنى حق سبحانه وتعالى بعد خلق الانام اجل تقدير وقضا ايلدى معلوم
اوله كه قضى بمعنى اظهر اولورسه لفظ ثم دخى على اصلها ترتيب زمانى ايچون
اولور زيرا اظهار صفت فعل وخلقدن متأخردر واكر قضى كتب وقدر
معناسنه اولورسه ثم ذكرده ترتيب ايچون اولور زيرا قدرت صفت ازليه دن
اولوب بزم خلقتمزدن متقدمدر وبالجمله كاه اولور كه كلمهٔ قضى حكم وامر

معناسنه اولور كما قال تعالى (وقضى ربك ان لا تعبدوا الا اياه) وكاه اولور كه
اعلام واخبار معناسنده استعمال اولنور كقوله تعالى (وقضينا الى بنى اسرائيل
فى الكتاب) و بر فعل اتمامه ايرشسه قضى صفت فعل معناسنده استعمال اولنور
كقوله تعالى (فقضاهن سبع سموات فى يومين) وقيل قضى فلان حاجة فلان
واجل دخى لغتده انقضاء امد ايچون اولان وقت مضروبدن عبارتدر
وانسانك اجلى انقضاء عمرى ايچون اولان وقتدن عبارتدر واجل الدين ديرلر
يعنى دينده اولان تأخيرك محل انقضاسى ديمك اولور وبو تقديرجه اصل
اجل تأخيردن اولور فلهذا بر شيئ تاخير اولنسه (اجل الشيئ يأجل اجولا
وهو آجل) ديرلر * يعنى آجل نقيض عاجلدر الحاصل بر وفق مقدمات
مزبوره مفهوم آيت كريمه حق سبحانه وتعالى هر احدك موت وفناسى ايچون
بر وقت معين تخصيص وتقدير ايلدى ديمكدر وتخصيص مزبور فى ذلك
الوقت اولان ايقاع موته مشيت ازليهٔ ربانيه نك تعلقندن عبارتدر (ثم انكم بعد
ذلك لميتون) قول منيفى دخى بو آيت كريمه نك نظيريدر ﴿نظم﴾ هر نيه
بقسك دليل ذاتدر * جمله اشيا مصحف آياتدر * مبدع بى عون وبى آلتدر
اول * خالق بى غايت وعلتدر اول * (واجل مسمى عنده) واجل مسمى حق جل
وعلانك عندنده مثبتدر معلوم اوله كه واجل مسمى مبتدا عنده خبريدر وبو محلده
مسوغ ابتدا ايكى شيدر بريسى اجلك مسمى ايله موصوف اولديغيدر كه افادهٔ
تخصيص ايله معرفه يه قريب اولمشدر ومسوغ ثانى اجل واو عاطفه ايله اولديغيدر
مجرد عطف ايسه مسوغاتدندر واجل ايله مسمى تنوين تنكير ايله كلديكى
ابهام ايچوندر واجل مسمى عنده قيديله اولان تفصيل دخى مستوغاتدندر
كما قال الشاعر ﴿شعر﴾ اذا ما بكى انصرفت له * بشق وشق عنده لم تحول *
ومبتداء موصوف متقارب الى المعرفه اولمغله فى الحقيقه نكره ايسه دخى بو محلده
ظرف اولان خبرك تقدمنى ايجاب ايتممشدر كما قال الزمخشرى فى الكشاف
(لانه تخصص بالصفة فقارب المعرفة) وكشافك بو قولنه اعتراض اولنوب حالت
تنكيرده مسوغ ابتدا مبتدانك موصوف اولمسيدر ديو زمخشرينك ايلديكى
تعيين مسلم دكلدر زيرا مبتداء منكرك مسوغى مجرد وصف اولميوب بلكه
عطف وتفصيل دخى مسوغاتدندر بو تقديرجه افراد بالذكر نيجه موافق
اولور ديوب معترض دخى اذا ما بكى بيتنى كنديه سند كتورمش ولكن
* ابن سمين زمخشرى طرفندن معترضه بو وجهله جواب ويرمش كه زمخشرى

خود بو محلده مسوغاتدن اولان فقط تخصیص وصفدر دیو تعیین ایتمشدر که حتی اعتراض لازم کله علی الخصوص عطف وتفصیلی مسوغاتدن تعداد ایدنلر شرذمهٔ قلیله اولمغله زمخشری دخی اشهر مسوغاتی ایراد ایدوب غیر مشهوری ذکر مراد ایتمشدر (وقال الزمخشری فان قلت الکلام السایران یقال عندی ثوب جید ولی عبد کیس وما اشبه ذلک فما وجب التقدیم قلت اوجبه ان المعنی وای اجل مسمی عنده تعظیما لشان الساعة فلما جری فیه هذا المعنی وجب التقدیم) زمخشرینک بو تقدیری دخی موافق دکلدر دیو اعتراض ایتمشلر زیرا تقدیر تمام کلام واجل ای اجل مسمی عنده دیمک اولور مع هذا ای صفت اولدقده حذفی جائز دکلدر و بلکه ای کلمه سنک موصوفی محذوف وصفت اولان ای کلمه سی بلاموصوف ابقا اولنمسی دخی جائز دکلدر مثلا مررت بای رجل قولی ایله مررت برجل ای رجل اراده اولنمق جائز اولمز * ابن سمین بوکا دخی بو وجهله جواب تدارک ایدر که بر معنایی بر لفظ ایله تفسیر ایدن محقق نه وجهله مؤاخذه اولنور باخصوص زمخشری کلام مقدر مفسرک عینیدر ادعا ایتیوب بلکه بو اجمالک تفصیلی ای اجل دیمکدر دیو معنایی ایضاح ایلمشدر بو تقدیر جه ذلک الکلامی تفسیر اولان کلام مفسر اصل مفسردر دیمک صادق اولمز واکر اعتراض مفسرک قولنه اولوب ای صفت اولدقده محذوفک حذفی جائز دکل ایکن ایضاح مفسر ایچون ایراد ایتدیکی قول ای بلاموصوف صحیح دکلدر دینورسه بو دخی مسلم دکلدر زیرا حذف موصوف وابقاء ای بلغای عربدن واقع اولمشدر کقول الشاعر ﴿ شعر ﴾ اذا حارب الحجاج ای منافق * علاه بسیف کلما هز یقطع * یعنی حارب الحجاج منافقا ای منافق ایکن منافق اول که موصوفدر محذوفدر * پس زمخشری اصابت ایدوب وجه مشروح اوزره واقع اولان اعتراض یرنده اولمز * ایمدی بحسب الاعراب اولان بحث وجدل مسموع ومفهومک اولدیسه بو دخی معلوم اوله که بو آیت کریمه نک معنای صریحی هر بر انسان ایچون اجلینک حصولنه دلالت ایدر اما اجلینک تفسیرنده دخی تحقیقات مختلفه وارد رجمله دن بری تحقیق ابومسلم (ثم قضی اجلا) قول کریمنده اولان اجلدن مراد ماضی اولان خلقک اجللریدر (واجل مسمی عنده) قول کریمنده اولان اجلدن دخی مراد باقی اولان مخلوقک اجللریدر * پس آجال قوم ماضی منقضی وکندیلری موتی اولمغله مقدار اجللری معلوم اولوب و هنوز موت

اصابت ایتیوب دنیاده باقی اولنلرک وقتلری لدی المخلوق نامعلوم اولمغله اجل ثانی عندالله مثبت ومعلوم اولمق اوزره تخصیص اولنمشدر (وقال ابن عباس رضی الله عنهما الاجل الاول النوم والاجل الثانی اجل الموت وقال مجاهد وسعید بن جبیر الاجل الاول اجل الدنیا والاجل الثانی اجل الآخرة) * پس بر قول مجاهد وسعید عندالله اولان اجل مسمی اجل قیامت اولور زیرا (لاآخر لها ولا انقضاء لها) ایله وصف اولنان یوم آخرتده مخلوقک مدت حیات وکیفیت حاللری حق سبحانه وتعالیدن غیرینک معلومی دکلدر بعضیلر دخی اجل اول ابتداء خلقتدن حد موته وارنجه واقع اولان اجلدر واجل ثانی مابین الموت والبعث واقع اولان اجل برزخدر دیمشلر و بعضیلر اجل اول هر احدک مقدار عمر ماضیسی واجل ثانی هر کسک عمرندن بقیه قلان زمانیدر که مدت مزبوره عندالله معلومه در دیمشلر و بر قول دخی حکماء اسلامیه قولیدر که هر بر شخص ایچون ایکی اجل واردر اجل اول شول اجل طبیعیدر که مزاج انسانی عوارض خارجیه دن مصون اولسه مدت بقاسی فلان زمانه منتهی اولور دیدکلری اجلدر واجل ثانی اجل اخترامیدر که اسباب خارجیه دن قتل وغرق وحرق ولدغ حشرات وعوارضدن بونک امثالی بر شیئک اصابتی ایله وقوعه کلور واسباب مزبوره دن قنغیسی اصابت ایده جکدر ونه زمانده اصابت ایدر عندالله مثبت ومعلومدر ومسمی کلمه سنک دخی اصلی مسموادر که مادهٔ اسمدندر واو یایه حرف یا دخی الفه قلب اولنمشدر * پس حاصل معنای آیت کریمه اجل مزبور عندالله مثبت ومعلوم واسمی لوح محفوظده مذکور ومکتوبدر دیمک اولور (ثم انتم تمترون) تمترون علی وزن تفتعلون من المریة مریه شک وتردد معناسنه در یعنی مریه شیئین متقابلینده متردد اولوب شکده قالمغه دیرلر و بو آیت کریمه ده التفات وار در یعنی اول سوره ده اولان (ثم الذین کفروا بربهم یعدلون) قول کریمی غائب ایکن (هو الذی خلقکم) قول کریمی ایله غیبدن خطابه التفات اولنمشدر ولکن بونده سؤال وارد اولور که خلق ایله قضاء اجل انجق کفاره مختص اولمیوب مؤمنلر دخی داخل ایکن التفاتنه جهتدن موافق اولور که (ثم انتم تمترون) خطابنده مؤمنلر خود داخل دکلدر جواب ویرمشلر که (ثم انتم تمترون) قولیله خاصة کفار قصد اولنوب حق سبحانه وتعالی انلری قدرت وحکمت وارادت ومشیتی ایله خلق

و ایجاد ایلدیکین و اجللرینه حکم و قضاسی جاری اولدیغن بیان ایله کفاره
تنبیه عظیم بیورلمشدر * پس حق تعالی نبوت و ایمانله اصطفا بیوردیغی
عباد اصفیاسی بو آیتده مندرج اولمق تصور اولنمغله آیت آخیره التفات بایندن
عد اولنمشدر الحاصل حق سبحانه وتعالی کفاره عتاب ایله خطاب ایدر که
ای کافر ومشرکلر وظلمات جهلده هالکلر سز خود بو وجود ایله متصف
اولمزدن اول حیاتدن حظی یوق جماد ایکن سزی ایجاد ایدوب حیات
و یردم وعمر تقدیر ایلدم ومقدر اولان ارزاقکزی اکسك ایتمدم بویله ایکن
نه مرتبه جاهللرسز که محض تمردکزدن تدبر وتفکر ایتمیوب امر بعثت واعادهٔ
حیات زائله کزده شك وتردد ایدرسز نه عجب احمق ونا قابللرسز اعادهٔ
حیات خود ابتداء اولان ایجاددن اهوندر آمنا وصدقنا ﴿محمدیه﴾ اله واحد
رب تعالی * هوالله البدیع الحق الاعلی * احددر ذات مستجمع صفاتی *
تجلی ذاتنه اسماسی مجلی * کمالینه بو موجودات آیات * جمالینه دو عالملر
مجلی * تحیرده قوافهام واوهام * انك درکاه عزنده تعالی * جمیع کائناتی
قیلدی ابداع * دلائل قیلدی ذاتینه معلی * انکدر نصر و عزت جود ورحمت *
انکدر غیب وعین اخری واولی * چو فردانیت انك حدا کادر * چو وحدانیت
انك شکری اولی * آه ای مستکشف اسرار ارباب حقیقت ومستفتح استار انوار
اصحاب محبت کاشف جلابیب وحدت اولان اهل قربات بو آیت کریمه ده من حیث
المشاهدات والمکاشفات بویله تحقیق ایدرلر که افلاك حسیه جسد وروی زمین
قلب صنوبری مثابه سنده اولمغله بر موجب (واشرقت الارض بنور ربها) حضرت
وهاب وذو العطا قلب سموات اولان وجه ارضی اشراق آفتاب جلالنه تخصیص
ایدوب ومن تلك الخاصیة صورت انسانیه یی قلب عالمدن خلق ایتمکله آدم
جسدانی اولمیوب بلکه قلبی اولمشدر اکا بناء که حضرت حق وقادر مطلق
ارواح قدسیه واشباح ملکوتیه دن اولان ودایع حکمت ولطایف فطرتنی
ارضده ودیعت قلمشدر و (خلقکم من طین) کریمه سنده اولان لفظ طینی
نکرهٔ غیر مقیده ایراد بیوردیغی بو سر لطیفه اشارتدر که اول رؤف ورحیم
وجواد و کریم عباد خواصنی اعزاز وتکریم ایچون اجسام مؤمنینی طین جنتدن
واجساد موقنینی طین حضرتدن واشباح عاشقینی طین محبتدن ایجاد ایدوب
کمال قدرتنی اظهار ایلدی (کما روی انه قال تعالی لداود علیه السلام خلقت قلوب
المشتاقین من نوری ورزقتها ونعمتها بجمالی وخلقت طینة احبابی

من طینة ابراهیم خلیلی وموسی کلیمی وعیسی روحی ویحیی صفیی ومحمد حبیبی
صلی الله علیهم وعلی سائر الانبیاء اجمعین آه ای همدم نسیم صبح وصال اول
محبوب بی مثال آدم ایله اولادنی طیندن ایجاد بیوردیغی بر عجب قدرت
وغریب حکمت اولمغله اول سر قدرتی اظهار ایچون (هو الذی خلقکم)
کریمه سیله ذاتنی توصیف ونفسنی تعریف بیوردی وطینده نفخ روحه
کمال قابلیت اولمغله مستحق مسجود ملك اولمغیچون (انی خالق بشرا من طین
فاذا سویته ونفخت فیه من روحی) وفق شریفی اوزره بعد التسویة نفخ
روح اضافی بیوردی و بر موجب (ثم قضی اجلا) کون غیب وکنز احدیتدن
بلا انفصال مفارق اولان روحه حضرت احدیت بعده وطن حقیقتدن اولان
ایام فراقیچون بر وقت واجل تقدیر بیوردی و بر فحوای (واجل مسمی عنده)
بعد ایام الفرقه اولان ایام وصلتی مقام عند یتنده اثبات ایدوب (فی مقعد صدق
عند ملیك مقتدر) قول شریفی ایله بوسره تلمیح واشارت بیوردی * پس
نائل وصلت اولنجیه دك واقع اولان اجل فرقت ایچون بر وقت ونهایت
اولوب واجل وصلت ایچون حد وغایت اولمغله (واجل مسمی عنده) بیورمشدر
* ایمدی بنم روحم ایام وصلت بر حین شریف وآن لطیفدر که (ارجعی
الی ربك) جذباتیله عبد مجذوبی کندیلکسز کندی یه جذب ایدر وورود
جذبه مقدمات وصلتدن اولدیغنه بناء وصلت ایچون ابتدا ظاهر اولور فاما
اول هو یدا اولان ابتدا بر وقت بلا فرقتدن عبارتدر که شمس وحدت وانوار
بارقهٔ احدیت مشرق قلوبدن طلوع وحداء استواء وحدته بلوغه دکین
اشراق ایدوب بعده بی افول و بی غروب سرمدی الاشراق اولور نتکیم
محمد شیرین مغربی دیمشدر ﴿شعر﴾ اشرقت الشمس ولاح الوجود *
وانکشف الغیم وزال الغبار * وانبسط القلب وعم الشهود * وانخلص
العقل من الافتکار * وارتفعت منه حدود القیود * منجذبا من نظر
الاعتبار * نشهده فی ظلمات الدجی * ننظره فی سبحات النهار *
ان لنا عند تجلیکم * ذلك لا فی زمن الاستتار * آه ای دل آگاه وطریق
وصلته رفیق وهمراه تحقیقات مزبوره دن دیدهٔ جانه انتباه کلدیسه ومجرد
مماثلت صوریه موجب مواصلت معنویه اولمیوب صفات بر برینه مغایرت
اوزره اولمغله یوم قیامت وروز مجازاتده هر کسك صورت لایقه سی صفات
مکتسبه سی ایدیکی محقق اولوب ریب وامترا برطرف اولدیسه ظلمات بشریه دن

وغیبدن حضوره وهموم فراقدن سروره وصول دخی مجرد کلمات قدسیهٔ
انبیا واولیایی استماع ایله حصوله کلمیوب بلکه ظاهرا و باطنا جمیع جوارح
وقواسنی اول کلمات انسیه یه توجیه وحسن قبول ایله احکامنی اجرا واکمل
زمان اولان مرشد طریقتك تربیه سنه تسلیم و رضادن غیریله اولمدیغن
محقق بیل فلهذا مولانا خداوندکار دخی طالبان صداقت شعاره بونکته یی
اشعار ایدوب بیورر که ای خلان مستمعین ﴿مثنوی﴾ این شنیدی مو بمویت
کوش باد * بو اسرار غریبه وآثار عجیبه یی کوش قبول وسمع استعداد
ایله ایشتدك ایسه سنك هر بر قیلك بشقه قولاق اولسون اکر مو بمو کوش اولدکسه
بنم کلمات قدسیه ونکات انسیه م ﴿مثنوی﴾ آب حیوانست خوردی نوش
باد * اب حیات محبت ورحیق جذبات احدیتدر ایچدکسه نوش جان اولسون
حقا که مر حبا یار وحانیت مولانا ﴿شعر﴾ لعلك شرابی شربت کوثر دکلیدر *
یوزك چراغی مهر منور دکلیدر * لعلك کبی مسیحدم ومعتدل مزاج * هر کز
وجوده کلمدی جوهر دکلیدر * شیرین لبککه عقل اکا روح القدس دیمش *
جنتده کی شرابله برابر دکلیدر * حاصل کلام ﴿مثنوی﴾ آب حیوان
خوان مخوان این را سخن * بو کلام معجز نظام وکفتاردر را نتظامه آب
حیوان اوقوسوز اوقومه زیرا بو چشمهٔ لساندن جریان ایدن عین حیات کلمات
بحر فرات تجلیات ذاتدن تفجر ایتمکله قلوب انسیه وارواح قدسیه اصحابنه حیات
جدیده اعطا ایدر * ایمدی ای قلب انسی وعین قدسی ﴿مثنوی﴾ روح
نو بین درتن حرف کهن * کالبد حرف کهنده روح نو مشاهده قیل یعنی
قوالب حروف مفرده وظروف الفاظ مرکبه ده البسهٔ فاخرهٔ جدیدهٔ تعبیرات
واقمشهٔ جیدهٔ تقریرات ایله مطرز اولان کلمات قدسیهٔ غریبهٔ دلکش ونکات
انسیهٔ عجیبهٔ حیات بخشمه دیدهٔ حقیقت ایله نظر قیل وهر بر کلامم بر روح
مصور وکوکب دریٔ منور بیل ﴿شعر﴾ بیار ساقی ازآن میکه هست آب
حیات * بده بخضر دلم وارهانش از ظلمات * ازآن شراب که ریحان
روح اروا حست * ازآن شراب که بخشد حیات بعد ممات * بیار
بردل و برجان مردهٔ ماریز * ببین سرایت ارواح راح در اموات *
آه ای حب ذاتی وعشق الهیدن خبردار اولان عارف وعاشق کاشف
الاسرار مولانا خداوند کار حرف کهن ایله بین القوم معتبر اولان حروف

عالیه وروح نوایله مادهٔ هیولانیه ولواحق مادیه دن مجرده اولان لطیفهٔ
انسانیه یی مراد ایدوب نقطه ایله حروفده اولان اصطلاحات ونکات
وسر وحدت وظهور تعدد کثراتده بعض دقایقه دخی اشارت بیورمشلردر
* پس ضمیر دقیقه شناسه خفی اولمیه که ارباب کشف وایقان واصحاب ذوق
ووجدان حروفی (الحروف هی الحقایق البسیطة من الاعیان) دیو تعریف
بیورمشلردر یعنی حرفدن مراد حضرت علمیه ومرتبهٔ احدیتده ثابته وکائنهٔ
کلیه ایله مختلطه اولان حقایق بسیطه وماهیات اولیه درکه صور علمیه دن اول بارز
ومتعین اولان مادهٔ کلمات الهیه وهیولای تعینات وجودیه در وحروف عالیه یی دخی
(الحروف هی العالیة الشؤنات الذاتیة الکامنة فی غیب الغیوب کالشجرة فی النواة)
دیو تعریف ایتمشلردر یعنی شجرهٔ قابلة الثمره هنوز غیب قوتدن فعله کلمیان اصول
وغصون وفروع وقشور واوراق وازهار وانوار واثمارندن محتجبه اولوب
ونفسا وحسابر برندن اختیارسز درون نواة و بطون حبه ده متکمنه اولدیغی کبی

مطلب
فی تحقیق الحروف
العالیة وسر نقطه
والف وبا

حروف عالیه دخی غیب الغیوب واحدیهٔ ذاتیه وباطن علمده کامنه اولان
شؤنات ذاتیه واعیان ثابته دن عبارتدر نتکیم شیخ محیی الدین عربی رضی الله
عنه دخی ﴿شعر﴾ کنا حروفا عالیات لم نقل * متعلقات فی ذری اعلی القلل *
انا انت ونحن انت وانت هو * والکل فی هو فسل عن من وصل * دیو سر
مزبوره اشارت بیورمشلردر یعنی احدیهٔ ذاتیه وغیب الغیوبده جمیع اشیاء
وجودیه وعدمیه ذات احدیه ده مستغرق وعین غیب الغیب ومطلق الوجوددر
زیرا مرتبهٔ احدیتده ذات احددن غیری شی اولمز واشیاء متبرزه ایچون
بحسب المراتب ذاتیه وصفاتیه وآسمائیه وکونیه ووجودات متنوعه اعتباریله
تجلیات ذاتیه من حیث الصفات والاسماء وبحسب الافعال والآثار مراتب
باقیه ده متعینه اولدیغی مجذوب مطلوب ایله سالك مجذوب مشاهده
قیلور دیمکدر * پس بالاعتبار المذکور صفات متقابله ونعوت متباینه ایله متعین
اولان حقیقت واحده در زیرا احدی الذات وسرمدی الصفات اولان
خالق المکونات جمیع وجوهدن واحد ومرتبهٔ احدیتده تعدد کثرات معدومه
اولدیغنه بناء اولیت ایله متحقق اولان بعینه آخریت ایله متحقق اولاندر
ولکن ذکر اولنان اسرار غریبه کشف صحیح وشهود صریحدن غیریله
منکشفه اولمز اکا بناء که مظهر کل اولان عارف متحقق مع الکلیة والمظهریه
ذات وحقیقتنی جمیع اسما وصفاتله مشاهده قیلوب حصص وجودیه دن

هر بر حصه وذرات كونيه دن هر بر ذره ده مندرج وجامع الكل اولان
نقطهٔ حاليه يى مندمج بولور (فيعاين الذات ويشاهده فى كل منها بجميع الاسماء
والصفات بان يكون بينهما اجمالا وتفصيلا) * پس ظرف كل اولان نقطه ده
اول عين آخر وآخر عين اول وازل عين ابد وابد عين ازل اولوب دنيا آخرت
وآخرت دنياده متضمنه اولور وظلمت عين نور وجلال عين جمال وعدم
عين وجود اولور وبالعكس حدوث قدم وقدم حدوث وسائر مفهومات
متقابله ده رنك بى رنكئ وحدت حصوله كلور (هوالاول والآخر والظاهر
والباطن وهو بكل شئ عليم) مغربى نه اعلى ديمشدر ﴿مغربى﴾ محرمى كو كه
تا بكويم باز * كه حقيقت چه كونه كشت مجاز * جز كه باسمع خويش رازمكو *
جز كه باحسن خويش عشق مباز * كشت يك حرف صدهزار كتاب * داديك
صوت صد هزار آواز * كه جزا ونيست درسراى وجود * بحقيقت كسى
دكر موجود * آه اى نور بصر وروح مصور مطلق وجود وذات احديتده
جاريه اولان اعتبارات والفاظ وعبارات تطور حالات وتنوع مقامات
ايله امكان ذاتيده متمكن اولان عارف باللهك احوالى حسيله درغيرى دكلدر
زيرا من حيث الامكان متمكن ايچون نه وجود ونه عدم ونه حدوث ونه قدم
اولديغنه عارف اولان مرد كامله فياض مطلق بحر محيط احديتده حالات
غريبه وعجيبه ومقامات رفيعه ومنيعه سيرايتديروب تجليات وجوديه وظهورات
شهوديه ومقامات لاهوتيه ومشاهدات جبروتيه ومكاشفات ملكوتيه
ومعاينات برزخيه وملكيه سنه مستشرف ايدر فاذا كان كذلك ارباب
كشف ووجدان حالت احديه وهيئت كليهٔ اجماليه ايچون مبدأ صور حروف
اولان نقطه يى انموذج ايدوب نقطه ايله دخى باعتبار اسقاط النسب وباعتبار
محوالاضافات والرتب هويت غيبيه وذات احديته اشارت ايتمشلردر ونقطه يى
اولا وبالذات ولى ايدن حرف الف اولمغله سارى فى الكل اولان مرتبهٔ
احديته اشارت اولنمشدر وعموما حروف كماتيه ورقميه وظروف لفظيه وتركيبيه
الفدن تبادر ايتمشدر واشارت حقيقيه ايله مراد كرك نفسى وكرك حسى
بين المشير اولان امتداد واصلدن عبارتدر اما الف وباو حروف سائره يه اضافت
اولنان اشارت اشارت مجازيه در حقيقت دكلدر كما قيل الالف يشار به الى الذات
الاحدية اى الحق من حيث هو اول الاشياء فى ازل الآزال مغربى دخى نه خوب
ديمشدر ﴿شعر﴾ نقطه را كرد درالف تركيب * داد پيوند كاف رابانون *

چرخ راز شوق او بچرخ آورد * نام او كشت زين سبب كردون * ساخت
معجون از وجود وعدم * دوجهان ممتزج ازين معجون * پس الف ايله
هويت غيبيه ومرتبهٔ احديته اشارت اولنديسه برمثال نقطه الفه دخى
مرتبهٔ مزبوره ده تطاور وارتفاع وتجرد وامتناع لازم كلدى زيرا مرتبهٔ
هويتده لا اصلا ولا فرعا تعدد اولمز ولكن وجوه احديه وعنوانات ذاتيه دن
اولان خصايصه توجه ايله مرتبهٔ احديه دن تنزل ايدر وبنفسها لنفسها
تواضع ايله عودت ورجعت ايدر وتعين ثانى ايله متعين اولوب مبدأ كثرات
ومنشأ انشاء كائنات اولور * پس الف دخى همچنين بو اعتبار ايله آخر باده
ظاهر وعين حرف با اولور كما اشير اليه بالباء ظهر الوجود يعنى با اب الظهور
اولوب ﴿اب﴾ دخى بحساب ابجد اوچ عدد اولمغله ثلثهٔ مزبوره لنفسها
بنفسها حركت ايلسه ﴿ط﴾ حصوله كلور * پس عدد تسع دن اولان حرف
ط دخى مرتبه بعد مرتبه تنزل وعدد واحده وارنجه حركت ايتسه ﴿ط ح
زوهدج ب ا﴾ حرفلرى ظاهر اولور كه حروف مزبوره نك مجموعى بحساب
ابجد جملهٔ رقميه اولسه قرق بش عدد اولور * پس آدم دخى بحساب ابجد قرق
بش عدد اولوب بعد مسافهٔ دائرهٔ وجود آدمده نهايت بولوب آدم دخى قوس
امكاندن حركت وسير اسما وصفاته عروجه عزيمت ايدوب قوس وجوب اولان
نقطهٔ مبدأده مستهلك اولسه بدايت عين نهايت ونهايت عين بدايت اولوب
مولانا خداوندكارك شعرندن بو بيت بو اتحادى مشعر اولور ﴿بيت﴾ آن پادشاه
اعظم دربسته بود محكم * پوشيد دلق آدم امروز بردر آمد * مغربى
دخى دير كه ﴿شعر﴾ خورشيد براوج آسمان شد * ذرات جهان
ازآن عيان شد * ازشهر وولايت خود آمد * آن شاه بدين جهان جهان شد *
پوشيد لباس جسم وجان را * دركسوهٔ جسم وجان نهان شد * كنجى كه
طلسم اوست عالم * ذاتى كه صفات اوست آدم * وبالجمله نقطه بذاتها
مبدأ حروف بسيطه ومنشأ اشكال وجودات مركبه اولديسه امر الهى دخى
اقطار عرصهٔ وجود واطوار مجالئ شهودى محيط اولوب حرف كهن
مشابه سنده اولان مفردات طبايع وعناصرك اجتماع وتركيبى ايله نقطهٔ
نطفه دن متكونه اولان اجسام واشباحده من حيث الهبوط الى عالم الشهاده
ارواح متجدده اظهار ايتمشدر (منه بدأ الامور واليه يعود كل مكشوف
ومستور وهو جلت عظمته اول فى آخريته آخر فى اوليته ظاهر فى عين باطنيته

باطن فی مظاهر ظهوره والیه یرجع الامر کله) * پس ای مستکشف اسرار حروف ومعانی مقرب بارگاه سبحانی مولانا جلال الدین رومی دخی حضیض ناسوتدن اوج ملکوته عروج واعتلا و فلك اسما وصفاته ارتقا ایدوب تتابع تجلیات احدیه‌دن تعدد کثرات عدم وناپیدا و بلا این ومتی و بی من وماجمال وحدت رونما اولمغله عرش رحمانی اولان قلب بی انتهاسنده تموج ایدن بحر زخار علوم لدنیه تلاطمندن عین حیات لسانلرینه ترشح ایلیان آب زلال کلمات قدسیه لری ساحل اشتیاق وفرقتده تقاطر نیسان وصلته تشنه‌لب وپرحرارت اولان اصداف اسماع اهل طریقته چکان اولدقده درر بواهر محبت وجواهر زواهر معرفت وجوده کلدیکی ایچون بنم کلمات حیات بخشمی آب حیات بیلکز (ونفخت فیه من روحی) کریمه‌سیله کندی ذات احدیه‌سنه اضافه بیوردیغی حقیقت مجرده ولطیفهٔ انسانیه‌نك آثار جلیلهٔ جدیده‌سنی ابدان حرف کهنده کوریکز دیو درر کلمات وجواهر عبارات حقایق نکات نثار بیورمشلردر * پس اودا واصدقا جناب مولانایه اصناف ثنالر ایدوب ایتدیلر حبذا ای وجود زیبا ومجتبا ومقتدا حقا که کلمات روح افزا کزمرده دللری احیا قیلدی ولکن تحقیق اولنان مدارج اوجات ومراتب عالیاتك حصول وصولی لاجرم لذات جسمانیه وجاه وحشمت دنیا ویه یی ترکله اولور زیرا انلرك هر بری زهر سکر صورتدر وانبیا واولیا واصدقا واصفیا انکیچون ترك شهوات ایدوب دنیای فانیه‌دن ال چکمشلردر دیو بیورلمشیدی امابو حکمت خفیه‌ده حیران اولمشزدر که انبیاء عظامدن داود وسلیمان ویوسف علیهم السلام واولیاء کرامدن اسکندر وعمر بن عبد العزیز ونیچه سلاطین وامر اکلمشلر و مجد الدین بغدادی وعلاء الدولة سمنانی وصدر الدین قنوی وبونلرك امثالی کبار اولیا نیچه اموال واملاکه مالك اولمشلردر وعبدالله احرار وقاسم انوار ونیچه کبار دخی بعدالریاضه راحت جسدانی ونعمت جسمانی یه اشتغال کوستروب خصوصا اوحدالدین کرمانی وفخرالدین عراقینك خلاف ظاهر طریقت بعض حرکتلری حکایت اولنوب وزمانمزده دخی مظنهٔ کرامت نیچه صاحب ثروت واردر *پس ترك دنیا وشهوت ایدوب ریاضت وعزلت ومجاهده وخلوت وفقر وقناعت ایله نفسه ذلت ومشقت چکدرمك شرط طریقت ولازمهٔ ولایتدن ایکن بونلرك اصول مزبوره‌یه وجه مشروح اوزره اولان مخالفتلری نه عجب مانع ولایت

اولمیه دیو استشکال ایدن مستکشفان اسرار طریقته نور چشم اصفیا حضرت مولانا جواب ویروب نبوت وولایت ونور هدایت مجرد فقر وفنا ویاخود ثروت وغنایه مشروطه دکلدر بلکه قربت وولایت کونیندن وهستئ موهومدن قطع علاقه ایله کندی ارادن چیقوب وملك ومالی مالك حقیقینك بیلوب محو تعدد وکثرت وازالهٔ وهم اثنینیت ایله وحدت حقه عارف اولمقدر یوخسه ملك ومال مطلقا مانع حب خدای متعال دکلدر دیو رفع شبهات وحل مشکلات ایدوب بیوردیلر که * مثنوی * نکتهٔ دیکر تو بشنو ای رفیق * ای طریق محبتده رفیق اولان همدم صدیق بنم کلمات حیات بخش خوش نکاتمدن بر نکتهٔ غریبه استماع قیلکه اول نکتهٔ عجیبه عارفه نسبت ایله * مثنوی * همچو جان او سخت پیدا ودقیق * جان کبی هویدا وعارف واقف اولمیانه نسبت ایله بغایت دقیق وناپیدادر یعنی عارفان آکاهه فقر وغنا ایله ظاهر اولان انبیا واولیانك احوالی عیاندر اکرچه بو سر خفی بیلمك مشکلدر ولکن عارف اولانلره جان کبی نمایان وغیر عارفه پنهاندر *پس نکته بودرکه * مثنوی * درمقامی هست هم این زهر مار * از تصاریف خدای خوشکوار * مقامات فناده برمقام بقا واردرکه بو زهر مار دخی تصاریف کردکاردن خوشکواردر یعنی اکرچه کیم ظاهری شیرین ودرونی تلخ اولان نعم دنیاویه ولذات جسمانیه وجاه وحشمت ومکنت وثروت اهل صورته وتلوناتده اولان اهل طریقته مانند زهر مار ضرر بسیاردر ولکن شمولی عام اولمیوب ادناس بشریه وتلوثات طبیعیه‌دن پاك وطاهر وتجلیات ذات وصفاته مظاهر وید قدرت اولمغله تبدیل اعیانه قادر اولان ارباب عرفان واصحاب شهود وایقانه ضرر وزیان دکلدر غیرلره زهر مار ایسه انلره می خوشکواردر زیرا با تقدیر قادر بی همتا * مثنوی * درمقامی زهر ودرجایی دوا * شیٔ واحد برمقامده زهر وبرمرتبه‌ده دوا وشفادر * مثنوی * درمقامی کفر ودرجایی روا * وبرمقامده کفر وخطا اولان برمرتبه‌ده مقبول خدادر یعنی لذات جسمانیه سالك مبتدی‌یه کوره زهر وارباب فنایه کوره تریاق ودوادر ودولت دنیا اهل هوایه وارباب عجب واستکباره وفرعون ونمرود جبلت اولان جبارلره کفر وخطا وداود منقبت وسلیمان سیرت ویوسف ملاحت اولان خلفاء کمل ومرشد مکمللره کوره صواب وروادر * مثنوی * کرچه آنجا او کزند جان بود * کرچه ارباب نفس

وسالك مبتدينك وجودنده نعمت جهان كزند جان اولور ولكن ﴿مثنوى﴾
جون بدیجادر رسد درمان بود * چونكه انبيا واوليا واصدقا واصفيانك تغير
پذیر اولمیان وجود بهبودلرينه ايرشه عين درمان ونور يزدان اولور زيرا انبياء
عظام واولياء كرامك آفتاب وجودلرى بملحهٔ عشق ومحبت اولمشدر انلرهرنه يه
نائل وانلره دخى هرنه مقوله شیٔ داخل وواصل اولسه درياى اسرار
وحدته غرق واشعهٔ انوار محبته ملحق اولور وجميع اشيانك ماهياتى انلرك
رنك بى رنكئ حقيقتنه منصبغ اولور انلر برشيئه تعلق ايتمزلر اما اجسام ارباب
شهوات شول افاعى وحياته مشابهدر كه وجودينه هرنه داخل اولسه سكرايسه
دخى زهره مبدل اولور اما سالك مبتدیٔ متلون هنوز كان محبت اولمغله ايكى
جانبه دخى قابليتى واردر فلهذا اكا لذات جسمانيه ودولت دنياويه مضرات
دينيه دن اولوب مرتبه سندن دور وصفاى دروندن مهجور قيلور مثلا پختكان
پوتهٔ محبت ايله خامان طريقتك مثالى اكا بكزر كه ﴿مثنوى﴾ آب درغوره
ترش باشد وليك * غوره ده آب اكشى اولور فاما ﴿مثنوى﴾ چون بانكورى
رسد شيرين ونيك * چونكه قورق ايكن انكورلك مرتبه سنه ايريشه لذيذ
وشيرين اولور وهمچنان ﴿مثنوى﴾ بازدرخم اوشود تلخ وحرام * كير وماء
عنب شيرين ايكن درون خمده تلخ وحلال ايكن خمر حرام اولور * پس
كذلك مباح وحلال اولان شيلر ارباب نفس وهوايه تلاقى ايتسه قوت غذائيه دن
عجب وانانيت و بغض وعداوت ومكر وخديعت وحب جاه و حشمت حصوله
كلمكله تناول اولنان نعم طاهره خم درونده ناپاك اولور اما خمر مردار
حرام ناخوشكوار ايكن تصاريف الهيه والطاف ربانيه يى كوركه ﴿مثنوى﴾
درمقام سركه كى نعم الادام * سركه لك مقامنده برمصداق (خير خلكم خل
خمركم) نعم الادام اولور يعنى مبتدى يه حرام اولان لذت وشهوت ومكنت
وثروت وملك و رياست كامل ومكملرده خمر حرام نه وجهله خل نعم الادام
اولورسه اول كزندجان سالكان دخى بونلر ايله اقتران ايتدكده ملحق نورجذبهٔ
رحمان اولور مغربى انكيچون ديمشدركه ﴿شعر﴾ دلى كه آينهٔ روح شاهد
ذاتست * برون زعالم نفى وجهان اثباتست * مجو كه درورق كائنات نتوان
يافت * علائم واثرآن كه بى علاماتست * كسى نجست ونه جويد زلوح
هردوجهان * نشان نام كسى راكه محو بالذاتست * كسى كه دردوجهانش
نه ذات ماندونه اسم * وجوديافتنش نوعى ازمحالاتست * مراكه عادت وراه

رسوم پيدا نيست * چه داند آن كه وراراه و رسم عاداتست * مقام آنكه
نباشد مقيم هيچ مقام * وراى منزلت ورتبه ومقاماتست *

﴿ درمعنئ آنكه آنچه ولى كامل كند مريدرا نشايد كستاخى كردن ﴾
﴿ وهمان فعل كردن كه حلوا طبيب را زيان ندارد امابيمار را زيان دارد ﴾
﴿ وسرماو برف انكور رسيده را زيان ندارد اماغوره را زيان دارد ﴾
﴿ كه درراهست كه (ليغفرلك الله ماتقدم من ذنبك وماتأخر) نشده است ﴾

بوسرخ شريف انك معناسى بياننده دركه هرنسنه يى كه عارف واصل
وولى كامل ايليه مريده كستا خلق ايتمك وهمان اول مرد كامل نه ايدرسه
مريد دخى ايلمك روا دكلدر زيرا كه حلوا طبيبه زيان ايتمز اما خسته يه محض
ضرردر وبرف وسرما وثلج وشتا انكور پخته يه زيان طوقنمز اما غورهٔ نارسيده يه
زيان طوقنور زيراكه قورق هنوز يولده در يعنى انكورلك مرتبه سنه
وارمامشدر وسالك غير كاملك مقامى (ليغفرلك الله ماتقدم من ذنبك وماتأخر)
اوجاننه اعتلا ايتمشدر كما قال تعالى (انا فتحنا لك فتحا مبينا ليغفرلك الله ماتقدم
من ذنبك وماتأخر ويتم نعمته عليك ويهديك صراطا مستقيما) يعنى حق تعالى
بيوررركه حبيبم سنك ذنبكدن تقدم وتأخر ايليانى مغفرت ايتمكدن اوتورى
وهم اعلاء دين وفتح بلاد ايله نعمتمى سنك اوزريكه تكميل وآخرتده شفاعتكى
قبول ايله احسانمى تميم وصراط مستقيمى هدايت وتعليم ايتمكدن اوتورى
برعظمت شان ومحض فضل واحسانمزدن فتح مبين ايتمكله سكا فتح ايلدك تكليف
حج دخى اتمام نعمتدن اولديغنه اتفاق ايتمشلر ويوم فتح مكه برنعمت عظيمه
ايديكه اول كونده حضرت فخر عالم وسيد ولد آدم صلى الله عليه وسلمك طائفهٔ
قريشدن عدوسى قالميوب يوم بدرده هلاك اولانلردن ماعدا بقيه قلان مكيلرك
دخى يوم الفتحده كيمى مؤمن وكيمسى مستأمن اولديلر (وروى ان هذه السورة
مدنية الاثلث آيات من اولها قالوا نزلت يوم فتح مكه وهى عشرون
وتسع آيات) * ايمدى اولامعلوم اولهكه فتح لغتده بسته ومنغلق اولان
شيئى آچمقدر مثلا فتح باب وفتح قفل وفتح متاع كبى وقال ابن
عيسى الفتح الفرح المزيل للهم ومنه فتح المسئلة اذا انفرحت عن بيان
تؤدى الى الفقه اما عرفده عنوة وعنفا وياخود صلحا بحرب او بغير حرب
اعدايه ظفر بولمغه فتح اطلاق ايدرلر زيرا مادامكه ظفر ايله عدو فتح اولميه
مغلقدر ديرلر وبو آيت كريمه ده اولان فتح مبيندن مراد فتح مكه در ديمشلر

مطلب
فى تفسير انا فتحنا لك
فتحا مبينا

و بعضیلر فتح روم وفتح ولایت فارس دردیمشلر بعضیلر دخی فتحدن مراد صلح حدیبیه در دیوب بعضیلر دخی حجت و برهان وسیف وسنان ایله فتح اولنان فتح اسلامدر دیو قرار ویرمشلر (وقال قتادة رضی الله عنه الفتح والقضاء والفتاح القاضی والفتاحة الحكومة ای حكمنا لك بهذه المهادیة اوارشدناك الی الاسلام) وفتح بمعنی حكم وقضی اولدیغنه (ربنا افتح بیننا و بین قومنا بالحق) قول كریمنی دلیل ایراد ایتمشلر قال الامام الرازی (والاول مناسب لآخر ما قبلها لما قال تعالی (هاانتم هؤلاء تدعون لتنفقوا فی سبیل الله) الی ان قال (ومن یبخل فانما یبخل عن نفسه) بین تعالی فتح مكة وانهم غنموا دیارهم وحصل لهم اضعاف ولو بخلوا الضاع علیهم ذلك فلایكون بخلهم الاعلی انفسهم) وفتح مكة هجرت نبویه نك سكزنجی تاریخنده واقع اولوب بو آیت كریمه التنجی سنه ده نزول ایتمشدر * پس قبل وقوع الفتح فتحك صیغهٔ ماضی ایله اتیانی فتح مكهٔ مكرمه محقق الوقوع اولدیغی حیثیت ایله كائن موجود منزله سنده اولوب لاجرم متحقق الوقوع اولمغله بو برامر غالبدر كه دافعی یوق و بر حكمدر كه رافعی یوق ویاخود فتحنا فی حكمنا وتقدیرنا دیمك اوله (لیغفر لك الله) قولنده اولان لام فتحنایه متعلق اولوب لام علتدر وقال الزمخشری فان قلت كیف جعل فتح مكة علة للمغفرة قلت لم یجعل علة للمغفرة ولكن اجتماع ماعدد من الامور الاربعة وهی المغفرة واتمام النعمة وهدایة الصراط المستقیم والنصر العزیز كانه قال یسرنالك فتح مكة ونصرناك علی عدوك لنجمع لك بین عزالدارین واغراض العاجل والآجل و یجوز ان یكون فتح مكة من حیث انه جهاد للعدو سببا للغفران والثواب) اما زمخشرینك (علة للمغفرة) قولنه اعتراض اولنوب ظاهر آیته مخالفدر زیرالام مغفرة اوزرینه داخله در * پس مغفرة علت و فتح معلل بها اولور بو تقدیرجه مناسب اولان كیف جعل فتح مكة معللا بالمغفرة ودخی لم یجعل معللا دیمك كرك ایدی دیمشلر وقال ابن عطیة المراد هنا ان الله تعالی فتح لك لكی یجعل الفتح علامة لغفرانه لك فكأنها لام صیرورة ابن عطیه نك قولی ظاهر آیته موافقدر و بیضاوی دخی (علة للفتح من حیث انه مسبب عن جهاد الكفرة والسعی فی اعلاء الدین وازاحة الشرك وتكمیل النفوس الناطقة قهرا لیصیر ذلك بالتدریج اختیارا وتخلیص الضعفة عن ایدی الظلمة دیوب علة للفتح قولیله كشافی رد ایتمشدر قال ابن الشیخ (لان العلة الغائیة للحكم وان كان معلولا له متأخرا عنه فی الوجود الخارجی كما فی قولك ضربته تأدیبا

فان التأدیب وان كان علة للضرب ومتقدما علیه فی الوجود الذهنی الا انه غایة له متأخر عنه بحسب الوجود الخارجی الا ان المقصود بیان كون المغفرة علة للفتح كما یقتضیه دخول لام العلة علیها لابیان كون الفتح علة لها فالمناسب للمقام عبارة القاضی) ای مستمع قابل حق جل جلاله اناولك تخصیصی ایله بو فتح مبینی تعظیم ایدوب (انا فتحنا لك) خطابیله حبیم فتح مكه ده اولان جهادك بنم عندمده اولان عزت وقربتك ایچون دیو اكرام واعزاز بیورمشدر و (لیغفر لك الله و ینصرك الله) كریمه سنده اولان اظهار فاعل دخی مغفرت ونصرتدن هر بری حق جل جلاله نك الوهیتنه ومعبود بالحق اول فیاض مطلق اولوب نصرت ومغفرته اندن غیریسی قادر اولمدیغنی اشعار در و حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلمده خود ذنب یوق ایدی وذنب اولمسه خود حق تعالی اخبار عن الذنب ایتمزدی بعضیلر (ما تقدم من امر ماریة وما تأخر من امر زینب دیو ابعد وجوه ایله بیاناته دوشوب و بعضیلر انبیایه سهوا وعمدا صغائر جائز اولمغله مراد صغائردر و بعضیلر مراد ترك افضلدر دیوب نیجه تكلفات ایتمشلر ولكن الیق واحری وانسب واولی بودر كه حمل علی الظاهر ایله ذنب نبی نه ایدی ونه زله واقع اولمشیدی دیو بحث وجدال وقیل وقال اولنمیه زیرا ظاهرینه حمل ایله بو بابدن بحث موجب تنقیص واول دخی عیاذا بالله تعالی كفره مؤدی اولمقدن احتراز اولنه سیما زلات انبیاذنوب عوامه تنظیر اولنمق محالدر زیرا انلرك زلاتی انلره كوره بزدن صدوره كلان فعل مباح منزله سنده در یعنی برمصداق (حسنات الابرار سیئات المقربین) مباحك فعلنه مأمور اولمدین انلردن فعل مباح صادر اولسه كرامة لهم عندالله زله منزله سنده اولور مثلا یونس علیه السلام اذن الهی اولمدین قومندن مفارقت ایله خروج ایتدیكی یونس علیه السلامه كوره زله واقع اولمشیدی اما بعضلر ذنبدن مراد ذنوب امتدر ولك خطابی بسبب شفاعتك معناسنه در دیمشلر حقا بودر كه حمل علی الظاهر اولدقده بوندن انسب حمل اولمز اما ارباب كشف وشهود ذنب مزبوری غیری طریق ایله توجیه ایدوب جمله دن نجم الدین بووجهله تحقیق ایدر كه (انا فتحنا لك فتحا مبینا) یشیر الی فتح باب قلبه صلی الله علیه وسلم الی حضرت ربوبیته بتجلی صفات جماله وجلاله وفتح ما انغلق علی جمیع القلوب وتفصیل شرایع الاسلام وغیر ذلك من فتوحات قلبه (لیغفر لك الله ما تقدم من ذنبك) ای لیستر لك بانوار جلاله ما تقدم من ذنب وجودك من ید

وخـلق روحك وهو اول شیٔ تعلقت به القدرة كما قال علیه السلام اول
ماخلـق الله روحی وما تأخر من ذنب وجودك الی الابد وذنب الوجـود
هو الشركة فی الوجود وغفره ستره بنور الوحدة لمحو آثار ظلمة لیل الاثنینیة
(ویتم نعمته علیك) وهی نور وحدانیته كما قال تعالی (والله متم نوره)
ولهذا سماه الله نورا بقوله (قد جاءكم من الله نور وكتاب مبین ویهدیك صراطا
مستقیما) ای یهدیك بجذبات الطافه علی صراط مستقیم عنایته الی ذاته
وصفاته ﴿ قاسم ﴾ جكر پردرد ودل پرخون وجان سرمست ناپیدا *
شبم تاریك ومركب لنك ودر سرمایهٔ سودا * دوای خودنمیدانم درین
اندیشه حیرانم * بیا ای ساقیٔ باقی بیار آن بادهٔ حمرا * مراكوبی نشانی
كوم را ازعالم معنی * خبراز بی نشان پرسی نشان از بی نشانیها * الا ای
عشق سلطان وش كه اجمالی وتفصیلی * تو یی حكمت تو یی قدرت تو یی
زیبا تراز زیبا * محمد را بمهمان بركنار خوان احسان بر * شراب ازجام
احسان بر كه سبحان الذی اسرا * تو بمارویٔ بیچون رابرافشان جعدمیكون را *
كه می یابم زبوی اونسیم جنة المأوی * بیا ای جان خوش سودا ببین نورتجلی را *
خطابی مستطابی را بكولبیك ما اوحی * آه ای همدم نسیم صبح جمال ومحرم
حریم قرب وصال اول كریم ذوالجلال ورحیم ذی الجمال عاشق شیدا
وهستیٔ موهوملری ناپیدا اولان عارف بیناره بو آیت كریمه ده عجب سر
غریب فتح ایتمشدر كه استماعندن جانه صفا وقلبه نور وضیا حاصل اولور
* ایمدی ضمیر مهر انجلایه روشن وهویدا اوله كه ابواب كشف قدم ارباب
حدثانه مسدوده اولوب عین ذات ازل هیچ احده مكشوفه دكل ایكن اول
محبوب بیمثال جمال ذوالجلالنی عیانا كورمك وكلام لایزالنی شفاها
ایشتدرمك ایچون ابواب كشف قدمی عین احمده فتح ایدوب ابواب خزائن
علوم لدنیه یی مفتوحه بولسون دیو قلب احمدی وروح محمدی وسر سر
مصطفو ینك ابوابنی كشاده وتعریف نفسنی انلره افاده ایلدی آه ای عاشق
بیچاره بروجهله كشف سبحات جمال ایلدیكه مفاتیح توحید وانوار
تحقیق ایله حبیبنك جملهٔ واحدهٔ ابواب وجودنی مشروحه وهر برسر مویینی
مفتوحه قیلوب حتی اول حبیب احد علیه صلوات الله الصمد مجموع عیون
وجودیله جمال احدی الذاتی مشاهده ایلدی وانوار فتوحات جمالیه وجود
بهبودندن بر وجهله اشراق ایلدیكه اول آفتاب اسما وصفاتی هر كیم

كوردیسه بشریت ایله كورمیوب بلكه بلاشك وریب خورشید بشرهٔ
شریفه لرندن شعاشع نور ربوبیتی لامعه ومنتشره مشاهده قیلغله (الم تر
الی ربك كیف مد الظل) سرنه عارف اولدیلر فلهذا اول نور شعشعانیٔ صمدانی
دخی دیدهٔ جانلری كشاده اولان عشاق وافتاده لرینه (من رآنی فقد رأی الحق)
دیوب نور جمال حقیقت محمدیه دن كشف قناع بیوردی اما چشم نامحرمدن
مستور اولدیغیچون (ماهذا الا بشر مثلنا) دیدیلر فلهذا انلرك حرمانلرندن
دخی (وتراهم ینظرون الیك وهم لا یبصرون) كریمه سیله خبر ویریلوب
دیدهٔ خفاشلری اول مهر منیر عالمدن محروم ابدی اولدی آه ای حبیب الله
﴿ شعر ﴾ عجب درحسن یكتایی عجب موزون زیبایی * عجب شاه دل
آرایی زهی یكتای بی همتا * زخورشید جمال او بهر وصفی كه می كویم *
همه ذرات میكویند شهد نابعد آمنا * بهر سویی كه كزدیدم ترادانستم ودیدم *
زهی محبوب زهی احسان زهی ماه جهان آرا * تو درظلمات تن ماندی در آن
خشنود وخوش حالی * اكردین وولی داری نكویی سور ماتم را * عجب
وابستهٔ جسمی مسمی نیستی اسمی * چو اهل عادت ورسمی چه كویم با تو ای
رعنا * الا ای احمد ومرسل چراغ مسجد ومنبر * تو یی سید تو یی سرور تو یی
مقصود ازاستقصا * آه ای درد یاردن آكاه اول نور اصفیایه واقع اولان
فتح مبین اولده وآخرده اولان ذنبك سبب غفرانی اولدی * پس اول مزكی
ومصفا ومجتبا ومرتضانك ذنب اولی آتش زنهٔ فعلدن نور صفت ذاتی یه
سقوط وفی اول الاول بوجود الحدوث ذات قدمه هبوطندن عبارتدر ومع هذا
اوجات درجاتدن بومرتبه یه عروج ایتمشیكن حقوق ازلیه یی تمامها میسر اولمدیغیچون
اوزرنده اولان حق ربوبیتك كما لنده لاجرم تقصیر واقع اولدیسه (ما عرفناك حق
معرفتك) دیوب حالت مزبوره ذنب واقع اولدی وذنب اخری دخی بحر ربوبیته
غوطه وقلزم احدیته غوصه قیلدقدن صكره نعت لحظات ووصف لمحاتله
منازل عبودیتده اولان وقوفندن عبارتدر زیرا وجدان ربوبیتك شرطی
مرسوماتدن خروج ایدی * پس ذلك الفتح سبب غفران ذنبین اولوب نعت
توحید ووصف تفرید وتجرید ایله سیر مفاوز ربوبیت ایدوب میادین
ازلدن سر منزل ابده وارنجه هم ركاب حیزوم قدم اولدیغی حالده اتمام نعمت
واختتام دولت كمال قربت ایچون (ویتم نعمته علیك) بشارتیله محض اتصاف
وعین اتحاده ابلاغ وایصال بیوردی بعده ارادت وحدانیتی ایله طریق مشیت

ازلیهٔ مستقیمه سنه هدایت ایلدیکین بیان ایدوب (ویهدیك صراطا مستقیما)
بیوردی آه کیم طریق مزبوره نك سالکلری عساکر جنود تجلیات
وتدلیات اولمغله خلق ایچون دکللردر بلکه حق ایچوندرلر * پس راه قدمده قائم
حق دائم اولمغله سالك حادث راه قدمه سلوکه قادر اولمیوب ولکن حبیبی
محمد المصطفایی جمله دن استصفا وطریق مزبوری اکا احسان ایتمکله بلااین
ومتی نیجه کیده جکنده قدی دوتا ایکن برید انوار تجلیٔ قدم اقبال واهلا
ومرحبا ایله استقبال ایدوب مسالك دیومیته هدایت ایلدی * پس تجلیٔ ذاتیدن
بال جذبهٔ رحمان آچیلوب معارج دنوه جذب واذهاب ایدوب حدثدن
قدمه سرعتله اولان سیرندن (سبحان الذی اسری بعبده لیلا) قول کریمیله
خبر ویردی * پس سیر مصطفوی قلب عساکر وحدانیته واصل اولدقده
سطوات جنود عظمت غلبه ایتمکله (اعوذبك منك) دیو اندن اکا استغاثه
ایدوب حقده حقله استقامت ایتدیکی ایچون اول قادر واحد دخی انوار
ربوبیتی ایله ملبس وقوت ازلیه سیله مؤید قیلوب وجنود باقیهٔ رحمتنی اخراج
ایله تقویت ایدوب عساکر قهر قدم مغلوب اولمغله (سبقت رحمتی غضبی)
بیوردی ﴿عطار﴾ بالا مصطفی سرو روانست * رخش ماند ماه آسمانست *
حقیقت نور ذات پاك یزدان * که آمد فاش کرده سر اعیان * محمد محو شد تا
ماند الله * بجا ماند کسی اینجای الله * ترا او پیشوا اوراه بینست * درون جانت
او عین الیقینست * دلا معراج داری هست معراج * چرا تیری نینـدازی
با آماج * پس اول مجمع صورت ومعنی وعنقای (قاب قوسین او ادنی) نك وراثت
کمالیه لری مظهریتنده قائم اولان اولیاء کمل دخی مدارج معارج اعلای قاب
قوسینه ارتقاء روحانی ومتکای اعتلای (ثم دنی فتدلی) یه اتکاء معنویده پیرواثر
محمدی اولدقلری اجلدن هر بری بال همتلری باز وجوهوای لامکانه پرواز
ایدوب کمال اخلاص ونفی صفاتله مشاهدهٔ آثار انوار احدی الذاته واصل
ولدی الاتصال شهود ایله وجوددن منفصل اولمغله دست هبوب جذبات
استعار قیودی تمزیق وخرق وتجلیٔ وحدت ذات وجودلرینی غیب هویتده
محو وغرق ایتدکدنصکره ربوبیت جناب مطلقدن تشریف خلعت بقاء
احدی ایله مطرز ومظهر اسرار کلیهٔ محمدیه اولدقلری اعتباریله (لیغفر لك الله
ما تقدم من ذنبك وما تأخر) تکریمی ایله معزز اولان عارفان واصلانه غورهٔ
نارسیده مانندی اولان سالکان ره رونده تقلید ایتمك وافعال وکارنی بعض

رخصت ایجاب ایدن مرتبه لرده اکا اویدرمق هرکز مناسب دکلدر دیو کاشف
اسرار کبریا حضرت مولانا منع ایدوب بیوردلر که ﴿مثنوی﴾ کرولی زهری
خورد نوشی شود * ور خورد طالب سیه هوشی شود * فرضا اکرولی
برزهریه عسل مصفی اولور واکر طالب مبتدی یه سیه هوش اولور یعنی
ولی کامل ومرشد مکمل لذات جسمانیه دن بعض شیئه اشتغال ایتسه نور
محبتنه کدورت ووحدتنه کثرت طاری اولمیوب جمله اعمال وافعالی رضای
حقه موافق اولمغله جمله سی لذت حب ازلی یه مبدل اولور اما سالك مبتدی
کثرتده وحدت مشاهده سنه قادر اولمغله لذات جسمانیه وموروث کثرت اولان
بعض ماسوایه مشغول اولسه وحدتنه کثرت ونور محبتنه کدورت عارض
اولمغله تیره دل اولور ﴿قاسم﴾ چندبری زکجایی وبکجایی وبجا * ازنها نخانهٔ
تجریدم وازدیر فنا * کار هرکس بصلاحی وصلاتی موقوفست * نظر
عاشق دلسوخته بر عین عطا * ایمدی بو مرتبهٔ علیه هرکسك لایقی اولمدیغی
ایچون شفقة ومرحمة ﴿مثنوی﴾ رب هب لی ازسلیمان آمدست * سلیمان
علیه السلامدن (رب هب لی) وارد اولمشدر بویله دیو که الهاملکا ﴿مثنوی﴾
که مده غیر مرا این ملك ودست * که بوملك وسلطنت ومکنت وقدرتی بندن
غیره ویرمه ﴿مثنوی﴾ تومکن باغیر من این لطف وجود * بولطف وجود
ودولت نامحدودیکه بکا عطا ایلدك بندن غیره ایلمه ﴿مثنوی﴾ این حسدرا
ماند اما آن نبود * سلیمان علیه السلامدن بو کلام حسده مشابهدر اما اول
حسد اولمدی * ایمدی فهم درست ایله ﴿مثنوی﴾ نکتهٔ لاینبغی میخوان بجان *
لاینبغی لاحد نکته سنی زبان جنان ولسان جان ایله اوقی ﴿مثنوی﴾ سر
من بعدی زبخل اومدان * من بعدی قولنك سرنی سلیمانك بخلندن بیلمه
﴿مثنوی﴾ بلکه اندر ملك دید او صد خطر * بلکه سلیمان علیه صلوات الله
الرحمان ملکنده صدهزار خطر کوردی زیرا ﴿مثنوی﴾ مو بمو ملك وجهان
بد بیم سر * ملك جهان مو بمو باش قورقوسیدر دولت دنیا وثروت وغناده
یالکز باش قورقوسی دکل بلکه ﴿مثنوی﴾ بیم سر بابیم سر بابیم دین *
باش قورقوسیله سر قورقوسیله دین خوفی واردر * ایمدی ﴿مثنوی﴾
امتحانی نیست مارا مثل این * دولت صوریه کبی بزه بر امتحان وابتلا یوقدر
حضرت مولانا قدس سره الاسنی سورهٔ صادده سلیمان علیه السلامه
بعد الافتتان توبه وانابت ایتدکدنصکره (وهب لی ملکا لاینبغی لاحد من بعدی)

مطلب
تفسیر وهب لی ملکا
لاینبغی لاحد
من بعدی وقصهٔ
فتنهٔ سلیمان علیه
السلام علی اختلاف
الروایات

دیو التماس ایلدیکنک سرنی بیان و حکمتنی توجیه وعیان بیورمشدر کما قال
تعالی (ولقد فتنا سلیمان والقینا علی کرسیه جسدا ثم اناب قال رب اغفرلی
وهب لی ملکا لاینبغی لاحد من بعدی انك انت الوهاب) یعنی تحقیقا بز سلیمانی
مفتون ومبتلا ایلدك وانك سریری اوزرینه برجسد بی روح طرح والقا ایلدك
زیرا جسد لغتده اکل وشربدن بری اولان میت وانك غیری جرم کثیفه دیرلر *
پس سلیمان بعد جسدالملق توبه ورجوع ایدوب یارب بکا مغفرت قیل وبرملك
عظیم هبه وعنایت ایله که بندنصکره هیچ احده میسر ولایق اولمیه زیرا
تحقیقا سن هر شیئه قادر کثیر العطایا برپادشاه بی همتاسن علم شریفه خفی
اولمیه که افتتان سلیمان وسریر سلیمانی یه القا اولنان جسد بیجانده روایات
مختلفه واقع اولوب وبو قصهٔ پرحصه (قال رب اغفرلی وهب لی ملکا) قول
کریمنك تفسیرنه مقدمه اولمغله زبان خامهٔ مشکین شمامه ایله روایات مزبوره دن
بعضیسی نقل اولنمق محله مناسب اولمغین بسط کلام اولندی * پس وهب بن
منبه دن مرویدر که فتنهٔ مزبوره انتزاع ملك سلیمانیدن عبارت اولوب جسد
ملقادن دخی مراد اثنای بناء بیت المقدسده سلیمان علیه السلامه موضع
الماسی دلالت ایلیان صخرجنی در که باتقدیر یزدان قرق کون تخت سلیمانیده
مستقر اولدی دیمشلر وبو اجمالك تفصیلی بودر که برکون سلیمان
زمانه جزائر بحردن برجزیره ده صیدون نام بت پرست برپادشاه شرك پناه
واردر دیو اخبار اولنوب حضرت نبوت پناهك اکثر اوقات واغلب ساعاتی
غزا وجهاده مصروف اولمغله اول دیاری اوساخ اوثاندن تطهیر ایچون
بساط سلیمانی منکب ریاحه وضع اولنوب مواکب عساکر انجم شمار ایله
روی دریادن عبور ایدوب جزیرهٔ مزبوره یه وارد یلرونصب رایات
توحید ایدوب مشرکلری ملکلریله طوتوب شمشیر تدمیر ایله جمله سن قتل
ایتدیلر ولکن اول ملکك جمال فایق صاحبی حمایته لایق جراده نام بردختر
نازپروری اولمغله سلیمان زمان آنی اسلامه دعوت ایدوب اولدخی طوعا
وکرها صورت اسلامی اظهار ایتدیکیچون بر مصداق (نحن نحکم بالظاهر)
حضرت نبوت دستگاه آنی حبالهٔ نکاحنه قید ایدوب ناز وکرشمه ده ماهر
وحسن جمالده مثلی نادر اولمغله کلی علاقه ومحبت وکمال الفت وموانست
ایلدی ولکن اول دختر ضیا اختر شب وروز پدرینك نار افتراقنده اخکر
خاکستر اولوب صد هزار آه شراره بار ایله نالهٔ بسیار واجراء سرشك بی شمار

ایدوب تمامیٔ شب خوابدن بیزار وانجم وار بیدار ایدی آخرکار سلیمان نبوت شعار
سبب گریهٔ دلداری استفسار ایتدکده اول دخی قدم پاك نبی یه چشم نازندن
در لعل بارنثار ایدوب ای سلیمان زمان بو جسم ناتوانك امتنان دیدهٔ گریانی
بودر که فرمان قضا جریانکز ایله دیولر بنم پدرم صورتنی سنکدن تراشیده
قیلوب وحال حیوتنده اولدیغی کبی قمیص وازار وعمامه ورداسنی اوزرینه
الباس وبکا تسلیم ایدەلر تا که گاه وبیگاه اکا ناظره اولدقجه فی الجمله شعلهٔ نار
خاطر حزین اطفاء وتسکین بوله دیو التماس ایلدی حضرت مقدس نبوی دخی
تسلیت خاطر ایچون ملتمسن مبذول بیوروب دیولر پدرینك صورتن دوزوب
دختره هدیه ویردیلر اول دختر بداختر ده ایسه قدیمی بت پرستلك شیوه سی
اولمغله صورت مزبوره یی موهبت عظیمه عد ایدوب وخلوت خاصنه کتوروب
دایه وجواریسی ایله اول صورته پرستش ایلدی وبونك اوزرینه قرق کون
مرور ایدوب سلیمان زمان بو کار ناهمواردن خبردار اولمدی * پس بعد
مرور الاربعین زبدهٔ اصفیا آصف بن برخیا وقوع قضیه دن آگاه اولمغله
حضرت نبوت پناهی دخی انباه ایتدکده فی الحال اول دختر بداخترك
سرخلوتنه واروب صورت مزبوره یی شکست وجراده یی محکم ضرب
ولت ولایقنه کوره عقوبت ایلدی بعده اول زمانده اولان قانون صلحا اوزره
ابکار غیر مراهق غزل ایتدکاری رشته نك کرباسندن البسهٔ طاهره کیوب
بو کار ناهموارك معذرتیچون بر فضای خالیده رماد مفروشك اوزرنده انواع مسکنت
وخشوع وتواضع وخضوع ایله یوزین بارگاه اعلایه سوروب برموجب
(ثم اناب) توبه واستغفاره اشتغال کوستردی وسلیمان علیه السلام نقض وضوء
ونسوانه تقرب ایتدکجه خاتم سلیمانی یی ام ولدلری اولان امینه نام خاتونه
ودیعت ایدوب ومراسم رعایت خاتمی اول خاتون فهم واجرا ایتمکله اندن
غیره اعتماد ایتمزدی * پس اول کون انجامنه ایروب لباس سیاه شبی آفتاب
عالمتاب یوزینه نقاب وسراپردهٔ غروبه ذهاب ایتدکدنصکره سلیمان علیه
السلام حریم سراینه عودت وتجدید وضویه عزیمت ایتمکله عادت مألوفه لری
اوزره امینه خاتونی دعوت وخاتمی ودیعت ایدوب سراپردهٔ وضویه
کیتدی * پس سلیمان هنوز وضوده ایکن سابق الذکر اولان صخرجنی
شکل سلیمانی یه تمثل ایدوب امینه خاتونه کندییی اظهار وخاتمی استفسار
ایتدکده اولدخی بلاتردد وامتراء تسلیم ایتمکله فی الحال انکشتنه وضع ایتدی

وسرير سليمانيده قرار طوتوب جن وانس كمر مطاوعتی ميان بند ايدوب
دست بر كردن بسته خدمته قيام كوستردیلر ازين جانب بعد تجديد الوضوء
سليمان سراپرده دن چيقوب امينه خاتوندن انكشتری طلب ايلدی باحكمت
ربانيه حضرت نبويه نك بشرهٔ مباركلری نوع ما تغير پذير اولمغله امينه
خاتون سليمانی بيلميوب ای نامحرم سن كيمسن خاتمی خود صاحبی الوب كرسی
حكومتده قرار ايتمش ديو عنفله جواب ويروب سليمان دخی نظرين جانب تخته
انداخته قيلدقده صورت حالنه منجر اولديغن كوروب ودار الخلافهٔ نبوتده
پرستش اصنامه جرأت ايدن ميشوملرك شأمتی زمام تسلط واختياری قبضهٔ
اقتداردن رفع ايتديكين بيلوب طريق مناجاته عزيمت ايلدی * روايت اولنور كه *
سليمان نبی ايام انتزاع ملكده سراينك حواليسن طولانوب ناس اكاسن
كيمسن و بو سرايك اطرافن نيچون بيهوده طواف ايدرسن ديدكلرنده اولدخی
سليمانم ديدكجه خلق جنونه حمل ايدوب سر مباركنه خاك پاش اولورلردی
ونه عجب مجنونسن سليمان خود غايت حشمت ومكنت ايله سرير سلطنتده
مستقر ايكن سليمانم ديرسن همی ديولوم ايدرلردی الحاصل سليمان عليه
السلام ساحل بحره واروب اجرت ايله صيد ماهی ايدنلرك خدمتنه يناشدی
و بليهٔ مزبوره دن خلاص اولنجه يه دكين صيادلرك سمكن نقل ايدوب بهر
يوم سليمانه عوض اجرت ايكی سمك ويروب اولدخی برينی رغيفه تبديل
و برينی بريان ايدوب كفاف قيلوردی ازين جانب صخر جنی كرسئ سليمانيده
جلوس ايدوب قرق كونك ايچنده خلاف آداب نبوت ومغاير شرايط عقل
وشريعت نيچه حركتی ظاهره اولمغله آصف بن برخيا واشراف واصفيا حقيقت
حالدن آكاه اولمغله صخر جنينك قراره مجالی قالميوب تختدن غائب اولدی وخاتمی
آلوب دريايه آتدی * پس بتقدير قادر خاتمی بر ماهی بلع ايدوب وفی الحال دام صياده
كرفتار اولدی * پس صيادلر دستور معهود اوزره سليمانه عوض اجرت ايچون
ايكی ماهی ويروب خاتم اولان ماهی بی قوت يومی ايچون الی قويوب شكمن شق
ايتدكده خاتم سليمانی لمعان ايدوب نمايان اولدی * پس سليمان سجدهٔ شكر
ايدوب خاتم ايله ملك سليمانيه مالك اولدی وطوائف جن وانس ووحوش
وطيور بارگاه معدلت پناه سليمانيه كرداكرد جمع اولوب خدمته بيون باغلديلر
وابن عباسدن مرويدر كه سليمان عليه السلامك زمان سلطنت يد اقتدارينه
تسليم اولندقدنصكره صخر جنی بی دست كردن بسته كتوروب توابعی اولان

شيطانلر ايله برسنك سياهك ايچنده حبس ايدوب دريايه آتديلر (كما روی سيخرج
فی آخر الزمان شياطين اوثقهم سليمان بن داود فی البحر يجالسونكم ويعلمونكم
سنن دينكم ولا تقبلوا منهم) * پس سليمان عليه السلام (رب اغفرلی وهب لی
ملكا لا ينبغی لاحد من بعدی) ديوب الهی رجا ايدرمكه بنی مغفرت ايدوب
وشمدنصكره برملك اعطا قيله سنكه اولكی كبی افتتان واقع اولمغله بندن
مسلوب وبونك كبی هيچ احده نصيب ولايق اولميه ديدی و بر روايت ديكر
جسد ملقی حضرت سليمانك والدمكرملرندن عبارت اولوب انك سببی ايله
خطر فتنه يه دوشدی نتكيم ابوهريره رضی الله عنهدن مرويدر كه سليمان
عليه السلامك يتمش منكوحه وبوزدن زياده جواريسی اولوب بركون سليمان
عليه السلامك خاطر انورلرينه بوخطور ايتديكه جواری ونسوانك شرائط
طوافن اتمامه ايرشدرسم هر برندن بر ولد محترم توالد ايدوب فی سبيل الله
غزا وجهاده قيام كوستررلردی ديو داعيهٔ مزبوره ايله شرط طوافی يرينه
كتوردی ولكن مقاليد لسانلری ابواب خزائن استثنايی فتح اتمامكله منكوحه
وجاريه سنك برندن غيريسی حامل اولميوب انك دخی ايام حملی منقضی
اولدقده يك چشم ويك كوش ويكدست ويكپا بر هيئت نصف انسانی
بر پسری متولد اولدی (كما روی مرفوعا الی رسول الله صلی الله عليه وسلم
انه قال لاطوفن الليلة علی سبعين امرأة تأتی كل واحدة منهن بفارس يجاهد
فی سبيل الله ولم يقل ان شاء الله فطاف عليهن فلم تحمل الا امرأة جاءت بشق
رجل فوالذی نفس محمد بيده لو قال ان شاء الله لجاهدوا فی سبيل الله فرسانا)
روضة الصفاده مسطوردر كه سليمان عليه السلام بو وقعهٔ عجيبه دن پريشان
دل اولوب مرآت ضميرلرين اندوه تمام استيلا قيلدی بركون سليمان نبی ايله
آصف ولی هم صحبت ايكن مادری نيم تن اولان پسری حضورلرينه كتوردكده
سليمان عليه السلام احوال فرزند ايچون كمال ملال اظهار ايلدی آصف
روشن دل ايتدی يا سليمان زمان خاطريمه شويله الهام اولديكه هر بريمز
نفسمزه اظهاری عار وغايتله دشوار اولان سر ضميرمزی اقرار وآشكار
ايدوب عالم الغيب والشهادة اولان اول پادشاه غفاردن صدق وخلوصمزك
مكافاتيچون بو طفلك شفاسن مسئلت ايتسك مأمولدر كه اول قادر بيچون
ملتمسمزه مبذول بيوره ايدی * پس بو فكر حسن جمله يه مستحسن كوروب
اولا جناب مقدس نبوت مآب دركاه مسبب الاسبابه مناجات ايچون فتح باب

ایدوب ایتدی الها ملکا پروردکارا بو عبد ضعیفکه بو قدر ملك وسلطنت
وجاه ومکنت ارزانی بیورمش ایکن حضورمه کلان ایکی شخصك بریسی
برسم تحفه بر تفاح کتورسه وبریسی تهی دست کلسه بر مصداق (تهادوا
تحابوا) دست آویزایله کلەنك هدیەسی باعث ازیاد محبت اولمق اعتباریله بنم
دیدهٔ رغبت وچشم شفقتم الما کتورەنه زیادجه نظر ایدر الهی بن بو کفتارمده
صادق ایسم شفاخانهٔ غیبکده مکنوز اولان داروی صحتی بو فرزند علیله
عطا قیل دیدی * پس سلیمان مراسم دعایی بو وجهله اتمام قیلدقده حضرت
واهب العطایا اول پسرك معدوم اولان سمع وبصرین ایجاد ایدوب تمام
چشم وتمام کوش اولدی بعده آصف دل صاف ایتدی ای لطیف وخبیر
وسمیع وبصیر بو عبد فقیرك دخی کرارا ومرارا صورت استغنا ایله یا سلیمان
نبی بنی امر وزارتدن عفو ایله دیو استعفا ایلدم مع هذا احوال جنانم مطابق
مقال لسان اولمیوب میل امر وزارت ضمیرمده مثبت ایدی اکر بو کلامده
صادق القول ایسم بو فرزنده نظر مرحمتك مبذول وبی دریغ اولسون
دیدی چونکه آصف دخی سر ضمیرندن هتك استار ایتدیسه اول جلیل
وجبار فرزند سلیمانده کتم عدمدن برید قدرت اظهار ایلدی * پس ام ولد
دخی انواع مسکنت وافتقار ایله بارکاه قاضی الحاجاته مناجات ایدوب ای
عالم الضمائر سکا معلومدر که سلیمان نبی‌یه محض فضلکدن بو قدر مکنت
وابهت وخاتم سلطنت وتاج خلافت ایله دولت نبوت ونور بهجت ویروب
بنم زوجم بونك کبی بر پادشاه دنیا وآخرت ایکن چشم حرصم هر قنغی شاب
چار ابروی خوش صورته دوش اولسه نولیدی بنم چفتم اولیدی دیو
آرزومند زوجیت اولورم اکر بن جاریەك بو خصوصده راستکو ایسم
بو فرزند ناقصه عافیت عنایت قیل دیدی * پس اسرار مزبوره (کالشمس
فی وسط النهار) آشکار اولدقدنصکره حق تعالی اول فرزنده برپای مکنت
دخی احسان وصحیح الارکان ایلدی * پس سلیمان زمان مبدع زمین وآسمانه
حمد فراوان وشکر بیکران ایدوب محبت فرزندی قلبنده کبنیان مرصوص
مثبت ومنصوص اولوب وطائفهٔ جنیانك اشراسی جائز که بو فرزند معمر
اولورسه اول دخی بعداز سلیمان بزه سلطان وفرمان ران اوله دیو اضاعه
واتلافه مبادرت ایده جکلری مرآت مهر انجلای سلیمانیده نمایان اولمغله
نولیدی بر مشفق ومهربان بونو باوهٔ باغ جنانه متکفل اولیدی دیمکله

دیمکله ابرار جنیاندن بعض اخیار بارکاه سلیمانیده صدق وخلوص اظهار
ایلدیلر که جناب مقدس نبوی اول باکورهٔ شجرهٔ نبوتی انلره سفارش
ایدوب تعهدنده صرف اقتدار ایدەلر سلیمان علیه السلام دخی ملتمسلرین قبول
ایدوب حاصل عمرنی انلرك کنف کفاله وکنف حمایه لرینه تحمیل ایلدی
وبو معنی غالبا حد توکلدن خارج اولمغله مرضی بارکاه احدیت اولمیوب لاجرم
بافرمان حی لایموت ملك الموت اول کلبن کلزار نبوتدن سربرآورده اولان
ورد ناشکفته نك کلاب روانن استجلاب ایدوب برك جسد پژمردەسن کرسی
سلیمانی اوزرینه القا ایتدیلر * پس حضرت حق وقادر مطلق افتتان مزبور
وسر غریب مذکوری بیان ایچون (ولقد فتنا سلیمان والقینا علی کرسیه
جسدا) دیو بیوردی * ایمدی فتنهٔ مزبوره عشقدر که محبت دختر ملك ویاخود
حب اولاددن تبادر ایلدی حقا که هر بر فتنه‌یه دیدهٔ اعتبار ایله نظر اولنسه
مشیمهٔ عشقدن تولد ایتمشدر ﴿نظم﴾ حاکم مطلق خدای ذوالجلال *
قادر بیچون قدیم بر کمال * کرد حاکم عشق را بر عالمی * کاهل معنی امر خواندش
همی * عقل را بر عالم خلق اینچنین * کرد حاکم حاکم دنیا ودین * هردو را
آمد شد او از نظرتان * کشت اقبالی وادباری عیان * روح پاك آن نظرتان
بهره‌مند * از محبت واز معارف سربلند * در روش اقبال وادباریش نیز * هم
عنان آمد بتقدیر عزیز * عقل را این هردو حال از عکس اوست * ور همه احوال
اکر بد کر نکوست * فلهذا سلیمانك دخی قلبی حب مزبور ایله مشفوف
اولدقده اسم رقیب چشم غیرت ایله جلال ایدوب آنی منزل ملکدن اسقاط ایله
قفار فراق وبوادیٔ هجر وافتراقه القا وکندی محبتنی انسا ایدوب حتی
قلبنده حب ماسوا رونما اولمغله کرسی صدر سلیمانی وسریر ملك جثمانینده
شهوات جسمانیه دن صخر وهم وغفلتی اجلاس ایدوب اراضیٔ فکرتی
افساد ایلدی ﴿بیت﴾ هر که را او بی رواماره شد * از بلاد معرفت آواره
شد * پس بو قدر هجر وانفصالدن صکره اول فیاض مطلق کمال فضل ورحمتدن
لطف وعنایت ایدوب مرآت قلبی حب ذاتیٔ احدیتنه ارجاع ایتمکله سبب
افتتان ضمیر سلیمانه نمایان اولوب حقیقت معرفت ایسه من العرش الی الفرش
حب جمال احدیتدن غیری جمیع مکوناتدن انفراد قلب ایکن لوازم حقوق
معرفتی رعایت ایتمدیکنه تائب وکمال معرفته طالب اولوب مقام وحدتده بلا تلون
تمکین ایچون بر ملك عالی رجا ایلدیکه من بعد ملك ایله مالکدن محتجب اولمیوب

هر کز بونك امثالی ابتلا وامتحان ایله جنود مکر وقهر مسلط ونفسیله نفسندن مستور ومبعد اولمیه ﴿ نظم ﴾ معرفت پس بقای جان باشد * پس فنا ملك جاودان باشد * پس بتحقیق می شود مشهود * پس بتلبیس می شود مستور * وبوندن صکره بحر شفقت سلیمانی تموج ایدوب بر مبتلا دخی ملك ایله مالکدن محجوب اولمسون دیو ظاهری بشغل وباطنی عین مرحمت اولان (لاینبغی لاحد من بعدی) قولنه بسط کلام ایلدی ﴿ نظم ﴾ یامغیث المذنبین معطی السؤال * یاانیس العارفین یاذا الجلال * ای خداوند جهان دار کریم * لایزال ولم یزل حی قدیم * نیست جز لطفت کسی فریادرس * یااله العالمین فریادرس * نزد آنکس کین سخن را محرمست * نیش نوش آمد جراحت مرهمست * پادشاها بندکان خسته ایم * جمله در دام بلا پابسته ایم * نیست بی فضل تو جان راقوتی * یاغیاث المستغیثین رحمتی * آه ای مستکشف استار اسرار مفتح الابواب اول جناب آفتاب نور نبوت تاب علیه صلوات الله التواب درکاه فیاض ووهابدن ملك رفیع الدرجات التماسنه قصد وعزیمت ایتدکده رعایت کمال ادب ایدوب بر مصداق (من تواضع رفعه الله) اساس طلبی موجب ازدیاد رفعت اولان (رب اغفرلی) نیازیله سطح تواضع اوزرینه بنیان وتقویم ورجاء مغفرتی طلب ملك اوزرینه تقدیم وطلب ملك دخی اکرچه کیم جملهٔ زلاتدن ایسه دخی مسبوق بالمغفره اولورسه زلات مزبوره ایله عبد مستغفر مطالبه اولنمدیغن تفهیم بیوردی بناء علی ذلك منظور نظر عنایت رحمانیه اولان مغفورلردن هر کیمك ید اقتدارنده بر ملك بولنسه انك یدندن عدل ونصفتدن غیری شی صادر اولمدیغیچون آفات ملك ومکنتدن مأمون وتبعات ابهت وسلطنتدن محفوظ ومصون اولور * پس سلیمان علیه السلام الهاملکا بکا بر ملك عطاقیل که بندن غیری هیچ احد سندن انی طلب ایتمیوب (ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی) مصداقیجه خطر فتنهٔ ملکه دوشمیه زیرا ملك لاجرم جالب فتنه در * پس بندن صکره ملك مزبور بر عبد ضعیفك سبب افتتانی اولمیه ویاخود (مالاعین رأت ولااذن سمعت ولاخطر علی قلب بشر) ایله توصیف وتعریف بیوریلان ملك لایفنایه مطلع اولمیانلر مجرد بو دولت صوریهٔ فانیه دن آرزوی تمتع ایتمیه لر زیرا بنم طلب ملکدن قصدم دولت صوریه ایله انتفاع جسمانی دکلدر بلکه بنم نفسم وقلبم وروحم ورعیت ومملکت ایچون اولان خلوص نیت وعلوهمتم معنای آخردر

بیوردی * ایمدی ای طالب دولت سرمدیه سلیمان علیه سلام الله المنانك نفسنه اولان نیتی نفسی صفات ذمیمه واخلاق لئیمه دن تزکیه وتصفیه در زیرا حقیقت تزکیه بغیر الاضطرار نفسنی اختیاریله استیفاء شهوات حیوانیه ومستلذات نفسانیه دن ترك ایله منع ایتمکدر وصحت امتحان نفس ایسه بی مزاحمه وممانعه مالکیت وملکیتدن غیریله اولمز زیرا نفس علی وجه الکمالیه مالك ممالك اولمق بو معنادر که جبلت انسانیه ده مرکوزه وطبیعت بشریه ده مرموزه اولان دواعیٔ نفسانیه دن هر نه مقوله داعیه صادره اولورسه اصلا مانع ومزاحم اولمیوب وکرچه فلان مشتهی مطلوبمدر ولکن نه چاره قدرتم یوقدر دیو احتیاجی اولمیه ومع التملك والقدرة مشتهیات جسمانیه ومستلذات شهوانیه حرکت ایتدکده نفسك توقانی وهوانك غلیانی حالنده جمله سی علی وفق المرام حاضر وآماده ایکن (خالصا لله وطلبا لمرضاة الله) نفسنی مشتهیات مزبوره دن دور ومراضع ومشاربندن محروم ومهجور ایتمکله تزکیهٔ نفس ایلیه * پس بونك کبی صدیقك نفسی اکل وشربه محتاج ایکن اغذیه دن انقطاع ایله مرده اولان جسد کبی میت اولمغله حی ابد دخی بر موجب (فلنحیینه حیوة طیبة) وبر فحوای (قد افلح من زکیها) نفس زاکیه یی صفات حمیده ایله احیا ایدوب دنیا ومافیهایه من کل الوجوه میل ورغبتی قالمیوب سلیمان صفت اولور زیرا سلیمانك دنیایه رغبتی اولیدی کسب یدندن حاصل اولان نان پاره یی لاجرم فقرا ومساکینله تناول ایدوب (مسکین له جالس مسکین) دیو بیورمزدی اما سلیمانك طلب ملکده قلبنه اولان نیتی دنیایه قدرت ومافیهایه مکنتی وار ایکن محبت وزینت وشهوات ولذاتندن قلبنی تصفیه ایله آخرته توجه ودنیادن اعراض ایله اصل دنیایی زمین قلبندن ازاله واخراج ایتمکدر تا که قلب شریفی غش ودنسدن صاف ونقی وقابل فیض الهی اوله زیرا قلب جمیع صفات ربانیه یه مرآت واقع اولمشدر واما روحنه اولان نیتی اخلاق الهیه ایله تحلی وتزیندر اخلاق حمیده حصولنه ایسه علوهمت وخلوص نیتدن غیری طریق یوقدر زیرا مرغ پران جناحین ایله طیران ایتدیکی کبی علی الهمه دخی اوجات درجاته بال همتی ایله پروازایدر ولکن همتك دخی تربیه سی مقاصد دنیویهٔ دنی یه بعد الوصول مقاصد مزبوره یی تحصیل مراتب اخرویه ایچون صرف ایتمکله دراما بشرط آنکه مقاصد دنیویه یه

نائل اولدقدن صکره ترك ایلیه اکرچه کیم مقاصد دنیویه واقعده تربیهٔ همتك اثریدر ولکن بعد حصول المکنة والاقتدار درجات عالیاته وسیلهٔ اعتلا ایچون صرفنك اثرینه هر کس نائل اولمزحتی علوهمت اخلاق الهیه‌دن اولدیغیچون حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم (ان الله یحب معالی الامور ویبغض سفسافها) بیورمشدر * پس سلیمان نبی دخی دنیانك اقصای مراتب ومقاصدنی التماس ایلدی اکابناء که معالیٔ اموره محبت وسفساف ورذائلنه بغض وعداوتله متخلق باخلاق الله اولدیغی حالده همتی تربیه‌سنده روحنی تجلیه ایدوب دنیایی عدم التفاتله استخدام ایلیه امارعایایه اولان نیتی بودرکه انلره عطا واحسان وبذل مال وجاه ایتمکله قلوب عبادی تألیف ایلیه زیرا قلوب انسانیه لاجرم کندی‌یه محسن اوله‌نك محبتنه مجبولدر کما قیل ﴿بیت﴾ احسن الی الناس تستعبد قلوبهم * وربما مااستعبد الانسان احسان * بوتقدیرجه خلق عالم نبی علیه السلامه محبت ایتسه اللهه محبت ایتمش اولور کما قال علیه السلام (من احبنی فقد احب الله) * پس الله ورسولنك محبتی اجتماع ایدن قلب محل ایماندر وشویله که احسان ایله قبول ایمان ایتمزلر ایسه برفحوای (وایده بجنود لم تروها) غلبه وقهر ایله انلری داخل دار الامان ایمان ایدوب بودخی صورت قهرده معنی احسان اوله اما ملك ایچون اولان نیتی اظهار دین واقامت حق واعلاء کلمهٔ توحید ایله حقه توسل ایچون دنیایی صرف ایتمکله متاع قلیل دنیایی خیروابقی اولان دولت باقیهٔ اخرویه‌یه تبدیل قیلمق ایچوندر * پس سلیمان نبینك (لاینبغی لاحد) قولی حضرت حبیب خدا محمد المصطفی علیه من صلوات الله اوفایه متناول اولورمی اولمزمی دیو وارد اولان سؤاله ارباب تحقیق بووجهله جواب ویرمشلر که کرچه من حیث الصوره متناولدر ولکن علوهمت وکمال قدر ومنزلت جهتندن متناول اولمز خصوصا من حیث الصوره اولان شمولی عدم استحقاق ایچون دکلدر زیرا حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمه بلازحمت وطلب ملك عظیم عرضه قیلنوب حبیب خدا علوهمتندن قبول ایتمیوب (الفقر فخری) بیوردی فاما بحسب المعنی (من بعدی) قولی حضرت محمد علیه السلامه متناول اولمز زیرا اول فخر عالم صلی الله علیه وسلم (فضلت علی الانبیاء بست) بیوروب جمیع انبیا ومرسلینك سلطان وافضلیدر باخصوص خفا یوقدر که سلیمان علیه السلام ملك وسلطنتله تخصیص دخی اولندیسه رسل اولوا العزمدن برینك درجه‌سنه نائل اولمیوب مع هذا جمیع انبیا

ومرسلین ست مزبور ایله رتبهٔ نبی علیه السلامدن مفضوللردر * پس معنای ملك حقیقینك ملك سلیمانی صورت ومثالی اولوب صورت خود معناده مندرج اولدیغی جهتدن رسول علیه السلامه (وکان فضل الله علیك عظیما) قول کریمی ایله تخصیص بیوریلان فضائلده بلاریب واشتباه ملك سلیمانی دخی داخلدر بلکه سلیمانك مطلوبی اولمیان صدهزار ملك ومکنت عرضه قیلندقده برفحوای (مازاغ البصر وماطغی) حقدن غیریله متسلی اولمیوب من حیث العزة والدلال غیره نظر والتفات ایتمدی ﴿نظم﴾ عالمی راکر بکردی سربسر * زین حدیث ازکم کسی یابی خبر * آن زمان کین قصه میکردم ظهور * موج میزد در دلم دریای نور * کوهر عمان در دست این سخن * رهبر مردان مر دست این سخن * قصه کان ازذوق جان آید پدید * جز بذوق جان در ونتوان رسید * ایمدی ارباب جلالت واصحاب آیالت اولنلرك معلوملری اوله که مملکت پرور وجلالت کسترلك برامر عظیم وحمل ضخیمدر شو جهتدن که اولا پادشاهك جوارح واعضا ونفس وقلب وجمیع حواس وقواسی حقیقتده انك رعیت خاصه‌سیدر * پس برپادشاه ویاخود برحاکم حواس وقواسنی قید فرمان شریعته کشیده ایتمدکجه سلطنت عالمیان وحکومت جهانیانك مراسم حق رعایتنی نه وجهله یرینه کتوره بیلور زیرا صفات مزبوره ایله متصف اولمق حق تعالینك محض عنایتیدر وتلو نبوت اولمغله حکومتدن اعظم کار یوقدر نتکیم حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم (ان افضل عباد الله عند الله منزلة یوم القیامة امام عادل رفیق) بیورمشدر یعنی عند الله یوم قیامتده رتبه وقدر جهتندن افضل عباد الله رقیق القلب وصاحب شفقت اولان سلطان عادلدر باخصوص امام عادلك طاعتنی حق سبحانه وتعالی رسولنك وکندینك طاعتیله سلك واحده منتظم قیلوب (اطیعوا الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم) بیورمشدر امابرموجب (کلکم راع وکلکم مسؤل عن رعیته) جمیع عالم بوسلطنت خاصه‌ده مشترکلردر وهرکس کندی وجودی ممالکنك رعیتی اولان جوارح واعضا وحواس وقواسنه عدل وداد ایتمك جمله سنك ذمت همتنه لازمدر ولاجرم هرکس روز قیامتده مملکت وجودنده ساکن اولان امور رعیتك فساد وصلاحندن مسؤلدر آه ای غافل ونا آکاه هر بریمزه سؤال اولنور که ای دردمند بیچاره شول دیده که بزم مطالعهٔ آیات کمال ومشاهدهٔ غایات

جمالمز ایچون ایجاد اولنمش ایدی نیچون عدالت ایتیوب سر غفلت وشهوتدن
نظر اغیاره استعمال ایلدك وكوش شنوا كه بزم درج جواهر كفتار
وصدف لآلیٔ اسرار مز ایكن نیچون محل هذیان ایتدك و زبان كویا كه
بزم آلت ثنا وعدهٔ ذكر روح افزامز ایكن نیچون مالایعنیده اجرا ایلدك ودل كه
صد هزار جان ایله بزم مست وفاو خانهٔ جان بچار حدوقف حب وهوامز ایكن
نیچون كمراه اولوب منزل وسـاوس وخانهٔ هواء هوس ومكر ابالیس ایلدك
حدو قابو میدر نیچون تجاوز ایلدك دیوب فردا فردا مو بمو حساب وعتاب
اولنه * ایمدی اعضا وجوارحندن غیری رعیتی اولمیان شخص واحدك محاسبه
ومعاتبه‌سی بو وجهله دشوار اولیجق عالم زیر فرمان وجهان حیز اطاعتنده
اولان سـلاطین وحكامك احوالی نیه منجر اولور مجدیه كر بولر دن
ویر ایسه خوش جواب * بولسر در حق قتنده چوق ثواب * مشتولایه حق كه وار
بو لدك آمان * بر فرح ویره كه حق بیله همان * كل بر وانصاف ایده‌لم ای عزیز *
قو پسر در چونكم آخر رستخیز * بو دكلمی یكركی كیم آدمی * كیم صولك اوبجی
بوله شول قوتلودمی * یاالهی رحمتك ارزانی قیل * شول كه لایقدر سكاسن آنی
قیل * قولك ایشی سهوایله كفران اولور * شاهك ایشی عفوایله غفران اولور *
شمدیكم ایمان ویروب قیلدك عطا * پس عجبمی عفوایدرسك كر خطا * ایمدی
بنم عزیزم مثنوی پس سلیمان همتی باید كه او * پس بر سلیمان همت كركدر كه
اول دولت دنیایه مفتون اولمیوب مثنوی بكذر د ز ین صد هزاران رنك وبو *
صد هزاران رنك وبودن پچه وآلایشه كوكل ویرمیه زیرا بو برامر عسیردر كه
مثنوی باچنان قوت كه او را بود هم * انجیلین قوت ایله كه سلیمانه
اعطا اولنمشیدی مع هذه القوة مثنوی موج آن ملكش فرومی بست دم *
انك دخی اول ملكك موجی دم ونطقنی بند ایتدی یعنی سلیمان علیه السلامه
بر كون تحریك ریاح همتی ایله تلاطم امواج سلطنتدن منتبذه اولان كثرات
صافنات جیاد عرضه و پیش نهاد اولندقده آتلرك سیرینه مقید ایكن وقت
صلوة عصر فوت اولمغله اول اسب تازیلرك سوق واعناقن قطع ایدوب
مشغلهٔ مزبوره باعث فوت صلوة اولدیغنه دم بسته قالدی ودر كاه قاضی
الحاجاته مناجات ایتدكده حق جل وعلا آفتابی درجهٔ هنكام عصره ارجاع
ایدوب صلوتی اداو قضا ایلدی كما قال تعالی (اذ عرض علیه بالعشی الصافنات
الجیاد فقال انی احببت حب الخیر عن ذكر ربی حتی توارت بالحجاب ردوها

علی فطفق مسحا بالسوق والاعناق) * پس دولت صوریه لاجرم مانع
قرب احدیت اولمغله مثنوی چون برو بنشت ازین اندوه كرد * بوغم
واندوهدن سلیمان علیه السلامك مرآت قلب مجلالرینه چونكه غبار
فكر ماسوا واقع اولدی * پس قلب شریفلرینه كمال رقت كلوب مثنوی
برهمه شاهان عالم رحم كرد * جمله پادشاهان جهانه رحم وشفقت ایلدی
نیجه محل مرحمت اولمسونلر كه بر كون سلیمان علیه السلامك دریای كفتار درر
بارلرندن (علمنا منطق الطیر واوتینا من كل شیٔ) كلام تفاخر آمیزی جریان
ایدوب بو اثناده لشكر انجم شمار ایله حوالیٔ شامده وادیٔ نمله دن مرور
ایدر كن وادیٔ مزبورده میر نمال اولان طاخیه نام بر مورچهٔ لنك سلیمانك
انبوه پر شكوه ایله ایابن كور كده ای نمال بی مجال سلیمان امین عساكر دریا
مثال ایله ایابه استعجال ایتمشدر توقف ایتمیوب داخل مساكین اولیكز كیم پایمال
اولمیه‌سز دیو واد النمله ده اولان مورچه لره تعال تعال ندا سن ایلدی
سلیمان نبی دخی سبحان الله العظیم بونه عجب قصهٔ پر حصه در كه بر مورچهٔ
ضعیفه بو وجهله رعیتی غمنی چكوب باب حمایه لرنده صرف اقتدار ایلیه
وای شول سلاطین جهاندارانه كه غمخواریٔ رعیتده مورچه دن كمتر اوله
دیو بر فحوای (فتبسم ضاحكا من قولها) كفتار نمله دن خندهٔ حسرت
وتبسم عبرت اظهار ایتدكدن صكره (رب اوزعنی ان اشكر نعمتك التی انعمت
علی وعلی والدی وان اعمل صالحا ترضاه) مغزای كریمی اوزره الهاملكا بكا
الهام ایت رعایا پروز اولمغله شكر نعمتی یرینه كتورمكله وشكر حق پدر ومادری
ادا ایتمكله بكا توفیقك عنایت قیل تا كیم بر عمل صالح ایشله یمكه رضا كه
موافق اوله دیو مناجات ایدوب بیت بی عنایات حق وخاصان حق * كر
ملك باشد سیاهستش ورق * مفهومنی كویا اولدی * پس بحكم مقدمات
مزبوره ملك ومالكیت نظر نظارده اكرچه كیم محض رأفت ورحمتدر ولكن
خداوند ملك عالمدر كه پادشاهلغك هر بر نفسنده صد هزار آفتی واردر * پس
بو جهتدن سلیمان علیه السلام مثنوی شد شفیع وكفت این ملك ولوا *
پادشاهان جهانه شفیع اولوب دیدیكه الهی بو ملك ولوا و بخش وعطا كه
بكا ویردك مثنوی باكمالی ده كه دادی مر مرا * بر كمال وقدرت ایله ویر كه
بكا ویرمش ایدك ویاخود بر صاحب كماله ویر كه اول كمالی بكا ویرمش ایدك
یعنی بو ملك كثیر كه انك رعایتی امر عسیردر من حیث الكمالیه بندن دون

وفروتر اولانه ویرمه که مراسم حقوق رعایتنه عدم اقتدار ایله مبتلا ومفتون
اولمیه باکمالی ترکیبی (واسئل القریة * وجاء ربك) کبی مجاز حذفی قبیلندن
اولمق موافق ایکن شمعی مرحوم کمالدن مراد کندی معناسنه در صاحب کمال
اولمق ممکن دکلدر دیو حصر ایتدیکی درجهٔ کماله نائل اولمدیغن اشعار در
* پس علی کلا التقدیرین سلیمان علیه السلام ایتدی الها ملکا پروردکارا
﴿ مثنوی ﴾ هر که رابدهی و بکنی آن کرم * هر کیمه که ویره‌سن واول کرمی
که ایده‌سن ﴿ مثنوی ﴾ اوسلیمانست آن کس هم منم * اول کس سلیماندر
وحقیقتده اول کمسنه همان بنم یعنی بکا احسان ایتدیکك کمالات وعرفان ودولت
جاودانی عبادکدن هر قنغی عبد مختار که لطف وعنایت اولنورسه بن عبد
ضعیفکه وجهله عدل وداد ایتدم ایسه اول لطف وکرم وخلق وشیم سنك
احسانك اولدقد نصکره اول عبد موفق دخی دولت فانیه‌یه مفتون اولمیوب
اکرمملکت انفسی واکرممالك آفاقیده عدل سلیمانی ایتمکله اخلاق الهیه وصفات
حمیدهٔ ربانیه جهتندن اول کمسنه سلیمان و بن دخی بعینه من حیث الصفات
الکمالیه اول کمسنه اولورم بوتقدیرجه ﴿ مثنوی ﴾ اونباشد بعد واو باشد
معی * اول مرد کامل (من بعدی) دیدیکم زمره‌دن اولمیوب بلکه (هب لی) قولمده
معیت ایدوب عدالت ونصفت جهتندن بنم ایله درجهٔ واحده‌ده اولور
﴿ مثنوی ﴾ خود معی چه بودمنم بی مدعی * معی خودنه اولور بلانزاع
وجدال اول کمسنه بعینه بنم الحاصل آدمی مجرد کوشت و پوست اولمیوب بلکه
حقیقت انسانیه مظهر کمالیهٔ اسما وصفات کلیهٔ الهیه ومرآت تجلیٔ ذات
احدیه اولان لطیفهٔ مجرده‌دن عبارت اولمغله ﴿ م ﴾ جسم شان معدود
لیکن جان یکی * مضمونجه اکرچه بحسب الزمان اشباحی بند نصکره دخی
اولورسه حقیقت واحده مظهریتی جهتندن اول کمسنه‌نك عدالتده بندن
فرقی اولمیوب بلکه ﴿ م ﴾ تفرقه دررو ح حیوانی بود * نفس واحد روح
انسانی بود * مصداقنجه اثنینیت مرتفع اولمغله من حیث البروز انده ظاهر
اولان بنم عین حقیقتم اولوب بواتحاد معنویده نزاع وجدل اولمز وبالجمله
قصه بی نه دراز ایده‌لم ﴿ مثنوی ﴾ شرح این فرضست کفتن لیك من *
سلیمانك (من بعدی) قولی ومعی رمزی واومنم بی مدعی سرینك تحقیقاتنی
نیچه وجوه ایله شرح وایضاح ایتمك فرضدر ولکن (العارف یکفیه الاشارة)
بومحلده اختصار ایله اکتفا اولنوب ضمن حکایه‌ده شرح واشارت اولنمق

اوزره ﴿ مثنوی ﴾ بازمی کردم بقصهٔ مردوزن * اعرابی قصه‌سنه رجوع ایلدم

﴿ مخلص ماجرای عرب وجفت او ﴾

زن ایله مرد اعرابینك ماجراسی مخلصنك بیاننده در یعنی عطا وکرمده حاتم
اولان خلیفهٔ ذوشیم حکایه‌سنده مولانا خداوندکار بر مرد اعرابی ایله زوجه‌سی
میاننده قلت حوایج سببی ایله برقصه بیاننه شروع ومناسبت ایله نیچه اسرار
وحقایق ومعارف ودقایق بیان ایدوب متروك ومنسی مثابه‌سنده اولدیغیچون
سبب کفتار مثنوی ومستکشف اسرار معنوی اولان حسام الدین چلبی اتمام قصهٔ
مردوزنه طالب اولدقلری جهتدن بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ ماجرای مردوزنرا
مخلصی * ماجرای مردوزنه برمخلص ﴿ مثنوی ﴾ بازمی جوید درون
مخلصی * دام طبیعتدن مخلص کیر وبرمخلصك درونی طالب اولدی * ایمدی
ای مخلص قصه‌دن حصه آلوب تلوناتدن مخلص ومجادیلرسك متنبه اولکه
﴿ مثنوی ﴾ ماجرای مردوزن افتادنقل * بطریق التمثیل ماجرای مردوزن
نقل واقع اولدی * ایمدی برخوای (وفی انفسکم افلاتبصرون) ﴿ مثنوی ﴾
این مثال نفس خود میدان وعقل * بومثل وحکایتی کندی نفس وعقلکه مثال
بیل * پس عقل مذکر ونفس مؤنث ایچون سزه انموذج ومثل ایراد ایدوب
﴿ مثنوی ﴾ این زن ومردی که نفسست وخرد * بومردوزن که ذکری
سبق ایلمشدر مراد نفسله عقلدر وایکیسی دخی ﴿ مثنوی ﴾ نیك بایستست
بهر نیك وبد * نیك وبدی فرق وتمیز ایچون زیاده لازم ومهمدر زیرا
(وبضدها تتمیز الاشیاء) ﴿ مثنوی ﴾ وین دو بایسته درین خاکی سرا * بوایکی
لازم وضروریدی بوسرای جسم کثیف تیرهٔ خاکی ومحبوس ظوارق افلاکیده
﴿ مثنوی ﴾ روز وشب درجنك واندر ماجرا * لیل ونهار جنك وماجری
واختلاف چون وچراده درلر مثلا زن ستیزه خوی زوجی اولان مرد اعرابیدن
دخل وخرج ایستدیکی کبی نفس دخی عقل مردی امر معاشنده استخدام
ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ زن همی خواهد حوایج خانقاه * زن طبیعت ونفس
بی حمیت دائما خانقاه جسمك حوایج ولوازمن ایستر ﴿ مثنوی ﴾ یعنی آب رو
ونان وخوان وجاه * یعنی یوزصویی وعار وناموس وعرض ووقار ونان
ونعمت وجاه وحشمت وامارت وریاست طلب ایدوب وامنیه‌سنه وصول
ایچون ﴿ مثنوی ﴾ نفس همچون زن پی چاره کری * نفس مؤنث زن
اعرابی کبی چاره کری مرادات وتحصیل مهمات ایچون ﴿ مثنوی ﴾

كاه خاكى كاه جويد سروري * كاه خاكى طبيعت وكاه فرعون جبلت اولوب سرورلك طلب ايدر الحاصل زن اعرابى قناعت پيشه اولمغله زيب وزينت وشهوات نفسانيه حصوليچون مرد اعرابى به ريش خند وانواع تملق ايله كاه پشت بزمين ايدوب وكاه اولو راولمزه قناعت ايتامكله زوجنك اوستونه بنوب سرورلك ايتديكى كبى نفس مؤنث خبيثه دخى آرزوى سرورى ايله هر صاحب حشمته جابلوسى وتملق ايدوب خاكپايى وعبد درم خريده سى اولور وحوايجنه نهايت وامنيه سنه غايت اولمديغى جهتدن هرنه دولته ايريشسه ذلت احتياجدن برى دكل ايكن مزخرفات فانيه ومتاع قليل دنياى دنيه ايله مباهات ومفاخره ايدوب سرورلك واقراننده امتياز ايله جاه ومنصب وسرا فرازلق آرزو ايدر ❊ نظم ❊ اى اسير لذت دنيا چه بود * جز زيان از نفس بد فرما چه سود * جو جواز مردم كد ايى تابكى * اخراى جان پادشاهى تابكى * ميرود برباد ملكت سربسر * چند ازين بى آب رو بردن بسر * زآتش غيرت ندارى هيچ دود * خاك برسر بادت اى ننك وجود * حسرتا كز نفس محجوب دغل * بيخبر ماندى زمحبوب ازل * ازفسون آن جهان دار غرور * دور ماندى ازجهان دار غفور * فاما مردمردان جهاد وشير دلير شجاعت نهاد اولان ❊ مثنوى ❊ عقل خود زين فكرها آكاه نيست * عقل معاد خود نفس بد خلقتك بو مقوله افكار ناهموار وذلت وافتقار ووجه افكارندن آكاه وخبردار دكلدر بلكه جهان ملكنى برك تره مقدارى كوره يوب وفانيه كوكل ويرميوب ❊ مثنوى ❊ در دماغش جز غم الله نيست * اول عقل معادك كه مراد قلب وروحدر دماغ جان وفكر جناننده الله دردندن ومبدأ ومعاد غمندن غيرى هم بو قدر وجوه اغياره عشق لساننده جارى اولان يقدر ❊ نظم ❊ چيست عقل مدرك اسرار روح * قابل انوار عرفان يار روح * دارد از انوار ربانى ضيا * تا بدان باطل كند از حق جدا * ضد عقلت لشكر شهوات شد * شاه روح از كيد شان شهمات شد * اى حسام الدين چلبى ❊ مثنوى ❊ كرچه سرقصهٔ اين دانست ودام * كرچه سر قصه بودانه ودامدر يعنى مردوزن قصه سى خاصيات نفس وعقلى آشكار وتجليه وتصفيه ايله حب حب ذاتى يى شكار ايچون دانه ودامدر ولكن مجرد خاصياتى بيلمكله جمال عرايس معنادن كشف قناع اولمغله كمال حسنى تماما پديدار اولمامشدر * ايمدى اى حسام الدين ❊ مثنوى ❊ صورت قصه شنو اكنون تمام *

حالا صورت قصدى يى تمام ايشت بشرط آنكه صورتله معنايى جمع ايدوب اكا كوره ايش ايت زيرا ❊ مثنوى ❊ كر بيان معنوى كافى شدى * اكر مجرد اقرار وايمان وعرفان وايقان اركان شريعت سزمرصوص البنيان اوليدى وبيلدم اكله دم ديمك كفايت ايديدى وجانب معنايى طوتوب مراسم صورت باجمعها متروك اوليدى ❊ مثنوى ❊ خلق عالم عاطل وباطل بدى * خلق عالم عاطل وباطل اولوردى يعنى عبادات بدنيه وطاعات جسمانيه دن قالوب نظام عالم صورتك سلك انتظامى منقطع وفساد انجام اولوردى * ايمدى غافل مباش كه سالك مستعده آثار محبت فيضان ايتدكده نفس تلبيس ابليسلك ايدوب مقصود خود محبت الله ايدى چونكه حاصل اولدى شمدنصكره (تفكر ساعة خير من عبادة ستين سنة) فحواسنجه همان فكر وحيرت وشوق ومحبت كفايت ايدر ديو ابطال طاعت بدنيه وتعطيل عبادت جسمانيه ايله حومهٔ شريعتدن طرد وطريق هدايتدن رد ايتمك ايستر * پس زنهار نفسك بو تسويلاتنه الدانميوب وبو داعيه يى خاطر رحمانيدن عد ايتميوب فكر شيطانى ايديكين محقق بيله سن وبوندن اقدم اولان سرخده حلواطبيبه زيان ايتمز خسته يه زيان ايدر ديمكدن مراد اولياء كمل بطالت وعطالت ايله ترك طاعات وعبادات ايدرلر قياس ايتميه سن فكيف كه سلطان انبيا حبيب خدا عليه صلوات الله العليا عشق ومحبت ودنو وقربتده جمله دن اقرب وافضل واكمل كمل اولوب سائر مجذوبين وعاشقين انك شمع پروانه لرى ودرياى حبنك دردانه لرى اولوب جميع مكونات انك عشقنه ايجاد اولنمش ايكن كيرو عبادات صوريه وطاعات بدنيه دن منقطع اولميوب حد رسومدن خروج ايتامشدر * ايمدى طاعات وعبادات لازمهٔ محبت اولديغيچون مقتداى محبت كسترى سهل ابن عبد الله تسترى (المحبة معانقة الطاعة ومباينة المخالفة) بيورمشدر وقال جنيد (علامة المحبة دوام النشاط والذوب للشهوة يفتر بدنه ولا يفتر قلبه) وفى الحديث القدسى (كذب من ادعى محبتى ثم اذا جنه الليل نام عنى) * ايمدى اى مستمع مفلح ❊ مثنوى ❊ كر محبت فكرت ومعنيستى * اكر محبة الله لباس طاعاتدن مجرد فكرت ومعنى اوليدى ❊ مثنوى ❊ صورت روزه ونمازت نيستى * سنك روزه ونماز وطاعات ونياز يكك صورتى اولمزدى ومعنى بلا صورت مستحسن اوليدى انبيا واوليا وجماعت مؤمنين اصفيا صفوف عبادات قالبيه عقدنه منسلك اولمزلردى ❊ نظم ❊ خود كناهى ازخود استغفار كن * نور اورا

بين وترك نار كن * چند روزى بندكى كن بنده وار * تا دهندت بر حريم شاه بار *
بار اوراچون تو حامل كشتهٔ * باچنين بارى چه كاهل كشتهٔ * كر سلامت
باربا منزل برى * پهلوانى پردلى نيك اخترى * پس اى سالك مهتدى مثلا
﴿ مثنوى ﴾ هديهاى دوستان بايكدكر * احباب واودانك بربرينه هداياسى
﴿ مثنوى ﴾ نيست اندر دوستى الاصور * دوستلق بانده دكلدر
الاصورتلردر يعنى احبابك بربرينه قلبلرنده واقع اولان محبتلرى محسوساتدن
اولميوب معنى ومعقولدر * پس مادامكه ارباب محبت لسان قال وياخود آثار
محبتدن اولان برحال وياخود محبتدن اقتضا ايدن برهديه يى اهدا ايتمديكجه
صورت محبت رونما اولمز * پس بذل وعطا وتحف وهدايا معناى محبته صورت
اولديغى كبى حب خدانك دخى صورت هديه سى صوم وصلوة وحج
وزكوة وتسبيحات وتهليلات وتضرعات ومناجاتدر كما قال الجنيد (علامة كمال
الحب دوام ذكره فى القلب بالفرح والسرور والشوق اليه والانس به وايثار محبته
على محبة نفسه والرضاء بكل مايصنع وقيل اثر المحبة بذل المال والنفس فى سبيل الله
وسئل سفيان بن عيينة عن المحبة فقال ان المحبة هى اتباع الرسول صلى الله عليه
وسلم * ايمدى محبين وعاشقين انكيچون عبادت ايدرلر كه ﴿ مثنوى ﴾
تاكواهى داده باشد هديها * بر محبتهاى مضمر درخفا * تاكيم صورت معنى اولان
هدايا قلب باصفا وكون خفاده مستور اولان محبتلرك اوزرينه شاهدلك
ويرمش اوله ﴿ مثنوى ﴾ زانكه احسانهاى ظاهر شاهدند * زيرا كه
احسانات ظاهره شهود عدولدر ﴿ مثنوى ﴾ بر محبتهاى سراى ارجمند *
سر وخفاده اولان محبتلره اى ارجمند وسعادتمند اما عبادات ظاهره وطاعات
صوريه شهادتنه دخى غره اولمه كه ﴿ مثنوى ﴾ شاهدت كه راست باشد
كه دروغ * سنك شاهدك آفاقده اولان كبى كاه راست اولور وكاه دروغ اولور
وعند التزكيه فسادى ظاهر اولدقده مرتبهٔ عدلدن دور وعدم قبول ايله
مهجور اولور اى واه ودريغ اى عبادتنه غره اولان فقير وعاجز امام محمد
غزالى بداية الهدايه نام كتابنده ابن مباركدن برحديث مفصل روايت ايدوب
معاذ بن جبل رضى الله عنهدن يامعاذ بزه حديث روايت قيل استماع ايده لم
دينلدكده معاذ رضى الله عنه بكاء شديد ايله اغلايوب ايتدى حضرت
فخر عالم صلى الله عليه وسلم بيورديلر كه (يامعاذ ان الله تعالى خلق سبعة املاك
قبل ان يخلق السموات والارض فجعل لكل سماء من السبعة ملكا بوابا فيصعد

عليه الحفظة بعمل العبد من حين اصبح الى حين امسى له نور كنور الشمس
حتى اذا اطلعت به الملائكة الى سماء الدنيا ذكرته وكبرته فيقول الملائكة الموكل
للحفظة قفوا واضربوا بهذا العمل وجه صاحبه انا صاحب الغيبة امرنى
ربى ان لا ادع عمل من اغتاب الناس كذا وكذا) سماء ثانيه ده عمليله تفاخر ايده نك
وسماء ثالثه ده تكبر ايده نك وسماء رابعه ده صاحب عجبك وسماء خامسه ده
حسودك وسماء سادسه ده ناسه مرحمتى اولميوب وحين اصابت بلاده صبر
ايتميوب شكوى ايده نك وسماء سابعه ده عبادتده حقدن غيرى شى مراد ايدوب
بلا خلوص ريا ايله عبادت ايده نك عباداتى مقبوله اولميوب صاحبنك
يوزينه اوربلور ديو تحقيق ايتديكدن صكره آخر حديثى بو وجهله اتمام ايدر كه
قال عليه السلام (ويصعد الحفظة بعمل عبد من زكوة وصوم وصلوة وحج وعمرة
وخلق حسن وذكر الله ويشيعه ملائكة السموات حتى يقطعون الحجب كلها
الى الله عزوجل فيقفون بين يديه يشهدون له بالعمل الصالح المخلص لله تعالى
فيقول الله انتم الحفظة على عمل عبدى وانا الرقيب على قلبه انه لم يردنى
بهذا العمل واراد به غيرى فعليه لعنتى فتقول الملائكة كلها عليه لعنتك ولعنتنا
فتلعنه السموات السبع ومن فيهن قلت يارسول الله كيف لى بالنجاة والخلاص
قال عليه السلام اقتد بى وان كان فى عملك تقصير) الى آخر الحديث بو محلده
اولان لعنتك معناسى خالص اولميان عملى حق تعالى رد ايدر ملائكه دخى
رد ايدر ديمكدر مشكوة الانوارده دخى حديث مزبور بو وجهله نقل اولنمشدر
﴿ قاسم ﴾ غلطى نيست درحساب وشمار * صدهزار است وصدهزار هزار *
تو بغفلت نشستهٔ شب وروز * كنج برداشت ازميان اغيار * ايمدى خلوص
قاب اولمدين خلقه كاه اراءت وكاه دعواى مستئ محبت ايتمه زيرا هرسكر
وكيفيت محبت الهيه دن اولمز وهر برمستانه شراب عشق الهى نوش ايتمز
بلكه ﴿ مثنوى ﴾ مست كاهى ازمى وكاهى زدوغ * مستلك كاهى بادهٔ
عشق الهيدن وكاه سرخوشلق دوغ حب ماسوادن اولور * پس بادهٔ عشق
الهى ايله خمر حب ماسوايى فرق ايتميان بى تميز ﴿ مثنوى ﴾ دوغ خورده
مستئ پيدا كند * اكشى يوغرد ايرانى كبى اولان خمر نخوت ايچمش
ايكن بادهٔ نابدن مست اولانلر كبى بودخى خمر حمراى محبت ربانيه نوش ايتمش كبى
مستلك اظهار ايدوب وبلكه وجد وحالتلر اشعار ايدوب ﴿ مثنوى ﴾
هاى هوى سركرانيها كند * هاى وهوى سركرانيلر ايدر وباشن

صالوب اغزين كوپردوب كوزلرين بلردوب اللرين چارپوب دوست دوست عشق عشق ديو كرچكدن مست مدهوش شراب محبت الهى اولان عاشقلر كبى شور شلر كوسترر ❊قاسم❊ لاف عرفان ميزندآن جاهل لاغر شكار * نغمهٔ ققنوس را باجقبق عقعق چه كار * حس ندارى كرندانى بوى دوزخ از بهشت * خوار باشى كركل نسرين نميدانى زخار * صوفىٔ مادر طلب چون كوى ميكردد بسر * مهرهٔ كل رانمى داندز در شاهوار * الحاصل سمعه و ريانك انواعى اولوب مثلا ❊مثنوى❊ آن مرايى در صيام ودر صلاست * اول مرايى صلات وصيامده وسجود وقيامده در ❊مثنوى❊ تاكمان آرد كه اومست ولاست * تاخلقه كمان كتوره كه اول مست دوغ رياسكران حب وولا اوله ❊رباعى❊ درددل همه شرك روى برخاك چه سود * زهرى كه بجان رسدز ترياك چه سود * اى غره بظاهرت قبايى آراست * بانفس پليد جامهٔ پاك چه سود * (عن عدى بن حاتم قال قال النبى عليه السلام يؤمر بناس يوم القيمة الى الجنة حتى اذا دنوا منها واستنشقوا رائحتها ونظروا الى قصورها والى ما اعدالله لاهلها نودوا ان اصرفوهم عنها لا نصيب لهم فيها فيرجعون بحسرة وندامة مارجع الاولون والآخرون مثلها فيقولون يا ربنا لواد خلتنا النار قبل ان تريناما اريتنا من ثواب ما اعددت لاوليائك فيقول الله ذلك اردت بكم حيث كنتم اذا خلوتم بارزتمونى بالعظايم فاذا لقيتم الناس كنتم مجتنين تراؤن الناس باعمالكم بخلاف ما يطوى عليه قلوبكم هبتم الناس ولم تهابونى فاليوم اذيقكم اليم عقابى وقال على كرم الله وجهه للمرائى اربع علامات يكسل اذا كان وحده وينشط اذا كان فى الناس ويزيد فى العمل اذا اثنى عليه وينقص اذا ذم به فاعلم ان بعض الرياء جلى وخفى وبعضه اخفى من حركة النمل فى الليلة المظلمة اما الجلى فما يبعث على العمل حتى لولاه لم يرغب فى العمل والخفى منه ان لا يشتغل بالحمل عليه ولكن يخفف العمل كالذى يتهجد كل ليلة واذا كان عنده ضيف زاد نشاطه واخفى منه ان لا يزيد نشاطه ولكن لواطلع عليه غيره قبل فراغه او بعده فرح به ووجد فى نفسه نشاطا واخفى منه ان لا يسر بالاطلاع عليه لكن يتوقع ان يبدأ بالسلام ويوقر ويتعجب ممن يسئ اليه وذلك يدل على انه يمن على الناس بعمله وامثال هذه الخفايا اذا طولب بالاخذ يوم العرض على الرحمن يكون الامر مشكلا فلا يخلو عنها الا الصديقون ولذا قال عليه السلام لابى ذر يا اباذر جدد

مجتنين اى صالحين مطيعين لله (لغة)

السفينة فان البحر عميق واحمل الزاد فان السفر بعيد وخفف الحمل فان العقبة كؤد واخلص العمل فان الناقد بصير) و بالجمله حقيقت ريا هيئت وثياب وبعض اسباب ايله قلوب ناسده طلب حرمت ومنزلت ايچون اعمال حسنه اظهار ايتمكدر امانه فائده ❊قاسم❊ چه ذوق نيستى يابى كه هستى * ببالاكى توانى شد كه پستى * بدان صوفىٔ صاف اين مسئلت را * زما دورى اكر ازخود نرستى * همه ياران بمنزلكه رسيدند * تو غافل ماندهٔ در بت پرستى * بيا قاسم دل از اغيار بردار * توجه كن بحق هرجا كه هستى * كفتارى نه بسيار ايده لم ❊مثنوى❊ حاصل افعال برونى ديكرست * حاصل كلام افعال صوريه غيريدر يعنى بنم ديديكم افعال ظاهره واعمال صوريه مرايى ومقلدلرك اراءت ايتدكارى سمعه وريا وتسبيح وعصا وخرقه وعبا وحركات ناروادكلدر بلكه بنم تحقيق ايتديكم اخلاق حسنه واعمال خالصه وافعال صالحه عارف واقف وعاشق صادقلرك شول عبادات صافيه لريدر كه ❊مثنوى❊ تانشان باشد برآنچه مضمر ست * تاكه اعمال بدنيهٔ خالصه لرى مزكى ومصفا اولان مرايای قلوب مجلولرينه ودرون صفا اتصافلرنده اولان عشق ومحبت وتجلىٔ جذبات وحدتلرينه نشان وعلامت اوله كما قال ابو عبدالله التسترى (صدق المحبة العمل بطاعة المحبوب وقال مالك بن دينار علامة حب الله دوام ذكره وقال ذوالنون ان لله عبادا لهم همم مكنونة من لباب المعرفة قد سقوا بكأس المحبة شربة فهاموا على وجههم اقبالا على ربهم فسلكوا الطريقة المستقيمة وتسارعوا الى رضوان الله ❊بيت❊ بجان آمد زهجران جان مسكين * اغثنى ياغياث المستغيثين * پس سقيم ايله مستقيم فرق اولنمق ومحبت خالصه ايله غير خالصه يى تمييز ايتمك موهبهٔ الهيه دن اولمغله ارشاد الطالبين قواعد مناجاتى تعليم ايدوب حضرت مولانا بيورورلر كه ❊مثنوى❊ يارب آن تمييز ده مارا بخواست * الها ملكا پروردكارا طالب صادقلركدن اولمغله سن بزه فرق وتمييز توفيق وعنايت ولطف وهدايت قيل كه ❊مثنوى❊ تاشناسيم آن نشان كژز راست * حتى نشان كژى نشان راستدن اكليه لم وكاذب ايله صادقى فرق ايده لم وخلوص قلب اله كتوروب هواى عشق ومحبت بيليه لم زيرا نور محبت طلوع ايتمز ايسه بو اسرار دقيقه نيجه معلوم اولور كرچه (الظاهر عنوان الباطن) مصداقنجه اعمال بيرونى احوال درونه شهادت ومحبت قلبه دلالت ايدر ولكن كا صادق وكا ناموافق اولوب هر برحسه انك

تمییزی میسر اولمز زیرا مجرد شیئك ظاهرینی اعتبار ایدن باطنندن خبردار
اولمز فاما نورخدا ایله بینا اولان متفرسین حقیقت حاله واقف اولوب لاجرم
اصابت ایدر اکا بناء که عالم شهادتده اولان صور محسوسه ظلال صور مثالیه در
ومثال مقید که خیالدر مثال مطلقك نمودا ریدر وثانیدك اوله نسبتی جدا ولك
دریایه وروازه نك آفتابه اولان نسبتلری کبیدر * پس سالك سلوکنده
مثال مطلقه رسیده اولدقده اول عالم مطابق علم حق اولمغله هرنه احوال که
مشهودی اوله صواب اولوب خطا اولمز فاما مثال مطلقدن آکاه اولمیان برشیئ
کندی خیالنده تصور ایلسه اکا ظن دیرلر کاه اصابت وکاه خطا ایدر
(کما سئل الجنید عن الظن والفراسة انهما واحد فقال لا الظن ینفسد بتقلب
القلوب والفراسة تستضیئ بنور الرب وسئل الحسین بن منصور عن الفراسة
فقال من تکلم بعلم من تعلیم فانه یجوز علیه الغلط والسهو وربما یخطیئ ویصیب
وهذا من مقامات ظاهر الایمان ومن تکلم عن الانوار المشرقة علیه من الصفات
الالهیة خرجت الفاظا تاءة شافیة ناطقة فی الضمائر من حضور وغیبة
ودنو وبعد وصرف عنه کل سهو وغفلة کما قال صلی الله علیه وسلم اتقوا
فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله) حبیب رب العالمین حضرت سید المرسلین
علیه صلوات الله بو حدیث شریفله منافق ومرائی اولان کاذبلری عالم
حکیم اولان مؤمن صادقدن تحذیر بیورمشدر که حتی صورتی سیرتنه وظاهری
باطننه موافق اولمیانلر عالم ربانیدن احتراز ایلیه لر زیرا علماء بالله الله نوریله
نظر ایدوب اکر وفاق واکر نفاق هرکسك حالی انلردن مخفی دکلدر فراست
ایسه برخاطر صحیحدر که سواطع انوار الهیه قلبده لمعان ایلدکده عبد متفرس
سواطع انوار ایله ادراك معانی ایدوب خاطرینه موافق اولانی قبول ومتباین
ونا مطابق اولانی ظاهری نه صورتده اولورسه اولسون رد ایدر وحالت
مزبوره خاصیات ایماندن اولمغله حق جل وعلا کرامة لهم عباد مؤمنینك
قلبلرین منور وصدرلرین منشرح قیلمشدر اما فراست دخی علی حسب قوة
الایمان متفاوت اولوب ایمانی قوی اوله نك فراستی دخی اقوی اولور مثلا
برمؤمن مستعد محارمدن غض بصر وشهواتدن امساك نفس ایدوب اکلی حلال
اولسه واغراض دنیه واعراض بدنیه دن اعراض ایله طاعات وعباداته قیام
کوستروب اتباع سنت ایله تعمیر ظاهر ودوام ذکر ومراقبه ایله تنویر باطن
ایلسه اول نور صفا بومقوله مصفا بی الواح نقوش حوادث سفلیه اولان

مطلب
فی تحقیق الفراسة

نفوس فلکیه یه جذب ایدوب مشاهدۀ خطابدن بهره دار اولمغله اسراره
اطلاعی اتم واشمل اولوب لاجرم فراستی خطا ایتمز * ایمدی قلبلری نور
الهی ایله منور اولان شول علماء ربانیین درکه (کونوا ربانیین) تشریفی ایله
مشرف اولوب اخبار خلقدن وماسوایه اشتغالدن فارغ واخلاق الهیه ایله
متخلق اولمشدر * روایت اولنور که * برکون بررجل نصرانی باشنه عمامه ودستار
ورساله وازار ایله شکل مسلمینه تمثل ایدوب جنید بغدادی قدس الله سره نك
مجلس وعظنه کلوب صدرنشین اولدی واثنای وعظده رجل نصرانی قامتی
راست ایدوب (ایها الشیخ اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله) نه معنادر
دیو سؤالنه جواب ایستدی جنید بغدادی دخی سر مبارکارین جیب مراقبه یه
چکوب وبعد زمان سر برآورده اولوب یا نصرانی ایمانه کل که وقتی ایرشمشدر
بیوردی * پس اول رجل نصرانی ایمانه کلوب (اتقوا فراسة المؤمن) نه معنادر
بیلدی کذلك ابو العباس بن مسروقدن روایت اولنور که برکون روایح طیبه
ایله معطر وکوزلری مکحل مشکل یوزلو شیرین سوزلو علم تصوفده ماهر
برشیخ باهر اولوب بزه وعظ ونصیحت ایلدی واثناء وعظده هر بریمزه کرامت
کوستروب امت محمد بو مجلسمزده خاطر بکزه برنسنه خطور ایدرسه اخفا
ایتمیوب وحجابه دوشمیوب بکا اعلام ایدیکز دیو الحاح ایلدی بنده نخی بو شیخ
یهودیدر دیو خاطره ایدوب وبو خاطره کتدکجه قوت بولدی بالآخره شیخه
توجه ایدوب چونکه خاطره مز اظهارینه رخصت ویردك * ایمدی بنم خاطر
صحیحم بودر که سن یهودیسن مؤمن دکلسن دیدم اول شیخ بندن بو کلامی
استماع ایتدکده برزمان سر فرو ایدوب دم بسته قالدی بعده رفع رأس
ایدوب ایتدی حقا سن صادقسن فی الواقع بن یهودییم توراتده کوردمکه
صدیق اولانك فراستی بهر حال خطا ایتمز بیورلمش * پس جمیع مذاهبده
ممارست ایلیوب لکن بریندن مطمئن اولمیوب بالآخره سزه ملاقی اولدیغمده
کندی نفسمه ایتدم اکر صدق وار ایسه بو طائفه ده در بونلرده دخی یوغیسه
صدق دیدکاری همان براسم بلامسمادر دیو سزی امتحانه کلمش ایدم * پس
صدق وحقیقتکز اظهر من الشمس اولدی (اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان
محمدا رسول الله) دیوب صدقله ایمانه کلدی وکبار صوفیه دن اولدی (قال
ابو سعید الخراز من نظر بنور الحق یکون مراد علمه من الحق بلا سهو ولا غفلة
ولا تقصیر ولا زیادة بل حکم حق نطق به حق علی لسان عبیده وقال الحسین

ابن منصور الحق اذا استولی علی سر ملکه الاسرار فیعاینها و یخبر عنها
* ایمدی حق باطلدن ونیکی بددن وخلوصی ریادن تمیز ایلیان نور فراست
اولدیغیچون کاشف الاسرار مولانا خداوندکار بیوررلر که (مثنوی)
حس را تمیز دانی چون بود * حس ایچون تمیز نیجه اولور بیلورمیسن بو وجهله
اولور که (مثنوی) آنکه حس ینظر بنور الله بود * اول حس وفراست که
الله نوری ایله نظر ایدر اوله و بالجمله شول صادقك که نار جذبات صفات
نفسانیه وادناس بشریه‌سن احراق وافنا ایدوب قلبنده نور محبت الله درخشان
اولسه دیدهٔ حسی دخی نور بصیرت ایله مجلا اولور وسابق الذکر اولدیغی
کبی صدق وکذبی انکله معیار ایدوب کندیده اولان نور محبتك اثری
انده دخی موجود ایسه اثر مزبور شخص منظورك صدقنه شهادت ایدر
(مثنوی) ور اثر نبود سبب هم مظهر ست * همچو خویشی از محبت
مخبر ست * واکر اثر محبت اولمسه سبب دخی مظهر محبتدر مثلا شول قرابت
کبی که محبتی مخبردر حاصل کلام حضرت خداوندکار سابقده اولان ابیات
شریفه‌ده دوستلرك بربرینه ارمغانلری درونلرنده مستور اولان محبتلرینه
دلالت ایلدیکی کبی اعمال قالبیه دخی هدایای احباب کبی صورت محبت وآثار
صداقتدر بیورمش ایدی * پس مظهر محبت اولان آثاردن غیری دکلمیدر
دیو وارد اولان سؤال مقدره جواب ایچون بیوررلر که بعض سبب دخی
واردر که اثره محتاج اولمیوب بلکه اول سببك وجودی همچو اثر مخبر محبتدر
مثلا زیدك قرنداشی عمرو وعمیسی بشر وخالی بکرك قرابتلری اسباب محبتدن
اولدیغی کبی برشخص مستعدده آثار صوریه اولمسه ولکن اول کمسنه‌نك
اهل عشقه رغبتی وارباب محبته میل والفتی اولسه مذکورك ودوالفتی اسباب
محبتدن اولمغله اول دخی زمرهٔ محبیندن معدود اولور کذلك برسالکك دماغ
جاننده لذت محبتدن غیری نسنه یوغیکن مقتضیات بشریه ایله نفس
مطمئنه‌دن اظهار محبت ایچون هدیه مثابه‌سنده اولان اعمال بدنیه‌سنه
کلال ورونق شوقنه ملال کلوب آثار محبت زائله اولسه ولکن سالك متلون
قلبنه عارض اولان کثرتدن اکثر اوقاتده توبه وندامت ایله اولکی انجلاسنه
راغب وفقر ومسکنت ایله صحبت مردان خدایه طالب اولسه حالت مزبوره
دخی مخبر محبت اولوب لکن لوامه‌لك مرتبه‌سندن هنوز نفسنی تخلیص
ایتمیوب تلونات بشریه وتقلبات طبیعیه‌دن نجات بولمامشدر الحاصل

تصفیهٔ درونده کمال انجلایه نائل اولمیان لاجرم اثر ویاخود سببه مقید
اولوب مرد آزاد وحر دلشاد اولمامشدر فاما (مثنوی) نبود آنکس نور
حقش شد امام * مر اثر را یا سبب را اغلام * شول کمسنه‌یه که نور حق اکا
امام اوله اول حر وهمام آثار واسبابه غلام اولمز یعنی شول مرد سالم ومرید
مستسلمك که امامی نور یزدان ومقتداسی سایهٔ رحمان اولان مرشد کامل
اولسه اول شمس محبتك نورینه اقتدا ایدوب اسباب ظاهره وآثار صوریه ایله
استدلاله احتیاجی قالمیوب احوال درونه اول همامك نوریله مطلع اولور
(مثنوی) یا محبت در درون شعله زند * ویاخود نور محبت الهیه پرتو
ایدوب قلب سالکده شعله زن وضیا کستر اوله (مثنوی) زفت کردد
وز اثر فارغ کند * وتربیه‌وتدریجله اول نور محبت قوی وغالب اوله وسالکك
اختیار جزئی وعقل معاشن آلوب اثردن فارغ ایدر یعنی سالکك قلبنده
جذبهٔ رحمان غلبه ایتدکده عاشقی شعور وعدم شعوردن ربوده ایدوب
عاشق مجذوب عین محبت ونور وحدتده محو ومستغرق اولور و(لی مع الله
وقت) اوجانه ارتقا واعتلا ایدوب (مثنوی) حاجتش نبود پی اعلام
مهر * مهر ومحبتی اعلام ایچون اکا حاجت اولمز (مثنوی) چون محبت
نور خود زد بر سپهر * چونکه محبت کندی نورنی سپهر اوزرینه اوره یعنی
چونکه آفتاب حب ذاتینك نوری فلك قلبدن طلوع وبرج مشرق سردن
بزوغ ایدوب وسط سماء روحده شعشعه باز اوله ظل بشریت بکلیته مرتفع
اولوب نور محض وحدتك وجودنی آثار واسباب ایله اعلامه حاجت قالمز
(گلشن) چو نور آفتاب از شب جدا شد * ترا صبح وطلوع استوا شد *
نبودش سایه کو دارد سپاهی * زهی ظل خدا نور الهی * بدست او چو
شیطان شد مسلمان * بزیر پای اوشد سایه پنهان * الحاصل اطوار ارباب
طریقت واحوال اصحاب محبت حد وقیاسدن افزون اولمغله سلطان الوالهین
مولانا جلال الدین بیوررلر که (مثنوی) هست تفصیلات تا کردد تمام * این
سخن لیکن بجو تو والسلام * تفصیلات لازمدر حتی بو سوز تمام اوله لکن
سن طلب قیل والسلام یعنی مراتب اسرار عشاقی بیانه چوق تفصیل
وتطویل لازمدر ولکن قال ایله حال حاصل اولمز ومجرد سماع ایله مراتب
اصحاب ذوق ووجدان مشاهده اولنمز * ایمدی بونك تحقیقنی عشق ومحبتدن
سؤال ایله وخبری وجد وجذبه‌دن آل زیرا مادامکه قلب سالکده نور محبت

پرتو ایتدکجه صورت فائده ویرمز ومحبت دخی صور تسز کمالن بولمز
وهر نقدر تفصیل اولنسه صورت محبت وعلامت حقیقت اولان کلمات
اولیادن منزل الثمر اما قلبنده نور محبت لمعان ایلیان عاشقك حالنه بو کلمات
قدسیه شاهد دوشر ﴿ مثنوی ﴾ کرچه شد معنی درین صورت پدید *
اکرچه معنا بو صورت طاعت ولباس عبادتده ظاهردر ولکن ﴿ مثنوی ﴾
صورت ازمعنی قریبست وبعید * صورت معنادن من وجه بعید ومن وجه
قریبدر مثلا ﴿ مثنوی ﴾ دردلالت همچو آبند و درخت * معنایه صورت
دلالت ایتمکده آب ودرخت کبیدر فاما ﴿ مثنوی ﴾ چون بماهیت روی
دورند سخت * چونکه آبله درختك ماهیتلرینی اعتبار ایلیه سن بر برندن
غایتله دوردر یعنی طاعات صوریه اشجاره وذوق ومحبت آبه مماثلدر * پس نه
صوسز شجر ونه جرم شجر اولمدقجه مجرد آبدن ثمر نمایان اولور کذلك
صورت ایله معنی اجتماع ایتمك کرکدر که ایکیسنك نتاجندن فواکه محبت
وثمرات حقیقت رونما اوله ﴿ انتهاء ولدی ﴾ طاعت آن باشد که شوق
افزون شود * هرکه صاحب ذوق شد موزون شود * هرچه شوقت کم
کند بد باشد آن * کرچه طاعاتست آن رافسق دان * پس تواندرکار خود
بیدار باش * جهد کن دائم زجان پرکار باش * بکذر ازصورت بمعنی روی آر *
روخدار اکیر و باقی راکذار * ایمدی اراضیٔ مختلفة الاستعداده منبته اولان
اشجار متنوعه نك نشو ونماسی ماء واحددن اولدیغی جهتدن بر برینه کمال
قربلری اولوب لکن ماء جوهر سیال واسفله میال ونباتات نامیه اولمغله
من حیث الماهیه بینهماده غایت بعد ومغایرت اولدیغی کبی تجلیات جمالیهٔ
سبحانیه وظهورات کمالات اسماء الهیه دخی مرایای وجود صور ومجالیٔ
شهود بشرده نمایان اولدیغی جهتدن برفحوای (ونحن اقرب الیه من حبل
الورید) قریبدر فاما من حیث الحدوث والامکان حدث قدمدن وممکن
واجبدن بعیددر زیرا ارباب فکرت واصحاب فطنته ظاهردر که صورت
معنا ایله قائم اولوب حیات وممات وحرکات وسکنات وجمیع حالاتده موجد
المکوناته محتاج اولوب هر بری لباس وجودی وجود مطلقدن استعاره
ایتمشلردر حضرت حق وفیاض مطلق ایسه قائم بالذات اولوب صفت قیومیتی
ایله مقوم زمین وآسمان ومبدع عالم وعالمیان اولوب عالم خلق اشجاره وعالم امر آبه
تمثیل اولنوب عالم صورت ممکن الوجود وصور علمیهٔ الهیه اولان حقایق

وماهیات غیر مجعوله در (کما قیل الاعیان لیست مجعولة بجعل الجاعل بل الاعیان
صور الاسماء الالهیة ومظاهرها فی القدم بل عین الاسماء والصفات القائمة
بالذات القدیمة بل عین الذات من حیث الحقیقة فهی الثابتة ازلا وابدا لا یتعلق
الجعل والایجاد کما لا یتطرق الفناء والعدم الیها) * پس ضمیر مهر انجلایه
خفی اولمیه که مسئلهٔ مزبوره مشکلاتدن اولمغله ماهیات ممکنه نك بسائط

مطلب
فی الماهیات المجعولة
وغیر المجعولة

ومرکباتی مجعوله وغیر مجعوله میدر اختلاف اولنوب جمله دن نصیر طوسی
تأثیر فاعله سبب احتیاج امکاندر امکان ایسه مرکبات وبسائطه عارض اولدیغی
حیثیت ایله جمله سی جعل جاعل وتأثیر فاعله محتاجدر تأثیر فاعلدن حاصل
اولان اثر ایسه خارجده ذات ممکندر وجود ممکن دکلدر دیو تحقیق ایتمش
وسید شریف تأثیر فاعل نه ماهیت ونه وجود ده در بلکه تأثیر ماهیتك
وجود ایله اتصافنده اولوب مثلا صباغ ثوبی ثوب وسوادی سواد ایتیوب
بلکه ثوبی سواد ایله متصف والوان ایله متلون ایدر بیورمش وعلی قوشجی
دخی سید شریفه موافقت ایدوب ماهیتده تأثیر مؤثردن مراد ماهیتی موجود
قیلمقدر نه آنکه ماهیتی ماهیت قیله اکا بناء که ماهیت ایله نفسی بیننده تباین
بو قدر که وساطت جعل تصور یله بری مجعول و بری مجعول الیه اوله دیوب
وابو علی بر کون زردالو تناول ایدرکن ماهیت غیر مجعوله نه معنادر دیو سؤال
اولندقده جاعل آلویی آلو قیلمادی بلکه آلویی موجود قیلدی دید یکین
ایراد ایدوب یعنی اثر فاعل ماهیتك وجود ایله اتصافنده در بو نسخه نفس
ماهیتده دکلدر دیو تحقیق ایلمش وعلی هذا التقدیر وجوددن قطع نظر نفسی
اعتباریله ماهیات مجعوله اولمیوب ولکن من حیث الاتصاف بالوجود
مجعوله در دیمك موافق اولور ونزاع نزاع معنوی اولمیوب نزاع لفظی اولور
اما بعضیلر مجعوله مرکبات وغیر مجعوله بسائطدر زیرا امکان احتیاجه علت
اولوب وامکان امور اضافیه دن اولمغله بسائطه عارض اولمز دیمشلر وجلال دوانی
علیه رحمه الله تأثیر کاه ابداعی وکاه اختراعیدر دیوب ایکی وجه اعتبار
ایلمش * پس اختراعی بودر که مواد قابله یه افاضهٔ آثار صور ایدوب مثلا
موجود ذهنی یی موجود خارجی وبالعکس موجود خارجی یی موجود ذهنی
قیلمقدر که تأثیر مزبور مجعول ومجعول الیهی مستدعیدر وتأثیر جاعل ابداعی
ایجاد ایس عن اللیس المطلق وبونك امثالی ابدا عاندر که جعل وتأثیر مجعول
ومجعول الیهی مقتضی اولمیوب بلکه شوائب تکثردن مقدس ومواد قابله دن

مستغنی اولان جعل بسیطدر که ذات ابتداء ماهیاته تعلق ایدر امامن حیث الماهیه اولمیوب بلکه تعلق موجود اولدیغی اعتباریله در واشیاده اولان تأثیر حقیق بومعنادر دیو تحقیق ایلمش وصدرالدین قنوی وداود قیصری وکاشانی ومحیی الدین عربینك اثرینه ذاهب اولان ارباب شهود وایقان واصحاب ذوق ووجدان اعیان ثابته دن نفی مجعولیت ایدوب وجود عینینك خارجده ماهیاته افاضه‌سی اعتباریله ماهیاتده اولان جعلی تأثیر جاعلدن عبارتدر دیوب اعیان ثابته صور علمیهٔ الهیه اولدیغی جهتدن وجود خارجی ماهیاتدن منفیدر دیرلر * پس صوفیه ایله حکما ماهیاتدن نفی مجعولیتده اتفاق ایدوب (ان الاعیان ماشمت رایحة من الوجود لان الاعیان صور علمیة موجودة فی العلم معدومة فی العین) دیو بطون وخفا امر ذاتی ومظاهرده ظاهر اولان اعیان ثابته نك آثاریدر بیورمشلر مولانا جامی دخی بومعنایی نظم ایدوب ﴿رباعی﴾ اعیان بحضیض عین ناکرده نزول * حاشا که بود بجعل جاعل مجعول * چون جعل بود افاضهٔ نور وجود * توصیف عدم بآن نیفتد معقول * بیورمشلر الحاصل صفات ذاتیه دن اولان حیات وعلم وقدرت وارادت وسمع وکلام و بصر اکرچه وجود عینیٔ خارجی ایله ظاهره اولدیلر ولکن آبك درختده اولان سریانی کبی صفات مز بوره دخی اعیان موجوده‌ده باهره اولوب آبله مانند درخت هر وجود عینیده اثر ایدوب من وجه غیر ایسه من وجه عین اعیان موجوده در و من حیث الماهیة عالم صورتدن بو امور معنویه بعیده ومختفیه در ﴿مغربی﴾ ای بخورشید حسن عالم کیر * کرده هر ذره راچو مهر منیر * پس زتو منقلب شوند اعیان * چونکه هستی بنقش خویش اکسیر * پس بدانی که‌ذره را ارواح * چون در اجساد میکند تأثیر * و بالجمله ماهیات اعیان وخاصیات عالمیانك بحثی چوقدر دیو کاشف اسرار حضرت خداوندکار بیوردلر که ﴿مثنوی﴾ ترك ماهیات وخاصیات کو * ترك ماهیات وخاصیات ایلیوب ﴿مثنوی﴾ شرح کن احوال آن دوماه رو * اول ایکی ماه رو که صورة مردوزن ومعنی عقل ونفسدر انلرك احوالنی شرح ایله

﴾ دل نهادن عرب بر التماس دلبر خویش وسوکند ﴿
﴾ خوردن که‌درین تسلیم مراحیله و امتحانی نیست ﴿

مرد عربینك کندی دلبری اولان معشوقه سنك التماسنه کوکل قومسی وبکا بو تسلیمده برحیله وامتحان یوقدر کلام حقیقتدر دیو قسم ایتمسی

بیاننددر ﴿مثنوی﴾ مرد کفت اکنون کذشتم ازخلاف * مرد عربی زوجنه ایتدی شمدی خلافی ترك ایلدم وسنك بکا کمال وفا ووفا قنکی بیلدم * ایمدی شمدن صکره ﴿مثنوی﴾ حکم داری تیغ برکش ازغلاف * حکم طوترسن واولو الامرسن تیغ فرمانی غلاف دهاندن چك واوزریمه اجرای احکام قیل زیرا که‌سکا بروجهله انقیادم واردر که ﴿مثنوی﴾ هرچه کویی من ترا فرمان برم * هرنه دیرسك ونه فرمان ایدرسك سکا مطیع وفرمان برم ﴿مثنوی﴾ در بد ونیك آمد آن ننکرم * اول فرمان و بیوردیغك نیك و بد ونفع وضرر کلمه سنه نظر ایتمزم یعنی کندیمه اولان سود وزیان فکرنده اولمیوب همان قصد وعزیمتم سنك امرکی طوتمغه دراکا بناء که کمال محبتمدن ﴿مثنوی﴾ در وجود توشوم من منعدم * بن سنك وجودکده بی وجود ومنعدم اولورم یعنی عند حصول الشهوة اعظم وصلتدن اولان حالت وقاعده بن سندن تماما فانی اولورم رجل مرأه ده نه وجهله فناپذیر اولدیغی بوندن اقدم (ان سعدا لغیور) بیانده ﴿م﴾ مرد وزن چون یك شود آن یك تویی * چونکه یکها محوشد آنك تو یی * بیتنك شرحنده تفصیل اولنمشدر تکراره حاجت یوقدر الحاصل ای محبوبهٔ مرغوبه ﴿مثنوی﴾ چون محبم حب یعمی و یصم * چونکه محبم حب یار لاجرم عاشق زاری کور وکرایدر زیرا عاشق معشوقده نقصان کورمز وهیچ وجهله عیبن ایشتمز معشوقده عیب ونقصان کورن خود عاشق اولمز کما قال علیه السلام (حبك الشیٔ یعمی و یصم) کاشف اسرار حضرت خداوندکار بو محلده قصه دن حصه مرد عربیدن عقل مستفاد ومرأه‌دن نفس لوامهٔ ملهمه یی مراد بیورمشلردر زیرا نفس لوامه نور قلب ایله سنهٔ غفلتدن تنبهی مقدارنجه منور اولدقده عقل مستفاد ایله کمال مناسبت ایدوب نور قلبله حقی باطلدن فرق ایدر ومن بعد نفس اماره‌یه مرافقت ومقتضیات شهوانیه یه موافقت ایتمیوب نوم جهالتدن یقظان ومافاتی اوزرینه ندمان اولوب سیئاتدن تنفر واصلاح حالنه تقید کوستروب (بین جهتی الربوبیة والخلیقة) مترددة اولور وهربار که موافقت اماره ایله جهت امکانیه‌یه متوجه اولوب صحبت اماره دن اکتساب ایلدیکی جبلت ظلمانیه وعادت اصلیه‌سی حکمنجه اندن برسیئه صدور ایتسه فی الحال الهام ربانی ایله تدارك ایدوب اعمال حسنه ایله سیئه‌یی رفع وازاله‌یه سعی بلیغ ایدر کما قال علیه السلام (اتبع السیئة الحسنة تمحها ان الحسنات یذهبن السیئات) و بومرتبه ده

مطلب لوامه

نفس ملهمه اماره‌یی مؤاخذه وسیئاتیله لوم ایدوب حسناته مباشرت ایله طالب
مغفرت اولوب کریم وغفار اللهك باب رحمته مراجعت ایدر فلهذا حضرت
حق دخی بومرتبه‌ده اولان نفس لوامه‌یی کتاب کریمنده تعظیم وتنویه ایدوب
(لااقسم بالنفس اللوامة) دیو قسم بیورمشدر * پس عقل ایله نفس لوامهٔ
ملهمه اتفاق واتحاد ایتمکله تحصیل محاسن اعمال ایچون نفس ملهمه مرد
عقله هرنه فرمان ایدرسه عقل اکا فرمانبر اولوب کسب حسنات ایدرك
مرتبهٔ اطمینانه نائل اولدقلرنده بربرندن فرق وامتیازلری قالمیوب اول زمانده
عقل ونفس وقلب وروح شیٔ واحد اولورلر ولکن نفس هنوز مرتبهٔ
اطمینانه ارتقا ایتمامکله کندی‌یه کمال اعتمادی اولمدیغیچون زوجی اولان
عقله قسم ویروب ﴿مثنوی﴾ کفت زن آهنك برم می کنی * زن زوجنه
ایتدی بکا بر واحسان قصدنمی ایدرسن ﴿مثنوی﴾ یا بحیلت کشف سرم
می کنی * ویاخود حیله ایله بنم سرمی کشف وامتحانمی ایدرسن زیرا بنم
هنوز تلونم واردر وایکی جهتده متردد اولمشمدر جائزکه بکا بو مرتبه اظهار
انقیاددن مرادك بنم نقصان وتکمیلی امتحان ایلیه‌سن نفس ایسه لوامه
وملهمه‌لك مرتبه سنده نفس مؤنث اولوب اناث ایسه ناقصات العقلدر
* پس بنم ملاحظه‌م بودرکه ای عقل مستفاد سن بنم سردر ونم استکشاف
ایده‌یورسن دیوب حقیقت حالی بیان ایچون عقلدن صدق مقال رجا ایلدی
عقلدخی نفس لوامهٔ ملهمه‌نك درجهٔ اطمینانه ارتقا وجانب رضایه اعتلاسن
مشاهده ایتمکله نفسی ترددن بری ایدوب کمال اعتماد حاصل اولمغیچون بنم
مرادم امتحان دکلدر دیو خضوع وانقیادنی اعلام واسم ذات مستجمع جمیع
صفات اولان کلمهٔ جلاله‌یه قسم ایدوب ﴿مثنوی﴾ کفت والله عالم السر
الخفی * مرد عربی زوجنه ایتدی عالم السر الخفی اولان خدای متعال
وایزد بیمثال حقیچون ﴿مثنوی﴾ کآفرید ازخاك آدم راصفی * که خالق
لایزال آدم صفی علیه السلامی خاکدن خلق وایجاد وبرکزیده واصطفا
ایلمشدر تفسیر قرطبیده عرایس امام ثعلبیدن منقولدرکه عبد الله ابن سلام
رسول علیه السلامدن کیفیت خلقت آدمی سؤال ایتدکده حضرت رسالت
پناه علیه صلوات الله بیوردیلرکه آدمك وجهی خاك کعبه دن وصدر
وظهری بیت المقدسدن وفخذینی ارض یمندن وساقلری خاك مصردن وقدمینی
زمین حجازدن ودست راستی خاك مشرقدن ودست چپی زمین مغربدن

مطلب
آفرینش آدم علیه السلام ازخاك

خلق اولنمشدر وتفسیر منیرده ابن عباسدن مرویدرکه سرآدم بیت المقدسدن
وپوست سر وموینی خاك بهشتدن ومژه وابروسی تراب حوض کوثردن خلق
اولنمشدر وجواهر التفسیرده تکمله‌دن نقل ایدرکه آدمك کبدی خاك موصلدن
وطحالی خاك حجازدن وپوست بدنی زمین طائفدن وجبهه‌سی خاك کنعاندن
وعورتی زمین بابلدن وامعاء واحشاسی خاك جزایردن واستخوانی جبالدن
ترکیب وجمع اولنمشدر وخاك آدم مختلف اولدیغنه بناء اولاد آدم دخی
بربرندن متفاوته اولوب طباع واحوال والوان واشکالده اختلاف ایتمشلردر
حاصل کلام ارادت سبحانیه ومشیت الهیه مادهٔ ترکیب آدمی خاکدن ایجاده
تعلق ایلدکده جبریل علیه السلامه فرمان ربانی وارد اولوب ای جبریل
اجزای زمینك جمیعسندن الطف واعلاسنی جمع ایدوب برقبضه خاك انتخاب
قیل که خشت قالب آدم خاکدن مترکب اوله جقدر بیورلدی * پس پیك جلیل
بافرمان جمیل خطهٔ زمینه نزول ایدوب زمینه وضع ید ایتدکده وجود ارض
لرزان اولدی وجبریلدن واقع حالی سؤال ایدوب ای محرم وحی ربانی وسرخیل
مقربان سبحانی مدت مدیددرکه پایمال حادثات ولکدکوب آفات اولمشمدر
ولکن بوآنه دکین بوکا مانند بروقعهٔ عجیبه اصابت ایتمامش ایدی عجبا
مهندس تقدیرك بوتدبیردن مقصودی نه ایدیکی معلومك ایسه بکا دخی
اعلامه عنایت قیل دیدی جبریل ایتدی ای زمین پستین بوبابده بن دخی
حیرتده یم ولکن اجمال حال شوقدرجه معلومم اولدیکه بتقدیر یزدان عالم
فطرتدن برمهمان شریف ومشیمهٔ مشیتدن برطفل لطیف وجوده کلمجکدرکه
پیران صوامع قدس جملهٔ مریدی ومفتیان مدارس انس انك مجلس تدریسنك
معیدی اولوب جود وجودی منبع رشحات تشریف ومطلع لمعات تلطیف
اوله ای زمین شویله فهم ایدرمکه اولوجود بهبودك مادهٔ ترکیب وسرمایهٔ
ترتیبی سن اوله‌سن * پس زمین کیفیت حالدن آکاه اولدقده بار تکلیفك هیبتندن
کریه وناله‌یه آغاز ایدوب کوزیاشلری دوکدی والی یوم القیام عیون وانهاردن
جریان ایدن آب روان زمینك چشمهٔ چشمندن سیلان بولمشدر اما زمینك اشك
چشمی ملال وضجرتدن اولمیوب بلکه کمال فرح وغایت مسرتدن تقاطر
ایتمشیدی الحاصل زمین جبریله عرض حال ایدوب ایتدی ای پیك رب العالمین
قرب پروردکارده خطر بسیار اولوب ﴿ع﴾ وقرب البحر محذور العواقب *
دینلمکله بوذلیل وپستین سطوات قهر الوهیتدن امین اولمق امنیه سیله

نهایت بعدی اختیار قیلدم وهیبت جلال وشعلهٔ آفتاب جماله تاب وطاقت وکمال قربته لیاقتم اولمدیغن بیلدم * ایمدی مرجع ثواب وعقاب ونشان سهام تکلیف وخطاب اوله جق کمسنه‌یی بندن خلق اولنمسنه ر واکورمه لله تعالی بنی حاله ترك ایله دیو قسم ویروب استعفا قیلدی جبریل دخی آسمانه عروج ایدوب واقع حالی عالم الغیب والشهاده‌یه عرض ایلدی حضرت حق تکرار میکائیل بعده اسرافیلی ارسال ایدوب زمین هر برینه انواع تضرع ومسکنت وقسم بالله ایله شفاعت رجا ایدوب کیرو دوندردی بالآخره امر مز بورك اجراسنه عزرائیل مأمور اولمغله زمینه هبوط ایلدکده زمین اکا دخی تضرع بسیار ایلدی عزرائیل ملتفت اولمیوب عنفله ایتدی ای زمین زبان درازلقدن واز کل که بن امر حقله کلدم ومادامکه سندن برقبضه خاك المدیجه کتمزم دیو قسم ایدوب قهرا وجبرا زمیندن برقبضه خاك آلوب کتوردی وامر خدایی یرینه کتوردی ﴿روایت اولنور که﴾ عزرائیل زمینك اجزاء لطیفه‌سندن قرق ارش مقداری خاکی قبض ایدوب مکه ایله طائف بیننه وضع ایلدی وبر روایتده آسمانه اصعاد ایدوب خاك آدمی پیش بهشتده برفضای وسعیده بسط ایلدی ﴿نقل اولنور که﴾ ملائکه بو حادثه‌نك وقوعندن انکشت تعجبلرین دندان حیرته وضع ایدوب آیا بونه سر عجیبدر که خاك ذلیله بوقدر رسوللر ارسال اولنوب انواع اعزازایله درکاه چاره سازه دعوت اولنورکن بو افتادهٔ راه نازودلال اظهار ایلیه بو اثناده زبان حکمت ربوبیت بطریق التقریع ملائکه‌یه خطاب ایدوب ای ملائکه بو خاك پاکده نه مقوله اسرار وحکم ودیعه اولندیغندن غافللر سز زیرا خشك زاهدان صومعه نشینان کرم روان خرابات عشقدن خبر الماشلردر وسلامتیان سلامت جویان ملامتیان بلا جویانك اذواق وحالاتندن چاشنی طویمامشلردر ﴿بیت﴾ اسرار قلندری نداند زاهد * سریست درین شیوه که رندان داند * ایمدی برقاچ ایام آرام ایدیکز کیم بو برقبضه خاکك دستکاریٔ قدرت ایله چهرهٔ آیینهٔ فطرتنه جلا ویروب ظلمت ژنکار خلقیتی رفع وازاله ایتدیکمده هر بریکز مرآت مزبوره‌یه نظر ایدوب کندی مرتبه‌کز ایله آدمك قدر ورتبه‌سن فهم وادراك ایلیه‌سز ﴿ع﴾ باش تا پرده ازین سر نهان بردارند * القصه نطفهٔ صلب قضا اولان نقطهٔ دائرهٔ خلافت بطن نعمانده ٢ مستقر اولدقده امر حقله یتمش بیك ملك چشمهٔ رحیق وسلسبیل ومنبع تسنیم وزنجبیلدن آب رحمت کتوروب

٢ نعمان ارض حجاز وقرب طائفده برموضعك اسمیدر شعرای عرب نعمان حقنده ابیات کثیره انشا ایتمشلردر مثلا ابیاتدن بریسی بودر ﴿بیت﴾ اعد ذکر نعمان لنا ان ذکره * هو المسك ما کررته یتضوع

﴿ وسحاب ﴾

وسحاب کرم وباران فضل وعنایت یاغدیروب خاك آدمی آب محبت ایله آغشته قیلدیلر واول مبدع بی زوال وصانع برکمال قرق صباحکه قرق بیك سنه‌دن عبارتدر بر فحوای (خمرت طینة آدم بیدی اربعین صباحا) طینت آدمی دست جلال وجمالیله اسرشته وصنوف فضل وکرم وعلوم وحکم ایله آغشته قیلوب زمین استعدادنده بذر محبت وتخم معرفتی طرح والقا ایلدی وهر بر ذره‌سنده بر ولی کامل ومرد فاضل پنهان ایلدی وبنای صنع قدرت آدمك درون وبیرونده صفات الهیه‌یه مناسب وهر بری براسمك مظهریتنه لایق مرایای صافیه تعبیه قیلوب اول مرایای جمال نمادهٔ دیدهٔ جمال بینی مکنون ومندرج وخزاین غیب ومعادن شهادتده مکنوز اولان جواهر لطیفه ولآلیٔ شریفه‌یی آب وکل آدمده مخزون ومندمج قیلدی ﴿بیت﴾ در من نکری همه تنم دل کردد * در تو نکرم همه دلم دیده شود * وچونکه نوبت تخمیر دله ایرشدی آب حیات سرمدی وتاب آفتاب عنایت ابدی ایله پرورش بولوب منظور هدایت ربانی اولدی وخازنان ملکوت وکنجوران جبروتدن مستور اولان مخزونات غیب ملکوت ومدفونات خفایای جبروت خزانهٔ قلب آدمده امانت وکوهر محبت صدف صدر آدمده حفظ وحراست اولندی ﴿قطعه﴾ چون تن آدم زکل آراستند * قالبی از بهر دل آراستند * حقهٔ دل هم پی آن کوهرست * کز صدف کون ومکان برترست * روایتدر که کالبد آدم هنوز ناتمام ایکن ابلیس کندینك خیل وحشمی ایله قالب آدمك اوزرندن مرور ایدوب طینت آدمك مشاهده‌سندن درونه کدورت کلمکله نهاد ابلیسدن دغدغهٔ عجب جویی نمایان اولوب بالآخره بدکوهر جبلیسی حرکته کلوب جماعت ملائکه‌دن هر کیمه ملاقی اولسه آدمك عیب ونقصانن ذکر ایدوب هر کوردیکنی عداوت آدمه تحریض ایدردی ﴿نقل اولنور که﴾ ابتدا جبریل امینه ملاقی اولوب ای جبریل بو کنجك استخراجی قنغی کنجدن اله کلمشدر دیو سؤال ایلدی جبریل دخی اجزاء قالب آدم نه موضعدن اخذ اولندیغن کوستردی ابلیس علیه ما یستحق دخی هر بر بقعه‌نك طینتنده اولان مزاج وخاصیتی کوروب بعده میزان قیاسده وزن ایدوب حقیقت آدمه کسب اطلاع ایچون بقاع مزبوره‌یه واروب هرنه موضعه کیم ایرشدیسه بر وجهله زلزلهٔ تسبیح وتمجید وولولهٔ تهلیل وتحمید ایشتدیکه غلغله‌سی اوج ملکوته ایرشدی ابلیس متحیر اولوب کندی کندی‌یه ایتدی عجب قاعده تأسیس وغریب قانون طرح ایتمشلر بو اجزاء متفرقه حالت

تفرقه ده بو تسبیح وتهلیلی ایلدکده بر پرده جمع اولیجق عجبا نه اعجوبه رونما
اوله جقدر دیو مستمرا اطراف کالبد آدمی طواف ایدردی حتی اجزاء قالب
آدم جمله مرتب اولوب مرتبهٔ صلصالیته ایرشدی ابلیس احوال آدمه کماهی
اشتغال نیتی ایله انکشت امتحانی قالب صلصالی یه اوردقده اول کالبددن
برصدا ظاهر اولدیکه حقیقت بین اولان کشف وشهود صاحبلری اول صدا
زخم دست بیگانه دن ناله وحنین اولدیغن فهم ایتدی عزرائیل دخی اول
صدانك استماعندن خوش وقت اولوب رفقاسنه ایتدی غمکین اولمیه سز که
خلق مجوفك قوت ماسکه سی یوقدر و برنسنه یه مالك اولمز * پس عزرائیل
اول قالبك اطرافن طواف ایدرك دروازهٔ دهانی مکشوف کورمکله بو مشکل
حل اولدی دیوب بلا تأخیر حجرهٔ نهاد آدمه پانهاده اولدی ودقت ایله
نظر ایتدکده برخطه کوردیکه کویا شهرستان عاینه نمونه ونزهتکاه
خلد برینه نشانه اصناف عجایب ایله آراسته وبربقعه بولدیکه انواع غرایب
ایله پیراسته اولوب غیب وشهادت وملك وملکوتده سیر ایلدیکی اعجوبه
قالب آدمده اجتماع ایلمش * پس جوارح واعضاء آدمك کرد محلاتنی
پای حیرت ایله کشت ودیدهٔ عبرت ایله سیر وتماشا ایدرك ساحهٔ صدره
ایرشدکده بر پیشکاه عریض ومیدان وسیعك کنارنده برقصر رفیع ومنظر منیعه
دوش اولوب اول قصر بلندك دروازه سنه توجه ایلدکده ناکهان آتش
عشقك زبانهٔ شعله سی اول مردودك سر بی دولتندن دود حسد اظهار
ایدوب دم بسته قالدی وهرنه قدر جهد ایتدیسه صدردن برقدم ایلرو کیتمکه
قادر اولمدی * پس کندی کندی یه ایتدی هرنه مشکل وار ایسه بونده در
وبکا هرنه آفت ایریشورسه بوموضعدن اصابت ایدر دیوب صدهزار اندوه
وحیرت وخسارت وخجلت ایله کیرو دوندی ودل آدم شیطانی رد ایتدیکیچون
لاجرم نظر حقدن دخی طرد اولندی فلهذا قلب انسان کاملدن مردود اولان
جمله قلوبندن مطرود اولور ﴿قطعه﴾ تو جهد کن که کنی جای خویش در دل
مردم * که دل نظرکه حقست تادر آن نظر افتی * اکر زعرش در افتی بزیر فرش
ملامت * هزار بار از آن به که از دلی بدر افتی * چونکه ابلیسك درون صورتدن
بیرون اولدی رفقاسی ابلیسدن نه مشاهده ایلدك دیو سؤال ایلدی ابلیس
خوف ایتمیه سز زیرا برشخص تهی میان که محتاج غذا ومواد شهوات
انك نهادنده پیدا اوله لاجرم بوخطه نك تصرفنه قادر اولورسز لکن

پیشکاه صدرنده برقصر رفیع ومنظر منیع کوردمکه اسرار ایله مشحون
ودربسته وحقایق ایله مخزون وسربسته ایمشلر هر چند که سعی وکوشش
ایلدم انك حقیقتنه یول بولمدم وبکا برخوف مستولی اولدی بیلمزمکه
بوشخص ایله سزك حالکز نیه منجر اولور دیدی ملائکه ایتدی اکر فاعل
مختار وقادر وجبار بزی اکا حواله ایدرسه طریق شفقتی رعایت ایدرز
واکر انی بزه امیر ایدرسه لاجرم اطاعت ایدوب فرمانبر اولورز ابلیس
نهانی انلری تعییر ایدوب کندی کندی یه ایتدی شویله که بن اکا مسلط
اولورسم لابدانی هلاك ایدرم واکر حکم انك اولورسه زبونلق کوسترمیوب
تمرد وعناد ایله غیرت آتشنده هلاکی اختیار ایدرم دیوب ﴿ع﴾ من نه آنم که
زبونی کشم از چرخ فلك * مفهومنی سویلدی القصه چونکیم رقم تسویهٔ
آدم اتمامه ایرشدی برفحوای (فاذا سویته ونفخت فیه من روحی) اول صورتك
مقارنتی ایچون نفخ روح اولندی تفسیر تیسیرده مسطوردر که قبل حقدن
بدن آدمه دخول ایچون روحه امر اولندقده روح عالم نوردن وزان اولوب
کلبهٔ ظلمانی یه اصابت ایتدکده اول موضعه دخولدن رمان اولدی حتی
اوچ دفعه امر وارد اولوب دردنجی کره حق تعالیدن امر وارد
اولدیکه ای روح وقت دخولده بوقدر مبالغه اقتضا ایلدی * ایمدی
کراهت ایله داخل اولوب وقت خروجده دخی انواع مضایقه وکراهتله
خروج ایلیه سن بیورلدی ﴿بیت﴾ بالکره قد وصلت الیك وانما * کرهت
فراقك وهی ذات تفجع * ارباب تحقیق دیرلر که کاشانهٔ بدن آدم ظاهر
حالده ظلمانی کورنمکله روح نورانی اول منزل ظلمانیدن مستوحش اولدقده
فراش صنع الهی شمع نور حضرت رسالت پناه محمدی علیه صلوات الله
السرمدی یی مشکاة جبههٔ آدمده اشعال وایقاد ایدوب زوایای مسکن آدم
اول نورك پرتوندن روشن اولدی فی الحال روح اول نورك شوقیله متشوق
اولوب سر آدمه روان وطرف فوقدن داخل بدن اولوب بطون دماغ تأثیر
روحدن ذوق چشان اولدی وچونکه عین آدمه روان ومردمك دیده یه
فیضان ایتدی چشم آدم کشاده اولوب نظری ساق عرشه دوش اولوب
(لا اله الا الله محمد رسول الله) کلمات تاماتنی انده مسطور کوردی * پس
مهمان روح اندن دخی نهضت وسرمنزل کوشه حرکت ایلدکده قوت سامعه
پدیدار اولدی وجانب انفه کذر ایتدکده عطر طریقی استشمام ایدوب وقت

عطسه ده اثر روح لسانه نزول ايدوب طوطىٔ شكرخاى نطق زمزمهٔ شكره آغاز ايدوب (الحمد لله رب العالمين) ورده اشتغال كوستردى جانب حقدن دخى (يرحمك ربك ولذلك خلقتك) كلام سعادت آياتى وارد اولوب اى آدم بزم رحمتمز غضبمزى سبق ايتمشدر و بزم كرممز سنك كرمكدن كمتردكلدر * پس سن نعمت تناول ايتدين (الحمد لله) ديوب حضرتمه شكر هديه سن كوندردك بزدخى سن كناه ايتدين (يرحمك ربك) جوابن و يروب سعت رحمتمى حضوركه كوندردك بيوردى الحاصل روح پرفتوح آدمك درون وبيرونن تزيين ايدوب حواس خمسه واركان اربعه وجهات ست معين اولوب اثر حرارت آفتاب روح مفاصل هفت اندام آدمى تحريك ايتدكله آدم قيامه كلوب قعود ايتدى وتاج عزت باشنه وديباج كرامت دوشنه قونوب وامر حقله زمينه يتمش بيك ملك كلوب وجنتدن برسرير كتوردىلركه التوندن يتمش بيك قائمه سى اولوب آدمى احترام تمام ايله اول سرير خلافتده اجلاس ايتديلر وقوائم سريردن هر برقائمه يى بيك ملك كتفلرينه آلوب آدمى افلاكه كتورديلر وعجايب ملكوت وغرايب جبروتى سير ايتدرديلر حاصل كلام

مثنوى درسه كز قالب كه دادش وا نمود * هرچه در الواح ودر ارواح بود * اوچ ذراع قالب كه حق تعالى آدمه ويردى الواح وار واحده هرنه اولديسه اول قالبده كوستردى كلمهٔ وا بو محلده تحسين لفظ ايچوندر وياخود وا باز معناسنه اولديغى جهتدن آدمه ارواح والواحده اولهنى آشكاره كوستردى ومكشوف وكشاده ايلدى ديمك اوله وسه كز قالبدن مراد فى زماننا اولان بنى آدمك طول قامتلريدر زيرا آدمك طول قامتى التمش ذراع ايدى وياخود سه كز قالبدن مراد مقدار طول قامت اولميوب بلكه طول وعرض وعمقه اشارت اولنمشدر وبونك تفصيلى برمقدمه نك تحقيقنه محتاجدر كه حتى كاشف اسرار كردكار حضرت خداوندكار نه مقوله دقايقه تلميح واشارت بيورديغى معلوم اوله * ايمدى ضمير منير مهر انجلايه خفى اولميه كه وقتاكيم حق سبحانه وتعالينك حضرت هويتنه مضاف اولان اسماء اوليهٔ ذاتيه سى كه مفاتيح الغيب اعتبار اولنمشدر مفاتيح غيبك تجلياتيله نفس كليه اعتبار اولنان لوح محفوظى ابداع ايلدى وعالم اجسامدن آفرينش آدمه كلنجه ترتيب ايجاد ايچون لوح محفوظده ايكى قوت اظهار ايلديكه بريسى اسماء الهيه وياخود قلم اعلادن مددپذير اولان قوت علميه وبريسى دخى قوت

عمليه دركه بافرمان خالق وصمد فعل وتأثيره قوت عمليه ايله مباشرت ايدوب عموما افعال وآثار ومافى تحتها هرنه وار ايسه لوح محفوظه مضاف وقوت علميه وعمليه سنك جزئياتى اولمشلردر ولوح محفوظك قوت عمليه سنى حقيقت طبيعت اولوب بلكه حقيقت مزبوره نفس كليه نك عينيدر * پس تجلىٔ اول ومفاتيح غيب من حيث التوجهات الاسمائية والروحيه لوح محفوظك وآلتى اولان طبيعتك وساطتيله عالم اجسامك كمال ظهور واظهارينه توجه ايتدكده اسماء الهيه دن (خالق) و(بارىٔ) و(مصور) اسملرى مشاركت اسم قائل ايله دوات الهيه ده مانندمدهٔ مجهوله متعين وامر (كن) اندن كنايه اولوب مدهٔ مزبوره مادهٔ عالم اجسام اولدى وتحت طبيعتده تعين بولدى وقلم اعلى ونفس كليه وحقيقت طبيعت وساطتلريله بتقدير قادر جسم كل حصوله كلوب اصول ثلثه يى مشتمل اولديكه ابعاد ثلثه اعتبار ايتدكلرى طول وعرض وعمقدر * پس حكم وحدت واجمال باعتبار الوسائط الثلثه صورت كرى الشكلى اقتضا ايتمكله اسم مصور دخى جسم كلده شكل كرى ومستدير تعيين ايدوب عرش عظيم لاجرم شكل كريده ظهور ايدوب وجامع حقايق اربعه اولان حكم طبيعتك سرايتى ايله باعتبار الفرض صورت عرش ابعاد ثلثه ده اون ايكى تقدير اوزرينه مقدر اولدى وتجلىٔ وجودىٔ جملى كه مظهر اولى روحانيدركه قلم اعلادر ومظهر ثانيسى حسى اولمشدر عرش دخى على طريق التطابق تجلىٔ وجودينك صفت وحدت وصورت اجماليسى كه مراتب كليه نك جمله سنى مشتمل ومحل استواء اسم رحمن اولوب (الرحمن على العرش استوى) بيورادى وچونكه وجود محيط فلكك استكمال ظهورى امتداد طولى وعرضى وعمقى ايله متحقق اولديسه طولى وعرضى دخى اسم رحمانه منسوب اولوب وامتداد عمقى كه جانب باطنه ميلدر اسم رحمن ايله اسم رحيم ميانده قدر مشترك اولمشدر واسم رحمن اشيايه بخشايندهٔ وجود اولوب ابتداء ابداسى عقل كل وقلم اعلادن ظاهر وانتهاء اظهارى نشأهٔ جزئيهٔ ارضيهٔ ادناده تمام اولوب عقل ونفس وقوى وتعين جسم وادراك بسيط عطا قيلور واسم رحيم دائرهٔ وجودى تبطين وتكميل ايدوب هرقنغى مرتبه يه تعلق ايدرسه متعلقنى كندى اصلنه جذب ايدر و بخشايندهٔ اجسام بسيطه واملاك واستدارات اولوب اولى آخره ومبدائى منتهايه ارجاع وعقوله ادراك عطا ايدر واجسام مركبه ده ثخانت وكثافت وغلظت ومتانت ظهوره كتوروب احكام ظهورى

مطلب احتياج ظهور اشيا در ابعاد ثلثه كه طول وعرض وعمقست

بطونه تقليب واستبطان ايدر اما نشأۂ عقباده امر برعكس اولوب اقتضاء اسم رحمن ظهور واظهار ايكن بطون وابطان وحكم اسم رحيم بطون وابطان ايكن ظهور واظهار اولور ارباب كشف وايقان بسمله ايله حمدله ده رحمن ورحيم اسملرى تكرار اولديغى بونكته يه اشارتدر ديمشلر (وفيه اسرار جمة ورموز غمة لااذن فى افشائها) فاذا كان كذلك جميع اشياء ايچون ظهورده طولى وعرضى وعمقى اوچ مرتبه اقتضا ايدوب مرتبۂ اولى ده ملائكۂ مهيمه وعقول مجرده وانوار قاهره ظاهره اولوب مرتبۂ ثانيه ده نفوس متعلقه وجواهر عامله وملائكۂ مدبره ومرتبۂ ثالثه ده اجرام علويه واجسام سفليه ظهور ايدوب وهر برينك ظهورنده برغايت ونهايت واقع اولمشدر مثلا غايت ظهور عقول امتداد نفس رحمانى ايله امتداد طوليده وغايت ظهور نفوس امتداد طولى وعرضيده ونهايت ظهور اجسام امتداد عرضى وعمقيده واقع اولمشلردر بناء على ذلك عموما اجسام بسيطه نك داخل وخارجه نسبتلرى على السويه اولوب امتداده اقتضا ايلمشدر فاما اجسام مركبه اولدقده غايت ظهور عرض مزاجى يه دوشرسه امتداد طولى كبى اولور * پس اكر امتداد طولى طوليده اولورسه زيبق وكبريت وزاج مثللو بعض معدنيات متولده اولور واكر امتداد طوليده عرضى واقع اولورسه طول ايله عرض اتحاد واجتماع وتركب ايدوب توچ وقلاى ونحاس وحديد وبونك امثالى معدنيات خسيسه متبادره اولور واكر امتداد طوليده عمق واقع اولورسه نقره وطلا وياقوت والماس ولعل وفيروزج وبونك امثالى معدنيات شريفه وجواهر لطيفه باهره اولور واكر غايت ظهور امتداد عرضى يه دوشوب امتداد عرضى دخى طوليده واقع اولورسه اصل ومبدائى مشتمل اولميان سريع الزوال بعض نباتات ضعيفه منبته اولور وامتداد عرضى عرضيده واقع اولورسه حبوبات غذائيه ودوائيه وسميه پديدار اولور وامتداد عرضى عمقيده واقع اولورسه اشجار عظيمه ومنيعه ونباتات رفيعه وجوده كلور فاما غايت ظهور امتداد عمقى يه دوشوب امتداد عمقى طوليده واقع اولورسه كرم وبعوضه وسلك وصوغلجان وبونك امثالى حشرات وحيوانات خسيسه بروز ايدر واكر امتداد عمقى عرضيده واقع اولورسه شير وپلنك وببر ونهنك وخيل وبغال وبقور وجمال وبونك امثالى حيوانات قويه ظهوره كلور واكر امتداد عمقى عمقيده واقع اولورسه وجود انسانى تولد ايدر فاما غايت ظهور امتدادده طولى وعرضى معا واقع اولورسه اقوال

صادقه وشرايع واثقه ظهوره كلور واكر امتداد طولى وعمقى معا واقع اولورسه احوال حسنه وطريقۂ سنيۂ باهره اولور واكر امتداد عرضى وعمقى معا اولورسه احوال عاليه ومقامات ساميه وحقيقت حال ونتيجۂ مآل هويدا اولور وشويله كه غايت ظهور دفعۂ واحدۂ ابعاد ثلثه ده معا بولنسه جامع كمالات شريعت وطريقت وحامل امانت معرفت وحقيقت اولان انسان كامل ومرشد مكمل ظهوره كلوب امور رمز بورهدن هربرى (رحمن) و(رحيم) اسملرينه نه بوزدن منسوب اولدقلرينى كشف وشهود ايله اول كامل ومكمل مشاهده قيلور وجميع اشيا نسبت مزبوره ايله مظاهر تجليات ربانى وطالبان وصلت سبحانى اولوب (بيت) ميل خلق جمله عالم تا ابد * كر شناسندت واكرنى سوى تست * مضمونى اوزره جمله سى مشاهدۂ جمال وقرب وصاله راغبلردر ولكن مادامكه انسانه واصل اولميه وانسانه برنسبت خاص تحصيل اتميه حقه وصولدن محروملردر * پس اشيايى انسانه ايصال ايدن اسم (رحمن) وموصل حق اولان اسم (رحيم) اولوب فاعله وقابله دن اولان جميع اسماء الهيه (رحمن) و(رحيم) اسملرينك مظاهر آثار واحكاميدر * پس كاشف اسرار پروردكار مولانا خداوندكار قدس الله اسراره دخى (م) درسه كز قالب كه دادش وا نمود * هرچه در ارواح ودر الواح بود * ديو بومعنايه اشارت بيورمشلردر الحاصل اول خداوند بخشاينده صفت رحمانيه ورحيميه ايله حقيقت قلب انسانى وصورت نوعيۂ بنى آدم ايچون مبدأ تحقق وجودى وعلت تعينات آثار جودى واعيان كونى يى ايجاد ايدوب عموما عنايت ورحمت وشمول فضل ورأفت ومقتضاى محض جود ومكرمتندن عالم غيب وشهادت ومعنى وصورت نور وجود ايله روشن اولدى ولسان استعداد وزبان قبول وانقياد ايله استدعاى وجود ايدن معتكفان اكنۂ صوامع اعيان ثبوتى ومنزويان زواياى عالم جبروتى اعداد وامداد وامتداد نفس رحمانى ايله ساحۂ معنى وصورت ومساحۂ غيب وشهادتده متعين اولدقدن صكره خاصۂ فيض فضل ورحمتيله عين ثابتۂ انسانى نشأۂ عنصرى ومرتبۂ بشرى وكلشن انوار جامعيت وروضۂ ازهار كليتده مزيد تربيت ومزيت تقويت ايله اختصاص ويروب حرم سراى الوهيت وشهود لطائف ربوبيته هدايت ايدوب كندى عندنده مكنون اولان اسماء كليه سنى تعليم ايلدى ولوح قضا وقدر ولوح محو واثبات وارواح واشباحده

اولان جميع حقايق ولطائفى آدمه مشاهده ايتديروب ﴿مثنوى﴾ تا ابد هرچه
بود او پيش پيش * حق آدم عليه السلام ازل آزالدن ابده وارنجه هرنه
واقع اولەجق ايسه ﴿مثنوى﴾ درس كرد ازعلم الاسماء خويش * كندى يه
تعليم اولنان علم اسمادن ملائكه يه درس وتعليم ايلدى يعنى آدم مسند
خلافتده مستقر اولوب برموجب (وعلم آدم الاسماء كلها) حضرت حق
وفياض مطلق اسماء مسميات وحقايق ومعانيسنى آدمه تعليم ايدوب ومجرد
تعليم ايله اقتصار اولنميوب هرشيئك لون وصورت وطعم ولذت ولينت
وخشونتنى بيلديروب جميع صفاتك حقايقنى اول تعليم اولنان اسماء صفات
خاصه ايله ادراك ايدوب انوار طرايق ذاته ارتقا ومدارج مقاماته اعتلا
ايلدى بعده برنحواى كريم (ثم عرضهم على الملائكة) اسماء مزبوره خصائص
ومظاهر يله قبل حقدن جملهٔ ملائكه يه عرضه قيلنوب (فقال انبؤنى باسماء
هؤلاء ان كنتم صادقين) مغزاى شريفى اوزره ملائكه دن من حيث التفاخر
صدور ايدن (ونحن نسبح بحمدك ونقدس لك) مفهومندن مستفاد اولان
(نحن احقاء بالخلافة) معناسنى اثبات ايچون اسماء مزبوره دن اخبارلرى
مطالبه اولندقده اسماء مزبوره نشأت ملائكه دن خارج اولمغله لاجرم انك
طريق علمنده عاجز اولوب (سبحانك لاعلم لنا الا ماعلمتنا) ديوب آدمك ذات
وحقيقتى من حيث ظاهر الوجود وباطنه جامع اسماء الهيه وشامل حقايق
سبحانيه وكونيه اولديغنه اعتراف ايتدكلرنده حق جل وعلا (يا آدم انبئهم
باسمائهم) فرمان شريفى ايله آدم عليه السلامى تعظيم وتكريم ايدوب اى آدم
ملائكه يه اسماء حقايق واعيان ثابتهٔ ممكنه ومقتضيات متكونه لرندن خبرو ير
* يعنى شول اسماء باطنه دن خبر و ير كه اسماء مزبوره ملائكه نك حقايق وحقايق
مزبوره بزم شؤنات ذاتيه مزدر * پس آدم عليه السلام بافرمان ذوالجلال
والاكرام ملائكه نك هربرينه كنديلرن قدر قابليات ومرتبهٔ استعدادلرى
اولان اسمادن اعلام ايتدكده جانب كرد كاردن (انى اعلم غيب السموات
والارض واعلم ماتبدون وماكنتم تكتمون) خطابى وارد اولوب شربت
خجلت سق اولندى يعنى (اعلم مابطن من الاسماء الكلية السارية فى حقايق
ماعلا من العالم وماسفل منه واعلم ماتبدون من الاسماء الوجودية الظاهرة
حكمها واثرها فى نشأتكم وماتكتمون من حيث حقايقكم واعيانكم الثابتة باطنا
وهى سراية شؤننا وهى مقتضيات حقايقكم من حيث امكانها فعلمتها جميعها

آدم واودعتها فى باطنه وظاهره وسره وسرسره لكمال قابليته وجمعية
نشأته فجعلتها بهذه القابلية التامة خليفتى فى كمال معرفتى اياى ورؤيتى نفسى
ومحبتى ذاتى مطلقا ومقيدا وظهورى على نفسى بالكمال الذاتى والاسمائى
فى ملكى فانقادوا له لاوامره واخضعواله خضوع الجزء للكل والفرع للاصل)
اى مستمع مسترشد تفسير تجميده مسطوردركه الله سبحانه وتعالى (انبئهم
باسمائهم) بيوروب علمهم بيورمدى اكابناء كه ملائكه ده تعليمه استعداد يوقدر
زيرا تعليم موجب ترقى فى العلمدر كماقال تعالى (والذين اوتوا العلم درجات)
* پس علم زياده اولدقجه درجه دخى زياده اولور فلهذا (وقل رب زدنى علما)
قول كريمى ايله حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم ازدياد علم مسئلتى ايچون
فرمان بيورلدى ملائكه ايچون ايسه ترقئ درجات اولمديغنه بناء (ولهم مقام
معلوم لايتجاوزون) قول شريفى ايله خبر و يرلدى وآدم مستعد ترقى اولديغيچون
(وعلم آدم الاسماء كلها) وملائكه حقنده لعدم استعدادهم (انبئهم باسمائهم) وارد
اولوب بالاسماء كلها ديو بيورلمدى زيرا اسما اوچ قسمدر (برقسمى اسماء روحانيات
وملكوتياتدر كه اسماء مزبوره مقامات ملائكه اولوب اسماء مزبوره دن
بعضنه علملرى اولوب وروحانيات وملكوتياتده معلوملرى اولميان اشيادن
انبايه استعدادلرى واردر زيرا بزه جسمانيات شهادت اولديغى كبى روحانيات
وملكوتيات دخى املاكه شهادتدر (وقسم ثانى اسماء جسمانياتدر كه مرتبهٔ
ملكيه دن ادنى در واسماء جسمانيه دن دخى ملائكه يه انبا ممكندر زيرا حيوانات
بزه نسبت دونتر اولديغى كبى جسمانيات دخى بالنسبة الى الملائكه حيوانات
مثابه سنده در (وقسم ثالث الهياتدر واسماء الهيات برمرتبه دركه مرتبهٔ
ملائكه نك فوقنده در كماقال تعالى (يخافون ربهم من فوقهم) * پس
ملائكه يه مافوق مراتبنده اولان اسمادن انسان خبرويرمك ممكن اولميوب
حق تعالى قنغى اسمى انبا ايله امر وتعليم ايتمش ايسه اول اسمادن خبر
ويرمشدر زيرا ملائكه كنديلر دن غيب اولانه ارتقا ايتمزلر اماعالم اجسامه
امر حقله تنزل ايتمك ممكندر كماقال تعالى (ومانتنزل الابامر ربك) الحاصل
آدم عليه السلام مرتبهٔ ملائكه دن دونتر اولان اسماء اجسام وكندى
مرتبه لرنده اولوب شموللرى اولمديغى اسماء روحيه وملكوتيه دن بروجهله
تحقيق وبيان ايلديكه ﴿مثنوى﴾ تا ملك بيخود شد از تدريس او * حتى ملك
آدمك تدريسندن بيخود اولدى ﴿مثنوى﴾ قدس ديكر يافت از تقديس او *

مطلب
اقسام الاسماء
على ثلثة

وتقديس آدمدن هر بری قدس آخر بولدی یعنی آدم علیه السلام ملائکه یه
بقدر الاستعداد حقایق اسماء مسمیاتدن خبرو یردکده هر بری کندیلردن
نفی علم ایدوب تقدیس آدمدن قدس آخر بولدیلر ونور علی نور مرتبه سن
کوردیلر زیرا هر بر ملکك علمی کندی حقیقتلری مظهر اولدیغی اسم وجودی
جزئی و یاخود کلی یه شامل اولوب حقیقتلری مظهر دوشمین حقایق اسمادن
آکاه دکللردر واسماء بطونیه یه واقف اولمامشلردر زیرا نشأت ملائکه نك
اقتضاسی بویله در * پس آدم ملائکه یه کندی حقیقتلری اولان شؤنات ذاتیه
واسماء بطونیه یی دخی اعلام ایتدکده کندی مرتبه لری اولان اسماء روحیه
وملکوتیه دن خبرالوب مرتبهٔ اجمالیه لرندن اوج تفصیللرینه عروج ایتدیلر وفی الحقیقه
قدس آخر بولوب ﴿مثنوی﴾ آن کشاد یهاکز آدم رونمود * اول
فتوحات وفیوضاتکه آدم علیه السلامدن ملائکه یه یوز کوستردی
﴿مثنوی﴾ در کشاد آسمانها شان نبود * افلاك وسمواتك کشاده لکنده
انلره اولمش ایدی ﴿م﴾ جمله کشته خوشه چین خرمنش * دست امید همه
در دامنش * حاصل کلام ﴿مثنوی﴾ در فراخیٔ عرصهٔ آن پاك جان * اول
جان پاکك عرصهٔ وسعت وفضای فسحتنده ﴿مثنوی﴾ تنك آمد عرصهٔ
هفت آسمان * سموات سبعك عرصه سی تنك کلدی یعنی انسان کاملك
میدان جاننه نسبت هفت آسمان و بلکه عالم وعالمیان تنك وصغیر اولدیغن
حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیاتك حدیث قدسیلرینی تضمین واستشهاد
ایدوب بیورورلر که ﴿مثنوی﴾ کفت پیغمبر که حق فرموده است * پیغامبر
صلی الله علیه وسلم ایتدی حق جل وعلا بیورمشدر ﴿مثنوی﴾ من نکنجم هیچ
در بالا و پست * بن هیچ اعلا واسفله صغمزم ﴿مثنوی﴾ در زمین وآسمان
وعرش نیز * زمین وآسمان وعرشده دخی همچنان ﴿مثنوی﴾ من نه کنجم
این یقین دان ای عزیز * بن صغمازم بومعنایی یقینا بیل ای عزیز * پس بالا و پایین
وآسمان وزمینده وعرش برینه صغمایجق سنی قنده بیله لم درسه کز آکاه
اولیکز کیم ﴿مثنوی﴾ در دل مؤمن بکنجم ای عجب * قلب مؤمنه صغارم
بو عجبدر ﴿مثنوی﴾ کرمرا جویی درآن دلها طلب * اکر بنی طلب ایدرسك
اول کوکللرده طلب ایله و یاخود دلهاده اولان هاتنیه ایچون اولوب
* ایمدی ای طالب صادق مقصودك بن ایسم بنی عرش وفرش وآسمان وزمینده
جست وجو ایتمیوب آکاه اول ومؤمن قولمك قلبنده طلب ایدوب زنهار

غافل اولمه دیمك اولور کما قال صلی الله علیه وسلم قال تبارك وتعالی (ماوسعنی
ارضی ولاسمائی ولکن یسعنی قلب عبدی المؤمن التقی النقی الوراع ﴿م﴾ شرح
آن حالت نیاید در صفت * کر بکویم صدهزاران معرفت * آن معانی کوشود
مکشوف دل * کی در آید درعبارات وسجل * الحاصل انسان کامل وعارف
واصلك عرش الله اولان قلبی سعت قابلیه ومظهریت کلیه ایله صورت اسماء
الهیه جمعیه یی موسعدر اما عند خواص الاولیاء بو مقوله وسعتله توصیف
اولنان قلب عارف باللهك قلبندن غیره شامل دکلدر زیرا قلب غیر عارف قلب
دکلدر اکا بنا که قلوب سائره عارف اسماء جزئیه اولدیغی جهتدن ظهور کلی
ایله مظهر حق اولمغه قابلیتی یوقدر فاما قلب عارف کامل رحمت محضه دن عطا
اولنمغله علی الانفراد اسماء الهیه نك جمیعسنه عارف ومظهریت کلیه ایله منفرد
اولوب بلکه قلب عارف بالله رحمت الهیه دن دخی اوسعدر زیرا رحمت صفات
الهیه دن بر صفت وشان واحد اولدیغنه بناء اسما وصفات الهیهٔ کلیه نك
صورت جمعیه سنه واسع اولمیوب وحدیث قدسی دخی (وسعنی قلب عبدی المؤمن)
وارد اولوب حضرت حق صورت جمعیهٔ ذاتیه وصفاتیه ایله بطریق التجلی
عبد مؤمنك قلبنه صغارم بیوردی نتکیم بحر زخار معانی شیخ محیی الدین عربی
قدس الله سره فص شعیبیه ده وسعت قلبی کمال تفصیل ایله بیان ایدوب واول
فصده بومفهومه اشارت بیورمشلردر قال قدس سره (اعلم ان القلب اعنی قلب
العارف بالله هو من رحمة الله وهو اوسع منها فانه وسع الحق جل جلاله ورحمته
لاتسعه) حتی عارف باللهك قلبی وسعتده بر مرتبه یه نائل اولور که مخلوقدن
بر شی احساس ایده میوب عرش وفرش ومافیهما دل عارفك بر کوشه سنه
وضع اولنسه ذره وش پنهان اولوب قلب آنی احساس ایده مزدی زیرا
من العرش الی الفرش جمیع اشیا محدوده ومتناهیه اولوب ولکن فراخیٔ دل
عارف غیر محدود و وجود غیر متناهی یه واسعدر نتکیم ابو یزید بسطامی
بومعنادن خبرو یروب (لوان العرش وماحواه مائة الف الف مرة فی زوایة
من زوایا قلب العارف مااحس به) کذلك جنید بغدادی قدس الله روحه دخی
(ان المحدث اذا قرن بالقدیم لم یبق له اثر وقلب یسع القدیم کیف یحس بالمحدث
موجودا) بیوروب سعت قلبی وعند التجلی الذاتی قلب شیٔ آخری احساس
ایتمدیکنی خبر و یرمشدر وعبد الرزاق قاشانی تعریف بیوردیغی اوزره قلب

مطلب
فی سعة قلب العارف

وهى النفس الحيوانية
منه

انسانی بین الروح والنفس توسط ایلمش بر جوهر نورانی مجرددر که انسانیت انکله متحقق اولور و حکما اکا نفس ناطقه تعبیر ایدوب روح قلبك سرو باطنی ونفس حیوانیه مرکب وظاهریدر ونفس حیوانیه قلبله جسد میاننه متوسطه اولوب حق جل وعلا کتاب کریمنده بو امور غریبه یی مشکوة و زجاجه و کوکب ومصباحه تمثیل ایدوب (مثل نوره کمشکوة فیها مصباح المصباح فی زجاجة الزجاجة کأنها کوکب دری یوقد من شجرة مبارکة زیتونة لاشرقیة ولاغربیة) بیورمشدر وقاشانی شجره دن مراد نفس حیوانیه ومشکاتدن مراد بدن ومصباحدن روح وزجاجه دن مراد قلب در دیوب دل انسانی وجودده وسط ومراتب تنزلاتده لوح محفوظ ایله عالم مثابه سنده در دیو تحقیق بیورمش ﴿مغربی﴾ گنجیست نهاده در دل دل * دریست فتاده در کل دل * آن مهر سپهر لایزالیست * در برج زوال ومنزل دل * شد مملکت وجود معمور * از عدل ملیك عادل دل * چون بحر حقیقة الحقایق * پیوست ببحر کامل دل * بحریست کنون دلم که هرگز * کس نمی رسد بساحل دل * چون بود ز نقش غیر خالی * این مظهر پاك قابل دل * زان نقش ونگار گشت پیدا * در آینهٔ مقابل دل * ایمدی حقه دلدن اقرب یوقدر زیرا (قلب المؤمن بیت الله) انك شاننده در * پس طواف بیت قلب ایدن لاجرم مقصوده نائل وکوکل یولن یتورن محروم وغافل اولمق مقرردر * ایمدی طالب حق اولان اخوان صفایه واجبدر که حقی دنیا وآخرت وزمان وجهتده جست وجو ایتمیوب بلکه مظهر تجلیات ذات وصفات اولان انسان کامل قلبنده طلب ایلیوب کندی حقیقتنه یول بوله ﴿نقل اولنور که﴾ ابو یزید بسطامی ابتداء حالنده الهی سکا موصل اولان طریق نه کونه طریقدر دیو سؤال ایتدکده (ارفع الطریق فقد وصلت) بیوردیلر یعنی سن سنی طریقدن رفع ایله که واصل اوله سن دیو جواب ویرمشلر آه کیم طلب دخی حجاب راه اولورمش ﴿قطعه﴾ گفتم ملکا ترا کجا جویم من * وز خلعت تو وصف کجا گویم من * گفتا که مرا مجو بعرش وبه بهشت * نزد دل جو که نزد دل پویم من * پس موصل حق اولان اقرب طرق قلب اولمغله کاشف اسرار کبریا حضرت مولانا قدس الله سره دخی (فادخلی فی عبادی) قول کریمنی بو معنایه دلیل کتوروب بیوردرلر که ﴿مثنوی﴾ گفت ادخل فی عبادی تلتقی * جنة من رؤیتی یا متقی * حق سبحانه وتعالی بیوردی ای بنم مشاهدهٔ جمال بیمثالمه عاشق اولان

مطلب
تفسیر ارجعی الی ربك

نفس مطمئنه بنم عباد پرشادم زمره سنه داخل وقلب مرشد کامله واصل اول که بنم رؤیتمدن بر جنت خلد عظیم الشانه ملاقی اوله سن یامتقی یعنی مادامکه قلب واسع اصحابی اولان زمرهٔ عباد اصفیایه دخول میسر اولمدقچه جنت دیدار دخی میسر دکلدر بیوررلر حضرت مولانا بو بیت شریفله سورهٔ فجرك آخرنده (یا ایتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربك راضیة مرضیة فادخلی فی عبادی وادخلی جنتی) آیت کریمه سنك تحقیق وتدقیقنه اشارت و(جنتی) ایله مراد بیوریلان قلب باسعادت ایدیکین بشارت بیورمشلردر و بو آیت کریمه نك سبب نزولی و بعض معانیسی بولس وزیر حکایه سنده (دفع کفتن وزیر مرید انرا) بیاننده ﴿م﴾ بی حس و بی کوش و بی فکرت شوید * تا خطاب ارجعی را بشنوید * بیتنك شرحنده مناسبتله تفسیر اولنوب بعض دقایق بو محله تعلیق اولنمشیدی * پس مرآت ضمیر مهر انجلایه خفی اولمیه که ارجعی خطابی نفس مطمئنه یه در قال الحسین (النفس المطمئنة هی النفس الواجدة والنفس الشاکرة هی النفس المرحومة والنفس الخاصة هی النفس العارفة والنفس العاقلة هی النفس الراضیة والنفس الامارة هی النفس الجاهلة) وقال ابو عبدالله بن خفیف (النفس المطمئنة البسها الحق اوصاف الهدایة وصارت نفسا لوامة) وقال ابن عطا (النفس المطمئنة هی العارفة بالله التی لا تصبر عن الله طرفة عین) و بالجملة نفس مطمئنه اول بیانده ذکر اولنان نفس لوامه نك طاعت حقده اطمینان وقرار واطاعت قادر مطلقده سکونت ووقارنك صورتیدر که نفس وجه مذکور اوزره سکونت بولدقده نور قلب ایله علی وجه الکمالیه منور اولوب حتی صفات ذمیمه وآثار ردیه سندن بکلیتها منخلعه وصفات الهیه ایله متصفه واخلاق حمیده ایله متخلقه اولورو تمامها جهت قلبه توجه ایتمکله لوث ودنسدن متنزهه وطاعات حقه مواظبه اولوب عالم قدسه ارتقا ایتدکده نفس مطمئنه شول روحدن مستعار اولور که روح مزبور خطاب اولك نورندن لمعان ایدوب خطاب مزبور روح مزبوری عدمدن نور قدم ایله ابراز ایتمکله حقك صفات وخطاب ووصلت وقربتی ایله مطمئن اولمشیدی فلهذا اول قادر بی همتا نفس مطمئنه یی حقدن حقله راضیه ونعت اصطفائیهٔ ازلیه ایله عندالله مرضیه اولدیغی حالده معدن اول وجنت شهود ذاتیه سنه دعوت ایدوب بیورر که (یا ایتها النفس المطمئنة) ای القوة النفسیة الخفیة المصدوقة لها المؤتمرة بامرها المنتهیة عما نهتها المشتغلة

بحفظ حقوقها التاركة حظوظها العاجلة المعرضة عن هواها المقبلة على مولاها (ارجعى الى ربك) حين خروجها من قبر قالبها (راضية) عن المولى باعطائه ما فى قوة استعدادها (مرضية) الى رضى الله عنه بما وفا على بساط العبودية وقال القاسم يا ايتها الروح المتصلة بالحق واطمئنيت ورضيت بما قضى لها ارجعى الى الذى زينك بهذه الزينة العظيمة حتى اصلحك للرجوع منه اليه والاطمينان اربعة اطمينان القلب والروح مع الدنيا وحول الوجه عن طاعة المولى واطمينان القلب مع الجاه والشرف والرياسة واطمينان برضائه مع رضائه واطمينان بشهود لقائه وذكره فى الخلاء والملاء فى السراء والضراء للتجرد عن العوايق والعلايق كلها (فادخلى فى عبادى) بعد التجاوز عن العقبة الكؤد النفسانيه فى زمرة عبادى المخصوصين بى من اهل التوحيد الذاتى (وادخلى جنتى) *يعنى فى جنة القلب المضاف الى الرب لشرفها وجنة شهود التجليات الآثارية والافعالية والصفاتية والذاتية) * پس اى طالب شهود جمال لايزال سندخى بو دولت بى زواله راغب ايسك كركدر كه مشتهيات حظوظات عاجله دن فراغت وحفظ حقوقى رعايت ايله (ارجعى) خطابنه لياقت تحصيل ايدوب داخل جنت كرامت اوله سن وهمتك بلند ايدوب نه بسط ايله فرحناك ونه قبضله غمناك اول بلكه علايقدن تجرد ايله جميع حالده وسراده وضراده حق ذكر ايدوب (ومن الناس من يعبد الله على حرف) قول كريمى ايله تقريع اولنان زمرهٔ مقصريندن اولميه سن (اللهم اجعل انفسنا مطمئنة راضية مرضية وثبتنا على متابعة الشريعة المصطفوية وادخلنا فى قلوب عبادك الصافية وجنتك الذاتية آمين يا مجيب السائلين ❊عطار❊ الا اى دل نميدانم كه چونى * نهانى در درون ودر برونى * الا اى دل بجايى مرحباهان * دمى بنماى خودرا در بقاهان * دلا جانى كنون در هر دو عالم * زتو پيدا شده سر دمادم * تو يى آن جوهرى كز ذات بيچون * در اين جا آمد ستى غرقه در خون * چرا ماندى دل آباد اينجا * بكو تا چند مانى خوار ورسوا * چرا برنقش اينجا غره باشى * تو خورشيدى چرا چون ذره باشى * زنحن اقرب اينجا جان جان بين * بخود پيوسته ياراندر نهان بين * تو يى عرش وتو يى فرش وتو يى لوح * كه جانهارا دهى درعين جان روح * نمود خود نما اينجا بتحقيق * كه كفتم از پى شك راز توفيق * اكر آدم تو يى زآندم دمى زن * كر آن دم اين وجود تست روشن * آه اى مستكشف نقاب جمال وحدت نفى كثرت وجذبهٔ احديت ايله حق ذكر دائم

ايدنلر شول عاشقان مجذوباندر كه (انا جليس من ذكرنى) رحيقندن نوش جان ايدوب غفلت واثنينيت كرد سراپردهٔ وحدتلرينك همنشينى اولميوب حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم انلرك تعريف شانلرنده (هم القوم لا يشقى جليسهم) بيوروب حضيض فرشدن اوج عرشه وارنجه واقع اولان ساكنان كرهٔ خاك ومقيمان صوامع افلاك اول زمرهٔ اصفيانك نعت قلبلرنده دم بسته وحيران وسركشته وبى درمان قالمشلردر فلهذا سلطان الواصلين مولانا جلال الدين سعت قلوب عارفينى تحقيق ايدوب بيوررلر كه ❊مثنوى❊ عرش با آن نور باپهناى خويش * عرش اعلى كنديننك باپهنا اولان اول نوريله ❊مثنوى❊ چون بديد انرا برفت از جاى خويش * چونكه عارف باللهك وسعت قلبنى كوردى كندى يرندن كتدى يعنى حضرت حق جميع اسما وصفات وذاتيله آدمك قلبنه تجلى ايتدكده آدم عليه السلامك قلب شريفى درياى ذات احديت اولوب وجود غيريت مرتفع وعرش وكرسى ولوح وقلم وجميع عالم اول قلب وسيعده محو ومضمحل اولوب يرندن اثر قالمدى * پس فهم ناتمام اربابى عرش برين بو قدر عظمت رهين ايكن قالب سه كزده وديعت اولنان قلبده نابود اولمق دكل قلب انى كنديه صغدرمق نيجه ممكندر ديو استشكال ايتمكله بيورر كه نعم ❊مثنوى❊ خود بزرگى عرش باشد بس مديد * عرش برينك بيوكلكى زياده مديددر يعنى مهندسين وهيويلرك تحديد وتقديرندن بعيد اولوب امتداد عظمتنى حقدن غيرى كمسنه بيلمز ❊مثنوى❊ ليك صورت كيست چون معنى رسيد * ولكن چونكه معنى ايرشدى صورت كيمدر يعنى عقل دراك عرش عظيمك مقدار امتداد طول وعرض وعمقنى حساب ايله ادراك دخى ايتمزسه جسم وصورت اولديغى جهتدن بهرحال محدود ومتناهيدر اما قلب ولى كامل عين معنادر معنايه ايسه حد ونهايت يوقدر * پس صورت محدوده هرنه مرتبه عظيم وجسيم اولسه عند المعنى حقير ولاشى اولمسى مقرردر الحاصل ❊قطعه❊ تو بمعنى جان جمله عالمى * جمله عالم خود تو يى بنكر دمى * نسخهٔ نقش الهى خود تو يى * عارف اشيا كماهى خود تو يى * مضمونيجه جميع موجوداتك روحى پرتو آفتاب حقيقت انسانيه اولوب وحيات وعلم وشعور وادراكى آدمدن استفاضه ايدوب كنديلرى حقيقت انسانيه دن خارج اولمشلردر وتمامى موجودات بدن بى حيات مشابه سنده اولوب نه حيات وعلم ونه ادراك وفهملرى واردر بلكه دوكلى اشيا صورت انسانيه ده مضمر اولوب وانسان حقيقتده

جمله نك جایدر * پس موجودات باسرها مظهر حقیقت انسانیه وانسان
اصل اشیا اولدیسه جمیع اشیا انسانه نسبت بدن وانسان كامل جان عالم اولور
وذات وصفات الهیه مرآت صورت آدمده جلوه كر اولدیغنه بناء (ان الله خلق آدم
على صورته) بیوریلوب بحسب الهیئة الاجتماعیة جمیع مجردات ومادیاته شامل
ومرتبهٔ خلافته نائل اولدیغی ملكلرك مشهودی اولدقده آدم خاكیده حضرت
حق بوقدر قدرت اظهار ایتمكله ملائكه انسانه انقیاد ایدوب كمال تواضع
ایله ﴿مثنوی﴾ هر ملك میكفت مارا پیش از بن * هرملك ایتدی بزه بوندن
اول ای آدم ﴿مثنوی﴾ الفتی می بود در روی زمین * وجه ارضه برمیل
والفت واقع اولمش ایدی یعنی ای آدم سن بزه آسماندن خبر ویرمزدن وطینتك
تخمیرنه مباشرت اولنمزدن مقدم یربو زینه بزم نوع مابر الفت وموانستمز
وار ایدی حتی ﴿مثنوی﴾ تخم خدمت در زمین می كاشتیم * تخم خدمتی
زمینده طرح والقا ایلدك یعنی بذر طاعت وحبهٔ عبادتی مزرعهٔ زمینه اكمش
ایدك فاما ﴿مثنوی﴾ زآن تعلق ما عجب می داشتیم * زمینه اولان میل والفت
وتعلق وموانستدن بز عجب طوتدق یعنی سبب تعلق نه دركه دیو تعجب ایلدك
وكندی كندیمزه ایتدك ﴿مثنوی﴾ كین تعلق چیست با این خاك مان *
بوخاكه بزم تعلق والفتمز نه در ﴿مثنوی﴾ چون سرشت ما بدست از آسمان *
چونكه بزم تخمیر وایجادمز آسماندن اولمشدر ﴿مثنوی﴾ الف ما انوار باظلمات
چیست * بز انوارك ظلماتله الفتی نه در ویاخود بزم الفتمز انوار ایله در ظلماتله
اولان الفتمز پس نه در ﴿مثنوی﴾ چون تواند نور با ظلمات زیست * نور
ظلماتله دیرلك والفت وموانست ایتمكه نیجه قادر اولور زیرا (الضدان لا یجتمعان)
مفهومی امر مقرر اولوب نور ایله ظلمت بربرینه ضد ایكن ضدینك بربرینه الفتی
نیجه ممكندر دیو سنك خلقتكدن اول روی زمینه اولان میل ورغبتمزی كوروب
تعجب ایدردك مكر خبرمز یوغمشكه ﴿مثنوی﴾ آدما آن الف از بوی تو بود *
ای آدم زمین ایله اولان الفتمز سنك بوی عنبر شیمكدن ایمش وزمین پستیندن
سنك كبی برصورت جمعیهٔ اسماء الهیه وجوده كلجك ایمش ﴿مثنوی﴾ زآنكه
جسمت را زمین بد تار وپود * زیرا كه ای آدم زمین سنك جسمكه ارش
وارغج ایدی * پس ای آدم فرمان قادر ومنان ایله ﴿مثنوی﴾ جسم
خاكت را از اینجا بافتند * سنك خاك اولان جسمكی بوندن طوقیدیلر یعنی جسم
پاككی طیندن اسرشته قیلدیلر وباحكمت ربانیه ﴿مثنوی﴾ نور پاكت را

در اینجا یافتند * سنك نور پاككی بو جسد خاكیده بولدیلر * پس شمدی حقا
مشهودمز اولدیكه ﴿مثنوی﴾ این كه جان ما ز روحت یافتست * بو الفت
ومحبتیكه بزم جانمز سندن بولمشدر ﴿مثنوی﴾ پیش پیش از خاك آن می
تافتست * اول اول اول حالت وحب والفت خاكدن درخشان اولمشدر
یعنی سنك خلقتكدن اول خاكه اولان میل ورغبتمز سنك روحكدن طلوع
ایدن نور محبت ایمش كه مقدما دخی خاكدن لمعان ایتمش ایمش وباعث الفت
اول نورك لمعه سی ایمش اما عجب سر الهیدر كه ﴿مثنوی﴾ در زمین بودیم
وغافل از زمین * مقدما زمین ده ایدك ومع هذا سر زمیندن غافل ایدك
﴿مثنوی﴾ غافل از كنجی كه دروی بد دفین * غافل اولمشز بر كنجدنكه
زمینده مدفون ایدی یعنی زمینده آدم كبی بر كنج نهان پنهان ایدیكندن
غافل ایمشز ﴿مثنوی﴾ چون سفر فرمود مارا زآن مقام * چونكه حق جل
وعلا بزه زمین پستیندن آسمان برینه سفر بیوردی ﴿مثنوی﴾ تلخ شد مارا
ازآن تحویل كام * اول تحویل مقام وتبدیل مكاندن بزم دماغمز تلخ اولدی
﴿مثنوی﴾ تاكه حجتها همی كفتیم ما * كه بجای ما كه آید ای خدا *
حتی تلخ كاملغمز اثناسنده اقامت براهین وحجج ایدوب بزدائما دیرایدك كه ای
بارخدا بزم یریمزه كیم كلور وبزدن احقا كیم واردر كه یریوزنده خلیفه اولور
بزخود سنی تسبیح وتقدیس ایده یورکن یا الهی ﴿مثنوی﴾ نور این تسبیح
واین تهلیل را * می فروشی بهر قال وقیل را * بو تسبیح وتهلیلك نورنی قال
وقیلدن اوتوری صتارمیسن وقتل نفوس وسفك دما ایله وجه ارضده فساد
ایدن بنی آدمی بزم اوزریمزه ترجیح واختیار ایدرمیسن دیدك دیو ملائكه آدمه
سر كذشتلرینی حكایت ایلدیلر ای مستمع طالب وحقیقت حاله راغب سمع قبولك
دوش قیل كه اولا حقیقت ملائكه ده اولان اختلافات واوصاف وكثرتلرنده
اولان روایاتی تحقیق ایدوب بعده خلافت آدم ایچون صورت اعتراضده
استكشاف حكمت ایدن ملائكه نك بیانی وغبار شبهه یی ازاله ایدوب واقع
حالی عیان ایده لم ان شاء الله تعالى وبالله التوفیق والعنایة * پس ضمیر مهر
انجلایه خفی اولمیه كه نفوس ملائكه وجندن بعض تحقیقات مقدما شیر وخركوش
حكایه سنده ذكر دانش خركوش بیاننك آخرنده برمقدار ذكر اولنمش ایدی
حالا دخی ذكر سابقدن فضله نیجه فوائدی مشتمل اولمغله واقع اولان تحقیقاتك
بعضیسی تفسیر نیسابوریدن نقل اولندی قال النیسابوری (وللناس فی حقیقة

مطلب
في حقيقة الملائكة
واصنافهم واصافهم
وكثراتهم

الملائكة مذاهب منهم من زعم انها اجسام لطيفة هوائية تقدر على التشكل باشكال مختلفة مسكنها السموات مستدلين بان الرسل كانوا يرونهم كذلك وهو قول المتكلمين ومنهم عبدة الاوثان القائلون ان الملائكة هى هذه الكواكب الموصوفة بالاسعاد والانحاس وانها احياء ناطقة فالسعدات ملائكة الرحمة والنحسات ملائكة العذاب ومنهم معظم المجوس والثنوية القائلون بالنور والظلمة وانهما عندهم جوهران حساسان مختاران قادران يتضادان النفس والصورة مختلفا الفعل والتدبير فجوهر النور فاضل خير نقى طيب الريح كريم النفس يسر ولايضر وينفع ولايمنع ويحيى ولايبلى وجوهر الظلمه ضد ذلك فالنور يولد الاولياء وهى الملائكة لاعلى سبيل التناكح بل كتولد الحكمة من الحكيم والضوء من المضئ وجوهر الظلمة يولد الاعداء وهم الشياطين تولد السفه من السفيه ومنهم القائلون بانها جواهر غير متحيزة ثم اختلفوا فقال بعضهم وهم طوائف من النصارى انها هى النفس الناطقة المفارقه لابد انها فان كانت صافية خيرة فالملائكة وان كانت خبيثة كثيفة فالشياطين وقال آخرون وهم الفلاسفة انها مخالفة لنوع النفوس الناطقة البشريه وانها اكمل قوة واكثر علما نسبتها الى النفوس البشرية نسبة الشمس الى الاضواء فنها نفس ناطقة فلكية ومنها عقول مجردة ومنهم من اثبت انواعا آخر من الملائكة وهى الارضية المدبرة لاحوال العالم السفلى خيرها الملائكة وشريرها الشياطين ولكل من الفرق على ماذهب اليه ادلة يطول ذكرها وقد يستدل بها اصحاب المجاهدات من جهة المكاشفات واصحاب الحاجات والضرورات من جهة الآثار العجيبة والهداية الى المعالجات ومما يدل على ذلك حال الرؤيا الصادقة الحاصل لانزاع البتة بين الانبياء عليهم السلام فى اثبات الملائكة وذلك كالامر المجمع عليه بينهم * واما شرح كثرتهم فقد قال عليه السلام (اطت السماء وحق لها ان تئط مافيها موضع قدم الا وفيه ملك ساجدا وراكع وروى ان بنى آدم عشر الجن والجن عشر حيوانات البر وهؤلاء كلهم عشر حيوانات البحر وكلهم عشر ملائكة الارض الموكلين وكل هؤلاء عشر ملائكة سماء الدنيا وكل هؤلاء عشر ملائكة سماء الثانية وعلى هذا الترتيب الى ملائكة السماء السابعة ثم الكل فى مقابلة ملائكة الكرسى قدر قليل ثم كل هؤلاء عشر ملائكة الواحد من سرادقات العرش التى عددها ستمائة الف طول كل سرادق وعرضه وسمكه اذا قوبلت به السموات والارض ومافيها فانها كلها يكون شيئا يسيرا وقدرا قليلا وما مقدار موضع قدم الا وفيه

وابن مردويه عن انس (اطت السماء ويحقها ان تئط والذى نفس محمد بيده مافيها موضع شبر الا فيه جبهة ملك ساجد يسبح بحمده) حديث شريف مزبور بو وجهله دخى مرويدر منه

ملك ساجد او راكع اوقائم لهم زجيل التسبيح والتقديس ثم كل هؤلاء فى مقابلة الملائكة الذين يحرثون حول العرش كالقطرة فى البحر لايعرف عددهم الا الله ثم مع هؤلاء ملائكة الروح الذين هم اشياع اسرافيل عليه السلام والملائكة الذين هم جنود جبرائيل عليه السلام وهم كلهم تابعون مطيعون لايستكبرون عن عبادته ولايسأمون * واما اصنافهم فنهم حملة العرش (ويحمل عرش ربك فوقهم يومئذ ثمانية) ومنهم اكابر الملائكة ومنهم جبريل صاحب الوحى والعلم وميكائيل صاحب الرزق والغذاء واسرافيل صاحب الصور وعزرائيل ملك الموت ومنهم ملائكة الجنة (والملائكة يدخلون عليهم من كل باب) ومنهم ملائكة النار (عليها تسعة عشر) ومنهم المؤكلون ببنى آدم (عن اليمين وعن الشمال) ومنهم المؤكلون باحوال هذا العالم * واما اوصافهم قال على بن ابى طالب كرم الله وجهه منهم سجود لايركعون وركوع لاينتصبون وصافون لايتزايلون ومسبحون لايغشاهم نوم العيون ولاسهو العقول ولافترة الابدان ولاغفلة النسيان ومنهم امناء على وحيه والسنة على رسله ومختلفون بقضائه وامره ومنهم الحفظة لعباده والسدنة لابواب جهنم ومنهم الثابتة فى الارضين السفل اقدامهم والمارقة من السماء العليا اعناقهم والخارجة من الاقطار اركانهم والناشية لقوائم العرش اكتافهم ناكسة دون ابصارهم ملتفون تحته باجنحتهم مضروبة بينهم وبين ربهم حجب العزة واستار القدرة لايتوهمون ربهم بالتصوير ولايجرون عليه صفات المصنوعين ولايحددونه بالاماكن ولايشيرون اليه بالنظائر * پس ملائكه نك اوصاف واصناف ووفرت وكثراتى مسموعك اولديسه اول خالق المكونات وموجد الموجودات حضرت فخر كائنات عليه اكمل التحياته انزال آيات بينات ايدوب بيوردرلر كه (واذ قال ربك للملائكة انى جاعل فى الارض خليفة قالوا اتجعل فيها من يفسد فيها ويسفك الدماء ونحن نسبح بحمدك ونقدس لك قال انى اعلم مالا تعلمون) يعنى حبيبم ربك ملائكه يه (انى جاعل فى الارض خليفة) ديو آدمك وجه ارضده خليفه اوله جغنى اخبار ايتدكده ملائكه (اتجعل فيها من يفسد فيها ويسفك الدماء) ديدكارى زمانى آخر آيته وارنجه ذكر ايله بيوردى * پس آدمك اخبار خلافتيله مخاطب اولان ملائكه نك عمومى ميدر يوخسه خصوصى ميدر اختلاف اولنوب اكثر صحابه وتابعين خطاب ملائكه نك عمومنه در زيرا الملائكة لفظى عموم

يحرثون اى يدورون حول العرش منه

مطلب
قصهٔ بنی جان ومحاربهٔ ملائکهٔ سماء دنیا بایشان وتفویض حکومت روی زمین بابلیس وسرانجام او

افاده ایدوب خصوص افاده ایتمز دیمشلر (کماروی عنهم انه تعالی قال ذلك
بجماعة الملائكة كلهم من غير تخصيص لان لفظ الملائكة يفيد العموم فيكون
التخصيص خلاف الاصل مع انه لامخصص) اما ضحاك ابن عباسدن بو وجهله
روایت ایدر که (انهم الملائكه الذين كانوا محاربين مع ابليس لان الله تعالى
لما اسكن الجن فى الارض فافسدوا فيها وسفكوا الدماء وقتل بعضهم بعضا بعث الله
ابليس فى جند من الملائكة فاخرجوهم من الارض والحقوهم بجزائر البحر فقال الله
تعالى لهم (انى جاعل فى الارض خليفة) * پس کاشف اسرار پروردکار مولانا
خداوندکار قدس سره دخی ﴿م﴾ چون سفر فرمود مارازآن مقام * تلخ
شدمارا ازآن تحویل کام * دیوب بو محلده ضحاکك ابن عباسدن اولان روایتنه
موافقت بیورمشلردر * ایمدی قصه نك تفصیلی بودر که آدم علیه السلامك
رایت خلافتی عرصهٔ ملك وشهادته افراشته وساحهٔ کلشن زمین بوکلبن
حدائق بهشت ایله آراسته قیلمقدن خطهٔ ارضك زمام حکومتی دست
تصرف بنی جانه تفویض اولنمش ایدی وطائفهٔ جن نسل جان اولوب آدم
علیه السلام ابو الانس اولدیغی کبی جان دخی اسم ابو الجندر وفی الاصل
اسمی شوما وجان لقبیدر دیمشلر * وکعب الاحبار رضی الله عنه توراتدن
بو منوال اوزره نقل ایدر که طائفهٔ بنی جان ملائکه دن بر قبیله ایدیکه
حضرت قادر مطلق انلرده شهوت تعبیه قیلوب حکومت زمینه کوندردی
وطائفهٔ مزبوره على سبيل التناكح والتناسل یتمش عدد قبیله اولوب وهر بر قبیله
یتمش کروه وهر بر کروه یتمش بیك عدد اولوب (بالغدو والآصال) اوامر الهی یه
امتثال وعبادات وطاعاته اشتغال کوستردیلر ﴿نظم﴾ سال ومه از نهایت فرمان
بری * آمده مشغول پرستش کری * روی تعبد بزمین داشته * فرق تهجد
بمه افراشته * وبالجملة تنکنای زندان دنیاده مدت سکونلری دراز اولمغله
مرغ طول امل اشیانهٔ جنانلرنده بیضهٔ حرص وآز وضع ایلدی ومهب
خذلاندن بادسموم شقاوت وزان اولوب قائد قضا دخی تحریك سلسلهٔ
ادبار وحرمان جنبان ایتمکله اتفاق بر کون اول قومك زهادندن بریسی سیر
وسیاحتنده آب وهواسی خوش بر بیشه زارك کنارندن کذر ایدرکن بر نهال
خوش منظره دوش اولدیکم دست ابداع وقدرت چهرهٔ اوراقنه لآلیٔ قطرات
شبنم ایله زینت ویروب مدد قوت نامیه ایله اوج اعلایه سر کشیده وشعب
واغصانی اطراف وجوانبه ممتده اولمش ودرو یاقوت مانندی خوشهٔ انکورلر

بتوب سلك او راقنه منتظم اولمش * پس زاهد ﴿بیت﴾ زآب ارچه آید
جواهر پدید * ولیکن بدین آبداری که دید * مفهومنه تحریك زبان ایده رك درخت
انکوردن بر صالقم اوزوم قوپاروب تناول ایتدکده اثر حلاوتی دماغ وذائقه سنده
چاشنیٔ تمام ویرمکله زاهدك اشتهاسن تحریك ایدوب بو میوهٔ شیرینك
شیره سندن نوش ایتمامك بی مذاقلقدر شاید که بو محله بر کلشده دخی بو میوه دن
اثر قالمیه دیو انکوردن بر مقدار دوشروب شیره سن صقدی و بر ظرفه قیوب
بر موضعده حفظ ایلدی و بر قاچ ایام مرورندن صکره زاهد اول شربت
لذیذك هواسیله موضع مزبوره توجه ایدوب کوردیکه آب انکور آتش یوزین
کورمدین جوش وغلیانه بشلامش * پس زاهد حالت مزبوره یی مشاهده ایتدکده
بونك ضمننده بر حکمت خفیه وار در دیو تعجب بسیار ایله ﴿ع﴾ آخر این
جوش و بخار تو بر آرد رنکی * دیوب بر قاچ کون دخی توقف ایلدی بعده
کلوب خم باده یی آچدقده کوردیکم جوش وخروشدن فارغ اولوب تحصیل
صفوت ایلمش * پس زاهد شیره دن بر مقدار ایچوب کوردیکم حلاوت اولیسی
مرارته مبدل اولمش بو قضیه دن دخی حیران اولوب عجبا باعث تبدیل طعم
نه در که دیو تأمل اوزره ایکن کیفیت باده زاهده اثر ایدوب مست وخراب
ومدهوش وبی تاب اولدی وبعد الصحو بنی جانه نشوهٔ رحیقدن خبر
ویرمکله طائفهٔ بنی جان اوقات وساعاتك اکثرینی رسم باده خوری یه مبذول
ایدوب زمان قلیلك ایچنده اول ام الخبائثك شآمتی ایریشوب بر برینك زن
وفرزندنه قصد ایتمکه بشلایوب وردو دعایی قتل وزنایه تبدیل ومجاورت
صومعه یی ملازمت میکده یه تحویل ایدوب غلغلهٔ مناجات محلنه زمزمهٔ خرابات
وضع ایتدیلر ﴿بیت﴾ آنکه درصومعه تسبیح زکف ننهادی * در خرابات
مغان بین که قدح باده بدست * الحاصل بالآخره شرب خمر ایله نفسلرینی
ور بلرینی فراموش ایدوب سرانجاملری کفره منتهی اولدی ﴿روایت
اولنور که﴾ ابلیسك اول زمانده اسمی حارث اولوب وبقول اغلب علما ابلیس
طائفهٔ جندن ایدی * پس ابلیس بنی جانك بادهٔ غوایتده سرکشته لکلرین
کورمکله صلاح حال اوزره اولان اتقیایی جمع ایدوب بو طائفهٔ شقاوت
نهاده لاجرم نزول عذاب توقع اولنور * ایمدی بونلرك میاننده بولنمق مناسب
دکلدر ﴿ع﴾ زین میان کر بتوان به که کناری کیرید * دیوب واتقیاء جنیان
ایله عزلت اختیار ایدوب وظائف طاعاته مداومت کوستردیلر * پس طائفهٔ

باغيهٔ جنيانك فرط شقاوتلرندن زمين ناله وحنين ايدوب درگاه كبريادن اول
قوم چركاكك اهلاكن تمنا ايلدی حق تعاليدن زمينه خطاب وارد اولديكه
ای زمين احوال معلومم در لكن صفاتمدن بريسی دخی حلم اولمغله عصاتی
مقابلهٔ فسادلرنده فی الحال مؤاخذ ايتمزم بلكه اولا رسوللر كوندروب وراه
ضلالته كتدكلرين بيلديروب ابراز حجج قاطعه ايله صراط قويم وطريق مستقيمه
دعوت ايدرم اكرنادم اولوب حومهٔ حمايهٔ ايمان وحصن حصين فرمانمه داخل
اولورلر ايسه مغفرت ايدرم بيوردی وبو اثناده ابليسه وحی اولوب كندی
ايله عزلت ايدن بنی جانك بريسنی عصات جنيانه رسول كوندر ديو فرمان
بيورلدی * پس حارث بافرمان سبحانی بيك عددك ايچندن ملهوث بن ملاهب
نام جنی يی انتخاب وارسال ايلدی اول دخی طائفه بنی جانی طريق حقه دلالت
وعقوبت آخرتدن تخويف ورحمت رب غفوره اميد وار ايلدی اعاظم قوم
مضمون قضيه دن آگاه اولدقلرنده امان ويرميوب ملهوثی شهيد ايتديلر
* پس حارث بافرمان باعث ووارث بريسنی دخی كوندروب اول دخی شرط
تحذير وتبشيری يرينه كتورد كده انی دخی قتل ايدوب القصه اول بيك نفردن
برنفر قالنجه جمله سنه شربت شهادت اسقا اولندی عاقبة العاقبة بقيه قلان
جنی ثقينك اسمی يوسف بن يوسف وبر روايتده هتريش ديو تسميه اولنوب اول
دخی دعوته وارد قده انی دخی برقازغانه قويوب وايچنه ياغ طولديروب آتشده
معاقينادوب انواع اذا وجفا ايله شهيد قيلديلر وبنا بعده مسطوردر كه ابليس
بنی جاندن وبلكه جملهٔ ملائكه دن اولوب بز ملائكه يی كورمديكمز كبی ملائكه
دخی انلری حس ايتمكله اسم جن ايله تسميه اولنوب انلر خزنهٔ بهشت
اولمشلر ايدی وابليس كثرت طاعت ايله قومندن ممتاز اولوب حضيض مركز
زميندن اوچ سپهر برينه وارنجه برموضع يوغ ايديكه ابليس انده طاعت
ايتمامش اوله منقولدر كه ابليس يالكز وجه ارضده يدی يوز بيك ييل عبادت
ايدوب وحق تعالی ملك ارض وسما وخزانهٔ بهشتی اكا عطا قيلوب كاهی
سجادهٔ عبادتی وجه ارضده دوشيوب وكاهی قنديل طاعتی پيش طاق
آسمانده افروخته ايدردی واحيانا جنته واروب مراسم خدماتی رعايت وكاهی
دخی سرادقات عرشه عروج ايدوب انواع اطاعت كوستردی وملائكهٔ سبع
سموات ابليسك مشتاقی اولوب هربر آسمانده ابليسی براسم ايله تسميه ايدرلردی
آسمان اولده عابد ثانيده زاهد ثالثده اواب رابعده منيب خامسده خاشع سادسده

شاكر سابعده مطيع وجنتده عزازيل تسميه اولنوردی وعزازيل عزيز خدا
معناسنه در زيرا عزاز بمعنی عزيز وايل بمعنی الله در وابليسه اولان عزتدن بريسی
بوايديكه تحت العرشده ابليس كرسی كرامته اجلاس اولنوب ملائكه يه آداب
عبادات تعليم ايليوب رئيس الملائكه اولمش ايدی ابليسك قصه سی بسياردر
بالآخرة آدمه سجده امرنده عناد واستكبار ايله ملعون ابدی اولدی حاصل
كلام بای وجه كان چونكه قبيلهٔ بنی جان روی زمينده بووجهله فساده
اشتغال ايتديلر ايسه حق سبحانه وتعالی دخی ابليسی سماء دنيا ملكلرينه
سردار ايدوب يتمش علم وهر علمده يتمشر بيك ملك ايله زمينه كوندروب طائفهٔ
جنيان ايله محاربه ايدوب بنی جانك اكثرينی اهلاك وبقية السيوف اولانلری
مغلوبا ومنكوبا شعب جبل قاف وجزائر بحر محيطه طرد والقا ايدوب وجه
ارضی لوث بغی وفسادلرندن پاك ايتديلر * پس فرمان الهی بووجهله صدور
ايتديكه ابليس حرب وقتاله مأمور اولان جماعت فرشتكانله جن طائفه سنك
خلفی اولوب روی زمينده الی ماشاء الله مكث وآرام قيلالر وبالجمله روی
زمينك زمام سلطنتی قبضهٔ تصرف ابليسه تسليم اولنوب وبعد هذه التكريمات
اهل عالم علوی وسفلی بهترين مخلوقات عزازيل اولديغنه يقين حاصل ايتديلر
ولكن منادیٔ قضاء ازلی پياپی ﴿ع﴾ هيهات كزو بتر كسی نيست * نداسن
ايدوب وخياطين قدر خلعت نكال وبردهٔ وبالی ابليسك قامتنه بچوب وساقیٔ
سوء خاتمه كأس خذلاندن خمر لعنت سقی ايدوب عاقبة العاقبه رخت غرور وپندار
انی كرداب رجيمده سركشته وخوار ايده جنكندن كيمسه نك خبری وكنديك
دخی آگاهی اولميوب جمله املاكدن كندی يی افضل كوردی ﴿قطعه﴾
مغرور پس پردهٔ پندار نشست * می پندارد كه در كفش چيزی هست *
چون پرده زپيش كار او بردارند * بيند كه بجز بادندار ددر دست *
خلاصهٔ كلام سكنای زمين ملكلرك خوشنه كلوب وزمينده عبادت آسان تر
اولوب نيجه وجوه ايله چهرهٔ خاكه كوكل ويرديلر * پس ناكهان ﴿نظم﴾
چه بندی دل درين كاخ دل آويز * كه چون جا كرم كردی كويدت خيز * كسی
كو دل بدين كلزار بندد * چو كل زان پيشتر كريد كه خندد * ابياتنك مفهومی
سمع هوشلرينه رسيده اولوب جانب حقدن فرمان قضا وارد اولديكه چونكه
قلبكزی دنيايه قيد ايتديكز * ايمدی وقت رحلت وزمان نقل وحركتدر ديوب
ملائكه عزلی مقرر بيلوب آسمانه صعود ايچون تهيئهٔ اسباب ايليه لر ديو

(انی جاعل فی الارض خلیفة) خطابی وارد اولدی ملائکه دخی بو خبردن تلخ کام اولوب بزخود تسبیح وتقدیسده تقصیرات ایتمزایکن سفك دما وفساد فی الارض ایدن طائفه یی بزم یریمزه خلیفه ایتمکده حکمت نه در دیوب (قالوا اتجعل فیها من یفسد فیهـا و یسفك الدماء ونحن نسبح بحمدك ونقدس لك) مفهومن سویلدیلر بو قول ملائکه دن مراد فرشتکان زمین اولمق اعتبار یله در وکاشف اسرار یقین مولانا جلال الدین قدس سره دخی مثنوی شریفنك بو محلنده اشبو وجهی مراد بیورمشلر در اما خطـاب ملائکه نك عمومنه اولورسه حق جل جلاله هر بر کاره مباشرت اولنمزدن اول مشاوره لازم ایدیکین بو آیتـك ضمننده عبـادی ایچون تعلیم ایدوب خصوصـا حق جل وعلا صنع وفعلی وهر کارنده کمسنه ایله مشاوره ایتمکدن مستغنی بر پادشاه منزه ایکن عموم ملائکه یه صورت مشـاوره ده یر یوزنده آدمی خلیفه ایتسم کرك دیو خبر و یروب ملائکه دخی آدمك استخـلافنده اولان سر وحکمتی بیلمك ایچون وخلقة خلیفه یه زیاده متوجه اولمق ایچون سؤال ایتدیلر نه آنکه اعتراض اوله بو بابده بین المفسرین والمحققین چوق بحث وجدل واقع اولمشدر ولکن سعید الدین فرغانی مقدمهٔ شرح تائیه ده وجه احسن اوزره تحقیق ایتمکله عاشق صادق واهل دردك حالنه موافق اولان اخوان صفا مستفید اولسون دیو محقق مذکورك تحقیق عبارتیله بسط اولندی قال قدس سره (چون آخرین مراتب کلیٔ اعتدالات که آثار واحکام آن برزخیت اولند که درجهٔ اعتدال انسانی بود واو صورت ومظهر آن برزخیت مذکور وحکم امور جمله دروی واقعست * پس همین که آن تجلی باین مرتبهٔ اعتدال انسانی رسید سیر کلیش من حیث المراتب والحقایق الکلیة تمام شد ودورش بوی منتهی کشت واول عین آخر آمد لاجرم تعیین وتخمیر این مزاج وصورت درین غرض آخرین که مظهر کمال جمعیت آن تجلی خواست شد جز باستعمال حقیقت یدین میسر نتوانست شد نه باستعمـال مطلق یمین که جهت حضرت وجو بست ومستند جملهٔ حقایق الهی ٔ اسمائی وعالم ارواح بما اشتمل من الارواح الکلیة وقواها الجزئیة المسماة بالملائکة ونه باستعمال مطلق شمالکه حضرت معلومات وامکانست که مستند حقـایق کونی وطبیعت عناصر ومولدات وجملهٔ قوای ارضیست لاجرم در زمان مباشرت تسویهٔ آن صورت باملائکه که همچون اجزای حقیقت یدین وقوای او بودند واستعمال یدین تماما بر حقایق ایشان مترتب * پس خطاب

مطلب
در تحقیق فرغانی
در خطاب باملائکه
بقول کریم انی جاعل
فی الارض خلیفة
وقول ایشان یاخدا
وند تعالی بگفتار
اتجعل فیهامن یفسد
فیها ویفسك الدماء

مناسب بود که (انی جاعل فی الارض خلیفة) * پس چون ملائکه درین نشات امعان نظر بذل کردند احکام کثرات امکانی متضاعف دیدند وقوت غضبیه که موجب تغلب وقهر وقوت شهویه که مستلزم معصیت وشرست درین نشأت غالب یافتند ونشأت خودرا که فرع حضرت وجو بست منشأ قدس وطهارت وکمال انقیـاد وطاعت (لا یعصون الله ما امرهم و یفعلون ما یؤمرون) مشـاهده کردند وآن سر وامر الهی را که در وجود ساریست درخود بحسب نشأت خود بصفت وحدت ونزاهت از احکام تضاد وکثرت متصف دیدند لاجرم باین معنی خودرا از انسان بحلیهٔ کمال تشبه آراسـته ترشمردند و بسبب این کمال خویشتن را بمهر منصب عالی ورتبهٔ رفیع ازو سزاوار تر دانستند واز ین معنی غافل ماندند که کمالی که مطلوب حقیقیست در جمعست میان وحدت وکثرت وشایستکی ٔ منصب خلافت مشروطست بکمال مضاهات حضرت ذات مرتبهٔ الوهیت که جامعند میـان احدیت وواحدیت اولا ومیـان ظاهر وجود که منبع اسمـاء الهیست ومیان ظاهر علم من حیث تعلقه بالمعلومات که بحر امکانش کویند ومجمع حقایق کونیست ثانیا چه آن تجلیٔ اول که منشأ ومرجع همه کمالاتست چنـانکه بوحدت احدیه در وحدت وجود ظاهر که متعلق تنزیه وتقدیس ایشانست در حضرت علم وامکان ودر جملهٔ حقایق معلومات تابعه ومتبوعه هم ساریست وکمال اسمائی تماما موقوفست برآنکه آن تجلی از هر دو حیثیت بر مراتب مرور کند و بخواص هر مرتبه منصبغ شود تا همه را برنك همه بر آورد وخودرا درهمه بر خود وهمه عرض کند * پس چون ملائکه از ین معنی غافل بودند وغایت کمال حقیقی که مطلو بست در تنزیه وتقدیس دانستند ونشأت آدمی را باحکام کثرت واختلاف منصبغ دیدند لاجرم از مبلغ علم ومرتبهٔ خود بمطالبه برخاستند وکفتند (اتجعل فیها من یفسد فیها) بقوته الشهویة (ویسفك الدماء) بواسطة قوته الغضبیة (ونحن نسبح بحمدك) ای بالوجود الذی اظهرنا بنوره وطهرنا بحکم وحدته وبساطته عن احکام الکثرة الامکانیة فبتلك الطهارة نذکرك بما یوجب تنزیهك عن التلبس باحکام الکثرة (ونقدس لك) بما عرفناك من حیث وجود الواحد المنزه عن احکام التضاد والاختلاف والکثرة والایتلاف * پس زبان جمعیت ذات من حیث مرتبة العلم وحضرت الالوهیه جواب ایشان بازداد که (انی اعلم) فی هذه القضیة ان الکمال فی الجمعیة وهی لهذه الصورة العنصریه الآدمیة (ما لا تعلمون) من حیث نشأتکم وحالکم ومرتبتکم * سؤال * پس در خطـاب (انی جاعل فی الارض

خليفة) باملائكه چه فائده بود ﴿جواب﴾ درآن خطاب باملائكه دونوع فائدهٔ عظيمهٔ كليه بودهريك متضمن فوايدبسياريكى تعظيم وتفخيم آدم دوم تعظيم وتكميل ملائكه عليهم السلام ووجه تقرير آنست كه چون مقصود اول حصول كمال اسمائى وتمام ظهور واظهار بود وآن موقوف بود برآنكه هرچه درقوت باشد بفعل آيد وآدم عليه السلام صورت كلى ومظهر جلئ آن حقيقت برزخيت بود كه جملهٔ حقايق اسمائى وكونى بمظاهرها نسبت باآن برزخ همچون اجزا اندوخضوع جزؤمر كل را لازمست چه كمال اوباآن متعلقست ولكن بشرط علم جزؤ بكليت آن كل وبحكم سرايت اثراحديت آن تجلئ احدى جمعى درين جملهٔ حقايق كه كالاجزا اندرهريك حكم عصبيت وانانيتى وانكار عظمت غيرخود ثابت بود كه اكرظهور آن انكار وعصبيت وپندارودر مقابلهٔ امر الهى واقع شدى موجب لعن وطرد كشتى چنانكه بنسبت باابليس شد لاجرم رحمت وعنايت الهى چنان اقتضا كرد كه دراول فطرت آدم باملائكه خطابى بصورت مشورت بفرمايد تا آن مقدار از انكار وانانيتكه بحكم جمعيت بالقوه در ايشان كامن بود بالفعل ظاهر شود تادر وقت عرض آدم برايشان بصورت وصفت كليتكه درمعنئ خلافت مندرج بودآن پندار اول بكلى زوال پذيرفته باشد وعند مقابلة الامر بالسجود كه كمال ايشان باآن منوط بود ازحكم آن پندار واثرآن انكارهيچ ظاهرنشود ودر خضوع وخشوع اوكه خضوع جزؤست مركل راطوعا مبادرت نمايند وبكمال خود متحقق شوند واثرشمول آن رحمت آنست كه آن خطاب سنتى ودستورى شد درباب مشورت دركارها هرچند درعقل وراى كمال استقلال واستبداد حاصل باشدواين مسئله دليلست برآنكه ملائكه وعقول ونفوس را درعلوم على العموم ترقى واقعست وچنان نيست كه بعضى از ايشانرا هرچه هست بالفعل حاصل باشد چنانكه اكثر فلاسفه كفتند والله اعلم بحقيقة الحال ﴿نظم﴾ هست دكان حق تن انسان * اندر ونش صفات الرحمن * پس تودرخودبه بين صفات خدا * كرچه اندك بود بدان زصفا * كه چه سانست آن صفات منير * سيركن زين قليل سوى كثير * زين صفات قليل روسوى اصل * مكن اندر ميان هرد وفصل * ايمدى تحقيقات مزبوره معلومك اولديسه اول مبدع لايزال وپادشاه بيمثالك مشيت ازليه وارادت عليه سى لوح قضاده محفوظ اولان حكم اجماليسن صورت تفصيلده ابرازه تعلق

ايتمكله خلافت آدمى ملائكه يه اخبار انلردخى حكمت خفيه دن استخبار ايله لوح دل آدمده مكنوز اولان خزائن حقايق اسما وصفاتك اسرارنى مفتاح رموز اولان زبان آدمدن اظهار بوكونه سؤال وجوابه منوط اولوب ملائكه دخى عباد مكرمون وجميع ذنوبدن معصومون اولمغله صورت اعتراضده اولان سؤاللرى اذن الهى يه مقرون اولديغنى تفهيم ايچون كاشف الاسرار مولانا خداوندكار جانب ملائكه دن آدم عليه السلامه بطريق الحكايه ايراد ايدوب بيوررلركه ملائكه آدمه ايتدى اى مكرم آدم ﴿مثنوى﴾ حكم حق كسترد بهرمابساط * حق سبحانه وتعالينك حكمى بزدن اوتورى بساط اذن ورحمت دوشدى بويله ديوكه ﴿مثنوى﴾ كه بكوييداز طريق انبساط * طريق انبساطدن سويلكز يعنى رفع حجاب ايدوب وكوكلكزده اولانى اخفا ايتميوب هرنه وارايسه منبسط اولوب جنابمه عرض ايديكز سزه اذن واجازتدر * ايمدى ﴿مثنوى﴾ هرچه آيد برزبانتان بى حذر * لسانكزه هرنه كلورسه خوف وحذرسز سويلكز ﴿مثنوى﴾ همچو طفلان يكانه باپدر * يكانه وقيمتلو اولان اطفال پدرلرينه سويلديكى كبى يعنى پدر ومادرك يكدانه سى اولان طفل نارسيده والدينه دلينه كلانى سويليوب وطفلك جمله كفتارى مادروپدرلرينه خوش كلوب طفله شفقت ايتدكلرى كبى سزدخى منبسط اولوب لسانكزه كلنى سويلكز وجائزكه صورت اعتراضده اولان سؤالمزايله مؤاخذه اولنورز ملاحظه سنده اولمكز ﴿مثنوى﴾ زآنكه اين دمهاچه كرنالايقست * زيراكه بوسوزلر اكرچه سزدن بنم جناب كبريامه نالايق ونار وادر ولكن ﴿مثنوى﴾ رحمت من برغضب هم سابقست * بنم رحمتم غضب اوزرينه هم سابقدر يعنى برفحواى (سبقت رحمتى غضبى) جمالم جلالمه غالب ورحمتم درياسى آتش غضبى مطفى وسابقدر * پس واقع اوله جق سؤاللر اكرچه من حيث الصوره مملوكدن مالكه لايق دكلدر فاماازل آزالده بن سزه آدمك خلافتدن خبرويره جكم وسزدخى بووجهله سؤاللرايدوب نيجه اسراره واقف اوله جغكز وجمله افعال واقوالكز رضامه موافق وسز معصوم ومرحوم اولديغكز علممده مندرجدر فاذا كان كذلك ﴿مثنوى﴾ ازپى اظهار اين سبق اى ملك * بوسبق رحمت وتقدم عنايتى اظهار ايلمك ايچون اى ملك ﴿مثنوى﴾ درتو بنهم داعيهٔ اشكال وشك * سنك وجودكده شك واشكال داعيه سنى وضع ايدرم مراد جملهٔ ملائكه در

يعنی هر برملك وياخود ای جنس ملك هر بريكزك وجودنده بشقه بشقه بو اشكال وشك داعيه سنی تعبيه ايتمشمدر ديمكدر يوخسه مقصود يالكز برملك دكلدر وشمدنصكره اولان بيت دخی بويله در * پس حق تعالی ايتدی ای ملك بوشك واشكالی انكيچون تهيئه ايتدمكه ﴿ مثنوی ﴾ تابكويی ونكيرم برتومن * حق اول سؤال واعتراض ونالايق اولان سوزی سويليه سن وبن سنك اوزريكه طوتميم يعنی اول سوزی سندن زله عداتميم ومؤاخذه قيلميم وبرسرم دخی بودر كه ﴿ مثنوی ﴾ منكر حلم نيارد دم زدن * بنم حلممه منكر اولان دم اورمغه قادر اولميه يعنی لاجرم جرمله عقوبت ايتمك حق تعالی يه واجبدر زيرا عادلدر وجرم دخی بهر حال موجب عقابدر كبائره توبه ايتمدين فوت اولانی حق تعالی مغفرت ايتمز ديو اعتقاد فاسد ايدوب بنم حليم وغفار وكريم وستار وارحم الراحمين ورؤف المذنبين اولديغمی انكار ايدنلر رحمتم غضبی سبق ايتديكين كوروب دم بسته قلالر كما روی عن النبی عليه السلام (لقد دخل الجنة رجل لم يعمل خيرا قط) وقال عليه السلام ماتقولون فی رجل مات وهو لايحسن الظن بالله فقام رجلان وقالا لانعلم الا شرا وقال الباقون النار فقال عليه السلام بل عبد مذنب ورب غفور ﴿ نظم ﴾ بنده ايشی دائما نقصان اولور * حقه لايق عفو ايله غفران اولور * لطفی چوقدر قوللره فضلی عماد * ايلدم بن قولده اكا اعتماد * كرجهان خلقينه غفران ايليه * بحر جودندن نه نقصان ايليه * الحاصل ای آدم حق تعالی ملكره ايتدی ﴿ مثنوی ﴾ صد پدر مادر نداردحلم ما * هر نفس زايد درا فتد در فنا * بزم حلممزده صد پدر وصد مادر هر نفس طوغر فنايه دوشر يعنی تلاطم بحارندن برآنك ايچنده نيجه يوز بيك امواج ظاهر ونا پيدا اولديغی كبی بزم دخی دريای حلم ورأفت وبحار جود ورحمتمز بر وجهله محيط بی ساحلدر كه هر برنفسده نيجه يوز بيك پدر ومادر وارباب شفقتك مرحمت ورأفتی اول دريای رحمتمزك تموجندن ظهوره كلوب كيرو دريای رحمتمزده محو ونا پيدا اولور كما قال عليه السلام (جعل الله الرحمة مائة جزؤ فامسك عنده تسعة وتسعين جزأ وانزل فی الارض جزأ فيها يتراحم الخلق حتی ان الفرس لترفع حافرها عن ولدها خشية ان تصيبه) وروی ان رسول الله صلی الله عليه وسلم (يمشی فی بعض سكك المدينة مع اصحابه فاقسمت عليه امرأة ان يدخلوا فی منزلها فدخلوا فرأوا نارا مضرمة واولاد المرأة يلعبون حولها فقالت يانبی الله الله ارحم بعباده ام انا باولادی

فقال بل الله ارحم فانه ارحم الراحمين فقالت يارسول الله اترانی احب ان القی ولدی فی النار قال لا قالت فكيف يلقی الله عبيده فيها وهو ارحم بهم قال الراوی فبكی رسول الله عليه السلام فقال هكذا اوحی الی) فلم يبين النبی عليه السلام لها وجه الحكمة وجاء اعرابی الی رسول الله صلی الله عليه وسلم فقال يارسول الله من يحاسب العباد يوم القيمة قال الله يحاسب قال الله يحاسب نفسه قال نعم فضحك الاعرابی وضحك رسول الله عليه السلام) خلاصهٔ كلام يا آدم حق تعالی ايتدی ﴿ مثنوی ﴾ حلم ايشان كف بحر حلم ماست * مادر وپدرك اولادنه اولان حلم وشفقتی ومن العرش الی الثری جميع عالميانك بربرينه حب والفت ورأفت ومرحمتی بزم بحار حلم ودريای رحمتمزك كفی وامواجندن حاصل اولمش برقطره سی وحبابيدر حال آنكه ﴿ مثنوی ﴾ كف رود ايد ولی دريا بجاست * كف كلور كيدر مقوله سيدر اما دريای رحمت آمد ورفتدن عالی ودائما يرنده قائم وباقيدر زيرا رحمت صفات الهيه دن اولمغله نقص وزوال واياب وذهابدن منزهدر روی ان النبی عليه السلام (كان جالسا فی مسجده يوما اذا سقط طير من جدار المسجد وفی منقاره قطعة طين فصاح صيحة عظيمة فضحك النبی عليه السلام فقيل له فی ذلك فقال ان هذا الطير يقول كما انی لا اكدر بحر القلزم بهذا الطين كذلك ذنوب امتك لايغير رحمة الله لانها اوسع من البحر والذنوب اصغر عند الله من هذا الطين لان الرحمة صفة المولی والمعصية صفة العبد فصفة العبد لاتغلب صفة المولی لان الحادث اذا قوبل بالقديم لايبقی له حكم واثر ﴿ مثنوی ﴾ خودچه كويم پيش ان در اين صدف * نيست الا كف كف كف * خودنه سويلين ونوجهله تحقيق ايده يمكه پدر ومادر وجمله عالميانك صدف حلم ورأفت وقشر شفقت ومرحمتی حق جل وعلانك دردريای رحمتی قتنده دكلدر الا كفنك كفنك كفيدر * پس عقل معاددن مستعار اولان مرد عربی نفس لوامه ومطمئنه دن مستعار اولان زن عربی يه قسم ايدوب آدمی خاكدن خلق ايدن پادشاه لايزال حقيچون ديو مناسبت ايله حقيقت انسانيه دن نيجه تحقيقلر ايدوب وسعت دريای رحمتی ذكر ايتدكدنصكره كيرو قسم ايدر كه ای زن مونسم ﴿ مثنوی ﴾ حق آن كف حق آن دريای صاف * اول كف دريای رحمت وموج بحار وحدت اولان حقيقت انسانيه حقيچون واول دريای صاف احديت حقيچون ﴿ مثنوی ﴾ كامتحانی نيست اين كفت ونه لاف * كه سكا هرنه ديرسك

مطلبم دیدیکیم امتحان ولاف وکذاف دکلدر بلکه بنم سوزم ﴿مثنوی﴾
ازسر مهر وصفاست وخضوع * حق آن کس که بدودارم رجوع * سرمهر
وصفادندر اول کمسنه حقیچونکه برموجب (والیه ترجعون) اکا رجوع
طوتارم ﴿مثنوی﴾ کر به پیشت امتحانست این هوس * اکر حضورکده
بوهوس امتحان ایسه ﴿مثنوی﴾ امتحانرا امتحان کن یکنفس *
امتحانی امتحان قیل برنفس * ﴿مثنوی﴾ سر مپوشان تاپدید آید سرم *
سر عرایس حکمکی ستر واخفا ایله تاکه جمال امرکی کوروب سر درونم
مکشوف وپدیدار اوله ﴿مثنوی﴾ امرکن توهر چه بروی قادرم * بکا
امر ایله هرنسنه یکه اکا قادرم ﴿مثنوی﴾ دل مپوشان تاپدید آید دلم *
سرکی ستر ایلمه حتی بنم سر درونم دخی پدیدار اوله ویاخود کوکلکی بندن
دریغ ایلمه که بنم کوکلم دخی روشن اوله زیرا (من القلب الی القلب سبیل)
بیورلمشدر * ایمدی کشف اسرار قیلکه ﴿مثنوی﴾ تاقبول آرم هر آنچه قابلم *
تاقبول وفعله کتورم هر اول نسنه یکه اظهارینه قادر وقابلم ﴿مثنوی﴾
چون کنم دردست من چه چاره است * نیجه ایدیین بنم الدمنه چاره واردر
﴿مثنوی﴾ درنکر تاجان من چه کاره است * نظر ایله کورکه بنم جانم نه کاره
منسوبدر وبالجمله مرد عربی زوجنه اعتماد و یروب نفس لوامه دخی عقل
معاددن حقیقت حالی خبرآلوب کمال اطمینانه نائل اولدی وخلاف وتباینیدن
خلاص اولوب طریق قویمه راسخ دم اولدی

﴿تعیین کردن طریق طلب روزی کدخدای خود را وقبول کردن او﴾

زن عربی زوجنه رزق طلبنك طریقنی تعیین ایلمسی وکدخدانك اول طریقی
قبول ایلمسی بیاننده در کدخدای صاحب معناسنه در که مراد مرد عربیدر
﴿مثنوی﴾ کفت زن یك آفتابی تافتست * زن اعرابی یه ایتدی حالا برآفتاب
درخشان اولمشدر ﴿مثنوی﴾ عالمی زو روشنایی یافتست * تمامیٔ عالم اندن
روشنالق بولمشدر ﴿مثنوی﴾ نائب رحمن خلیفهٔ کردکار * نائب رحمن
وخلیفهٔ کردکاردر یعنی اول آفتاب سلطنت هر کسه فضل واحسان وبخش
وعطاده مظهر اسم رحمن وخلیفهٔ یزداندر کما قال علیه السلام (السلطان ظل الله
فی الارض یأوی الیه کل مظلوم) ﴿مثنوی﴾ شهر بغداد ست ازوی چون
بهار * شهر بغداد اول پادشاهك عدل ونصفت وجود مکرمتندن بهار اولمشدر
کما قال صلی الله علیه وسلم (حد یقام فی الارض خیر من ان یمطر اربعین صباحا

وقال علیه السلام عدل (السلطان یوما تعدل عند الله تعالی عبادة سبعین
سنة) وقال علیه السلام (والذی نفس محمد بیده لیرفع للسلطان العادل الی السماء
مثل عمل جملة الرعیة) وروی انه قال علیه السلام (ان المقسطین فی الدنیا علی
منابر من لؤلؤ یوم القیمة بین یدی الرحمن بما اقسط فی الدنیا) حقا که ذکر اولنان
احادیث شریفه یه مظهر اولان پادشاهلر وجه ارضده خلیفهٔ یزدان وظل
رحمان اولوب نور عدلی آفتاب عالمتاب کبی جهان وجهانیانه نور بخش
امن وامان اولور وشفقت ومرحمت واحسان وعطیه سی باران نیسان احیاء
زمین ایتدیکی کبی فقر وفاقه وجور وستمدن پژمرده اولمش اشجار وجود ضعفا
وفقرایی احیا ومانند بهار پراوراق واثمار ارزاق ایدر وخراب ویباب اولمش قصبه
وقریه لر معمور وآبادان اولور والاعیاذا بالله تعالی نفس وهوایه اویوب
جوار وظلمکار اولورسه اومقوله نك زمانی برد الشتا وبادخزان مشابه سنده
اولوب ممالکی معمور ایکن خراب واذانلراوقونوب اقامت صلوات خمس اولنان
قصبات وقراده آدمی زاد قالمیوب بوم وغراب صدالری پیدا اولور وخزینه سنده
برکت اولمیوب ودولتنك رونق وبهجتی قالمز وهر طرفدن اعداسی غالب اولوب
نکال دنیا وآخرته کرفتار اولور کما قال صلی الله علیه وسلم (مامن عبد ولاه الله
تعالی امر رعیته فغشهم ولم ینصح لهم ولم یشفق علیهم الاحرم الله علیه
الجنة) وقال علیه السلام (رجلان من امتی یحرمان شفاعتی ملك ظالم ومبتدع
غال یتعدی الحدود) وقد قیل (ان الملك یدوم مع العدل وان کان صاحبه کافرا
ولا یدوم مع الظلم وان کان صاحبه مؤمنا) فی الحقیقه عمارت ممالکك تعلقی کفر
وایمانه دکل بلکه عدل واحسانه موقوفدر برپادشاهده که هم اسلام وایمان
وهم عدل واحسان جمع اوله اول پادشاه حق تعالینك وجه ارضده رحمتی
وغوث اعظم اولوب داود وسلیمان علیهما السلامك وارث وخلفی اولور
عدل وداد پادشاهلره بردولتدر که نوشروان کافر ایکن عدل ایله مذکور
اولوب حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیات (انا ولدت فی زمن الملك العادل)
بیوردی حقا که بوشهادت نوشروانه دولتیتر ﴿نقل اولنور که﴾ نوشروانه
سؤال اولنوب سن بومرتبه موصوف ونام نیك ایله معروف اولمغه نه سبب اولدی
دیدیلر نوشروان ایتدی بن جمله مقدورمی عدل ودادہ مصروف قیلدم
سبب بودر دیدی * پس عدل وداده اشتغال ایتدیککه نه شی سبب اولدی دیدیلر
ایتدی برحکیم فاضلدن ایشتدمکه (لاملك الا بالجند ولاجند الا بالمال ولامال الا

مطلب
نصیحت لطیفه
للملوك

فغشهم ای ظلمهم
منه

من البلاد ولا بلاد الا بالرعايا ولا رعايا الا بالعدل) ديوب و بوابياتك مفهومنى
سويلدى ﴿ نظم ﴾ هر كدرا اوبعدل شدمائل * طمع ازمال خلق كو بكسل *
طمع وعدل آتش وآبند * هردو يكجا قرارکی يابند * ازطمع چون بود كدارانك *
كى سزد شاه را بآن آهنك * حيف باشد زشاه فرخ فر * ظلم جويى پى زروزيور *
زيورشاه وصف شاهى بس * كومده دل بزور وزيور كس * پس پادشاهلق
عسكره وعسكر مال وخزينه يه وجمع خزينه بلاده وبلاد رعايايه ورعايانك وجودى
عدل ودادة محتاج وموقوف اولديغن بيلوب اول حكيمك نصيحتن دركوشوار
ايدوب عدل وداده بذل همت ايله رعايايى صيانت وتعمير مملكت ايلدم ديو جواب
و يردى نتكيم امام على كرم الله وجهه نصيحت ملوك آتيه ايدوب بيوردرلركه
(العالم حديقة سياجها الشريعة والشريعة سلطان يجب لها الطاعة والطاعة
سياسة يقوم بها الملك والملك راع يعضده الجيش والجيش اعوان يكفلهم المال
والمال رزق يجمعها الرعية والرعية سواد يستعبده العدل والعدل اساس قوام
العالم ﴿ روايت اولنور كه ﴾ اعدل پادشاهان اسلام اولان ولى كامل و پادشاه
عادل عمر بن عبد العزيز تحت حكومته جلوس ايدوب زمام سلطنت قبضة
تصرفنه تسليم اولندقده مقتداى ارباب حقيقت حسن بصرى رضى الله
عنهه مكتوب يازوب وانواع تواضع ومسكنت عرض ايدوب اى مقتداى
دين لطف ايدوب امام عادلك عدل ونصفتى نه منوال اوزره اولديغن يازوب
بو فقيره اعلامه مروت بيوره سز ديو التماس ايتمكله حسن بصرى حضرتلرى
دخى بو مكتوبى يازوب كوندردى (اعلم يا امير المؤمنين ان الله تعالى جعل الامام
العادل قوام كل مائل وقصد كل جائر وصلاح كل فاسد وقوة كل ضعيف
ونصفة كل مظلوم ومفزع كل ملهوب والامام العادل يا امير المؤمنين كالراعى
الشفيق الحازم الرفيق الذى يرتاد لها اطيب المراعى ويذودها عن مراتع — الذود المنع (لغة)
الهلكة ويحميها من السباع ويكفيها من اذى الحر والقر والامام العادل
يا امير المؤمنين كالاب الحانى على ولده يسعى لهم صغارا ويعلمهم كبارا ويكسب — حانى مهربانى لغة)
لهم فى حياته ويدخر لهم بعد وفاته والامام العادل يا امير المؤمنين كالام الشفيقة البرة
الرفيقة بولدها حملته كرها ووضعته كرها وربته طفلا تسهر لسهره وتسكن
لسكونه ترضعه تارة وتفطمه اخرى تفرح لعافيته وتغتم لشكايته والامام
العادل كالقلب بين الجوارح تصلح لصلاحه وتفسد بفساده والامام العادل هو
القائم بين الله وبين عباده يسمع كلام الله ويسمعهم وينظر الى الله ويريهم

وينقاد لله ويقودهم اليه ولا تكن يا امير المؤمنين فيما ملكك الله كعبد ائتمن سيده
واستحفظه ماله وعياله فبدد المال وشرد العيال فافقر اهله واهلك ماله
يا امير المؤمنين ان الله تعالى انزل الحدود ليزجر بها عن الخبائث والفواحش
فكيف اذا اتى بها من يليها وان الله تعالى انزل القصاص حياة لعباده فكيف
اذا قتلهم من يقتص لهم) انتهى * پس عمر بن عبد العزيزه حسن بصرى — (تبديد) پراكنده
حضرتلرينك بو مكتوب شريفلرى واصل اولدقده حرز جان وحمايل جنان — كردن و(تشريد)
ايدوب موجبيله عمله بذل قدرت ايلدى واول عدل ونصفتك بركاتيله دنيا — تفريق وتبديل معد
وآخرت پادشاهى اولوب ابدى دولت وسرمدى سعادته نائل اولدى زيرا
پادشاهلر عدله ميل ومحبت ايلمك سعادت نشانه سيدر وعدله محبتى اولان
پادشاهلرك علامتى بودركه دين وديانتلرى قوى وصالح ومتقى اولان علمايه
رغبت وانلر ايله خلطت وصحبت ايدوب دائما انلردن وعظ ونصيحت استماع
ايليه وعدالت نه ايديكين انلردن تعلم وموجبيله عمل ايليه زيرا آخرت سعادتى
ودولت دنيانك دوامى وعالمده ممدوح اولمسى وقاوبك كنديه ميل ايتمسى
وخيردعا ايله الى يوم القيام السنه ناسده مذكور اولمسنه عدلدن غيرى سبب
يوقدر ﴿ جامى ﴾ اى بشاهى بلند آوازه * كردى آيين خسروى تازه * دل
تو نقد عدل راست محك * نيست چون لام ودال از و منفك * شده به بعين عاطفت
دل تو * متصل عدل كشت حاصل تو * سلطنت خيمه ايست بس موزون *
كش بود راستى وعدل ستون * كر نباشد ستون خيمه بجاى * چون بود خيمه — نصيحت شقيق
بى ستون برپاى * ﴿ روايت اولنور كه ﴾ بر كون هارون الرشيد شقيق بلخينك — لهارون الرشيد
زيارتنه واروب نصيحت رجا ايلدى شقيق بلخى قدس سره بيوردیلر كه
سنك اوزريكه لازم اولان عدلدر زيرا حق تعالى سندن عدل سؤال ايدر
و بو دخى معلومك اولسونكه حضرت حق سنى ابو بكر الصديق مقامنده
اجلاس ايلدى * پس صدق صديق مثللو سندن صدق طلب ايدر وكذلك عمر
الفاروق كبى حق ايله باطلى فرق طلب ايدر وكذلك عثمان بن عفان كبى
صيانت رعيت طلب ايدر وكذلك على بن ابى طالب كبى عدل وانصاف وعمل
صالح ايله اتصاف طلب ايدر * پس هارون الرشيد كوز ياشلرى دوكوب
من بعد عدل وداده بشلادى * پس زنمر دعربى يه ايتدى اى بنم زوجم سكا
وصف ايتديكم خليفه دخى بو صفاتله موصوف بر پادشاه دنيا ودينه دركه
﴿ مثنوى ﴾ كر بپيوندى بدان شه شه شوى * اكر اول پادشاهه واصل وملاقى

اولیدك سن دخی پادشاه اولور دك * یعنی اوز ریکه واجبدر که اهمال
ایتمیوب لاجرم اول پادشاهك طالب وصلت وداخل صحبتی اوله سن یوخسه
﴿ مثنوی ﴾ سوی هرادبارتاکی می روی * هرادبارك جانبنه نیجه یه دکین
کیدرسن * یعنی ای سالك طریقت وراغب راه حقیقت کاشف الاسرار
مولانا خداوندکار قدس سره قصه دن حصه وفی الحقیقه پادشاهدن مراد
بیوردقلری آفتاب حقیقت احدیه ونور بخش محبت ربانیه وپادشاه مملکت
انسانیه اولان مرشد مکمل وانسان کاملدر که نفس ملهمه ایله عقل مستفاد
پاك نهاد اتفاق واتحاد وافلاس دروندن خلاص اولمغیچون نفس ملهمه
عقلی مرشده دلالت وارشاد ایدوب نیجه یه دکین جانب ادباره حرکت
ومدبرلر ایله الفت ایدرسن * یعنی برظل آله ومرشد راهك عتبهٔ علیه سنه
یوزسور که آنك نظرا کسیراثرندن قلبکه نورآفتاب محبت طلوع ایدوب حتی
سندخی انك سایه سنده برهمای اوج قربت وخورشید آسمان معرفت وشاه
کزین ممالك طریقت اوله سن زیرا که ﴿ مثنوی ﴾ همنشینیٔ مقبلان چون
کیمیاست * مقبولان درکاه یزدان اولان مقبلان واصلان ومرشدان ره روان
مطلب فی حقیقة الکیمیا
صحبتی کیمیا کبیدر ﴿ مثنوی ﴾ چون نظر شان کیمیایی خود کجاست * انلرك
نظری کبی بر کیمیا خود قنده واردر انلرك نظرنده مکر کیمیانك اعتباریمی واردر
وخاکی زر ایتمکه قادرلردر ولکن مراد ایتمزلر زیرا مادهٔ کائنات بخار ایله
دخاندر وبطون جبالده بخاردن زیبق ودخاندن کبریت تولد ایدر وبخار ایله
دخان امتزاج ایتدکدنصکره احوال ثلثه دن خالی دکلدر یعنی یا بودرکه سیماب
دخانه غالب اولور وياخود بعکسه دخان زیبقه غالب اولور وياخود بر برینه غلبه
ایتمیوب اعتدال سمتی ظهور ایدر * پس اکر غلبه سیمابده اولورسه قلعی وآهن
وبونك امثالی معادن متولده اولور واکر کبریت غلبه ایدرسه جوهر سیمابه
احتراق واقع اولوب مس تولد ایدر واکر کبریت ایله زیبق بربرینه غالب اولمیوب
صورت اعتدالده اجتماع ایدرلرسه اکر فاعلیت جانب سیمابده ایسه نقره وجوده
کلور واکر فاعلیت جانب کبریتده ایسه طلا پیدا اولور * پس حق سبحانه وتعالی
کمال قدرتیله طبیعت مزبوره نك مدت نضجی که بطون جبالده خلق ونضج
اعتدالیسی که ایجاد اولنمشدر اولیاء کرام اکا مطلع اولمغله قدرت وهاب
وحرارت آفتابله پرورش بولدیغی اوزره دخان ایله بخاره آتش معتدل ایله
پرورش ویروب طلای تمام عیار ایدرلر وضرورت واقع اولسه عمله کتوروب

دفع ضرورت ایدرلر فاما ای مستمع مستمند زنهار قیاس ایتمیه سنکه اولیاء
کرام الن یوزین قراردوب بوکاره مشغول اوله لر ویاخود برکسنه یه صنایع
سائره کبی تعلیم ایلیه لر بوداعیه ده اولمیه سنکه طریق حقدن بعید اولورسن
زیرا انبیا واولیا قلب طالبی حب دنیادن تخلیه وحب خدا ایله تصفیه ایتمکه
همت ایدرلر صنعت مزبوره یی تعلم ایسه حب دنیانك ماده سیدر فلهذا (حب
الدنیا رأس کل خطیئة) دخی قراءت ایتمشلردر (وتعس عبد الدینار) حدیث
شریفی دخی مثبتدر واولیاء کرام حقیقت اشیادن آکاه اولمغله وقت ضرورتده
ایتسه لر قادرلردر ولکن اولیاء کمل دنیا ایچون ضرورت چکمزلر یعنی دنیالری
چوق اولور دیمك دکلدر بلکه سیم وزر ایله حجر ومدر قتلرنده برابر اولوب
کنز قناعت لایفنایه واصل اولمشلردر * پس فقر وقناعت اختیار ایدنه امر
دنیاده ضرورت واقع اولمق محالدر زیرا اولیاء کمل رضا ورضاده غنوده
اولمشلردر انلر ضرورتدن بریلردر (ان الضرورة لا تعدو علی العصم) مرویدر که
عیسی علیه السلامه حواریون ایتدیلر یا عیسی جنابکز اعمال وافعال وطاعات
وعباداتده هرنه ایدرسکز بز دخی ایده یورز وصلوة وصیامه مداومت ایده یورز
ولکن یا عیسی سنجلین احیاء موتی وصواوزرنده یوریمکه قادر دکلز دیدیلر عیسی
علیه السلام ایتدی قلبکزده اثر حب دنیا وارمیدر بکا خبر ویرکز دیدی حواریون
دخی یا روح الله بهرحال اولمیاجق دکل دیدیلر عیسی علیه السلام ایتدی یعنی
دنیانك حبی دینی افساد ایدر بنم یانمده نقره وزر حجر ومدر مثابه سنده در دیو
بیوردیلر (وروی انه رفع علیه السلام حجرا فقال ایهما احب الیکم هذا او الدینار
والدرهم فقالوا الدینار والدرهم قال فانهما عندی سواء) * یعنی عارفلر
قتنده دخی استواء اشیا مقرردر زیرا اشیا معدن واحددن بروز ایتمش جوهر
واحد اولمغله عارفلر نظرنده قیمتلری بربرندن متفاوته دکلدر اما بعض طالب
کیمیا اولانلر قیاس ایدرلر که قناعت اله کتورمك ایچون طلب ایدرلر لا والله
اویله دکلدر بلکه کیمیا بیلمك آرزوسی عین طمعدر حقیقت کیمیایه واقف اولان
مردان خدا ابتداء سلوکلرنده کیمیانه شیدر بیلهلم دیو خاطره ایتمدیلر بلکه
کونینی قلبلرندن اخراج ایدوب حب ذاتی یه مشغول اولدیلر بویله اولمسه ولی
اولمزلردی وولی اولمسه کیمیا بیلمزلردی * یعنی فی الحقیقه اولیانك بیلوب تعلیم
ایتدکلری کیمیا عشق وجذبه کیمیاسیدر که صدقله حقه طالب اولان عاشق
نظر شریفلرینه وارد قده ومرآت قلبنی انك آفتاب محبتنه مقابل طوتدقده

مس مثابه سنده اولان قلب صنوبریسنه اکسیر اکبر جذبه وکبریت احمر عشق
طرح والقا ایدوب فی الحال نحاس صفات نفسانیه سی فضهٔ صفات روحانیه یه
وصفات روحانیه سی دخی ذهب صفات ربانیه یه تبدیل اولور ﴿ رباعی ﴾
بر تخت فنا نشسته درویشانند * ازهر دوجهان کذشته بیخویشانند * خواهیکه
مس وجود توزر کردد * باایشان باش که کیمیا ایشانند * حقا امعان نظر اولنسه
بوندن اوزکه کیمیامی اولور که یم نار جذبات الهیه سالکك نحاس بشریه سن
احراق ایدوب نور آفتاب عشق کندی بی کندیدن آلوب درون و بیرونی
ضیای حب خدا ایله مالامال اولدقده خزائن برویم وسلطنت اسکندر وجم
زمام اختیارینه عرضه قیلنسه بر فحوای (مازاغ البصر وماطغی) کوزاوجیله
دونوب بقمیوب کیفیت رحیق عشق حور وغلمان ودار الجنانه دخی دکشمز

مطلب
در فضیلت ابو بکر
رضی الله عنه واسم
ونسبش ودر تحقیق
صدق واوصاف
صدیقان

(اللهم یسرلنا) ﴿شعر﴾ دینار نمی خواهم من عاشق دیدارم * اغیار نمی
خواهم من شیفتهٔ یارم * کویند که درعشقش صد جان بجوی باشد * کر کار
بجان آید والله که خریدارم * کویی که دل وجان را پیوسته بمارو کن * حق
عالم وعلامست پیوسته درین کارم * آه ای طالب کیمیای حب الله اول اکسیر
عشق وجذبه بر عطای ربانی و بخشایش سبحانیدر که ﴿ مثنوی ﴾ چشم
احمد برابو بکری زده * اول نور هدایت وحبیب خدانك چشم اکسیر نظری سید
اهل تجرید شهنشاه ارباب تفرید محرم حرم اعلان واسرار وثانی اثنین اذهما
فی الغار ابو بکر صدیقك اوزرینه اورمش ﴿ مثنوی ﴾ اوزیك تصدیق
صدیق آمده * اول رفیق وشفیق ابو بکر الصدیق بر تصدیقدن صدیق
کلمش یعنی نظر پاك رسول ابو بکر صدیقك اوزرینه پرتو اتدیکی کبی بر صدق
وایمان وعشق یزدان حاصل اولمشکه قیامتهدکین واقع اولان اصدقانك صدقی
میزانك بر کفه سنه وضع اولنسه وابو بکر رضی الله عنهك صدقی بر کفه سنه
وضع اولنسه صدیق اکبرك صدقی ایله وزن اولنه میوب صدق صدیق جمله دن
آغر کله ابو بکر صدیقك اسم شریفلری عبدالله بن ابی قحافه در وابی قحافه نك
دخی اسمی عثمان بن عامر بن کعب بن سعد بن تیم بن مره بن کعب بن لویدر وابو بکرك
نسب طاهرلری نسب اطهر سید البشر ایله مره بن کعب ده متصل اولوب آفتاب
شرف قرابتلری التنجی قرنده شرف آفتاب فلك نبوته ملحق اولور واول
معدن صدق ورأفتك مادر سعد اختری دخی ابو قحافه نك عم زاده سی اولان
صخر بن عامرك دختری ام الخیر سلمیدر وکتب سیر وتواریخده مسطوردر که

زمان فترتده ابو بکرك اسمی عبدالکعبه اولوب بعده حین ظهور اسلامده
حضرت حبیب الله تغییر ایدوب احب الاسماء الی الله اولان اسم عبدالله ایله
تسمیه بیورمشلر وقال علیه السلام (من اراد ان ینظر الی عتیق من النار فلینظر
الی ابی بکر) و ﴿روایت اولنور که﴾ دولت اسلام ایله مستسعد اولدقده
قرق بیك درهم نقدیه سی وار ایدی جمله سنی رضای حق ایچون بذل ونثار
ایدوب وبو بیت آنك مدحنده سویلندی ﴿ بیت ﴾ شب خلوت دوم هم سر
غارست * نثارش روز اول چل هزارست * وبو ابیات عربیه دخی انلرك مدح
جود وسخاسنده انشا اولنمشدر * ﴿شعر﴾ ویسخو بما قد حوت کفه *
ولا یتبع المن ما قد وهب * وکم فضة فضها فی الهدی * وکم ذهب عنده
قد ذهب * واهیب ما کان عند الرضی * وارحم ما کان عند الغضب * وعن
ثمامة عن عثمان بن عفان رضی الله عنه ان النبی صلی الله علیه وسلم (کان علی
ثبیر مکة ومعه ابو بکر وعمر وانا فتحرك الجبل حتی تساقطت حجارته بالحضیض
فرکضه برجله وقال اسکن ثبیر فانما علیك نبی وصدیق وشهیدان) حاصل
کلام ابو بکر الصدیق رضی الله عنهك بعض فضائل خاصه سی وار ایدیکه
اصحاب رضی الله عنهمدن برینه میسر اولمامشدی جملهٔ فضائلندن بعضی
بودر که رجالدن ابتدا اسلامه کلن ابو بکر صدیقدر ومسند خلافتده جلوس
ایده نك اولیدر ومعراج رسولی تصدیق ایده نك اولیدر ومیان امتده ابتدا
مسجد بنا ایدن ابو بکر صدیقدر و رسول علیه السلامه نفسنی فدا ایتمشدر
واصحابدن اول داخل جنت اولان ابو بکر صدیقدر وحضرت فخر کائنات
علیه افضل التحیات ابو بکر صدیقی صفت رحمت ورأفتده میکائیل وابراهیم خلیل
علیهما السلامه تشبیه بیورمشلردر وقال علیه السلام (ان لی فی الارض وزیرین
وفی السماء وزیرین اما وزیرای فی الارض فابو بکر وعمر واما وزیرای فی السماء
فجبرائیل ومیکال) و بالجمله صدیقده تمش ایکی فضیلت اجتماع ایتمشدر که اصحاب
رضی الله عنهمده واقع اولمامشدر علی الخصوص صدیق ایله وصف اولنمق
جملهٔ فضائلنه کافیدر زیرا صدق عبد خالصه عنایات ازلیه دن بر احسان عظیم
اولوب ارکان دیندن بر رکن سدید وعماد عمیددر ودینك نظامی صدق
ویقینده روتلو درجهٔ نبوت اولوب حق سبحانه وتعالی کتاب کریمنده (فاولئك مع الذین
انعم الله علیهم من النبیین والصدیقین) بیوروب افضلیت صدیقه بو آیت کریمه
شاهد عدلدر ﴿ سبحه ﴾ کرچه صدیق نبی راست خلف * باشدش بر دکر

اصناف شرف * كربدين قاعده برهان خواهى * به كه برهانش زقرآن خواهى * خلاصهٔ كلام ابو بكر الصديق افضل صحابهٔ كرام اولوب حقنده حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم (يا ابا بكر ابشر ان الله تجلى للخلق عامة ولك تجلى خاصة) بيوروب طريقت نقشبنديه نك سلسله لرى صديقه منتهى اولور ﴿نظم﴾ بيكده بر وصفن ايدمز حقا * يادلمش اولورسه هب كويا * لبلرى جامنى ايچن اولمز * ظلمت دهر ايچنده حضر آسا * ذات پاكك حقيچون اللهم * ذرجه جذبكله سن طويلا * حاشه لله قاله اوكس محروم * كه دلى ساكه ويره طوغرى بقا * حب ذاتيه نائل ايت يارب * نور ذاتكله ايله استجلا * بزى هوى هويته اير كور * دمبدم نوركله قيل احيا * ايمدى سن دخى صدق وخلوص ايله متصف اولكه پى رو صديق ولؤلؤى لجهٔ تحقيق اوله سن * پس صدق نه در ديرايسك واقعه مطابق خبر ووجودا وحصولا شيئك حقيقتى ايچون اسمدر فلهذا صكره بالفعل موجود اولان هر حقيقته صدق تعبير ايتديلر كه حتى حقيقت مز بوره تامه وكامله وخلافى اولان كاذبه اوله كما قيل لذى النون (ما الصدق قال ان يكون اللسان بصواب الحق ناطقا) وابن مسعود رضى الله عنهدن مروى حديث متفق عليهدر كه قال عليه السلام (ان الصدق يهدى الى البر وان البر يهدى الى الجنة وان الرجل ليصدق حتى يكتب عند الله صديقا وان الكذب يهدى الى الفجور وان الفجور يهدى الى النار وان الرجل ليكذب حتى يكتب عند الله كذابا) وقال جعفر الصادق رضى الله عنه (الصدق هو المجاهدة وهو ان لا تختار على الله غير الله كما لم يختر عليكم غيركم) لقوله تعالى (هو اجتباكم) وقال احمد بن حضرويه (من احب ان يكون الله معه فليلزم الصدق فان الله مع الصادقين) وقال عبد الله بن عباس رضى الله عنهما (من كان فيه اربع فقد ربح الصدق والحياء وحسن الخلق والشكر وقال عليه السلام (الا اعلمكم اسم الله الاكبر الذى اذا دعى به اجاب قيل نعم قال هو الصدق اصدقوا الله وادعوه باى اسم شئتم الا ترون ان الانبياء عليهم السلام كلهم دعوه فى القرآن باسماء مختلفة فاجيب كل واحد منهم) * ايمدى حقيقت رجوليت صدقدر وداخل ميدان صدق اولميان حد رجوليتدن خارجدر ابو سعيد القرشى بيوررلر كه صدقله متحقق اولان شول صادقدر كه تمناى موت ايدوب وعند اصابت الموت سرى مكشوف اولورسه استحيا وشرم ايتميه كما قال تعالى (فتمنوا الموت ان كنتم صادقين) يعنى بركات صدقله هر تفريط وتقصيرى تلافى وهر فائتى تدارك وهر خرابى تعمير ايتمش اولوب موت هر قچان اصابت ايدرسه

حاضر وبالكه متشوق اولوب يوم تبلى السرائرده سردرونم منكشف اولورسه باطنم خلاف ظاهردر ديو دغدغه چكميه بر وجهله موافق اوله كه قبل الموت نه صورتده ايسه بعد الموت دخى اول صورتده اولوب تبديل صفات خوفندن امين اوله وجه مذكور اوزره اولان تمناى موت ممنوع دكلدر بلكه احوال صديقين بويله در زيرا اصدقاء اصفيا حياتى نفسلر ايچون تمنا ايتميوب بلكه حق ايچون تمنىٔ حيات ايدرلر كذلك موتى دخى كمال وصلت ايچون ديلرلر ﴿نقل اولنور كه﴾ فتح موصلى يه صدق نه در ديو سؤال ايتديلر اول دخى بر آهنكرك دكانى اوكنده بولنمغله فى الحال دست مباركن آهنكرك اوجاغنه ادخال وقزمش وآتش محض اولمش آهنى اخراج ايدوب وكف مباركنه قويوب هذا هو الصدق بيورمشلر * پس زن زوجى اولان مرد عربى يه ايتدى اى رجل قابل تعريف صدق وتوصيف صديق معلومك اولديسه فياض مطلق وحضرت حقدن رجا ونيازايله كه سن دخى اول سلطان جواد وشفيق وزبدهٔ صديقك نظر اكسير اثرنده زمرهٔ صديقيندن اولان (عجبت فمن وقع عليه نظر المفلح كيف لا يفلح) نتكيم مولانا جامى سبحه ده نه خوب ديمشدر ﴿نظم﴾ دامن همت صديقان كير * دره خدمت صديقات مير * بو كه بر جان تو خالى زقصور * ازصفاى دلشان ريزد نور * مس قلب توازآن زر كردد * سنك بى قدر تو كوهر كردد * پس چونكه رجل صادق الفؤاد مرأهٔ عربيه وعقل مستفاد هدايت رشاد نفس ملهمهٔ راضيه دن اول ظل ممتد يزدانك اوصاف عليه سن ايشتدى كمال صدق وخلوصله محب صادق وافكنده وعاشق اولوب عتبهٔ فلك فرسانه يوز سورمك ومشاهدهٔ جمال ايتمك افكارى كنديى كنديدن الدى ولكن فقر وفناسى غالب اولمغله دركاه معدلت پناه پادشاهى يه صفراليد وارلمق نيجه ممكندر وبوكا علاج وارايسه زوج عربيهٔ عارفه واقفه در ديو كمال عجز ومسكنت يوزندن زوجنه عذر ايدوب ﴿مثنوى﴾ كفت من شه را پذيرا چون شوم * ايتدى بن شاهك نيجه مقبولى اولورم پذيرا اكرچه وصف وبمعنى قابلدر ولكن بو بيت شريف وبونك امثالى محللرده پذير فته معناسنه اولمق ظاهردر زيرا قابل معناسى ويرلمك معناى مناسبنى افساد ايدر چوق الفاظ فاعله واردر كه تجوزا بمعنى مفعولدر مثلا ماء دافق وعيشة راضية كبى كه مدفوق ومرضية معناسنه اولوب مجاز مشهور قبيلندندر وكذلك بالعكس سيل مفعم دينلور ولكن مراد كسر عين ايله اولان مفعمدر مقبول معناى سنه كلمز ديو معناى بيتى افساد تقصيردر الحاصل

مرد عربی ایتدی اول پادشاه دین پناه بنم کبی بر فقیر دردمند وحقیر مستمندی
نیجه قبول ایدروبن بیچاره انك تلاقیسنه نه وجهله قادر اولورم * پس لاجرم
بر سبب ووسیله کرکدر والا ❊مثنوی❊ بی بهانه سوی اومن چون روم *
بی بهانه وبلاسبب بن انك جانبنه نیجه کیدم * پس بهر تقدیر ❊مثنوی❊
نسبتی باید مرا یا حیلتی * بکا بر وسیله ونسبت ویاخود بر حیله وصنعت کرکدر
❊مثنوی❊ هیچ پیشه راست شد بی آلتی * هیچ پیشه وصنعت بر آلتسز اولدیمی
پس بهر حال هر نه صنعته کیم مباشرت اولنسه بر آلته تشبث ایتمینجه اولمز
خصوصا مجلس پادشاهی یه دخول اسباب عظیمه یه محتاجدر آه بیلزمکه
نه چاره درد یار ایله بو دل شیدا آواره ❊مثنوی❊ همچو مجنونی که بشنید از یکی *
اول مجنون کبی که بر کمسنه دن ایشتدی ❊مثنوی❊ که مرض آمد بلیلی اندکی *
که لیلایه بر جزئیجه فتور واقع اولدی پس مجنون اختلال مزاج لیلایی
ایشتدیکی کبی ❊مثنوی❊ کفت آوه بی بهانه چون روم * ایتدی ایواه ودریغ
بهانه سز نیجه کیدم ❊مثنوی❊ ور بمانم از عیادت چون شوم * واکر عیادتدن
قالورسم نیجه اولورم ❊بیت❊ آه کیم درد درونم رایکن بیك اولدی * فرقت
هجر وجنونم رایکن بیك اولدی ❊مثنوی❊ لیتنی کنت طبیبا حاذقا * نولیدی بن
بر طبیب حاذق اولایدم ❊مثنوی❊ کنت امشی نحو لیلی سابقا * جانب لیلایه
سبق ایدیجی اولدیغم حالده کیدیدم یعنی عجله ایله کیدوب جانب لیلایه کیدنلرك
جمله سنی سبق ایدیدم وپاینه یوز سوروب حالن صوریدم ❊بیت❊ یارب
نه سببدر که اولور طاقتمز طاق * چوقدن برودر چشممز اول یوزکه مشتاق *
❊مثنوی❊ قل تعالوا کفت حق ما را بدان * معلوم اوله که حق جل وعلا
بزه قل تعالوا دیدی ❊مثنوی❊ تابود شرم اشکنی ما را نشان * تا بزم شرم
وحجابمز انکسارنه نشان اوله بو بیت شریف مرأهٔ عربیه طرفندندر که
زوجنه اثناء محاورهده ای مرد عرب سنك بو مقوله کلماتك مجرد علت وبهانه در
مادامکه کاه هدایا وکاه وسائل فکرنده اولهسن پادشاهه وصولدن محروم
اولورسن اول پادشاه خود علت وبهانه وواسطه ووسیله طلب ایتمکسزین بر کریم
وجواد درمثلا مسموعك اولمدیمی که حق تعالی تعالوا دیمهسی حجاباتی رفع
وازاله ایتمك ایچوندر یعنی بزده حجاب مقرردر ولکن اول حجابی رفع ایچون
اول محبوب بیمثال تعالوا نداسن وارجعی خطابن ایتدیکه منجذب اولوب درکاه
عزتنه یوز سوره یوز و(انا عند المنکسرة قلوبهم لاجلی) حدیث قدسیسنك

معناسن بیله وز کاشف الاسرار حضرت مولانا خداوندکار قدس الله سره
قل تعالوا کفت قولیله سورهٔ آل عمرانده اولان (قل یا اهل الکتاب تعالوا الی کلمة)
وسورهٔ انعامده اولان (قل تعالوا اتل ما حرم ربکم علیکم) مفهوم شریفنی
مراد بیورمشدر زیرا محله مناسبی بو قدر بلکه تعالوا لفظندن مستفاد اولان
معنای دعوتی اراده بیورمشلردر حاصل معنی من العبد الی الرب اولان طریقك
بیکده بری موصل حق اولمیوب انواع حجبات ظلمانیه ونورانیه ایله مسدوده
اولمشدر فاما اقرب طرق من الرب الی العبد اولان طریقدرکه موصل حق
وجناب فیاض مطلقدن عبدنی دعوت ومن حیث الاسرا اولان جذبات
ربانیه در وطریق مزبوردن جمیع موانع وحجب مرفوعه اولوب اول یولك
سالکلری پرنور وروشن دل وبلا حجاب محبوبلرینه واصلدر کما قال علیه
السلام (جذبة من جذبات الحق توازی عمل الثقلین) حقا که حجب ظلمانیهٔ اثنینیت
وقیود علایق انانیتی نار جذباتدن غیریسی حرق ودست قدرت تجلیٔ احدیتدن
ماعداسی خرق ایتمز مرد عرب ایتدی ای زوجهٔ مشفقه کلامك مرغوب
وطریق انجذاب مطلوبدر حقا که پادشاهلره تقرب ایچون علاج ایکی درلودر
یا بودرکه بر صنعت وهنرك ویاخود برسم تحفه بر هدیهك کرکدر که سبب
تقرب اوله ویاخود پادشاه کندیسی دعوت ایلیه اول زمانده تحفه وهدایا
وصنعت دخی اولمسه تقرب مقرردر کذلك قرب جوار حضرت احدیته دخی
ایکی طریق واردر بریسی سلوکی جذبه یی تقدم ایدوب (الیه یصعد الکلم
الطیب والعمل الصالح یرفعه) فحوای کریمی اوزره آلت فکر ونظر وعمل صالح
وذکر ومجاهده ایله تقرب ایدوب بر فحوای (یتقرب العبد الی بالنوافل) مقصوده
واصل اوله ویاخود جذبهسی جمله یه تقدم ایدوب طرف حقدن دعوت اوله
مادامکه بو ایکیدن بری اولمدقچه وصلت میسر اولمز بنده خود جذبه یوقدر
* پس لاجرم آلته احتیاج لازم کلمشدر مثلا کورمزمیسن ای زن ❊مثنوی❊
شب پرانرا کر نظر وآلت بدی * شب پره لره اکر نظر وآلت اولیدی ❊مثنوی❊
روزشان جولان وخوش حالت بدی * کوندز انلره جولان وخوش حالت
اولوردی یعنی خفاشده نور چشم واستعداد مشاهدهٔ نور جمال آفتاب اولیدی
اول دخی طیور سائره کبی ضیاء خورشیده نظر وکوندزین جولانه قادر اولوردی
پس عدم استعداد وضعف بصری اولمغله نور آفتابدن محروم وکوندز
جولانه قادر اولمدی * پس ای زوجهٔ مشفقه کذلك بنده دخی نه فکر

ونه نظرونه علم وعمل وار كه اول پادشاه لايزاله تقربه اميدم اوله ونه جذبه وعشق
واردر كه حالت مزبوره اول جانبدن دعوت اولنمغله بى قيد اولوب (المأمور
معذور) ديوب عتبهٔ عليه سنه واريله زندن مراد كه نفس ملهمه در عقل
مستفاددن مستعار اولان رجل عربيدن بو جوابلرى ايشدكده اى رجل عربى
دون همت وسعت رحمتدن مأيوس اولمه كيم احسان خدايه بهانه كركمز ديوب
﴿مثنوى﴾ كفت چون شاه كرم ميدان رود * ايتدى چونكه شاه كرم ميدانه
كيده ﴿مثنوى﴾ عين هر بى آلتى آلت شود * هر بى آلتك ذاتى عين آلت اولور
يعنى اى مرد فقير كريم ومحسنلرك كرم واحسانى آلته موقوف دكلدر اما هر بى
خبر بو حالته واقف دكلدر زيرا كرم الهى ورحمت نامتناهى چونكيم فضاى
فضل واحسانه توجه ايليه هر بى آلت عين آلت وهر بى طاعات وبى لياقت بادولت
وباسعادت اولور * ايمدى * بيت * داد حق را قابليت شرط نيست * بلكه شرط
قابليت داد اوست * وفقنجه مواهب الهيه وعطاياى سبحانيه يه وسيله وآلت لاجرم
اقتضا ايدر دكلدر اكا بناء كه حق جل وعلا كريم بى علتدر ويا خود شاه كرمدن
مراد سباق قصه يه كوره خورشيد نور بخش محبت سبحانيه ومالك ممالك
انسانيه اولان مرشد مكمل وانسان كامل اولورسه معنى بو وجهله اولور كه
اى مرد عربى اول پادشاه معنى وصورت ومقتداى طالبان طريق وحدت
وفريادرسان اصحاب حيرتك آستان قبلهٔ راستانه يوز سورمك وآنى كورمكه آلت
ونسبت وعده ووسيله ايستمك انك اسم وشخصى هنوز معلوم اولمزدن اول دركه
اول شمس چارم آسمان حقيقت ونور آفتاب محبت عجبا شمديكى حالده نه برجدن
طلوع ايتدى وقنغى درجه دن يوز كوستردى ديو مقر ومأواسن واسم ومسماسن
تجسس ايدوب وصلت يار ايچون اسباب ووسائطه تشبث اولنمق واجبدر فاما
اول پادشاه معدلت پناهك دار الخلافه سى شهر بغداد ونه مقوله سخى وجواد
ايديكن اسم ورسميله خبر ويروب خورشيد انوردن روشنتر ايتدم * پس
من بعد عده وآلت قيد نه دوشميوب ورفع استار حجاب ايدوب همان بركره
وجه مباركنه نظر ايليه سن عند الرؤيه لاجرم دولت عشق ومحبت باشكه
قونار ونور جذبات رحمانيه كوكل كوكنده طوغار عده وآلته احتياج قالمزسنك
وصلته اسباب وآلات ديديكك همان بركره انك يوزني كورديككدر كه دولت
ابدى انك رؤيت جماليدر فاما اول پادشاه معنى وصورت كيم ايديكن بيلوب
ومأوى ومنزلندن خبر الدقدن صكره انكله مقارنت وصحبته علم ومعرفت

واسرار طريقتدن بعض كلمات بيلمك كركدر كه حضورينه واردقده واقعه لرم
تعبير ايديروب وطريقت وحقيقتدن سوز سويليوب اول دخى بنم بضاعه
وقابليتم كوروب ملتفت ومقبولى اولاين دير ايسك بو فكر وخاطره سنك يولك
اورر ومحبت يوقلقده بولنور ومرشد كامله بو داعيه ايله واران نظردن دور
ورش نور جذبه دن مهجور اولور * ايمدى ﴿بيت﴾ كل اى راحت صانى
اسباب جمعن قيلمه نادانلق * طريق فقرى طوتكيم فقر ايمش عالمده سلطانلق
﴿مثنوى﴾ زآنكه آلت دعويست وهستيست * زيرا كه اسباب وآلت دعوى
وانانيتدر ﴿مثنوى﴾ كار در بى آلتى وپستيست * كار ومدار ايسه بى
آلتى وپستى وبيچاره كى ودردمنديده در ﴿بيت﴾ در ره عشق فنا شو ز فنا
فانى شو * بعد زآن قاعدهٔ عشق تو محكم باشد * وكذلك اول احدى الذات
وسرمدى الصفات اولان پادشاه لايزالك دخى قرب دركاهنه علم وعملك
وسيله ايدوب بهر تقدير موجب قربت اولان بنم علم ومعرفت ومجاهده
ورياضتمدر فكرنده اولورسك بو دخى سبب دورىٔ قربتدر زيرا (الاعتماد
على العمل من الزلل) وفقنجه اعمال وافعاله اعتماد محض خطا وعين دعوادن اولوب
قرب حقه فقر وفنادن اوزكه بر وسيله وعدم ونيستيدن اعلى بر واسطه يوقدر
زيرا فقر ذاتى ايله متحقق اولان ارباب شهود قتنده فقر ايچون ايكى
اعتبار واردر اعتبار اول بودركه فقيرك حقيقت وماهيتى هر شيدن
خالى وعلم حقده مستهلك وفانى اوله ولكن استعدادى واكا اولان
نظرندن ووساطت استعداد ايله طلب ذاتى وكنديه استعداد
اضافتندن هنوز فانى اولميه واعتبار ثانى بودركه فقير فانى استعداد واكا
نظردن وكنديه استعداد اضافتندن وطلب ذاتى وبالجمله جميع اشيادن
بكليتها خالى وفقير فانى اوله * پس بر مقتضاى اعتبار اول فقير لاجرم محتاج اولور
اكا بناء كه بالنظر الى الحقيقه فقيرده وجود يوقدر فلهذا فقيرك نظرى هرنيه
دوش اولسه استعداد وطلب ذاتيسنه اولان حكم شعور ايله متحقق اولوب
من حيث وجود ذلك الشئ ولا يحتاج اليه شئ لاجرم كندى بى اول شيئه محتاج
بولور فاما بر مقتضاى اعتبار ثانى فقير فانى هيچ برشيئه محتاج اولمز اكا بناء كه
فقيرمز بو را استعداد واكا نظردن وكنديه استعداد مضاف اولمقدن وغيريدن
بكليتها فانى اولمشدر بو تقديرجه من حيث الاسماء الاولية الالهية وبحسب
الصفات الاصلية الذاتية كنديننك كمال ظهورى واظهار شئونات ايله استعداد

مطلب
در تحقيق فقر ذاتى

مزبور صورتده انسان طلب حق اولور و بو مرتبه‌ده فقیرك حقیقتده مضاف
اولان وصف واستعداده غیریدن اصلا برحکم قالمیوب بلکه خلو مزبور
مرتبهٔ غایته رسیده اولمغله طلب مذکور مضاف الی الحق اولوب حق وحقك
طلبی باقی قالور حقا که بو مقوله فقیره احتیاج قندن کلور ونه وجهله محتاج
اولور * پس (الفقیر لا یحتاج الی الله واذا تم الفقر فهو الله) مضمون منیفلریله
بو مرتبه‌یه اشارت بیورلمشدر ﴿نظم﴾ فعل ووصف وذاتدن قیلسك كذر *
حق واحد باقی قالسه ای پسر * کل شیء هالك اولسه عیان * اسم ورسمکدن
بولمسه نشان * جمع ذات ایچنده بولورسن فنا * پس سواد الوجه فی الدارین
اولا * زیرا کیم محض عدمدر بو مقام * هم عدم ظلمتدر رای نیك نام * برتوجهله
مقامات اولدی بو * محو محض ایچنده اثبات اولدی بو * الحاصل بو فقیر فانی
قالبا وقلبا جمیع اشیادن خالی اولوب حضرت واحده توجه ایتدکده وصف
فقرایله قائم ورؤیت فقرایله غنی اولور بعده اول فقر وغنادن دخی فانی وذاتی
صفت فقر وغنادن مجرد اولدیغی حالده بو وجهله اولان قصد وتوجهنك
فضیلتنی اوصافدن مجرد اولان حضرت احدیتك عندنده اثبات ایدوب
اول فقیر لاشی دخی فضیلت وصلت ذات بحت ایچون اسباب ووسائلدن بری
وباعث قرب اولان اوصاف وفضائلك جمله سندن عاری اولوب ذات احدیه
ووحدت مطلقه‌دن غیری مقصودی قالمز وفی الحقیقه فلاح ونجاح قیود
صفات جسمانیه وروحانیه‌دن خلوایله حصول پذیر اولدیغنه بناء اکرچه
کیم صفات ذاتك غیری دخی دکل ایسه من وجه غیر اعتبار اولندیغی جهتدن
اسما وصفاتدن قطع نظر فقیرك اجر وثوابی برفحوای (فلهم اجر غیر ممنون)
ذات احدیه ووحدت مطلقه اولور زیرا مرآت قلب فقیر ژنکار اغیاردن پاك
ومعرا وقیود کثرات اسما وصفات وافعال وآثاردن مصفا وتجلیء وحدت
ذات ایله مجلا اولسه حقیقت ذات قیود کثراتدن برقیدسز وکثرات صفاتسز اول
قلب صافده ظاهر وکندی ذاتی ذاتنه متجلی اولور نتکیم عمر بن الفارض
قدس الله روحه فقر مزبور ووصلت مذکوره‌یه بلوغندن خبر ویروب
بیوررلر که ﴿نظم﴾ ویمتها بالفقر لکن بوصفه * غنیت فالقیت افتقاری
وثروتی * فاثبت لی القاء فقری والغنا * فضیلة قصدی فاطرحت فضیلتی *
فلاح فلاحی فی اطراحی فاصبحت * ثوابی الاشیاء سواها مثیبتی * پس نفس ملهمه
عقل مستفاده مرتبهٔ فقر وفنایی تحقیق ایدوب ای مرد ارجمند وعقل

سعادتمند مولانا جامی خود سبحه سنده نه خوب بیورمشدر ﴿سبحه﴾
کسب اسباب بود پرده کری * شیوهٔ فقر وفنا پرده دری * مردیء کن
همه را یکسونه * ورنه در فقر وفنا زن زتوبه * ایمدی همان طور میوب واسباب وآلات
قیدنده اولمیوب وقت فرصت فوت اولمدین اول پادشاه عالمپناهك درکاه چاره سازینه
یوزسورر دیدی عقل مستفاد دخی طریق حقده هستیء موهومدن فانی
ومجرد اولدم زعم ایلیان نفس فقیره جواب ویروب ﴿مثنوی﴾ کفت
کی بی آلتی سودا کنم * ایتدی ای زن چون بن آلتسز سودا ایلیم ﴿مثنوی﴾
تا نه من بی آلتی پیدا کنم * مادامکه بن آلتسزلکی پیدا ایتمیم یعنی ای نفس
ملهمه فی الحقیقه قرب وحدته فقر وفنا ایله وارمق وترك اسباب ایتمك هدیهٔ
مرغوبه ورحمت بی علته افلاس ونیستی اظهاری وسیلهٔ مقبوله ومطلوبه‌در
ولکن مادامکه بنده اسبابدن مستغنی اولان بی وجودلك متحقق اولمدقجه
مع الوجود الوهمی اسباب ووسائلدن انقطاع آرزوسنی نه وجهله ایدرم
ومادامکه تحقیق اولنان فقر ذاتیله متخلق اولمدقجه مع بقیة الاثر نعوت
نفسانیه ایله مکدر ایکن بی وجود وفقیرم آلت واسبابه نه احتیاج دیمکه‌چون

مطلب فی الافلاس

قادر اولورم ترك اعمال خود وبال وضلالدر فی الواقع (المفلس فی امان الله) دخی
امر مقرردر ولکن ﴿مثنوی﴾ پس کواهی بایدم برمفلسی * بنم افلاسمه
چوق شاهد کرکدر که افلاسم ثابت وحقوق بندن ساقط اوله ﴿مثنوی﴾
تا شهی رحم کند باعونسی * حتی اول پادشاه مونسلك ایله بکا رحم وشفقت
ایلیه مفلس شرعده درهم ودیناردن الی بوش فلس احمری اولمیانه دیرلر
کما قال ابن اثیر فی النهایه (افلس الرجل اذا لم یبق له مال ومعناه صارت دراهمه
فلوسا وقیل صار الی حال یقال لیس معه فلس وقد افلس یفلس افلاسا
فهو مفلس وفلسه الحاکم تفلیسا) * پس بحسب الشرع افلاسی ثابت اولوب
برقزل منقره مالك اولمیان مفلسك حاکم افلاسنه حکم ایدوب بخاری ومسلمده
ابن ماجه ابوهریرة رضی الله عنهدن روایت بیوردیغی (من ادرك ماله بعینه
عند رجل قد افلس فهو احق به من غیره) حدیث شریفك مفهومیله رجل
مفلسدن حقوق غیر ساقطه اولور ومفلس عند ارباب الطریقه دنیا وما
فیهانك حبنی قلبندن اخراج ایدوب حب الهیدن غیری قلبنده نسنه قالمیانه
دیرلر وحقیقتده صفات نفسانیه وروحانیه‌دن مجرد اولوب ووجوددن
اثر قالمیوب ذکری سبق ایدن فقیر فانی‌یه دیرلر * ایمدی مرتبهٔ فقر

وافلاس وادعای فنا مجرد قیل وقال ایله حصولپذیر اولمز وتغییر شکل
ایله معنای افلاس بیلنمز بلکه قیل و قالدن چوق صدق مقال واثبات حال
ایچون ﴿مثنوی﴾ تو کواهی غیر کفت و کوورنك * فقر ذاتی به سن کفت
و کوورنك و بوندن غیری برشاهد کوستر ﴿مثنوی﴾ وانما تارحم آرد شاه
شنك * حتی پادشاه خوش طبع مرحمت ومغفرت وعنایت وشفقت ایلیه ایمدی
مجرد قال وقیل وشکلی تبدیل ایله طریق حقده عمده وصول مشاهدهٔ وحدت
وجود ایله ایله بیوجود اولمقدر * پس ﴿بیت﴾ تجلی ایتمش اشیایه قو کوردیکمز
بردر * بزه بو اکلایش بسدر بولیمز هم سلامتدر * واعمال وطاعات اثر انانیت
واسباب وآلاته تقید عین اثنینیتدر دیو بو زعم فاسد ایله تارك طاعت اولان
عطله وملاحده وبطله نه وجهله واصل قرب جوار احدیه اولور بلکه طاعات
ومجاهداتدن مفلس ومدبور و باب رحمتدن دور ومهجور اولور ﴿مثنوی﴾
کین کواهی که ز کفت ورنك بد * زیرا بو شهادتکه مجرد قیل وقال ووهم
وخیال وحیله وخدعه دن اولمش ایدی اومقوله شاهد کاذب ﴿مثنوی﴾
نزد آن قاضی القضاة آن جرح شد * اول قاضی القضاة واحکم الحاکمین اولان
رب العالمین قتنده جرح اولدی حاصل کلام ونتیجهٔ مرام ﴿مثنوی﴾
صدق میخواهد کواه حال او * انك حالنك شاهدی صدق ایستر یعنی فقیر فانینك
حالت افلاسنه صدق وخلوص شاهدین وعادلین ایستر ﴿مثنوی﴾ تا بتابد نور
او بی قال او * حتی اول وجوددن مفلس وفنادن فانینك نور سری بی کفت و کو
درخشان اوله (قیل لذی النون هل للعبد الی اصلاح اموره سبیل فانشد ﴿شعر﴾
قد بقینا مذبذبین حیاری * نطلب الصدق ماالیه سبیل * فدعاوی الهوی
تخف علینا * وخلاف الهوی علینا ثقیل * فاجابه اخوه ذوالکفل ﴿شعر﴾
قد بقینا مدلهین حیاری * حسبنار بنا ونعم الوکیل * فحبیب القلوب قصد مناانا *
و بذکر الحبیب یشفی العلیل * مرویدر که ابراهیم بن دوحه قدس الله روحه
برکون ابراهیم بن شیبه نك زیارتنه واردی ابن شیبه ابن دوحه یه ایتدی بنم ایله
صحبت مرادك ایسه علایقدن کندیکله نه وارایسه جمله سن طرح ایله ابراهیم
بن دوحه نقل ایدر که هرنیه مالك ایسم طرح ایلیوب فقط یانمده بردینار آلی قودم
ابن شیبه سرمه واقف اولوب یا ابراهیم بنی مشغول قیلمه سنکله نه وارایسه
طرح ایله بیوردی اول دیناری دخی طرح ایلدم تکرار خطاب ایدوب (لاتشتغل
بسری اطرح ما معك من العلایق) بیورمغله کندیمده برشی بولمیوب صکره خاطرمه

کلدیکه مکر یانمده نعلین ایچون برقاصمه المش ایدم اول باقی قالمش آنی دخی طرح
ایدوب طریق حقده برقاصمه نك احتیاجی دخی مانع صحبت ایدیکین بیلدم
* پس صحبته مشغول اولوب کونیمی دخی خاطردن طرح ایدوب مفلس و بی
وجود اولدم * پس ابراهیم بن شیبه تبسم ایدوب (هکذا من عامل الله بالصدق) دیو
بیوردیلر * ایمدی بنم جان عزیزم کشی کندی بی میزان مناقب فقر او اصدقاده
وزن ایلسه نه مقوله دون ودنی ومفلس وجانی ایدیکین عیانا کورر وحق الیقین
بیلور (اللهم اجعلنا من العاشقین الصادقین) ﴿قاسم انوار﴾ تا سر الهی زملاهی
نشناسی * نسناس ندانی بحقیقت زناسی * اسرار خرابات هم از پیر مغان پرس *
این قصه سماعیست مکن فکر قیاسی * نسیان تو از هر دوجهان غایت انسست *
تا عاشق ناسی نشوی عاشق ناسی * صد جامه بسوزد بدمی عاشق صادق * کوید
چه کنم خرقه که العشق لباسی * در خانقه عشق ترا خرقه ندادند * از مرده
دلی در غم این کهنه پلاسی *

﴿هدیه بردن عرب سبوی آب باران ازمیان بادیه سوی بغداد﴾
﴿با امیر المؤمنین برپنداشت آنکه آنجا هم قحط آبست﴾

مرد اعرابی میان بادیه دن آب باران طولمش دستی بی جانب بغداده
امیر المؤمنینه برسم تحفه هدیه کوتورمه سی بیاننده در اول زعم ایله که بغدادده
آبك قحطی واردر ﴿مثنوی﴾ کفت زن صدق آن بود کز بود خویش *
پاك برخیزی تو از مجهود خویش * زن مرد اعرابی یه ایتدی صدق اولدر که
کندی وجودکدن ومقدور ومجهودکدن پاك قالقه سن یعنی طریق محبتده
ترك علایق دنیویه واخرویه ایدوب و بالجمله کندی پندار وشعور وهستیٔ
موهومکدن فانی وناپیدا وعشق یار ایله واله وشیدا اوله سن الحاصل ای مرد
عرب سنك کسب ومجهودکدن جمع اولمش ﴿مثنوی﴾ آب بارانست مارا در
سبو * بزم دستیده یغمور صوبی واردر ﴿مثنوی﴾ ملکت وسرمایهٔ اسباب تو *
سنك ملکت وسرمایه واسباب ووسیله لك اول یغمور صوییدر * پس حضور پادشاهه
ما حضر بوندن اعلا هدیه می اولور * ایمدی توقف ایتمیوب همان ﴿مثنوی﴾ این
سبوی آب بردار و رو * بو صو دستیسنی قالدر و یوری ﴿مثنوی﴾ هدیه ساز و پیش
شاهنشاه شو * آب بارانی هدیه وارمغان دوز و حضور شاهنشاهه کیت ﴿مثنوی﴾
کو که مارا غیر این اسباب نیست * ای مرد عرب پادشاه معدلت پناهه دی که
ای سلطان سلاطین عالم ودردمند و بیچاره لره ارحم بزم بوماء امطاردن

غیری اسبابمز یوقدر ﴿مثنوی﴾ درمفازه هیچ به زین آب نیست * بادیه ده
هیچ بوندغیری آب لطیف یوقدرای مردعربی که ﴿مثنوی﴾ کرخزینه ش
پرمتاع فاخرست * اکرچه اول پادشاه کزینك خزینه سی امتعهٔ فاخره
ایله مملوو پردر ولکن شویله ملحوظمدر که ﴿مثنوی﴾ اینچنین آبش نباشد
نادرست * اول خزینه ده بونجلین آب لذیذ اولمیه زیرا بویله آب نادردر دریغا نفس
ایله عقل بوسردن غافل که سبوی وجودده آب علم ومعرفت و بلکه سبوی
وجود اول مطلق وجودك دریای فضل ورحمت و بحار جود ومکرمتندن
تقاطر ایتمش بر قطره در کیمك ملکنی کیمه صاتار کیمك علمنی کیمه عرض ایدر
﴿بیت﴾ برد بوستانوان بایوان شاه * بتحفه ثمرهم ز بستان شاه * بوستانجی یه
تازخون صاتمق کیبدر ولکن اول کریم متعال ورحیم بی مثال قوللرینك عیبنی
یوزینه اورمیوب وهدیه کتوردکلری اولدن بمندردیمیوب کندی ملکنی
مستعیرلردن کرچك هدیه یرینه قبول ایدر ﴿نظم﴾ الهی واقف اسرار
سنسن * شفا بخش دل بیمار سنسن * جهان مستغرق دریای جودك *
دوعالم صورت ومعنی وجودك * بن اول خاکم که برخاشاکه دکمز * بن اول
حیم که مرده خاکه دکمز * نوله بن قولکه ایتسك عنایت * بوتیره کوکله
ایتسك هدایت * نه نقصان عرصهٔ ملك بقاکه * اکر رحمت ایدرسك
بوکداکه * ایا دانای اسرار ضمایر * شناسای تمنای خواطر * شفا بخش
درون دردمندان * دوافرمای درد مستمندان * نظر قیل جان کوزینی
آچی ویرکل * کرم قیل رحمت آبن صاچی ویرکل * بنی سورمه الهی سن
قپوکدن * بنی رد ایتمه یارب حضرتکدن * پس حضرت مولانا قدس سره
الاسنی سبو ایله آبدن مرادنه ایدیکن بیان ایدوب بیورد لرکه ﴿مثنوی﴾ چیست
آن کوزه تن محصورما * اول کوزه دن مرادنه در بزم ابدان محصوره مزدر
﴿مثنوی﴾ اندر وآب حواس شورما * اول کوزه نك ایچنده اولان بزم
شور وتلخ اولان حواسمز آبیدر ﴿مثنوی﴾ ای خداوند این خم وکوزه مرا *
ای خداوند بخشانده بو بزم خم وجود وکوزهٔ ابدانمزی ﴿مثنوی﴾
درپذیر از فضل الله اشتری * ان الله اشتری فضلندن قبول قیل بو بیت
شریفله سورهٔ توبه نك آخرینه قریب اولان اشبو آیت کریمه یه اشارت
بیورلمشدر قال تبارك وتعالی (ان الله اشتری من المؤمنین انفسهم واموالهم
بان لهم الجنة) یعنی تحقیقا الله سبحانه وتعالی مؤمنلردن نفسلرینی ومالارینی

مطلب
درتفسیر ان الله اشتری
من المؤمنین انفسهم
واموالهم

اشترا ایلدی مقابله ده انلره جنت عوض ایتمکله (بان لهم الجنة) قولی اشتری
قولنه متعلق وحرف باعلی ماهو الاصل فیها متروکه داخل اولوب باء مقابله
وباء عوض ایله تسمیه اولنمشدر قال محمد بن کعب القرظی (لما بایعت الانصار
رسول الله علیه السلام لیلة العقبة بمکة وهم سبعون نفسا قال عبد الله بن رواحه
یارسول الله اشترط لربك ولنفسك ما شئت فقال اشترط لربی ان تعبدوه ولا تشرکوا
به شیئا واشترط لنفسی ان تمنعونی مما تمنعون منه انفسکم واموالکم قالوا
فاذا فعلنا ذلك فماذا لنا قال الجنة قالوا ربح البیع لا نقیل ولا نستقیل فنزلت
هذه الآیة) وقال مجاهد ومقاتل (ثامنهم فاغلی ثمنهم) وقال الحسن (اسمعوا والله
بیعة رابحة وکفه راجحة بایع الله بها کل مؤمن والله ما علی الارض مؤمن
الا وقد دخل فی هذه البیعة) وقال الصادق (لیس لابدانکم ثمن الا الجنة
فلا تبیعوها الا بها) وقال سهل (لا نفس للمؤمن لانها دخلت فی البیع من الله
فمن لم یبع من الله حیاته الفانیة کیف یعیش مع الله ویحیی حیوة طیبة)
وقال الحسین (نفوس المؤمنین نفوس آبیة استرقها الحق فلا یملکها سواه)
وقال ابن عطا (نفسك موضع شهوة وبلیة ومالك محل کل اثم ومعصیة فاراد ان
یزیل ملکك عما یضرك ویعوضك علیه ما ینفعك عاجلا وآجلا) * ایمدی
علم شریفه خفی اولمیه که اشتری من المؤمنین انفسهم قول شریفی مؤمننه
اثبات جنت ایچون تمثیل اولوب کلام حقیقتی اوزره حمل اولنمق ممکن دکلدر
زیرا مشتری مالك اولمدیغی شیئی اشترا ایدوب بعد الاشترا داخل ملکی اولور
حق جل جلاله خود بومقوله اشترادن مقدس اولوب نفوس واموال وجمیع
موجودات عدمدن ایجاد اولنوب حق تعالینك ملکیدر فلهذا قال الحسن
(انفسنا خلقها واموالنا رزقها) * پس (العبد وما یملکه کان لمولاه) مفهومی
امر مقرر اولدیسه اول کریم لایزال کمال فضل ورحمتندن بندهٔ افکندهلرین طریق
اطاعته دعوت وفی سبیل الله بذل نفس ومال ایدنلره مقابله ده جنت عنایت ایده
جکن بشارت ایتمکیچون درکلام معجز نظامی برصورت استعارهٔ تمثیلیه سلك
بیانه منتظم قیلدی عبد مؤمن دخی سمع هوشنده درکوشوار ایدوب
فی سبیل الله مقاتله نیتنه بذل مال ایلدی حتی محبوبی یولنده مقتول اولوب
بذل جان وانفاق مال وترك خانمان ایتدیکنك اجر وثوابی جنت دیدار اولمغله
بیع وشراده بولندی وحق سبحانه وتعالی کندی ملك ومملوکی اولان نفس ومالی
عبد مؤمنه مضاف قیلوب ولاجرم مضاف اولان شی مغایر مضاف الیه اولمغله

لا نقیل ای بفید اختم بیع را سعد

ثامنهم یعنی تاجرهم (آبی) سرکش سعد

انسان حقیقتده عالم ارواحدن اولان جوهر مجرد باقیدن عبارت اولوب بدن انسانی اول جوهر مجردك آلت ومركبی ومال دخی رعایت مصالح مركب ایچون وجود پذیر اولوب ایكیسی دخی درجات عالیاته موصله اولان تحصیل كمالاته اسباب وآلات مثابه سنده اولدقلرینه نكته واشارت بیوردی * پس بایع جوهر روح قدسیه ومشتری الله جل وعز اولوب عوضینك بریسی جسد بالی ایله مال فانی وبریسی جنت باقیه وسعادت ابدیه اولدی وربح حاصل وخسران زائل اولمغله اول ربح عظیمی حق جل وعلا تتمهٔ آیتده تبشیر ایدوب (فاستبشروا ببیعكم الذی بایعتم به) بیوردی * ایمدی مادامكه انسان قصد وهمتی تغیر پذیر اولان عالم اجسادك مصالحنه القا وقلبنده افكار امور جسمانیهٔ فانیه یی ابقا ایلیه درجات عالیه وسعادت ابدیه دن محروم ودركات بعد طبیعتده مردود ومرجوم اولور آه ای نفس غافل ﴿نظم﴾ كذركن زود منكر در طبیعت * بجانت شاد باش اندر حقیقت * تو جوهر سوی خاك ره میناداز * چو جوهر باش اندر سیرت وناز * تویی افتاده چون عیسی كرفتار * بدست ناكسان مردم آزار * بلای نفس دیدند جمله مردان * اكر مردی زنفست رخ بكردان * پس هچان مرد خدا نفسندن قطع التفات ایدوب فی طلب مرضات الله نفسنی قتل وافنا ومالنی بذل وانفاق ایله هوایه هدایی ودنیایه مولایی واولایه اخرایی ترجیح واختیار ایدوب مشتری وخریدار اولسه ابدی دولت وسعادت وسرمدی عز وكرامته نائل اولوب لاحق زمرهٔ سعداء ابرار وفرقهٔ افاضل اخیاردن اولور ﴿نظم﴾ چو عیسی زنده میرو ذات حق بین * بجز حق تو مدان ونور حق بین * تو جانانی اكراین دید یابی * بیان من نه از تقلید یابی * تو عیسی در درون داری حقیقت * ولكن باز ماندی در طبیعت * ارباب تحقیق بو آیت كریمه نك تفسیرنده بیوررلر كه حق تبارك وتعالی نفسی حین ایجادده لباس قهر وربوبیت ایله الباس ایدوب نفس دخی كندینك ایجادنه وصف كبریا ایله مباشرت اولندیغی جهتدن قهر وربوبیت ایله متصف اولدقده (انت انت وانا انا) دیو منازعه ایدوب مسخوطه اولدی * پس اكر نفس مغروره مؤمنلر ایله متروكه اولورسه فرعونی اغوا ایدوب زبانی (انا ربكم الاعلی) كفتارنه القا ایتدیكی كبی عباد مؤمنینی دخی اغوا ایتمیه سن دیو حق سبحانه وتعالی نفسی اشترا ایدوب ارباب توحیدی اول داهیه دن خلاص ایتمكله مؤمنلرده عبودیتدن غیری شی

قالدی ﴿بیت﴾ بلا نفست وشیطان نفس بنكر * اكر مردی تو مراین نفس ننكر * آه ای حق یولنده جان وباش اوینایوب بو بیع وشراده وتجارت رابحه ده بولنمغه راغب اولان عاشق سوداكر بو آیت كریمه جای ناز عاشقان ومیدان اسرار صدیقاندر حقا كه ارباب ذوقه خداوند كریمدن بو برتهیئهٔ زیبادر كه تشریفی جمال بی همتادر آه اول ذات وصفات وشفقت وعطاده كریم اولان رب العالمین بر اكرم الامیندر كه عبادنه وجودی كندی وجودندن اعاره ایدركن لطف واحساندن ملك ومالی عبدنه اضافت ایدوب كندی ملكنی عبد كدر دیو خریدار اولوب كمال كرمندن عیب ونقصان وجمله خسرانیله قبول قیلور (توراتدن منقولدر كه (الجنة جنتی والمال مالی فاشتروا جنتی بمالی فان ربحتم فلكم وان خسرتم فعلی یابنی آدم ماخلقتكم لاربح علیكم انما خلقتكم لتربحوا علی) آه كیم رب العالمین الله ازل آزالده عبادی وجود ایله متصف اولمزدن اول عبادنی اشترا ایدوب كندی كندیسی بایع وكندیسی كندی یی مشتری اولمشیدی بایع ایله مشتری خود براولمق صحیح اولمز الاشول محلده جائز اولور كه بر طفل نارسیده كندی مصالحنه مهتدی اولمسه والد مشفق ویاخود ولی صادقی كمال شفقتلرندن انلردن تهمت منتفی اولمغله طفلك بیع وشراسن كندیلری رعایت ایدر * پس عبد عاجز دخی امور نفسنه مهتدی اولمیان اطفال مثابه سنده اولمغله پدر ومادردن اشفق وارحم اولان اكرم الاكرمین عبادنك مصالح نافعه سنی مراعی اولوب مضراتدن منع ایدر وعبد بدعهد وبی وفا وقت بلوغده اعتراض ناسزا ایده جكی معلومی ایكن محل شهوات وبلیات اولان نفس پر عیب وآفاتی عیبی ایله قبول ایدوب مبیعدن اضعاف مضاعفه زیاده جنت پر نعمتی ثمن واجرت ویرمكله ابواب اعتراضی سد ایدر بو دخی عجبدر كه نفسی خریدار اولوب قلبی اشترا ایتمدی اكا بناء كه قلب حق جل وعلانك محبتی ایچون وقفدر وقف ایسه بیع وشرادن مسلمدر وشرط مبایعه تسلیمدر تسلیمی متعذر اولان خود بیعدن بریدر مثلا هواده مرغی ودریاده ماهی یی فروخت ایتمزلر احوال دل دخی بو مثابه ده در حق رب العزه بیان ایدوب (واعلموا ان الله یحول بین المرء وقلبه) بیوررر وكما قال النصر ابادی (اشتری منك ماهو صفتك والقلب تحت صفته فلم یقع علیه المبایعة) قال علیه السلام (قلب ابن آدم بین اصبعین من اصابع الرحمن) عارفلر ایدر نفس قلبك دربانی ومقام چاكریده

منقاد فرمانیدر قلب ایسه محل سجود ومحمول ربوبیت ودود اولوب مانند
سلطان مملکت بدنده فرمان راندر * پس نفس چاکر افکنده اولدیسه قیمتی
جنت وثمنی خزاین نعمت اولدی وقلب حر آزاد وکمال قرب ایله معزز اولدیسه
قیمتی وصلت رب العزه ودوام مشاهده ورؤیت اولدی آه ای مستکشف اسرار
دقایق غواص دریای حقایق روزبهان بقلی قدس الله سره الفایق باران
فیض اقدس سبحانیدن اصداف حروف والفاظه چکان اولان دریتیم
نکاتی حقهٔ دهان شیرین زبانندن اخراج واظهار واسماع عشاقه دز
کوشوار ایدوب بوبیع وشرادهنه صرافلق ایتمشدر کوش جان ایله استماع قیل
قال رحمة الله علیه (یقتضی همة بالمعرفة انه اغار علی نفسه فی الازل بعد ان وصف
نفسه بمحبتهم فنعهم عن نفسه وشغلهم بغیره مکرا واستدراجا اشتری نفسه
منهم لانه بذاته نفس الکل حیث قامت الوجوه بنفسه ولولا قیامه علی کل شیٔ
تلاشت الاشیاء باقل من لمحة عرض نفسه للحدثان ولم یرها اهلا لنفسه
فاشتری نفسه من نفسه لعلمه بضعف الخلق عن حمل وارد التجلی عظمة
نفسه وکیف یقوم الحدث بجلال القدم وهو تعالی یعلم قیمة نفسه لاغیر اشتری
شفقة علیهم کیلا یتلاشوا فی سبحات عزته ثم اشتری اموالهم وهی کشوف
نعوته الازلیة وتمتعهم بمشاهدتها حتی لایبقی سر القدم فلما قطعهم
عن رؤیة سبحات القدم بالحقیقة شغلهم بمایلیق بهم وهی الجنة وایضا
لم یر للنفوس والاموال نفاسة حیث اشتراها بالجنة ولو کان لها موقع لاشتراها
بنفسه لابشیٔ محدث وایضا اشتری النفوس لانها حجاب القلب بین الرب
وکذلك المال حتی لم یبق بینه وبین الرب حجاب وایضا اشتری منهم النفوس
التی تحت سلطانهم بالمجاهدات وما اشتری قلوبهم لان قلوبهم لم تدخل
تحت املاکهم فانها مستغرقة فی رؤیة الصفات ﴿مغربی﴾ ای دوست
بیا بر نظر ما نظری کن * بر دیدهٔ جان ودل شیدا نظری کن * هر لحظه بدل
صورت زیبای دکر بخش * وآنکاه در آن صورت زیبا نظری کن * بر دیدهٔ
دل جلوه کنان کردد مادم * وز دیدهٔ دل چهرهٔ خود را نظری کن * دل مظهر
ذات وهمه اسماست درونیك * بر چهرهٔ ذات همه اسما نظری کن * بی آینه
زآن سانکه تو هستی بحقیقت * خود را بخود وآینه بنما نظری کن * پس
کاشف اسرار کردکار مولانا خداوندکار قدس الله رمسه دخی ارشادا للطالبین
بادیه نشین اولان مرد و زن لسانندن الها پادشاها بزم سبوی شکست وجود

وکوزهٔ هستیٔ موهومیمزی عجز وقصور وعیب وکسور ایله (ان الله اشتری)
فضلندن سن قبول قیل دیوو بو آیت کریمه ده اولان اسرار جمه ورموز جمه یه
اشارت ایدوب بعده بیوررلر که یاسیدی وسندی ﴿مثنوی﴾ کوزهٔ با پنج
لوله پنج حس * پاك دار این آب را از هر نجس * حواس خمس ایله پنج لوله لو
اولان کوزهٔ تن ودرونده اولان بو آب قوایی هر لوث ونجسدن پاك طوت
یعنی بدن انسانی کوزه وحواس خمس ظاهره لوله وانلرده تعبیه اولنان
قوایی مایه تشبیه ایدوب حواس مزبوره وقوای مذکوره یی ماخلق له سنه
صرف ایتمك وعوارض نفسانیه ایله ملوث طوتمق نجس ایتمك حکمنده در دیرلر
* پس عاقله لازمدر که حواس خمس ظاهره وباطنه سنی مانهی الله دن منع ایله
کوزهٔ وجودن لوث طبیعت ودنس بشریتدن پاك طوتوب ولوث آلود اولمقدن
محفوظ اولمق ایچون درکاه چاره سازه دائما نیازدن خالی اولمیه که ﴿مثنوی﴾
تاشود زین کوزه منفذ سوی بحر * حتی بو کوزهٔ تندن دریا جانبنه منفذ اوله
یعنی استقامت ایله برلیاقت حاصل اوله که سبوی وجوددن دریای حب الهی
وبحر معرفت ربانی جانبنه برطریق ومنفذ آچیلوب آب علم وحدت وشراب
عشق ومحبت طولوب ﴿مثنوی﴾ تا بکیرد کوزهٔ من خوی بحر * حتی بنم کوزهٔ
وجودم دریا خلقنی طوته یعنی دریای وحدت وبحر عشق احدیته ملاصق
اولمغله ودریای عشقك موجلری متصلا بحر محیط قلبده تلاطم ایتمکله (تخلقوا
باخلاق الله واتصفوا بصفات الله) درجه سنه نائل وصورت دخی معنادن
حصه منداولوب ظاهر باطنه وباطن ظاهره توافق ایله (کنت له سمعه وبصره
ولسانه ویده ورجله) مرتبه سنه واصل ودریا خویله خویلنه دیمکدر وبو مرتبه یه
وصولدن صکره قرب فرائض اوجانه اعتلا ایچون ﴿مثنوی﴾ تا چو هدیه
پیش سلطانش بری * تا که بو کوزهٔ وجود موهومی هدیه کبی حضور سلطانه
ایلتوب عرضه قیله سن که ﴿مثنوی﴾ پاك بیند باشدش شه مشتری * پادشاه لوث
انانیت وچرك نفسانیه دن پاك کوره اکا مشتری اوله ﴿مثنوی﴾ بی نهایت
کردد آبش بعد از آن * دریای حقیقته منفذ بولدقدنصکره کوزهٔ وجودك آبی
بینهایه اولور ﴿مثنوی﴾ پر شود از کوزهٔ من صد جهان * اندن بنم وجودم
کوزه سندن یوز جهان پر ومالامال اولور بو محلده سلطاندن مراد مرشد
کامل ودریادن مراد مفیض امواج انوار محبت اولان قلب شریفلری اولق
دخی مناسبدر زیرا علی طریق الاکملیه ولایت عامهٔ حقیقت محمدیه مظهر یتنده

قائم اولان کامل ومکمل فی الحقیقه دریای انوار جذبات ربانیه وبحر زخار
تجلیات ذات الهیه دروطالب مهتدینك دخی وجودی پنج لولهٔ حواسله مشبك
برسبوی کوچك مثابه‌سنده در * پس طالب مستعد اول منور القلوب اولان
دریای اسرار محبته ملاصق اولمق مراد ایلسه اولا طالبه لازم اولان بودر که
حواس ظاهره وباطنه‌سنی صور کثراتدن منع ایدوب خیال فاسدو وهم
کاسدندن ال یویوب بالکلیه طرح ماسوا ایلیه ودنیا ومافیها ولذات نفسانیه
وجمیع امنیه‌لرندن غض بصر بصیرت ایدوب جان وتنی صدق وخلوصله
تربیه‌سنه تسلیم ایدوب ورزش جذبات حقه توجه تام ایله متوجه اولوب
سبوی وجودینی وجه مشروح اوزره اولان تخلیه وتصفیه ایله اول دریای انواره
ایصال وعرضه قیله * پس طالب ذکر اولنان نزاهت ایله بولندقده مرشد کامل
دخی قلب طالبه نظر حقانیله توجه ایتدکده نور جذبات ربانیه فی الحال
پرتو ایدوب مادامکه طالبك سبوی قلبی اول دریادن دور اولمیه آنك قلبی
وکوزهٔ وجودی دخی دریای محبت اولوب مرشدك حالیله حالنور مرشدایله
مرید بیننده واقع اولان طریق تلقین برقاچ محلده ذکر اولنوب خصوصا پیرجنکی
حکایه‌سنده ﴿مثنوی﴾ هین ولاء نفی سرها برزنید * این خیال ووهم یکسو
افکنید * بیتنك شرحنده تفصیل اولنمشدر وحضرت مولانا قدس سره دخی
مثنوی شریفی بوحال اوزره بنا ایدوب واهل تحقیق ایله اهل تقلیدی کیفیت
مزبوره فرق وتمییز ایدوب طالبلره جمله‌دن بوحالك اله کتورمه‌سی اهم والزم
اولمغله بومحلده دخی تکرار اولندی * ایمدی مقصود کشی کندی کندی‌یی
اول دریایه اولاشدر مقدرودر یایه وصول ممکن دکلدر مادامکه سبوی وجود
وحواس ظاهره وباطنه‌لك ماسوادن پاك اولمیه نتکیم حضرت مولانا تحفیهٔ درونك
تتمه‌سنی بیان ایدوب بیوررلر ﴿مثنوی﴾ لولها بربند وپر دارش زخم
* لولهای حواسی باغله وکوزهٔ وجودی خم نور محبت اولان مرشد
کاملدن خمر عشق ایله پرایله مادامکه بند حواس اولمیه کوزهٔ قلبه نور محبت
مالامال اولمز اکابناء حضرت حق وفیاض مطلق هدایة للعباد ﴿مثنوی﴾
کفت غضوا عن هوا ابصارکم * هوادن کوزلری یکز یومکز بیوردی کمال قال تعالی
فی سورة النور (قل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم ویحفظوا فروجهم ذلك ازکی
لهم ان الله خبیر بما یصنعون) یعنی یا محمد بنم امرمی مؤمن قوللریمه ابلاغ ایدوب
سویله که ناروا وحرام اولان شیلردن غض ابصار قیلسونلر وفرجارینی

مطلب
در تفسیر قل للمؤمنین
یغضوا من ابصارهم

محرماتدن حفظ ایتسونلر واول نسنه که بیوردم مؤمن قوللریمه اطهر وازکی
واحری واولیدر تحقیقا حق تعالی عبادنك ایشلدکلری افعاله خبیردر * پس
معاصیدن احتراز ومناهیدن اجتناب ایتسونلر وبین النحاة ابصارهم قولنده اولان
من جارده وجوه اربعه واردر وجه اول من تبعیضیه اولوب غض بصردن
مراد برشی اولوب غض کل اولمیه زیرا غض کل متعذردر اما فرج بونك خلافی
اولوب علی الاطلاق حفظ فرج ممکندر * پس بوتقدیرجه معنی اول نظره‌دن
ماعداینی غض ایتسونلر دیمك اولور زیرا من غیر قصد واقع اولان اول نظره معفودر
کما روی عن النبی صلی الله علیه وسلم (انه قال یا علی لا تتبع النظرة النظرة فان لك
الاولی ولیست لك الاخرة) وجه ثانی من بیان جنس ایچون اولمقدر بوتقدیرجه معنی
جنس ابصاردن اولان شیئ غض ایتسونلر دیمك اولور قول مزبور ابو البقانکدر
ولکن نحاة سائره بوقولی چندان اعتبار ایتممشلردر اکابناء که غض ابصار ایله
مأمور اولنلردن مفسر الجنس اولاجق شیئ تقدم ایتممشدر مثلا یغضوا ما یجب
ان یغض من ابصارهم تقدیری لازم کلور بوایسه تکلف وخلاف ظاهردر وجه
ثالث ابن عطیه قولیدر که من ابتداء غایت ایچون اوله بوتقدیرجه معنی ابتداء
غضلری ابصاردن ناشی اولسون دیمك اولور وجه رابع قول اخفشدر که
من زائده اوله ولکن بوقول سیبویه وجمهور نحاتك مذهبنه مخالفدر زیرا
جمهور من زائده‌یی نفیه تخصیص ایدوب قول مثبتده من زائده اولمازدیرلر
بو آیت کریمه ایسه اثباتدر اما اخفش من جاره قول مثبتده دخی زائده اولمق
جائزدر دیو اعرابدن (قد کان من مطر) قولنی حکایت ایدوب زائده اولدیغنی بونکله
استدلال ایتمشدر قول مزبورده کان تامه اولمغله (قد وجد مطر) دیمك اولور
الحاصل بای وجه کان محرماتدن کوز یوموب نظر ایتمامك مؤمنین ومؤمناته
فرض عیندر ورجالك نظردن ممنوع اولان عورتی سره‌دن رکبه‌یه واریجه‌در
فقهادن بعضی نفس سره ایله رکبه عورتدن اولمیوب بلکه عورت ما بین السرة
والرکبه‌در دیمشلر اما عندابی حنیفه رکبه دخی عورتدندر وامام مالك قتنده
فخذ دخی عورتدن عد اولنمامش ولکن بوکلام حدیث شریفك خلافنی مبیندر
قال صلی الله علیه وسلم لعلی کرم الله وجهه (لا تبرز فخذك ولا تنظر الی فخذ حی
ومیت) اما امرد رجالدندر وجهنه نظر مطلقا مباحدر اعتقادنده اولوب
بشهوة تازه یوزلویه نظر ایتسه حرامدر (کما قال العلماء الفقهاء فان کان فی نظره
الی وجه الرجل اوسائر بدنه شهوة اوخوف فتنة ان کان امرد لا یحل النظر الیه)

وايكى رجل بر برده ياتمق دخى جائز دكلدر اكر هر بريسى فراشك برجانبنده دخى اولورسه لروايةِ ابى سعيد الخدرى انه قال قال النبى عليه السلام لايفضى الرجل الى رجل فى ثوب واحد ولايفضى المرأة الى المرأة فى الثوب الواحد) ومرأه نك رجال نظرندن ممنوع اولان عورتى اكر مرأه حرهٔ اجنبيه ايسه جمله بدنى عورتدر ونظر حرامدر الا وجهنه وكفينه بغير شهوة وضرورة اولدقده نظر جائزدر زيرا مرأه بيع وشراده تسليم مبيع واخذ ثمن ايچون اخراج يده محتاجدر وحين اشتشهادده رجل عورتك وجهنى كورمك جائزدر اما وجهندن غيره نظر ايتميه زيرا معرفت نفس مستشهد رؤيت وجهله حاصل اولور فاما طبيب امين ضرورت علاج ايچون مرأه نك وجهندن غيرى يرينه نظر ايتمك وكذلك خاتن مختونك محل ختاننه نظر ايتمك جائزدر زيرا ضرورات محظوراتى مباح ايدر وكذلك تزوج مراد اولان مرأه نك وجهنه وكفينه نظر ايتمك جائزدر وكفين ايله مراد كوعينه دكين الك اوبجى وارقه سيدر دېمشلر اما بر قواده ظهر يد دخى عورتدندر تزوج ايچون قول اوله نظرا ظهر يد دخى داخل اولسه لابأسدر امابيع وشراده احوط ايله عمل اوليدر كما روى ابو هريرة رضى الله عنه (ان رجلا اراد ان يتزوج امرأة من الانصار فقال له رسول الله صلى الله عليه وسلم انظر اليها فان فى عين الانصار شيئا) اماذكر اولنان مراتب جواز وقت ضرورتده و بغير شهوة اولمق شرطيله در والا جمله سى حرام ومعصيتدر زيرا نظر شهوت دخى انواع زنادن بريسيدر كما قال عليه السلام (العينان تزنيان وقيل مكتوب فى التورية النظر يزرع الشهوة فى القلب ورب شهوة اورثت حزنا طويلا) وجاريه اشتراسى مراد اولنسه قبل التملك عورتندن ماعدا اعضاسنه باقمق جائزدر كما روى عن النبى عليه السلام (قال فى الرجل يشترى الامة لابأس ان ينظر اليها الا الى العورة) جاريه نك موضع عورتى مقعد ازارندن ركبتينىدر رأس وعنق وساعدينى وساقينى وصدرى وثدييني عورت دكلدر اما ظهر و بطن ومافوق ساعدينده اختلاف واردر وامام ابو حنيفه رضى الله عنه قتنده حين اشترادە جاريه نك بطريق الجواز محل نظر اولان اعضاسنه مشترى اليله دخى ياپشمق جائزدر اما بعض فقهاء لمس نامحرم مفطر صوم اولوب نظرهٔ نامحرم مفطر اولمديغيله استدلال ايدوب احتياطا جاريه يى قبل التملك لمس جائز دكلدر زيرا لمس نظردن اقوادر ومفطر اولديغى بوقياسه كافيدر ديرلر اما مرأه رجله نسبا ورضاعا وصهرية ذات

محرم اولورسه عند ابى حنيفه اوايچنده وقت مهنه وخدمتده منكشف اولان اعضاسى مثلا قوللرى و بوينى واياقلرى وصدرنه نظر مباحدر اما زوج زوجه سنك عند الاستمتاع جميع اعضا واجزاسنه نظر حلالدر اما موضع معهودينه باقمق مكروهدر وكذلك رجال ونسوان كندى كنديلرك اويرينه باقمق دخى مكروهدر لما روى (انه يورث الطمس) يعنى نظر الى الفرج ديده يه عمى ايراث ايدر بيورلمش فلهذا احتياطا بعض مجتهدين لايجوز النظر الى فرجها ديمشلر وكذلك اكرار واكر عورت بيت خاليده عريان اوطورمق وحمامده وخلوتده كيسه يوق تنهادر ديو فوطه سز عريانا غسل ايتمك تجويز اولنمشدر زيرا خصوص مزبور حضرت رسول عليه السلامدن سؤال اولندقده (الله احق ان يستحيى) بيورمشلر وروى عنه صلى الله عليه وسلم انه قال (اياكم والتعرى فان معكم من لايفارقكم الا عند الغائط وحين يفضى الرجل الى اهله) و برجاريه ايكى رجل بيننده مشتركه وياخود مكاتبه وياخود مجوسيه ويامرتده وياخود بغير اعتاق آخره تزويج اولنسه اول دخى مرأهٔ اجنبيه حكمنده اولوب وجه وكفيندن غيره نظر جائز دكلدر وفتنه دن خوف اولنسه نسوان رجال نامحرمه نظر ايتمك ووجوه رجاله تكرار نظر ايتمك جائز دكلدر لما روى عن ام سلمة (انهما كانت عند رسول الله صلى الله عليه وسلم وميمونة اذ اقبل ابن مكتوم فدخل فقال احتجبا منه فقلنا يارسول الله اليس هو اعمى لايبصرنا فقال اعمى وان انتما السما تبصرانه) * ايمدى زنا وفجورى نظر زياده مقتضى اولديغيچون حق سبحانه وتعالى اولا غض ابصار و بعده محرمات وفجوردن حفظ فروجله امر ايلدى وعن ابى العالية (ان كل ما فى القرآن من حفظ الفرج فهو كناية عن الزنا الا هذا فانه اراد الاستتار وان لاينظر الفروج احد) وعلى هذا ففائدة التخصيص بعد التعميم ان يعلم ان الفرج اضيق حين خص الخطاب فى اول الآية بالمؤمنين ان ذكر ذلك الذى امر به من غض البصر وحفظ الفرج ازكى لهم لانهم يتطهرون بذلك عن دنس الآثام ويستحقون الثناء والمدح وهذا لايليق بالكافر وفى قوله (ان الله خبير بما يصنعون) ولاثانى له فى القرآن اشارة الى وجوب الحذر فى كل حركة وسكون) اى عاشق صادق غض ابصار وحفظ فروجده اولان حدود شرعيه معلوم اوليدسه ضمير منيره خفى اولميه كه ارباب طريقت واصحاب حقيقت حدود شرعيه دن يجوز مرتبه سنه قناعت ايتميوب شريعت مطهره نك احوطنه عزيمت ايتمكله مرتبهٔ طريقته قدم نهاده اولدقلرنده ابصار ظواهرى مشتبهاتدن

وابصار نفوسی شهوات دنیاومألوفات ومستحسنات هوادن وابصار قلوبی
رؤیت اعمال ونعیم آخرتدن غض ایدوب فروج ظواهری مقتضیات طبیعت
وفروج بواطنی لعلة الدنیویة والاخرویة تصرفات کونیه دن حفظ ایدوب
نائل اوجات حقیقت اولدقده ابصار اسراری درجات وقربات وابصار
ارواحی ماسوی اللهه التفات وابصار همتلرینی نفسلرنده شهود ایچون اهلیت
رؤیتندن غض ایدوب وبالجمله حق جل جلاله نك ظهور صفات وتجلیٔ ذاتی
اثناسنده نفوس ومعاملات وارواح واشخاص واحواللری وجود حقده نعت
تلاشی ایله فانی اولوب حدثان نظرلرندن غائب اولمغله حبیب خدا محمد المصطفا
علیه من صلوات الله الاوفی عند القربت والمدانات وصف اولندیغی
(مازاغ البصر وما طغی) تشریفی ایله بونلر دخی متصف ومشرف اولورلر
﴿کلشن﴾ بروتو خانهٔ دلرا فروروب * مهیاکن مقام وجای محبوب *
چوتو بیرون شدی اواندر آید * بتوبی توجمال خود نماید * زهستی تابود
باقی بروشین * نیابد علم عارف صورة عین * موانع تانکردانی زخود دور * درون
خانهٔ دل نایدت نور * پس مرد اعرابی دخی عین بشریتی مألوفات طبیعیه دن
یوموب فرج باطنی مستلذات نفسانیه دن حفظ ایتمکله سبوی وجودنده باران
قدرتدن جمع اولان آب قوایه خاشاك هوا اصابت ایتامك ایچون پنج لولهٔ
حواسی بند وحوض دلی چاروب ذکر ایله تطهیرو پاك ایتمکله قرب پادشاهی یه
لیاقت حاصل اولدی ملاحظه سیله ﴿مثنوی﴾ ریش او پرباد کین هدیه
کراست * اعرابینك ریشی پرباد که بوهدیه کیمه میسردر ﴿مثنوی﴾ لایق
چون اوشهی اینست راست * انجلین بر پادشاهه لایق ایشته بوارمغان راستدر
یعنی اعرابی بذل مجهود ایله سبوی وجودنده موجود قیلدیغی اعمال حسنه سنه
غرالنوب پیش کش پادشاه اولمغه لایق بونك کبی اعمال صالحه هدیه سی
کیمده واردر دیو ریش وسبلتی باد تفاخر ایله پرباد اولدی ویاخود مرد
اعرابی یی صورت قروب طاعات وعباداتنه مغروروبادهٔ هستی ایله مخمور اولوب
درکاه اعلایه لایق بنم مجاهدات ومعاملاتمدن اعلا کیمك حسناتی واردر
دیو (حسنات الابرار سیئات المقربین) مفهومندن غافل اولان رعناره حضرت
مولانا قدس سره الاسنا بطریق التهکم اول مرد اعرابینك ریش وسبلتی
پرباد اولسون بونك کبی سزاوار پرورد کار اولاجق کیمك حسناتی واردر دیو
معجب وخود پسندلره تقریع وتوبیخ اراده ایدرلر ﴿قاسم﴾ هرکه شراب

خدا زجام محمد * نوش کند وارهد زعشوه وطامات * نعرهٔ مستی مزن که
مست هوایی * غایت عمیا بود بجهل مباهات * آه کیم نفس مؤنث غافله دن
مستعار اولان ﴿مثنوی﴾ زن نمی دانست کانجا ره کذر * زن اعرابی بیلمزایدیکه
انده ره کذراوزره یعنی مدینهٔ علم وعرفان وبلدهٔ طیبهٔ حب یزداندن عبارت
اولان مرشد کاملك دار الخلافت ارشاد وشهر بغداد دل آبادنده ﴿مثنوی﴾
هست جاری دجلهٔ همچون شکر * سکر کبی لذتلو بلکه سکر شیرینی اندن
کسب حلاوت ایتمش آب دجلهٔ محبت وماء فرات معرفت جاریدر ﴿مثنوی﴾
درمیان شهر چون دریا روان * میان شهر قلبده دریا کبی روان علم وعرفان
واردرکه ﴿مثنوی﴾ پرز کشتیها وشست ماهیان * کشتیلردن وشست ماهیلردن
پردر یعنی ماند کشتی ظروف اسرار حقایق وانوار لطایف دقایق اولان کلمات
قدسیهٔ رنکاتی وشست ماهیان مشابه سنده جذبات سبحانیه اثرلری واردرکه طالبان
دردریای حقیقت وآشنایان بحر محبت اولان ماهیان عشاقی صید ایدوب حب ذاتی یه
جذب ایدر ویاخود نفس انسانی مرتبهٔ الهیه ده اولان علوم نامتناهی
بحرندن آکاه دکل که جمیع علوم واسرار آنك تلاطم امواج انوارنده حباب
وبر فحوای (وما اوتیتم من العلم الا قلیلا) دریادن قطره وشعاع آفتاب قدرتنده
ذرهٔ نایاب اولوب کشتیٔ تعینات هستی عاقبه العاقبة اول بحر محیط بی ساحلك
کرداب فناسنده غرق ونابود وماهیان عقل وفکرت شست هیمان وحیرته دوشوب
بینام وبی وجود اولور ﴿عطار﴾ درین کشتیٔ تن دریا نظر کن * پس آنکه
این دل شیدا نظر کن * چو کشتی برشکست وغرقه کشتی * ببینی عین دریا نیست
کشتی * درآن دریا که این دریا ازآنست * که این یك قطره زآن عین العیانست *
درآن دریا همه جانست وجانان * نمودش عین پیدا است وپنهان * درآن دریا قدم
زن تا بن آب * نمود عشق من آنجای دریاب * آه ای مرد اعرابیٔ بادیه نشین ویردستی
آب ایله مباهات ایلیان مسکین حقیقت حالی عیانا کورهیم دیرایسك ﴿مثنوی﴾
رو برسلطان وکار وباربین * حس تجری تحتها الانهار بین * سلطانك بارکاه
کبریاسنه کیت کار وبار وجلال وعظمتنی کور تجری تحتها الانهار حسنی کور یعنی
ای کندینك آب عرفانیله تفاخر ایدن ارباب معرفت قیودات اسمائیه ده
قرار ایتمیوب اول پادشاه بی زوالك حب ذاتی وتجلیٔ احدیسنه نائل اول که جنات
صفات وبهشت ذاتنده (ما لا عین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی قلب بشر)
دیو وصف اولنان نیجه انهار انوار معانی وحد وقیاسدن افزون بحار اسرار
ربانی جریان ایتمکده در اول دریای احدیت بر بحر بی نهایتدر که ﴿مثنوی﴾

اي بحنين حسها وادراكات ما * بزم بونجلين حواس وادراكاتمز ﴿مثنوى﴾
قطرهٔ باشدد رآن نهر صفا * يك قطره اولور اول نهر صفاده ويا خود اى معارف
جزئيه ودانش وبينشنه غره اولوب بنم علمم جمله دن فايقدر زعمنده اولان وآثار
اشتغال اسمادن بعض لمعات ولمحات مشاهده سنه كرفتار اولمغله كندى يى
ارباب كمالدن عدايدن اكر فقيه واكر صوفى يورى وارث حقيقت محمديه ومفيض
جذبات رحمانيه اولان سلطان طريقتك تراب اقدامنه يوز سور كه كار وبار وحقايق
واسرار نيجه اولورمش انك مرآت وجودنده تماشا قيل وتحت توجهندن فيضان
ايدن انهار محبت وزيرلساندن جريان ايدن جويبار علم ومعرفت واول عيوندن
منتبذ اولان جواهر نكات ولآلیٔ عباراتى سير ايله فى الاصل حس وادراك انبيا
ووارثلرى اولان اولياانك حس وادراكيدر كه بزم حواس وادراكاتمز اول
نهر صفا وبحر وفا اولان اصفيانك قتنده قطره وبلكه بر ذره دكلدر ﴿قاسم﴾
بندهٔ پير مغانيم كه جاويد آن باد * جاودان باد وسرش سبز ولبش خندان باد *

مطلب في جنات العارفين وتعدادهم

غرض از پير مغان مرشد راهست اى دل * تا ابد دير مغان سجده كه مستان باد *
ساقيا باده بياور كه شراب تو مدام * همچو الطاف تو بى غايت وبى پايان باد *
هر دلى را كه بعشاق نيازى باشد * تا ابد راهبرش مشعلهٔ عرفان باد * اين همه
مستئ جان از اثر صحبت اوست * جان اوقدس ودلش جنت جاويدان باد *
سر مپيچيد زعشاق كه بى سامانند * دائما واعظ ما بى سر وبى سامان باد *
قاسم از لذت ديدار توجان نو يافت * جان من جان ودلم جان ترا قربان باد *
اى مستمع مستعد حضرت مولانا من كل الوجوه اولانا تجرى تحتها
الانهار بيتى ايله سورهٔ توبه ده اولان آيته اشارت ايتمشدر ولكن مطلقا
جنانده جريان ايدن انهارى اراده بيورمشدر كما قال تعالى (والذين اتبعوهم
باحسان رضى الله عنهم ورضوا عنه واعدلهم جنات تجرى تحتها الانهار
خالدين فيها ابدا) قرآن عظيمده كرچه جنات تجرى من تحتها الانهار سور
كثيره ده واقع اولوب هر باركه كفره ومشركين وظلمه وفاسقين تحذير
اولندقجه درعقب مؤمنين موحدين واتقيا وصالحين تبشير اولنوب كاه وعد
بعد الوعيد وكاه وعيد بعد الوعد اولمغله جنات تجرى من تحتها الانهار كلام
معجز نظامى متكثر اولوب حضرت مولانا قدس سره دخى من تحتها جاريه
اولان انهار ايله وصف بيوريلان انواع جنان وحق تعالينك فضل واحسانى
اعلام وتكرار وتذكار در * ايمدى ضمير منيره خفى اولميه كه ارباب شهود وايقان

واصحاب ذوق ووجدان اهل عرفان ايچون جنات كثيره بيان ايدوب بيورديلر كه
ان لاهل المعرفة جنانا جنة العبودية وجنة الربوبية وجنة المعرفة وجنة المحبة
وجنة القربة وجنة المشاهدة وجنة المدانات وجنة الوصلة وجنة التوحيد
وجنة البقاء وجنة البسط وجنة الرجاء وجنة الانبساط وجنة السكر
وجنة الصحو وجنة الملكوت وجنة المكاشفة وجنة الحقيقة وجنة العلم ولكل
جنة منها نهر تجرى من تحتها الانهار فجنة العبودية جنة الكرامات ونهرها حقايق
الحكمة وجنة الربوبية مشاهدة صرف القدرة ونهرها رؤية التجلى الحق فى مرآت
الايات وجنة المعرفة ادراك نوادر الالوهية ونهرها صفاء الاخلاص وجنة
المحبة مشاهدة الآلاء ونهرها الرضاء بمراد المحبوب وجنة القرب مباشرة انوار
الصفة ونهرها خاصية المحبة وجنة المشاهدة الدهشة فى جمال الحق ونهرها
لطايف الاشارة وجنة المدانات الاستيناس برؤية الوصال والتبرى من الحدثان
ونهرها كشف غرايب تجلى الصفات وجنة الوصلة اللذة فى العشق ونهرها
المحبة وجنة التوحيد التلبس بلباس الربانى ونهرها الانسلاخ عن لباس الانسانى
وجنة البقاء التمكين ونهرها السكينة وجنة البسط الفرح بالمشاهدة ونهرها
الطمانينة وجنة الرجاء الشوق ونهرها الانس وجنة الانبساط الاتحاد
ونهرها العربدة والحكم فى الحضرة وجنة السكر حلاوة الفناء ونهرها صفاء
عيش الروح فى المشاهدة وجنة الصحو المعجزات وتقليب الاعيان ونهرها العلم
اللدنى وجنة الملكوت رؤية تصاوير اشخاص الارواح ونهرها مزيد اليقين
وجنة المكاشفة المراقبة بنعت وجدان المعرفة ونهرها اسرار الغرائبات وجنة
الحقيقة وجد الروح فى مقام الجمع والتفرقة ونهرها التلوين والتمكين وجنة
علم المجهول الراحة فى الشطحيات ونهرها غوص الروح فى نهر الحقيقة) * ايمدى
اى مستمع سعادتمند كثرات جنات وانهار جاريات مراتب مؤمنين ومؤمناته
كوره در * پس ايمانده على وجه الكلى مراتب اربعه واردر كه برى رسمى
وبرى يقينى وبرى عينى وبرى حقيقيدر * پس زمرهٔ ايمان رسمى مقلدين وايمان
يقينى اربابى خواص مؤمنين وايمان عينى اربابى خاص الخاص وايمان حقيقى اصحابى
اخص خواصدر * پس بركمسنه بحسب نور الاستعداد مؤمن بالله اولوب وبر مقتضاى
ايمان بقدر النظر عمل ايلسه (ومن يؤمن بالله ويعمل صالحا يكفر عنه سيئاته
ويدخله جنات تجرى من تحتها الانهار) فحواى كريمى اوزره نه شيدن اتقا
ونه نيت اوزره عمل ايدرسه سيئات ذنوبى مغفرت واعمال وتقواسنك مقدارنجه

داخل جنات ایدر یعنی بر مؤمنك ایمانی تقلیدی اولوب معاصیدن اجتناب و بحسب الشرع اعمال صالحه یه عزیمت قیلسه حق تعالی ذنوبنی مغفرت ایدوب خلاف شرع اولان لذات جسمانیه و تزیینات شیطانیه دن صبر ایتدیکیچون جنت نعیم نفس و عبودیت و جنات افعاله ادخال ایدوب انوار اسما ایله جنت لذات و حریر ملابس لطیفهٔ اسماء افعالیه ایله مطرز ایدوب بحسب مقاماتهم من حیث الافعال اولان ارائك اسمایه متکئین اولدقلری حالده انهار جنات عبودیتدن جریان ایدن شراب طهور حکمت سقی اولنوب مرآت افعالده مشهودلری اولان تجلیات اسماء ربانیه ایله سکران اولورلر واکر بعد التقلید ایمان یقین ایله مؤمن و طریق حقه سلوکله صفات نفسانیه دن اجتناب و صفات ربانیه ایله تصفیه بولوب لا لاجل الثواب بل لمرضات رب الارباب عمل ایلسه حق جل وعلا مؤمن مزبورك سیئات نفسنی ستر و مغفرت و داخل جنت قلب ایدر و لذات نفسانیه دن و حجاب افعالدن خروج و صفات حقه عروج ایتدیکیچون جنات معرفتده البسهٔ نوریهٔ صفات ربانیه ایله ملبس و مشرز ایدوب ارائك صفاته اتکاسی حالنده انهار جنت محبتدن شراب طهور خلوص و صفوت نوش ایدوب مرآت آیات و مشاهدهٔ آلاده تجلیات صفات ربانیه و ادراکات نوادر الهیه ایله مست و بیهوش اولور واکر ایمان یقینیدن ایمان عینی یه ترقی ایدوب وجود موهومندن اتقا و مشاهده اوزره عمل ایدرسه حضرت حق و فیاض مطلق اول مؤمن متقینك سیئات وجود قلب و صفاتنی مغفرت ایدوب جنات روحه ادخال ایدر و حجب تلونات تعینات و کثرات صفاتدن درجهٔ تجلیٔ ذاته میل و توجه ایتدیکیچون بر فحوای (انما الاعمال بالنیات) لذات صفاتیه یه قناعت ایتمیوب طلب زیادات ایتمکله بحسب مراتبهم جنات قرب و مشاهداتده جنت مدانات انوارنك لباسیله الباس و خلع رضا ایله معزز ایدوب آرائك دنوه اتکا ایلدیکی حالده انهار جنات وصلتدن بادهٔ کلکون مشاهدات نوش ایدوب دهشت جمال و تجلیات انس وصال ایله مست و بیخویش اولور و ایمان عینیدن حق الیقینه نائل اولوب انیت و رؤیت فنادن اتقا ایلسه حق سبحانه و تعالی ظهور وحدانیت ایله بقیهٔ وجود و تلوننی مغفرت و جنت ذاته داخل قیلور و کثرات اسما و صفات وحدت ذاته مزاحم سز اوجات درجات ذاته اعتلا ایتمکله جنت وصلت و روضهٔ حقیقتده بلامعیت و اثنینیت تجلیٔ وحدت مطلقه ایله مؤمن موحد حقیقیدن لباس انسانی یی منسلخ قیلوب مسند بقاده

اتکا ایتدیکی حالده انهار عشق احدیت و عین حیات صفاء وحدتدن خمر سکینه نوش ایدوب و اول شراب طهور فردیت مع الصحو معرفتله منعوت اولان شراب صاف مشاهدهٔ صرفه و اول شربدن آخر شربه دیکین صحو بلا سکر اولمغله ذات احدیه مع الاسماء و الصفات بلا کثرت تجلی ایدوب و تجلیٔ ذات ایله رؤیت غرایب اسراردن محتجب اولماز آه ای همدم نسیم صبح جمال ریاض جنانده اولان نعیم آجل عوامه و کلستان جنانده اولان نعیم عاجل خواصه تبشیر اولنوب (و بشر الذین امنوا و عملوا الصالحات ان لهم جنات تجری من تحتها الانهار) بیورلدی آه کیم نعیم مؤجل بهشت مثوبت و نعیم معجل روضهٔ قربت و نعیم آجل حدیقهٔ اقبال و جنت معجل عارفین حقیقت وصالدر آه کیم دار ثوابده رفع درجات و دار جمال بی نقابده روحه منا جاتدر آجله ده لطف و عطا و عاجله ده کشف غطادر و اول لطفك ثمره سی ملاحظهٔ نوال و افضال و بو کشفك نتیجه سی مشاهدهٔ انوار جلال و جمالدر فلهذا سلطان العارفین ابو یزید بسطامی قدس الله روحه بیورر که عارفلر ایچون دنیاده بر جنت واردر که اکا داخل اولان جنت آجله یه مشتاق اولماز جنت مزبوره عشق و معرفتدر که عاشق عارف دنیاده و اخراده حقدن غیره التفات ایتمز و روح الا رواحده ابو علی دقاقدن بو وجهله نقل ایدر که بهشت و دوزخ را با ما کار نیست زیرا که دل ما جز مشغول حضرت پروردکار نیست و سر و باطن ما جز مشاهدهٔ دیدارنی ❊ بیت ❊ تشنهٔ دیدار یارم چند کویی از بهشت ❊ هر که شیرین جوی شد با جوی شیرینش چه کار ❊ ای عاشق حقانی و راغب طریق سبحانی جنات آجله و عاجله و روضات آفاقیه و انفسیه نك اوصاف و مراتبی و مقصود بالذات نه ایدیکی معلومك اولدیسه حضرت مولانا قدس سره عقل مستفاد دن عبارت اولان مرد اعرابی ایله زن عربدن مستعار اولان نفس لوامه کندی اعمال بدنیه و علوم نظریه لرینه اعتمادا اول پادشاه عالمپناهك عتبهٔ علیه سنه توجه و عزیمت ایتدیکی بیانه شروع ایدوب درکوشوار جان اوله جق جواهر نکات قدسیه نثار بیوررلر

❊ درنمدد وختن زن عرب سبوی آب باران را ❊
❊ و مهر نهادن بروی از غایت اعتقاد عرب ❊

آب باران ایله طولش سبویی زن عرب کیچه یه دیکمه سی و عربك کمال اعتقادندن اول سبو اوزرینه مهر قومه سی بیاننده در ❊ مثنوی ❊ مرد کفت آری سبو را سر ببند ❊ مرد عرب زوجه سنه ایتدی بلی سر سبویی بندایت ❊ مثنوی ❊ هین که

ابن هدیه‌است ماراسود مند * آکاه اول که بوهدیه بزه انفعدر ﴿مثنوی﴾ در نمیدر دوز توان کوزه را * ای زن بوسبو بی سن کیچه یه دیك ﴿مثنوی﴾ تاکشاید شه بهدیه روزه‌را * تاکه پادشاه بوهدیه ایله افطارایلیه یعنی اوروجن آب ایله آچه ﴿مثنوی﴾ کین چنین آب در همه آفاق نیست * زیرا جمیع آفاقده بو بخلین آب لذیذ یوقدر ﴿مثنوی﴾ جز رحیق مایهٔ اذواق نیست * بوآب نایاب مایهٔ اذواق اولان شراب نابدن غیری دکلدر الحاصل عقل ایله نفس بریهٔ پندارده باران فکر ونظردن سبوی وجودده جمع اولمش آب علم ومعرفت وسحاب خوف ورجادن متقاطر وکوزهٔ انانیتده مجتمع اولمش ماء عبادت وطاعته غرالنوب مانند آب بریه تلخ وشوره ایکن بنم آب علم ومعرفت وماء طاعت وعبادتم کبی عالمیاندن کیمده واردر وبنم علم ومعرفتم کیمه میسردر زعمیله مرد عرب آب اعمالنی رحیق ذوق وحال وشراب زلال قیاس ایلدی ﴿مثنوی﴾ زانکه ایشان زآبهای تلخ وشور * دائما پرعلتند ونیم کور* زیراکه عقل ایله نفسدن مستعار اولان مرد وزن میاه ملح واجاجدن دائما پرعلت ونیم کوردیدهٔ بصیرتدر یعنی مرتبهٔ وحدت وتجلیٔ احدیتدن هنوز روشن چشم بصیرت اولمامغله چشم ظاهرلری اکرچه روشنا ایسه دخی وجود وانانیت وکثرت اثنینیت ایله تلخ وشوره اولان آب بشریتدن طاعت وعبادتلری پرعلت اولوب بصیرتلری بی ضیا وچشم وحدت بینلری خیره ونابینا اولوب جذبات احدیت ایله مکحل ومجلی وکدورات رمد کثراتدن مصفا اولمامشدر ﴿کمال خجندی﴾ دارم اندك روشنایی در نظر * بی جمال اوولی فیه نظر * چشم مشتاقی براه انتظار * خاك شد وزخون مژکان خاك تر * ایمدی بنم نور دیدم ﴿مثنوی﴾ مرغ کآب شور باشد مسکنش * مرغ که آنك مسکن ومأواسی آب شوره اوله ﴿مثنوی﴾ اوچه داند جای آب روشنش * اول مرغ آب روشن مسکننك نه محلده اولد یغنی نه بیلور یعنی بیلمز ﴿بیت﴾ مرغی که خبرندارد ز آب زلال * منقار درآب شور دارد همه سال * پس چشمهٔ شوراب نفس وهوا وماء ملح واجاج بشریت ماسوادن نجات بولمدقجه قلب سالك نهر فرات پرتو تجلیات صفات وذاته مرآت اولمق ممتنعاتدن اولمغله مرآت مجلای تجلیات پروردکار مولانا خداوندکار افاضهٔ انوار اسرار ایدوب بیوردلرکه ﴿مثنوی﴾ ای که اندر چشمهٔ شورست جات * ای بریهٔ بشریت وقیعهٔ انانیتده مسکن اتخاذ ایلیان مرغ روح پربسته سنك یرك چشمهٔ شوربدنده درمادامکه قناد آچوب

جانب وحدته پرنده اولمیه‌سن ﴿مثنوی﴾ توچه دانی شط وجیحون وفرات * ذوق روحانی ولذت عشق سبحانی اولان نهرشط وجیحون وجوی فرات وسیحونی نه بیلورسن یعنی بیلمزسن وتجلیات وحدت بی کثرتده اولان چاشنیٔ وجد وحالتی ذوق ایتمزسن ﴿قاسم انوار﴾ همه لذت همه شهوت همه کی ردشده * پیش ازین نیك بدی خواجه ولی بدشده * پیش ازین شربت شیرین مهنا بودی * این زمان تیغ جکرسوز مهند شده * هیچ شك نیست ترا تا بوصالش نرسی * چون توازهرد وجهان پاك ومجرد شده * ایواه ودریغ ﴿مثنوی﴾ ای تونارسته ازین فانی رباط * ای مرغ روح طایرمادامکه سن بو فانی رباطدن خلاص اولمامش سن وقیود بشریه دن آزاد اولمامش سن بوحال اوزره ایکن ﴿مثنوی﴾ توچه دانی محووسکر وانبساط * محووسکر وانبساطی سن نه بیلورسن زیراعندالعارفین العاشقین معنای محو رفع وازالهٔ اوصاف عادت ومعنای اثبات اقامت احکام عبادتدر الحاصل محو نعت عبودیت والاثبات صفت ربوبیتدر * پس ظواهردن محوزله واثبات معاملات وضمایردن محو غفلتله اثبات منازلات وسرائردن محوعلتله اثبات مواصلات ایدوب خصال ذمیمه‌سنی نفی وبدلی افعال حمیده اثبات ایتد کده محو واثبات صاحبی اولور ﴿نظم﴾ محونقش ایت بندن آلدکسه سبق * اوقویاسن آیت اثبات حق * تخت اثباتك اولور اول سروری * وارلغندن ایلیان کندین بری * اولمسون ساکه کالك پای بند * که اوله‌سن وحدت سراینده ابد * لان المحو ماستره الحق ونفاه * واثبات مااظهره الحق وابداه * وسکر دخی طنطنهٔ عشق ومحبت وولولهٔ جذبه وحالت ایله تجلیات ربانیه‌دن بروارد قوی وکیفیت غالبك استیلا وظهوریدر که عبد منجذبك صبری زائل وتصرف کیفیت سلطان عشق ایله تمالك ایتدیکی جمله وارلغندن فانی وعاطل اولوب طرفة عین واقل من لمحة لذت انس محبوبدن غافل اولمغیچون ارباب حجباتك اعمالنه دلالت ایلیان اخباری استماع ایتمك ایستمز وکیفیت بادهٔ عشقدن غیره مأنوس اولماز غافلرك ذکر احوالنه نیجه تحمل ایتسونکه اول مست طربناك مقام غفلتدن کچمشدر ووارلغندن ال یومشدر ﴿نظم﴾ وارلغکدر دارملك ابتلا * وارلغك ترك ایله کل ای مبتلا * کل برو کورکیم بزندی بزم انس * ترك دام ایت پرآچوب ای مرغ قدس * بوصفا جامن دل بیناچکر * تشنه لب در دمده یوز دریا چکر جلوه ایدر قلبنه سر شهود * انك ایچون مست اولوب ایدر سرود * آه ای

مطلب
فی المحو والسکر
والانبساط

سالك راه انبساط دخی اول مست خدا اولان عاشق شیداده انجذاب كلی حاصل اولمغله خوف ایله رجا جمع اولمقدر زیرا خوف و رجا بدایت حالده ومقام احتجاب نفسده در احوال عارفین واطوار قلوب عاشقین ایسه ید قدرت جذبات وقبضهٔ تصرفات تجلیات صفات وذاتده در خوف ایسه تجنب وانبساط لاجرم قرب ایله حصول پذیردر * پس خوف ایله رجافانیٔ منبسط ده نه وجهله اجتماع ایده بیلور كما قال عبدالله الانصاری (الانبساط مع الحق وهوان لا يحبنك خوف ولا يحجبك رجاء ولا يحول بينك و بينه آدم وحواء والانبساط فی الانطواء عن الانبساط وهو رحب الهمة لانطواء انبساط العبد فی بسط الحق جل جلاله)

﴿نظم﴾ نفس ظلمانی حجابن كچ كه تا * اوله سن شایستهٔ قرب خدا * نور حق سندن دكلدر كرچه دور * كورمز ایسك یوغ اوله چشمكده نور * نور حق پیدا ولیكن سنده غیب * دیدهٔ حق بین كرك تا كوره غیب * كندیكی كم قیل بوله سن بوی یار * كندیلیككله بولنمز كوی یار * حاصل اوله چون فنا اندر فنا * بوله سن حقدن بقا اندر بقا * آه ای مستمع قابل بن خود اسلامده طوغوب اسلامده بیودم واو قودم ویازدم ونیجه كتب تصوف اوقودم وقادر اولدیغم قدر عمله دخی چالشدم ومحووسكر وانبساطك تعریفلرین دخی فهم ایتدم * پس بو قدر اولدقدنصكره بن نیچون جاهل اولورم دیر ایسك كاشف انوار یقین مولانا جلال الدین قدس سره اول سؤاله جواب ویردلر كه

﴿مثنوی﴾ ور بدانی نقلت از اب وجدست * ای رباط جسمانی ودنیاء فانیدن نارسته مادامكه قیودات نفسانیه وحجبات بشریه ایله پابسته اولدقجه طوته لم كه فرضی بیلورسك نه فائده نقل وروایتك پدر وجد كندر وكندی ذوق ووجدانك اولمیوب ازبر ایتدیكك بعض مناقب وتعریفات وكلمات سلفدن قراءت ایتدیكك عبارتدر یوخسه ارباب ذوق ووجدان نوش ایدوب مست ومدهوش اولدقلری كیفیت رحیق عشق ومحو ومحق اولمق مرتبه سنی قنده بیلورسن طوته كیم كه هر بر میخانه ده قاچ خم باده اولدیغن حسابله بیلمش سن ایچوب مست اولمدقجه كیفیت باده هیچ معلومك اولورمی * ایمدی همان بو قیاس اوزرینه ﴿مثنوی﴾ پیش تو این نامها چون ابجدست * بو نامار وبو نوع اصطلاح وكلامارسنك حضوركده ابجد كبیدر * پس ابجد نیجه در ابجد خود آساندر ایسك نعم اكرچه كیم لفظ وعبارت جهتندن ﴿مثنوی﴾ ابجد وهوز چه فاشست و پدید * ابجد وهوز زیاده عیان وظاهردر ﴿مثنوی﴾

مطلب فی بیان معنای ابجد هوز

برهمه طفلان ومعنی ناپدید * جمیع اطفال وصبیانك اوزرینه ولكن معناسی خفی و بعید درزیرا ابجدك هر بر كلمه سنی بر معنایه اشارت ایدوب بعض كتبده بو وجهله معنی ویرلمش كه (اب) ابی ادم عن الطاعة (جد) جد فی التقرب الی الشجرة واكل الحنطة (هوز) تحرك الی التوبة (حطی) حط وسقط عنه الذنب (كلمن) تلقی الكلام من ربه (سعفص) ای سعی فصار مقبولا (قرشت) كسبت نفس آدم درجة عالیة وفضائل سامیة (ثخذ) انعم الله علیه (ضظغلا) خلص عن الغل والغش و بوندن ماعدا تراكیب وجمع حروف ابجد مراتب آحاد وعشرات ومآت والوف بیان ایدوب تنجیم وتقویم ونیجه خصوصده استعمال اولنوب انوع اسرار جمه یه شامله در ولكن طفل ابجد خوان معنادن غافل شوق وطرب ایله ابجد هوز حطی دیو تالی وقائل اولوب ابجده چیقدم حروف هجایی بتوردم دیو نهایته رسیده اولدم زعمیله غرالنور وسورهٔ انشراحده فرغبه چیقدم دیو انشراح وصفاسندن طاقیه قاپدیروب پدر ومادرینه وكندی امثالی اطفاله انواع مفاخره كوستررحال آن كه كماله بلوغدن دور ومعانی ومقاصددن مهجور طفل نارسیده اولدیغی رجال بالغین قتنده معلوم اولوب وشیٔ قلیل ومعنادن بیخبر عبارتله تفاخر ایتدیكی طفولت وصباوتنه حمل اولنمغله معذور طوتیلور كذا وكذا علوم ظاهره ده فائق اولنجه دیكین كندی یه كوره اعلی وما فوقنه كوره ادنی اولان هر بر مقامه واردقجه مسرور ومافوقه ترقی ایتدكجه ادنایه قناعت وتفاخر ایدنلره بیحضور اولور فاذا كان كذلك ارباب ذوق ووجدان واصحاب كشف وایقان دخی سلك تحریره منتظم قیلندیغی كلمات قدسیه ونكات انسیه لری كندی حاللرینی توصیف وتعریف اولان الفاظ وعبارات وتحت اللفظ معنای لغویسن بیلمكله كلمات مزبوره نك معانیسنه وارباب ذوقك احوالنه واقف اولدم دیو رعنالنمك بعینه طفل ابجد خوانه بكزر حقا كه كلمات مشایخی اوقومغله انلرك حال ومرتبه سی بولنمز بلكه انلرك مرتبه سنی بولمق قیل وقال وتقلید وجدالی ترك ایله اولور كما قال الجنید (ما اخذنا التصوف من القیل والقال ولكن من الجوع وترك الدنیا وقطع المألوفات والمستحسنات) پس اهل ذوق وشهود قتنده قال بلاحال عرفان وتصوفدن دم اوران طفل ابجد خوان اولور ﴿قاسم﴾ صاحب قلاده اهل نزاع وغلو بود * كارش نكو شود اكرش جست جو بود * واعظ مكن مبالغه ترسم كه زهدما * درراه عشق شیوهٔ سنك وسبو بود * آبم زسر كذشت دمی دست و پا زدم * ناچار

هر كه غرقه شود چاره جو بود * از وصل دور ماند واز يار بى نصيب *
هرجان كه در متابعت آرزو بود * كر كنج صومعه است وكرد ير سومنات *
هرجا كه هست روى دلم سوى او بود * الحاصل مرد عرب كه مراد عقل مستفاددر
بو نصيحتلرى استماعدن صكره زوجه سى اولان نفس ملهمه نك القاسى ايله
قلبى جانب حقيقته كرميت وسرى حقه رغبت وجمله آرزو وهوا وامنيه وماسوادن
تجريد قلب وصفاء الهام ايله من كل الوجوه طريق حقه عزيمته همت
وقبول مشقات ايله هوايه مخالفت واحكام جسم وطبيعتدن خروج ايله تهذيب
اخلاق تحصيلنه مجاهده و رياضت ايتمك ايچون زوجه سى اولان نفسه انواع
تنبيه ووصيت ومسكن صورتدن نهضت ومقام طبيعتدن نقل وحركت
ايدوب *مثنوى* پس سبو برداشت آن مرد عرب * كوزه يى قالدردى
مطلب در احوال سفر وحضر ومسافر ومقيم
پس اول مرد عرب *مثنوى* درسفر مى شد كشيدش روز وشب * سفره
كتدى چكدى سبويى روز وشب اى راغب كشف انوار دقايق واى طالب
بحر زخار حقايق كاشف اسرار ديومى مولانا جلال الدين الرومى روح الله
روحه بر فحواى (اطلبوا العلم ولو كان بالصين) عرب وعجم وولايت رومدن
اقصاى چينه وارنجه طالب صادق اولان مرشد كامل وعارف واصل
ومكمل نه ولايت وقنغى شهرده ساكن اولديغن جست وجو ايدوب خبر الدقده
صحبت اكسير اثرلرينه تلاقى ايچون بهر حال سفر لازم ايديكنه اشارت وبو نيت
ايله سياحت مريد طالبك نفسنى دباغت وتطهير وعقوبات طبيعيه دن تخليص
وقبول طاعت ايچون خشونات جبليه سن تليين وتحميل مشاقله يبوست ابا
وعصياندن ترطيب وصفات دسيسه سنى اظهار وسمات خبيثه سندن تزكيه
وتخليه وجواهر احكام اسلام ولآلئ زواهر آثار ايمانله تزيين وتحليه ايديكنه
تلميح بابشارت بيورمشلردر اكا بناء كه حق تبارك وتقدس اقطار زمينى سير وسفر
ومظاهر قدرومشاهد عبر مشاهده سيله امر ايدوب كتاب كريمنده (قل سيروا
فى الارض فانظروا) بيوردى وفضل واحساندن وجه ارضى عبادى ايچون تذليل
ايلديكنى بعد الاظهار مناكب ارضده مشى وسياحت وارزاق كثيره سندن تناول
وشكر نعمتله فرمان ايدوب (هو الذى جعل لكم الارض ذلولا فامشوا فى مناكبها
وكلوا من رزقه واليه النشور) بيوردى وقال بشر الحافى (يامعاشر القرا سيحوا
تطيبوا فان الماء اذا طال مكثه تغير) وبعض محقق دخى جواب ويروب (صر بحرا
لاتتغير) بيورمشلر ان شاء الله تعالى هربرينك مراتبى بيان اولنه وسرى سقطى
قدس الله سره وقت شتا خروج ايتسه اصحابنه التفات ايدوب (قد خرج

آزار واورقت الاشجار وطاب الانتشار) ديو مشى وحركت وسلوكله سياحته
اجازت ديرلر ايمش اما هر مسافر براولميوب هر برينه على قدر النيه معاونت
وبحسب المقصد نظر عنايت اولوب هركس مرادى اولانى بولور (كما روى
ان الله وكل بالمسافرين ملائكة ينظرون الى مقاصدهم فيعطى كل واحد على
قدر نيته فمن كانت نيته طلب الدنيا اعطى منها ونقص من آخرته اضعافها
وفرق عليه همه وكثر بالحرص والرغبة شغله ومن كان نيته طلب الآخرة واهلها
اعطى من البصيرة والفطنة وفتح له من التذكرة والعبرة بقدر نيته وجمع له همه
وقلل فى الدنيا بالقناعة والزهد شغله ودعت الملائكة واستغفرت له) پس
مسافر طالبه لازم اولان نيت صادقه ومقاصد صحيحه بودركه سفر وسياحتى
طلب علم وآثار وعبراته نظر وابرار واخيار سيماز مرهٔ شطاره تلاقى ومشقته
صبر ايله خشونت نفسى تليين وتمرين ودسايس اخلاقدن تطهير وآفت جاه
وحشمت وفتنهٔ شهرتدن كنديى تخليص ايچون اولوب حفظ دين ايچون
طلب خمول وطرح حظ ايدوب دنيا ايچون اولميه واسفار آفاقيه بر مقتضاى
شرع قويم بعد الجهاد فى سبيل الله طواف بيت الله الحرام وزيارت روضهٔ
منورهٔ حضرت سيد الانام عليه الصلوة والسلام واصحاب كرام وزيارت
بيت المقدس وزيارت قبور انبيا واولياء عليهم السلامدر اما ارباب كشف
وشهود ابو طالب مكى واصحاب تحقيق قدس الله ارواحهم عباد مخلصينى
سفر واقامتده درت صنف ايدوب بيورر لركه (والعباد المخلصون فى السفر
والاقامة على اربعة اصناف صنف سافروا فى البداية واقاموا فى النهاية وصنف
بالعكس اقاموا فى البداية وسافروا فى النهاية وصنف اداموا السفر وصنف اداموا
الاقامة * ايمدى ضمير مهر انجلايه خفى اولميه كه صنف اولدخى مسافرتده برقاچ
مرتبه اولوب بطريق الاجمال مرتبهٔ اولده اولان مسافرينك مقاصدى علم
شريفى طلبدر كما قال عليه السلام (من خرج من بيته فى طلب العلم فهو فى سبيل الله
حتى يرجع) وقال عليه السلام (من سلك طريقا يلتمس فيه علما سهل الله له طريقا
الى الجنة) وسورهٔ توبه ده اولان (التائبون العابدون الحامدون السائحون) آيتنده
سائحوندن مراد طلبهٔ علمدر ديو تفسير اولنمش وشعبيدن منقولدر كه بر طالب
كنديى هدايه دلالت ايدر كلمهٔ واحده استماعيچون شامدن اقصاى يمنه
كتسه عند الله سفرى ضايع اولماز بيورمشلرمرويدر كه جابر بن عبد الله رضى
الله عنه وصحابه دن بعضى عبد الله بن انيس الانصارى بر حديث شريف

روایت ایتدیکی مسموعلری اولمغله حدیث مزبوری ابن انیسك کندی لساندن
بلا واسطه استماع ایتمك ایچون مدینه دن مصره سفر قیلمشلر و برکروه پرشکوه
دخی مردان خدا واخوان باصفادن ارباب ذوق وحالت اولان اصفیانك
رؤیت جمال ومقارن صحبتلری اولمق ایچون سیاحت ایدرلر اثرده وارد اولمشدر که
تبع تابعین وسلف صالحین مشاهدهٔ لقاء ابرار ومقارنت صحبت اخیار نیتی ایله
حج مبروره کیدوب تلاقیٔ اصفیا ومشاهدهٔ جمال اولیایه حججی سبب ووسیله
ایدرلر ایمش زیرا حق تعالینك بعض عباد خواصی واردر که نظر شریفلری دوا
وکلام منیفلری شفا ووجه مبارکلرین کورمك روحه صفادر
وکلاملرندن استفاده اولندیغی کبی نظرلرندن دخی انتفاع اولنوب نظرلری
کبریت احمر وکلاملری اکسیر اکبردر حقا که لحظه سی نافع اولمیانك
لفظه سی دخی مفید دکلدر و رهروان طالبان مرشدان کاملانك وجه مبارکنه
نظر انداز اولدقده جسملری غدادن تقویت بولدیغی کبی قلبلری دخی بك
لحظه دن تقویت بولوب وجد وحالت حاصل اولور فی الحقیقه سیاحتده
بونجلین بر صاحب نظر وکیمیاکره ملاقی اولانه سرمایهٔ سعادت ودولت
دنیا وآخرت بوعزت یتر آه ای طالب صادق سفره کیدن سالك اولا طلبا
للرضوا ان نفسنی مألوفاتدن قطع ومعهوداتدن رفع ایدوب مرارت فراق
اخوان وخلان ومهاجرت اهل واوطانه صبر ایدوب ابتداء اراده وعنفوان طلبده
لازم اولان تعلقاتدن انقطاع وحقدن غیره میل ورکوندن امتناع ایدیکین
بالکله اغیاردن فرار ولاجرم سفر اختیار ایدر (فلهذا سمی السفر سفرا لانه
یسفر عن اخلاق النفس) * پس بو تقدیرجه سفر لازم کلور زیرا حضرده
نفس ایچون حصول مرادات میسر وبعض مألوفاته مأنوسه ایکن وخبایای
جبلیه سی وراء حجابده مستور ایکن نفس غرالنوب مکارهده قوت صبر
ورضایه تسلیم صفاتنی اظهار ایدوب روح صاف دل آنی صادقه قیاس
ایدر * پس ناکهان علی طریق المسافره غربته دوشوب ومشقت چکوب
وکلف طریقی کوروب مکاره کثیره تعاقب وتتابع ایلسه فی الحال نفس مشوش
الحالدن عدم صبر ایله جزع وقلق وشکایت واضطراب ظاهر اولوب جمیعا
صفات مخبیه وسمات مخفیه سی روشن وهویدا اولور * پس اول ره روندهٔ
ارجمند نفس پربلانه مقوله دائه مبتلا ایدیکین بیلوب دردنه کوره دوایه راغب
اولور وفتنهٔ شهرت وآفت جاه وحشمتدن قورتیلوب ایثار خمول وترکی قبول

ایدر و بو مرتبه دن صکره نفس مطمئنه اولوب اراضیٔ قلبه نور ایمان اشراق
ایتمکله حضورنده سفر وحضر وخلقك وجودیله عدمی برابر اولور کما قال
الثوری (هذا زمان سوء لایؤمن علی الخامل فکیف بالمشهورین وهذا زمان
رجل ینتقل من بلد الی بلد لما عرف فی موضع تحول الی غیره) وقال بعض
السلف بالتأسف وانما کان قول الثوری فی زمان قریب العهد بالنبی واصحابه
فیه کثیر من العلماء الزاهدین والصلحاء المتقین فکیف بزماننا هذا وفیه مافیه
مع بعد العهد بالعلماء السلف الصالحین فقس انت یابنی کیف یکون حالنا
فی هذا الزمان الآخر وفیه قوم متلبسون بزی العلماء وقوم متشبهون بکسوتهم
بالصلحاء ولکن لیسوا منهم بل اکثرهم متفاخرون اللهم اجعلنا من الفائزین
آمین) * ایمدی مقلد اولمیوب فی الحقیقه اصلاح نفس ایچون سفر اختیار
ایدوب بو طریق اوزره سیاحت ایدن سالکی حق تعالی فوائد سفر ایله
بدایتده تربیه ایتدکدنصکره نهایتده میدان اصلی یه رد ایدوب مرشد راه یقین
وامام المتقین اولور کما قال تعالی فی حق ابراهیم علیه السلام (واذا ابتلی ابراهیم
ربه بکلمات فاتمهن قال انی جاعلك للناس اماما) * پس بو کامل ومکمل دخی
تغیر پذیر اولان آب سبو مرتبه سندن کچوب دریایه اولاشمغله بحر بی تغیر
اولوب ورسیدهٔ غایت اولدیغیچون مقامنده مستقر ومقتدای ناس اولور
ومردعرب کبی هزار سبودلرك قلبنی تلاطم امواج محبتی ایله جذب ایدوب
کندیسی کبی دریا دل ومرد کامل وعارف واصل ایدر *بیت* بحریست
دل مغربی پر لؤلؤ لالا * بر بحر پر از لؤلؤ لالا نظری کن * اما اقامت فی البدایه وحرکت
فی النهایه ایدن شول طائفهٔ علیه در که حضرت حق وفیاض مطلق لطف
وعنایتندن فوائد سفری انلره حضرده میسر ایدوب یعنی ساکن اولدقلری بلدهٔ
طیبه ده معالم طریقه عالم بر مرشد ربانی وعارف سبحانی یه واصل ایتمکله
انك جناح همتیله مسالك تحقیقه جولان ومناهج توحیده طیران ایدوب قوت
حال وصحت تصرف کمال ایله قطع علایق وعوایق ومنافع سفر حضرده
تقدم وکندی یه لاحق اولمغله مقصود خود بو سلطان طریقت وشهنشاه
ممالك محبته وصول ایدی الحمدلله که میسر اولدی دیوب اقامت فی البدایه
ایدر وابتداء اساس امری بو وجهله مستحکم اولوب بفضل الله تعالی مبلغ
رجال کمله بالغ اولدقده مواردهٔ احوالدن قلب وسیعی دریای زخار متموجه
وسواحل استعداد طالبینه ممتده ومتلاطمه اولمغن شواسع بلدان واقطار ارضده

اولان روایح مسکیهٔ انفاس صادقینی استنشاق ونهایته تلاقی والتحاق والتقا
والتصاق ایچون مدعنق وآفاقه نظری تعلق وقلوبدن رفع تتق ایدر *
پس امر حقله بوعیسی دم مشفقك سیربلاد ایتدیکی فوائد عباد پاك نهاد
اولوب کندیده اولان امانتی دالهٔ عبادات اولان الفاظه وسرمایهٔ سعادات
اولان الحافظه جان ودلدن طالب اولان اهالی‌یه برفحوای (ان تؤدوا الامانات
الی اهلها) تسلیم وادا ایدروطریق حق مبینه دلالت ایستیان راغبین متعطشینك
نفوسندن سوزن فکرا نائیتی اخراج ایدوب وحقایق دیندن استکشاف اسرار
دقایق ایدن عقول متطلعینك مزارع قلوبنه بذر یقین طرح ایتمکله سرایت
علوم واحوال ایله اراضیٔ مسکونهٔ معموره وطریق وراثت مسلوکه واستار
جهل وغفلت مهتوکه اولورهؤلاءهم الذین (مثلهم فی التوریة ومثلهم
فی الانجیل کزرع اخرج شطأه فآزره فاستغلظ فاستوی علی سوقه یعجب
الزراع لیغیظ بهم الکفار) امافی البدایة والنهایة سفره مداومت ومشی
وحرکته ملازمت ایدن صنف ثالث اصلاح قلوب وصحت مزاج احوالی
سفرده مشاهده ایدن برگروه پرشکوه درکه زمرهٔ مزبوره‌نك زبده‌سی
اویس قرنی وفرقهٔ مذکوره‌نك عمده‌سی ابراهیم خواصدر وخواص قرق کوندن
زیاده برشهرده اقامت ایتمیوب حفظ توکل ایله حالنی رعایت ایدردی (قیل فکأنه یری
علم الناس سببا معلوما) ﴿حکایت اولنور که﴾ خواص احباب صداقتکارلرینه اثنای
تذکارده بیورمشلرکه برکره بادیه‌ده اون برکون مکث ایدوب برشی تناول ایتمدم
بالاخره نفسم حشیش بریه‌دن برشی تناول ایتمك امنیه‌سن ایلدی آنی کوردم کلاء
بادیه‌دن برکیاه حرکت ایدوب جانب دهانمه اقبال ایلدی ملتفت اولمیوب ابا ایلدم
حشیش دخی ملتف اولوبندن رجوع ایلدی احباب خواص استکشاف حال
خواص ایدوب حشیش اقبال ایتمش ایکن فراره باعث نه اولدی دیدکلرنده
(تشرفت نفسی ان تقیتنی) یعنی نفسم بنی کندی‌یه استخدامه میل ایتدی سبب فرار
بو ایدی بیوردیلر وعندالقوم بو طائفهٔ علیه فرارون بالدین ایله وصف اولنمشدر
لماروی عن رسول الله صلی الله علیه وسلم انه قال (احب شیء الی الله الغرباء وقیل
ومن الغرباء قال علیه السلام الفرارون بدینهم یجمعون الی عیسی بن مریم
یوم القیمة) امافی البدایة والنهایة اقامته مداومت ایدن صنف رابع برجماعت
کریم الشاندرکه انلره حی لایزال وقادر بی مثالك عنایت ازلیه وهدایت
ابدیه‌سی سبق ایتمکله اوطوردقلری یرده جنود صدیقین وزمرهٔ محبوبینی سوق

ایدوب نظر عاطفتلرینه دوش اولدیغی کبی رحیق صاف محبتی نوش ایدوب
آتش سوزان عشق مطلق ونار محرقهٔ جذبات حق طرفة عین واقل من لمحة
حس وخاشاك علایق وعوایقی افنا واحراق ایدوب انوار تجلیٔ صفات
وذاته غرق اولور واستعدادی کمال قوته ومرتبهٔ ولایته قدم نهاده اولمغله
برفحوای (وتری الجبال تحسبها جامدة وهی تمر مر السحاب) سفردر وطن
ونظردر قدم ایدوب آنلرك سیر وسلوکی بربرینه کوکل قوشوب توجه
ومحبت وجذبهٔ احدیت ووجد وحالت ایله غرق بحر قلزم وحدت اولوب طی
فلوات ایله مطالعهٔ متفرقاتك جمله سندن وتعارف ارواحله تزاور اشباحدن
مستغنی اولورو بوزمرهٔ نادره حضرده نائل اولدقلری اوجات درجات سفرده
اولانلردن اکثر اولور زیراسفر متاعب وکلف وحوادث وفترتدن خالی دکلدر
وقیل فی قوله تعالی (ومن یتق الله یجعل له مخرجا ویرزقه من حیث لایحتسب)
هو الرجال المنقطعة الی الله مایشکل علیهم من امر الدین فیبعث الله الیهم
من یحل اشکالهم فاذا ثبتت اقدامهم علی شروط البدایة رزقوا وهم
فی المقام ثمرات النهایة) الحاصل برکمسنه سیروسیاحتده احوالنی تفقد وسرنی
تشتت وهمتنی تفرقدن رعایت وحمایته قادر اولمزسه اومقوله‌یه سفردن حضر
اصلح واحرادر زیراسفر اقویانك هم وسرنی جمع وقلوب ضعفایی تفریق
وتشتیت ایدوب مبتدیلرك احوالنی هبایه ویرر * ایمدی حضرده اصلاح
اولمیانلرك قلوبی خود سفرده هیچ اصلاح اولماز ﴿گلشن﴾ سلوك شیر
کشتی دان زامکان * سوی واجب بترك شین ونقصان * مسافر آن بود کو بکذرد
زود * زخود صافی شود چون آتش ازدود * بعکس سیر اول در منازل * رود
تا گردد او انسان کامل * خلاصهٔ کلام مرد عرب دخی سفرنی البدایه ایدن
گروهدن اولمغله برموجب (الرفیق ثم الطریق) بلایه صبر ورضایه تسلیم وتوفیق
حقی رفیق ایدوب (اذا کنتم ثلثة فی سفر فامروا احدکم) حدیث شریفنه
امتثالا بالاتفاق توفیقی امیر ایلدی وزاد راحله ایچون صدق وخلوص ونیت صحیحه
ایله مدخر اولان تقوی وطاعتی علی قدر المجهود آلوب یوله کیردی وهدیهٔ
پادشاهی اوله‌جق آب محبتی سبوی قلبنده حفظ ایدوب کمال احتیاطندن
﴿مثنوی﴾ برسبو از آن بد از آفات دهر * آفات دهردن سبونك او زرینه
دتریجی ایدی ﴿مثنوی﴾ هم کشیدش از بیابان تا بشهر * هم اول سبویی
بریه و بیاباندن شهره چکدی یعنی مرد عرب سبوده اولان آب شوره کرچکدن

پادشاهه لایق برشی قیاسیله اکادهردن آفت اصابت ایتمسن دیوز یاده تقید
ایدوب بوحسن ظنله عاقبة العاقبه آب سبوبی مسافهٔ بعیده و بیابان بریه دن
شهر بغداده کتوردی کذلك ارباب مجاهدات دخی طاعات وعباداتلری
آفات سمعه و ریادن مصون اولمق ایچون خلوص ایله حفظ ایدوب بریهٔ
دنیادن بلدهٔ آخرته ایلتورو عملنی عرض ایدوب (من جاء بالحسنة فله عشر
امثالها) وعدنه امیدوار اولوب فی الحقیقه فوق المأمول اجر وثوابه نائل
اولور ولکن حقه لایق عملدر زعم ایتمکله عندالله سراپا عیب ونقصان
اولدیغن کوروب محجوب وعیبی ایله قبول اولندیغنه حمد وشکر قیلورلر
ودرکاه عزتده بوقلقدن اوزکه معتبر یوغیدیکین بیلور الحاصل مرد عرب
یوله کیروب کتمکده وازین جانب ﴿مثنوی﴾ زن مصلی باز کرده ازنیاز *
زن عرب تضرع ونیاز جهتندن سجاده سن آچش ﴿مثنوی﴾ رب سلم ورد
کرده درنماز * رب سلم دعاسنی نمازده ورد ایلمش بویله دیو ﴿مثنوی﴾
که نکه دار آب ما را زخسان * که ای حفیظ ومعین بزم صو یمزی خسلردن
واداینیدن حفظ ایله وصاقلایی طوت ﴿مثنوی﴾ یارب آن کوهر بدان
دریارسان * یارب اول کوهری اول دریایه ایصال ایت یعنی حضرت مولانا
من کل الوجوه اولانفس سالك سیرالی الله ده کوزهٔ وجودنده اولان ایمان
وایقان وعبادات وعرفانی آفات بدعت وضلالت وعاهات وریا وسمعه دن حفظ
وحراستله کمال مرتبه تقید ایدوب ونماز ونیازدن خالی اولمیوب دریای رحمت
و بحر احدیته ایرشمك ایچون درکاه حقه تضرع وزاری کرك ایدیکنه
ارشاد ودلالت وعقل غافل دکلدر دوربین وخرده داندر دیوز وجه سی
اولان نفس عقله مغروره اولمیوب حقدن توفیق وعنایت رجاسی لازم
ایدیکنه تنبیه واشارت ایدوب بیورر که زن ایتدی الهی ﴿مثنوی﴾ کرچه شویم
آکهست و پرفنست * اکرچه زوجم مرد عاقل ذوفنون وکاملدر ﴿مثنوی﴾
لیك کوهر راهزاران دشمنست * لیکن کوهر ایمان ودر ایقانك هزاران عدولری
واردر شیطان خود عدومبین در ﴿مثنوی﴾ خودچه باشد کوهر آب
کوثرست * کوهر خودنه اوله آب کوثردر یعنی بو برآب کوثردر که کوهر بوکا نسبت
حقا برشی دکلدر زیرا ایمان وایقان وعلم وعرفان وذوق ووجدانك نور مشرقی
قتنده کوهر عمل ﴿مثنوی﴾ قطرهٔ زینست کاصل کوهرست * بوندن
بر قطره در زیرا که نور علم ومعرفت وموج دریای محبت کوهرك اصلیدر

الحاصل جواهر اعمال ولآلیٔ افعال دریای انوار امواج ایمان و بحر زخار علم
وعرفان ویم بی کنار حب یزداندن بروز ایتمش قطره لردر دریا اولمسه خود
قطره قندن اولور ایمان وایقان وعلم وعرفان وحب یزدان اولمسه طاعات
وعبادات نه دن ظهوره کلور ایمانسز اولان طاعت یوق کبیدر ﴿نظم﴾
ذات ایمان محبتست بدان * لیك نامش کنند خلق ایمان * زانکه ایمان محبتست
ازجان * نه رکوع وسجود وبی ایقان * کردد ایمان قبول بی اعمال * لیك بی
آن بود عمل اضلال * وربود هردوهست این بهتر * جامه زیبد چو پوشدش مهتر *
* ایمدی هرشیئك اعتبار اصلنه اولدیسه طاعات واعمالك دخی اصلی ایمان
وعرفاندر اما لفظ کوثر علی وزن فوعل کثرتدن اولوب خیر کثیر معناسنه در ورجال
کثیر العطایه دخی بین الاعراب کوثر دیرلر اما سورهٔ کوثرده ابن عطا (ان الکوثر
القران والنبوة) دیو تفسیر ایلمشلر ابن اثیر دخی نهایه ده بووجهله بیان ایتمشدر
وتوصیف کوثرده رجال ونسادن احادیث شریفه روایت ایدن عدد
صحابهٔ کرام علیهم رضوان الله والسلام اللی کمسنه دن زیاده در روی
عن خولة بنت قیس الانصاریه من بنی النجار امرأة حمزة قالت (جاءنا رسول الله
صلی الله علیه وسلم یوما فقلت یارسول الله بلغنی عنك ان لك یوم القیمة حوضا
مابین کذا الی کذا قال نعم واحب الناس الی ان یروی منه قومك) واعدل اصحاب
عمر بن الخطاب رضی الله عنه سیأتی قوم یکذبون بالحوض ویکذبون بالشفاعة
ویکذبون بقوم یخرجون من النار) بیورمغله حاشا حوض کوثرده شبهه
ایدنلردن رفع شبهه وآب کوثره تشنه لب اولانلری تشویق ایچون نهر کوثر
حقنده وارد اولان احادیث شریفه نك بعضنی ایرادایله دماغ روحه لذت
ویروب وارباب تفسیر سورهٔ کوثرده تحقیق بیوردقلری دقایق اسرار کشف
واظهار اولندقدن صکره مقصوده شروع ایده لم ان شاء الله تعالی وبالله

مطلب
فی حوض الکوثر

التوفیق اخرج البخاری عن عائشة رضی الله عنها انها (سئلت عن قوله تعالی
انا اعطیناك الکوثر قالت نهر فی الجنة اعطیه نبیکم صلی الله علیه وسلم
شاطیاه من ذهب علیه در مجوف آنیة کعدد النجوم) واخرج احمد والترمذی
وصححه وابن ماجه عن ابن عمر قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (الکوثر نهر
فی الجنة حافتاه من ذهب والماء یجری علی اللؤلؤ وماؤه اشد بیاضا من اللبن واحلی
من العسل) واخرج الشیخان عن ابن عمر قال قال علیه السلام (حوضی مسیرة شهر
ماؤه ابیض من اللبن وریحه اطیب من المسك وکیزانه کنجوم السماء من شرب

منه فلا يظمأ) وابدا عن ابن عمران رسول الله صلى الله عليه وسلم قال (حوضى كما بين عدن وعمان ابرد من الثلج واحلى من العسل واطيب ريحا من المسك واكوابه مثل نجوم السماء من شرب منه شربة لم يظمأ بعدها ابدا اول الناس ورودا عليه صعاليك المهاجرين قيل من هم يارسول الله قال الشعثة رؤسهم الشحبة وجوههم المدنسة ثيابهم لاتفتح لهم السدد ولاينكحون المنعمات الذين يعطون كل الذى عليهم ولا يأخذون كل الذى لهم) وعن على بن ابى طالب رضى الله عنه (اول من يرد على الحوض اهل بيتى ومن احبنى) من امتى واخرج الطبرانى عن انس انه قال قال النبى عليه السلام (اعطيت الكوثر فقلت يارسول الله ما الكوثر قال نهر فى الجنة عرضه وطوله ما بين المشرق الى المغرب لايشرب منه احد فيظمأ ولايتوضأ منه احد فيشعث لايشربه من احقر ذمتى ولا من قتل اهل بيتى) وعن عايشة رضى الله عنها (من احب ان يسمع خرير الكوثر فليجعل صبعيه فى اذنيه) وروى ان الصحابة قالوا يارسول الله (اتعرفنا يومئذ قال نعم لكم سيماء ليست لاحد من الامم تردون على غرا محجلين من اثر الوضوء) وامام قرطبى رحمة الله عليه علماء سلفدن روايت ايدر كه دين حقدن رجوع ايدنلر وحق جل وعلانك اذن ورضاسنه مخالف كلمات مزخرفه ونامشروعه ايدنلر حوض كوثردن مطرود ومحروم اولورلر واشد مطرودين جماعت مسلمينه مخالفت ايدن خوارج وروافض ومعتزله وجبابره وجور وظلمه افراط ايدن وحق ستر واخفا ايليان واهل واقربا سنى تذليل وتحقير ايدن وكبائرى اعلان ومعاصى يى استخفاف ايدوب نسنه يوقدر ديو قارميان و بونك امثالى اهل بدعت وضلالت تائب اولمدين واعتقاد فاسدندن دونمدين فوت اولسه لرماء كوثردن مطرود ومحروم اوله لر اللهم احفظنا من الزيغ والضلال و يقال (ان اهل الكبائر يردون و يشربون فاذا دخلوا النار بعد ذلك لم يعذبوا بالعطش) قول مزبور آب كوثرك شربى خلق صراطى عبور ايتمزدن اولدرديو اختيار ايدنلركدر اما قاضى عياض عليه رحمة الله الفياض حوض كوثردن اسقا بعد الصراط اولديغى ترجيح ايدوب شراب كوثرك شربى بعد الحساب ونار دن نجات بولدقدن صكره واقع اولور بيورمش وحافظ ابن حجر ايكى قولك بينى توفيق ايچون بو وجهله تحقيق ايدركه (وظاهر الاحاديث ان الحوض بجانب الجنة لينصب فيه الماء من النهر الذى هو داخلها فلو كان قبل الصراط لحالت النار بينه و بين الماء الذى يصب من الكوثر فيه واما ما اورد عليه من حديث ان جماعة يدفعون

سحن بالتحريك حسن الهيئة ورنك وخسار (لغة)

عن الحوض بعد ان يروه ويذهب بهم الى النار فجوابه انهم يقربون من الحوض قبل ان يتخلصوا من بقية الصراط) * ايمدى اى صاحب حظ اوفر وراغب ماء الكوثر احاديث مذكوره وروايات مزبوره مسموعك اولديسه علم شريفه خفى اولميه كه زمرهٔ مفسرين دخى تفسير كوثرده اقوال كثيره بيان ايتمشلردر وبطريق الاجمال والخلاصه عند البعض كوثردن مراد فاطمة الزهرى واولادى اولوب بوكا دليل سورهٔ كوثرك سبب نزوليدر ديمشلر زيرا نبى عليه السلامك خديجهٔ كبرى رضى الله عنهادن ابتدا فاطمة الزهرى واندن صكره برروايتده قاسم وعبد الله نام ايكى اوغلى تولد ايدوب مكهٔ مكرمه ده وفات ايتديلر ومارية قبطيه دن ابراهيم نام بر ولد مكرمى ظهوره كلوب اول دخى مدينهٔ منوره ده دار بقايه رحلت ايتمكله بعض جاهل وابتر رشمدن صكره رسول عليه السلامك مقامنه قائم اوله جق اولاد ذكوردن نسنه قالمدى ابتر اولدى دين ابترلرى رد وتبكيت ايچون حق جل وعلا تسليت خاطر ايدوب حبيبم حاشا كه سنك شانك ابتر اوله ابتر سكا ابتر دينلردر ايمدى حبيبم فاطمه رحمندن وعلى صلبندن سكا بن شول قدر اولاد متكاثره لطف وعطا ايده يمكه الى يوم القيام نسلك منقرض اولميه ديو وعد وتبشير بيوردى و بحمد الله تعالى وعد حق ظاهر اولوب نسل محمدى غرب وشرقه منتشر اولدى و بعض مفسرين دخى كوثردن مراد علماء امتدر ديمشلر حقا كه علماء بالله اولنلر خير كثيردر زيرا بر فحواى (علماء امتى كانبياء بنى اسرائيل) عباد اللهى موجب سعادت اولان خيراته دلالت ومناهى ومضراتدن منع ونهى ايله طريق هدايته دعوت ايدرلر * روايت اولنوركه * روز قيامتده امت محمد علماسنك اتباعى بنى اسرائيل وسائر قومك انبياسى اتباعندن چوق اوله مرويدركه انبياء عظام يوم عرصاته كلدكلرنده هر برى بر فحواى (يوم ندعو كل اناس بامامهم) توابع واتباعيله كلوب بعض رسول ونبينك امتى بالكز ايكى و بعضنك انجق بر نفر اوله و بعضنك هيچ اولميه لوط عليه السلام كبى اما علماء امت محمد كلدكده اكثريله الوف كثيره توابعى معا كلوب حضور رسالت پناهده تحت لواء الحمدده مجتمع اوله لر حتى علمادن بعضنك توابعى بيك عدد انبيانك توابعندن زياده اوله (وفى الطبقات الحنفيه انه روى عن ابى حنيفة رحمه الله ونقل مذهبه من الشيوخ واكابر العلوم نحوا من اربعة آلاف نفر فضلا عمن اقتدى به واهتدى باتباعه وقس عليه سائر الائمة والمجتهدين والعلماء الراسخين والمرشدين المكملين رضوان الله عليهم اجمعين) وقال جعفر الصادق (اعطيناك نورا فى قلبك

دلالك علي و قطعك عما سواي) وقال الجنيد اعطيناك نور المعرفة وانفراد الوحدانية)
ایمدی فی الاصل کوثر خیر کثیر اولدیسه اول اعطا اولنان کوثر بر کوثردر که
حق تعالی حبیبی محمد المصطفایه وحدت ایله معرفت کثرت وعین کثرتده شهود
وحدت وعلم توحید تفصیلی کوثرنی بتجلی الواحد الکثیر عطا واحسان ایدوب
کوثر مزبور جنتده بر نهردر که اندن ایچن ابدی تشنه اولماز * پس حق تعالی
حبیبنه بو وجهله تجلی ایتمکله بحر جمالنه مستغرق ومنازل دنوه قریب اولوب
قلب شریفلری بر حوض وسیع کوثردر که بحار ازل وابددن جریان ایدن
انوار مشاهدات ذات وصفات اول حوض کوثرده اجتماع ایدوب ابد الآباد
هر بر نفسده اول حوضك ساقیلری زیاده اولور ﴿ شعر ﴾ ای ساقی روح پرور ما *
لعل تو شراب کوثر ما * رخسار تو آفتاب عالم * کفتار تو شهد وشکر ما * فردوس
نعیم جاودان نیست * بی وصل رخ تو در خور ما * در بحر محیط عشقت ای جان *
پرورده شدست کوهر ما * از بهر تو شد چو قلب مازر * شایستهٔ سکه شد زر ما *
آه ای شراب کوثرك طالبی مادامکه بیداء نفس وتیه قالبده متردد ومتحیرسن
روضهٔ قلب ورباض جنتده اولان کوثر معرفتدن محروم مسن اما مرد اعرابی
کبی تیه قالبدن تجاوز وبوادیٔ نفسدن خروج ایله وادیٔ عروس قلبه داخل
ونسیم ریاض وادیٔ ایمنی استشمام ایدرك عالم خفده منتهای خواطر قلب
اولان وادیٔ قدسه واصل اولدقده بر موجب (انا اعطیناك الكوثر) بالاصاله
حبیب خدا محمد المصطفا علیه من صلوات الله الاوفایه اعطا اولنان بالتبعیه
سکا دخی لطف وعطا بیوریلوب اول حوضده اولان کؤس لآلی ایله دست
ساقیٔ لطف وکرمدن بر فحوای (وسقاهم ربهم شرابا طهورا) بادهٔ عشق ومحبت
وشراب طهور معرفت نوش ایدوب ابدی هوشه کلمزسن وبریهٔ وجوده کرفتار
اولمقدن قورتیلوب من بعد تشنه لب اولمازسن ﴿ قاسم ﴾ ساقیا عذرمکو
باده بسر مستان ده * می بمستان بده وتوبه بهشیاران ده * نیك بیمار فراقیم وز پا
افتاده * ازشفاخانهٔ تو شربت بیماران ده * اهل دل شربت وصل تو خریدند
بجان * ما بضاعت چو نداریم بما ارزان ده * هر کس از شربت روی تو شر مست
شدند * جان ما را بکرم شربت استحسان ده * ساکن کوی ترا روضهٔ رضوان
فرمای * عاشق روی ترا جنت جاویدان ده * ایمدی بنم نور دیدم نفس ملهمه
ومطمئنه دن مستعار اولان زن عرب دخی کوهر طاعات نه مقوله نهر کوثر معرفت
وایقان ونه کونه بحر مروارید ذوق ووجداندن خروج ایتدیکین کوروب وقیمتن

بیلمکه مکر اعدادن امین ودست دزدان ماسوادن سالم اولمق ایچون وجه
عبودیتی زمین طاعات ونیازه وضع ایدوب الهی سن بو کوهر علم وعرفانی دریای
رحمت وبحر احدیته اولاشدر دیو مراسم مناجاتی بلوازمه ادا ایتدکده اول
مجیب السائلین وملاذ المحتاجین دخی ﴿ مثنوی ﴾ ازدعاهای زن وزاریٔ او *
وزغم مرد وکران باریٔ او * زنك دعا ومناجات وزاری وتضرعاتندن وعقل
مستفاددن عبارت اولان مرد اعرابینك حمل ثقیلی حامل اولدیغندن وبو مقوله
بار تکلیفی پشت اطاعته تحمیل ایتدیکندن ﴿ مثنوی ﴾ سالم ازدزدان
وازآسیب سنك * دزدان ماسوادن سالم وآسیب سنك ریا وسمعه دن امین
ومحفوظ اولدیغی حالده ﴿ مثنوی ﴾ بردتا دار الخلافه بی درنك * بلا توقف
دار الخلافه دکین ایلتدی . وچونکه مرد عرب دار الخلافه یه آب سبو ایله واصل
اولدی ﴿ مثنوی ﴾ دید درکاهی پر از انعامها * انعام واحسانلردن مالا
مال بر درکاه متعال کوردی ﴿ مثنوی ﴾ اهل حاجت کستریده دامها *
اهل حاجت اول درکاهده داملر دوشه مشلر یعنی اصحاب حاجات وارباب مناجات
وصول مرادات ایچون هر بری استعدادلرنجه وسیله اتخاذ ایتمشلر ﴿ مثنوی ﴾
دمبدم هر سوی صاحب حاجتی * دمبدم ونفس بنفس هر کوشه ده بر صاحب
حاجت ﴿ مثنوی ﴾ یافته زآن در عطا وخلعتی * اول درکاه عالم پناهدن
بر نوع عطا و بر کونه خلعت بولمش ﴿ مثنوی ﴾ بهر کبر ومؤمن وزیبا وزشت *
کبر وترسا وزشت وزیبادن اوتوری بقدر استعدادهم ﴿ مثنوی ﴾ همچو
خورشید ومطرنی چون بهشت * خورشید عالمتاب وامطار سحاب کبی فیض
وعطاسی عالیانه شامل وجمله یی استیعاب ایدوب جنت نعیم کبی مؤمنلره
تخصیص اولنمامشیدی بلکه فیوضاتنی خلایقك جمله سنه استعدادلری
مقدارنجه عطا بخش حاجات اولمشیدی ویاخود اول پادشاهك لطف وعطا
وفضل وسخاسی نور آفتاب ورش قطرات سحاب کبی ایدی یوق یوق
اویله دکل بلکه جنت کبی بی نهایه ومحض رحمت بی غایه ایدی وبعض
نسخه ده نی محلنده بل واقع اولمغله معنای اخیری مؤید در فاما انعام
جنت عام اولمیوب بلکه مؤمنینه مخصوص اولدیغی جهتدن دفع خواطر ایچون
بو وجهله معنا ویریلور که اول پادشاه بی مثال که مراد ایزد متعالدر خورشید
هدایت وامطار عنایتی کبر وترسا زشت وزیبایی فرق وتمییز ایتمکسزن بر موجب
(وما ارسلناك الا رحمة للعالمین) حضرت سید المرسلینی مبعوث قیلوب جمیع ناسی
صراط مستقیم جنت وطریق قویم رحمته دعوت ایدوب آفتاب لطفی عالمه تاب

ویردی ولکن استعدادلری اولمیان عدم قبول هدایت ایله زمرهٔ امت اجابته نائل
اولمیوب نعم دنیویه وعطایای فانیه‌یی اختیار ایدوب بلکه جنتی امت اجابتدن
خواص عباد ومؤمنین پاکنهاده میسر اولدی بو تقدیرجه حق تعالینك عطای
عامه وعطای خاصه‌سی اولوب کذلك رحمتی عامه وخاصه اولمغله عباد مؤمنینه
اولان عطا ورحمتی برکونه وکبرو ترسایه اولان لطف عامی برکونه درکه حیات
ویرمك ورزقنی کسمامك ودنیاسنی آرترمق واولادنی چوغالتمق واعداسنه غالب
ایتمك ومرادات دنیویه‌دن نیجه امنیه سنه واصل اولمق عموما کبر وترسایه ومؤمن
زیبایه اولان لطف عامندندر اما مؤمنلره بوندن ماعدا خاصهٔ جنتده اولان
احساندن کفار محرومدرلر پس جنت دعوت انبیایه اجابت ونار دخی اول
انوار مشرقه‌لردن مرآت قلوبی دونده‌روب عناد ومخالفت ایله اولدیسه امر
دعوتده لطفلری عام وقبول اسلام ایدنلره احسان وانعاملری خاص اولور
کذلك وارث انبیا اولان مرشدان کاملان ورهبران سالکان دخی عتبهٔ
علیه‌لرینه رومال اولان طالبانك استعدادلری قدر تربیهٔ طریقتلری جمله‌یه
متساوی اولوب توحید افعالده جمله‌سی داخل اولور ولکن بعضیسی توحید
صفاته ارتقا وبعضی توحید ذاته اعتلا ایتدکاری جهتدن لطفلری خاص اولور
وعالم وعالمیان انلرك یوزی صوینه طورمغله کبر وترسا وجمله جهانیانه لطف
عام اولور وبالجمله مرد عرب دخی درکاه جلال کبریا وباخود خلیفهٔ خدا
ومرشد ومقتدا اولان ظل یزدان بی همتانك عتبهٔ فلك رفعتنه واردقده
❊ مثنوی ❊ دید قومی در نظر آراسته ٭ برقومی کوردیکه نظر پادشاهیده
مزین اولمش ❊ مثنوی ❊ قوم دیکر منتظر برخاسته ٭ برقوم دخی فرمانه
منتظر اایاغ اوزره طورمش ❊ مثنوی ❊ خاص وعامه از سلیمان تابور ٭
خاص وعام سلیماندن موره دکین تمام ❊ مثنوی ❊ زنده کشته چون جهان
از نفخ صور ٭ جهان صوردن حیات پذیر اولدیغی کبی بونلر دخی نفخ روح
اضافیدن زنده اولمشلر ❊ مثنوی ❊ اهل صورت درجواهر بافته ٭ اهل
صورت جواهر ایچنه غرق اولمش دربواهر ایله اوریاوب بورنمش ❊ مثنوی ❊
اهل معنی بحر معنی یافته ٭ اهل معنی بحر معنایی بولمش ووحدت ذاته واصل
اولمش ❊ مثنوی ❊ آنکه بی همت چه باهمت شده ٭ اول کسنه که همتسز
ایدی نه عجب باهمت اولمش ❊ مثنوی ❊ وآن که باهمت چه بانعمت شده ٭
واول کسنه که باهمت ایدی نه عجب نعمتلو ودولتلو اولمش یعنی نعمت پادشاهی‌یه

غرق اولمش حاصل کلام سرکشتکان بادیهٔ شوق واب تشنکان بحر فرات
عشق اولان اصحاب ذوقك مجالی ضمائر باهره‌لرینه خفی اولمیه که مرد اعرابینك
یوز سوردیکی درکاه پادشاهیدن مراد درکاه معلای الهی اولورسه محصول
ابیات شریفه بودرکه مرد عرب بادیهٔ مجاهدات وبریهٔ ریاضاتی عبور ایدوب
شریعت وطریقتی بعد التکمیل عتبهٔ معرفته وارد قده برکروه پرشکوهی
درنظر آراسته وبرقوم انبوهی منتظر برخاسته کوردی یعنی معتکفان بارکاه
ربانی وخلوت نشینان خانقاه قرب سبحانی اولانلرده ایکی حالت وهر برحالتده
نیجه طور ومرتبه سیر ایلدی مثلا مقام عبودیتده قیود بشریتدن خلاص ونور
سبحات وجه جمال احدی الذات ایله ظلمات انیتدن نجات بولان اخص خواص
مدارج معارج اعلای قاب قوسینه ارتقاء روحانی ومتکای اعتلای ثم دنایه
اتکاء معنویده پیرو اثر محمدی اولدقلری جهتدن بحر معنایه غرق ونعم مولایه
مستغرق اولوب فلك محبتك آفتابی وجها نیان انلرك پرتو تابی اولمشلر
وبرموجب (واصطنعتك لنفسی) حب ذاتی بی وسیله وبلا واسطه انلرك قلبنه
تجلی ایدوب مبدأ محبت ازلی اولمغله جمله اشیانك حرکت وجنبشی محبت مزبوره‌نك
عکسندن ساری ونهر دجلهٔ معرفت باری انلرك عیون سرندن جاری وسرمایهٔ
سعادت ارتقا انلرك عطایای کنجینهٔ انواری اولمش ❊ مغربی ❊ هر آنکه طالب آن
حضرتست مطلوبست ٭ محب دوست بتحقیق عین محبوبست ٭ زحسن او که در
کائنات پیوسته ٭ خروش وولوله وشر وشور وآشوبست ٭ واول برکروه که سالکان
طریقت ومربوبان صفات ربوبیتدر انلر تجلیات صفات تربیه‌سنده منتظر وقائم
طوروب جواهر مجاهدات ولآلیٔ بواهر ریاضات ایله ظاهر وباطنلرین
تزیین ایدوب ولکن (ان لله سبعین الف حجاب من نور وظلمة) فحواسنجه بعض
قیودات بشریه وحجبات نورانیه‌ده برخاسته وتجلیات ذاته دل تشنه‌لردر
فاما اکر مجذوبان واصلان واکرهنوز مرتبهٔ دنوه ارتقا واعتلا ایتمیان طالبان
صادقان وسالکان غیر واصلان جهان وجهانیان نفخ صوردن زنده اولدیغی کبی
بونلر دخی تجلیات اسمائیه وصفاتیه ایله تبدیل اخلاق ردیه ایتمکله برفحوای
(یوم تبدل الارض غیر الارض) نفخ محبت ربانیه‌دن تازه حیات بولمشلردر نتکیم
حضرت مولانا قدس الله سره مثنوی شریفك برمحلنده ٭م٭ از پس هر پرده
قومی رامقام ٭ صف صفند این پرده‌هاشان تاامام ٭ اهل صف آخرین از ضعف
خویش ٭ چشمشان طاقت ندارد نور پیش ٭ دیو بومعنایه اشارت بیورمشلردر

واکردرکاه خلیفه‌دن مراد وارث حقیقت محمدیه ومجلای تجلیات ذات وصفات
احدیه اولوب خلعت خلافت وامر قطبیت ایله مبعوث اولان مرشد کاملک عتبهٔ
علیه‌سی اولورسه معنیٔ ابیات شریفه بو وجهله اولورکه مردعرب انواع شوق
وطرب ایله درکاه محبت پناه مرشده واردقده اول مظهر سر محمدی مرکز
استدارهٔ افلاك قلوب عاشقان اولمغله ارباب حالات واصحاب جذبات حوالی
طواف ایدوب وجامع جمیع صفات اولان هیئت جمعه سنده جمع اولوب اولکی
صف در نظر آراسته و بعض صفوف منتظر برخاسته اولمشلر یعنی صف
اول قلوب طاهره لرین غواشیٔ بشریه وادناس نفسانیه دن باجمعها مبرا
ومعرا اولوب انوار تجلیات ایله مجلی ایلیان شول ارباب فنادرکه رشتهٔ خردی کسسته
وعقال عقلدن رسته ووجودی عشقه پیوسته قیلمغله مرتبهٔ کماله نائل وحقیقت
شمس محبته واصل اولمشلردر وشعشعهٔ نور محمدی ایله ازالهٔ حجبات انانیت ایدوب
غریق طوفان وحدت وحریق نیران تجلیٔ احدیت اولوب پیرایله بونلر میاننده
قطبیتدن غیری فرق قالمامشدر پس بونلردرنظر آراسته‌در و بونلرك دوننده
اولان ارباب حالات نار اشتیاق ایله یانوب ومرایای دللرنده نور جذبات تجلی
ایدوب رفع حجبات ظلمانیه ایتمشلردر لکن هنوز قید وجود موهومدن آزاد
اولمیوب فنامنزلنده او لمامغله نیجه قیودکثرت احیانا تجلیٔ محبتك روپوشی
اولماغله حیات عاشق عشقله اولدیغی ایچون وزر کثرتی ازاله‌یه نظر عنایت
پیره متوجه وتحریك سلسلهٔ محبت الهیه ایتمکله آینهٔ قلبی زنك کثرتدن مجلی اولوب
ارباب فنانك حالی ظهورنه منتظر و برخاسته لردر وتربیهٔ مرشد اعظم وقطب
عالمده اولان مریدان صادقانك اعلی وادناسنده اعجب حالدن بری دخی بودرکه
جمله جهان نفخ صوردن زنده اولدیغی کبی بونلر دخی اولا کندو ارادتلرندن
فانی و پیرطریقته تسلیم اولمغله میت کبی همت پیر ربانی ونفخ جذبهٔ سبحانی
وجودلرینه حیات جدیده افاضه ایدوب مبتدی ومنتهی واعلی وادنانك روشی
اول اثر حرارت محبت ربانیه و بین العشاق معلوم اولان کیفیت معهوده اوزرینه
مبنیدر ولکن برذکر سابق اول حالی ملك ایدن باهمتلر نعمته مستغرق اولمش
وهنوز حالی ملك ایدنمیان مبتدیلر نظر مرشد وهمت پیردن باهمت اولوب قطع
مراتب ایدوب و پیرك فناده اوچارلر * قاسم * بفضل ورحمت وتوفیق ذوالمن *
مرا هرذره خورشیدست روشن * چه کویم شرح اوصاف کمالت * تو یی هادیٔ
جان ومهدیٔ تن * مقرر کرده این عشق دل افروز * برای هر یکی کاری معین *
کمال عابدان زهدست وتقوی * کمال عاشقان عشق مبرهن * اکرخواهی کمال ذوق
عرفان * نهال جهل را از بیخ بر کن * اکر قاسم حجاب از راه برداشت * تجلی

آیدش ازبام وروزن * حاصل کلام طالبی طلب بهرحال مطلوبه
ایصال مقرردر دیو حضرت مولانا اشبو بیانه شروع بیوردیلر

در بیان آنکه چنان که کدا عاشق کرمست وعاشق
کریم کرم وکریم هم عاشق کداست

انك بیانندەدرکه کدا کرمك وکریمك نیجه عاشقی ایسه کرم وکریم دخی کدانك
عاشقیدر * اکر کدا را صبر بیش بود کریم بردر او آید واکر کریم را صبر بیش
باشد کدا بردر او آید * اکر کدانك صبری زیاده اولورسه کریم کدانك قپوسنه
کلور واکر صبر کریم زیاده اولورسه کدا باب کریمه کلور * اما صبر کدا
کمال کداست وصبر کریم نقصان اوست * اما کدانك صبری کدانك کمالیدر
وکریمك صبری کریمك نقصان وعیبیدر زیرا فقیرك حسنی صبر وکریملرك
حسنی احسانده تجیلدر ای طالب کرم کرچه انسان دخی کرم ایله موصوفدر
اما هرنه قدر اولسه عبد عاجز اولماغله نوع مااحسانده تکلف چکوب کرمده
ناقصدر آه ای محتاج کرم جود وسخا کرم وعطا اول اکرم الاکرمین وارحم الراحمین
اولان رب العالمینه مخصوصدرکه فضل وکرمی ازلی واحسان والطافی ابدیدر
کما قال محمد الغزالی فی شرحه للاسماء الحسنی (الکریم هو الذی اذا قدر عفا
واذا وعد وفا واذا اعطی زاد علی منتهی الرجا ولا یبالی کم اعطی ولمن اعطی
وان رفعت حاجة الی غیره لا یرضی واذا جفا عاتب وما استقصی ولا یضع
من لاذ به والتجی ویغنیه عن الوسائل والشفعاء ولیس یجمع ذلك
الا الله تعالی فهو الکریم المطلق وقد یتجمل العبد باکتساب هذه الخصال
ولکن فی بعض الامور وقع التکلف ولذلك قد یوصف بالکریم ولکنه ناقص
بالاضافة الی الکریم المطلق وکیف لا یوصف العبد وقد قال علیه السلام (لا تقولوا
لشجرة العنب الکرم فان الکرم الرجل المسلم) آه امید ورجا وتضرع والتجامز اول
کرمده کریم رؤف رحیمه درکه محض کرم وفضل مطلقندن بو فقرا بندلرینی کتم
عدمدن دشت وجوده ابراز ایدوب بو صنایع عجیبه‌نك لاجرم برصانع وپروردکار
وبو افعال غریبه‌نك بهرحال برفاعل مختاری وسرقیامك قراری توحید جبار
ایله اولدیغن دلائل قاطعه ایله اثبات وبالضروره عالم خالق المصنوعات اولمغیچون
عبادنه عقلی دخی هبه وعطا قیلوب بعده کرم خاصی ایله دخی تکرم ایدوب
کندویه موصل اولان طریق قویمی دلالت ایچون ارسال رسل وبعثت انبیا ایله

مطلب في الكريم والكرم

صراط مستقیمه دعوت بیوردی و کرم تامندن توفیق و عنایت و قلبرنه نور هدایت ویروب کلاملرینی تصدیق و دعوتلرینی قبول ایله امت اجابتدن و زمرهٔ مؤمنین وارباب سعادتدن ایلدی حقا که کرم کریم و توفیق رحیم اولمسه ایمان کتورمکه کیده قدرت واستعداد ولیاقت اولوردی (الحمد لله الذی هدانا لهذا وما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله) ﴿خاقانی﴾ نقد عرفانی بولانلر کامل * ماعرفناك دیمش الحاصل * قدرت صنعك ایدرلر اثبات * یرده کوکده بو سکون و حرکات * حادثات فلکه اولسه نظر * قدم ذاتنی ایجاب ایلر * هیچ نقل اولمسه ده عقل سلیم * حکم ایدر که اوله براستاد علیم * نیجه بیك سعی بلیغ ایتسه انام * کنه ذاتینه ایرشمز اوهام * لایق اولدر که همان سالك راه * دیه لانعبد الا ایاه * آه ای طالب درداله اول کریم ورحیمك لطف و کرمیدر که نطق وجواب دکل خطابه لیاقت وقدرت یوغیکن بزی عالم ذرانده مخاطب ایدوب کرم ولطفی ایله (الست بربکم) خطابنی استماعه قدرت وزبان استعدادمزدن (بلی) جوابی صدورینه عنایت ومن ورحتیله استماع واکا کوره هدایت ایلدی وبوندن ماعدا دار عقباده داخل جنان وواصل رضوان ایدوب قرب جوارنده دوام شهود جمال ایله دائم الوجود قیلوب تلاشی وفنادن خلاص وعوارض خوف وحزندن نجات ویروب (لا یمسهم فیها نصب وما هم منها بمخرجین) بیوردی وبراکرم الاکرمیندر که عبادنك عصیانده اصرارین وجناب کبریاسنه ناسزا نیجه مکارهی اضافت وافترا ایتدکلرین سمیع وبصیر وعلیم وخبیر ایکن فی الحال استیصال ایله عقوبت ایتیوب نیجه نیجه عمر ایله مهلتلر ودنیاوی حشمت ودولت ونعمت وثروتلر ویرور کما قال تعالی (ویجعلون لله ما یکرهون) علی الخصوص حین عصیانده مؤاخذه یه قادر در فاما حلیم وصبوردر کما قال صلی الله علیه وسلم (لا احد اصبر علی اذی یسمعه من الله تعالی لانهم یسبونه ویجعلون له الصاحبة والولد وهو علی ذلك لا یعاقبهم ویرزقهم فی دار الدنیا) ﴿سعدی﴾ ای کریمی که از خزانهٔ غیب * کبر وترسا وظیفه خورداری * دوستان را کجا کنی محروم تو که با دشمنان نظر داری * آه اول پادشاه بی زوال بر کریم متعال درکه برحسنه ایله کلانه اون حسنه ویروب وتائب اولان عبادنك سیئاتن حسناته تبدیل ایدر وعمر فراوانی عبادت اصنامه صرف ایدن مشرکك عمرندن برساعت ویاخود آخر نفس قالدقده محل یأسدن اول وحدانیت حقه ایمان کتورسه حساب وعقابسز داخل جنت ایدر بعض کتبده مسطوردر حق تعالی بیورر که (ما انصفنی عبدی انا استحیی ان اعذبه وهو لا یستحیی

ان یعصینی وفی مناجات موسی علیه السلام (الهی انه لتعرض لی الحاجة فاستحیی ان اسألك فاسأل غیرك فاوحی الله الیه لا تسأل غیری وسلنی حتی ملح طعامك وعلف دابتك) ایمدی عبد کریم اکا دیرلر که (ما غرك بربك الکریم) تو بیخندن غافل اولمیوب (ان رحمت الله قریب من المحسنین) فحواسنجه رحمت محسنلره قریب اولدیغن بلوب کمالیله حقدن اتقا ایلیه کما قال تعالی (ان اکرمکم عند الله اتقیکم) وقال علیه السلام (الکرم التقوی ولا کرم الا بالتقوی) ایمدی لازم اولان ظاهرا و باطنا حقدن غیره تعلق ایتیوب جمیع احوال وافعال واقوال وآمالده امور کثیره وقلیله وجزؤیه وکلیه هر نه ایسه همنکی درکاه حقه ارجاع ایدوب الله دن ایسته سن وهمتك بلند اولوب همان کندوسن دیلیه سن بویله اولورسه حق سبحانه وتعالی لطایف کرم وسوابغ نعم وفضائل حکمن افاضه ایدوب علم وعرفان وعشق یزدان ایله ایکی جهاندن مستغنی ایدر مثلا اول مرد عرب کمال توجه وعبودیت واحسان وطاعت وشوق ومحبت ایله آب سبوی معرفتی باب سعادت دار الخلافته ایلتدکده بلا عوق وتأخیر ﴿مثنوی﴾ بانك می آمد که ای طالب بیا * جود محتاج کدایان چون کدا * ندا ایرشدی که ای طالب صادق وعبد عاشق کل زیرا جود وکرم کدا کبی کدالره محتاجدر وبلا شبهه امر مقرردر که ﴿مثنوی﴾ جود میجوید کدایان وضعاف * همچو خوبان کاینه جویند صاف * جود وکرم وسخا واحسان فقرا وضعفایی ایستر شول محبوبلر کبی که صاف وروشن آینه ایسترلر حتی کندو خوب رولرین مرآتده کوروب تماشای جمال ایده لر ایمدی ای عاشق کدا ﴿مثنوی﴾ روی خوبان ز آینه زیبا شود * خوبلرك رونق جمالی مرآتدن زیبا اولور وکذلك ﴿مثنوی﴾ روی احسان از کدا پیدا شود * جمال باکمال احسان دخی مرایای وجود فقرادن ظاهر وهویدا اولور حقا که فقرا جود وسخا وبخش وعطایه مرآت اولمسه جمال جود وچهرهٔ کرم نمایان اولمازدی * ع * ای همکی صفات من آینهٔ صفات تو ﴿مثنوی﴾ پس ازین فرمود حق در والضحی * پس بو سببدن بیوردی وهاب مطلق رسولی محمد المصطفی علیه الصلوة والسلامه سورهٔ والضحاده بویله دیو که ﴿مثنوی﴾ بانك کم زن ای محمد بر کدا * ای محمد کدا اوزرینه بانك اورمه یعنی سائلی حضورکدن منع وزجر ایله کما قال تعالی (واما السائل فلا تنهر) ای لا تنهر السائل ولا تزجر اذا اتاك یسألك ولا تکن جبارا ولا فظا علی الضعفاء من عباد الله عن انس بن مالك قال قال علیه السلام (اذا اتاك سائل علی فرس باسط کفیه فقد وجب الحق ولو بشق تمرة) رواه مسلم وعن جابر (اذا اتاکم السائل

مطلب
واما السائل فلا تنهر

فضه‌وافی یده‌واونلفا مخرقا) الحدیث وروی انه صلی الله علیه وسلم (کان جالسا فجاء
عثمان بن عفان رضی الله عنه بعذق من تمر وفی روایة بعنقود عنب فوضعه
بین یدیه فاراد ان یأکل فوقف سائل بالباب فقال یرحم الله عبدا یرحمنا فامر
بدفعه الی السائل فکره ذلك عثمان وقد اراد ان یأکل النبی فخرج واشتراه من
السائل ثم رجع السائل ففعل ثلث مرات الی ان قال النبی ملاطفا للسائل لاغضبان
علیه اسائل انت ام بایع فتأخر الوحی ایاما لذلك فنزلت (واما السائل فلا تنهر)
وروی عن النبی صلی الله علیه وسلم (اذا رددت السائل ثلثا فلم یرجع فلا علیك
ان تزبره) رواه ابن النجار عن ابی هریرة وعن ابن عباس (اذا رددت علی السائل
ثلثا فلم یذهب فلا بأس ان تزبره) الحاصل قپویه کلان ویاخود یولده طوروب
شیٔ لله دیو برنسنه دیلیان سائلی سوکوب ویاخود قوغوب ویاخود تجبر و تکبر
وبوز کوزبور تاروب منع وزجر ایتمکدن حق سبحانه وتعالی عبادنی منع بیورمشدر
اکر تصدق ایده‌جك برنسنه یوغیسه الله ویره بنم جانم دیو لطف وملایمت ایله
جواب ورد جمیل ایله رد ایله قال ابراهیم بن ادهم (نعم القوم السؤال یحملون
زادنا الی الآخرة) ومفسرلردن بعضی سائلدن مراد مهمات دیندن سؤال
ایدنلردر مثلا ابن ام مکتوم کبی ویاخود مراد طالب علملردر که تعلم ایچون کلدکده
رد اولنمیوب برفحوای (ومما رزقناهم ینفقون) وبرموجب (واما بنعمة ربك
فحدث) طالبه تعلیم علم دین ایلیه فلهذا ارباب تحقیق بیوررلر که طریق مقصددن
ضال و کیرو مقصددن یوره طالب ودلالت وهدایت سؤال ایدن مستعد
محجوبی سؤالدن منع ایتمیوب بن سکا هدایت ایتدیکم کبی سندخی اکا هدایت
ایدوب وربك فیض احسان ایلدیکی علم وحکمت نعمتنی تعلیم ایله اول سائله
خبر ویروب بن سنی اغنا ایتدیکم کبی سندخی انلری غناء حقیقی ایله اغنا ایت
دیو بالاصاله حضرت حبیب خدا محمد المصطفی علیه من صلوات الله الاوفایه
امر ایدوب بعده بالتبعیه وارث حقیقتلری اولان اولیاء کمل واصفیاء مکملینه
تنبیه واشارت بیوردی کما قال روزبهان البقلی (ولاتکتم شرفك ورفعتك عن کل
سائل طالب وقل له حقایق لطفنا باللطف ولاتمنعه بقوله (واما السائل فلاتنهر)
واظهر بعض ما کوشفت من اسرارنا وانوارنا ولطفنا ورحمتنا لکل مشتاق الی
لقانا وحببهم الینا بحدیثك عنا) وجعفر صادق رضی الله عنه بو آیت کریمه‌یی
بو وجهله تحقیق بیوررلر که حبیبم خلعت اسلامدن عاری اولان سائللری بنم
رحمتمدن مأیوس قیلمه زیرا بن کریم ووهابم که انلره رحمت وهدایتم لباسنی

الباسه قادرم ایدی حبیبم قچان سکا برسائل التجا ایلسه انی بکا الطف دلالت
ایله هدایت قیل زیرا تحقیقا بن قریب ومجیبم وحبیبم جمله مؤمنلر بنم عبادمدر
انلری کندکدن تبعید ایتمه وسؤاللری بنم اسرارمدندر انلری زجر ایتمیوب
لطف وملایمت ایله تعلیم ایله ❊ قاسم ❊ بیا یا که فقیریم وخاکسار توییم ❊ مدام
مست می چشم پرخمار توییم ❊ اکرچه بادپرستیم مست آن جامیم ❊ اکرچه اشتر
مستیم درقطار توییم ❊ اکر مسافر شوقیم باتوهم سفریم ❊ اکر مجاور عشقیم
در دیار توییم ❊ هزار سجده اکر آوریم میدانیم ❊ که بی شفاعت عرفان کامکار
توییم ❊ حبیب کفت بقاسم که درسرای وجود ❊ بهرغمی که فرستیم غمکسار توییم ❊
حاصل کلام ای کریمان ومحسنان ومرشدان سالکان ومنفقان سائلان
ومشفقان کدایان ❊ مثنوی ❊ چون کدا آیینهٔ جودست هان ❊ چونکه
کدای بی نوال جود ومکرمت وارشاد وهدایت والطف وعنایت مرآیدر
ایمدی زنهار لطف ایدوب آینه اوزرینه دم اورمه که ❊ مثنوی ❊ دم بود
برروی آیینه زیان ❊ نفس وجه مرآته زیان اولور یعنی نفس آیینه‌یه ژنك وکدر
کتوروب صفوتنی ازاله ایدر کذلك مجالیٔ عطیات اولان کدالردن اصحاب
عطایا منع عطا ایدرلرسه مرآت جود اولان کدالرك قلبنی مکدر ایدوب جمال
جود نمایان اولمز جود وسخا وانفاق وعطا وایثار وهبه‌نك مراتبی واهلنك
دخی مرتبه‌لری اشبو خلیفهٔ بغدادك حکایه‌سنك مبدأندن اول واقع اولان
(اللهم اعط کل منفق خلفا) دیو دعا ایدن (تفسیر دعاء آن دو فرشته) بیاننده
مفصل ومشروح ذکر اولنمغله تکراره احتیاج قالمامشدر الحاصل هبه وعطیه
اعواض واعراضدن خالصه وکثیره اولسه اومقوله صاحب عطایه جواد
ویاخود وهاب تسمیه اولنور پس (لاالعوض ولاالغرض) جود وسخا وموهبه
وعطا حقدن غیریده تصور اولنمق اولمز زیرا اول وهاب مطلق هر محتاجك
احتیاجی اولان حوایجن من غیر عوض وبلاغرض بخش وعطا ایدوب بلکه
اول پادشاه وهاب الطاف وکرمی بی حساب برمسبب الاسبابدر که ❊ مثنوی ❊
آن یکی جودش کدا آرد پدید ❊ حق سبحانه وتعالینك برنوع جودی محتاج
وکدا بر بلوك عبادنی عدمدن وجوده کتورر ❊ مثنوی ❊ وآن دکر بخشد
کدایانرا مزید ❊ وحق جل وعلانك برنوع جود وعطاسی کدالره مزید
نعمت ودولت وفضیلت باغشلر یعنی حضرت حق وفیاض مطلق جود
اقدسیله عبادنی ایجاد ایدوب نطق زبان واعطاء ایمان ایله قلبلرنی محل تجلی

وعقللرنی محل معارف ونفسلرنی مقام خواطر وسمع وبصر وجوارح حسیه‌نك
جمله‌سنه حركت ویروب مرتبهٔ افتقاره كتورر وبو وجهله اولان احتیاجلرین
دركاه كبریاسنه عرض ایتدیروب جود مقدسیله بز فقیر و محتاجلره بقدر
الاستعداد زیاده لك هبه ایدوب اعمال صالحه وافعال حسنه عطا ایتمكله
دركات طبعدن نجات ویروب عالم ملكوت ومقام جبروته ارتقا ایتدیرر وعرایس
جمالندن اعطاء عشق ومحبت ایله كشف حجبات ایدوب اوج درجات وحدته
اعتلا میسرایدر وبالجمله اطف وعطاسنه نهایت اولمیوب اكر احتیاج واكر عطا
اول وهاب ورزاقك جود واحسانیدر ﴿ خاقانی ﴾ متصرف او دراشیایه تمام *
نه خواص آراده هر كزنه عوام * كنز احسانی سعادت تاجی * تاج داران جهان
محتاجی * فیض انعامی قومز كیسه بی آج * او مبرا اكا دنیا محتاج * انی ادراك
ایده مز درك عقول * ایره مز قدرتنه فهم عقول * كیف وكنهده اوزاتمه سخنی *
حاصلی كندو بیلور كندوسنی * بحر افكاره دوشوب چكمه امك * نكتهٔ چون
وچرادن ال چك * اوادیلر كنم عدمدن موجود * بو قدر ملك وملك بولدی
وجود * یا الهی كرمك مبذول ایت * عذرین افتادهلرك مقبول ایت * عالم السر
خفیات جهان * واقف جملهٔ ذرات نهان * قیله درد اهلنی ای فرد وصمد *
هیبت ثم رد دنا ایله رد * خبرده وارد اولمشدر كه بر كون موسی كلیم الله علیه
السلام حقله مكالمه ده ایكن ایتدی الهی توراتده امتدن برطائفه‌یی (اناجیلهم
فی صدورهم) دیو وصف ایدوب بوندن ماعداقتی چوق خصال حمیده‌لرین
مدح وتعداد بیورمش سن عجبا انلر كیمك امتی ونه مقوله صاحب دولتلردر دیدكده
حق سبحانه وتعالی یا موسی انلر حبیبم محمد المصطفی صلی الله علیه وسلمك امت
باصفاسیدر دیوب تكرار مدح وثنا بیوردی حتی موسی علیه السلام انلرك
لقاسنه مشتاق اولوب الهی انلری كورسم اولمزمی دیدی حق جل وعلا دخی
یا موسی سن دنیاده انلری كورمزسن ولكن دیلرسك آوازلرینی سكا ایشتدیره‌یم
دیوب اصلاب آبا واجداده مكنوزه اولان ذرات اشباح امت محمد علیه
السلامه (یا امت محمد) دیوب خطاب وندا ایتدكده جمله ذرات مؤمنین (لبیك ربنا)
دیدیلر تكرار حق تعالی ارواح مؤمنینه التفات ایله ندا ایدوب (یا امت محمد اعطیتكم
قبل ان تسئلونی وغفرت لكم قبل ان تستغفرونی) دیوب سزه مرادلكزی
دیلمزدن اول ویردم وزلتلكزی بندن مغفرت طلب ایتمدین مغفرت ایلدم دیو اعزاز
واكرام ایدوب ومخاطبهٔ مذكوره‌یی موسی علیه السلامه ایشتدردی ﴿ قاسم ﴾

بحق صحبت دیرین مرا مران بخجالت * با ستین ملالت زآستان كمالت * دلم بغیر
جناب تو هیچ جای ندارد * بحق شام فراقت بحق صبح وصالت * بخود نیامدم
ای جان بقرب حضرت جانان * مرا بحسن دلان تو عشق كرد دلالت * اكرنه
عون تو باشد چه كونه راه برد دل * با سمان هدایت زآستان ضلالت * روز
حشر كه عرض كاه خسته دلانست * كناه قاسم مسكین با لطف تست حوالت *
ایمدی ای كدا ومسكین حق جل وعلانك اطف ازلی وعطای لم یزلسی معلومك
اولدیسه بر فحوای (والله الغنی وانتم الفقراء) ﴿ مثنوی ﴾ پس كدایان آینهٔ
جود حقند * پس كدا رجو دخدانك مرایاسی درلر ﴿ مثنوی ﴾ وآن كه
باحقند جود مطلقند * وشول فقرا كه تجلیات ذات ایله محو وجود موهوم
ایدوب بكلیته عدم محض مرتبه‌سنه نائل و (اذاتم الفقر فهو الله) درجه‌سنه واصل
اولمشلردر انلر آینه اولمق مرتبه‌سندن كچوب بلا معیت واثنینیت جود مطلق
ووحدت حقده مستغرق اولمشلردر الحاصل كدا وفقیر دیو وصف اولنان حوایج
دنیاویه‌یه عرض احتیاج ایدن دون همتلر اولمیوب بلكه احتیاجلری جذبات
ربانیه طلوعنه وحب ذاتینك ظهورینه اولوب حقدن غیری دنیا وآخرتده
برمرادلری اولمیان عاشقان الهیدر ولكن بونلر دخی ایكی فرقه‌در برفرقه‌سی هنوز
واسطه ومرشده محتاج اولوب ویاخود تجلیٔ صفات وذاته بحسب التأثیر والتأثر قلبی
مرآت دوشوب برمرآت وتجلیات بردخی تجلیٔ اعتباری نوع ما ایكیلكدن
خالی دكلدر وبر زمره دخی مرآت وظاهر ومظهر قیدلرندن كچوب اوجات
وحدته ارتقا ایتمكله بونلر وجود مطلق ووحدت محضه دریاسنه غرقه‌لردر
ووجود بهبودلری عباد اللهه رحمتدر ﴿ قاسم ﴾ ای مظهر جمال تو مرآت
كائنات * وای جنبش صفات تو از مقتضای ذات * هرجا كه هست لمعهٔ نور
تو لامعست * كر كنج صومعه است وكر دیر سومنات * هر صورتی تعین خاصیت
در وجود * محوست نام غیر ونشان تعینات * زنهار ذكر غیر دكر بر زبان
مران * صاحب دلان بغیر نكردند التفات * ایمدی ای طالب حق وراغب عشق
مطلق ﴿ مثنوی ﴾ وآنكه جز این دوست او خود مرده است * اول فقیر
وكدا كه بو ایكی فرقه‌نك غیری اوله یعنی فقیر الی الله وفانی فی الله اولمیوب میل
ومحبت وفقر وحاجتی دنیا ایچون اوله اول خود مرده وافسرده وپژمرده‌در
﴿ مثنوی ﴾ او برین در نیست نقش پرده است * اول بوقپوده دكلدر نقش
پرده‌در یعنی طریق مردان خدایه سالك اولمیوب اومقوله‌نك شكلی انسان

ایسه دخی نقش پرده مانندی بی معنی ووجود وعدمی مساویدر * قاسم * چند
ازین افسانهای خاك وآب * در طلب داری رخ از دریا متاب * چند کردی کوه
وصحرا درهوس * پیش هوا آنه حسن المآب * چون حجاب خودتویی بکذر زخود *
تا ببینی روی اورا بی حجاب * با توچون کویم چه کویم ای عزیز * موج دریارا ندانی
از سراب * ره روان رفتند رهرا راستی * توچنین خوش خفته در ظل سحاب

* فرق میان آنکه درویشست بخدا وتشنهٔ خدا *
* ومیان آنکه درویشست ازخدا وتشنهٔ غیرست *

اول کسنه نك میانی فرق وتمییز بیاننده درکه خدایه درویش وتشنهٔ عشق
خدادر واول کسنه نك یعنی فرق ایتمك بیاننده درکه خدادن فقیر وحب الهیدن
غیره تشنه در یعنی قلبی فکر ماسوا ایله مشوش ومکدر وطول امل وامنیهٔ فانیه ایله
آج ومحتاج وحب الهیدن خالی ومفلس وعاییدر * مثنوی * نقش درویشست
اونی اهل جان * خدادن غیره درویش اولان کسنه همان نقش درویشیدر
اول اهل جان دکلدر یعنی تغییر شکل ایدوب صورت فقرده کورندیکی عاشقان
الهی ودرویشان سبحانی کبی حب ربانی کندولری ایکی جهاندن فارغ
قیلماغله عشق خدا ایله حیات ابدی بولوب دنیا وعقبایه نظر ایتمیان صادقلر کبی
دکلدر همان دیوارده یازیلان درویش نقشی کبیدر که بی روحدر وبعض
نسخه ده جان برینه نان یازلشدر بوتقدیرده معناکبیر ومعنای اولی متضمن اولور
یعنی مجرد درویش نقشیدر یوخسه کرچکدن نانه لایق واحسان وعطایه
مستحق اولان صورت باروح دکلدر الحاصل جانی یوقدر ایمدی * مثنوی *
نقش سك را تو مینداز استخوان * جسد بی روح اولان کلبك نقشنه سن استخوان
آتمه زیرا لقمه تناولنه حیات لازمدر اول ایسه جماد در پس جماده استخوان آتمق
بیهوده در یعنی نور ایمان وذوق عرفاندن خالی اولان هر فقیر صورتنده
ودرویش نقشنده اولانه لله برنسنه احسان ایدهیم دیمه زیرا اول صدقه
واحسان محلنده واقع اولمیوب همان کلاب صورتنی یازدقلری نقشه نان
واستخوان ویرمش کبی ضایع وتلف اولوردیو تنبیه بیوررلر وبو معنایه دخی
اشارت بیوررلر که مادامکه صورت فقرده وهیئت درویشانده کورینن کسنه لرده
طلب عشق خدا وجست وجوی عرفان وایقان اولمیه انلرك صورت ظاهره لرینه
الدانوب محبت وعشقدن ووحدت حقدن سوز آچه زیرا انلرك صورتی انسان

والکن حقیقتلری طالب جیفه اولان کلب صورتیدر * بیت * بنادانان
مکوسر حقایق * که هر کوشی سخن را نیست لایق * اکا بناء که تغییر شکل لاجل
الاکل ایدوب * مثنوی * فقر لقمه دارد اونی فقر حق * اول تلبیس لقمه
فقرنی طوتار حق فقرنی طوتماز ایمدی بی فرق وتمییز وبی فهم واذعان اولمیوب
* مثنوی * پیش نقش مرده کم نه تو طبق * نقش مرده اوکنه سن طبق
قومه الحاصل کوکل حالندن وکیفیت رحیق فقردن افسرده وخالی اولان
نقش مرده نك اوکنه اکر نعم ظاهره واکر نعم باطنه دن برشی قومه زیرا ایکیسنه
دخی ظلم ایتمش اولورسن اکا بناء که کندوده نور محبت وعشق وجذبه دن حاصل
اولان کیفیت وحرارت بوقدرکه اول نعمتی کندوده اولان نوره واصل ایدوب
منعمنه شکر ایده ونعمت دخی الحمدلله شویله برفقر حقیقی صاحبنه ملحق بن دخی
اول نوره غرق وملصق اولدم دیو لسان حال ایله شکا دعاقیله بلکه اول
نعمتی اسراف واضاعه ایتمکله سن دخی مسرف ومبذر اولورسن پس (لاخیر
فی السرف) مضمونجه اومقوله نك اوکنه سفره قومق لایق اولماز وکذلك
تشنه لب شراب عشق وفقیر حق اولمیوب عاشق لقمه ونان اولانك پیش
سمعنه علم حکمت ایله مالامال طبق نطق قومه که (لاتعطوا الحکمة الی غیر اهلها
فتظلموها) نهییله عمل ایدوب یوق یره سوزك تلف ایتمه * سبحه * درنمازت
چه شد ار پشت خمست * چون ترا قبلهٔ همت شکمست * می کشی خرقهٔ پشمینه
بدوش * می کنی کوشهٔ فش در بن کوش * باشد این ها همه دعوی یعنی * صوفیٔ
وقتم وصاحب معنی * تافقد ساده دلی در دامت * طعمهٔ چاشت دهد یا شامت *
بهر توسفره وخوان آراید * شربت ومیوه بر آن افزاید * تف برین صورت
وسیرت که تراست * تف برین عقل وبصیرت که تراست * این نه صوفیکری
ودرویشیست * نامسلمان وکافر کیشیست * نفس را حلقهٔ حلقوم بری * چه کزین
دفهٔ زقوم خوری * دزدی وراه زنی بهتر ازین * کفن ازمرده کنی بهتر ازین *
الحاصل * مثنوی * ماهیٔ خاکی بود درویش نان * نان ولقمه درویشی
سمك بری دیدکاری سقنقور ایله مسمی ومتعارف اولان بر حیوان خاکی کبی اولور
* مثنوی * شکل ماهی لیك ازدریا رمان * کرچه اول حیوان سمك سیما
وماهی لقادر ولکن دریادن اورکجی ونفرت ایدیجیدر زیرا دریایه کیرسه هلاك
اولور کذلك لقمه ونان ایچون درویش شکلنه کیرن دنیلر دخی کرچه زی فقرا
وصورت اصدقا واصفیایه تمثل ایتمشلردر ولکن قبلهٔ همتی لوث ونان اولوب

ساده دللرك سفره وخوانه دام تزوير قورمشلردر دریای عشق احدیت ماهیلری
اولان ارباب محبت كبی اولیوب بحر معرفتدن رمان وكريزانلردر ❊ مثنوی ❊
مرغ خانه است اونه سیمرغ هوا ❊ اول درويش فی المثل مرغ خانه در سیمرغ هوا
دكلدر يعنی خانه لرده مزبله اشیجی تاوق وقاز كبی بونلردخی مزبلهٔ دنیاده
مزخرفات طبیعیه ایله آلوده اولوب سیمرغ هوا كبی جوهوای ملكوته پروازه قادر
اولمزلر وحبوبات محبت تناول ایتمیوب ❊ مثنوی ❊ لوت نوشد اونوشد از خدا ❊
اول فقير پرتزوير آرزوی تن پروری و اشتها وحرص ایله لوت نوش ایدر خدادن
بادهٔ عشق ومحبت نوش ایتمز خمر محبتی نیجه نوش ایلسون كه طالب حق اولمیوب بلكه
❊ مثنوی ❊ عاشق حقست او بهر نوال ❊ حقه نواله دن اوتوری عاشقدر
والا فی نفس الامر ❊ مثنوی ❊ نیست جانش عاشق حسن وجمال ❊ انك جانی
حق جل وعلانك حسن بی بها وجمال بی همتاسنه عاشق دكلدر ❊ تائيهٔ محيی
الدين عربی ❊ فلا يخدعنك الكون بما رأيته ❊ وان كان فی الاكوان اعظم فتنة ❊
اترضی بغير الله فی القلب ساكنا ❊ الم تدر ان القلب اشرف مضغة ❊ الم تعلم ان القلب
ان كان طاهرا ❊ يسع فيه من قد جل عن كل شبهة ❊ تعوضت عن حق بزخرف
باطل ❊ لقد حزت يا مغبون اخسر صفقة ❊ وطالب غير الله فی الارض كلها ❊
كطالب ماء من شراب بقيعة ❊ فرفض السوی فرض علی القوم رفضة ❊ وكل
كمال فی اتباع الفريضة ❊ آه ای طالب درد الهی بو بيت شريفده اكا دخی
تنبيه واردر كه فرضی بر درويش ريا وسمعه دن اوتوری درويش اولميوب ثواب
آخرت وازدياد نعم جنت ايچون فقر اختيار ايلمش اولسه عاشقان صادقان قتنده
اول دخی درويش حق اولميوب درويش جنت وعاشق دوات ونعمتدر حقا كه
جنت دخی عاشقان جمال الهی يه كوره بی قدر وقيمتدر ❊ شعر ❊ هر دلی
در دو جهان چشم وچراغی دارد ❊ دل ما از دو جهان بی توفراغی دارد ❊ برساند
دل وجان را بمقامات وصال ❊ هر كه از عشق درين راه چراغی دارد ❊
اما نوال جنت وثواب آخرته عاشق اولان ابراره دخی سؤال اولنسه عاشق حق
واحسانه احری واليق بز ديرلر ولكن عاشق بی قرار مولانا خداوندكار
جواب ويروب بيوردلر كه نعم ❊ مثنوی ❊ كر توهم می كند او عشق
ذات ❊ اكرچه عاشق جنت اولان كندوبی عاشق ذات توهم ايدر ولكن
❊ مثنوی ❊ ذات نبود وهم اسما وصفات ❊ انك عشقی حب ذات اولمز بلكه
اسما وصفاتی ادراك ايلمك عشقيدر وهمك تعريفی انسانك شول قوهٔ جسمانيه سندن

عبارتدر كه محلی دماغك آخر تجويف اوسطنده اولوب محسوساته متعلقه اولان
معانئ جزئيه يی ادراك اول وهمك شاننددر مثلا زيدك شجاعت وسخاوت
وبكرك محبت وعداوتنی ادراك ايدن وهمدر وقوای جسمانيه نك جمله سنه
حكومت ايدوب عقل قوای عقليه يی باسرها استخدام ايتديكی كبی وهم دخی
قوای جسمانيه يی استخدام ايدر فاما غالبا ادراكنده غلط ايدوب سيما امور
غير محسوساتده اولان ادراكی اكثر غلط اولمغله اكا وهميات وقضايای كاذبه
ديرلر مثلا اسما وصفاته عاشق اولان كندوبی ماورای عقل ووهمده اولان
ذات مقدسه عاشقم قياس ايلديكی كبی الحاصل حضرت مولانا بيوردلر كه
تجليات اسما وصفاته قناعت وانواع نعم جنت وثواب آخرت ايچون صفات
واسمايه عاشق اولان كندوبی عاشق ذات احديت وغريق دريای حب وحدت
توهم ايلمك غلط محض وظن وخيالدر عشق ذات اكا ديرلر كه اسما وصفات والا
وجنات ملاحظه اولنمقسزين جذبات حقدن دل آكاه ناكاه بر جذبهٔ محرقه كله كه
مجذوب مطلوب دخی نيه اوغرادیغن بيلميوب ومقصودی اولميوب فرط حب ذاتی
كندوبی كندودن الوب نه اسما وصفات ونه دوزخ وجنات وبالجمله نقش مكونات
محو وازاله اولوب عشق وعاشق ومعشوق وحب وحبيب ومحبوب جمله سی برطرف
اولوب بی قيد وعلت وبی معيت واثنينيت عشق مطلق وحب ذات بحت حق قاله
❊ ابن عربی ❊ والبس جميل من بثينة غيرها ❊ فلا تنتسب يوما الی الثنوية ❊
فيا معشر العشاق موتوا صبابة ❊ ففی مثل هذا منيتی بمنيتی ❊ ومن مات فيها
وهو يعرف قدرها ❊ فذاك امرؤ قد حاز كل غنيمة ❊ وكل مشوق ودعته لموته ❊ اجاب
لما قالت بنفس مطيعة ❊ وان نظرت يوما فقيرا رأيته ❊ وقد حاز بالتوفيق اعظم ثروة ❊
فكيف يكون الحال فيمن احبها ❊ وكل زمان يرتقی فی المحبة ❊ فيا معشر الخلان
جدوا وسارعوا ❊ الی قهوة ليست تقاس بقهوة ❊ فكل اناء فی الوجود اناؤها ❊
فاياك يوما ان تميل لمزجة ❊ آه ای تعينات اسما وصفات وكثرات مظاهر ايله كندوبی
ذات حقه عاشقم توهم ايليان كمسنه نه فائده عقل ووهم ايله عشق بيلنمز وتصور
وتخيل ايله تجليات ذات احديت فهم اولنمز اكا بناء كه ❊ مثنوی ❊ وهم مخلوقست
ومولود آمده است ❊ وهم حادث ومخلوق ومولود كلمشدر فاما ❊ مثنوی ❊ حق
نزاييدست اولم يولدست ❊ حق جل وعلا كمسنه دن طوغمامشدر احد وصمدلم يلد
ولم يولددر پس عقول حادثه واوهام محدثه هر نيه كه تعلق ايلسه حادثات عارض
اولان شی دخی حادثدر زيرا قديمه حادث عارض اولمز وحادث قديمه اصوقه

بول بولمز ايدى حضرت حق وفياض مطلق قديم وباقى وعموما عقول وافهام
وتصورات واوهامك موجد وخالقيدر پس (كل ما هجس ببالك وخطر فى خيالك
فالله وراء ذلك) وفقنجه ❊ مثنوى ❊ عاشق تصوير ووهم خويشتن ❊ تصوير
وتصوره وكندووهم وتخيلنه عاشق اولان كمسنه ❊ مثنوى ❊ كى بود از عاشقان
ذو المنن ❊ قچان ذو المنن اولان اللهك عاشقلرندن اولور يعنى اولامز ❊ نظم ❊
الفرق بين قديم الذات والحدث * بين للمنكر المحجوب فى الجدث * فاصبر عليه
ولا تحفل بصولته * ما دام فى عالم التقييد بالخبث * پس حضرت مولانايه طالبان
درد الهى اولان عاشقان صادقاندن حل اشكال ايچون سؤال واقع اولوب يا مولانا
من كل الوجوه اولانا علم شريف وقلب لطيفكه روشندركه بو فقير وبيچاره
وسوداى يار ايله آواره لر سالك راه طريق محبت وراغب ذوق عشق حقيقت
اولمشزدر ولكن تتابع وهم وفكردن دخى كليت ايله خلاص اوله مايوب سير
صفاتده ايديكمز دخى بيلدك پس بز مأيوس اولوب تجلئ ذات وعشق احدى
مرتبه سنه وصولدن قطع اميد ايده لم مى ديدكارنده بوق اميدى قطع ايتميه سز
زيرا ❊ مثنوى ❊ عاشق آن وهم اگر صادق بود ❊ اول وهمك عاشقى اگر
صادق اولورسه ❊ مثنوى ❊ آن مجاز او حقيقت كش بود ❊ بر فحواى (المجاز
قنطرة الحقيقة) مجاز آنى حقيقته چكر حقا كه * بيت * عشق مجازى بحقيقت قويست *
جذبهٔ صورت كشش معنويست * يعنى مراد سالك غير مجذوب دركه سلوكى
جذبه سنى تقدم ايتمكله سير اسما وصفات حالنه غالب اولوب آرزوى جنت وامنيهٔ
بهشت نعمت بو مرتبه اصحابنه لا جرم غالبدر اما وهمنده صادق اولورسه يعنى
طاعات وعباداتنه ريا قارشدرميوب وبو مرتبه دن اعلى مرتبه وار ايديكى اعلام
اولنديقده بكا لازم دكل جازكه اولكى بولم دخى يتوردم ديو رتبهٔ اعلادن
يوز دوندرجيلردن اولميوب مدارج اعلايه ارتقا ايچون همتى بلند ايدرسه بفضل الله
اثناء سلوكنده جذبهٔ حق كلوب درياى عشق تموج ايتمكله ذات احديت
تجلى ايلدكده نور وحدت كندوبى كندودن الوب (ما عبدتك رهبة من نارك
ولا رغبة فى جنتك بل لوجهك الكريم) دينلردن اولوب * بيت * تا مهر تو ديديم
ز ذرات كذشتيم * از جمله صفات از پى يك ذات كذشتيم * ديوب درياى وحدتنه
مستغرق وسالك مجذوب زمره سنه لاحق اولور وبرتازه يوز او صاحب جمالى سومك
قنطرهٔ حقيقتدر ديمك وهمندن قورتيلوب قنطرهٔ حقيقت اولان مجازنه مقوله
مجاز ايمش بيلور حاصل كلام مجازك جاذب حقيقت اولماسنده ❊ مثنوى ❊

شرح ميخواهد بيان اين سخن ❊ بو سوزك بيانى شرح ايستر ❊ مثنوى ❊
ليك مى ترسم ز افهام كهن ❊ لكن كهنه وضعيف اولان افهام خلقدن قورقارم كه
سر كلماتم فهم درست ايله اذعان ايتميوب كندوبى افكار فاسده وخيالات
كاسده يه دوشوروب ومجاز جاذب حقيقت درديكمى محبوب سومكى
وجوانلر ايله آلفته اولمغى قياس ايدوب واول سوء حال كندوبى حقيقته
اولاشديرر توهميله انواع فسادى مرتكب اولوب اهل جنت وآرزوى سعادت
آخرت ايتمكدن دخى قالوب حقدن دور وباب رحمتدن مهجور اولهز برا فهم
درست صاحبى اولميان نامستعدلرك ❊ مثنوى ❊ فهمهاى كهنهٔ كوته نظر ❊ كوته نظر
اولان كهنه وضعيف فهملرى خاطره خطور ايتميان ❊ مثنوى ❊ صد خيال بد در آرد
در فكر ❊ افكار فاسده سنه صد خيال بد كتورر وكندوبى القاآت شيطانيه
وتسويلات نفسانيه ده يتوررو عين وحدت بين صاحبى اولماشدركه * بيت *
كه جز او نيست در سراى وجود * بحقيقت كسى دگر موجود * بيتى انك حالى
اولوب ❊ شعر ❊ روى خود ديد در هزاران روى * چون نظر كرد چشم او
ز عيون * گاه وامق شد و گهى عذرا * گاه ليلى شد و گهى مجنون * فهو مى نه معنى در
ديدهٔ جانله كوره بو حالدن خبرى يوغيكن بشريت صرفه ايله بن دخى بويله
نظر ايدرم ديو مرادات نفسنه دراودرلو حيله ايله فتوى الماق ايستر وباطل
ايشى حق ديو ايشلمك ايستر ايدى فهوم خلق بو كونا كهنه وضعيف اولديسه
خيالات فاسده يه دوشماسونلر ديو بجزنه بوزدن جاذب حقيقت اولديغن
تفصيل ايتمدم بيورورلر ❊ شعر ❊ محرمى كو كه تا بكويم راز * كه حقيقت چه گونه
گشت مجاز * مستمع كس نبود تا شنود * زانكه او داشت قصه هاى دراز * ايدى
بنم جانم ❊ مثنوى ❊ بر سماع راست هر كس چير نيست ❊ لقمهٔ هر مرغكى
انجير نيست ❊ فهم درست وراست استماعه هر كس قادر وغالب دكلدر هر
قوشجغزك لقمه سى انجير دكلدر بلكه هر مرغك لقمه سى حوصله سنه كوره در
شاهين لقمه سى عصفوره اولماز وفيل لقمه سن قرنجه يمز كذلك كشف اسرار
دخى هر مستمعك استعدادنه موافق اولماز ❊ مثنوى ❊ خاصه مرغى مردهٔ
پوسيدهٔ ❊ على الخصوص بر مرده وچوريمش قوشكه ❊ مثنوى ❊ پرخيالى
اعمئ بى ديدهٔ ❊ بر پرخيال ودبده سز بر اعمى اوله حاصل كلام نواله ايچون
عاشق اولان حقه عاشقم ديمك صدق اولماماق وتجليات اسما وصفات ايله مجالئ
كثرات قيدينه بند اولان مرد آزاد وعاشق ذات اولمديغن بيلمك ومجازده

صادق الوهم اولانی بالاخره اول مجاز حقیقته توجهله جذب ایتدیکن
ذوق ایلك هر کسك کاری و بونده اولان نکات واسرار هر کوشك سزاواری
دکلدر کوکللری کلیت ایله حقه میل ومحبتدن قالمش ودیدهٔ جانلری اعمی
اولمش مرغ مرده و پوسیده وظلمات اوهام وتخیلات ایله عقول وفهومی
طواوب نادیده اولان درویش صورت ودیو سیرتلر نکات عاشقان مجذوبانی
نه‌یه فهم ایدر ❊ سلطان ولد ❊ آنکه عقلش ناقصست وپر خلل ❊ کی رسد
فهمش در اسرار ازل ❊ ایمدی حالی یته حال اهلی بیلور یوخسه ذوق وحالدن
بی بهره وعاشق نان وسفره اولنلر بر صورت بی معنی ونقش بی روحلردر اویله
اولسه ❊ مثنوی ❊ نقش ماهی راچه دریا وچه خاك ❊ حیاتدن عاری اولان نقش
ماهی یه دریانه خاك نه در یعنی نقش ماهیٔ بی روح اولان کبی دماغ بی ذوق
ودل بی عشقلره صورت ومعنی ومجاز وحقیقت دیمك نه در جمله‌سی آنلرك یاننده
مساویدر زیرا ایکیسندندخی بی بهره ومحروملردر وکدورات جهل وظلمات
طبع ایله انلارك قلبی تیره وسیاه اولمشدر پس بر قلبکه اول مرتبه مظلم ومکدر
اوله قدنصکره سوادی جبلی اولوب زنجی یه دونر بو مرتبه یه وارد قدنصکره
❊ مثنوی ❊ رنك هندو راچه صابون وچه زاك ❊ اون هندو یه خود صابون
نه وسیاه بویا نه در یعنی قره یوزلولری یا صابونله محکم یومشسن ویاخود زاك
سورمشسن ایکیسی دخی مساوی اولوب سیاه رولکی ذاتی اولدیغی کبی قسوت
قلبلری جبلی اولانلری کرکسه صابون ارشاد ونصیحت ایله یومشسن
وکرکسه زاك اضلال ایله بویامشسن ایکیسی دخی بر در وسیاه رولکلری ذاتیدر
نتکیم حضرت مولانا مثنویٔ شریفك بر محلنده دخی بیوردلر که ❊ م ❊ زآنکه
هر چیزی بضد پیدا شود ❊ بر سپیدی آن سیه رسوا شود ❊ چون سیه شد دیك بس
تأثیر دود ❊ بعد ازین بروی که بیند زود زود ❊ مرد آهنکر که او زنکی بود ❊ دود را
با روش همرنکی بود ❊ پس کم ایو یاننده بیلنور وغم وشادی عقل وادراکی اولانك معلومی
اولورو بیاض وسوادی بینالر کورر فاما ❊ مثنوی ❊ نقش اکر غمکین نکاری
بر ورق ❊ ورق اوزره نقشی اکر غمکین نقش ایده‌سن ❊ مثنوی ❊ اوندارد
از غم وشادی سبق ❊ اول نقش غم وشادیدن سبق وخبر طوتماز زیرا ❊ غ ❊
جانی بوقدر اولیدر دکل دیری ❊ مثنوی ❊ صورتش غمکین واو فارغ از آن ❊
نقاش اول صورتی غمکین نقش ایتمکله صورت نقش غمکین ولکن غمدن
فارغدر واکر نقاش صورت خندان نقش ایدرسه ❊ مثنوی ❊ صورتش خندان

واو ز آن بی نشان ❊ نقشك صورتی خنداندر واول خنده‌دن بی نشاندر کذلك
ذوق ووجدان وعلم وعرفان صاحبی اولمیان نقش صورتلر ودرویش سفره ونان
اولان بی حمیتلر اکر صورتلرینی نقش لباسله دوزوب صوفیانه کزرلر وکاه
غم آخرت چکوب یوزین یورنارلر وکاهی کندولری عاشقان الهی کبی بی
قید والم وشادی وغمدن مجرد وآزاد دعواسن ایدرلر ولکن معنی وحقیقتدن
بی بهره وریا وسمعه اولمغله نقش اوراق کبی صورت مرده‌لر وعشق وذوقدن
خالی ودل افسرده‌لر وعاشقلرده اولان غم وشادیدن بی خبرلردر ❊ یحیی ❊
هر شجر سدره وطوبا اولەمز ❊ هر کشی کوکده مسیحا اولەمز ❊ کوکاره اویکونه مز
جام وحباب ❊ بکزه مز طائر قدسی یه غراب ❊ ایمدی بنم روحم همدم عیسی
وسایه نشین درخت طوبی اولمق دیلرسك بو عاقبتی خراب ومسکن بوم
وغراب اولان نقوش جهان بی بقایه الدائمه ووار یله بوغنه شادی وغم چکمه زیرا
❊ مثنوی ❊ وین غم وشادی که اندر دل خطیست ❊ بو غم صوری وشادی
دنیاوی که کوکلده بر خط وعلامت وبر حظ وحالتدر ❊ مثنوی ❊ پیش
آن شادی وغم جز نقش نیست ❊ شادی وغم آخرت وحزن وسرور کیفیت
حب احدیته نسبتله نقشدن غیری دکلدر ❊ مثنوی ❊ صورت غمکین
نقش از بهر ماست ❊ نقشك غمکین صورتی بزدن اوتریدر ❊ مثنوی ❊
تا که ما را یاد آید از راست ❊ تا که راه راست بزم خاطریمزه کله ❊ مثنوی ❊
صورت خندان نقش ازبهر تست ❊ نقشك خندان صورتی سندن اوتریدر
❊ مثنوی ❊ تا از آن صورت شود معنی درست ❊ تا اول صورتدن معنی درست
اوله یعنی مانند نقش دیوار اولان بی عشق ومحبتلرك غمکین صورتی بزم ایچون
تنبیه در که حق جل وعلا قلبمزده ایقاد ایلدیکی شمع آفتاب محبتك قدر وقیمتن
بیلوب وکوکلمزی غم کثرتدن وفکر ماسوادن پاك ایدوب راه راست اولان طریق
عشق ومحبته کیروب وغریق بحر وحدت اولمق خاطره کلوب کوکل حالندن
منفك اولمیه وزو کذلك نقوش وخطوطه مشابه اولان لذات فانیه ایله خندان
اولان دون همت وپر غفلتلرك صورت نقش خندانی سکا ارشاد وتنبیه ایچوندر که
مزخرفات دنیاویه ولذات فانیهٔ جسمانیه ایله اول غافللر دفع غم وشادی وسرور
کوستریجك سن خود ابدی وباقی اولان لذات انس وحدته نائل ودولت عشق
ومحبته واصل اولمش سندر نیچون سن فرحناك وطربناك اولمیه سن ایمدی
عاشقه مناسب اولان قلبنه مقدار ذره غبار ماسوا کلیوب مدامی عشقله طرب

وشورشلرك ونتره حق معناى محبت درست اولوب كيفيت باده عشق كندويى
كندودن اله ﴿رباعى﴾ كى غم خورد آنكه باتو خرم باشد * وزنور تو آفتاب
عالم باشد * اسرار جهان چه كونه پوشيده شود * برخاطر آنكه باتو محرم باشد *
وكذلك زمرهٔ شطارك دونده اولان اخيار وابرار دخى غم دنيانك تذكرندن
غم آخرت فكرنده اولوب فانى دنيادن قطع محبت ايليه وسرور دنيادن مسرات
جنانه انتقال ايدوب دخول دار نعيم ايچون اسباب اولان طاعات وعبادات
وتبديل صفاته سعى ايليه ﴿نظم﴾ بو حكمتدن كه جان اوله خدابين * جهان
ايچون دكلدر شاد وغمكين * ندكلو حظ ايدر بركيشى بونده * چوديكن اوله
آلتنده نهالين * فنا طپراغنى پستر ايدنوب * ملامت سنكنى سن ايله بالين * فنا اول
كچ وجودك ملكتندن * ديلرسك ايچه سن وصلت زلالين * همان وحدت اولور
بيل ترك كثرت * طاغت كل كثرتك فكر وخيالين * آه اى دل آكاه ﴿مثنوى﴾
نقشهايى كاندر ين كرمابهاست * بو نقشلركه حاملرده در نتكيم عهد اولده
وحالا ولايت عجمده حامك جامه كانى ديوارنى درلو درلو نقش ايله تزيين ايدرلر
ايدى حاملرده اول نقوش كه واردر ﴿مثنوى﴾ از برون جامه كن چون
جامهاست * جامه كنك طشره سندن جامه لر كبيدر يعنى جهانه منسوب اولان
شادى وغم ودنيانك واريله يوغنه چكيلن رنج والم جامه كيرنلرك جامه لرى كبيدر
وارباب دنيا دخى كذلك صورت بى جان اولوب كرمابهٔ جهانده منتقش اولان
شكل انسانيلرينه ديدهٔ حقيقت بين ايله نظر اولنسه جامه لر كبى بى معنى وبى مآل
اشكال وتمثالدر ايدى بنم روحم ﴿مثنوى﴾ تا برونى جامه ها ديدى وبس *
مادام كه حمام عشق ومحبتدن خارجده سن انجق صورت جامه واشكال اجسادى
كورسن درون جامه ده اولان محبوبلردن غافل سن * پس بوكانه چاره
درايسك ﴿مثنوى﴾ جامه بيرون كن درآ اى هم نفس * خلع لباس بشريت
وسلخ پيرهن انانيت ايدوب عشق ومحبت ووجد وحالت وتجلى احديت حمامنك ايچنه
كل اى هم نفس ﴿مثنوى﴾ زانكه باجامه درون شوراه نيست * زيراكه
جامه ايله حمام ايچنده اولمغه يول يوقدر ﴿مثنوى﴾ تن زجان جامه زتن
آكاه نيست * تن جاندن جامه تندن آكاه دكلدر پس حقيقت آدمى بيلمك وماهيات
اشيايى صورت ونقشه قيدايتمكسزن مشاهده قيلمق خلع لباس بشريت ايدوب
تجرد تام ايله حمام وحدت ومحبته كرمكله اولور جامهٔ وجود ولباس قيود ايله
حمامده بولنمق خود ممكن دكلدر ايدى مادام كه قيدبند لباس جسمانيت سن

تن جاندن وجان تندن آكاه دكلدر ﴿كمال خجندى﴾ عشق برآتش بسوخت
دفتر بود ونبود * آيت فتح قريب سرحقايق كشود * وجه دوروى نماند
صورت ديباه را * باز برفت ازميان واسطهٔ تار وپود * هركه بدار فنا جبهٔ هستى
بسوخت * رمز سوى الله بخواند سر انا الحق شنود * جامه بده جان ستان زوى
هيچ اززيان * عاشق بى مايه را عين زيانيست سود * سر فنا كوش كن جام
بقا نوش كن * حاجت تقرير نيست كز عدم آمد وجود * خلق
زنقصان حال بيخبر نداز كمال * كز همه بى قيل
وقال كوى سعادت ربود *

مممم
م

تم طبع الجلد الثالث فى المطبعة العامرة ويليه
الجلد الرابع اوله پيش آمدن نقيبان
ودربانان خليفه از بهر اكرام

